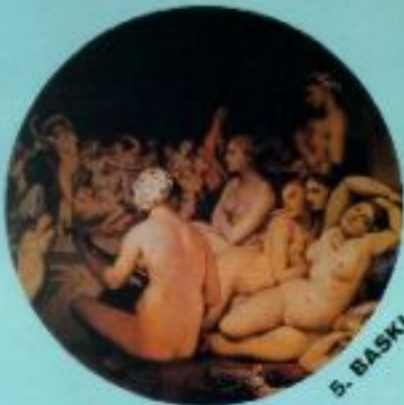

ALİ KEMAL MERAM

Padışah Anaları

ve 600 yıl
bizi yöneten devşirmeler

5. BASKI

ALİ KEMAL MERAM

Padişah Anaları

ve 600 yıl bizi yöneten devşirmeler

1. Baskı: 1979-2000 Adet Öz Yayınları

2. Baskı: 1980-2000 Adet Öz Yayınları

3. Baskı: Aralık 1996-1500 Adet T.D. Yayınları

4. Baskı: Şubat 1997 1600 Adet ISBN 975-7244-33-3

Yayın Yönetmeni: Hayri Bildik Sanat Danışmanı: Mehmet Akıncı Kapak

Tasannu : Yazıevi Dizgi: 2B/Bilgi-Birikim Düzelti : Devrim Öztürk

Repredüksiyon : Göksu Grafik

Yayıncının Notu

A. Kemal Meram gerek bir yazıneri kimliği ile gerekse bir tarihçi olarak pek çok yapıta imza atmış, bu yapıtlar kendi alanları içinde yankı bulmuşlardır.

A. Kema! Meram'in Padişah Anaları adlı bu tarih çalışmasını onaltı yıl sonra yeniden yayınlarken gördük ki kimi görüşlere, sözgelimi Şeyh Bed-reddin hakkındaki saptamalara katılmak olanaksız. Ancak Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkçe üzerinde sürdürülen baskıcı, yasakçı mantığının M. Kemal ile sona erdiği. Türklerin "Türkmen" denilerek aşağılandığı ve kıyıma uğratıldığı da bir gerçektir. Gündemin yapı} kimlik tartışmalarıyla bulanıklaşılndığı; ümmet toplumunun. Tanrı-Devlcii'nin ülkemiz sorunlarının çözümüne bir siyasi seçenek olabilirmiş gibi yeniden sunulduğu günümüzde okur. kendisini ister Kemalist ya da Sosyalist, ister Müslüman ya da Tanrıtanımaz olarak tanımlasın toplumun bütün katmanlarının varlığına yeniden tanık olduğu devlet içindeki yozlaşmanın bugün olduğu kadar Osmanlı İmparalorlu-ğu'nda da resmi ideolojiden kaynaklanan yapısal bir hastalık okluğunu görecektir.

Padişah Anaları bu bakımdan, tartışılması gerekli bulguları barındırdığı için önemle okunması gereken yapıttır.

Toplumsal Dönüşüm Yayınları

Başlarken...

BU KİTAP, ŞİMDİYE KADAR

HİÇ BİR BAKIMDAN AÇIKLANMAMIŞ

BİR TARİHİ GÖZLER ÖNÜNE SEREN

BİR BELGESELDİR

Bu kitabın birinci ve ikinci baskılarının yayınlandığı 1977-1980 yılları içinde aldığım yüzlerce mektubun içeriği, birbirinden çok farklı olmakla beraber, bir çoğu ortak bir görüşü yansıtıyordu:

«Biz, şimdiye kadar okuduğumuz hiç bir tarih kitabında sizin açıklamalarınıza benzer bir şeyler görmedik. Siz, bu bilgileri nereden elde ettiniz?» diyorlardı.

Üstünde birleşilen bir başka ortak soru da şöyle idi:

«İnanılması çok güç, ama çok ilginç olan bir takım gerçeklere yer veren kitabınızı bir «tarih» olarak değil de, niçin «roman» türünde yazdınız?»

Şunu öncelikle vurgulamalıyım ki, eğer kitabımın içeriği, şimdiye kadar, İlkokul'dan Üniversite'ye değin okutulan tarih kitaplarında ve Okuldışı tarihsel yazılarda ele alınmış olsaydı, böyle bir kitabı yazma gereğini, hiç kuşkusuz duymazdım.

Ama, yoktu. Ne Osmanoğulları'nın «kan ve soylarını, ne de aile kökenlerini» bütünü ile açıklığa kavuşturan bir kitap yazılmamıştı. Üstelik, 620 yıl boyunca devleti, ülkeyi ve ulusu kimlerin, hangi ırk ve soydan gelenlerin yönettiğini içeren bir belgesel de yoktu, özellikle de, Osmanoğulları'ndan çok önce Anado-

I

lu'yu yurt tutmuş, güçlü deniz ve kara devletleri kurmuş Türk devletleri'nin, Osmanoğulları tarafından neden ve niçin yıkılmış oldukları, başsız ve devletsiz kalan Türk toplumlarının «Osmanlı tutsağı» olarak yüzlerce yıl barışta ve savaşta nasıl ezilip yokedildikleri, hep gizlenmişti. Bu yokediliş ve kesintisiz «Soykırım» tutarsız yakıştırmalarla üstelik «başarı» niteliğinde savunulup durmuştu.

Çağın bilim ve kültüründen, uygarlığından, ülkenin ve devletin nimetlerinden yararlanmayı ve devlet yönetiminde yer almayı «Öztürk ırkına» yasaklayan Osmanoğulları'nın, yabancı soylu «dönme ve devşirmelere» bu yetki ve nimetleri nasıl peşkeş çektikleri, «tarih» diye okutulmakta olan kitapların hiç birinde yer almamış, açıklanmamıştı.

Yazılmış tarih kitapları, tüm bu gerçekleri ters-yüz eden, baştan son'a uydurma, yakıştırama yalanlarla süslenmiş olaylardı. Uydurulmuş, «aile, soy ve kök şecereleri» ile doldurulmuştu. Bunlara «tarih» diyorlardı.

«Kıl çadır»dan, Çul giysiden «Osmanoğulları'nın çıkarıp mermer saraylara, altın tahtlara, samur ve mücevherlerin en değerlilerine kavuşturan büyük güç, harcanan kan ve can Öztürklerin olduğu halde, tüm bu gelişmelerin, görkemli saltanatın, bir aşiret yaşamından bir İmparatorluk egemenliğine kavuşmuş olmanın basanları, Osmanoğulları'nın kişisel dehâ ve yüceliklerinin sonucu olarak nitelenmiş ve öyle gösterilmişti.

Her bir Osmanoğlu, «bilim»de, sanatta, edebiyat'-ta, kültür düzeyinde askerlikte, politika'da, yüksek kişilik ve değerde', erişilmez yücelikte kişiler oldukları için bütün bunları ve tüm «fetih»leri elde etmiş oldukları yüzyıllar öncesinden günümüze değin savunulmuştu. 8

«Atatürk sonrası Türkiye» de ise, her alanda yeniden «Osmanlı'ya dönük» bir yaşam özentisi, giderek yayınlara ve hemen tüm öğretim kurumlarına, politikaya dek yaygınlaşmıştı.

YENİÇERİLER

Savaşlarda, Öztürklerin kan döküp can vererek elde ettikleri yabancı ülke kentlerini «yağma ve talan» etme yetkisinden başka, o yabancı ülkelerden «kız ve oğlan çocuklarını» tutsak alıp, daha sonra tutsak pazarlarında satma yetkisine de sahiptiler.

Sözde «Padişah güvenliğini korumak»la görevli olan Yeniçeriler, sorumsuz yasalarından aldıkları güçle, her fırsatta başkaldırıyor, dilediklerinin başlarını kesip, dilediklerini iktidar koltuğuna da oturtabiliyorlardı.

Ama, güvenliklerini Türk soyunun evlâtlarına emanet edemeyen Osmanoğulları için, o kara ocak, yine de gözde ve sorumsuzdu. Cehalet, sefalet ve zulüm üçgeninde ilkel taşdevrinin çilesini çekmek zorunluğuna ise, sadece Öztürkler indi.

Değişik dönemlerde «Başkent» olmuş: Bursa, Edirne, İstanbul Saraylarında ve o sarayların dışında uygar düzeyde, varlık ve saltanat içinde görkemli yaşam sürme hak ve imtiyazları ise-, Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut, Pomak, Romen, Yahudi, Ermeni ve daha başka yabancı soy kökenli dönme ve devşirmelere özgü idi. Ve devlet işte bunların, bu kan ve soy melezlerinin ellerinde çekiştirilip duruyordu. Şimdi, sormak gerekmez mi?

Hangi tarih kitabında bu gerçekler dile getirilmiş, sergilenmiş, açıklanmış ve yazılmıştı?

Hepsini birden yanıtlayabiliriz: Hiç birinde!

Ama bu ülkede, o dönemleri yaşayanlar arasında korkusuz ve de namuslu «kalem erbabı» kimseler de yaşamıştı. O, olumsuz tarihsel gelişimleri ve olayları, saray beslemesi, ya da devşirmelerin elüstünde yaşatıldığı Osmanlı düzen tutkunu tarih yazarlarının, gerçekleri ters yüz edip yalan ürünü kitaplar düzmelerine karşın, öylesine yozlaşmamış, o, namuslu kalem sahipleri, üstüne basa basa kayıt düşüp bıraktıkları basma ve yazma kitapçıklarında her bir gerçeği dile getirip geleceğe bırakmaktan korkmamışlar, üstelik tüm bunları, o dönemlerin en acımasız zulüm ve işkence olgusuna meydan okuyarak yerine getirmeyi görev sayabilmişlerdi.

Ben, yıllarca önce bu kitabı yazmaya başladığımda, 620 yıllık Osmanlı döneminin gerçeklerini, o en eski «yazma ve basma»- kitapçıkların sararmış, küflenmiş sayfaları arasında aradım. Her bir döneme bir parça ışık tutma yürekliliğini gösteren küslerin bıraktıklarını başlıca kaynak olarak ele aldım. O duru, o saydam anlatılardan yararlandım. Buz tutmuş bir toprak parçasını tırnaklarımla

kazarcasına yıllar süren bir uğraş vererek kıymık kıymık elde ettiğim gerçekleri birbirine karıp katarak bütünledim. Ve, öyle yazdım. Ama, okuyanları bezdirmemek için; katı ve kuru bir tarih anlatımı yerine, roman türünde yazmayı daha doğru buldum.

Yazdıklarımın tek bir fazla sözcüğe, yer vermedim. Abartmadım. Ne var ki, gerçeklerin ancak binde birini sunabildim. Çünkü tüm gerçekleri vermeğe kalkışsaydım, değil bir kitaba, on cilde bile sığdıra-mazdım. Sağda, Sol'da ve Orta'da örgütlenmiş hiç bir evrensel akım çevresinden olmadığım için öylesine büyük bir yayının gerektireceği büyük yatırıma sağlama olanağı, benim için yoktu, olamazdı.

10

BU KİTAP GEBEKLİYDİ... v

1-V;'

' . , .

1

Madem ki, Okulîçi ve Okuldışı tarih, sosyal bilimler ve Politika ile ilgili kitaplarda, 620 yıllık Osmanlı dönemi gerçekleri yansıtmıyordu; O karanlık dönemde yokolan Türk kültürü, Türk töresi ve özellikle, Öz-türk soyunun ne tür uygulamalar ve yöntemlerle uğratıldıkları «soy kırımı» gözardı edilip açıklanmıyordu; böyle bir kitap kuşkusuz yazılmıyordu.

Daha dün denecek bir yakın geçmişte «adı sanı olmayan» nice devletler, ülkeler ve uluslar günümüz dünyasında birer büyük ve güçlü ve uygar kimliğe kavuşmuş olmalarına karşın, Türk ulusu'nun her alandaki geri kalmışlığın nedenleri açıklığa kavuşturulmalıydı. Böyle bir araştırma sonucunda ise, Selçuklular'ın 200 yıllık dönemleri ile, Osmanlıların 620 yıllık egemenliklerini kapsayan zaman şeridinde Arap ve Acem kültürlerinin, «din, mezhep, tarikat» gibi yabancı töre ve inançların çıkmazında Türkler'in yüzyıllardır nasıl bocaladıkları ve en ilkel yaşam çizgisinden bir türlü ayrılmaksızın Atatürk Çağı'na erişmiş oldukları açıklanmalıydı.

Gerçek yüceliği hâlâ yeterince kavranamayan, kavranılmaması için Osmanlı kalıntılarının var güçleriyle gölgeledikleri (Mustafa Kemal Atatürk), bu ayrıntılı belgeselin ışığında tüm yüceliği ile ortaya çıkmalıydı.

«Ecdadımız..» Sloganıyla yeniden yaldızlı yalanlarla nitelenen ve yüceltilmeğe kalkışılan Osmanoğulları'nın, kuruluşun batışa değin Türk soyu ile ilinti-sizlikleri, tarihsel akış içinde gözler önüne serilmeliydi. Onların, yalnızca «dönemlerle devşirmelerin ecdadı» oldukları gerçeği tüm ulusça kavranmalıydı.

11

(Nakşibendi)ci ve (Nurcu) tekkelerde ve özellikle, yürürlükleri (Eğitim ve öğretim birliği yasasına) karşın sürüp giden (Arapça Kur'an kurslarında) Osmanoğulları'nı yüceltip, en başta Atatürk'e ve Türk soyuna düşman yetiştirenlerin kim ve ne oldukları iyice anlaşılmalıydı. Bu kara ocakların, Osmanlı dönemi «medreseleri» nin adlan değişmiş, ama gerçekte eşiti olan «çağdaş bilim ve uygarlık» düşmanı, karanlığın yuvaları oldukları, ancak geçmişin bu ayrıntılı anlatımı ile suyun yüzüne çıkmış olacaktı. Karanlığın o yarasa yuvalarında beyinleri yıkanan milyonları aşkın körpe varlık, geleceğin temel taşları olacaktı ve gelecek, işte o temel taşları üstünde kurulacaktı.

Her yıl, (İstanbul'un Fethi) törenlerinde surlar ve kale duvarları üstüne tırmandırılan (Yeniçeri giysisi) kişilerin tarihe ve gerçeğe ters düşen bir görüntü olduğu kadar, 20-25 yıldır (ulusal Askeri Bando) yerine konarak tarihi yansıttığı sanılan (Mehter/Mehterân Bölüğü) nün, Osmanlı savaşlarında harcanmış milyonlarca Türk ün ruhlarını ürperten gösterinin temelinde yatan amaç ve özlemin Atatürk'ün ruh ve vicdan yapısına, Onun devrim ve ilkelerine karşı koyan bir kara düşünce ürünü olduğu gerçeği, başka bir biçimde vurgulanıyacaktı. Çünkü hiç bir yeniçeri Türk değildi. Ve, hiç bir yeniçeri örgütü, savaş ordusu değildi.

İşte ben bu nedenle, yazılmamış bir tarihin özünü, o özün gerçek serüvenini yazdım.

O'nu, Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümsüz ruhuna adadım; ne mutlu

banâ... ALÎ KEMAL MERAM
İstanbul, 1990

Not: Bu kitabımın hazırlanmasında yararlandığım kaynak belgelerin ve 600 yıl bizi yöneten yabancı soylu Sadrazanüar'-ın listesi, son bölümün bitiminde verilmiştir. Tanrı, erdem sahibi o namuslu kalem sahiplerinin ruhlarını sadetsin. 12

BİRİNCİ BÖLÜM

SELÇUKLULARIN UÇBEĞİ KARA OSMAN KENDİ ADIYLA ANILACAK BİR DEVLETİN TEMELLERİNİ ATİYORDU... (1300-1324)

Kara kıl çadırın tepesindeki abanoz direkte ak bir bayrak dalgalanıyordu.

Yamacın doruğundaki düzlükte bir büyük alanı kaplayan koca çadırın içi, kalın kıl keçelerle ve değişik düzende birbirinden ayrılan irili ufaklı odalara bölünmüştü.

Uçbeği Kara Osman'ın hem evi, hem de Beğlik Otağı idi bu koca çadır. Gücünü, egemenliğini Arap ve Acemler'in dinsel ve töresel inançlarında ve kültürlerinde çoktan yitirmiş Selçuklu Devleti'nin bu bölgedeki güvenliğini; acımasız, ilkel, vahşi Mogollar'a karşı korumakla yükümlü aşiret'in başı, Kara Osman'dı. Çadır odanın dört bir yanı, acem ve frenk halılarıyla döşenmişti. Kalın direklerde güzler, palalar, kılıçlar, ok ve altın kakmalı hançerler asılıydı. Uç Beği Kara Osman'ın canı sikkındı, üstelik kızgındı da.

Az ötesinde oturan karısından yana çevirdi başını; ateş saçan gözlerini, hâlâ hıçkıra hıçkıra ağlayıp duran karısına dikti, öyle kaldı bir süre. Sonra birden

13

PADIŞAH ANALARI

ayağa fırladı. Koca çadırın dışına taşıp yankılanan güçlü bir sesle haykırdı:

- Bre hatun, yetmez mi- Canevinden vurmuşum-casına durmaz ağlarsın, niye?

Kansı Bala hatun avuçlarının içine gömülü yüzünü kaldırıp kocasının kara sakallı suratına baktı. Güçlülle soluklanarak kesik kesik konuştu:

- Bilmez gibi sorarsın., beğim, şahım efendim; canevimden vurulmuş değil miyim sanki?

Kara Osman'ın sesi bir kez daha gürlledi:

- Ne olmuş ki?

- Daha ne olsun ki, a benim beğim, efendim? Sen ki, o rum kızı Horofira'yı oğlum Orhan'a kan yapmak istersin; duyduğumdan bu yana bağrıma köz düşmüş-cesine tüm yüreğim tutuşmuştur. Bu yüzden ağlarım ben, sanki bilmezsin de hırslanıp sorarsın üstelik. Olacak iş midir bu?

Kara Osman'ın iri gözbebeklerinde kıvılcımlar uçuşuyordu.

- Kısa aklın ermez bu işlere hatun, diye bağırdı. Benim düşlediğim amaç başka. Din ayrılığına gelince,, hiç önemli değil. «Kelime-i Şahadet» getirmesini belletip söylettik mi, müslüman olur! Horofira olan adını atıp da bir müslüman adı koyunca, hıristiyanlık mı kalır ortada? Kimin alnında yazar hıristiyanlığı, ya da müslümanlığı?

Bala hatunun yürekli sesi çınladı, koca çadırın her bir bölümünde..

- Kanında, damarında dolaşır, yüreğinde yazar*

- Tann'nın buyruğuna karşı mı çıkıyorsun? Tanrı böyle diyor, Peygamber böyle söylüyor.

Yüzü al al olmuştu. Bala hatun'un; artık ağlamı-

14

I

PADIŞAH ANALARI

yor, hıçkırımıyordu da. Sesini biraz daha yükselterek haykırdı: (1)

- Babamdan duyup belledim en doğrusunu, ben. Yüce Tanrı, dinsiz Araplar için vermiş o buyruğu!

Karısının bu denli başkaldırısı ile ilk karşılaşan Kara Osman, üstelik duyduklarına da şaşırıp kalmıştı. Çabuk toparladı kendini.

Kollarını iki yana açarak boşluğu yumrukladıktan sonra:

- Senin aklın ermez hatun, diye bağırdı. Böyle öç alınır düşmandan;

Yarhisar Tekfur'u pusu kurup tuzağa düşürmek istedi, beni. Aşiretimi başsız koyup topraklarımızı ele geçirmek için beni öldürmeğe kalkıştı. O'ndan önce davrandım; pusuya pusu ile, tuzağa tuzakla karşı çıktım; kızı Horofira'yı düşün gecesi gelinliği sırtında kaçırdım. Dinini, adını değiştirip oğlum Orhan'a yüce bir düşün dernekle kan yapmaktan daha uygunu var mı? Artık, bundan böyle Horofira değil, (Nilüfer) dir; adını öyle koydum, onun.

Bala hatun'un omuzları çöktü, daha bir ufaldı.

- Demek, böyle? dedi, yavaş ve güçsüz.

Sonra birden toparladı kendini, başını daha dik-

(1) (Bala Hatun ve Mal Hatun) iki kız kardeştiler. İkisi de Osman'ın karılarıyla. Bu iki kadının babaları: «terbiyeli kişi» anlamına gelen (Edepli) lâkabıyla anılan (Ali) adında bir Moğol'du. Ama, Osmanlı devşirmesi tarihçiler, birinci Pâdişâh saydıkları Osman'ı ve tüm Osmanoğullarını yüceltmek için, övgüye, kanlarının babasından başlayarak, (edepli Ali)nin adını: (Şeyh Edebâli)'ye çevirdiler. Babalarının Moğol diline ve soyuna uygun olarak kızlarına koymuş olduğu (Mal) ve (Bala) adlarını da inceltip yücelterek: (Mâl) ve (Bâlâ) yaptılar. Bu yalan ve yakıştırmalar, tarih sayfalarında hâlâ durur.

(Yazar'ın notu)

PADİŞAH ANALARI

leştirerek gözlerini kocasının yüzünde dolaştırdı.

- Bir kötü çığır açtın, dedi, bir ters gidişe ön ayak oldun, bundan böyle tüm evlâtların, soyun sc-pun, aşiret halkın senin tutup gösterdiğin bu yolu izleyecekler. Birlik, düzenlik, dirlik kalmayacak; neden dersin, kan bozuldu mu töre de bozulur!

- Kuruntu, yanlış hep bunlar. Bir şey olmaz, diye bağırdı Kara Osman. Daha güçlü bir sesle sürdürdü konuşmasını:

- Yabancı kan, bizim kanımızı kamçılar çünkü. Gücümüz büyür. Gücümüz büyüdükçe Beğliğimiz, topraklarımız büyür. Bu yolla, komşu Bizans'la da katışıp kaynaşmış oluruz. Düşmana dost görünür, kendi içinden vururuz. Günün birinde...

Bala hatun, daha fazla dinlememek için kesti, kocasının sözünü:

- Biz, biz olmaktan çıkıp kendimize bile yaban olduktan sonra, güçlenip büyüekte, tüm cihana boyun eğdirsek de değeri yok, bence. Çünkü, o güçlenen artık sen olmayacaksın ki.. Senin kanından, soyundan gelenler değiller ki!

- Bak, hele..

- Kızma beğim, geleceği görür gibi gerçeği söylerim sana. Böyle bu., bu yolun sonu, bu! Adın yürümüş, adına devlet kurulmuş olsa bile, ne ola? Bir ad'la iş biter mi? Adını omuzlayıp götürenler senin soyundan olmayacaklar ki artık. İşte bak bize Uç Beğliği veren soluğu tükenmiş Selçuklu Sultanhğı'na; kendi Türk töresine sırtını dönüp Acem töresini kucakladıkları için dünyanın öte ucundan gelen Mogollar'ın önünde baş eğmediler mi? Derelerden su yerine kanlan akmadı mı? Hendekler, çukurlar hep onların gövdeleri ile doldurulmadı mı?

16

! PADİŞAH ANALARI

- Sus, bre hatun, diye haykırdı Kara Osman. Yeter! Söyledim ya senin aklın ermez böyle işlere.

Hışım la yürüdü, loş aydınlığın üstüne düşen kendi gölgesini çiğneyerek. İç bölmelere açılan ağır ve kalın perdeyi elinin tersi ile açıp çıkacakken durup karısından yana döndü:

- Sen, bir Moğol kızsın, dedi. Ama sen benim soyumu sopumu bilir misin?

- Müslümansın ya.. Yanlış mı bilirim yoksa?

- Doğru, dedi Kara Osman. Müslümann, müslü-man olmasına ama, ya hangi millettenim, onu bilir misin?

- Ben ve benim aşiret halkım, Pers soyundan gel-
liriz!

Bala Hatun'un gözleri iri iri açıldı.

- Pers mi, dersin? Hangi millet ola, bu?

- Hani, Acem derler ya, o millet işte! (2)

- Ama müslümansın...
- Eee. n'olacak? Kimse müslüman doğmaz anasından! Gâvur da doğmaz; sonradan olur bunlar.
- Öyledir, öyledir ya., bir şunu düşünmezsin Şahım, insan anasından milletinin ve de soy ve sopunun kanını alıp da çıkar; Bu kan bozuksa, değişikse, yaban-cıysa öyle gider artık kıyamete dek.. İşte bunu düşün-

(2) Birinci Pâdişâh sayılan Kara Osman'ın adıyla anılan Osmanoğulları'nın Yunanlılaşmış Pers'ler ve Ahemeniler (Acem ve Ahemen karışımı) soyundan geldiğini açıklayan kaynak: (Tarih-i Sultan Mehmet Han-ı Sâni), yazar: Kritovulos, Çev. Karolidi, 1328. Bu tarihi yazarak kendisine sunan Kritovulos'u, Fatih İkinci Mehmet, İmroz adasına Kral yapmıştır.

(Yazar'm notu)

17

PADİŞAH ANALARI

mezsın. Baka ben, Moğol'um. Doğru dersin. Bir Moğol* taşıdığı kanın ve evlâdına verdiği kanın değişip bozulduğunu istemez. Cengiz Han, tüm uruğuna böyle vasiyet etmiştir; bu vasiyetin değerini iyi kavrayalım diye de, tüm Mogollara Türkleri örnek göstermiştir.

- Ne olmuş ki Türklerle?

- Cengiz Han demiştir ki, şayet Türkler Çinli kadınlarla, Moğol kadınlarla, Tunguz ve Mançu soylu kadınlarla ve daha sonra da Acem ve Arap ve Rum kadınlarla evlenip çocuk peydahlamasalar, şu koca dünya da Türkleri yenecek ve Türkleri ezip geçecek, kurdukları devletleri yıkıp ortadan kaldırmaya hiç bir milletin gücü yetmezdi. Ben bile hiç bir şey yapamazdım Türklerle der. Ama Türkler hep yabancı kadınlar alarak, o kadınlardan kanlan bozuk evlâtlar peydahlayarak kendi kanlarını bozdular, bozunca da dirlik ve birlikleri bozuldu, devletleri yıkıldı, tüm Türkler çığыл çığыл dağılıp yurtlarından oldular. Böye der işte yüce Moğol Başbuğu Cengiz Han!

Kara Osman hiç bir karşılık vermedi, çıkıp gitti.

BİZANSLI HOROFİRA (NİLÜFER HATUN) OLDU

«Söğüt Malikânesi»nden başlayarak, Kara Osman aşiretinin her bir yöresinde çifte bayram şenliği vardı. Aşiret halkı, tüm coşkunlukla kutluyordu, bu şenliği.

Çalgılar çalınıyor, kılıç, kalkan ve cirit oyunları, ardarda, meydanları dolduran halkı coşturuyordu, durmadan. Öbek öbek açılmış kuyularda, demir şişlere geçirilmiş körpe at, deve ve danalar kızarıyordu. Kimi buz gibi ayrıni dikiyordu kafasına, kimileri top-

PADİŞAH ANALARI

rak çanaklarla hiç duraksamadan kırmızı şarap içiyorlardı.

Yeri göğü doldurup taşıran bu şenliğin ve büyük şölenin birbirinden ayrı nedenleri vardı: Bilecik ve Yarhisar kaleleri Bizanslılardan alınmış, Kara Osman aşiretinin topraklarına katılmıştı. Halkı coşturan ikinci neden daha başkaydı. Yarhisar Tekfuru'nun kızı, Rum güzeli Horofira, Bilecik Tekfuru'na verilecekken, Kara Osman Çakırpmar'daki bu düşünüyü basmış, körpe kızı Horofira'yı gelinlik giysileriyle kaçırıp getirmişti.

Karısı Bala Hatun direnmiş, ağlamış, ağır ve acı konuşmuştu ama, Kara Osman yine de bu Rum kızını oğlu Orhan'a kan yapmaktan vaz geçmemişti.

Bir Bizans kenti olan Çakırpmar'da yanda kalan düğün, şimdi burada yapılıyordu. Kendi gibi bir Bizanslı Rum olan Bilecik Tekfuru'nun koynunda duvağını açmaya hazırlanan Tekfur kızı Horofira, Osman begin oğlu Orhan begin koynunda soyunacaktı.

Şenliğin, büyük şölenin asıl gerçek nedeni buydu.

Güçlü naralar yankılanıyordu, her yörede:

- Heeeyy! Yaşasın Kara Osman!

- Yaşasın Kara Osman şah!

Bu şölene, şenliğe tek bir katılmayan Bala Hatun'du, yalnızca. Otağın kuytu bir odasındaki döşeği üstüne kapanmış, bir Rum kızından doğacak çocukların, gelecekte Beğliğin başına geçtikten sonraki felâketlere simdiden gözyaşı döküyordu.

Bu sırada, Horofira Orhan'ın yatağında, onun güçlü kollarının arasındaydı.

Bir Bizanslı kadar Rumca'yı güzel konuşan Orhan, Horofira ile anlaşmakta güçlük çekmemişti. Aralarm-

18

19

PADİŞAH ANALARI

daki yabancılığın daha ilk dakikalarda bir yakınlığa dönüşmesinde en büyük etken olmuştu, Orhan'ın Rum-cası.

Yavaş yavaş, tadım çıkarırcasına elleriyle soymuş-tu Horofira'yı Orhan, çıırçıplak bırakana değin; daha sonra kollarının arasında yatağına kadar taşımıştı, onu.

Şimdi Horofira'nın yumuşak kulaklarına sıcacık aşk sözcükleri fısıldıyordu:

- Geçende bir gün, değişik bir giysi kuşanıp Yar-hisar'a gelmişim, Horofira. Babanın yanında gördüm seni, o günden sonra hiç aklımdan çıkmadın.

Horofira tüm iliklerine kadar işleyen hazla ürper-di, Orhan'ın kollarının arasında. Diri göğüslerini daha sıkı bastırdı, Orhan'ın sık soluklarla inip kalkan sert kıllı göğsüne.

- Senden başka hiç bir şey düşünmek istemiyorum bu an, beyzadem, diye inledi.

- Üzgün, ya da kırgın değilsin ya, böyle olduğuna?

- Hayır, çok mutluyum üstelik., dinimiz bir, kanımız ve ırkımız birdi ama, hiç hoşlanmamıştım o adamdan, şimdiyse, mutluyum çok. Sevdim seni çünkü, beyzadem., çok, çok sevdim seni.

Orhan, kollarının arasındaki bu yumuşak, sıcacık ve kıvrım kıvrım oynaşıp duran kızı titreyerek kucakladı.

İkis' de 17 yaşındaydı. Ama, Orhan babası gibi dağ yapılı görünüşü ile en azından 25 yaşında sanılırdı. Bozkır güneşleri kavurup karartmıştı her yanını, daha şimdiden babasının koyu esmer rengini taşıyordu.

İçleri ak tiftikle doldurulmuş üç kat yatağın için-

20

PADİŞAH AKALARI

de uzun süre seviştikten sonra soluklanmak için sırtüstü uzandılar. Horofira, Orhan'ın kılıç, kalkan, ok ve mızrak sıyrıklarının izlerini taşıyan geniş göğsü üstüne başım yaslayarak:

- Hıristos hakkı için yemin ederim, dedi. Artık benim koçanısın Orhan.

- Sen de benim karımsın bundan böyle, Horofira.

- Ya benim yüzümden bir savaş çıkarsa, Orhan?

- Savaş mı? diye karşılık verdi, genç adam. Senin için çıkacak bir savaşta ölsem de kaygılanmam, güzel kız!

Horofira başım Orhan'ın göğsünden kaldırdı, istavroz çıkardı:

- Bir dileğim var, dedi. Karşı koymazsın değil mi?

Orhan, hiç duraksamadan karşılık verdi:

- Karşı koymak mı? Senin her dileğin, benim de dileğimdir.

- Dinime karışmamamı istiyorum, senden. Biliyorsun, ben hıristiyanım. Bütün soyum, ulusum da hıris-tiyandır. Siz müslümanlarsa, ele geçirdiğiniz kızları, kadınları zorla müslüman olmaya zorlarmışsınız. Ben, dinimi değiştirmem beyzadem, ölmeğe razı olurum ama, dinimin değişmesine olmam. Zaten, korkup razı olsam, ne değeri olur bunun? Hiç bir hıristiyan, tüm hıristiyanlarm Tanrısı olan tsa'dan vaz geçmez, çünkü.

Kollarını Orhan'ın çıplak vücuduna doladıktan sonra yeniden sürdürdü konuşmasını:

- Beni sevdinse, birazcık sevdinse., benim de seni hep sevmemi istiyorsan, dinime dokunma; beni yalan yere din değiştirmeğe zorlama, olur mu?

Kollarının arasındaki körpe rum kızının değişik

21

PADİŞAH ANALARI

kokusunu içine sindire sindire öpüp koklayan Orhan soluk soluğa

karşılık verdi:

- Her şey senin istediğin gibi olacak, Horofira. Tasanı, kuruntularım at bir yana. Hangi dinden olursan ol. farketmez benim için.

Horofira'nın içi rahatlamıştı:

- Seni daha çok seveceğim, Orhan, dedi. Göreceksin, daha çok seveceğim. Duyduğumuz barbar müs-lümanlar olmadığını görmek, inan çok mutlu etti, beni. O barbarlar hiç düşünmüyorlar ki, din değiştirmekle soy değişmez, kan değişmez; hele her soyun kökü olan ırk hiç değişmez. Her kim, hangi soyun, ırkın, ulusun kanını taşıyorsa, ölene dek öyle kalır hep., yanlış mı, Orhan'ım?

- Elbet, bir tanem., öyledir, senin dediğin gibidir her bir şey.

- Hıristos korusun seni, Orhan'ım.

- Nedir, o hıristos dediğin, bir tanem?

- Tanrı isa'dır, sevgilim. Biz, öyle ananz.

- İyi yaparsınız. Daha sıkı sanl bana, kiraz dudaklarım ağzıma ver bir tanem., gülüm, mis kokulu çiçeğim, nilüferim benim.

- Oh., beyzadem, nilüfer çok mu güzel bir çiçektir?

- Sen nasıl, tüm dünya kadınlarının en güzeli ve de en yüreğe işleyeni, en ballısı, en bir tanesi isen, nilüfer de öyledir, işte.

- Bana, nilüfer demelisin bundan böyle, olmaz mı?

- Ne demek, olmaz? Nilüfer'sin. Nilüfer'imsin artık. Tüm aşiretimizin halkı, seni bundan böyle: Nilüfer, bilecek. Gelecekte, babamın yerine geçip aşiretimin beği olarak, Acem ve Selçuklu hükümdarları gibi

22

PADİŞAH ANALARI

«Şah» unvanım elde ettiğimde, tüm dünyaya (Nilüfer Hatun) adını duyuracağım. Senin adına camiler, medreseler, mescitler ve de köprüler, aşacakları yaptıracağım; sonsuza dek yüceleceksin, bir tanem, Nilü-fer'im.

- Ya, Horofira ne olacak, Orhan'ım? diye gülerek sordu, körpe rum kızı.

- Ne'mi olacak, Horofira? Nilüfer hatunun (göbek adı), yani, doğduğunda konmuş ilk ad olarak seninle birlikte yaşayacak elbet, anladın mı, güzelim?

- Anladım, dedi, Horofira. Ama, anlamadığım bir şey daha var. Neden kendi soyunuzdan, hele kendi dininizden bir kızla evlendirmediler seni de, benim gibi kanı ve dini başka bir hıristiyan'la evlendiriyorlar?

- Ha, bak işte bunu hiç düşünmedim şimdiye dek, dedi, Orhan, Soyumuz, kanımız Pers'lerden gelir, sanırım. Ama müslüman'ım elbet. Niçin bir müslüman kızla evlendirmediler, beni? Babam öyle istedi; ama, anam karşı koydu seninle evlenmeme; babam'sa, senin aklın ermez, böyle istiyorum ben, diye susturdu anamı..

- Niçin, ama?

- Bence, Bizanslılarla dost olmak, onlardan kız alıp akrabalık kurmak istiyor, olmalı!

Horofira gözlerini kıl-keçe duvarlı odanın dört bir yanında dolaştırdı. Savaş ve baskınlarda ele geçirilmiş değerli silahlara, yırtıcı hayvan postlarına uzun uzun baktıktan sonra:

- Biz Bizanslılar, böyle düşünmeyiz, dedi. Kendi ırkımızdan, bizim dinimizden olmayanlarla dost ve akraba olmayı arzulamayız. Onlardan zarar geleceğine inanırız; hem de günah sayanz böyle bir dostluğu üstelik akrabalığı.

23

PADİŞAH ANALARI

- Orasını bilmem, dedi Orhan. Ama ben inanıyorum ki yakın bir gelecekte başka düşünecek Bizanslılar. Dostluğumuzu elde etmek için, Bizans İmparatoru bile kendi kızlarını bizden birilerine vermek uğrunda ne lazımsa yapacaklar.

Büyük çadırın dışında çalınan kopuzların eşliğinde söylenen türküler ve arada bir coşku içinde atılan güçlü naralar, genç karı kocanın

kulaklarına kadar yansıyordu.

Yeniden kucakladılar birbirlerini.

Düşün dernekle başlayan şölen ve şenlik gibi, bu aşk gecesi de, daha uzun bir süre sürüp gidecekti, bir yenisine değin..

Ama şimdi, soluklarını tazelemek için ara sıra, başlarının hemen ardındaki sette duran toprak testiye uzanıyor, soğuk nar şerbetini kana kana içiyorlardı.

Üç gün üç gece süren düşün şenliğinin hemen bitiminde, Orhan, Rum güzeli Horofira'dan ayrılmak zorunda kaldı, bir süre için. Babası Kara Osman'ın buyruğuna boyun eğerek savaş birliklerinin başında, irili ufaklı Bizans kentlerini koruyan kalelere karşı yeni baskınlara girişti.

İzmit ve dolaylarındaki topraklar, birer ikişer Kara Osman aşiretinin egemenliğine katıldı. Bir yandan Kara Osman Şah'ın, öte yandan oğlu Orhan Begin üst-üste giriştikleri saldırılar karşısında şaşkına dönen Bizans imparatoru, büyük dostu Moğol Gazan Han'a ulaklar gönderip bu saldırılara son verdirmesi için, Selçuklular'a buyruk vermesini diledi.

Oysa, Selçuklu devleti zaten son günlerini yaşıyordu.

24

PADİŞAH ANALARI

Selçuklu saraylarını dolduranlar, en başta: (Sultan) unvanı ile anılan hükümdarlar ırk bilincini, soylarının kökenini çoktan yitirmiştiler. Dilini, dinini, tarihini ve töresini unutanlar, Arap dini ile Acem mezhep ve tarikatlarını, Acem'in dil ve kültürünü benimseyerek kendi kendilerini bu yabancı potada eritmiş olmanın sonucunda da, (İlhanlılar) adıyla anılan Mo-gollar'ın kan ve zulümle ördükleri boyunduruğu altında yıllardır inliyorlardı.

Bizanslı namlarla dostluk, iş, ticaret ve hatta savaş beraberliği yapmakta hiç bir sakınca görmeyen Selçuklular, Türk devlet kuruluşlarının hemen hiç biriyle anlayamıyorlardı.

Osman Şah ve oğlu'nun Bizans üstüne sürdürdükleri bu saldırılar sırasında. İlhanlı hükümdarı Moğol Gazan Han, Selçuklu hükümdarı Sultan Üçüncü Ala-addin'i öldürdü.

Anadolu Selçuklu devleti çökmüş, irili ufaklı Türk Beğlikleri bir bakıma özgürlüklerine kavuşmuş; bir bakıma ise, başıboş ve tedirgin bir ortama sürüklenmiştiler.

Artık Kara Osman aşireti de bağımsız ve özgürdü. Selçuklular'ın «Uç-Beğliği» payesini bir görev olarak sürdürmek yerine, bir büyük devlet olma yolunda hızla koşmak olanağı elle tutulurcasına çıkmıştı ortaya. Ama (İlhanlılar) diye tanımlanan Moğol egemenliği daha kırk yıl sürecekti, dört bir yanda.

Kara Osman Begin büyük amacı, Bursa'yı elde ederek Beğlik Otağı'nı oraya taşımaktı. Yeniden ele geçirilen bölgelerle, daha şimdiden Bursa üç yandan kuşatılmış durumdaydı, zaten.

Orhan'la evlendiğinden bu yana aşiret halkı arasında (Nilüfer hatun) takma adıyla anılan Bizanslı

25

PADİŞAH ANALARI

Rum kızı Horofira ilk çocuğuna gebeydi bu sıralarda.

Doğum sancılarının çoğalıp genç ke*dmın çılgınlar gibi haykırdığı gecenin yansında bu evliliğin ilk ürünü dünyaya geldi. Babasının güçlü yapısını taşıyan bir erkek çocuktu, hem de!..

Doğacak çocuğun erkek olmasını Tanrı'daı yaka-ran yalnız Orhan değildi. Kara Osman Beğ de erkek olmasını dilemişti. Bu yüzden, sonucu müjdeleyenlere hem Orhan hem de Kara Osman tarafından değeri-armağanlar verildi.

Orhan, müjdeyi alır almaz karısının başucuna koşarak ilkin karısını, sonra da oğlunu kucakladı.

Horofira (Nilüfer) yorgun ama mutluydu. Tüm aileyi ve üstelik bütün aşiret halkını kıvançla coşturan: erkek çocuk doğurmuştu, çünkü.

- Orhan, dedi kocasına yavaşça, oğlumuzun adını düşündün mü?

- Babamın buyruğunca: Süleyman olacak, adı Nasıl, güzel değil mi? diye karşılık verdi, Orhan.

Horofira'nın solgun yüzünü penbe bir renk yalayıp geçti.

- Süleyman mı? diye sordu inanmazlıkla. Hani, şu Yahudi peygamberi Salamon'un, arapçası mı bu Süleyman?

- Ben senin kadar bilgili değilim, dedi Orhan. Çünkü senin kadar okumadım, ben. Benim bildiğim şu ki, kurt'la ve kuşlarla, tüm hayvanlarla konuşmuş Süleyman peygamber!..

Horofira küçücük elini yumruk yaparak yatağın bir yanına hırsla vurdu.

- Ama bir Yahudi peygamberi, O! diye sürdürdü ionuşmasını. Siz müslümanlan anlamıyorum bir türlü, Size ne O'ndan?

26

PADIŞAH ANALARI

' Orhan, yatağın bir kenarına oturdu yavaşça.

- Pek ötesine aklım ermez ama, dedi. Bizim dinimiz gelmiş geçmiş bütün peygamberlere imân etmeği, yani hepsine inanmayı buyuruyor. Sonra, bir şey daha var. Aklımda kaldığına göre, İsa peygamber de Yahudi imiş; siz tüm hıristiyanlar niye O'na tapıyorsunuz?

Horofira'nın gözleri korkuyla büyüdü:

- Susss! dedi, çarpılırsın, sevgili kocacığım. O, yeryüzüne inmiş, bir süre sonra da yine gökyüzüne dönmüş, yüce Tanrı'dır!!..
- Sizler böyle sanıyorsunuz, diye karşılık verdi Orhan. Bizim kutsal kitabımız Kur'an böyle söylemiyor. Her ne'yse, sen ne olmasını isterdin, oğlumuzun adını?

Horofira kocasının gözlerinin içine bakıp tatlı tatlı gülümsedikten sonra:

- Ben koydum bile göbek adını, dedi.

- Nedir?

- Aleksî Kozes.. nasıl, daha güzel değil mi? Orhan üzgün bir sesle konuştu:

- Hâlâ unutamadın, şu sülâleni Nilüfer.

- Soy, sülâle untulur mu hiç sevgili kocacığım? diye karşılık verdi genç kadın; boynunu büküp, dalgalı kumral saçlarının üzerinde ince parmaklarını dolaştırarak. Bir süre sustuktan sonra, ben'ce dedi, özben-liğini unutan kişi hayvandan daha aşağı bir yaratıktır. Orhan'ın yüzünü ateş basmıştı. Alnı, yanakları al aldı. Bu tür konuşmaları gereksiz, hem de günah sayan bir çevrede yetişmiş olmanın etkisinden henüz kurtulabilmiş değildi, çünkü.

- Ne demek istedin, Nilüfer?

Orhan'ın sesi buz gibi soğuktu. Göz bebeklerinde

27

PADIŞAH ANALARI

çakmak çakmak kıvılcımlar uçuşuyordu, üstelik.

- Yani, babamızın buyruğuna karşı koyup, çocuğumuzun adını (Aleksi Kozes) mi koyacağız?

Horofira tüm dişiliği ile uzattı kollarını Orhan'a. Çıldırıncı şehvet kasırgası estiren kokusuna karşı koyamayacağını biliyordu kocasının.

- Kızma Nilüfer'ine, dedi. Sen nasıl istersen öyle olacak her bir şey, sevgili kocacığım. Kucakla beni, çocuğumuzun adı ne olursa olsun, umurumda bile değil, anlıyor musun?

Kurnaz rum dilberinin bu sözleri, Orhan'ın bütün kızgınlığını bir anda yok etti. Karısını istekle kucakladı, bütün yüzünü öpüp kokladıktan sonra çocuğunun kulağı dibine eğildi, üç kez bağırdı; (Süleyman) diye..

Osmanoğlu ailesinin kanına giren, Rum melezi ilk çocuktu, Süleyman. Ne var ki, anası Bala hatun'un da dediği gibi bu kötü yoldan bir daha dönülmeyecekti. Bundan böyle tüm Osmanoğulları yabancı soylu, frenk kadınlarından doğacak ve hep onlardan doğanların meydana getirdiği bir Osmanlı hükümdar ailesi, kan yapılarının gereği olarak, Türkler'i, ezilmeleri ve yok-edilmeleri gereken düşman bir soy yerine koyacak ve yüzlerce yıl hep öyle davranacaklardı.

önce Otağlarını, daha sonra Saraylarını, devlet ve nimet kapılarını hep yabancı soylu hıristiyan döl-leriyle dolduracaklardı. Yalnız kendi çevrelerini ve kendi yörelerini değil, tüm ülkeyi «insan panayın»na benzetecek; Türkler'se, bu kan çorbası içinde bocalayıp

duracaklardı.

28

PADİŞAH ANALARI AŞİRET BEĞİ KABA OSMAN ŞAH ÖLDÜ..

•-*.!';!.'

Ardarda girişilen savaşlar sonucunda «Beğlik» sınırlan hızla büyüdü. Artık (Nilüfer hatun) takma adıyla anılan Bizanslı Horofira ise mutlu bir yaşam sürüyor, oğlu Süleyman serpilip geliyordu.

Ama, Kara Osman Şah ailesinin üstünde beklenmedik ölüm kuşları kanat çırpmaya başladı, bu arada. Orhan'ın annesi Bala hatun'un ölümünden hemen sonra Osman Şah hastalandı. Bu O'nun ilk ve son hastalığı idi. Ölüm rüzgânının baş ucunda estiği son günün akşam saatlerinde alaca karanlığın puslandırıldığı boş sokakları nal sesleri doldurdu. Tozu dumana katarak koşturup gelen atlılar, otağ önünde dizgin kastılar. Otağ önünde nöbet bekleyen Koruyucular, Orhan'ı fark eder etmez atından yana seğırtip, acı acı kişneyip duran hayvanın yularını kavradılar.

Orhan hiç duraksamadan babasının yanına koştu. Yatağının baş ucuna diz çöküp, babasının güçsüz elini öperek başına koydu, Sonra hemen, soluk soluğa verdi, büyük müjdesini:

- Duaların yerini buldu, yüce babam, Bursa düştü., aldık Bursa'yı!

Kara Osman gözkapaklarını güçlükle açarak oğlunun gözlerinin içine baktı bir süre. Kanı çekilmiş kupkuru dudakları aralandı, güçsüz bir sesle:

- Şükür Tann'ya, dedi yavaşça. Orhan coşku içinde konuştu, yeniden:

- Çok direndi Bizanslılar, ama gücümüze dayanamadılar. Bu arada oldukça şehit verdik, Ne ki, koca kenti de almayı başardık, duan ile. Artık Otağı da Bur-sa'ya taşırız, şifalı sularında yemden güçlenirsin.

29

PADİŞAH ANALARI

Kara Osman'ın kanı çekilmiş kalın dudakları kıpırdadı:

- Daha yaklaş, dedi, güç duyulan bir sesle: Orhan başını yan döndürüp kulağını babasının

ağızına yapıştırırcasma sokularak soluğunu tuttu.

- Dinle, iyi dinle beni oğul! diye sürdürdü Kara, Osman konuşmasını. Bizanslılarla iyi geçin., onların denizleri var. Denizlerde savaş yürütecek güçlü gemileri var. Bizdeyse, bir kulaçlık tek kayık yok. Sen, gö-r zünü ve de kulağını Türk Beğliklerinden ayn koma. Onları gözle hep. Beğliklerin aralarına nifak sok.. Türkler'in içlerine fesat yaymaktan geri kalma. Çünkü onlar çok güçlüdürler. Dilerlerse bizi bir solukta ortadan kaldırırlar. En büyük düşmanımızdır onlar. Hele, bu Türk Beğliklerinin içinde beş tanesi var ki, beşi de, ünlü birer deniz devletidir. Üç ayn denizde bayrak" dalgalandırıp savaşlar veren bu denizci Türk Beğliklerini, tek tek yüreğinin bir yanında saklı tut. Adlarını unutma!

- Yüreğime yazacağım, babacığım., diye coşku içinde karşılık verdi, Orhan.

Kara Osman biraz soluklandıktan sonra yeniden konuştu:

- Bunların ilki, Karatekin deniz beğliği idi ki, artık hükmü kalmadı. Velâkin, Karasi beğliği, Aydın-öğ-lu beğliği, Saruhan beğliği, Menteşeoğulları beğliği var orta yerde. Her birinin yüzlerce gemiden meydana gelen donanmaları var. Bizanslılar'dan üç kat, beş kat üstünler. Anlaşıp birleşebilseler, ne biz ne de Bizans kalır ortada., şükür gaflet içindeler. İşte, Orhan oğlum... benim soyumdan gelen sen, ve senden sonrakiler onların bu gafletinden yararlanıp ilkin bu Türk deniz beğliklerini ortadan kaldırmalısınız. Tüm deniz

30

PADİŞAH ANALARI

güçlerine el koymalı, varına yoğuna sahip olmalısınız. Böyle olursa tüm dünya bize boyun eyer, buyruğumuz altına girer. Anladın mı, oğul?

- Beli, babacığım., bir iyi anladım.

- Şunu da hiç unutmayasın oğul, diyerek tüm gücünü soluğunda toplayan Kara Osman son sözcüklerini fısıldadı:

- Savaşamayız onlarla., bizi yokederler.. din birliğimizden faydalanıp dost gibi yaklaş onlara., yardımlarım ister gibi yap, içlerine nifak ve fesat sokup hiç ummadıkları baskınla alaşağı et., ilkin soylu başbuğlarını ve onların tüm soyunu kılıçtan geçirt., başsız kalan Türkler sana boyun kırmaktan başka bir şey yapamaz.. Orhan bir süre daha bekledi, babasının konuşmasını. Sonra başını kaldırıp yatağın dört bir yanında ayaküstü durup bekleyenlerin yüzlerine baktı. Hepsi, sessizce ağlaşıyorlardı. Babasına çevirdi bakışlarını, dehşet içinde irkildi. Osman Şah, artık soluksuzdu. Otağın dışındaki sokaklarda karanlık bir gece başlamıştı. Otağın direğinde tüneyen bir baykuş acı acı öttü. Kapkara sessizliği yırtarcasına üstüste ötüp duran baykuşun soğuk sesi karşı yamaçlarda uzun uzun yankılandı.

31

İKİNCİ BÖLÜM

j

İKİNCİ OSMANLI PADIŞAHI ORHAN VE PADIŞAH

DOĞURAN RUM KARILARI

HOROFİRA - ASPORÇE - TEODORA

(1324-1360)

TÜRK DÜŞMANLIĞININ BAŞLANGIÇ DÖNEMİ

Ertesi gün, acı haberle birlikte zafer müjdesi dört T>ir yana hızla yayıldı.

Kara Osman Şah ölmüştü, ama Bursa kenti alınmıştı. Kentleri ve obaları dolaşan haberciler avaz avaz bağmyorlardı:

- Osman Şah öldü! Orhan Beğ, yerine geçti!

- Yaşasın, Orhan Beğ!

- Bursa'yı aldık! Bursa bizimdir artık!

- Tann gücümüzü artırsın!

Ülkenin her bir yanında yeni şenlikler ve şölenler düzenlendi.

Aşiret Beğliği'nin Otağı, Bursa'ya taşındı kısa bir süre sonra.

Orhan'ın gözü: Beğlik ya da Şah'lıkta değil, Sul-tan'lıkta idi.

Selçuklu hükümdarları gibi (Sultan) olmak, çocukluğunun en gizli, hem de güçlü düşlerin-

33

PADIŞAH ANALARI

den biriydi. Nasıl olsa, Selçuklu Sultanlığı batmış, ortadan kalkmıştı. Bursa gibi bir büyük kenti de ele geçirip başkent yaptıktan sonra, niçin Sultan elmasındı?

Karısı Horofira (Nilüfer hatun), en baş yardımcısı ve hem de durmadan yol gösteren baş danışmanıydı.

- Sen artık yüce bir hükümdarsın, sevgilim., diyordu, Horofira.

Bizans imparatorları gibi «ferman» yaz, senin adına para basılsın,

üstüne de: Sultan Orhan Gazi, diye yazılsın. Sonra gene, Bizans

İmparatorları gibi, paralı bir ordu kur, herkes aylık alsın.

Göreceksin daha çok vuruşacaklar. Nasıl olsa çoğu savaşlarda ölecek

ve para ödemekten kurtulacaksın ama, onlar ölmeyeceklermiş gibi aylık almak için savaşacaklar!.

Boynuna sarılıp öpüyordu, Orhan'ın yüzünü gözünü. Mutluluk içinde

uçuyordu, Horofira:

- Sen, Sultan olunca, ben de Kraliçe olacağım elbet, diyordu.

Ülkeyi, tüm devlet işlerini beraber yürüteceğiz. Bizans'ta da

öyledir.

Orhan, kendi istekleriyle başdaşan Horofira'mn tüm dediklerini bir bir yerine getirdi. İlkin, üzerlerinde: (Sultan Orhan Gazi) yazılı paralar bastırdı. Daha sonra, er başına iki akçe ücretle paralı bir yaya ordu kurdu. Bu ordu'dan başka, üstün ayrıcalıklar tanıdığı, astığı astık-keştiği kestik, sorumsuz bir örgüt daha meydana getirdi ki, bu silahlı örgütün görevi, hükümdarla birlikte ailesi halkını korumaktı. Bu örgütte görev yapanlar hem aylık alacaklar hem de hazineden beslenecekler ve üstelik savaşlarda elde edilecek tutsaklar onların malı olacak, dilediklerini para karşılığında satacaklardı.

Ayrıca, savaşlar sonucunda

34

PADİŞAH ANALARI

ele geçirilen kentleri ve köyleri yağmalamak da onların hakkı olacaktı (1).

Bu işler kısa bir sürede çabuklukla başarıldı. Artık, Kara Osman aşireti yoktu. O aşiret, Söğüt'te, aşiretin beği Kara Osman'la birlikte gömülmüştü. Şimdi başkent Bursa'da (Sultan Orhan Gazi) devleti vardı. Hem de, geçer akçe parası ile, yaya ve atlı ordusu ve üstelik, hükümdarı korumakla yükümlü güçlü bir Koruma örgütü de vardı.

Horofira bir an için bile Orhan'ın yanından ayrılmıyor, her bir konuda kocasına akıl veriyordu.

– Devlet'i tek başına yönetemezsin, diyordu Horofira, Orhan'a. Sen kral'san, ben de kraliçe'yim. Bizans'ta da böyledir, bu. Zaten senin kısır bilgin de yetmez bu işe. Sen savaşları yönet, devlet işlerini bana bırak!..

Çadırılı-Otağ yaşamı çoktan gerilerde kalmıştı Başkent Bursa'nın en göz alıcı doruğunda, görkemli. Sultanlık sarayında yaşıyordu Orhan'la Horofira.

En değerli taşlarla bezeklenmiş iki «Taht», yan-yanaydı. Devlet adamlarını huzurlarına aldıklarında,

(1) Bu imtiyazlı örgütün adına daha sonraları (Yeniçeriler - Yeniçeri Ocakları) denildi. Tamamı yabancı soylu hris-tiyan tutsak - kölelerden meydana gelen bu örgüt, yüzyıllarca devlet'in ve Ulus'un başına bir belâ kesildi. Savaşlar boyunca Anadolu Türkleri can veriyor, fakat yağma ve esir ticareti bunların hakkı oluyordu. Hiç bir savaşa katılmadıkları halde, tüm zaferlerin haracı onlarındı. Osmanlı tarih yazarları, gerçekte, Pâdişâhların Otağlarını korumaktan ötede bir görevleri olmayan Yeniçerileri, topluma, bir savaş ordusu olarak tanıtmışlardır. Bu yalana Okul kitaplarımızda bile hâlâ yer verilmektedir. 1

(Yazar'ın notu)

35

PADİŞAH ANALARI

birinde Orhan, ötekinde de Horofira oturup buyruk veriyorlardı.

«Sultan» unvanını aldığından bu yana, Orhan'ın davranışlarıyla birlikte konuşma dili de değişti. Artık, Selçuklu Sultanları ağzı ile konuşuyor, ipek fistanlar içinde salına salına bir başka yürüyordu. İşte bu şuralarda:

– Taç giymeliyiz, diye tutturdu, Horofira. Tac'sız hükümdarlık olmaz. Selçuklu Sultanları da taçlı imişler, Bizans'tayken babam söylerdi. Bizim, Bizans imparatorları ve imparatoriçeleri de taht'a çıktıklarında, «taç giyme töreni» yapılırdı. Senin Sultanlığın gerçek Sultanlık'sa, bir büyük törenle taç giymeliyiz, en değerli taşlarla işlenen o taçlar başımızda pınlamam..

Orhan, başını ağır ağır öne doğru sallayarak; bir Selçuklu Sultan'ı gibi ve o şive ile cevapladı, kansı Horafira'yi:

– Yerden göğe haklısız Sultanım, cümle âlem bulur ki, ben Sultan Orhan Gazi ve Kraliçelerin en yücesi Nilüfer Hatun ile birlükte hüküm sürmekteyiz. Taç ve taht bizümdür. Kimesne bize karşı koyamaz ve dahi incütemez!..

Horofira'nın içi genişledi, rahat bir soluk aldı. Nihayet: «Taç ve Taht» sahibi bir Kraliçe olduğunu, Bi-zan'a ve daha ötelere değin duymayan kalmayacaktı.

Boynuna sanldı Orhan'ın, Horofira, Yüzünü gözünü öptü coşku içinde. Orhan'ın sert sakalları, kendi yüzünün ince derisine battıkça, kadınca istekleri kamçılıandı. Vücudunun her yâni tutuşup alev almıştı, sanki..

Horofira'nın yumuşak dudakları, sıcacık solukları Orhan'ı da coşturdu, birden. Her yanı titriyordu, güçlülle el çırpılarak, koca salonun dışında buyruk bekle-

PADİŞAH ANALARI

i

yen «Saray ağası» m çağırırdı.

Kulağı kirişte bekleyen saray ağası, rüzgâr gibi huzura girip el bağladı. Başı göğsü üstünde, öne eğikti, gözleri kendi pabuçlarının burnunu görüyordu, yalnızca.

Orhan, üstünde uzandığı atlas sedirde biraz daha gevşetti kendini, özenip bezenerek taklit ettiği Selçuklu Sultanları şivesiyle:
- istirahatata çekülürüz, dedi. Kimesne bizi tedür-gün etmeye ve dahi karındaşımız, Vezirümüz Alâeddin Beğ olsa bile, imdi çekilesüz heman!..

Ağa, bur kolunu yere doğru uzatıp yumuşak taban halısını sıyrarak aşağıdan yukarı kaldırdığı elini başının üstüne kadar çıkararak, iki büklüm ve gözleri yine pabuçlarının ucundan başka bir yeri görmeden hükümdarı selâmladıktan sonra:

- Emrû ferman Sultanımız, efendimizindir.. diyerek odanın dışına çıktı, oymalı altın yaldızlı kapıyı yavaşça örttü, kalın atlas perdeyi kapının üstüne çekti.

İçerde, kuş tüyünden doldurulmuş döşekte soluk soluğa sevişen Orhan'la Horofira için şimdiki daha önemli bir başka şey yoktu. Bir süre sonra birbirlerinin yorgun kollan arasında derin bir uykuya daldılar.

•

«Taç töreni» başkent Bursa halkı için, bir büyük bayram oldu.

Kurbanlar kesildi, şölen ve şenlikler düzenlendi.

Horofira, ikinci oğlunu bu sırada doğurdu.

Adını (Murat) koydular.

Gelecekte, babası Orhan Gazi'nin ölümü ile boşalacak hükümdarlık taht'ına, (Gazi Sultan Murat Han) unvanı ile oturacaktı. Bu kadarla da yetinmeye-

36

37

PADİŞAH ANALARI

çek, acemce: (Hüdâvendigâr) lakabını da ekleyeceklerdi, adının sonuna.

Bizanslı Rum dilberi Horofira'nın oğlu, böylece-, (Gazi Sultan Murat Hüdâvendigâr) adıyla anılacak, üçüncü Osmanlı Padişahı olarak tarihlere de geçecekti.

Murat'ın doğumu, Horofira ile Orhan'ın kan-koca yakınlığını daha da güçlendirdi.

- Daha geniş topraklar, daha çok kentler, obalar elde etmeliyiz, diyordu Orhan.

- Elbet öyle olmalı, diye karşılık veriyordu, Horofira, Benim edindiğim bilgilere göre, dört bir yöremizde uzak yakın bir sürü Türk Beğlikleri varmış, büyük ve hem de verimli topraklar üzerinde hüküm sürerler-miş; niçin savaşmazsm onlarla? Niçin almazsın ellerinden her bir şeylerini, hem de tümünü kılıçtan geçirterek, ha?

Horofira'nın rum kanı kızıştıkça, Türk düşmanlığı da alevlenip tutuşuyordu.

»

- Onlara da sıra gelecek, elbet., diye karşılık veren kocasına hak veremiyordu, bir türlü.

- Sen böyle ağırdan aldıkça, korkanm onlar, o barbar Türkler saldırıya geçip, kesecekler hepimizi, anlıyor musun sevgili sultanım?

- Korkma, korkma., hepsi birbirine düşman onların. Anlaşıp birleşmeleri, günle gece misâli birbirine ters. Ol sebeple de mümkünsüz. Neden, henüz zamanı değıldür, derim bilürmüsün, Nilüfer sultanım, hâtûnum, bir tanem? Çünkü her bir yön ve de yöre, hem güçlü ve hem zalim Moğol Hanlann buyruğunda-dır. Kuş kanadını çırpsa, onlar kulak kesilür. Uyuyan yılanın kafasına basmak istemem.

Karı kocanın, Türk Beğlikleri'ne karşı besledikleri

38

'..''..' PADİŞAH ANALARI

duygu ve düşünce birbirinin eşitiydi. İkisinin de amaçları, Türk Beğliklerinin ilk fırsatta ortadan kaldırılmalarını gerçekleştirmektir. Ne var ki, henüz bir çok ülkeler gibi kendi küçük ülkeleri ve devlet kuruluşu da: (İlhanlılar) adıyla anılan Mogollar'm egemenliğine bağlıydı.

Moğol'ları kuşkuya düşürmek, hele onlara karşı görünmek, her bir varlıklarının ve hatta canlarının elden gitmesi demektir. Horofira, kanının gereği büyük Türk düşmanlığı yüzünden unutmış olduğu bu gerçekler karşısında

- Haklısın, demek zorunda kaldı; ama gene de arkasını getirtmekte gecikmedi:

- Fırsat düştüğünde, sen unutacak olursan, ben buyruk veririm, o barbar Türk Beğliklerine karşı savaşa; onlar durdukça rahat olamam, ben!.,

Orhan, saltanat zevkiyle mahmur gözlerini süzerek karısını cevaplıyordu;

- Öyledir bir tanem, çünkü muradımız da bir dir ve de ülke ve devlet üzerindeki hükmümüz de birdir. Amma, Bizanslılar da boş durmaz, türlü desiselerle saldırıya hazırlanırlar? Bursa'ya yerleşmemiz, onları ziyadesiyle tedirgin eylemiştir. Heman bastırmaz isek, fırsatı fevt etmiş oluruz, ne dersiz?

İçi burkuldu, Horofira'nın. Damarlarında taşıdığı Bizans kanı acı acı yandı. Kendi ırk'ı, kendi uıus'u üstüne savaşa girmek, hıristiyanlar üstüne müslümanla-n saldırtmak; kendince, İsa'nın affetmeyeceği bir büyük günah ve suçtu. Ama, ne yapsın ki «Taç ve Taht»-ma ortak olduğu bir hükümdarlığın sahiplerinden biri olarak bir zorunluluktan, bu savaşa razı olup boyun eğmek. Meryem'e ve İsa'ya yakarır. belki başışlatırdı kendini..

39

1 PADIŞAH ANALARI

Arkasını dönüp istavroz çıkardı; boynunda taşıdığı altın zincire bağlı «İsâ ve Meryem» tasvirini çıkarıp öptü, başına koydu. Gözkapaklarını üstüste açıp kapatarak, göz pınarlarındaki yaşları kurutmaya çalıştıktan sonra:

- Bilirim, dedi. Nicedir bana da haberler gelir. Ne yapalım ki onlarla da savaşmamız gerekiyor.

Göşünü gerdi, daha bir dik ve sertçe konuştu:

- Hükümdarlar, duygulanımla değil, akıllarıyla hükmetmesini bilmelidirler. Ben de öyle yapacağım.

Gözleri şimşek şimşek kıvılcım saçıyordu, Horofira'nın.

Orhan, hayran hayran bakakaldı, karısının yüzüne.

- Bizanslılar gibi tüm hıristiyanlarca kutsal tanınan İznik'i ele geçirmemiz, hükmümüzü üstün kılıp adımızı cihan'a duyurmamız uygundur, sanırız.

Horofira cevap vermedi, Orhan'a. Hıristiyanlık inançlarının yarattığı korku bütün vücudunu sardı. Telâş içinde dışarı attı kendini.

Yedi-sekiz bin kişilik Orhan Gazi ordusunun verdiği savaş sonunda, İznik, Bizanslılar'ın elinden çıktı, Osman oğlu Orhan'ın ülkesine katıldı.

Bu umulmadık sonuç tüm hıristiyanlık dünyasını şaşırtdı. Horofira sevinmiş görünüyordu ama, gerçekte, hiç de sevinmiş değildi; tersine, yüreğinden vurulmuşcasına içi kan ağılıyordu.

Zaferin üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra aldığı bir haber, Horofira'nın içini biraz serinletti. Bizanslılar, İznik'i geri almak için yeni bir savaşa hazırlanıyorlardı.

Oysa, Bizans zaten kendi içinden, Bizans'ı yönetenlerin elleriyle çökertilmişti. Fahişeler: İmparatori-

40

PADIŞAH ANALARI

çeliğe yükseliyor ve en aşağılık sokak serserileri, kolaylıkla (İmparator) olabiliyorlardı, Bizans'ta. Hem de yüzyıllardan bu yana, böyleydi, bu. Ahlâk dışı rezil bir yaşam sürüyordu her bir tarafta. Bir yanda fuhuş ve vurgun ticaretinin getirdiği sefalet, öte yanda bir avuç sömürücünün zevk ve safa eğlenceleri, binbir entrikalar içinde çalkalanıp fuhuş ve cinayet yuvası olmuştu Bizans sarayı ve ülkesi..

Ülke yöneticisiz, halk perişan ve şaşkıncı. Hipodrum'da yapılan araba yarışları, bir belâ ve bulaşıcı salgın bir hastalık gibi tüm toplumu sarmıştı. Saray, devlet adamları ve halkın tümü, ikiye bölünmüştü. Bir

yani: Mavi gömlekli araba yarışçıları kulübünü, öte yani: Yeşil gömlekli araba yarışçıları kulübünü tutuyordu. Maviler yansı kazanırsa, bundan böyle ülkeye onlar egemen oluyor, yeşiller kazandığı zaman da, ötekiler..

Bu yüzden cinayetler, isyan ve ihtilâller çıkıyordu ülkede. Bu tür bir ortama getirilmiş bir ülkede devlet gücü bir göstermelik olmuştu. Bir iskeletten farkı kalmamıştı, adı büyük Bizans İmparatorluğu'nun.. Kim vursa yıkılacak, kim bir kanadına yapışsa, zaten elinde kalacaktı.

Bizans İmparatoru III. Andronikos Paleologos, olayların çabuklaştırdığı felâketli sonucu tüm çıplaklığı ile görüyordu. Bizans'ın bu durumunu bilen bir hükümdar, ne kadar küçük bir devlet kuruluşunun başında bulunursa bulunsun, Bizans'ı kopara kopara yiyerek büyüyebilirdi.

İşte Orhan'ın en ilginç yanı, bunu değerlendirebil-mis olmasıydı. İznik uğruna Bizans'ın giriştiği ikinci savaştan da olumlu bir sonuç alamadılar. Yenik düştüler, bu kez de.

41

PADİŞAH ANALARI

Nitekim, Orhan bu kez İzmit kentini kuşattı, imparator III.

Paleologos, savaşın yine Bizans yenilgisiyle sonuçlanacağını bildiği için, bir başka çıkar yolu denemeğe girişti.

Prenses Asporçe'yi. Orhan'a kan olarak vermek!.

Niçin, olmasındı?

Orhan'ın şimdiki karısı da, Bizanslı bir rum değil miydi?

Asporçe ise, hem prenses ve hemde henüz 15 yaşındaydı, Orhan'ın böyle bir armağanı kabul etmemesi olanak dışıydı. İşte o zaman, Bizans, belki bir süre daha bu günkü durumunu korurdu.

Bizanslı elçiler çabuklukla ulaştırdılar, İmparatorun teklifini Orhan Gazi'ye. İki taraf arasında yapılacak bir barış andlaşmasma karşılık, Prenses Asporçe eş olarak verilecekti, Orhan'a.

Orhan bu teklife inanmadı ilkin. Yorgun yüreği zevk ve umutla çarptı, hızlı hızlı. Sonra birden, yıllarca önce Horofira'ya söylediği kendi sözlerini anımsadı. «Bir gün gelecek» demişti. «İmparatorlar kendi kızlarını vermek için yalvaracaklar» işte, doğru çıkmıştı, bu önsezisi..

Ama, içini burkan bir başka, hem de önemli bir neden vardı.

Ne derdi, Horofira'ya?

Ya, O'nün tepkisi., kimbüir, neler yapar ya da yapmaya kalkışırdı.

Gerçi, kendi bakımından eskisi kadar tat almıyordu artık

Horofira'dan. Ne var ki yine de tutkundu, ona. Anlatılmaz bir başka duyguydu, bu.

Duygusallığı bir yana itip bir hükümdar olarak kendi kendine çıkıştı: «Devlet işi böyle gerektiriyorsa, yüreğe taş basılır». Bu düşünceyle biraz ferahladığını

42

PADİŞAH ANALARI

hissetti. Yanı başında, sedef kakmalı bir sehpa üstünde duran kuğu boyunlu sürahiye uzandı, Bizans işi altın yaldızlı ince uzun kadehini kırmızı şarapla doldurdu.

Dudaklarının arasından serin serin ağzının içine boşalan şarabı, dili ile damağı arasında bekleterek tadını çıkara çıkara içti; sonra yeniden doldurdu kadehini.

1 ORHAN GAZÎ'NİN İKİNCİ KARISI:

PRENSES ASPORÇE

Bizans İmparatoru'nun isteğine uygun bir barış ve dostluk andlaşması imzalandı. Ardından da Prenses Asporçe'yi yüksek rütbeli Bizanslı devlet adamları ve kalabalık konuklar eşliğinde Orhan Gazi devletinin başkenti Bursa'ya gönderdiler.

Bir filiz gibi henüz yeşerip boy veren küçük devletin daha yeni yeni tütmeye başlayan ocağına böylece bir rum kızı daha giriyor ve bundan böyle bütün Osmanoğulları hükümdarlık ailesinin «Türk düşmanı» olarak yaşam ve eylem sürmelerine etken olacak kan bozukluğunun başlangıcında, Bizanslı ikinci rum kızı, Orhan Gazi'nin karısı

oluyordu.

Bu ilginç olay, ülkenin dört bir yanına hızla yayıldı. Şölen ve şenliklerle coşan, hükümdar Orhan'ın yeni ve körpecik bir rum kızıyla daha evlenmesinden doğan mutluluğuna ortak olan halkın bir yanı üzgün ve karamsardı ama, sonucur- nereye varacağından habersiz ve bilinçsiz yaşayan çoğunluk kıvanç içinde oynayıp gülüyordu.

Hele, Asporçe'nin bir prenses, bir İmparator kızj

43

PADİŞAH ANALARI

olduğunu öğrenenler gözünde, Orhan Gazi bir kat daha yücelmişti! (2) Bir zamanlar Orhan'ın gözbebeği olan Horofira (Nilüfer Hatun) bu inanılmaz haberi aldığı anda, iznik'teydi. Hıristiyan dünyası için kutsal bir kent olarak benimsenen iznik, Orhan Gazi Devleti'nin sınırları içine katıldığından bu yana, Horofira, zaten oraya yerleşmiş gibiydi.

Bütün zamanını iznik'teki kiliselerde, her bakımdan kendisine çok yakın bulduğu papazlarla geçiriyordu. Ama, hükümdar kocası Orhan'ın yan yetkilerine sahip bir kraliçe olduğunu hiç bir zaman unutmadan, devletin ileri gelenlerini sık sık yanına çağırıyor, düşündüğünce buyruklar veriyordu, hepsine.

Özellikle, düşman bellediği Türk Beğlikleri üzeri ne saldırılar düzenletiyordu. Bir yandan da, halkın gözünü boyamak için camiler, köprüler, yollar ve aşocak-ları yapıyordu. Giyimi kuşamıyla de açık-saçık dolaşmaktan çekinmiyordu. En pahalı giysiler ve en görkemli mücevherlerle süslendikten sonra karşısına aldığı hükümet adamlarıyla sohbet ediyor, onlarla birlikte yemek yiyordu. İki oğlundan birinin yakın bir gelecekte (Sultan) olarak hükümdarlık tahtına oturup hükmedeceğini bilmek, Horofira için en büyük güvenceydi, çünkü.

Orhan'ın, Bizanslı Prenses Asporçe'yle evlendiğini duyduğunda, hele, Asporçe'nin, bir zamanlar Orhan'ın koynuna girdiği sıralardaki kendi yaşında, henüz 15'-inde olduğunu öğrendiğinde, Horofira, yüreğinin ta..

(2) Orhan'ın, Asporçe'den bir oğlu oldu. Adını (İbrahim) koydu. Birde kızı oldu. o'na da (Fatma) adını yakıştırdılar. Asporçe'nin ne zaman ve nasıl öldüğü bilinmiyor.

44

PADİŞAH ANALARI

derinliklerinde bir yerin sızladığını hissetti. Ne ki, çok çabuk toparladı, kendini, Yüzüne bakanları şaşırta bir sabır, ya da soğukkanlılıkla bağrına taş basmasını bildi.

Olan olmuştu! Bir Kraliçe ise, sıradan bir kadın gibi davranamazdı. Hele o kraliçe, bir süre sonra «Ana-Kraliçe» olacaksa..

Yalnız kaldığında, özellikle geceleri yatağının içinde sessiz hıçkırıklarla ağlayarak içindeki ateşi biraz olsun küllendirebiliyordu.

Orhan'ın yıllardan bu yana hemen her zaman kulağının dibinde, sıcak nefesini içire içire söylediği tatlı aşk sözcüklerini şimdi, bir bu* anımsadıkça, bir boşluğun içinde buluyordu, kendini.

Hayır., yaşam tatsızdı artık, kendisi için.

«Gereksiz artık her şey, ölmeliyim» diye düşündüğünde, iki oğlu geliyordu, aklına. Bir Velihaht'la bir Prens anası'ydi; o halde ölmeğe de hakkı yoktu.

Yanına devlet adamlarından bir kaçını alarak, bir tabur askerin koruyuculuğu altında, iznik'ten Bursa'-ya döndü; bir kaç gün sonra. Orhan, başı önünde karşıladı Horofira'ly; hükümdarlık Sarayının yukarı kat salonlarında. Karısının çıkaracağını sandığı bir olayda ne tür bir davranış içinde olması gerektiğinin şaşkınlığı ile gözlerini kacıra kacıra konuştu, suçlu suçlu; artık iyice benimsediği, O Selçuklu Sultanları ağzıyla:

– Sanmayasız ki Nilüfer Sultan, bu iş gönül is-teğile olmuştur, dedi güçlükle.

Balmumu gibiydi, Horofira'nın rengi. Kanı çekilmiş dudakları titriyordu, içinin tüm buruk acısını yansıtan bir sesle karşılık

verdi:

- Ya, nasıl olmuştur.. Sultanım, efendim?

45

PADİŞAH ANALARI

- Devlet işi., diye kekeleyerek cevapladı, Orhan.

- Yaa.. öyle mi? Şunu bil ki Sultanım, bundan böyle sadece bir Kraliçe olarak devlet işleri gerektiğinde birarada olacağız. Başka zamanlarda ise, devletin ve taht'ın senden sonraki sahipleri olan iki oğlumla yaşayacağım!..

Orhan Gazi'nin gözleri hâlâ önüne bakıyor, ne diyeceğini kestiremeden susuyordu.

Horofira, içini yakıp kavuran ateşin tüm sıcaklığını ve acısını dışarı vuran bir sesle:

- Yalnız birbirimizin olarak yaşadığımız bunca yılın anılan ikimize de yetişir, sanırım., dedi.

Ağır ipek giysilerini rüzgârlandırarak yürüdü; Sarayın, kendi bölümüne açılan orta kapıdan hızla geçti.

BİR, BİZANS'LI PEENSES DAHA: İMPARATOR KIZI TEODORA

Kısa bir kaç yıl geçti, aradan.

Orhan Gazi bu arada; büyük ve güçlü, denizci bir devlet kuruluşu olan: (Karası Türk Beğliği)ne, babası Osman'ın öğüdü gereğince, dostça yaklaşarak, karşı koymalarına fırsat vermeden ortadan kaldırdı.

iranlı acemlerin kalleşliklerini anımsatan, onlann-kine benzeyen hile sonucunda, (Karasi Türk Beğli-ği)nin tüm donanması, ordusu ve ülke halkı, Orhan Gazi'nin malı oldu.

Şimdi sıra, ezilip yok edilerek ortadan kaldırılmaları, Orhan Gazi ile karısı Horofira'ca öngörülen öteki Türk Beğliklerindeydi. Öte yandan Bizans toprakları da birer ikişer ele geçiriliyor; bu köhne imparatorluk,

46

PADİŞAH ANALARI

tüpleri yolunmuş bir kaz görünümü içinde şaşkın ve sarsak, yöresine bakınıp duruyordu. Asporçe de kurta-ramamıştı, Bizans'ı, bu güç duruma düşmekten..

Orhan Gazi'nin ikinci rum karısı Prenses Asporçe, iki çocuğunu bu arada, doğurdu.

Oğlana.- İbrahim; kıza da: Fatma, adını koydular.

Sallanan Bizans taht'ında, yeni bir imparator vardı.- VI. Yoannis Kantakuzinos..

İmparatorluk erkânı yeniden bir araya gelip, son durumu ve ülkenin gittikçe kararan geleceğini gözden geçirdiler. Onlarca en önde görünen tehlike, (Orhan Gazi devleti) idi. Bu hükümdarı durdurmanın bir yolu bulunmazsa; Bizans, baştan sona bu yeni devletin boyunduruğu altına düşecekti.

öyleyse, bir şeyler yapmalıydı.

İmparator Yoannis Kantakuzinos, son çare olarak kendi öz kızı'nı feda edecekti!..

- İmparatorluğumuzun geleceğini güvence altına almak için, diye feryat ediyordu Kantakuzinos, kızım Teodora'yı Orhan Gazi'ye vereceğim!..

- İyi ama yüce İmparator, ne karşılığında? dediler, ileri gelen devlet adamları.

İmparator hiç duraksamadan karşılık verdi, onlara:

- Bir baş ve dostluk anlaşması karşılığında! Böylece toparlanmamız için bir olanak elde etmiş ve şimdilik batıp yok olmaktan kurtulmuş olacağız!

Ötekiler, çaresizlik içinde başlarını öne eğip:

- Evet, dediler. Başka bir kurtuluş yolu görünmüyor.

Ve., körpecik, Bizanslı Prenses Teodora'yı da verdiler. Orhan Gazi'ye. Gelecekte, tarihlerde: İkinci Osmanlı Padişahı olarak ve övülerek anılacak olan Or-

47

han Gazi'nin, Bizanslı Rum karıllarının sayısı, Teodora ile birlikte,

üç oldu!..

600 yıl süreyle ulus'u, ülkeyi ve devleti yönetecek olan Osmanlı ailesini, işte bu üç rum kadın oluşturacaktı. Çünkü bu kadınlardan doğanlar: (Sultan-Padi-şah) unvanı ile hükümdarlık tah'ına geçecek ve taşıdıkları rum kanlarının gereği olarak: Rum, Sırp, soylular başta olmak üzere, tüm frenk soylu hıristiyan kadınlarla cinsel ilişkiler kurarak sadece onlardan doğanların Padişah olmalarını sağlayacaklardı.

Orhan, 17 yaşındaki Teodora'yı koynuna aldığında, 60 yaşındaydı. Teodora'dan da iki evlât sahibi oldu. Adlarını: Halil ve Kasım koydular.

İlk karısı, Bizanslı Rum kızı Horofira (Nilüfer Hatun) , nedeni bilinmez bir hastalık sonucunda, bu sırada öldü. Belki, umulmadık olayların çabuklaştırdığı bir ölmüdü, bu. Belki de, onun artık varlığına razı olama-yanlarca öldürülmüştü. Ama, sağı* ve dilsiz tarih bu konuda suskun kaldı.

Orhan Gazi artık Bizanslılarla iyiden iyiye yakın akraba olmuştu. İki Bizans imparatorundan birinin damadı, birinin de bacanağı idi. Üç İmparatoriçe'den biri kayınvalidesi ,biri baldızı ve biri de bacanağının anasıydı!.

Ama ne Asporçe'den ve ne de Teodora'dan doğanlar, Padişah olabileceklerdi. Onlardan doğanlar: Prens ve Penses (Şehzade-Sultan) olarak kalacaklar; yalnızca, Osmanlı ailesinin temel yapısını meydana getireceklerdi.

Hükümdarlık taht'ı, Horofira'nın oğlu Murat'ındı. Babası, Orhan Gazi'nin 81 yaşında ölümünden sonra (Sultan Murat) olacaktı. Hem de, acemce bir unvan

PADIŞAH ANALARI

da takacaklardı adının arkasına: (Hüdâvendigâr) diye çeklerdi, O'na.. Horofira'nın ilk oğlu Süleyman, bir süre avında vurulup ölmeseydi, o çıkacaktı Orhan'dan sonra Osmanlı tahtına. Ama Orhan Gazi'nin ölümünden iki ay önce Süleyman'ın ölmüş olması, tahtın yolunu, Horofira'nın (Nilüfer Hatun) ikinci oğlu Murat'a açmıştı (3) Babası (Kara Osman) bir «aşiret reisi»ydi. Orhan'ın. Ama o, ırkına özgü (Şah)lık unvanını kendi kendine yakıştırmıştı. Gerçekteyse, Osmanlı Padişahlarının ilki (Orhan Gazi)ydi. Çünkü, adını taşıyan bir parası, ücretli bir ordusu ve bir tahtı vardı. Üstelik toprağı bir rejime bağlamış ve toplum düzeni ile ilgili yasalar da çıkarmıştı. Böylece, bir devlet kuruluşu meydana gelmişti.

Ne ki, Osmanlı tarihçileri «aşiret reisi Kara Osman»! da (Pâdişâh) saymakta direktmiş ve birinci Pâdişâh olarak onun adını başa geçirmişlerdi.

İl-hanlı (Moğol) egemenliği Orhan'ın zamanında son bulmuştu. 36 yıllık hükümdarlığı süresinde bir yandan Bizans'a, öte yandan Türk Beğliklerine karşı saldırılar düzenlemiş, ülke sınırlarını Marmara kıyılarına kadar genişletmişti.

Her biri, gerçek «devlet» kuruluşu olan Türk Beğliklerine karşı izlenecek düşmanca politikanın ilk temellerini atan da Orhan'dı. Kendisinden sonrakilerce, bütün Türk Beğliklerinin ortadan kaldırılarak başsız ve güçsüz kalacak öz Türkleri, sömürge savaşlarında kırıp onların sırtından saltanat sürülmesini önerirce- (3) Orhan'ın Teodora ile düğünü 1346 yılında Silivri'de yapılmıştır. Bu evlilikten (Halil) adını taktıkları bir de oğulları •oldu. Teodora'mn da ne olduğu bilinmiyor.

48

49

PADIŞAH ANALARI

sine izlenecek «Türk kıyımı» felâketinin öncüsü de, yine Orhan'dı. Orhan'ın Bizanslı üç Bum kansı, (Osmanoğulları) diye tanımlanan «Padişahlık» ailesinin ilk temelini oluşturdu. Bu kadınların kanından inenler «Padişah. Şehzade ve Sultan» olarak, Osmanlı sarayına sahip oldular. Bundan böyle, taşıdıkları «kan» gereği hep aynı yolu izleyeceklerdi. Devletin yönetimini, hep kendi kanlarını taşıyanlara vereceklerdi. «Karı ve koca» olarak kendi karmaşık, bozuk kanlarını

taşıyanları seçeceklerdi. Bostan dolabı örneği: gözleri bağlı beygirler gibi hep aynı kuyunun çevresinde dönüp duracak; frenk döllerinin kanından, başka başka frenk dölleri türeyecek ve bu böylece sürüp gidecekti.

Kara Osman'ın kansı (Bala Hatun) un, yolun da* ha ilk başında söyledikleri, teker teker gerçekleşecek, ama bu gerçeğe hiç bir dönemde şöyle bir değinen bulunmayacaktı.

Orhan Gazi 1360 yılında öldü, Bursa'da gömüldü. Geride, Horofira'dan doğan oğlu Murat, Asporçe'den doğan İbrahim ve Fatma; Teodora'dan doğan Halil, Sultan ve Kasım, kaldı. Bunlar, Osmanlı ailesini meydana getiren kişilerdi. Ama, Horofira'dan doğan Murat, erkek kardeşlerini birer birer öldürecekti (4).

l ti

(4) Orhan'ın, (EFTANDİSE) adında yine Bizanslı bir Bum karışı olduğu bazı kaynaklarda sözii edilmekte ise de, yaşamı ve serüveni ile ilgili bir belgeye raslanmamıştır.

Osmanlı Saraylarını dolduran İçoğlanlarından biri. Bu, bin-terce frenk dölü oğlandan her biri; devletin, ülkenin ve toplumun üzerinde hüküm yürüten en yüksek makamlara getiriliyordu.

50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ OSMANLI PADİŞAHI BİRİNCİ MURAT

DÖNEMİ VE İLGİNÇ OLAYLAR

(1360-1389)

TÜRK KANININ SU GİBİ AKITILDIĞI VE ÜLKELERİN TÜRK GÜCÜ İLE ELE GEÇİRİLDİĞİ BU DÖNEMDE DE OSMANLI AİLESİNE PADİŞAH DOĞURACAK YENİ HİRİSTİYAN KADINLAR BULUNUYORDU..

Genç kız, Bizanslı Horofira'nın oğlu, Üçüncü Osmanlı Padişahı Birinci Murat'ın karşısında titriyordu.

Adı, Marya'ydı. Boyu uzun, beli incecikti. Vücudunun yuvarlak yerleri iç gıcıklayıcıydı. Yanakları al aT-di; ışıl ışıl kara gözlüydü üstelik..

Bulgar Kral'ı İvan Aleksandr'ın yahudi karısından dünya'ya gelmişti, Marya. Henüz 16 yaşındaydı.

Osmanlı Ordularınının Trakya'ya geçerek Edirne ve Filibe'den sonra Balkan dağlarına kadar Bulgaristan'ı «le geçirmeleri üzerine, Kral Ivan Aleksandr ve ailesi, Osmanlılar'a tutsak düşmüştü.

Yıl, 1363'tü..

Kral ve ailesi, Osmanlı Padişah'ı 1. Murad'ın karşısında başları önlerine düşmüş bir halde, Padişah'ın vereceği hükmü bekliyorlardı, şimdi.

Her şey, Osmanlı Padişahı'mn iki dudağı arasın-

53

PADİŞAH ANALARI

dan çıkacak bir kaç sözcükle çözümlenecekti.

Birbirinden beter, üç ihtimal vardı ortada!

Belki:

«- Sağ koman! diye gürleyecekti, Urun başlarını ve de kellelerini bir kaç sırik üstüne çakaraktan tüm ülkede dolaştırurun ki, âleme ibret ola!»:

Belki de:

- «Tüm Bolgarya'nın gelirini altuna çevirip yıl be yıl veresiz!» diye buyruk verecekti. Ya, üçüncü ihtimâl?

Kral, bu en korkunç ihtimâl ile titredi tepeden tırnağa kadar!

Osmanlı Hükümdarı, ya şöyle diyecek olursaydı?

«- Bolgarya Kralı ve ailesini birer at kuyruğuna bağlayıp, atları ürkütesiz!»

Terden sırsıklam olmuş başını yavaş yavaş kaldırıp, Osmanlı Padişahı'na baktı, Kral Aleksandr..

1. Murad, bu bakışı farketmedi bile. Çünkü O, ateş ve alev saçan pırıl pınl gözlerini, Kral'la Kraliçe'nin arasında duran Prenses Marya'ya dikmişti.

Marya korkudan tir-tir titriyor, olduğu yerde sallanıyordu.

Bu an, Sultan Murad'ın güçlü sesi, hepsinin beyninde çın çın öttü!

– Güzel kız, bizden yana yaklaş biraz! Daha yakın olmanı isterüz!
Marya irkildi. Kendi kendine:
– «Oh.. Tanrım! diye inledi. Sultan, beni öldürecek..»
Padişah'ın sol yanında, ayakta duran Vezirler, silâhli muhafızlardan
yana baktılar. Bu, gözücüyle verilen bir çeşit buyruktu.
iki muhafız, ileri doğru fırlayarak prenses Mar-

54

PADİŞAH ANALARI

ya'yı kollarından kavradılar. Sultan Murad tedirgin oldu bu tür
davranıştan, bağırdı:

– Incitmeysesüz!

Kızı, önünde iki dizi üstüne çökerttiler.

Kral ve Kraliçe, daha fazla dayanamadılar. Ellerini yüzlerine
kapatarak için için inlediler.

Demek, Osmanlı Padişah'ı, öç almak için kızlarının başını kendi
önlerinde kestirecek ti!

Onlar için upuzun gelen dakikalar hızla geçti. Kızlarının kafası
kesilirken çıkaracağı feryadı bekle-şiyorlardı, ama böyle bir ses
duyulmuyordu.

O halde, ne olmuştu acaba?

Yoksa, boğarak mı öldürmüşlerdi Marya'yı?

İlkin Kral Aleksandr ellerini gözlerinin üstünde azıcık araladı, içi
titreyerek Maryal dan yana baktı.

Gördüklerine inanamadı..

Bu da ne demekti?

Gözlerini hâlâ avuçları içinde saklayan Kraliçe'yi dirseğile dürttü.
Kraliçe, olduğu yerde sıçrayarak açtı gözlerini., ne var ki, gördüğü
manzara karşısında, O'nun da gözleri büyüdü, ağzı bir kanş açık
kaldı!

Eğer bu bir düş değilse, gerçek olabilir miydi, acaba?

Çünkü Marya, Osmanlı Padişahı'nın yanibaşın-daydı. Sultan, bir elile
saçlarını okşuyor, bir elile de omuzundan sevgiyle tutmuş, tatlı
tatlı gülümseyerek bir şeyler söylüyordu, Marya'ya.

Kral ve Kraliçe önce birbirlerinin yüzlerine baktılar. Daha sonra
istavroz çıkardılar.

Sultan Murad, Vezir'in kulağına bir şeyler söyledi. Vezir, Bulgar
Kralı'nın yanına koştu hemen.

– Padişahımız, efendimiz Sultan Murad Han, kı-

55

PADİŞAH ANALARI

zınızı kendine kan olarak almak ister! Bir itirazınız var mıdır?

Kral ve Kraliçe, ağızları çalk bir halde Vezir'in yüzüne
bakakaldılar.

Vezir sesini yükseltip dikleşti:

– Ne susarsız bre çorbacı? Yoğısa, emrü fer-mân'a hâşa karşı mı
gelirsüz?

Kral, elini kolunu oynatarak bir şey anlamadığını söylemek istiyordu.
Vezir, kendi kendine bıyık altından gülümsedi. Doğru ya, nerden
bilsindi Osmanlıca'yı?

Hemen bir tercüman bulup getirdiler, huzur'a..

Kral, Kraliçe ve yanındakiler, tercüman'ın anlattıklarına
inanamadılar bir süre..

Neden sonra akli başına gelen Kral, kıvançla karşılık verdi:

– Yüce Osmanlı Sultanı, kızımızı kendilerine lâıyk görmekle bize
onur vermişlerdir. En derin şükranlarımızı arz etmek isteriz.

Tercüman Vezir'e, Vezir Sultan Murad'a Kral'ın sözlerini tekrarladı.
Padişah'ın bir eli hâlâ Marya'nın saçlarının üstündeydi. Bir kolunu
ileri doğru uzatıp elinin tersini bir kaç kez boşlukta saladı. Bu
işaret, Marya'yla yalnız kalmak istediğini belirleyen sessiz ve
sözsüz bir fermandı..

O gece, kollarının arasında bir kucak alev gibi yanan körpe Bulgar
kızı Marya'yı saatler boyu öpüp kok-ladıktan sonra, fil dışından
dökme bir heykel gibi gözlerinin önünde duran kızın çıplak vücudunu
uzun uzun seyretti. Birinci Murat..

PADİŞAH ANALARI

İçti titriyordu, doyamamıştı hâlâ..

- Sevgili hâtûnum! Seni ölene dek seveceğimizi sanuruz..

Marya, anlamsız gözlerle baktı Sultan Murad'ın yüzüne, ne dediğini anlamamıştı.

Murad Han, el çırpıttı, perdenin ardından süzülüp gelen Sudanlı zenci harem aşası el bağlayıp başını öne eğdi.

- Tiz vanp Gülendâm kadını getiresün!

Gülendâm Bulgaryalıydı. Paşalardan biri Onu harem dairesine sokmuştu. Savaşlar sonunda çeşitli ülkelerden devşirilmiş hıristiyan kızlarının Osmanlı tö-resince yetiştirilmeleriyle görevliydi.

Yeri üç kez öpüp ellerini göğsü üstünde kavuşturan Gülendâm, karşısında soluk soluğa, buyruk bekliyordu.

Sultan Murad:

- Dinle beni kadın; dedi. Hatunum'a Osmanlıca'yı tiz belletesün ve de din'i Islâmı dilerse kabul eyle-sün, dilemezse din'incede din'lensün!

- Emrû Ferman zat-ı şâhânelerininindir, Sultanım efendim!

- Şimdiiii... Söyleyeceklerümü bir bir kendüsüne tekrar eylesün ve cevabı her ne olursa bana bildire-sün!

- Başım üstüne şevketlüm..

- Babamız cennetmekân Orhan Gazi, anam Ho-rofira'yı kendüne kan eylediğinde, daha ilk geceden adını değiştirip Nilüfer Hatun komuş idi. Ben de hatunumun adını değiştirüp (Gülçiçek Hatun) korum. Bundan böyle tüm haremimizde ve ülkemizde bu nâm ile anılacaktır, bildiresün!

- Emrû Ferman Hâkanımızdır!

PADİŞAH ANALARI

Gülendâm kadın, bütün bu konuşmaları can kulağı ile dinleyen ama hiç bir şey anlamayan Marya'ya döndü; Bulgarca olarak uzun uzun anlattı. Sabırsızlanan Padişah, dayanamayarak sordu:

- Ne der? Tiz söyleyesün!

- Der ki: her ne olursa Sultanımın dediği olur; dilerse canımızı da kurban ederiz.

- Yaa.. demek, böyle söyler?

- Beli, Sultanım, efendim.

Sultan Murat bir kolunu ileri doğru uzatıp, elinin tersini gösterdi. Hükümdarın yalnız kalmak, istediğini belirleyen işareti alan göçmen kadın, hükümdarı uzaktan uzağa ve yerden selâmlayarak ters yüz olup dışarı fırladı.

Yalnız kalır kalmaz Marya'yı kucakladı, Murat Genç kızın diri göğüslerinin arasına yüzünü gömdü; bu taptaze kokuyu derin derin çekti içine.

Anası Bizanslı Horofira (Nilüfer Hatun) sağ olsaydı, Grek ırkına bir ihanet sayardı, oğlu Murat'ın Bulgar kızı Marya'yı kendine kan olarak seçmesine..

- Bunca Yunanlı-Rum kızı varken, Prenses bile olsa bizce aşağılık sayılan bir Bulgar soylu kızla nasıl kan koca olursun? Yazık sana oğlum... derdi, kesinlikle.

Ama;

- Bu Türk yurdunda bunca Türk kızı varken, bu frenk döllerleriyle kan-koca olmaya utanmaz mısınız, hiç? diyecek tek bir kişi çıkmayacaktı, yüzlerce yıl!..

PADİŞAH ANALARI

MARYA (GÜLÇİÇEK HATUN) OLDU, GELECEĞİN PADİŞAHINI DOĞURDU..

Bulgar kızı Prenses Marya, daha ilk geceden gebe kaldı, Sultan Murat'tan. Dokuz ay sonra bir erkek çocuk getirdi dünya'ya. Adini: (Bayezit) koydular bu çocuğun.

Gün gelecek, O'na: (Yıldırım Bayezit) diyeceklerdi. Ne var ki bu adı ona takanlar, düşmanla savaşırken gösterdiği yiğitlikten değil, damarlarında rum kanı taşıyan babası Murat'ın, Bulgar Kanı taşıyan

oğlu Bayezit'e verdiği buyruk sonucunda Anadolu Türk Devletlerine karşı giriştiği hızlı saldırılarda, Türkleri çabuklukla kılıçtan geçirdiği için takacaklardı!..

(Gülçiçek Hatun) takma adını taşıyan Marya, Veliaht anası bir İmparatoriçe'ydi, şimdi.

Kocası Sultan Murat, babası Orhan Gazi'nin ölümü üzerine taht'a çıkar çıkmaz ilk iş olarak, erkek kardeşlerini öldürmüştü. Asporçe'den doğan İbrahim ile, Teodora'dan doğan Halil'i, saltanatına göz koyarlar kuşkusu ile ikisini birden boğdurmüştü.

Artık, Sultanlığına göz dikecek, gölge düşürecek kimse yoktu ortada. Osmanoğullarında, «kardeş katli»1 deyimiyle yerleşecek olan aile cinayetlerinin ilkinin, Birinci Murat işlemiş oluyordu.

Saltanatının ilk yıllarıydı daha; (Gülçiçek Hatun) takma adıyla anılan karısı Bulgar Prensesi Marya'dan doğan oğlu Bayezit, ilk ve tek erkek evlât olması bakımından (Veliaht) ti.

Zaman hızla akıp geçti; yıl: 1376 oldu.

Rumeli'nde zaferler birbirini izliyordu. Bizans imparatoru Dördüncü Andronikos Paleologos, Osmanlı

59

PADİşAH ANALARI

Sultanının himayesini isteyecek kadar güçsüzleşen bir imparatorluğun tahtında oturuyordu.

BİR BULGAR PRENSESİ DAHA: TAMARA

Bulgar Krallığı, Osmanlı egemenliğinde bir eyâletti. Her yıl büyük bir «haraç» ödüyordu, Osmanlı devletine. Bu haraç yüzünden, zaten güçsüz ve bozuk olan mâli durumu büsbütün çöküntüye düşen Bulgaristan'ı bu durumdan kurtarmak için çarpınanlar hâlâ bir çıkar yol bulabilmiş değillerdi.

Dönemin Bulgar Kralı Sasmanos'un bel bağladığı tek umut, öz kızı Prenses Tamar'dı.

Tamar'ı, Osmanlı Sultanına kan olarak verebilir-se, her yıl ödemekte olduğu haraçtan kurtulunmuş olacak ve halkın bu yüzden derinleşen sefaleti biraz olsun belki giderilecekti.

Kralın kızı Prenses Tamar, bakire de değildi. Despot Konstantin Dragaç'tan dul kalmıştı. Ama, henüz-geç ve körpe, üstelik ülkenin en güzel kadınıydı.

Orhan Gazi'den bu yana Bizans'la içli dışlı akraba olan ve Bizanslı bir Rum kızının kanından dünyaya gelen Osmanlı Padişahı Sultan Murat'ın şimdiki kan-

(1) Bulgar kızı Marya'nın (Rum) olduğunu, tarihçi Mük-rimin Halil Ymanç, İslâm Ansiklopedisi'nde yazmıştır. Ama bir başka Osmanlı tarihçisi, bu kadının: Murat'ın babası Orhan'ın, Karasioğulları Türk devletinin başbuğu Aclan'm kansı olduğunu ve tutsak alınıp Bursa'ya getirildiğini ve oğlu Murat'a savaş ganimetK!) olarak verildiğini yazar. Her iki sav da, gerçekte ilintisiz varsayımlardır.

(Yazar'm notuX

60

PADİşAH ANALARI

sı da nasıl olsa yine bir Bulgar Prensesiydi. O halde, ortada güçlük yoktu, ilk yapılacak iş, Prenses Tamar'-ın güzelliğini Murat'ın kulağına kadar ulaştırmaktı.

Kısa günler içinde, Murat, Prenses Tamar'ın dillere destan olan güzelliğini duydu!..

«Bir içim su., bir âfet-i devrân., bir cennet-i âlâ lokması, bir âhir zaman perisi!..» dediler. Artık bun-c& övülmeğe daha fazla dayanamayan Murat, sabırsızlık içinde buyruğunu verdi, çevresindekilere:

- Tiz varın, Bulgar Kralının kızı Prenses Tamar Hatunu bize isteyüp gelesiz! dedi.

Geri dönen elçiler, Bulgar Kralının öne sürdüğu koşulu şöyle özetlediler:

- Bundan böyle ülkemden haraç almazsa, kızım Tamar, Sultanın olur! Murat şöyle bir düşündü; doğruydu ya, madem ki kızını alıyordu, öyleyse..

Yüreği aylardan beri zaten «âfeti devren» Prenses Tamar'ın özlemiyle doluydu. Bu kadarcık bir istek için mi, Tamar'a sahip olmaktan vaz geçecekti?

Birden, başını dikleştirerek:

– Böylesi ahkâmı şer'iyeye de uygun düşer, dedi, kalın ve ürkünç sesiyle. N'eye denürse, kayınpederimizin hüküm sürdüğü ölkeden haraç alınması caiz olmaz!.

Çevresindekilere döndürdü, iri patlak gözlerini:

– Sânímıza yaraşur düşün dernek için tedârük «sirgenmesün, dedi.

– Emrü ferman, zâtı şâhanelerininindir, Sultanım.. dediler.

Bir Bulgar gelin daha geliyordu Osmanlı Sarayı-

61

PADIŞAH ANALARI

na; Osmanoğullan'nın kan çorbasına dönen damarlarındaki kana yeni bir çeşni daha katılmış olacaktı.

Ankara ve yöresinde hüküm süren (Ahiler) adını taşıyan Türk Cumhuriyeti'ni ezip geçerek ortadan kaldıran Murat, Başkent'i de Bursa'dan Edirne'ye taşıttı. Yeni bir Saray yaptırttı, Edirne'de. Anası Horofira'mn vasiyetini unutmış değildi. Oğlu Murat'ın kulaklarını, çocuk yaşından başlayarak «Anadolu Türk Devletleri» ile ilgili düşmanlıkla dol-durtmuştu, Horofira.

(Germiyan-oğulları) Türk Beğliği ile, (Hamit-oğul-ları) Türk Beğliklerine karşı saldırıya geçti. Karşı koymaya, savunmaya girişen Türkleri kılıçtan geçirtti, ülkelerini kendi sınırlarına katarak, eli silah tutacak çağda olanları kendi ordusuna kattı. Yeni ülkeler elde etmek için girişeceği yeni saldırılarda, onları savaşa sürecekti..

(Gülçiçek) adını taktığı karısı, Yahudi ve Bulgar melezi Marya'dan dünyaya gelen oğlu Bayezit (Yıldırım) , bu arada büyümüş ve babasının özellikle Türk Beğliklerine karşı inatla sürdürdüğü yoketme savaşlarında en büyük yardımcısı olmuştu.

Şimdi sıra, (Candaroğullan) adıyla anılan: Kastamonu Türk Beğliği ile, Anadolu Beğliklerinin en güçlü ve bilinçlisi (Karamanoğulları) adını taşıyan Türk devlet kuruluşundaydı.

Baba-oğul, Murat ve Bayezit Candaroğullan'm rahatlıkla sindirdiler.

Daha sonra, var güçleriyle Karamanoğulan üstüne saldırdılar.

Bu güçlü Türk devlet kuruluşu üstüne girişilen ilk

62

PADIŞAH ANALARI

saldırıydı, henüz. Onları yenik düşürmek, egemenlikleri altına alıp boyunduruk vurmak kolay değildi. Bu büyük Türk varlığını ezip ortadan kaldırmak için daha tam yüz yıl savaşmaları gerekecekti, Osmanoğullan'-nm..

Ne dinmez, giderilmez Türk düşmanlığıdır ki, bu günden başlayarak tam yüz yıl boyunca Osmanlı taht'ına oturan bütün Padişahlar, durup dinlenmeden, bıkip usanmadan, Karamanoğlu Türk Beğliğine saldıracaklar, milyonlarca Türk bu savaşlarda can verecekti?

Damarlarında, babasından aldığı Rum kanı, anasından aldığı Yahudi ve Bulgar kam ile karışarak üç çeşit kan karışımından meydana gelen Bayezit'e, işte bu sıralarda, Anadolu Türkleri üstüne yapmış olduğu yoketme savaşlarında (Yıldırım) lâkabım taktılar.

Çünkü, kan yapısının gereği olarak, düşman bellediği Türk birliklerini çabuklukla kuşatıyor ve kılıçtan, geçirtip yokettiriyordu.

Hele bir, babasının yerine hükümdarlık taht'ına geçsin, Anadolu Türklerinin baştan sona kanlarını akıtacaktı, oluk oluk.

Edirne'ye yaptırdığı hükümdarlık sarayında yaşayan Osmanlı Pâdişâhı Birinci Murat (Hüdâvendi-gâr), ele geçirdiği Sırp ve Bulgar ülkelerinden tutsak alınmış hıristiyan kız ve oğlanlarla doldurmuştu, Sarayının her yanını. Sırp ve Bulgarlardan başka, Boşnak (Hırvat) ve Arnavutlar en gözde kölelerdi.

ilk karısı, Gülçiçek takma adlı (Marya) dan doğan Bayezit (Yıldırım) Velihahttı, yakın gelecekte Osmanlı tahtına oturacaktı.

ikinci kansı Bulgar Prensesi Tamar, dört çocuk doğurdu Sultan Murat'a. Bunların üçü oğlan, biri de

6 r, 0

PADİŞAH ANALARI

.kız'dı. Oğullarının adını Savcı, Yakup ve İbrahim koydu; kızına Nefise adını verdiler.

Oğlu Savcı'yı, hükümdarlık taht'ına göz dikmiş olmasından kuşkulananarak öldürttü.

1389 yılında, geleceğe güvenle baktığı bir dönemde ve hem de, zaferlerin birbirini izlediği bir sırada; Kosova meydan savaşı sonrasında, yaralı bir Sırp askerinin beklenmeyen saldırısına uğrayarak öldü.

Ne ki, Öztürkler için bu ölüm bir kurtuluşun müjdesi olmayacaktı. En azından daha 530 yıl boyunca birbiri ardı sıra taht'a çıkacak olan Osmanlı Padişahları, Türk düşmanlığını aksatmadan sürdürecekti; onlara kan kusturacaklardı. Acı olan, hem de korkunç olan bir başka gerçek vardı; bunca Öztürk devleti bir türlü birleşemiyorlardı. Kentel ve yöresel birer «Bölge devleti» olan bu güçler bir araya gelecek olsa, ne oldukları ve ne yapmak istedikleri çoktan belirlenmiş olan (Osmanoğulları Beğliği) ortadan kaldırılırdı; bir büyük Türk devleti tarihin karşısına dikilirdi. Ama olmuyordu. Olmayacaktı. O küçük Türk devletlerinin başında oturup geleceği görmeyenlerin cezasını" hem kendileri ve hem de Öztürk soyu, yüzyıllarca çekecekti. Nitekim çekti de..

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGAR PRENSESİ MARYA'NIN OĞLU DÖRDÜNCÜ OSMANLI PADİŞAHI YILDIRIM BAYEZİT DÖNEMİ
(1389-1402)

MARİA, ANGELINA, MARİ, ANİTA, OLGA, OLİVERA VE DAHA ÖNCEKİLER, HEM OSMANLI PADİŞAHLARI'NIN SOYKÜTÜĞÜNÜ VE HEM DE GELECEĞİN (OSMANLI KÖLELER DEVLETİ) NİN TEMELLERİNİ ATMIŞ OLUYORLARDI...

Devlet ileri gelenlerinin konaklarından, fakir fukaranın evlerine ve devrin gidişatına yorumlar yapılan türedi zenginler çevresinden, mahalle kahvelerine değin her bir yerde, hep aynı haber çalkalanıp duruyordu.

O gün, yoksul mahallelerin birindeki izbe bir kahvede de, gene bu olaydı, konuşulup duran:

- Yıldırım Bayezit Han'a yeni bir gelin gelirmiş, diyordu, ak sakallı bir ihtiyar. Bir yandan da uzun afyon çubuğunu çekiştirip duruyordu.

Çoğu, günlük nafaka çeşinde koşan yoksullardı. Bu yüzden de olup bitenlerden habersizdiler.

Biri, ilginç bir soruyla karşılık verdi, haberi yetiştirene:

- Kimin n'eyi, n'esi ola, bu gelin?

6f,

PADİŞAH ANALARI /

Haberi ortaya atan ak sakallı ihtiyar:

- Hani, dedi. Kosova savaşında öldürülen Sırp Kralı vardı ya, dur bakayım adı., hah, Kral Lazar, işte onun kızymış derler. Adı da (Olivera) imiş!

Bir başkası, lâf olsun diye sordu:

- Güzel mi, bari? ;

- Bir içim su, diyorlar.

Kimileri dalgın dalgın önlerine bakıp susuyorlardı.

Sakal tüyleri birbirinden uzak, akçıl kıllardan oluşmuş bir adam telâlşa sordu:

- Bre komşular, hünkârımız efendimiz Bayezit Han, Germiyan Beği Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'u alıp kan etmemiş midir, kendisine?

Adam, geciken karşılığı daha uzun süre bekleyemedi, yine sordu:

- Ve de.. Köstendil Bulgar Prensi Konstantin'io kızı Olga'yı da kanlığa kabul eylememiş midir?

Şimdiye dek lafa kanşmayan biri, sol avucunun-içinde döndürüp durduğu teşbihinin iri kehribar tanelerini birbiri üstüne aktarırken:

- Bre köse, diye karşılık verdi az önce soru soran komşusuna, Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'u kendine kan etmek ve de ondan

doğacak çocuğu Osmanlı taht'ına hükümdar eylemek için kapatmadı. Sarayına.

Hep birden, biraz hayretle sordular:

– Ya, n'eye?

Beriki, sokağa bakıp susuyordu.

– Söylesene, bre koca Türk! dedi köse.

– İyi ya., dinleyin öyleyse. Türk Beği Süleyman Şah'ın kafasını öne yıkmak için kızını aldı elinden^

66

PADIŞAH ANALARI

yurdunu talan edip koca Beğliği yıkmak yeterli görün-memiş olacak ki, kızını da elinden alıp hiristiyen cariyelerine hizmetçi etti!..

– Bre müslümanlar, diye sürdürdü konuşmasını. Düşünmez misiniz hiç, bu Osmanoğullannm hangisi Türk kızıyla evlenip taht'ına ortak etti? Hiç biri değil mi? Hangisi Türk kadınından doğdu? Gene hiç biri, öyle mi? Şimdiki Padişahımızın anası kimdir, deyiverin hele bana!.. Karşılık veren olmadığının görünce, yine kendisi getirdi lâfının arkasını:

– Ben söyleyeyim öyleyse-, bir Bulgar anadan doğdu. Ya, babası? Ya, babasının babası? Sözü'n kısası, bunlann tümü Rum dölü., f renk dölü!..

Bir süre, ortalıkta uçuşan sinek vızıltılarından başka bir ses duyulmadı. Neden sonra, iki büklüm bir ihtiyarın korku dolu cılız sesi duyuldu:

– Evlât, Tann korusun seni, velâkin.. yerin kulağı vardır, zâlimin zulmü vardır!..

– Olsun baba, dedi öbürü fütursuz. Benim de hakyoluna, Türk yoluna verilecek bir kafam var. Şu Osmanoğullannm gidişatına, şu feleğin dönüp duran çarkına göz atsanıza bir kez; tüm devlet vede nimet kapılan, kanı bizden, dini bizden, soyu soppu bizden olmayan frenk döllerini devşirme tutsak kölelere peşkeş çekilmiştir. Sarayda Rumlar baş köşededir, Sırpplar, Bulgarlar ve de Yahudiler, Arnavutlar, Boşnaklar, Po-maklar Padişahımızın en gözde, en güvenli adamlan-dır. Ya, Türkler?

Hepsinin yüzünü ezici bir bakışla tarayıp geçtikten sonra buruk buruk güldü kendi kendine.

67

PADIŞAH ANALARI

– Susarsınız, dedi. Çünkü korkarsınız. Korkunun bir yaran vardır sanırsınız. Ama Türkler. Sırp cephelerinde, Bulgar cephelerinde, Arnavutluk dağlarında Osmanoğulları uğruna can veriyor, kan döküyorlar. Padişahımıza yeni kan-kız, yeni oğlanlar, yeni topraklar ve yeni servetler kazanmak için, ölüyorlar, isteyerek mi? Asla Ama biz Türkler, Osmanoğullanna tutsak olmuşuz bir kez!.. İki büklüm, ak pak ihtiyarın cılız sesi duyuldu, yeniden.

– Yüce Tanrı yarlığasın, korusun biz Türkleri, Bilinmez gidişatın şerrinden..

Kahveyi dolduranlar, birbiri arkasına:

– Âmin., dediler.

Hepsinin de sesleri yorgun, bıkkın ve umutsuzdu.

BULGAR KRALININ KIZI OLGA'DAN SONRA SIRP KRALININ KIZI OLİVERA

Kosova meydan savaşında ölen Sırp Kralı Lazar'-ın kızı Olivera idi; Osmanlı Sarayını dolduran sayısız hiristiyen odalık -câriye-lerin arasına katılacak yeni gelin..

(Germiyanoğlu Beğliği) adıyla anılan Türk devlet kuruluşunun başı Süleyman Begin kızı Devlet Hatun bir kaç gece Padişah'ın koynunda sabahlamış, daha sonra yeni çeşnilere meraklı hükümdarın yüzünü görmez olmuştu.

Harem'in kethüdası kadının kulağını bükmeyi unutmamıştı, Yıldırım Bayezit:

– Dileriz yatığımızda hâmile kalmamış ola bu Türk kızı; velâkin böyle bir hâl olursa, tedbirde kusur

68

PADIŞAH ANALARI

etmeyesiz. Yâni, demem odur ki yaşatmayasız bu Türk dölünü..

– Buyruğun başım üstüne, yüce Sultanım, efendim!..

Devlet Hatun, bundan böyle en ağır işlere, angaryalara koşuldu. Bir süre, Köstendil Bulgar Prensesi Olga'nın oda hizmetçiliğine verdiler. Osmanlıca'yı eğri büğrü konuşmayı henüz öğrenen Olga, ayaklarını yıkatmak için onu çağırıyordu. Döğme altından yapılmış leğenin içine ayaklarını sokup bağıırıyordu:

– Sen var, çok beceriksiz Tür kızık Divlit, hem de pis, bak yıkamıyor iyi., nasıl şey sen Divlit?

Göz yaşlarının derdine çare olmadığını anlayan Devlet Hatun, ölümü aramaya başladı, Geceleri el ayak çekilince karanlık kuytuluklarda dolaşılıyor, içecek bir zehir araştırıyordu.

Sonu nereye vardı bu bahtsız Türk kızının, bilinmedi. Ama, geleceğin düzmece Osmanlı tarihçileri, 5. Osmanlı Padişahı (Çelebi Mehmet)'in anasını, Devlet Hatun olarak gösterecekler, daha öteki yalanlar gibi bu yalan da yüzlerce yıl gerçekmiş gibi benimsenecekti.

Oysa Çelebi Mehmet, Bulgar Prensesi Olga'nın oğluydu.

BAŞKENT SOKAKLARI

ACEM HALILARIYLA DÖŞENDİ

Sırp Kralı Lazar'ın kızı Prenses Olivera, Sırbistan'dan yüzlerce kişilik bir kafile ile yola çıkarılmış, Osmanlı Padişahına getiriliyordu.

69

PADİŞAH ANALARI

Savaş gücüyle tutsak alınmış bir câriye değildi, Olivera. Osmanlı - Sırp savaşının Sırp'ların yenilgisiyle sonuçlanmasından sonra ortaya çıkan Sırp bozgununu giderebilmek, Sırp ülkesine yeniden özgürlük kazandırmak için, savaşta ölen kralın iki oğlunca düzenlenen bir plan gereği sunuluyordu, Yıldırım Bayezit'e.

Sırp taht'ı kralsız kalmıştı, ülke harap ve toplum yoksul düşmüştü.

Bu umutsuz günlerin birinde Prens Stefan'la Prens Vuk kafa kafaya vermiş, bir çıkar yol araştırıp duruyorlardı, işte bu sırada Prens Vuk, kendinden iki yaş daha büyük kardeşi Prens Stefan'ın karşısına geçip haykırdı:

– Buldum, Tann'ya şükür buldum!

– Anlat öyleyse, dedi öbürü.

– Dinle bak, diye sürdürdü konuşmasını Prens Vuk. Kızkardeşimiz Prenses Olivera'yı, Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezit Han'a verelim; taç ve tahtımız ve ülkemiz batıp yokolmaktan kurtulur, böylece.. Stefan bir süre düşündü. Daha sonra kardeşinin gözlerinin içine bakarak:

– Ne biliyorsun, Osmanlı Padişahı'nın isteyeceğini, Olivera'yı? dedi.

Prens Vuk, katıla katıla güldü:

– Şaştım sana Stefan, dedi. Osmanlı hükümdar-lannın, frenk soylu hıristiyan kadın tutkulannı hâlâ öğrenememişsin, bakıyorum. Zaten aslına bakarsan, hepsinin analan, Rum, Sırp, Bulgar ve benzeri soylardan; babalan da işte hep böyle kadınlardan doğmuş kişiler. Düşünsene bir, tekinin damarında tek damlacık Türk kanı olsa, Anadolu Türk Beğlikleriyle birleşmeleri gerekirken hepsine, hem de hiç duraksa-

70

PADİŞAH ANALARI

madan saldırırlar mıydı? Bu arada yüzbinlerce Türk'ü kılıçtan geçirtirler miydi?

Prens Stefan kıvançla doğruladı kardeşini.

– Seni kutlarım Vuk, dedi. Tümü gerçek söylediklerinin ve de tutarlı, olumlu. Hemen uygulamaya geçelim önerini.

– Sevindim, diye karşılık verdi Vuk, Bak, iyi dinle beni şimdi, ne tür bir yol izleyeceğimizi kararlaştıralım, ilkin.

Kalın bir kâğıt destesiyle bir kalem tutuşturdu, Stefan'ın eline:

– Yaz, dedi. «Biz, Sırp Krallığı'nın vârisleri Prens Stefan ve Prens Vuk, Kral Lazar'ın kızı ve bizim de kızkardeşimiz Prenses Olivera'yı, Siz, Osmanlı Sul-tan'ı Yıldırım Bayezit Hân'a eş olarak

vermekle kıvanç ve onur duyacağımızı belirtmek isteriz. Ancak, bu kutlu ve onurlu mutluluğun gerçekleşmesi, küçük bir takım isteklerimizin haşmetmeâplarınca kabul edilmesine bağlı bulunmaktadır. Şöyle ki:

- .) Osmanlı ordusu Sırp ülkesinden çekilecek,
 - .) Buna karşılık, Sırp halkını daha fazla yoksul düşürmeyecek oranda, her yıl bir miktar «haraç», Os-nıanlı devletine verilecek,
 - .) Ben, Prens Stefan kuzey Sup ülkesine ve ben, Prens Vuk doğu Sırp ülkesine Kral olacağız,
 - .) Osmanlı hükümdarlarının büyük düşmanları olan (Anadolu Türk Beğliklerine) karşı, biz, Kuzey ve Doğu Sırp ülkeleri Kralları olarak Sırp ordusunu Osmanlı Padişahının buyruğu altına vererek Anadolu Türk Beğliklerinin bir an önce ortadan kaldırılarak, haşmetmeâpların huzura kavuşmaları için yardımcı olacağız.
- «Siz, yüce haşmetmeâp için hazırladığımız nâçiz

71

PADİŞAH ANALARI

armağanlarımızla birlikte işbu mektubumuzu sunmakla görevlendirdiğimiz elçilerimiz, vereceğiniz karşılığı bize ulaştıracaklardır.

«En derin bağlılık ve»

Elindeki kalemi bir kenara bırakan Prens Stefan arkasına yaslanarak:

- Sen bir dâhisin Vuk, dedi. Sanırım kurtuluş canları çalacak, yakında.
- Öyleyse, haydi imzalayalım, dedi Vuk. İki kardeş, mektubun altını imzaladılar.

Sırp Prenslarının hazırladığı (Dostluk antlaşması), Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezit tarafından memnurlukla karşılanmıştı.

İki şey vardı ki ortada, Yıldırım Bayezit'in bu öneriye karşı çıkmasına engeldi. Bunlardan biri ve başlı-casi: Olivera, öteki ise, babası ve babasının babası gibi kendisinin de «can düşmanı» bellediği (Anadolu Türk Beğliklerine) karşı sürdürülüp gitmekte olan savaşlara, Sırpların yardımcı ordu vermeyi, hem de kendiliklerinden öne sürmeleriydi.

Güzelliği, soyluluğu dillere destan (!) olmuş bir Prenses Olivera'yı yürekte arzuluyordu, zaten Yıldırım Bayezit. Şimdi başkent Osmanlı halkının bir an önce yurda gelmesini beklediği böyle bir gelindi. Sokaklarda meşaleler yakılıyor, çalgılar durmaksızın çalıyordu. Hükümdar sarayına kadar tüm yollar en değerli ve pahalı halılarla döşenmişti.

Halk'a kesin buyruğu vardı, hükümdarın; herkes en yeni urbasını (giysi) kuşanacak, sokakları doldurup alkış tutacaktı. Zaten, Osmanlı saldırılarında tutsak alınmış «Bum, Sırp, Arnavut, Boşnak, Bulgar, Pomak, Macar» kızları ve oğlanları allı, morlu, sanlı beyazlı ipek giysileri iç nde her yanı doldurmuşlardı.

72

PADİŞAH ANALARI

Bütün bu yabancı kanlı hıristiyan kız ve oğlanlar, Yıldırım'ın «zevk ve safa» karargâhı durumuna soktuğu sarayım dolduran kız ve oğlan cariyelerinin küçük bir bölümüydü. Çağın Osmanlı anlatımı ve diliyle: daha nice âfeti devran ve yürek dağılayan kız ve oğlanlar vardı, Saray'da..

Yakut renkli şarabını altın maşraba ile lıkır lıkır içip yüreğinde çöreklenen Olivera özlemini gidermeye çalışan Yıldırım bu sırada aşk şiirleri okuyordu, çevresindeki «huri ve gılmanlar» bir yandan kucaklayarak..

«Ehli hicrana fitne-i ayyar» «Ortada bir bahanedir sandım» «Göz ucuyla kıyın kıyın bakışı» «Dil alıp kasti canadır sandım» Gelin alayı başkent sınırlarına vardığında, gök boşluğunu dolduran bir uğultu koptu, her yanda.

Oüvera'yı getiren yüzlerce kişilik Sırp kafilesi hayret, kıvanç ve mutlulukla, üstelik onurla dopdolu yüreklerinden taşan sevinçlerini haykırmamak için güçlük çekiyordu.

Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezit mutluydu; bilinçsiz halkın

çoğunluğu mutluydu, Sırp ülkesinden gelen gelin Olivera ve onu getirenler mutluydular!..

TÜRK DÜŞMANI tKİ HÜKÜMDAR KARŞI KARŞIYA..

Daha yüzünü görmeden filizlenen aşk, yüzünü görüp her bir diriliği ile kollarının arasına aldıktan sonra, Yıldırım'ın yüreğinde ve çevresinde, Olivera'dan başka hiç bir şey kalmadı.

73

PADİŞAH ANALARI K

Tüm dünyası yalnız Olivera'ydı, artık!

Barıшта ve savaşta, sarayda ve avda, yanından .ayırıyordu, Olivera'yı.

Bu Sırp kızı, üstüste gebe kaldı, Bayezit'ten. Üç oğlan, iki kız doğurdu. Olga'dan doğan Mehmet, daha sonraları (Çelebi Mehmet) adıyla Osmanlı taht'ına padişah olacaktı. Öteki oğulları Ertuğrul ve Süleyman'dı. Fatma ve Melek adlarındaki iki kızın da ana-sıydı, Olivera.

Kostendil Bulgar Prensi Konstantin'in kızı Olga'dan da bir sürü oğlu ve kızı olmuştu, Yıldırım'ın. Bunlara: Musa, Mustafa, Kasım, adlarını koymuşlardı.

Osmanoğulları'nın devlet kurup hükümdar olarak başa geçmeleri, Anadolu Türkleri için gerçek bir felâket olmuştu. Ne var ki bir başka ulusal felâket daha gelip çatmıştı bu sırada.

1400 yılının 9 Ağustos günü, Moğol soylu (Aksak Timur) un ordusu Sivas önlerine gelip dayandı. Kenti korumakla yükümlü küçük savunma gücü ancak 18 gün direnebildi. Moğol soylu İlhanlılar'ın yarım bıraktığı cinayetlere aynı soyun bu kez Timur kolu, kaldığı yerden başladı.

Anadolu'da, Türk kanı yeniden oluk oluk akıtılıyordu şimdi. Moğol dölü Aksak Timur'un ordular yüz-binlerce Türk'ü kılıçtan geçiriyor, bir yanını da değişiklik olsun diye diri diri toprağa gömüyorlardı. Yıldırım Bayezit, Timur'un giriştiği Türk kıyımı için değil, çünkü nasıl olsa babadan ve dededen kalma Türk düşmanlığı gereği olarak, Timur'un amacına eşit bir hınçla taht'a çıktığından ve hatta Şehzadeliliğinden beri aynı yoldaydı. Ne var ki, Aksak Timur Türkleri kesmekle yetinmemiş, Osmanlı tahtına karşı saldırıya geçmişti, şimdi. O'na dokunan için bu yanıydı. Timur'-

74

PADİŞAH ANALARI

un Moğol ordular Anadolu Türklerini kılıçtan geçirirken, Yıldırım Bayezit seyirci kalmıştı. Tehlike, tahtına yöneldiğinde, ki iki yıl geçmişti aradan, işte o zaman Timur'a karşı koyma gereğini duymuştu. Türk düşmanı iki hükümdarın başbuğluğundaki savaş 17 Temmuz 1402 günü başladı.

Bayezit, hıristiyan Sırp Prensesi Olivera'yı bu savaşta da yanından ayıramamış. O'nu da getirmişti.

Bu savaşın iç yüzü hem ilginç hem de gülünçtü. Her iki Türk düşmanı hükümdar birbirinin eşitli bir tutumla iki ordu düzenlemiştiler. Yıldırım, ortadan kaldıracıdığı Anadolu Beğlikleri'nin Türk toplulukları içinde eli silah tutan erkekleri silah altına almış, cepheye sürmüştü. Bundan başka karısı Olivera'mn kardeşleri Prens Vuk ve Prens Ste-fan'ın gönderdiği yardımcı Sırp ordusunu da çıkarmıştı, Timur kuvvetlerine karşı. Düşmanı yenik düşüreceğinden emin olmanın rahatlığını, Otağında Olivera ile sürdürüyordu.

Timur da aynı yolu izlemişti. Kesip doğradığı, kuyulara gömdüğü Anadolu Türkleri arasından nasılsa sağ kalanları toplatmış, ilk ağızda kendi Moğol ordusunu kırdırtmamak için, Türkleri, ateşin, kanlı boğuşmanın ön saflarında yer almalarını uygun görmüş, Yıldırım ordusunun üstüne sürmüştü.

Savaş başladığında, karşılıklı saldırılarla birbirlerini öldürenler, zorla savaşa sürülmüş Türklerden başkaları değidi. Bu gerçek çok çabuk ortaya çıktı. Bundan sonra ise, tam bir çözümlüş, özellikle Yıldırım ordusunda başgösterdi. Çünkü, yardımcı Sırp ordusu askerleri de bölük bölük Timur kuvvetlerine teslim olmaya başladılar. Osmanlı bozgunu kısa sürede gelişti. Yıldırım Ba-

PADİŞAH ANALARI

yezit, kansı Olivera ile beraber, Timur'a tutsak oldu. Gün, 20 Temmuz'du, yıl 1402.

Timur, Yıldırım Bayezit'i eli-kolu bağlı olarak karşısına getirtti. Yanındaki askerlere haykırdı:

– Hele, daha yakın getirin şu f renk dölünü., suratını bir iyi göreyim, tükürüğüm de boşa gitmez!

Moğol askerler, Yıldırım Bayezit'i iteleyerek Timur'un tam karşısına getirdiler.

Timur, tepeden tırnağa ilgi ile gözden geçirdi. Yıl-dınm'ı. Sonra birdenbire kahkahalarla gülmeğe başladı. Yıldırım hiç ummadığı felâketli bir sonuçtan sonra uğradığı bu ezici hakaretin altında kalmamak için başını daha dikleştirdi:

– N'ye gülersin, bre çoban? dedi.

Timur bir süre daha katıla katıla güldükten sonra karşılık verdi, Yıldınm'a:

– Nasıl gülmem, a frenk dölü Osmanlı Şahı, dedi. Bakarım ki, bir gözün gerçekten kör! Eee... benim de bir ayağım topal! işte ben, şu koca dünyanın bukerle bir topala kalmış olmasına gülerim! Şimdi anladın mı frenk dölü, n'eye güldüğümü?

Bağlı kollarını zorladı, Yıldırım. Kollarını kurtarıp Timur'un üstüne saldırmak için debelendi. Timur, O'nun bu umutsuz durumuna bakıp bir süre daha güldü, katıla katıla.

Daha sonra çevresindekilere dönerek :

– Nerde, o fren kızı? dedi. Bizim de ısısın gözümüz, keyifleniriz belki biraz!..

Yıldırım için en ezici an gelip çatmıştı. Otağın dışından kulaklarına kadar yansıyan çığlıkların Olive-ra'ya ait olduğunu hemen anladı.

Yüreğine bir bıçak saplansa daha fazla olmdı duyacağı acı..

Olivera'yı sürükleyerek getirdiler. Olivera'nın giy-

76

PADİŞAH ANALARI

sileri paralanmış, iri göğüsleri dışarı fırlamıştı. Uzun saçlarının bukleleri omuzlarına dökülmüştü. Ayakları yalın çıplaktı. Bileklerine yapışmış Moğol askerlerinin arasında çarpınıp duruyor, bir yandan da Sırpça ve Osmanlıca bir şeyler söyleyip haykınıyordu. iri iri açılmış gözlerinden akan yaşlar bütün yüzünü ıslatmıştı. Moğol askerler, Timur'un karşısında Olive-ra'ya diz çökerttiler. Yıldırım, bu dayanılmaz durum karşısında ağzına gelen en ağır küfürleri Timur'a savuruyordu, Ama O, hiç umursamaksızın gülüyor, bir yandan-da suratına tükürüyordu, Bayezit'in.

– Her yanını zincire vurun, şu frenk dölü Osman-oğlu'nun! diye serçe çıkıştı, yöresinde buyruk bekleyenlere.

örme bir zincir halat getirdiler. Yalnız kafasını açıkta bıraktılar, Yıldınm'ın. Üst yanını tepeden tırnağa bu zincirle dolayarak sardılar.

– Yetmez, dedi Timur, pis sesini de kesin!

Kirli bir paçavra ile ağzını da bağladılar. Bayezit'in. Şimdi yalnız gözleri görüyordu. Timur, Bayezit'in haline keyifle bakıp yeniden kahkahalarını koyuverdi.

Daha sonra ayağa kalkıp Olivera'nın yanına geldi, tri, çıplak memelerini avuçladı, hoyratça, sıktı.

– Çıkann üstündekileri; diye haykırdı. Ne varsa çıkarın, çıplak dolaşsın önümde!

Askerler, Olivera'nın giysilerini göz açıp kapayana dek yırtıp parçaladılar. Olivera yan çıldırmış bir halde kollarını önünde birleştirerek elleriyle önünü kapatmaya çalıştı. Ama Moğol askerleri engel oldular.

Timur, kalçalarını avuçladı, Olivera'nın; sıktı, çim-dikledi. Sonra yine memelerini avuçlarının arasına alıp

77

PADİŞAH ANALARI

eğildi. Bir yırtıcı hayvan içgüdüleriyle dişledi, fişkırان kıpkırmızı kanı emmeye başladı.

Olivera'nın ığlığı, Otağın dışında yankılandıka, bu sahneyi çok ilginç ve zevkli bulan vahşi ve ilkel Moğol askerleri keyifli keyifli glşuyordular.

Yıldırım Bayezit bütün bu olanları yattığı yerde görüyordu. Her yanını saran zincir halattan kurtulabilmek için hâlâ debelenmekteydi. Tomur'un emdiği kan sonucunda cinsel istekleri kamılanmıştı. Olivera'yı kucağına aldı, kesip doğradığı Anadolu Türklerinin evlerinden aşırılıp sahip olduğu halılarla kaplı sedirin üstüne yatırdı.

– şarap! diye haykırdı.

içi şarapla dolu bir toprak testi uzattılar. Kafasına dikti testiyi, yanlaymcaya kadar lıkır lıkır gırtlağından aşağı akıttı. Sonra Olivera'nın yanına uzandı.

– Tüm Moğollar birer Osmanlı karısı bulup zevklensin, yesin içsin., buyruğumca eğlensinler!

Otağın içindeki Moğollar dışarı fırladılar. Timur, Yıldırım'a baktı. – Sen de seyrederek zevklen, bre frenk dölü! dedi. Kahrından baygın yatan Olivera'nın çıplak vücudunu kucakladı, kendine doğru çekti. Yıldırım Bayezit gözlerini yumdu, başını toprak zemine vurdu üstüste. Ertesi gün bir demir kafes yaptırttı, Timur, Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezit'i bu demir kafesin içine kapattı. Gittiği her yere onu da götürdü. Olivera'yı her canı çektiğinde, Yıldırım'ın gözleri önünde sahip oluyordu; dinmek bilmeyen bir çeşit ilkel ve en vahşi hayvanın  alma içgüdüsüyle.

Oysa, Yıldırım Bayezit çoktan aklını yitirmişti, demir kafesinin içinde.

Sekiz ay sonra, Akşehir'de, içinde yaşadığı kafesin

78

PADışAH ANALARI

demirlerine kafasını vura vura parçalayan Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezit'in yaşamı, son buldu. (Akşehir: 1403).

Osmanlı taht'ına Padişah doğuran hıristiyan kadınların ünlülerinden biri olan Olivera'nın daha sonra ne olduğu bilinmedi.

Anadolu Türklerinin ahi, yerini bulmuştu, bir bakıma. O Yıldırım Bayezit ki; Mentefeoğlu, Germiyanoğ-lu, Aydinoğlu devletlerinin halkını eze eze yoketmiş, Karamanoğlu Alaettin Beği, kendi eliyle öldürmüştü.

Bayezit, ilkin; Salono Kont'u Louise Fadrique'in kızı Maria'yı kendine kan olarak almıştı. Daha sonra Bizans imparatoru S. John Paleologos'un kızı An-gelina'yı, Macar John'un kızı Mari'yi ve Konstantin'in kızı Anita'yı kendine kan yapmıştı.

Ama, az önce de değindiğimiz gibi, gerçekleri tersine çevirmekle kendilerini görevli sayan devşirme Osmanlı tarihçileri, bütün bunları ters-yüz edip Türk ulusuna benimsetmek için ellerinden geleni yapacaklardı. Nitekim, Osmanlı geleneğince, koyunlanna alıp «ocuk doğuran!» ve böylece geleceğin Padişahı'nı ve şehzade'sini üreten bu kadınlara birer Arap-ıslm adı takmak tresinden vazgeilmeyecekti. Yukarda adlarını saydığımız kadınlardan ikisine de böyle yapılmıştı. Çünkü o kadınlar, Bayezit'e ocuk doğurmuşlardı. Bunlardan birine: (Devlet Hatun) adını taktılar, ötekine de: (Hafsa Hatun) dediler. Ve stelik, Devlet Hatun adını taktıkları kadının (Bayezit'in ortadan kaldı-np yokettiği Germiyanoğulları Türk Devletinin başbuğu Süleymanşah'ın kızı) dediler.

Yine, Yıldırım Bayezit'in yakıp yıkararak ortadan kaldırdığı Türk Devletlerinden biri olan (Aydinoğulla-n'nın başbuğu Isa Begin kızı) ile evlendiği yalanına

79

PADışAH ANALARI

yer verip, kadının takma adının (Hafsa) olduğunu savundular.

Baştan sona yalanla örülü bir tarihle, Öztürklerin .gözlerini boyayıp O'nların Türk düşmanlıklarının üzerini örterek unutturmak amacını gdeceklerdi.

Ama bir gün gelir, birileri o örtüyü çekip alır; o renk renk yaldızları kazıyarak altlarındaki pas'ı, kan'ı ve kapkara tabanı

ortaya çıkarır diye, düşünmüyorlardı.

80

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇELEBİ MEHMET DÖNEMİ (1413-1421)

Devlet; bir yanı savaş tutsağı, öte yanı satın alınmış kölelerin ellerine bırakılmıştı. Ardı ardına Osmanlı Sarayı'na getirilen hıristi-yan kadınlar, geleceğin Osmanlı padişahlarını doğuruyorlardı... Veronika, Sofiya ve Anna bunlardan sadece üçü idi şimdilik..

Yıldırım Bayezit'in, Timur'un tutsağı olarak ölümünden sonra, Sırp ve Bulgar analardan doğan evlâtları «taht» kavgasına tutuştular.

Bulgar Kralı İvan Aleksandr'm kızı Marya'dan doğan Yıldırım Bayezit'in gözdesi Bulgar Prensesi Olga'dan doğan oğlu Çelebi Mehmet'in saltanat taht'ma oturması hiç de kolay almadı.

Çünkü, babası Yıldırım'ın ölümünden sonra öz anası Olga'dan doğan kardeşlerinden başka, üvey annesi Olivera'dan doğan öteki kardeşleri ülkenin değişik yön ve yörelerinde hükümdarlık taht'ı kurup oturmuşlardı.

Kardeşi (Süleyman), kendini (Rumeli Padişahı) ilân etmiş, bu arada saldırıya geçen Macar ordularını bile yenmişti (1410-1413). Ama öte yandan, «Saltanat

81

'...': PADIŞAH ANALARI .•....'

benim hakkımdır» diye saidınıya geçen Olga'nın oğlu (Şehzade Musa), buyruğu altındaki kuvvetleri Süleyman'ın üzerine püskürterek Süleyman'ın taht'ına oturmuştu. Bizans'a karşı savaşa girişerek İstanbul'u da kuşatmıştı, üstelik (1402-1404).

Musa'nın öz anası Olga'dan doğan kardeşi (İsa) Balıkesir ve yöresinde hükümdarlığını "ilân ederek, O da tahta oturmuştu.

Devlet ve ülke dörde bölünmüştü, öte yandan dört kardeşini de ortadan kaldırarak ülkeye ve dev-let'e tek başına egemen olmak isteyen bir başka kardeşi varcı ki; bu, Çelebi Mehraet adı ile ve 5. Osmanlı Padişahı olarak taht'a oturacaktı.

12 yıl süren bu kargaşa ve kardeş kavgası sonun da Çelebi Birinci Mehmet, kardeşlerinin hepsini öldür-terek, ülkenin ve devlet'in tek Padişahı oldu.

Yıl, 14 i 3'tu şimdi

Bu arada, ünü günümüze değin ulaşan (Simavaah Şeyh Bedreddin) olay; patlak verdi. Tohumlan, (Anadolu Selçuklu Sultanlığı) döneminde atılmış, köken Acem. diyarında yeşermiş bir amacı gerçekleştirmeye yönelik bir eylemdi, Simavnalı Şeyh Bedreddin'in başım götürdüğü, bu, ilk komünist düşünce ürünü ihtilâl!..

O'nun önyak olduğu bu ilke ve amaç, yüzyıllarca sonra (Evrensel Sosyalizm) diye adlandırılacak, daha açıkçası (Komünizm) adı ile ortaya çıkmasını bir Alman Yahudisi olan (Karl Marks) gerçekleştirecek ve dünyanın büyük bir bölümünde yaşayan insanların ruh ve vicdan yapılarını, ulusal olan her bir kavrama düşman edecekti.

İnançlarını ve inançlarının doğrultusunda benimsediği amacı Pers soylu (iranlı Mazdek)ten olan Si-

PADIŞAH ANALARI

mavnalı Şeyh Bedreddin, Anadolu Türklerinin, Osman-oğullarınm ellerinden çektiklerini kendi yararına yo-rumluyordu.

– Osmanoğlu Padişahlar, bize zulümden başka ne verdiler? Ekmeğe ve özgürlüğe muhtacız cümlemiz..

Ama, O bu doğru ile yetinnüyordu. Ulus, ırk ve soy kavramlarına da karşı çıkıyor ve şöyle söylüyordu:

– Ne demek, müslüman, hıristiyan ve musevi? Ne demek, Osmanlı, Türk, Rum, Sırp ve başka kavimler? insanlar birbiriyle kardeşirler. Ne ırk ve soy, ne din ve mezhep., bunların hepsi birer zulüm aracıdır. Askerlik ve savaş da zulümdür. Dünya üzerindeki her bir şeye ortaklaşa sahip olmamız gerekir. Toprak, mal ve ürün, kadınlar, ortak malımız olmalıdır!..

Halk, bu korkunç sözleri dehşet içinde dinliyordu. Simavnalı Şeyh

Bedreddin, halkı peşine takmak için bir başka yolu öne sürmekten geri kalmadı.

– Osmanlı zulmüne artık bir son vermek zamanı gelmiştir. Kadın, oğlan, içki ve saz âlemleri içinde saltanat süren Osmanoğulları hükümdarlığını ortadan kaldırmak isteyenler, ardıma düşsünler!.. Aç, çıplak ve gerçekten de Osmanlı zulmü altında Osmanoğullarına tutsak olmuş, ezilen Anadolu Türkleri, Tanrı-din ve soy düşmanı Şeyh'in peşine takılmakta gecikmediler. Osmanlı kuvvetleri, isyancılar üzerine saidinya geçirildi. Kan döken, can veren yine Türklerdi. Padişah Birinci Mehmet (Çelebi) bir süre sonra isyancı şeyh'i yakalattı; idam fermanını verdi. Asıldığını gözleriyle görmek için idam sehpasının kurulduğu yere kadar gitti; elleri arkasından bağlı,

82

83

PADİŞAH ANALARI

saçı sakalı birbirine karışmış bir halde sehpanın altına doğru itelenen Şeyh'e, Çelebi Mehmet gülerek şöyle söyledi:

– Hani sen hiç bir şeyden korkmazdın? Oysa, suratın korkudan sararmış!..

Az sonra ucunda sallanıp can vereceği yağlı ipi boynuna geçirenlere:

– Durun hele bir yol, dedi Şeyh Bedreddin, Hün-kâr'a bir sözümüz var!..

Cellâtlar, Şeyh'in Osmanlı Padişahından af dileyeceğini sanarak duraksadılar bir an için. Şeyh, başını Çelebi Mehmet'ten yana döndürerek:

– N'eye şaştın bre Bulgar dölü? dedi, güneş de batarken sararmaz mı? Cellâtlar daha çabuklaştırdılar işlerini, Şeyh'in ayaklarının altındaki desteği tekmelediler.

Çelebi Mehmet, ipin ucunda debele*nip sallandıktan hemen sonra can veren Simavlı Bedreddin'in ruhsuz cesedini gönül rahatlığı içinde bir süre seyretti.

İçinden, derin bir «Oh..» çekti. Saltanatına gölge düşüren Şeyh'ten kurtulmuştu, artık. Şimdi, bu isyan-cıbaşıya uyup da henüz sağ kalmışların kıyımına gelmişti sıra. Ama onların işi kolaydı. Sarayına dönerken, asıl zahmetli işin, (Karaman-oğlu Türk Beğliği) ni ortadan kaldırmak olduğunu düşünüyordu. Babası ve dedesi bile kaldıramamışlardı, bu Beğliği ortadan; onca saldırıya karşın... «Germiyan, Candar, Teke, Menteşe, Aydın, Dülka-dir» gibi kişisel adlarla anılan ve birer «Beğlik» olarak nitelenen, gerçekteyse birer (Türk devleti) olan bu kurululşarı ve bunlardan başka; Sırbistan'ı, Romanya'yı, Osmanlı egemenliğine boyun eğdirmişti ama, büyük ve güçlü oldukları kadar, Türklük bilinçlerine

84

PADİŞAH ANALARI

de sıkı sıkıya bağlı (Karamanoğulları), hâlâ ezileme-mişti!.. Savaşlarda ele geçirilmiş, yabancı kentlerden tutsak alınmış, kimi armağan olarak sunulmuş, kimileri de altınla satın alınarak elde edilmiş Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut ve daha başka soylardan kız ve oğlanlarla dolu sarayında gönlünün çektiği ile sevişip keyiflendiğinde bile, (Karamanoğulları Beğliği), şaraba katılmış tuz örneğince zevkini yarıya düşürüyordu. Çelebi Mehmet'in..

Çelebi Mehmet bir yandan kardeşleriyle «taht» ve «saltanat» uğruna savaşırken, öte yanda -Anadolu Türk devletleri» üzerinede, yıkıp-yoketme saldırılarını sürdürüyordu.

Babası Yıldırım Bayezit, (Germiyan Oğulları) adıyla anılan ve Batı Anadolu'da 150 yıl hüküm sürmüş bu Türk devletini ortadan kaldırmıştı Şimdi sıra, Çelebi Mehmet'deydi. Dönme ve devşirmelerden oluşturduğu kuvvetlerle (Çankırı, Tosya ve Samsun) 'u ele geçirdi. Bu arada yine binlerce öztürk soyu yok-edildi.

Ama gelecekte bütün Osmanoğulları için yaptıkları gibi, Çelebi Mehmet'i de şu sözcüklerle övecek ve yücelteceklerdi. Osmanlı tarih yazarları: «Çelebi Mehmet, son derece dirayetli bir şahsiyet idi. Osmanlı Devleti'nin ikinci müessisi (kurucusu) denilebilecek derecede

büyük ve ileri görüşlü bir hükümdardı. Yir-midört defa muharebeye girmek gibi bir cesareti azi-me sahibi idi.»

«... Kendisi (Germiyan Beği Süleyman Şah'm kızı Devlet Hatun) dan doğmuştu. Ve de (Dülkadir Oğlu Süli Beğ'in kızı Emine Hatun) ile evlenmiştir.»

Bu yalanlar yüzlerce yıl kitaptan kitaba, kulak-

85

PADİŞAH ANALARI

tan kulağa aktarılıp duracak; beyinleri bu yalanlarla yıkananlar bunların yüceliğine inanacaklardı, öte yanda gerçekler, yüzlerce yılın ağırlığı ve karanlığı altından çıkarılıp ortaya konmayı bekleyecekti.

Çünkü O'nlar, birer birer ezip geçtikleri Anadolu Türk Devletleri'nin soylu başbuğlarını ve tüm aile bireylerini kılıçtan geçirip yok ediyor; Türk soyuna karşı olan tükenmeyen hınç ve öç duygulanyle de başbuğların kızlarını ve kanlarını tutsak alıp kendi Saraylarına getirterek birer kez ırzlarına geçtikten sonra, ya bir paçavra gibi bir kenara atıyor; ya da frenk dölü gözdelelerine hizmetçilik yaptırıyorlardı. Gebe kalıp çocuk doğurma bahtsızlığına uğrayanlarsa, çocuklanyle beraber boşdurulup öldürülüyorlardı.

Çünkü O'nlar, Türk kadını ile evlenmeyi, Türk kadınından doğmuş olmayı onurlarına yediremiyorlardı.

Ne var ki, Osmanlı tarihçileri için bu tür gerçeklerin önemi ve değeri yoktu. Bunca yalan üstüste katlanarak katmerlenecek ve geleceğin kuşakları nasıl olsa inanacaklardı. (*)

VERONİKA, ANNA VE SOFYA'DAN

YENİ ŞEHZADELER VE SULTANLAR DOĞDU

Sarayını dolduran yüzlerce güzelin içinden seçerek çoğu zamanını onlarla geçirdiği üç esir hıristiyan cârîye, Çelebi Mehmet'e bir sürü kız ve oğlan doğurdu.

(*) Bu düşüncelerinde ve uğraşlarında yanılmadıkları, günümüz Türkiye'sinin bir bölüm gazeteleri ve TRT yayınlarıyla kanıtlanacaktır üstelik..

86

PADİŞAH ANALARI

Murat, Mustafa, Ahmet, Yusuf, Mahmut, Kasım, adlan konulan oğullanyle, Hatice, Ayşe Sultan ve Hafsa adlı kızlaneydi bunlar. Bunların içinden, (Murat) adını taşıyan oğlu en büyükleri olduğu için kendisinden sonra Osmanlı Padişahı olacaktı. Ama, gelecekte, uydurma soy kütüğü düzenlemekte pek usta olduklarını ispatlayacak olan devşirme Osmanlı tarihçileri, akıllan sıra Murat'ın hükümdarlığına gölge düşürmemek çabası içinde, Murat'ın anası olarak: (Dülkadiroğlu Süli Beg'in kızı Emine) yi göstereceklerdi.

Oysa, devletin ilk başı olarak öne sürülen Osman'dan (Birinci Osman) başlayarak, Türk kadını ile evlenmek, Türk kadınından doğmak, bir soy ve kan yüceliğine erişmek gibi bir eğilim hiç birinde görülmemişti. Tersine davranmaksa, yasal bir kural niteliğinde benimsenmişti. Kan yapılan yüzünden de, katıksız Türk düşmanıydılar.

Birbirine katışan türlü çeşitli yabancı kan yüzünden de hemen hepsi çirkin, akıl ve bilinç yönünden dengesiz, sadist, zalim ve gaddar, üstelik vücutça yarı sakattılar. Hemen hepsinin burunlan, Grek ırkını simgeleyen biçimde «kemerli» demlen, kemik çıkıntılıydı.

Tann'nın bir «ceza» anlamında suratlarını bu çeşit damgalaması bile onların akıllarını başlarına toplaması için yeterli olmayacak, kesintisiz 600 yıl süreyle hep yabancı kadınlarla evlenip ana ve baba olarak onlardan doğmuş olmanın onursuz ilkesini sürdürecektir ve böylece baştan sona değin, tek birinin damarında Türk kanı'nın zerresi bile bulunmayacaktı.

Zaten, Osmanlı Padişahı Birinci Mehmet'e takılan (Çelebi (lâkabı da: Kan, ırk, soy ve din düşmanı Celâ-

87

PADİŞAH ANALARI

leddin-î Rumi'nin kurmuş olduğu sazlı, rakslı (mevle-vilik) tarikatının bir üyesi olduğu için verilmişti (*)

ÇELEBİ MEHMET ÖLDÜ..

Türlü çeşitli oyunların düzenlenip içice girdiği, içki ve kadın tutkusunun en aşın biçimde sürdürüldüğü Osmanlı sarayında Çelebi Mehmet, henüz 32 yaşındayken öldü. Nasıl olurdu bu- Bir Padişah 32 yaşında ölür müydü?

Aşın cinsel ilişkiler sonucunda mı öldü? Yoksa Saray entrikaları, ya da kardeş ve oğul ihanetleri sonucunda mı? Bilinmezdi; hiç bilinmeyecekti hem de..

öldüğünde, Veronika'dan doğan: (Murat, Ahmet ve Yusuf'la) Anna'dan doğan: (Mahmut) ve Sofya'dan doğan: (Kasım) adlarındaki oğullarıyla, (Hatice, Sultan, Ayşe, Selçuk, Hafza, Fatma) adlarını taşıyan kızları vardı.

Şimdi «Hükümdarlık» sırası, Veronika'dan doğan oğlu: Murat'taydı ve O, (İkinci Murat) adıyla, Osmanlı Padişahı olacaktı.

(*) Çelebi: Mevlevi tarikatından olan ve tarikat'm inançlarını benimsemiş olanları tanımlayan bir deyimdir.

(Yazar'ın notu/

88

ALTINCI BÖLÜM

VERONİKA'NIN OĞLU 2. MURAT DÖNEMİ (1421-1451)

HER ÇEŞİT OLAYA, SARAYLIÇI VE SARAY-DIŞI CİNAYETLERE ÜLKE HALKINDAN HIÇ BİR TEPKİ GELMİYORDU!..

İkinci Murat Padişah olur olmaz, amcası Mustafa Çelebi'yi, ardından da kardeşleri: Ahmet, Mahmut ve Yusuf'un gözlerine «mil» çektirerek öldürttü. (1)

Geride, Şehzade Mustafa kalmıştı yalnızca.. O da bir rakip sayılırdı. Kendisini sevmeyenler, gün olur; Mustafa'yı taht'a çıkarabilirlerdi!..

Bu korku, gece ve gündüz içini bir kurt gibi kemi-riyordu, İkinci Murat'ın..

Dört bir yana adamlarını salarak Mustafa'yı yakalayıp getirmeleri buyruğunu verdi. Bu arada kuşkularını da söylüyordu, çevresindekilere:

- Ya, Karamanoğulları, ya da Germiyanogulları gibi Türk Beğleri Mustafa'yı ele geçirirlerse! ve, hele Bizanslılar., nice olur hâlimiz? Deyin hele ağalar.. Beğler.. Paşalar?!.. Cümleniz yanarsız! Biliniz mi?..

Adamları, daha bir korku ile saldırdılar dört bir yana..

Şehzade Mustafa'yı, İznik'te, hamamda yıkanırken Çırcıplak ele geçirdiler. (2)

(1) Çağatay Uluçay, Başveren Sultanlar, 1961, İstanbul. (2)

89

PADİŞAH ANALARI

Ve O'nu çırcıplak ele geçirenler kucaklayarak atın üstüne atıp yola koyuldular. Henüz 13 yaşındaki Mustafa bir yandan ağlıyor, bir yandan da yakanyordu:

- Etmeyin ağalar! Beni ağbim Murat'a iletmen, yalvarıyorum size! O zalim kıyar bana., kanımı içer, yazık eder! Günah işlersiz.. kanıma girersiz!..

Atın üstünde onun çıplak vücudunu kucaklayan devşirme «Şaraptar İlyas», Mustafa'yı daha bir sıkıca sararak katıla katıla gülüp atını dört nal sürüyordu.

Murat'ın Otağı'na vardıklarında, Şehzade Mustafa'yı çırcıplak Murat'ın ayakları dibine fırlatıp attı, Şaraptar Arnavut İlyas..

Murat, kardeşi Mustafa'nın suratına nefretle şöyle bir baktıktan sonra haykırdı:

- Bre ne durdurursuz bu veledi, hâlâ? Tiz varıp yokedesiz!..

Şehzade Mustafa'yı, İznik surları önündeki bir incir ağacına çırcıplak astılar. (2) Yırtıcı kuşlar gün boyu, bu cansız çıplak, körpe vücuda üşüşpp delik deşik ettiler.

Amcası Mustafa Çelebi'yi de; kardeşi Mustafa'yı öldürttüğü gibi öldürtmüştü, ikinci Murat. O'nu, Edirne kalesi'nin burcuna astırmış ve öyle öldürtmüştü. (3)

Artık rahatta!

Hiç bir engel kalmamıştı; süreceği saltanatı kimse gölgeleyemezdi! ..
(3) a.g.e.

90

PADİŞAH ANALARI

BİR TUTSAK FRANSIZ KIZI CARİYE NACHE DE LA BAZORYC*)

Sultan Murat, bir solukta içip boşalttığı şarap kadehini altın tepsinin üstüne bırakırken, ağzının bir yanından sızan kırmızı şarap damlacıkları, siyah sakalının aralarında boncuk boncuk pırıldıyordu. Saatlerdir içtiği şarabın etkisiyle küçülmüş gözlerini güçlkle açarak yöresine bakındı. Koca salonun ortasındaki havuzun kat kat oymalı mermer yuvarlağını dolduran su, allı morlu, sanlı, penbeli renk cümbüşünü yansıtarak fıskınıyordu, her bir kuğu ağızlı fıskiyelerden..

Altın sırmalarla işli kalın kadife perdenin ardında, saz takımı, oynak bir Arap raksı çalıyordu.

Pırıl pırıl, renkli ipek giysiler içindeki gül yüzlü kızlar ve ay yüzlü oğlanlar havuzun çevresinde rakse-diyorlardı. Fıskiyelerden püsküren renkli sular pul pul yüzlerine serpilip pırıldadıkça daha bir başkalaşıyor-lardı, sanki.

Sultan Murat süzgün bakışlarını masalların ya da rüyaların bir benzeri olan kişisel cennetinde dolaştırarak bir şiirin dizelerini ağır ağır mırıldandı:

«Saki getir, getir yine dünkü şarabımı Söylet dil'e, getir yine rübâb'ımı Ben var iken gerek bana bu zevk ve safa Bir gün gele ki görmiye kimse türabımı..»

(*) Kitabımızın 1. ve Z. baskılarında, Z. Murat'ın karılarından biri olan Nachf de la Bazory'nin adı, yanlışlıkla, bir başka Fransız kıızı olan (Abnee) olarak yazılmıştır. Oysa, Aimee, I. Abdülhamit'in karısı olup, II. Mahmut'un annesidir.

91

PADİŞAH ANALARI

Sustu bir süre. Başı göğsüne düşmüştü. Neden bilinmez, apansız gelen bir ölüm korkusu çöreklenmişti yüreğinde birdenbire. Son iki dizeyi yeniden mırıldandı yavaşça: «Ben var iken gerek, bana bu zevk ve safa.. Bir gün gele ki görmiye kimse türabımı..»!

Sofraya hizmet eden henüz 15 yaşında var yok, Macar çocuğu altın tepsi üstündeki boş kadehi gördüf Elinde tuttuğu som altın sürahiye boş kadehe yaklaştırdı, iki dizi üstüne çökerek doldurdu.

Sultan Murat kafasının içinde bir sancı gibi zonk-layan ölüm korkusunu yok etmek için yanı başındaki genç ve güzel kadına döndü. Atlas sedirin üstünde, bir koluna yaslanmış olarak içinde yaşadığı cennetin her bir, şeyini ilgi ile izleyen genç kadının üstüne eğildi, göz bebeklerinin içinde kendini görmek istermiş gibi yüzünü yüzüne yaklaştırdı. Karşı koyamadığı bir istekle kucakladı, genç kadını. Pahalı frenk esansının içini gıcıklayan kokusunu derin derin içine çekerek kokladıktan sonra:

– Sen ki, dedi. Frence (Fransa) ölkesinden gelür, bizim kısmetimiz olursun., ne dilersen dile ki, bizim gönlümüz de hoşnûd ola!.. Genç kadın yan çıplaktı, iri vedipdiri göğüslerini yanya kadar açıkta bırakan kolsuz bir ipek giysiden başka bir şey yoktu üstünde.

Sıcak bir gülüşle baktı ilkin. Sultan Murat'ın gözlerine. Başını göğsüne yasladı. Öğrenebildiği bir kaç Osmanlıca sözcüğü güçlkle bir araya getirdi:

– Beli., sultanım, dedi. Kulunuzun gönlü hoştun.

O'nu, bir yıl önce korsanlar kaçırmışlar, daha sonra da Osmanlı sarayına getirip satmışlardı. Rivayete göre Adi: (Nachf de la Bazory) idi.

Osmanlı saray töresini ve pek az da Osmanlıca

02

L

PADİŞAH ANALARI

sözcük öğrenebilmişti. O'na, Padişah karşısında ne tür konuşulması gerektiğini öğretenler, şöyle demişlerdi: «Yüce hünkârımız her ne derse, (Beli Sultanım) diye karşılık vereceksin. Beli demek, evet,

anladım demektir. Zinhar unutmayasın. Kendinden (ben) diye konuş-;mayasm. Bizler, hepimiz yüce hünkârımızın kuluyuz çünkü. Kendinden bahsedeceğin zaman (kulunuzun dileği., veya: kulunuzun niyazı diyeceksin) sakın unutmayasın.» Fransız kızı, unutmadı bu uyarılan; ne kadar güç de olsa onların istediği gibi konuşmaya ve öyle davranmaya çalıştı. Alın yazgısı onu ilkin korsanların ellerine düşürmüştü ama, daha kötü olabilecek bir sonuca bırakmayarak Osmanlı Padişahının binleri aşan .gözde metreslerinin içinden ayırmış, hükümdardan gebe kalma mutluluğuna eriştirip yüceltmmişti. Yakında, belki bir Prens ya da bir Prenses doğuracaktı.

O'na, Osmanlı geleneklerini öğretenlerin şu sözlerini de unutmamıştı: «Eğer, hünkâr'dan gebe kalırsan, bundan böyle artık: (Gözde, Odalık, Cârîye) gibi deyimlerle adlandırılan (Padişah Kapatması) olmaktan kurtulur, (Kadın Efendi) olursun. Bu, sizin batılı unvanınızla: (imparatoriçeliktir), anlıyor musun?»

Anlamıştı, şu halde çok yakın bir zamanda, İmparatoriçelik tacını giyecekti.

Sultan Murat'ın geniş göğsü üstünde bunlan düşünüyordu, şimdi.

- içelim, canım efendim!..

Hayal dünyasından sıyrılarak Padişah'ın uzattığı billur kadehi ince uzun parmaklarının arasına aldı, Murat'ın göz bebeklerine sıcak duygularla bakarak yudum yudum içti.

- Sazendeler niçün çalup söylemezler, acep?

93

PADİŞAH ANALARI

Murat'ın sorusu, çevresindekileri korkuyla titretti, eteklediler.

- Emrû fermanınızı bekleyerek ara vermişlerdir, Kendimiz.

- Beli., önce bir «Sûzi dilâra» faslından geçül-sün!..

Koca salonun bir yanını örten ağır kadife perdenin ardındaki saz topluluğu, «ferman» gereğince «Sûzî dilâra»dan başladı, çalmaya.. Macar oğlanı, Murat'ın ve Fransız kızının boşalan kadehlerini yeniden doldurdu..

Kulaklarını dolduran saz sesleri Nache için yabancı ve de anlamsızdı ama, bu çok sesli değişik nağmeler gene de duygulandırıyordu O'nu.

Damağında buruk lezzeti ve kokusu hâlâ kaybolmayan şarabın başını döndüren etkisi yüreğinin atışlarını çoğalttı, bilimsiz bir dünyada «Peri Padişahı» ile sarmaş dolaş görüyordu, kendini.

Sarayın kalın duvarları ardında umulmadık olaylara gebe, ama sır vermeyen karanlık bir gece vardı.

Bir kaç saat sonra dünyanın yüzünü ağartacaktı, doğacak güneş; işte o zaman, çok uzaklardan kalkıp Osmanlı ülkesine doğru esen ürkünç bir rüzgârle karşı karşıya kalacaktı, Fransız kızı Nache de la Bazory..

SIRP ÜLKESİNDEN BİR KRAL KIZI Adı, (Mara Despina) idi bu Kral kızının,

Yıldırım Bayezit'in kansı Prenses Olivera'nın kardeşi Stefan Lazaroviç'in taht'ında, şimdi (Despot Cu-rac Brankoviç) hüküm sürüyordu.

Mara Despina, işte bu yeni kralın kızıydı.

94

PADİŞAH ANALARI

Sırp Kralı Despot Curac Brankoviç, daha önce denenmiş ve yaran görülmüş bir yolu izliyordu. Prens Stefan ve Prens Vuk, kızkardeşleri Olivera'yı Yıldırım'nm'a vermişler, karşılığında, «taht ve özgürlükle birlikte rahatlık»! elde etmişlerdi.

Şimdi kendisi, (Osmanlı-Sırp Barış ve Dostluk Antlaşması) için, kızı: Mara Despina'yı bir armağan olarak Osmanlı Padişahı Sultan Murat'a sunuyordu.

Zaten, Osmanoğullarıyla Sırp hükümdarları yakın akraba idiler; iki hükümdar ailesinin damarlarında dönüp duran kan da, aynı kan'dı.

Vaktiyle, Olivera'nın gelişinde olduğu gibi, Mara Despina'yı Osmanlı ülkesine getiren düşün alayında da yine yüzlerce Sırp vardı. Hem de Kral soylu, yüksek rütbeli kişiler ve aileleri..

Osmanlı Padişahı karşılıksız mı bırakacaktı, böyle bir töreni?

Sokaklar, Sırp ve Osmanlı bayraklarıyla donandı. Ayrıca taklar yaptırıldı, fener alayları düzenlendi, yollara halılar serildi. Açların karınlarını doyurmak için develer kurban edilip dağıtıldı. Öte yanda, kan gövdeyi götürüyordu. Ortadan kal-dınlan, başeğdirilen Anadolu Türk Beğlikleri halkından silah altına alınan Türkler, henüz başeğmemiş Türk Beğlikleri üzerine savaşa sokuluyor ve böylece, Türkleri gene Türklere kırdırıyordu, Osmanlı Padişahı!.. Yeni bir toplum, uydurma bir «Millet» yaratılıyordu; bunun adı: Osmanlı Milleti, olacaktı. Zaten, Osmanlılar başa geçtiğinden bu yana, Türkler, Osman-oğullannın tutsağı olmuştu. Her yanda «Türk kıyımı» yüzyıldan bu yana sürüp gitmişti. Dünyanın dört bir yanından devşirilmiş yabancı kanlı hıristiyan kölelerden türetiliyordu, bu Osmanlı

95

«. Osmanlı Padişahı İkinci Murat'ın karısı ve (Fatih Saltan) diye anılan İkinci Mehmet'in anası Prenses Mara Despina.. (Despina, Sırp Kralı Despot Curac Brankovic'in km'ydi).

96

PADİŞAH ANALARI

milleti.. Devleti de bu devşirme kölelerin ellerine teslim etmek için, Başkent Edirne'de, imtiyazlı bir «Ocak» da kurulmuştu. Daha sonraları bu Ocağa: (Enderûri-u Hümâyün) adı takılacaktı. Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut, Boşnak, Rus, Fransız, italyan, Romen, Pomak, Arap, Çerkez, Gürcü, Abaza gibi yabancı soylular buralarda beslenip büyütülerek devletin en yüksek organlarına «baş» olarak atanacaklardı. Sadnâzam ve Vezirler (Başbakan ve Bakanlar) onlardan olacaktı. Paşalar ve Beğlerbeği hep onlardandı. Bir adına da: (İç-oğlanları) denilen bu ocakta, dilediği ve gönlünün çektiği oğlanla yatıp kalkmak hakına da sahip olan Osmanlı Padişahları, devlet-ülke ve ulus'u, işte bunların ellerine vermekten utanmayacaklardı; damarlarındaki karma karışık yabancı kan birikimi gereği olarak.. Ta, baştan bu yana damarlarındaki kan, sayısız yabancı ırldarın kanlarından oluşmuştu. Acem, Moğol, Rum, Sırp, Bulgar kanı, Osmanoğulların başta gelen hayat kaynakları idi. Gecelerini içki sofrasında, saz-söz ve şiirle; günlerini av'da geçiren Sultan Murad'ın yüreği hızlı hızlı çarpıyor, Sırp güzeli Mara Despina'yı bir an önce koynuna almak için sabırsızlanıyordu. 14 yaşındaydı henüz, Mara Despina.. (*) Güzeldi, Osmanlıca'yı da öğrenmişti, Kral kızı'ydı üstelik.. Başkent'in her bir yanında şenliğin ve sarayda şölenin sürüp gittiği saatlerde, Sultan Murad, yeni kan- (*) Yakın bir gelecekte bu kadın, (Mehmet) adı konacak Şehzade'yi doğuracaktı. Bu Mehmet, daha sonra (Fatih Sultan Mehmet) adıyla tarihlere geçecekti.

97

PADİŞAH ANALARI

sim kollarının arasına almış, kızın ılık gözyaşlarının süzüldüğü renkli yanaklarını öpüyor, bir yandan da soruyordu: - Meleğim, bir tanem! Neye ağlar, neden korkar-sız bizden? Despina, içini çekmekle yetiniyordu. - Biz ki, Osmanlı Mâni'yiz., tüm ölkeler benim buyruğumdadır. En gözde karım ve de en yüce İmpa-ratoriçem olacaksın., düşünmez misiz hiç? - Adını, din'ini değiştirip yeniden doğmuş edeceğiz seni! Mara Despina'nın benzindeki kan uçup gitti. Yüzünün bir yerlerinde seğirmeler oldu. Sonra birden konuştu: - Hayır, Sultan! Ben kalacak hep hıristiyan ve kendi adımla., hep, hep böyle olacak, ben! Sultan Murad, genç kızın dudaklarına uzandı, uzun uzun öptükten sonra: - Madem öyle olsun istersiz, değiştirmeyiz., kendi dininde kal, adını da sana başışladık! dedi. Kız dudaklarını oynattı. Bir şeyler söylemek istiyor ama o gücü bulamıyordu kendinde.

- Söyle Sultanım., seni dinleriz! Despina bir iki kez yutkundu:
- Ben olmak istiyor Sultan'ın tek karısı., istemiyor başka kadınlar!.

Sultan Murad, önce irkildi, sonra kahkahalarla gülmeğe başladı. Şimdiye kadar hiç bir kadından, böyle bir söz işit-memişti. Uzun uzun, hem de kahkahalarla gülüp yatıştıktan sonra, Despina'yı göğsü üstünde sıkarken.-

- Beli meleğim., dedi. Sen gibi bir goncanın üstü

98

PADİŞAH ANALARI

ne, biz de istemeyiz başka bir çiçek koklamak!

Despina, ilk kez sıcak duygularla baktı Sultan Mu-rad'ın yüzüne.

Sonra tatlı tatlı gülümseyerek kollarını boynuna doladı. Yüzünü, hükümdar'ın sık, siyah sakalının üstünde dolaştırarak, kadınca isteklerle kıvrandı.

Sultan Murad, az önce kaşık kaşık yediği «kuvvet macunu» nün etkisiyle bütün vücudunun arzu ile tutuşup yandığını hissetti. Daha fazla sabredemedi; genç kızı, taht örneği yatağına doğru sürükledi.

GÖZDEN DÜŞEN KADINLAR

Padişah'a çocuk doğurduktan sonra (Padişah karısı) sayılan kadınlardan ikisi, Murat'ın gerdeğe girdiği gece, Harem dairesi'nin uzak bir odasında diz dize vermiş, ağlaşıyorlardı.

Bunların biri: Fransız kızı, Nache; Öbürü: İtalyan kızı Stella..

Bu iki kadın, Padişah İkinci Murat'ın sarayına doldurduğu yüzlerce tutsak-câriyelerinden sadece ikisiydi. Daha sonra gözdeliğe yükselmiş ve gebe kaldıktan sonra da (Padişah karısı) sayılmış ve böylece, Kraliçe anlamında: birer «Sultan» olup çıkmışlardı.

Zaten «Osmanlı töresine göre», bütün dünya kadınları Osmanlı Padişahlarının meşru karılarıydı. Bu anlayış yüzünden de «nikâhla evlenmek», yataklarına aldıkları «câriye» denilen odalık-metreslerine ne ilkin ne de sonradan nikâh yapmak diye bir yöntem baş vurmuyorlardı. En baştan en sona kadar, bir iki sürpriz dışında, bu tutumu sürdürmekten geri kalmayacaklardı.

Sultan Murat'ın Sırp Kralı Brankoviç'in kızı Pren-

99

PADİŞAH ANALARI

İ

ses Mara Despina'yı koynuna aldığı gece, tüm umutlarını ve gelecekle ilgili güvencelerini yitiren bu iki kadının göz yaşlannda, karşı koyamadıkları kıskançlık duygulan daha baskındı.

Onlar, yakın günlere değin birbirlerini kıskanıyor, birbirlerinin gözlerini oymak istercesine diş biliyorlardı, ama şimdi göz yaşlarını birbirine katarak avunmaya çalışıyorlardı.

Stella:

- Kaçalım, durmayalım burda, Nache, diyordu. Bizim için hiç bir şey kalmadı artık!

içinde buldukları odanın yüksek taş duvarların tepesinde açılmış ufak pencerelerden süzülen gri bir ışık çizgisine dalgın dalgın bakıp duran Nache, içini çeke çeke karşılık verdi, Stella'ya,:

- Sanır mısın dururdum, en küçük bir umut olsaydı? Ama görüyorsun işte, hepimiz birer tutsağız, bu kokuşmuş sarayın içinde!

- Belki buluruz bir yolunu!

- Nasıl? Konuş Tanrı aşkına, olabilir mi böyle bir şey?

Bir süre düşündü, Stella. Neden sonra karşılık verdi:

- Niye olmasın? dedi. Dünyada ne kadar millet varsa hepsinden var bu Osmanlı sarayında; hepsi de hıristiyan üstelik bizim gibi. Bizim ülkelerimizde çeşit çeşit hayvanların bir araya geldiği panayırılar olur, bilirsin. İşte o hayvan panayırılarında taş çıkartan, insan panayırın bu saray!..

- Doğru, diye karşılık verdi. Nache, doğru ama biz nasıl kaçarız? Onu söylemedin!..

- İnsanların karşı duramayacakları bir büyük güç vardır!

100

PADİŞAH ANALARI

- Nedir, o?

- Altın!
- Altın mı?
- Altın ya, altınla satın alınmayacak kimse yoktur bu yer yüzünde, Nache!.
- Sende var mı?
- Var, beni her koynuna aldığında bir torba altın verirdi, Padişah.. Kıskançlıkla titredi Nache, «Demek, ona da veriyormuş» diye geçirdi içinden. «Oysa, yalnız sana veriyorum» demişti, Padişah, İçi bir tuhaf burkularak anımsadı, o aşk gecelerini. Sonra birden gözlerinin önüne, şimdi Padişah'ın koynunda her öpülüp kokla-nışında aşkla ürperen Kral kızı Mara Despina geldi. Sıkıntıdan ter bastı her yanını.
Başını dikleştirerek Stella'nın gözlerinin içine baktı.
- Bende de var, dedi. Saymadım ama, bin altından da çoktur sanırım.
- İyi öyleyse, dedi Stella. Şimdi iyi dinle beni, hani bir zenci oğlan var ya, işte o, Tanrı gibi tapar bana. Bir yerleri burulup ya da çıkarılıp erkeklik duygulan yokedilirmiş derler ya, bu zenciler için, yalan. Hepsi de tam erkek., kaç tanesini cariyelerle yatarken yakaladım.
- Ben de, dedi, Nache.
- İşte o zenci oğlana açılabiliriz; güvenim var.
- Ele vermez mi, bizi?
- Kesinlikle hayır., öldürseler bile yapmaz bunu.
- Öyleyse durma, konuş hemen onunla; kaçırsın bizi, 500 altın veririm.
- Ben de veririm o kadar. Yeter ki, Bizans'a kadar yakalanmadan kaçabilelim.

101

i PADIŞAH ANALARI

- Evet, Bizans'a kadar..
Sesi dalgındı. Karnında kıpır kıpır oynayan Padişah çocuğu, Nache'ye kendi varlığını hatırlatıyordu, çünkü.
Koridorda, giderek yaklaşan yumuşak ayak seslerine kulak kabartıp sustular. Biri, ya da birileri geliyordu. Birbirlerine göz kırptılar. Stella kalktı, kurtarıcısı zenci oğlanı bulmak için sessizce çıktı odadan.
KIRIK DÜŞLER
Sudanlı genç zenci köle, Stella'nın vücudundan f taşan bayıltıcı kokusunu içine sindire sindire koklayarak, yanı başında iki dizi üstüne oturdu; sonra sessizce, genç kadının anlattıklarını dinledi. Kapkara yüzünün pırıl pırıl parlayan pürüzsüz cildi üstünde iki ak boncuk gibi ışılan gözlerinden pek belli olmuyordu ama, Stella'nın ağzından dinlediği sözler, kara sırtını boncuk boncuk terletmiş, beynini yerinden oynatmıştı.
Saray'dan kaçmak.. Padişah'ın iki karısını yanına alıp kaçırmak!
Zalim Padişah'ın altınla, kadınlarla ve en seçme yemekleriyle beslenen ve bu yüzden de Tann'dan daha çok minnet ve korku duydukları bunca silahlı saray muhafızlarını atlatarak, kaçmak!
Ufak, sivri kafasının içi almıyordu, bu oyunu. Olacak gibi bir iş görünmüyordu, bu anlatılanlar.
- Sultanım, beni öldür ama., böyle bir şey iste me benden; altınlarınız sizin olsun, nasıl olsa kimse harcayamaz onları! diyecekti, kararlıydı böyle konuşmaya. Ama tam bu sırada, Stella onu kendine doğru

102

PADIŞAH ANALARI

- çektik; kollarını boynuna doladı, diri göğüslerini Zenci oğlanın göğsü üstüne bastırdı.
Kara oğlan, Stella'nın kollarının arasına bıraktığı yumuşak vücudunun sıcaklığında tutuşup yandığını hissetti; genzine dolan bayıltıcı kokusunu içer gibi içine çektikten sonra:
- Yaparım Sultanım, bir tanem., dedi, dili dolaşarak; yeter ki sen emret!..
Stella, daha sıkı sarıldı zenci oğlana; kısık bir sesle soluk soluğa

getirdi sözlerinin arkasını:

- Yaparsan bu isteğimi kara oğlan, beni kendinin bil, geceler boyunca çırılçıplak koynunda olurum, anlıyor musun? Her., her istediğini veririm sana..
- Sultanım.. Sultanım sus, yeter., bu fellah oğlanın canı kurban senin bir tek soluğuna., yalnız bir tek dileğim var senden; Padişahımız efendimizin evlâdını karnında taşıyan Sultan'ı bırakalım, daha kolay ve daha çabuk kaçarız..
- Olur, dedi Stella, hiç duraksamadan, ikimiz kaçalım yeter, ben de sevmem zaten o Fransız kızını.. Zenci oğlanın yanaklarını coşku içinde öptü, ateş gibi yanan dudaklarını zenci oğlanın kalın ve etli dudakları üstüne bıraktı. Tam zamanında geri çekti kendini Stella, zencinin kafasındaki tüm pürüzleri gidermek için ekledi:
- İkimize yetecek çok altın var bende, dedi. Bizans'ta açılmayacak kapı yoktur altınla., sonra da memleketime gideriz, İtalya'ya. Burdaki gibi köle ola rak değil, Sinyor olursun orda, yani, kendi kendinin efendisi olursun, evleniriz seninle, anlıyor musun?
- Anlamaz mı bu fellah, Sultanım? Sen ol, yeter hana., başka bir dileği mi olur kulunun?
- Öyleyse git şimdi, ne gerekiyorsa yap., kurtu-

103

PADİŞAH ANALARI

lalım. Sakın dost bilip açılma kimseye, ispiyon dolu bu sarayın her yanı; öyle ki, bastığımız şu yerlerin, bizi hapseden şu duvarların bile gözü ve kulağı var sanıyorum, dikkatli ol!..

- Tasalanma Sultanım, bu fellah bilir hepsini..
- Haydi öyleyse, ben de hazırlığımı yapayım. Zenci oğlan kafasını dışarı uzatıp baktı, dört buyanı araştırdı. Görünürde kimsecikler olmadığını anladıktan sonra başını içeri çekip Stella'nın göz bebeklerine dikti bakışlarını:
- Ben gidiyor şimdi, dedi. Her bir şeyi yoluna koyacak bu kara fellah., sonra koşup...
- Stella sonunu beklemeden konuştu.-
- Ne zaman kaçacağız?
- Belki bu gece., el ayak çekildikten sonra!..
- Olur mu?
- Sultanım emrettikten sonra, olur.
- İyi, hemen git haydi, bekliyorum seni.

Oğlan, kara bir yılan gibi süzülüp çıktı, gitti.

Derin bir soluk bıraktı Stella, yalnız kalınca. Sonra, istavroz çıkardı. Gözlerini yumdu, Meryem Ana'-ya ve O'nun, Tanrı bellediği oğlu İsa'yı kutsadı; yakardı bir süre..

Artık kurtulmuş sayıyordu kendini. Çeşit çeşit kadınları kısa süreler için koynuna alıp gününü gün eden, ırk ve soy, millet ve milliyet, din ve imân ayrımı gözetmeksizin onlardan evlât peydahlayan Osmanlı Padişahından kimseye hayır gelmeyeceğini iyice an lamıştı. Saltanat sürmek, mücevherler içinde yaşamak için başka başka ülkelere saldırttığı Türklerden kurulu ordulara minnet duyması gerekirken tüm Türkleri düşman belleyerek ezip yok eden bir Padişah'tan kime, ne

104

PADİŞAH ANALARI

hayır gelir; diye sordu kendi kendine. Gene kendi karşılık verdi bu soruya-. «Hiç kimseye., hiç kimseye gelmez* dedi.

Zenci köleyi, dişiliği ile dize getirip, bol yalan va-adlerle elde etmekle şağladığı basan için kendi kendini kutlayan Stella, onu Bizans'ta kolaylıkla başından savacağını düşünerek gülümsüyordu şimdi.

Kalktı, ceviz sandığının başına gidip kapağını kaldırdı. Kabarık ipek bohçaların altına soktu elini, üstü savat işlemeli gümüş bir çekmece çıkarıp göğsüne sakladığı anahtarla kilidini açtı.

Pırıl pırıl çil altın liralarla dolu çekmeceyi başaşa-ğı döndürüp yere serili acem halısının üstüne boşalt ti. Başına oturup bir bir saydı hepsini.

800 altın vardı çekmece. Tekrar sandığa koştu, elini sokup diplerini araştırdı. Boğum yerlerinden tutup çıkardığı iki büyük torbanın düğümlerini çözerek içlerini boşalttı. Altınları bir yana, mücevherleri bir başka yana ayırdı. 1200 altınla 52 parça mücevher çıktı iki torbadan. Hepsinin toplamı ikibin altındı, ayrıca 52 parça mücevher. «Her kapı açılır bana..» diye düşündü. «Yeter ki, Bizans'a varayım. Ordan ötesi kolay..» Altınlarla mücevherlerini sandığın en üstüne koyup kapağını örttü. İşlemeli pirinç karyolasının üstünü örten cibinliği araladı, yatağına girdi. Zenci oğlan gelene kadar gözleri açık bekleyecekti. O gelip de: «Haydi..» der demez yataktan fırlayacak, nesi var, nesi taşınabilirse onları kucaklayıp koşacaktı ardından..

105

PADİŞAH ANALARI ÇENGELDE BİR KABA ÇİÇEK

İkinci Murat, Zenci oğlanın Stella Sultan'ı kaçırdığını bir gün sonra, gözdesi Despina ile geyik avına çıktığında öğrendi. Av şenliğinin coşku içinde sürüp gittiği bir sırada, zenci «Harem ağası» telâş ve korku içinde Padişah'-ın yanına koşmuş, ilkin atının üzengisini üç kez öpüp başını sürdükten sonra, zencilere özgü dilde olayı an latmıştı. İkinci Murat, atının üstünde kasılıp harem ağasına dikmişti gözlerini; inanası gelmiyordu bu olaya bir türlü. Aşiret, devlet olalıdan bu yana duyulmuş bir şey değildi, böyle bir olay.. Harem ağası'nın başı göğsünün üstünde, gözleri toprağa çakılı, «emrû ferman» bekliyordu.

– Bre ağa, diye gürlledi en sonunda Murat, tüm fellah taifesini kaziğe çeksinler ve de en başta seni, onlar bulunasiya dek!.. Dünyanın tavani kafasına çöktü zenci ağanın, dili büsbütün dolaşarak, cılız sesini daha da güçsüzleştir-di:

– Bulundular, efendimiz., çok uzaklara ulaşmadan yakaladılar ikisini de..

Murat, atının üstünde sakalını avuçladı ilkin, Kafasının içinde, işkencenin çeşitleri bir bir sıraya diziliyordu. Acaba hangisini uygulatsındı, bunlara?

Ham bir limonu ısırılmış gibi yüzünü buruşturarak:

– Eyi, öyleyse., dedi. Tiz varasız Saray'a, emrû fermanımı ulaştırmasız Bostancıbaşı'ya, şöyle ki: fellah oğlanı neman zindanda «çengel çiçeği» eylesinler!..

Bir an durup, Stella için bir ceza düşündü. O'nu ne yapmalıydı?

;

106

PADİŞAH ANALARI

Dört yaban atı buldurtup kollarından ve bacaklarından bu atlann kuyruklarına bağlatıp ovaya doğru salıverditmeli miydi?

Stella'nın körpecik vücudu parçalanmış olarak gözlerinin önüne geldi. İyi olurdu ama, ayıp olacaktı böyle bir biçimde ceza!

Ne de olsa, Padişah kanlığı mertebesine kadar erişmiş bir hanım Sultan'dı..

En iyisi, alışıl gelmiş belli bir yöntemi uygulatmaktı. Harem ağası'na döndürdü başını:

– Ve dahi.. Stella Hatun'u yağlı bir kementle boşsunlar!

Zenci ağa, Murat'ın altın üzengi içindeki ayağını öptü üç kez, başını sürdü öpüp koklarcasına:

– Emrû ferman Sultanımız, Efendimizindir! dedi, kendi başını kurtarmış olmanın sevinci içinde..

Murat, kaftanının eteklerini rüzgârlandırarak yanından uzaklaşan zencinin ardından bağırdı:

– Tiz alsınlar canını, fazla incütmesünler!. Fellah dönüp yeniden etekledi, Osmanlı hüküm

darını, sonra uçarcasına koşup gitti. O günün akşamında ilkin (Stella Sultan) 'ı boşdular. Sonra da zenci oğlanı çengele astılar.

Zenci oğlana Murat'ın biçtiği ceza, Osmanlı işkence çeşitlerinin en korkunçlarından biriydi. (Çengel Çiçeği) olmak, o kadar korkunçtu ki,

bu deyim, halk arasında en kötü bir bed-duâ olarak kullanılırdı. Cana kıyan, ev basıp mal mülk talan eden kişilerin ardından, böyle yakanlırdı Tann'ya:

—• «Dilerim Allah'tan, çengel çiçeği olasın!»

Padişah'ın ya da Başvezir'in buyruğu ile Çengel çiçeği olacak kişinin bilekleri arkadan iple bağlanır

107

PADİŞAH ANALARI

ve bu ip uzun tutularak bir direk tepesindeki makaradan geçirilip yukarı çekilirdi. Boşlukta, ipin ucunda sallanan kişi, uzun direğin tam orta yerindeki yukarı doğru eğik sivri uçlu çengelin üstüne, ip boşaltılarak birdenbire bırakılırdı. Demir çengel adamın göğsünden girip sırtından çıkar, çengele asılı kalırdı.

Debelenerek, çırpına çırpına haykırarak can verene dek çengelde asılı kalan adamın çıplak vücudu nün her yanı kıpkırmızı kana bulandığı için, bu işkence çeşitine: Çengel Çiçeği deniliyordu!..

Osmanlı Padişahlarının taşıdıkları çok çeşitli değişik kan gereği, tümünü, zalimliğin ötesinde tipik birer «sadist» yapmış, bu tür yaşam sürmelerine başlıca neden olmuştu.

Babası Çelebi Mehmet'in ölümü üzerine 18 yaşında Saltanat taht'ına oturan İkinci Murat, ilk cinayetini, amcası Mustafa'yı öldürterek işlemişti.

Daima iktidarı ele geçirip taht'a curandan yana olmayı görev belleyenlerin başında gelen Saray beslemesi Osmanlı tarihçileri, ikinci Murat'a yenik düşüp taht'ı ele geçiremediği için, O'na (Düzmece Mustafa) adını taktılar.

Oysa, Osmanoğulları'na uydurma şecereler (soy kütüğü) düzenleyerek Orta-Asya'dan göçmüş bir Türk Boy'u olan (Kayı)lara dek bağlamaya yeltenen ve bir kısım Osmanlı Padişahı'nı Türk analardan doğmuş gösteren Osmanlı tarihçileri, ne denli düzme ustaları olduklarını kanıtlamıştılar.

(Düzmece) adını taktıkları Şehzade Mustafa'nın dramı bir başka çeşitti, aslında. Babası Yıldırım Baye-zit, Aksak Timur'a tutsak olduğunda oğlu Mustafa da yanındaydı. Timur, Anadolu'dan çekilirken Mustafa'yı Semerkant'a kadar götürmüştü.

108

PADİŞAH ANALARI

Mustafa'nın yıllar sonra yurda döndüğünde, din, ırk ve soy düşmanı olan, üstelik: «mevlevilik» deyimiyle tanımlanan sapık bir tekke düzeninin kurucusu olan Celâlettin Rumî'nin tarikat ilkelerini benimsemiş olduğu için (Çelebi) lakabıyla tanınan (Mehmet), Os manii taht'mda hüküm sürüyordu.

Mustafa, çevresine topladığı bir bölüm taraftarlarını silahlandırarak Çelebi Mehmet'e başkaldırmış, başaramayınca da, Bizans'a sığınmıştı. Çelebi Mehmet'in ölümünden sonra Padişah olan ikinci Murat'a karşı da başkaldırdı. Öne sürdüğü gerekçe, Osmanlı töresine uygundu: «Ben, Yıldırım Baye-zit Han'ın oğluyum. Ben yaşarken bir başkası ve hele hiç de hakkı olmaksızın kardeşlerini öldürerek Padişahlık taht'mı ele geçirip bilâ hak saltanat sürmüş olan Çelebi Mehmet'in oğlu Murat'ın (Padişah ben'im) diyerek taht'a oturmuş olmasına tahammül edemem. Hakkım olan hükümdarlığı elde edinceye dek kan dökeceğim.»

Böyle söylüyordu, Osmanlı tarihçilerinin (Düzmece) diye lâkap taktıkları Şehzade Mustafa..

Bizans İmparatoru, kendisine sığınmış olan bu Şehzade'nin, Bulgar Prensesi Olga'nın oğlu olduğunu bildiği kadar, aralarında derinleşen dostluğun Mustafa'nın Osmanlı hükümdarı olmasıyla daha da güçlenerek Bizans'ın yararına olumlu gelişmeler sağlayacağına inanıyordu. ' Zaten, Orhan Gazi'den başlayarak sırasıyla Osmanlı Padişahı olanların pek çoğu yüz küsur yıldan bu yana, Bizans İmparatorları'nın ve imparatorluk ailesinin en yakın akrabasıydılar. Pek çoğunun da marlannda dolaşıp duran kan, Bizanslı Rum kanıydı.

Gerçi daha sonraları Bulgar ve Sırp kanı da kanş-

109

PADİŞAH ANALARI

mişti ama, Bizanslı Rum kanı daha yoğundu. Bütün bu gerçekleri iyi bilen Bizans İmparatoru, Mustafa'dan yeterince yarar sağlamak için O'nun Osmanlı taht'ım ele geçirmesine yardımcı olmayı bir çeşit görev olarak benimsemişti.

Ama olaylar hiç de bu tür bir gelişme göstermedi. Ne Bizans İmparatoru'nun ve ne de Şehzade Mustafa'nın amaç ve çabası gerçekleşebilmişti. Tersine, güçlü ve düzenli Osmanlı Ordusu karşısında tutunama-yan Şehzade Mustafa kuvvetleri, kısa bir süre sonra bozuldu. Bizans'a kaçıp kurtulma fırsatı bulamayan Mustafa'yı İkinci Murat'ın savaş birlikleri ele geçirdiler. Amcası Mustafa'nın ele geçirildiğini öğrenen İkinci Murat çok sevindi.

– Yüzünü şeytan göresi mel'unu söyletmeyüp neman katledesiz. Zira, bu Düzmece'nin sebep olduğu gaaileden, Saltanat huzurum kaçmıştır!.. Şehzade Mustafa hemen oracıkta öldürülerek buyruk yerine getirilmişti. Böylece, İkinci Murat'ın huzuru da sağlanmış oluyordu. Şimdi, sıra son Türk Beğlikleri'nin ortadan kaldı rılmasına gelmişti. Dedelerinin dedesinden, taa.. (Birinci Osmanlı Pâdişâhı) sayılan «Uçbeği Kara Osman Şah» tan başlayarak giderek yoğunlaşan yabancı «kan çorbası» gereği çoğalan «Türk düşmanlığı» ile girişilen saldırılarla Anadolu Türk Beğlikleri'nin çoğu ortadan kaldırılmıştı ama, ne de olsa tümünün kökü kurutu-lamamıştı!..

Bunların en başında, hâlâ (Karamanoğulları Türk Devleti) vardı. Bir vasiyeti yerine getirmek istercesine, yemin etmişçesine, soy-sopça kesintisiz olarak iz-

110

r PADİŞAH ANALARI

leyip durduklan «Türk kıyımı»na, İkinci Murat yeniden girişti. Bir yanı, ele geçirilmiş Türk ülkelerinden silâh altına alınmış Türklerden, bir yanı da tutsak Rum, Bulgar ve Sırp'lardan oluşmuş Osmanlı kuvvetlerinin elde ettikleri zafer (!) müjdelerini her alışında İkinci Murat, şölen ve şenlikler düzenliyor; özellikle, Vezir-Vüzerâ'yı da yanma alarak avlanmaya çıkıyordu.

Yıllar geçip giderken tüm karanlığını Anadolu Türklerinin üstünde bırakıyordu. O karanlığın içinde Osmanoğulları, kanlı elleriyle, Türkler'in alın yazgıla rını değiştiriyor, onlara yeni bir kader veriyorlardı: «Zülüm, sefalet ve cehalet» adını taşıyordu, bu yeni yazgı...

Sırp Kralı Brankoviç'in kızı Mara Despina bu arada İkinci Murat'a bir sürü çocuk doğurdu. Bunlardan: (Mehmet) adını taşıyan oğlu, yakın bir gelecekte Osmanlı taht'ma Pâdişâh olarak oturacaktı. Üstelik, bu Mehmet., kendi içinde çürüyüp kokuşmuş, kendi kendini batırmış (Bizans İmparatorluğu) nün bir fiskelik gücünü yıkıp tüketerek tarih'e gömecek ve böylece (Fatih) unvanını da alacaktı. Murat'ın, öteki hıristiyan karılarından da kız-er-kek çocukları olmuştu bu arada: Ahmet, Alaaddin, Orhan, Hasan, Ahmet ve ayrıca altı kız..

Ne var ki bunlar: «Şehzade» ve «Sultan»lıktan öteye erişemeyeceklerdi.

Devşirme Osmanlı tarihçileri, Fatih İkinci Mehmet'in Despina'dan doğmuş olmasını, o'nu yüceltmelerine engel sayarak, bu kadına: (Hüma Hatun) adını takacak ve tarihlerinde, Hüma Hatun'un (Sırp Kralı'-nın kızı Despina) olduğunu açıklamaya bir türlü ya naşmayacaklardı.

111

'; PADİŞAH ANALARI

BLRİ İNDİ... BİBİ ÇIKTI...

Yıl, 1444'e ulaştı bu arada..

Osmanlı Pâdişâhı İkinci Murat, 17 yaşında çıktığı taht'ta 23 yıldır hüküm ve saltanat sürüyordu. Şimdi, 40 yaşındaydı.

Bu erginlik çağına ve henüz genç yaşma karşın, 15 yaşından bu yana sürdürdüğü «kadın ve içki» âlemlerinde tükettiği bedensel güç yüzünden, vaktinden çok önce çökmüştü. Ama, geri kalan ömrünü bir köşeye çekilmek ya da aşın kadın ve içki tutkusunu biraz olsun kesintiye uğratmak yerine, O, daha çok kadınlarla yatıp kalkmak, daha

çok içmek ve daha çok av partileri düzenleyerek tüm zamanını zevk ve safa içinde geçirmekten yanaydı.

Bazı savaşlarda görünmek zorunluğu, Vezir-Vü-zerâ ile toplantılarda bulunmak gibi devlet işleri zamanının pek çoğunu -kendine göre- alıp götürüyor; eğlenecek çok az bir vakti kalıyordu!..

Bu yüzden, hükümdarlık, taşınmaz bir yük kadar ağır gelmeye başlamıştı, Murat'a.

Bir başka ve en önemli neden daha vardı, taht'tan çekilmek istemesinin; bu neden: kellesinin gövdesi üstünde kalıp kalmaması ile ilgiliydi!..

Oğlu Mehmet (Fatih), 14 yaşına erişmişti. Osmanlı töresince kendisinden sonra taht'a oturması gereken: Veliâht'tı. Yine töre gereğince Mehmet, Manisa' da oturuyordu. Çevresinde kölelikten devlet adamlığına yükseltilmiş bir takım kimseler, en başta: Rum ve Sırp dönmeler vardı. Küçük bir ordu birliği de buyruğu altındaydı, Mehmet'in.

İlk gençlik çağının toyluğundan yararlanmak isteyen bir takım çıkarıcılar, oğlunun zihnini çelip taht

112

PADİŞAH ANALARI

için babasına karşı ayaklandırabilirlerdi.

Murat, Osmanlı ailesi arasındaki bu çeşit kanlı taht kavgalarında: baba-oğul, amca-yeğen, ağabey-kardeş gibi en yakın küslerin birbirleri üstüne nasıl saldırmış olduklarının hiç birini unutmüş değildi.

Zaten son bir yıl içinde, güvendiği «muhbir» lerin Manisa'dan getirdikleri haberler, bu kuşkusunu giderek çoğaltmış, özellikle gizliden gizliye böyle bir başkaldırmanın yakın bir gelecekte ortaya çıkacağını belirlemişti.

Canından olmaktansa, taht'tan olmayı yeğ tutmak, her halde daha akıllıca olacaktı. Elini çabuk tutarsa «kelle» kurtulacak, geri kalan ömrünü kendine özgü biçimde: kadın, içki ve av âlemlerinde geçirebilecekti.

İkinci Murat, 1444 yılının Ağustos'unda kararını açıkladı:

- Bundan böyle Padişahlık ve dahi Saltanat, oğlum Mehmed'indir.

Pâdişâh oğlumun ülkesinde bir in zivâye çekilüp geri kalan ömrümü tamam eylemek isterim!..

Halk şaştı, inanamadı ama, işin iç yüzünü bilenler bıyık altından gülümsemekle yetindiler.

Veliâht Mehmet (Fatih), Manisa'dan Edirne'ye gelerek: (Sultan İkinci Mehmet) adıyla taht'a çıktı. Babası, İkinci Murat da Manisa'ya yollandı.

Aradan henüz bir ay geçmişti ki, Osmanlı taht'ına 14 yaşında bir çocuğun çıkmış olduğunu haber alan Avrupalılarla, Osmanlı egemenliğindeki Romanya, Macaristan, Sırbistan birleşerek (Haçlılar Ordusu) nü meydana getirdiler.

Saldın, kısa bir süre sonra başladı.

Ülke halkı ve Ordu, tedirgindi. Devleti ve ülkeyi yönetecek yaş ve yetenekte olmayan bir hükümdarın

113

PADİŞAH ANALARI

başta kalarak daha çok zararlı olmamasını kulaktan kulağa aktarıyorlardı.

23 yıldan bu yana, n'eyse ki yönetimin başında bir Türk, Çandarlı Halil Paşa vardı. Çevresine topladığı diğer Vezirlere, içinde bulunulan sakıncalı ortamı dile getirdikten sonra vardığı kararı açıkladı:

- Devleti ve de ülkeyi korumak istiyorsak, bunun tek yolu, Sultan Murat Han'ın, Sultan Mehmet'i taht'tan indirip yerine geçmesini sağlamak; başka bir çıkar yol bilen ve de gören varsa, söylesin!.. Vezirlerin hiç biri, bir başka çare olmadığını belirlemek için susmayı yeğlediler.

- O halde, diye sürdürdü konuşmasını Çandarlı Halil Paşa. El altından vede Sultan Mehmet Han ağzından yazılmış bir nâme (mektup)

ile birlikte ben dahi felâketin gelip, çattığını işaret eyleyen bir arizeyi Sultan Murat Han'a iletmeliyim!

Vezirler, ak sakallarım sıvazlayıp:

– Maslahat ne gerektürürse, diriğ etmeyesüz, elbet., dediler.

Ulaklar, Sadrazam Çandarlı Halil Paşa'nın mektubunu ve oğlu Mehmet in ağzından yazılmış öteki mektubu çabuklukla ulaştırdılar, Manisa'daki Osmanlı Sa, rayında eğlencelerini sürdüren İkinci Murat'a

Her iki mektubu dikkatle ve üstüste bir kaç kez. okuyan Murat, inanmadı. Bir oyundu her halde bunun altında yatan!.. Oğlu Mehmet sınamak istiyor olmalıydı, babasını!

Yüz küsur yıldan bu yana gelip geçmiş Osmanoğlu ailesinde böyle bir olay işitilmiş değildi, çünkü. «Babanız Murat Han'ın, taht'ında gözü kalmış olduğunu size ispatlayalım isterseniz» demiş olmalıydılar, hayatta

114

PADİŞAH ANALARI

kalmasını sakıncalı bulan hükümdar dalkavuşu, devşirmeler..

Ulaklar, Sultan Murat'ın bu teklif ve daveti kesinlikle reddettiği haberini, Sadrazam Çandarlı Halil Paşa'ya, getirdiler. Bunun üzerine, yine Pâdişah'tn ağzından bir mektup daha yazdı, Halil Paşa:

«Babamız Murat Han bilmelüdür ki, eğer Padişah biz isek, tiz gelip taht'a oturup hükmünü yürütmesini ferman ederiz. Yok, eğer hâlâ Padişah kendüleri ise, tiz varup devletinin başına geçmelüdür..»

İkinci Murat bu son mektup üzerine, yersiz kuşkulara kapıldığını anladı. O halde, devletin başı dertte olmalıydı!..

İki aydan beri, ağzına bile almamıştı; bıkip usandığı devlet işlerini. Kulaklarını şiir ve mûsikî ile doldurmuş; midelerini «frenk işi» içkilerle şişirmiş, yatağını da bir bölümü tutsak, bir bölümü parayla satın alınmış hıristiyan cariyeler arasından kendi elleriyle seçip ayırdığı kadınlarla paylaşmıştı, Padişahlığından kalma aşın ve doyumsuz tutkusu ile..

Pek ender boş zamanlarını da, dağlarda av peşin de koşarak geçirmişti. Bir zamanlar taparcasına tutkunluk duyduğu Kral kızı Mara Despina ne olmuştu? Neredeydi? Umurunda bile değildi. Zaten, arayıp so-cak vakti de olmamıştı ya..

Şimdiyse oğlu Mehmet ve kocamış Sadrazam'ı Çandarlı Halil bir olup yeniden taht'a çağırıyorlardı, kendisini. «Devletin başına geç, saldıran düşman ordularım kılıçtan geçir, geri püskürt..» diyorlardı. N'eydi, bu başına gelen?

Gitmekle gitmemek arasında uzun süre kararsız kaldı. Sonra birden aklına gelenlerle titredi: Haçlı Or-

115

PADİŞAH ANALARI

dulan ülkeye girer de, devleti alaşağı ederlerse, kendi kellesi de giderdi elden!..

Öyle bir felâket olduğundaysa, ne şiir ve mûsikî ve ne de güzel kadınlar, başındaki ateşi daha da tutuşturup alevlendiren içkiler ve kan akıtmak için düzenlediği av partileri kalırdı ortada!..

Öyleyse, kaybedecek vakit yoktu, gitmeliydi hemen, Ve, öyle yaptı, İkinci Murat; kalabalık bir maiyet erkânını da yanına alarak, koruyucu bir asker birliği eşliğinde Edirne'ye yola çıktı.

Sırp Kralı'nın kızı Despüia'dan doğan oğlu, ikinci Mehmet (Fatih), babası Sultan Murat henüz Edirne'ye varmazdan önce tüm olanları haber aldı. Taht'ın ve devlet'in devamı için, en başta Sadrazam Çandarlı Halil Paşa ve Vezirler, böyle olması gerektiğini söyleyerek, yatıştırılmaya çalıştılar.

– Şevketlü Hünkârımız, demilşerdi bir yandan da. Tüm kullarınızın muradı sizden başkası değildir. Babanız Sultan Murat Han, bilcümle kefere makulesi-ni zir ü zeber edesiye siz Sultanımız sabır eylesesiz.. zira taht-u devlet kıyamete değin Efendimizindir!

– Bilürüz, elbet böyledür.. maslahatı devlet böyle gerektürmüş ola her hal!..

14 yaşındaki Osmanlı Padişahı ikinci Mehmet başını ağır ağır öne doğru sallarken böyle söylüyordu, karşısında el pençe divân iki

büklüm, duranlara; bir yandan da dişlerini gıcırdatıp dudaklarını ısırıyordu.

- Öyle ise, bizim de Magnisa'ya (Manisa) çekül-memüz iktizâ eyler, ne dersiz?

Taht'tan inen ikinci Mehmet'in bu sorusunu karşılıksız bırakarak, öyle olması lâzım geldiğini anlatmış oldular. Çocuk Padişah, işin şakaya gelir yanı olmadığını sezinleyerek lafı değiştirdi:

116

PADİŞAH ANALARI

- Anamız Despina Hatun da Magnisa'da mı ikamet eyler?

- öyledir Efendimiz, diye karşılık verdi Sadrazam Çandarlı Halil Paşa. Sultanımızın teşriflerini beklerler!..

Üst dudağına kadar erişen uzun ve kemerli Grek burnunu yukarı dikti, daha sonraları (Fatih) ünvâ myle yüceltilecek olan ikinci Mehmet;

ateş saçan kızgın ve kinli gözlerini Sadrazam'a doğru yönelterek :
- Başka bir diyeceğim kalmamıştır, çekilesüz! dedi. Sesi titrekti, ağlamaklıydı üstelk.

ZORAKİ PADİŞAH..

Devlet ileri gelenlerine, halk'a ve Orduya güven vermeyen çocuk Padişah İkinci Mehmet'in taht'tan indirilerek babası İkinci Murat'ın yeniden taht'a çıkışı, özellikle Ordu'nun moralinde gözle görülür bir güçlenme nedeni oldu.

(Varna Savaşı) diye adlandırılan Haçlılar saldırısına karşı çıkarılan Osmanlı Ordusu, birleşik düşman ordularını kısa bir sürede bozguna uğrattı.

1444 yılının Kasım ayında yapılan bu savaşta düşman ordularının büyük bozgununu sağlayan başlıca olay, Polonya-Macaristan Kralı Ladislas'm savaş alanında kafasının kesilerek buyruğu altındaki orduların başsız bırakılmasıydı.

Zaferin sağlanmasından sonra yeniden Manisa'ya çekilerek Padişahlığı oğlu Mehmet'e bırakmak isteyen İkinci Murat'ın bu isteğine, en başta Ordu ileri gelenleri karşı çıktılar. Bu nedenle bir süre daha taht'ta kaldıktan sonra Manisa'ya döndü.

117

PADİŞAH ANALARI

Manisa'da, Osmanlı geleneğine göre Pâdişâh adına hüküm yürüten (Sancak Beği) ünvânıyla bulunan ikinci Mehmet de, Osmanlı taht'ına yeniden Pâdişâh olarak geri geldi.

Aradan henüz bir buçuk yıl geçmişti ki, bu kez, Osmanlı

Padişahlarının (İmtiyazlı Muhafız Alayı) olan Yeniçeri örgütü ayaklandı.

Komutanlarından en son erine kadar her biri sa yaşlarda tutsak alınmış olan hıristiyan askerlerden ve barışta Saraya satılmış hıristiyan çocuklardan meydana getirilen bu din ve ırk panayırı örgütün içine tek bir Türk evlâdının sokulmaması, Osmanoğulları'mn yüzyıl boyu titizlikle sürdürdükleri ilkeler gereğiydi.

(Buçuk Tepe isyanı) adıyla tarihlere geçen bu ilk Yeniçeri ayaklanması üzerine, Sadrazam Çandarlı Halil Paşa, İkinci Murat'ı yeniden Padişahlığa dönmesi için çağırdı.

İsyancı Yeniçeriler, başkent Edirne'yi ateşe vermiş yakıyorlardı. Bir yandan da, damarlarında taşıdıkları yabancı kan gereği olarak Türklerin oturdukları mahallelere saldırarak ellerine geçirdikleri Türkleri türlü işkencelerle parçalayıp ödürüyorlardı.

Kent, baştan sona yağmalanıyordu. 15 yaşını sürdüren İkinci Mehmet (Fatih), ne yapacağı şaşırılmış bir halde, tüm korkusunu Sadrazam'a çıkışmakla gidermeğe çalışıyordu. Oysa, Yeniçerileri kıskırtanların başında, İkinci Mehmet'in (Fatih) hem kayınbabası ve hem de damadı olan: (Rum Zağanos Paşa) vardı.

İkinci Murat, Rum Zağanos'un kızı Kornelya'yı oğlu Mehmet'e kan olarak almıştı. Bu nedenle Rum Zağanos İkinci Mehmet'in kayınbabası idi. Bununla da yetinmemişler, İkinci Mehmet'in kız kardeşi Hatice Sultanı da Rum Zağanos'a karı olarak vermişlerdi. Bu

118

'

yolla da, Rum Zağanos İkinci Mehmet'in (Fatih) damadı oluyordu. Yeniçeri ayaklanmasının nedenlerini ve devleti ne tür felâketlere uğratmak üzere olduğunu açıklıkla dile getiren Çandarlı Halil Paşa'nın mektubu üzerine İkinci Murat bir kez daha zevk ve safa alemlerini kesin tiye uğratmak zorunluğunda kaldı. İkinci Murat Padişahlığına yeniden dönerek oğlu İkinci Mehmet'i tekrar Manisa'ya yolladı. Ne var ki, taht'ından bir kez daha ayrılmak zorunluğunda bırakılmak, İkinci Mehmet'e çok ağır geldi. Çocuk kafası, hiç bir nedeni haklı bir gerekçe biçiminde yorumlamı-yordu. Bütün bu «oldu-bitti» lerin başında ve en büyük suçlu olarak: Sadrazam Çandarlı Halil Paşa'yı görüyordu.

Taht'ından inip Manisa'ya giderken Sarayın kapısında karşılaştığı Çandarlı Halil Paşa'ya gözlerini ağarta ağarta baktıktan sonra, kendini tutamayarak yüreğindeki kin birikimini kusarcasına: – Bre Paşa! dedi, bilesün günü geldiğinde yanına komayız bu ettiklerini!..

İkinci Mehmet bu gidişinde, kayınbabası ve aynı zamanda damadı olan Rum Zağanos Paşayı da yanında götürdü, Manisa'ya. Yıl, 1446 idi. Üçüncü kez taht'a çıkan İkinci Murat Yeniçeri ayaklanmasını kısa sürede bastırdı. Ne var ki bunun ardından, bu kez Arnavutlar Osmanlı egemenliğinden kurtulma savaşına giriştiler. Olaylar daha da gelişti; Romanya'nın batı kesimini meydana getiren Erdel Voyvodalığı (Transilivanya), Varna yenilgisinin öcünü almak amacıyla saldırıya girişti.

ftkinci Kosova Meydan Savaşı) üç gün Sürdü bu

119

PADİŞAH ANALARI

kez. Savaş, düşmanın yenilgisi ve Osmanlılar'ın zaferiyle sonuçlandı. Osmanoğulları eliyle yok edilen Anadolu Türk Beğlikleri halkından meydana getirilen Ordunun bu zaferi de İkinci Murat'ın kişiliğine eklendi. Devlet ileri gelenlerinin ve halkın gözünde bir kat daha yücel di. Oysa dökülen kan, bu uğurda soluklan tükenip can verenler, Osmanoğullarının kölelerden daha aşağı gördükleri, düşmandan daha fazla düşman oldukları öz Türklerdü.

Bir kez daha Manisa'ya dönmek ve oğlunun yeni-yeniden taht'a çıkmasını sağlamak isteyen Murat'ın bu isteğine karşı çıkanlar, bu zoraki Padişahı ömrünün sonuna değin taht'ında kalmaya, razı etmeği başardılar.

Ama, bu süre hiç de uzun sürmedi, ikinci Murat, 1451 yılında, henüz 48 yaşındayken öldü.

Ölümünü çabuklaştıran, acaba gerçekten: kadın ve içki tutkusu muydu? Yoksa., üstüste iki kez taht'tan indirilip Manisa'da yaşam zorunluğunda bırakılan oğlu İkinci Mehmet (Fatih)in çevresindeki çıkarıcı dönme ve devşirme kölelikten birer devlet büyüğü olmuş kişilerin el ve işbirliği ederek düzenledikleri bir oyun sonunda mı, öldürüldü?

Bilinmez!..

Bilinen odur ki, 600 kusur yıl, en başta Türkleri ve sonra daha başka ırkları egemenlikleri altında binbir zulüm ve cinayetle, türlü çeşitli hile ve desiselerle ezip tüketen Osmanoğulları yaşamının dörtte üç bölümü, sır vermez bir karanlığın içinde gömüldür.

Kimileri Saray beslemesi, kimileri de o devşirme

120

PADİŞAH ANALARI

Osmanlı tarihçilerinin bir çoğu ise; kör, sağır ve dilsizdir. Gerçi, Orhan (Gazi) döneminden başlayarak birer Türk devlet kuruluşu olan Beğlikler üzerine girişilen Osmanlı saldırılan sonucunda talan edilen Türk yurtlarında mal-mülkten «başka, kadın, kız ve oğlan çocukları» tutsak-köle olarak alınmış, bu arada öldürülen Türk Beğleri'nin ve çevresindekilerin kız ve kanları da bir kin ve oç alma armağanı olarak Osmanlı Padişahları'na sunulması, bir çeşit Osmanlı geleneği olmuştur.

Ama, bunların hiç biri (Pâdişâh Kansı) olmaya lâyık (!) görülmüş değildi. Öldürülen, ülkelerinde taş üstünde taş bırakılmayan Türk

Beğleri'nin kanlan ve kızları Osmanlı Saraylarına birer halayık (hizmetçi) yapılmıştı. Bunlar, Padişahlara erkek çocuk doğuran, daha açık bir anlatımla; geleceğin Osmanlı Padişahlarını peydahlayan hıristiyan kadınların ellerine su döküp, ayaklarını yıkamak, en ağır hakaretlerine boyun eğmekle yükümlüydüler.

Grek, Moğol - Slav kanşımı bir soy olarak ortaya çıkan Kafkas yöresi hıristiyan toplumu: Gürcü ve Çerkezler de, hiç bir zaman için Pâdişâh karısı ve Pâdişâh anası olmaya elverişli görülmemişlerdi. O bölge ve yörelerden ele geçirilen, satın alınan Gürcü ve Çerkez güzelleri de, tıpkı Türk kızları ve kadınları gibi, birer saray halayığı olmaktan başka bir görevde kullanılmazlardı.

Gürcü ve Çerkez kızlarından, daha sonraki dönemlerde (Harem Dairesi) denilen binlerce yabancı hıristiyan cariye'nin tutsak yaşadığı bölümde, raks, saz ve hanende toplulukları meydana getirildi. (1) Osmanlı Pâdişâhlarına önce: Odalık (metres) gö-

121

PADİŞAH ANALARI

revini yapan ve gebe kalıp çocuk doğurduktan sonra da: birer (Kadın Efendi), bir başka deyimle: (Valde Sultan) unvanı ile yüceltilen yabancı ırk ve soylu hıristiyan kadınlarını eğlendirmek, Pâdişâh huzurunda rakedip çalmak, söylemek; işte bu Gürcü ve Çerkez kadınlarının başlıca görevleri oldu.

Pâdişâh anası olmak için, en başta: Rum, ya da Sırp, Bulgar, Rus, Fransız ve giderek Yahudi ve Ermeni olmak gerekiyordu. Osmanoğulları, 620 yıl boyunca, Türk düşmanlığını simgeleyen bu ilkeye bağlı kaldılar.

(1) Dünya yüzünde (Çerkez) diye tanımlanacak bir ırk ve ulus olmadığı tüm bilim çevrelerince açıklanmıştır. Çerkezlik; dilleri, kültürleri, töreleri, ırk ve soyları, dinsel inançları birbirinden ayrı olan (Kafkasyalılar)ın tümüne, batı ve doğu dil, ırk ve tarih bilimcilerinin ve Osmanlılar'ın yakıştırdıkları bir tanımlamadır. Büyük ve küçük olmak üzere çok sayıdaki Kafkasyalı kabilelere batılılar: (Sirkas-Sirkasyen), Osmanlılar ve Araplar: (Çerkes-Çerakese) diye, etnik ve etimolojik, ayrıca mitolojik bir değer ve anlamı olmayan bir «ad» vermişlerdir. Yüzyıllarca Yunan ve Doğu Roma egemenliğinde yaşayan Kafkasyalılar, önceleri Putperest, sonraları Mecusi, daha sonraları hıristiyan dinini; dokuzuncu yüzyılın sonlarından bu yana da çoğunluğu, Arap saldırıları sonucunda İslâm dinini benimsemiştir. Hâlâ (Çerkes) diye tanımlanan bu değişik Kafkasya kabilelerini oluşturanların pek çoğu, örneğin: Abhazlar, basklar, adigelliler, çeçen, lezgiler, laklar, gürcüler, kabartay, ubuhlar. şapsıqlar Osmanlı döneminde Türkiye'ye göç etmiş, yurdun değişik yörelerine, özellikle: Sakarya-Adapazarı ve dolaylarına, Adana, Amasya, Bilecik, Bolu, Bursa, Çorum, Eskişehir, İstanbul, Kayseri, Manisa, Samsun, Sivas, Sinop, Afyon: ye Yozgat il ve ilçelerine yerleştirilmişlerdir.

(Yazarın notu)

122

İkinci Murat'a çocuk doğuran kadınlardan biri: Fransız kızı Naché de la Bazory.

123

YEDİNCİ BÖLÜM

SIRP PRENSESİ (DESPİNA) 'DAN DOĞAN

FATİH İKİNCİ MEHMET VE DÖNEMİ

(1444-1481)

17 YABANCI HIRİSTİYAN KADININ ADI FATİH MEHMET'İN KARISI OLARAK TARİHSEL BELGELERE GEÇİRİLDİ. DÖNEMLER VE DEVŞİRMELER ELİNDEKİ DEVLET'-TE TÜRKLER'E UYGULANAN SOYKIRIMI İSE BATANA DEK SÜRÜP GİDECEKTİ..

İkinci Mehmet (Fatih), karşısında iki dizi üstünde oturan rum dönmesi, devşirme Saray kâtibine:

– Yazasız, dedi, Kanunname-i Âl-i Osman'a şu derkenan da düşesiz: Her kimesneye ki bundan böyle saltanat müyesser ola, nizâmı âlem için kardeşlerini katlaylamak (öldürmek) münasıptır. Ekseri ulema dahi

bunun böyle olmasına razı olup tasvip etmiştir.

Bu, batana dek izlenecek bir (cinayet yasası) idi. Oysa, taa.. Selçuklulardan bu yana, bunlar ve onlar, böyle bir cinayet yasası olmadan da, ana baba, amca kardeş, evlât ve soy sop demeden birbirlerini öldüre öl düre bu günlere gelmişlerdi. Büyük Selçukluların ilk hükümdarı Tuğrul Bey, İbrahim Yenâl'i; Alpaslan, Kutalmış'i; Melikşah, Ka-vurt'u; Birinci Osman, amcası Dündar'ı, Birinci Murat, Orhan'ın oğulları Halil'i ve İbrahim'i ve yine Bi-

125

PADİŞAH ANALARI

İkinci Murat, kendi oğlu Savcı'yi; İkinci Murat, Kardeşleri Ahmet, Mahmut ve Yusuf'un gözlerine mil çektirmiş, Mustafa'yı ağaca asarak öldürtmüştü. Yunan, Acem, Arap, Rum, Sırp, Bulgar, Rus, Fransız, Ermeni melezlerinin oluşturduğu ve adına (Osmanoğulları) denilen, bu, bir benzeri olmayan uydurma aile, batana kadar bir yandan birbirlerini, öte yandan da: Öztürk leri öldüreceklerdi. Şimdi, yıl: 1451'di. İkinci Mehmet yeniden ve üçüncü kez taht'a çıkmıştı. Bu günden başlayarak kesintisiz 30 yıl süreyle Osmanlı tahtında hüküm yürütecekti; yedinci Padişah olarak.. Çocukluk dönemi gerilerde kalmıştı, 21 yaşındaydı şimdi. Kabına sığmayan, atak, çevresine korku veren bir hükümdar görünümü içindeydi.

Ülkede her bir yetkili organın başına dönmeler ve kölelikten yetiştirilmiş devşirmeler oturtulmuştu. Sarayın içiyle ülkenin içi birbirine eşitti. Resmi ve özel yazışma dili: Arapça ve Acemce (Farsça) idi. Sarayda ve başkent sosyetesini meydana getiren dönmeler ve devşirmeler arasındaysa: bu iki yabancı dilin karmasından uydurmaca olarak oluşturulmuş-. (Osmanlıca) konuşulup yazılıyordu. Türkçe yazmak ve konuşmak en büyük ayıp ve birine: (Türk) demek, en ağır hakaretti.

İkinci Mehmet, (Fatih), Osmanlı ailesinin bilerek ve isteyerek hazırladıkları böyle bir ortamda hükümdarlık tahtına oturmuştu. Yüreğindeki en büyük hınç, 30 yıldan bu yana devlete Sadrazamlık yapan Çandarlı Halil Paşa'ya karşı idi. O'nun, kendisini iki kez tahttan indirip babasını yeniden tahta çıkarmış olmasını hiç unutmamıştı, öcünü hemen alacak, kellesini gövdesinden ayıra-126

PADİŞAH ANALARI

çaktı ama, Çandarlı'nın büyük ününden, halkın ve Ordu'nun tepkisinden çekiniyordu.

İkinci Mehmet (Fatih) için bir başka dert daha vardı. Kardeşi Ahmet!.. Ahmet; tahtına göz dikenler tarafından bir düzen aracı yapılabiliyordu!..

Hem de, Çandarlı Halil Paşa, bu düzene ön ayak olabiliyordu pekâlâ.. Manisa'da yedi yıl boyunca kendisiyle birlikte sür gün hayatı yaşayan kayınbabası ve damadı Rum Zağanos Paşa, bu konuda, yüreğindeki kuşkuyla çoğaltan ne öyküler anlatmıştı!..

Horasan Türklerinden (Ebâ-Müslim), başına geçtiği bir ayaklanma sonucunda (Emevî Saltanatı) m yıkıp (Abbâsî egemenliğini) kurmamış mıydı?

Çandarlı Halil de Türk'tü; o halde yapardı!.. Düşündüklerini kendisinden hiç bir kez saklamadığı Rum Zağanos'a döktü içini; kardeşi Ahmet'in hemen öldürülmesi gerektiğini anlattı.

Henüz iki yaşında, bir meme çocuğu olan Şehzade Ahmet'i bir gece, anasının kucığından kaparak boğdular. Bu Şehzadenin anası, İkinci Murat'ın son gözdelelerinden bir Rum'du. O'nu da, İshak adında bir Arnavut köleye verip Saray'dan uzaklaştırdılar.

İkinci Mehmet (Fatih), bu cinayetini işlemezden önce, Rum Zağanos'un önerilerine uyararak halka karşı, işin yasal olması için, bir Kanunname (yasa) çıkar mıştı.

Bu Kanunnâme'de, «Osmanlı Pâdişahları'nın bundan böyle taht ve saltanatın güvenliğini korumak için kardeşlerini öldürebilecekleri::» yazılıydı!..

Zamanın en yüksek din otoritesi olan (Şeyhülislâm) katında oturan din

bilgini, hocaların hcoası (!) bu cinayet Yasasınının din ve imâna uygun düştüğünü

127

Osmanoğulları'nın yıkarak ortadan kaldırdıkları Türk Dev-tetleri'nden tutsak alınan gerçek soylu Türk Prensesleri, resimde görüldüğü gibi, hıristiyan gözdelere hizmetçilik yapmakla yükümlü idiler.

128

PADİŞAH ANALARI

belirtirken, Tanrı'ya karşı, Tann adına, cinayet ortaklığı yapmaktan utanmamıştı.

Şimdi sıra, hâlâ ayakta ve hâlâ egemenlik sürdüren (Karamanoğlu) Türk Devleti'ndeydi. Babası, dedesi, dedesinin dedesi birer Türk devlet kuruluşları olan (Anadolu Beğliklerini) nasıl olsa yıkıp tarihe gömmüşlerdi. Yurtlarını talan etmişler, eli silah tutan Türkleri, saltanatlarına gerekli ülkeler ve hazineler elde etmek için giriştikleri savaşlara sürmüş ve bu yoldan büyük çıkarlar sağlamışlardı.

Ama, (Karamanoğulları Türk Devleti) hâlâ yıkılmamıştı. Şimdi sıra, bu Türk kuruluşundaydı, işte...

öte yanda varlıklarını hiç bir engel görmeden sürdüren Kürt ve Ermeni Beğlikleri vardı. Osmanoğulları için bunlar değil, Türk devlet kuruluşlarının ortadan kaldırılmaları amaçtı.

Karamanoğulları üstüne İkinci Mehmet'i körükle yenlerin başında gelen Rum Zağanos Paşa:

- Osmanoğulları'nın geleceği, dört bir yanda tek bir Türk Beğliğinin kalmaması ile güven altına alınabilir, Şevketlüm!.. diyordu. Sadrazam Çandarlı Halil Paşa, Pâdişâhın bu isteğinin nedenlerini iyi bildiği için:

- Bu işi daha sonraya bırakmak uygun düşer sa-nmm, dedi. Önümüzde, daha önemli bir mesele vardır ki, bu da Bizans'ın fethidir. Gücünü kendi kendine, kendi içinde tüketen bu devletin bize karşı daha fazla dayanma gücü kalmamıştır. Aldığım haberler öyledir ki, yıkılmak için bahane bekler!..

Kinini, hıncını gizlemesini iyi bilen İkinci Mehmet:

- Doğru dersiz Paşa., dedi. Ben dahi Karaman-oğulları'nı ortadan kaldırmayı daha sonraya bırakmak isterim. Zira, Bizans elbet daha ehemmiyetli bir mese-

129

PADİŞAH ANALARI

ledir. Öyle ise tiz davranıp maslahatı tedarike koyulalım; himmetin bizce pek değerlidir..

ihthiyar Çandarlı, Pâdişâhı etekledi:

- Ferman, Efendimizindir Sultanım! dedi.

- Baka Paşa., diye sürdürdü sözünü İkinci Mehmet, ilkin ne gibi tedbir ve de maslahat gerekür? Bil mek isteriz..

Çandarlı bir an duraksadıktan sonra düşündüklerini açıkladı.-

- Bizce ilk tedbir, Yıldırım Bayezit Han'ın vaktiyle yaptırmış olduğu Anadoluhisarı'nın karşısına düşen Rumeli yakasına bir hisar yaptırmaktır. Bu suretle, düşmanı perişan eylemek mümkün olur, sanınız.

- Eyî, dedi. İkinci Mehmet, biz de öyle düşünürüz..

Çandarlı bir yandan Rumelihisarı'nı yaptırıyor, öte yandan, Bizans'ın, aşılmaz denilen surlarını dövecek ve aşacak çapta olmak üzere çağın en büyük toplarını döktürüyordu.

Ama, gelecekte İstanbul'un fethini yazacak olan Osmanlı melezi tarihçiler, her bir hazırlığı, savaşı ve zaferi İkinci Mehmet'e maledecek ve yaldızlı yalanlarla yalnız onu yücelteceklerdi.

FATİH MEHMET'İN ANNESİ VALİDE SULTAN MADAM DESPİNA'YI, BİZANS İMPARATORU KENDİNE «EŞ» OLARAK İSTEDİ!..

İkinci Murat'ın ölümü üzerine, (Valide Sultan Madam Despina) genç yaşta dul kalmıştı. Ama Osmanlı geleneği, Şehzade ve üstelik Velihaht doğurmuş, hele., oğlu hükümdarlık taht'ına oturmuş böyle bir kadının

130

; ' " PADİŞAH ANALARI

yaşamının sonuna dek evlenmesine karşıydı.

Ne var ki bu geleneği bilmeyen ya da bilmezlikten gelen Bizans İmparatoru XI. Konstantin Dragozes, çoktan yıkılmış, ama henüz Osmanlıların son saldırıya geçmedikleri Bizans'ı bir süre daha korumak amacıyla olacak, güvendiği en seçme elçilerini Osmanlı İmparatoru İkinci Mehmet'e gönderdi.

İmparatorlarının en değerli armağanlarını İkinci Mehmet'e sunan elçiler, geliş nedenlerini kısaca anlatarak Bizans İmparatoru Konstantin Dragozes'in, Osmanlı hükümdarının annesi saygı değer dul Valide Sultan Despina'yı kendisine «zevce» olarak istediğini bildirdiler.

İkinci Mehmet, Bizanslı elçilere karşılık vermezden önce, çevresinde buyruk bekleyenlere döndü:

– Bize armağan olarak her ne getirmişlerse cümlesini elçilere geri veresiz.. giderken alıp götürerler!..

Daha sonra Bizanslı elçilere baktı, hırslı hırslı:

– Kralınız Konstantin bilmezse biz bildirelim; dedi, ve Yunanca sürdürdü konuşmasını. Hükümdarın dul karıları ölünceye dek evlenmezler. Hiç olmayacak bir iş için gelmişiz, böyle söylersiz Kralınıza!..

Elçiler, başlan önlerinde çıktılar Osmanlı Padişahının huzurundan.. Bu olayı izleyen günlerde, annesi Madam Despina, kendisinin bundan böyle ana yurdu Sırbistan'da yaşamak istediğini söyledi, oğlu Mehmet'e.

– Doğru düşünürsüz Validem, karşılığını veren Osmanlı hükümdarı, annesinin bu isteğini sevinçle karşıladı. Ve ardından da annesinin (Valide Sultan) liğına yaraşır bir görkem içinde yolculuk etmesini sağlayacak tedbirlerin alınması yolunda buyruk verdi, ilgililere.

131

PADİŞAH ANALARI

Hükümet erkânından kalabalık bir grup, annesi Despina'ya eşlik edecek ve Sırp ülkesine kadar gideceklerdi.

Fatih'in annesi Prenses Despina'nın aile resmi.. (Aynaros'da Estigmen Manastırının 1429 tarihli Vakıfnamesi üzerinde Sırp Despotu Curac ailesine ait bir minyatür. Sağdan sola Mara Despina Sultan, annesi Yerin a, baba Curac ve kardeşi Gırgur)::

132

PADİŞAH ANALARI

Daha sonra giyecek ve yiyeceklerin en bulunmazlarından, halı, altın ve mücevherlerin en değerlilerinden seçilip derlenen armağanları, anasının babası ve kendisinin de büyük babası olan Guraç Brankoviç'e sunulmak üzere kafile ile birlikte yola çıkarttı.

Ayrıca, babası İkinci Murat'ın zaptettiği Sırp ülkesinin (Topliça) ve (Gluboçitsa) bölgelerini de büyük babası Brankoviç'e geri verdiğini açıklayan fermanını da annesine verdi.

Bir kaç yıl sonra Brankoviç'in ve Yerina'nın ölümleri üzerine, ikinci Mehmet, annesi Despina ile (Gri-gur ve Torna) adlarındaki dayılarını yeniden Osmanlı ülkesine getirtti. Selanik ilinin güney batısındaki (Ye-jovo) dolaylarında büyük bir bölgeyi, bu bölgede bulunan bütün emlakle birlikte annesi Despina ile, anasının kardeşleri ve kendi dayıları olan Grigur ve To-ma'ya bağışladı. Bu arada, Selanik'te (Küçük-Aya-sofia) manastırını da verdi. (*)

(*) Fatih Sultan Mehmet'in annesi Despina 1487 yılında adı geçen bölgedeki malikânesinde öldü. Kosanitsa manastırına gömüldü. Bazı kaynaklar, Yıldırım Bayezit'in karısı Olivera ile aynı aileden olan Fatih'in annesi Despina'ya ait kemiklerin Bursa'ya getirilerek özel bir türbeye gömülmüş olduklarını belirtirler.

(Yazar'm notu)

133

/ *

*****»

Selanik'teki bir Manastırı annesi Despina'ya bağışlayan Fatih Mehmet'in bununla ilgili fermanının foto-kopisi(')..

• C) Bu fermanın aslı (Topkapı Sarayı) arşivindeki belgeler arasındadır.

PADİŞAH ANALARI

Fermân'ın Osmanhcası:

«Sebebi tahriri tevdii hümâyun ve mucibi testiri hükmi nafizi meymûn ve enfezehû Allâhu Tealâ ilâ yövmi yub'asune oldur kim, şimdiki hâlde seyyidetül havatinil mesihyye, anam Despina Hatun, mahrûsai Selanik'te küçük Ayasofiyeye dimekle meşhur olan manastırı ber vechi şer'i şerif satun almış, bu Uzre şer'i mektubu dahi varmış.

«Şimdiki hinde bana arzolundu. Öyle olsa ben dahi müselleme ve mukarrer tutup işbu hükmi cihânârâyı virdümki, mezkûr manastıra ber vechi şer'i mutahhar mutasarrıf ola. Dilerse sata, dilerse bağışlaya, filetimle her nice dilerse mülkiyyet üzre mutasarrıf ola. Hiç ehad kâinen min kân mâni ve dâfi olup tebdil ve tağyir etmeye. Ve içinde olan avarızdan muaf ve müselleme ola. Kimesne öşündürmiye ve zahmet virmiyey. Biti muttali kılanlar tahkik bilüp itimat kılalar.

«Tahriren fî evâilî cemazülevvel sene selâse ve sittine ve semâne miye. 863. Be Mekaamı Edirne.»

Fermân'ın dilimize çevirisi:

«Bu fermanın hükümdar olarak tarafımdan yazılmasına se-beb şudur: Bu zamandaki hıristiyan kadınlarının en yücelerinden biri olan (anam Despina Hatun), Selanik'te, Küçük Ayasof -ya adıyla ünlü bulunan manastırı, Şeriat kurallarına uygun olarak satıo almış,gerekli belgesi de varmış.

«Durumu bana arzettiler. Ben de uygun bulup bu fermanı verdim ki, bu manastıra sahip olsun. Dilerse satsın, dilerse bağışlasın, nasıl isterse öyle yapmak üzere sahip olsun. Hiç bir kimse engel olmaya kalkışmasın. Bozmasın ve değiştirmesin. İçinde olanlardan vergi alınmasın, kimse tedirgin etmesin, zahmet vermesin. Bu fermanı görenler gerçek olduğuna inansınlar.

«Yıl: 863. Hükümdarlık katı, Edirne'de»(*)

(*) Bugünkü takvimle, bu «fermanın, İstanbul'un alınışından on yıl sonra, 1463 yılında, Fatih Mehmet'in Padişahlığının 13. yılında yazıldığı sanılmaktadır. (Yazar'ın notu)

135

PADİŞAH ANALARI

ÇOKTAN YIKILMIŞ BİZANS'IN, YALNIZCA ADI KALMIŞTI AYAKTA..

6 Nisan 1453 günü, Bizans başkent'i İstanbul kuşatıldı. Karadan ve denizden abluka altına alınan koca kent, 29 Mayıs günü, 53 günlük kuşatma sonucunda Sadrazam Çandarlı Türk Halil Paşa'nın komutası altındaki Osmanlı kuvvetlerinin giriştiği savaşla ele geçirildi. Baştan sona, Osmanlı benzeri karma karışık soyluların hüküm sürdüğü İmparatorluk, özü ve kökü kendi içinden kemirile kemirile çürümüş bir ağaç gövdesi gibi bir büyük çatırtı ile yıkılıp göçtü.

Gerçekte yıkılan bir İmparatorluk değil, sadece küçük bir eyâletti.

Bizans İmparatorluğu yüzlerce yıl önce, başında bulunan İmparatorların ve Bizanslı halkın elbirliği ile parça parça edilerek zaten yıkılmıştı.

Osmanlıların devirdiği büyük görünümlü gövde, aslında, eski bir kalıntıdan, başka bir şey değildi.

250 yıl önce Lâtinlerin ele geçirdiği Bizans başkentinden kaçan Teodor Laskaris İznik'te ve Aleksiyos Komnenos da Trabzon'da birer Rum İmparatorluğu kurmuş ve böylece Doğu Roma İmparatorluğunu daha o zamandan bölüp parçalamışlardı. Mora'ya Fransız Prensleri sahip olmuş. Karadeniz'de Cenevizliler egemenlik kurmuş. Akdeniz adalarını teker teker ele geçiren Venedikliler Galata ve Beyoğlu gibi Bizans varoluşlarını almışlardı. Bizans ordusunun soluğu kesilmiş, deniz gücünün adı bile kalmamıştı.

Daha sonraları Suplar saldırıya geçmiş, bütün Makedonya ve Epir'i alarak, Sırp Kralı (Bütün Balkanların Car'ı) unvanını elde etmişti. Bizans İmparatorluğunun ikiyüz elli yıl öncesin-

136

PADİŞAH ANALARI

den bu denli yolunmuş bir kaz durumuna gelmiş olması yüzündendir ki,

Osmanlılar ilk kuruluş döneminden başlayarak Bizans kentlerini birer ikişer sınırlan içine katabilmişlerdir. Yıkılmak için bir fiske bekleyen Bizans'a yapılacak bu son saldırıyı düzenleyen Candarh Halil Paşa'ydı. Orduyu yöneten, büyük zaferi sağlayan yine O'ydu. Ama bu tarihsel olayın tüm onuruna sahip çıkan İkinci Mehmet'ti. Kendi kendisini yüzyıllar öncesinden yıkıp çökerterek bu güne ulaşan İmparatorluğun tarihe gömülmesi 21 yaşındaki İkinci Mehmet'in dönemine raslamış olması gibi talihsizlik, Türk Sadrazam Candarlı Halil Paşa'nın büyük başarısına kapkara bir gölge düşürülmesine neden oluyordu. Çünkü baştan sona Türk kanı ve Türk canı karşılığında yücele yücele koca bir İmparatorluk durumuna ulaşan Osmanlı Devleti'nin tek sahibi: Osmanlı Padişahlarıydı. Osmanlı ülkesinde canlı-cansız her ne varsa O'nlarındı. Tüm toplum, özellikle Öztürk ulusu, bu ırklar panayırında başolmuş soysuzların tutsağı, kulu ve kölesiydiler. Bizans'ın Osmanlı İmparatorluğuna katılmış olması. İkinci Mehmet'e yeni bir unvan kazandırdı. Bundan böyle: (Fatih Sultan Mehmet) olarak anılacak ve tarihe böyle geçecekti. Yalnız bu kadar da değil, Fatih Mehmet'e göre Bizans batmamıştı. Sadece İmparatoru değişmişti. Bundan böyle Bizans'ın da İmparatoru kendisiydi! Aynı zamanda Bizans kilisesinin de en büyük ruhani lideriydi!.. Doğu Roma Rumları'nın hem dinlerinin, hem sosyal varlıklarının koruyucusu ve yücelticisi olacaktı!.. Osmanlıların baştan sona taşıdıkları Rum ve

137

PADİŞAH ANALARI

Sırp kan karışımının en tipik örneği, Fatih Sultan İkinci Mehmet'ti. Her bakımdan kişiliği, inanç ve karakteri İstanbul'a ilk girdiği gün, davranışı ile belirlenmiş oldu. Fatih Mehmet, Bizans başkenti İstanbul'a girer girmez ilk iş olarak (Ayasofya) kilisesine gitti. Hıristiyan Ortodoksların en büyük lideri Patrik Grigorios'-un yerine, hemen orada, Gennadios'u Patrikliğe atadı, elini öperek (Patriklik esas) m kendi eliyle verdi. Kiliseyi dolduran Papazlar hayret ve taktirle (!) izlediler Osmanlı Padişahının davranışlarını; korku dolu yürekleri güvenle doldu. Fatih Mehmet'in Patrik'le ve öteki Papazlarla Yunanca konuşması çevresindekilere daha da ilginç geldi. Sırp Prensesi Despina'nın oğlu olduğunu biliyorlardı ama, Yunanca'yı ana dili Sırpça'dan daha güzel konuştuğunu hiç duymamışlardı. Oysa, Manisa'da yedi yıl beraber yaşadığı kayın-babası ve damadı Rum Zağanos Paşa'dan öğrenmişti, Yunancayı? Bu dilden başka, Latince de öğrenmişti, O'ndan..

Artık, bütün rumlar bundan böyle özgürdüler. Bu özgürlük yalnızca din ve ibadet konusunda değil, bütün iş ve sosyal yaşantılar için de geçerli idi. Kişisel ve toplumsal güvenceleri ise, doğrudan doğruya Padişah İkinci Mehmet'in teminatı altındaydı. İstanbul Fatihi diye anılan İkinci Mehmet, bu arada, Ermeniler'i de unutmamıştı. Bursa'da oturan Papaz Yuvakim'i İstanbul'a davet ederek, Ermeni Patriği yaptı. Bir süre sonra, Ermenistan'dan 250.000 Ermeni'yi İstanbul'a getirtip yerleştirdi. İş ve mesken sahibi olmalarını sağladı.

Sıra, Yahudiler'e gelmişti. Rum ve Ermenilere ba-

138

PADİŞAH ANALARI

ğışlanan din, ibadet, her çeşit işte çalışıp kazanma güvencesi onlara da verildi. 13 yıl sonra Bavyera'dan kovulacak olan Yahudiler İstanbul'a, Selanik'e ve Sakız Adası'na, yine, İkinci Mehmet tarafından yerleştirileceklerdi.

Ya, Türkler?

Türklerin tek bir görevi vardı. Osmanlı taht'ı ve saltanatı için yeterli serveti, Saraylara doldurulacak kadınları, Oğlanları ve devlet adamı yetiştirilmek üzere (Enderun-u Hümâyun) denilen Ocakta eğitilecek yabancı soylu oğlanları elde etmek için açılan savaşlarda

can vermek, kan dökmek ve bir daha geri dönmek..

Çadırdan çıkarıp mermer saraylara kavuşturduğu Osmanoğulları'na tutsak kul köle yığını olmakla kalmayıp, savaşlarda tutsak aldığı frenk dölü yabancılara, yurdunda tutsak olmak., ezildikçe ezilmek!.. Hepsi, bu kadardı işte..

Taa... Selçuklulardan başlayan tutsaklık ve eziklik Osmanlılar döneminde katmerlenmişti. Yüzyıllardır bu yüzden Arap'm dinine, Acem'in mezhep ve tari-katlerine dört elle sarılmıştı.**)

Daha yüzlerce yıl, kurtuluşu ölümden; mutluluğu ölümden sonraki «öte dünya» da bulma umudunu sürdürecektir; boyun eğdiklerinin ona verdiği kahrı ve sefaleti, cehaleti ve en ilkel yaşamı, «kader» deyip sineye çekecekti.

(*) Kur'an'da: 41. (Fussilet ve Secde) Sûresi'nin 2. 13. ve 44. âyetleri ile (Meryem) Sûresi'nin 97. ve (İbrahim Sûresinin 4. âyetini okuyunuz. (Yazar'ın

notu)

13f

PADİŞAH ANALARI

SADRAZAM ÇANDABLI HALİL PAŞA BİZANS KALINTISI YEDİKULE ZİNDANINA ATILDI

Fatih 2. Mehmet'in hem damadı ve hem de kayın-babası olan Rum Zağanos Paşa'dan öğrendikleri, yalnızca yabana dillerle ilgili değildi. Zulüm ve cinayetlerin çeşitini, siyasal entrikaların daniskasını da O'ndan öğrenmişti.

Bir «ferman» la kardeşini öldürterek işin içinden nasıl çıkmasını öğrenmiş ve böylece «taht» güvenliğini sağlamışsa, yedi yıldır yüreğinde çöreklenmiş kin birikimi sonucunda, büyük «öc»ünü, Sadrazam Çan-darlı Halil Paşa'dan nasıl alacağını ve onu nasıl ortadan kaldıracabileceğini de, yine o Rum Zağanos Paşa'dan öğrenmişti. Nasıl olsa Bizans başkenti Konstantinopolis (İstanbul) alınmıştı, artık. Ülkenin dört bir yönündeki halk, bu yenginin coşkusu ile kendinden geçmişti.

Fatih Mehmet ve Zağanos için, Sadrazam Çandarh Halil Paşa'dan öç alıp rahatlamak için bundan daha iyi bir fırsat olamazdı.

Gerçi, 150 yıldan bu yana Osmanoğulları'na en bilinçsiz bir tutumla büyük yararlıkları dokunmuş «Çandarh ailesi» nin halk üzerindeki etkisi yadsınamayacak kadar büyüktü ama, Sadrazam Halil Paşa'yı bir anda halkın gözünden düşürüp gönlünden silip yokedecek bir entrika bulunacaktı, elbet..

– «Beni iki kez taht'ımdan indirip yerime, babamı geçirdiği için bu adamı öldürüyorum,» diyecek değildi, kuşkusuz.

O halde, geçerli «makbul» bir neden bulmak gerekliydi. İşte bu nedeni de öğreten, yine o akıl hocası

140

PADİŞAH ANALARI

Rum Zağanos oldu.

– Bir söylenti çıkarırız yüce Padişahım, dedi Zağanos, meğer Halil Paşa, Bizans İmparatorundan rüşvet alarak Konstantinopolis'i kurtarmaya çalışmış», deriz!..

Osmanlı Padişahı Fatih Mehmet, Rum Zağanos'un yüzüne hayranlıkla baktıktan sonra kendini tutamaya-rak boynuna sarıldı.

– Bre sevgili damadım ve dahi kayınbabam! dedi, Sen bir eşi daha bulunmayacak âdemsin! Ne Platon, ne Eflatun ve ne de Sokrates senden daha akıllı değillerdi sanırım. Bundan daha eyisi can sağlığı olsa gerektür. Tiz davranıp gidesin paşa babam, âdemlerinin kulağına fıslayasız heman, ne mene gerektürür-se!..

Rum Zağanos, Padişahını etekleyerek keyif içinde çıktı, gitti.

Henüz üç gün geçmişti ki aradan, ülkenin dört bir yanında konuşulan, bu inanılmaz söylentiydi!..

Halkın dili tutulmuştu. Şaşkın, üzgün ve tedirgindi herkes!

Yüce soylu Türk Sadrazam Çandarlı Koca Halil Paşa. Bizans

İmparatorundan rüşvet almıştı, öyle mi? Hem de, içleri çıkarılmış

koca koca torik balıklarının karınlarına yerleştirilmiş Bizans altımlanmış bunlar L
Olacak şey miydi, bu?
Olmayacak şeydi ama, olmuştu, işte!..
Ateş olmayan yerde duman çıkar mıydı, çıkmazdı elbet!..
Kahvelerde, sokaklarda ve evlerde başka hiç bir şey konuşulmuyordu, bundan başka..

Bazıları:

141

PADİŞAH' ANALARI

- Bre din kardeşleri, diyorlardı yüreklerinden vurulmuşcasına yanık yanık; hele külâhımızı önümüze koyup bir soluk alaraktan düşünelim, koca Halil Pa-şa'nın soyundan şimdiye dek bir hâin kişi çıkmış mıdır?
- Hâşâ! diyordu her bir dinleyen, hem de hiç duraksamadan.
- Bir soru daha; koca Halil Paşa altına elmasa muhtaç bir yoksul mudur?
- Yoo... Karun kadar serveti var. Sayısız mülkü ve mülklerinden elde ettiği gelirle yedi ced ve sülâlesi daha bi yüz yıl ve belki de bin yıl yaşar..
- Eee.. ne yapsın üç beş yüz altını? Kendinde binlercesi varken? Söylesenize bre ağalar! Bu işte bir bit yeniği görmez misiniz? Bir düzmece oyun sezmez misiniz?
- Sezeriz sezinlemesine ya, koca hünkârımız, Efendimiz, yüce Pâdişâhımız ne düşünür, inanır mı inanmaz mı, ve dahi ne etmeğe kararlıdır, bilmeyiz.
Çandarlı Halil Paşa'yı savunan adam kırık kırık güldü, yüzlerine ayrı ayrı bakarak hepsinin. Sonra birden sesini sertleştirerek konştu:
- Efendimiz, hünkârımız ve de yüce Padişahımız diye diye göğे vardırıdığımız kişi ne ola ki? Ayaso-fiya kilisesinde sakalına tükürmesi gereken Rum Patriğinin elini öpüp esasını eline tutuşturan kimesne değil mi? Ve de tüm Kumlan himâyesi altına alıp kıllarına dokundurmayan, yine o kimesne değil mi? Yedi-kule'deki Rum Manastırın genç papazını kendisine arkadaş edinen yine o değil mi? Kızkardeşini Rum Zağa-nos'a veren kim? O Zağanos'un kızını kan olarak alan başkası mı? Düzen ustası, akıl hocası hep Rum Zağanos'tur, derler., duymuşluğunuz yok mudur? Ve son-

142

;

PADİŞAH ANALARI

ra.. anası kimdir, Pâdişâhımızın? Sırp dilberi Despina hatun! Öyle mi? Tüm soyları soplaları bu Osmanoğulla-rın hep Rumlar ve de Sırp lar ve de yalnızca frenk-ler değil mi? Saray hep böyleleriyle, tüm devlet ve hükümet kapıları bunların ellerine verilmiş değil midir? Edirne'deki (Enderun-u Hümâyun) denilen ocakta, gani nimetler içinde beslenip zevk ve safa içre yetiştirilen kefere döllerini piç oğlanlar birer birer vezir ve vü-zerâ katına ve dahi yine onlar Beğlerbeğliğine, Kap-tan-ı Deryalığa, Sancak beğliklerine, Paşalıkla Ordunun başına getirilmekte değiller midir? Kala kala bir tek Türk kalmıştı şunun şurasında, Çandarlı! İşte, dönmeler ve devşirmeler bu kez O'nun başını da yerler. Haydi, varın gidin, beni daha söyletmeyin bre ağalar!..

Kalabalıktakilerin başlan göğüslerine düşmüştü, Yüreklerinin bir yanı korkuyla, öte yanı umutsuzlukla dolu olarak birer ayn yöne dağılıp uzaklaştılar.

O gece, Sadrazam Çandarlı Halil Paşa'nın tutuklanıp Yedikule'deki Bizans zindanına atıldığı duyuldu. Hemen herkes bu işin artık nereye varacağını anlamıştı.

Osmanlı devletinin kurulduğundan bu yana ilk kez, bir Sadrazam zindana atılıyordu!

Ne var ki, Türklerin tümü Osmanlı boyunduruğunda tutsaktı, ezilmişti; sefil, eğitimsiz ve yoksuldular. Devletin ne başında, ne de içindeydiler. Hepsi de dışında bırakılmıştı.

Çandarlı Halil'in büyük ve gerçekten affolunmaz suçu vardı. Ama bu suç, Osmanlı düzmesi (balık karnındaki altın rüşvet) uydurması

değildi.

Çandarlı Halil'in suçu, daha önce Sadrazamlık katında oturan babasının dedesinin işledikleri suçun de-

143

PADİŞAH ANALARI

vamıydı.

Çandarlı ailesi, Kanıbozuk Osmanoğulları'nın kan yapıları gereği sürdürdükleri Türk düşmanı politikaya, Sadrazamlıkları uğruna, hep boyun eğmişler, hiç karşı çıkmamışlardı.

Oysa devlet, Padişah adına kendi ellerindeydi. Türklerin kesilip doğranıp yokedilmelerine seyirci kalmak yerine başkaldırabilirdiler. Yönetimin, devşirme tutsak köle oğlanlar eline düşmemesi için çok şey yapabiliirdiler.

Ama, 150 yıldan beri devlete, Padişahlardan sonra baş olan Çandarlı Sadrazamların hiç biri, bu gidişe:

– «Artık, yeter!» dememişler.

Baştan sona frenk kanı taşıyan Osmanoğulların her ters ve sapık eğilimlerine, sınırsız Türk düşmanlığına karşı sadece:

– «Emrü ferman, zatı Şâhanelerindir» demekle yetinmişler.

Türk ırkına karşı sürdürülen büyük gaflet, giderek bu ailenin son Sadrazamı Çandarlı Halil Paşa'nm boynuna, yağlı bir kement olup dolanacaktı!..

Nitekim, Fatih İkinci Mehmet zindana attırdığı Çandarlı'nın ardından kırk gün süreyle halkın tepkisinin ne ölçüde başgöstereceğini bekledi.

Ülkedeki Türklerin ayaklanıp ayaklanmayacağını merak ediyordu. Oysa, Türkler'in ne baş'ı, ne de bir ırk ve soy bilinçleri vardı, böyle bir davranışa kalkışmak için..

Kırkıncı gün Çandarlı'nın zindandaki bölmesine saldıran cellatlar, koca Sadrazamın sırtına atlayarak yere çökttiler. Cellatların biri yağlı bir kementi boy-

144

PADİŞAH ANALARI

nuna dolarken, öbürü daha çevik davranıp elindeki bilenmiş satın boynuna indirip kafasını gövdesinden ayırdı.

Osmanoğulları, cinayetlerin ve rezaletlerin her birini deneyip işledikten sonra, buna bir yenisini katmıştı, bir Sadrazam öldürerek...

Bu günden başlayarak yeni bir Osmanlı geleneği biçiminde sürdürülecekti yüzyıllarca, Sadrazam kellelerini kesmek, kimilerini de yağlı kementlerle boğdurmak!..

HIRVAT SOYLU BİR TUTSAK KÖLE SADRAZAM OLDU

Babası İkinci Murat'la başlayan (Dönmeler ve devşirmeler Saltanatı), oğlu Fatih İkinci Mehmet'le zirveye ulaşmış ve kök saldı. Türk soylu Sadrazam Çandarlı Halil Paşa'nm kafasını kestirdikten, ve bu, gövdesinden koparılmış kafayı bir altın tepsinin üstüne görünce rahatladıktan sonra, Paşa'nm bütün para ve mallarının üstüne oturan Fatih Mehmet, bu kez Hırvat soylu tutsak bir içöğlan'ını Sadrazamlığa getirdi.

Hırvatistan savaşları sonrasında, «insan ve mal yağmacısı»

Yeniçeriler'in ele geçirdikleri tutsaklar arasından seçilerek Osmanlı Pâdişâhına satılmış kölelerden biriydi, bu hırvat. O'nu ilkin, Osmanlı geleneğince Sarayın «İçöğlanlan» örgütüne yerleştirmiş ve bu örgütte, adını Mahmut, koymuşlardı.

İstanbul'un alınışından hemen sonra bu tutsak köleyi: Vezir (Bakan) yapan Fatih Mehmet. Çandarlı Halil Paşa'nm kafasını kestirdikten sonra, Vezir-i âzam (Başbakan) yaptı.

145

PADİŞAH ANALARI

4 O'nu, Anadolu'nun bağrından toplanmış öz Türklerin oluşturduğu ordunun başında, yeni savaşlara çıkardı. Bütün Osmanlı Pâdişâhları gibi, Fatih Mehmet'in de bu savaşlardan beklediği tek bir şey vardı: Ele geçirilen yabancı ülkeleri yağmalamak!

O ülkelerin hazinelerini Osmanlı sarayına taşımak.. O ülkelerdeki

yakışıklı genç oğlan çocuklarını, güzel körpe kızlarını tutsak alıp sarayına doldurmak!

Dilerse oğlanlarla yatmak ve sonra, koynundan çıkardığı bu frenk dölü yatak oğlanlarını «Vezir, baş-vezir, Beğlerbeği, kara ve deniz kuvvetlerinin başına komutan» olarak atamak!..

Binlerce yabancı kız arasından gönlünün çektiğini koynuna alarak onlardan yeni yeni «piç» ler peydahlamak; bu çocuklardan, dilediklerini boğdurup öldürtmek, dilediklerini sağ bırakarak, O'nlardan birinin kendisinden sonraki Padişahlığını sağlamak.. Altın yaldızlı görkemli saraylarda, altın tabaklarda yemek yemek; binbir renk cümbüşü içinde renk renk ışıkların pırıldayıp kırıldığı kristallerden içkisini yudumlarken, havuzlarda çırcıplak yıkanan, birbirleriyle cıvıldaşarak oynayan sayısız yabancı ülkelerden devşirilmiş frenk kızlarını seyrederek cinsel isteklerini kamçulamak!..

Bütün bu ve benzeri yaşam saltanatını sürdürebilmek için en başta altın'a, mücevherlere, yeni yeni ele geçirilecek ülkelerden alınacak «haraç» lara ihtiyaç vardı. Ancak ondan sonra olabilirdi, bütün bunlar. Sarayların kurulup en değerli frenk işi eşya ile dayanıp döşenmeleri, bu sarayların içlerine yetmiş yabancı ülkenin oğlanlarını, kızlarını doldurup zevklenmenin başka bir olanağı yoktu, çünkü.

Ve, en önemlisi., bu akıllar durduran saltanat har-

146

' PADİŞAH ANALARI i,

camalarına yetecek altın parayla saray hazinesini tıka basa doldurmak için durmaksızın yeni yeni savaşlar açmak gerekliydi. Bu savaşlarda başatı aracı olarak kullanılması gereken büyük asker gücü ise, batırıp ortadan kaldırdıkları, irili ufaklı Anadolu Türk devletlerinden arta kalmış Öztürk budun'u(*) idi, elbet!..

Osmanoğulları'nın saltanat, kadın, oğlan ve içki tutkularını tatmin edebilmeleri uğrunda milyonlarca Türk can ve kan verecek, eriyip tükenecekti. Savaşlara sürülüp kırdınlamayacak çağdaki: yaşlı, hasta ve küçük çocuklarla kadınların kaldığı Anadolu kentlerinin içine ve yanı başlarına; Yahudiler, ermeniler, rum-lar, sırp-lar, bulgarlar, gürcüler, çerkezler, kürtler, moğollar, araplar, zenciler, pomaklar, boşnaklar, acemler, arnavutlar, tatarlar, çingeneler ve kılıç zoru ile İslâm dinine giren ve «laz» diye adlandırılan müslü man olmuş Rumlar yerleştirilecekti!..

Osmanlı Pâdişâhlarının Türk düşmanlığını körükleyen: dönme ve devşirme tutsak kölelerden ibaret devlet erkânı, Padişahlarla elbirliği ederek, Türk soyunun kan yapısını kendi bozuk kanlarına benzeterek kan yolu ile Türk ırkını eritmek, ulusal bilincini yok etmek için yüzyıllar boyunca bu amacı gerçekleştirmeğe yönelik çabalarını batana dek sürdürecektirlerdi.

Sırp soylu hırvat köle Mahmut Paşa, buyruğu altındaki Türk Ordusunu, Fatih Mehmet'in isteğine uygun olarak; 150 yıldan beri Osmanoğullarının saldırılarına karşı koyan ve bir türlü batırılmayan (Kara-manoğulları Türk Devleti) üstüne saldırıya geçirdi.

Saldırıya geçen Osmanlı Ordusu, bir yanı ile Sırp

(*) Budun : Göktürkçe (ulus/Millet) anlamındadır.

147

PADİŞAH ANALARI

ve Rumlardan, öte yanı da Anadolu Türklerinden meydana gelmişti. Saldırıya uğrayanlar da Türklerdi. Böylece bir kez daha bir taşla iki kuşu birden avlanmış olacak, Türkler, Türklere kırdınlacaktı pek çok zaman olduğu gibi..

Konya'dan Larende üzerine yürüyen Osmanlı Ordusu, Türk Karaman hükümdarı (Pir Ahmet Bey) in kuvvetleriyle karşılaştı. Bum ve Sırp devşirmelerin yönettiği Osmanlı Ordusu Karaman ordusunu bozdu. Karaman devletinin savunma kaleleri birer birer düştü. Türk beğler ve Türk komutanlar, Sırp soylu hırvat Mahmut Paşa'nın tutsağı oldular. Mahmut Paşa bütün tutsak olmuş Karaman büyüklerini, askerlerini zincirlerle birbirlerine bağlatarak kırbaçlata kır-baçlata sürüyerek

Fatih Mehmet'in huzuruna kadar gönderdi.

Osmanlı Pâdişâhının keyfine keyif katan manzara korkunçtu. Tüm giysileri sırtlarından soyulmuş, çıır-çıplak bırakılmış binlerce soylu Türkün kırbaçlar altında parçalanmış vücutlarından kanlar akıyor ve hâlâ da kırbaçlanarak Padişahın önündeki geçit törenine sürükleniyorlardı.

Buyruğunu daha baştan vermişti, Fatih diye ünlü İkinci Mehmet:

– Karamanoğullarından tek bir Türkü sağ koman!, demişti, kılı kıpırdamaksızın..

Bu buyruğa uyarak, binlerce Türkü hemen oracıkta, kafalarını kesip gövdelerinden ayırarak öldürdüler.

Sağ kalan «yaşlı, çocuk ve kadın» Karaman ülkesi Türkleri, yurtlarından alınarak İstanbul'a yollandı. İçlerinden işe yarayan sanat erbabı, köhne Bizans'ın bayındırlık işlerine karın tokluğuna ve kırbaç

148

PADİŞAH ANALARI

altında çalışmak zorunda bırakıldılar.

Fatih Mehmet bu zafer (!)den sonra hırvat Mahmut Paşa'yı Sadrazamlıktan aldı, yerine: (Rum Mehmet Paşa) yi Sadrazam yaptı.

Türk Karamanoğlu devletinin başkenti Konya'ya gönderdi. Çünkü, bu Türk ülkesinin yağmalanması ve geride kalan Türklerin tümünün ezilip yokedilme işi yanm kalmıştı!

Yeni Sadrazam (Rum Mehmet Paşa) buyruğu altındaki Ordu ile Karamanoğulları ülkesine daha varmadan önce geçtiği her bir Türk köyü ve kasabasında Türkleri kesmekle işe başladı. Bir yandan öldürüyor, bir yandan da Ordusunun başında ilerliyordu.

Bir Sırp dölü hırvat Sadrazam gitmiş, bir Rum dölü Sadrazam işbaşı yapmıştı, Fatih Mehmet'in Osmanlı ülkesinde..

Konya ve dolaylarına girdikten sonraysa, Türklere karşı zulüm ve işkencenin bütün çeşitlerini denedi. Adı anılan, gözü takılan, kulağına gelen ne kadar Türk varsa tümünü soyu ve soppu ile ortadan kaldırıyordu. Bir yandan ülkenin her bir köy kasaba ve kentlerini talan edip yakıp yıkararak mal ve mülklerini ellerinden alıyor, öte yandan alınacak canlarından başka bir şeyleri olmayanları, Bizans örneği işkencelerin en kötüsüne uğratiyordu.

Olanlara, yapılanlara daha fazla dayanamayan, ne olursa olsun çıkacak bir can değil mi, demek yürekliliğini gösteren ak saçlı ve ak sakallı ihtiyarlardan bir araya gelen bir kaç kişi, Sadrazam Rum Mehmet Paşa'nın yoluna çıkarak:

– Bre devletlû, dediler. İşlediğin bunca zulüm ve cinayetin sonu yok mudur? Baha ne zamana dek sürüp gider? Merhamet gerekmez mi?

Fatih Mehmet'in Sadrazamı Rum Mehmet Paşa,

149

PADİŞAH ANALARI

baştan sona gümüşle kaplı eğer takımının üstünde şöyle bir kasılarak, aynen şu karşılığı verdi:

– N'eye şaşarsız, n'eye sızlanırsız bre akılsız Türkler?

Yüce Osmanlı Pâdişâhı ve dahi ben, ırkımızın öcünü alırız sizden L Ağızlan açık kalan yaşlı Türklerin akıllarını başlarına toplamasına meydan kalmadan, Rum Mehmet Paşa ardındakilere seslendi:

– Ne durursuz? Urun, kellerini!.

Ak saçlı, ak sakallı kocamış Türklerin üstüne atıldılar, kafalarını kesip yolun bir yanına attılar.

Ama, Rum Mehmet Paşa'nın Türklere ettiklerini az bulan, ganimetlerin çoğunu kendisine, azını Osmanlı hazinesine getirdiğini öğrenen Fatih Mehmet için yeni bir Sadrazam gerekliydi, şimdi.

Bu kez, yine bir tutsak köle olan, iç oğlanlar arasında yetişmiş Arnavut İshak'ı, Paşalık ünvanıyla Sadrazamlığa getirdi.

Ne var ki, O da isteklerini karşılayamadı, Fatih Mehmet'in!..

Bu nedenle de, Sırp soylu hırvat Mahmut Paşa' yi yeniden Sadrazamlığa getirdi. (Akkoyunlu Egemenliği) nin ortadan kaldırılmasından sonra O'na da ihtiyaç kalmadığını düşünen Fatih Mehmet, Mahmut Paşa'nın da kellesini vurdurdu, az bir süre sonra...

Bu çark ve bu «bostan dolabı» örneği yöntem, böyle dönüp duracaktı.
150

PADİŞAH ANALARI

NE KADAR TÜRK DEVLETİ VARSA HEPSİ BİRER BİRER YIKILDI..

Yer yüzünde tek bir Türk devlet kuruluşunun kalmasına tahammül edemeyen, bu nedenle de tümünü yıkıp yok etmek amacını 150 yıldan bu yana sürdüren Osmanoğulların yedincisi Fatih Mehmet bunu gerçekleştiriyor ve böylece, Öztürklerin dünyası üstüne, Moğollardan sonra Osmanoğulların elleriyle «sefalet, cehalet ve cinayet» le örülü ağır ve karanlık bir perde örtülüyordu.

Fatih ikinci Mehmet 1461 de Candaroğulları Türk Beğliğinin son kalıntısını da ortadan kaldırdıktan sonra, 1464 de var gücüyle Karamanoğulları Türk devletine karşı yeni saldırıya geçerek, 150 yıldan daha uzun bir süre Osmanlı düşmanlığına göğüs geren, kan ve can vere vere gücü tükenen; bu, ulusal bilince sahip Türk devlet kuruluşunu bir daha dirilmemek üzere tarihe gömdü.

Ama ötede, (Mısır-Suriye Türk Memlûk İmparatorluğu) vardı. Türklerin kurup egemen oldukları, gerçek adıyla: (Devletüt-Türkiye)nin de yıkılması gerekliydi. 7. Osmanlı Padişahı Fatih İkinci Mehmet için.. Onu da yıktı., ve ardından (Akkoyunlu Türk dev-

Bu arada, (Trabzon Rum-Pontus İmparatorluğu) -nü de ortadan kaldırdı. 1453'de aldığı, Prens İren'i de aynı yıl öldürttü.

İmparator'un Davit Komnen'in kızı Anna'yı kendisine eş olarak aldı. 1470' de o'nu da öldürttü.

Bununla da yetinmedi; Mora Despot'unun kızı Helen'le ve Phrantezes'in kızı Tamara ile evlendi.

151

PADİŞAH ANALARI

Bütün bunların kendine özgü birer öyküsü vardı, elbet; «Frenk dölü Osmanoğulları ailesine» katılan bu kadınların her biri, birer (Hanım Sultan) di. Pâdişâhları, Şehzadeleri; kendilerinden öncekilerin eşiti olan bu kadınlar doğurarak, Osmanoğulları ailesini genişleteceklerdi.

Gün gelecek, bu aileden gelenlerin tümü Tanrı katında da seçkin ve kutsal birer yaratılmışcasına yüceltilecek; kandırılıp inandırılan Türkler bile bunların mezarlarına mumlar yakacak, ruhlarından, kendileri için «sefaat» dileyceklerdi!..

Asıl hazin olan, bu'ydu, işte..

(FATİH) ÖCİNCİ MEHMET'İN İLK KARISI RUM ZAĞANOS'UN KIZI: HATİCE SULTAN TAKMA ADLI (KORNELYA) İDİ..

Rum Zağanos Paşa'nın kızı Hatice Sultan (gerçek adıyla: Kornelya), Fatih 2. Mehmet'in ayaklarına kapanmış, hem ağlıyor, hem de yalvanyordu:

- Yapmayınız.. Hünkârım efendim, kulunuzun yüreğini dağlamayınız; bilmelisiniz ki bu yürek yanıp kül olur..

Canı sıkılan hükümdar, kendi hiddetini yatıştırmak için bir eliyle karısının saçlarını okşadı.

- Siz kadınlar, dedi. Neye hep böyle ağlayıp sız-lanırınız?

Hatice Sultan (Kornelya) ağlamaktan kızarmış ıslak gözlerini Osmanlı Padişahı'ndan yana çevirerek:

- Ben ağlamayım da, kimler ağlasın yüce Sul-

152

PADİŞAH ANALARI

tanım? dedi. Artık sevilmeyen, nefret edilen bir kadın n'apar?

Hâlâ hükümdarın ayakları dibindeydi. Kumral saçları omuzları üstünde ıslık ıslık dalgalanıyordu. İri kestane rengi gözlerinden yuvarlanan yaşlar, Padi-şah'ın altın sırma işlemeli terlikleri üstüne düşüyordu.

- Bu güne dek göz yaşlanmı içime akıttımsa da artık gücüm tükendi. Hele yüreğimi bir görseniz Sultanım., nasıl kan ağladığını bilseniz Hünkârım., kulunuza acırdınız!

Fatih, kesik kesik güldü:

- Biz hâlâ severiz sizi., nefret ettiğimizi de ner-den çıkarınız?

Bu soruyu, boşalmak için bir fırsat sayan Hatice Sultan (Kornelya):

- Nerden olacak, dedi. Her şey ayân-beyân değil mi? Bir kadın bilmez

mi ki sevildiği müddetçe, kocası bir başka kadın arzulamaz!

- Bizi, arzuladık sanırsınız..

- Elbette.. Trabzon Kralı David'in kızı Anna ile evlenirmişsiniz, gelin alayı deryada (denizde) pupa yelken, Payitaht'a (başkent'e) yaklaşırmış.. ben kulunuz, gece ve gündüz Tann'ya yakararak: gemileri batsın, duvağı kefen olsun, diye dua ederim!

Fatih Mehmet'in yüzünde bir renk değişmesi oldu. Sakalının bir kaç telini çekiştirdi.

Eski Saray'ın kalın duvarlarını çınlatıp yankılanan güçlü sesin haykışı duyuldu.

- Bre hatun; Yakışır mı bu bed sözler size? Ağu-şumuzda bir bebek gibi az mı öpüp kokladık sizi? Yürekten sevdiğimiz uğruna, baban Zağanos'u paşa eyledik, yüce makamlara lâıyk gördük! Sen, Rum Zağanos'un kızı Kornelya'yı (Hatice Sultan) ettik. Karın-

153

PADİŞAH ANALARI

dâşımız Aişe (Ayşe) Sultan, baban Zağanos'a verdik!..

Fatih Mehmet, sözlerinin burasında kendini tuta-mayarak gülmeye başladı.

- Ve de böylece, bir garip hal oldu. Kayınpederim rum Zağanos, aynı zamanda damadımız, eniştemiz ol- Biz bütün bu hizmetleri, yüreğimizi dağlayan aşkınıza yaptık., şimdi, inkâra mı kalkışırsınız?

- Infçâr ne haddimiz, Hünkâr'ım.. ama, bakınız., duyduklarım için: yalandır, diyemiyorsunuz..

Bir ç^ğ'ı tarih'e gömüp yeni bir çağ açmış sayılan hükümdar, başını iki yana sallayarak konuştu-.

- Hâşâ<. Gerçeği inkâra mı kalkışacağız? Ne mümkün? Elbe<. doğru söylersiniz.. amma, bildiğiniz gibi değildir, devlet işidir, öyle olması gerekmiştir.

Hatice Sultan (Kornelya) doğruldu. Islak gözleri sindi daha da irileşmişfc.

- Anladım, arap olayın sultanım! dedi. Ne ola tfl devlet işi dediğiniz?

- Şöyie ki: Trabzon Kralının kızı prenses Anna ife evleniriz; fakat, bildiğiniz bir evlilik değildir, bu.. aklınız ermez. Çünkü, devletin mukadderatını ilgi-fendiren bir mes'ele vardır ortada,. Genç kadın, tuhaf tuhaf güldü:

- Evlenmek, evlenmektir Sultanın, dedi. İster devlet işi deyiniz, ister gönül işi deyiniz, ne farkeder ki?

- Biz, demek isteriz ki...

- Bırakınız Sultanım., âğuşunuza alıp da okşadıktan sonra, o eksik de tamamlanır!

- Bakanz, siz çok şey bilirsiniz! Atlas sedirin birer köşesine iliştiler.

Neden sonra, Hatice Sultan konuştu. Sesi, içinin

PADİŞAH ANALARI

yıkılmışlığını ve tüm umutsuzluğunu belirliyordu:

- Kulunuz, Kornelya n'olacak, Sultanım?

- Siz bilirsiniz..

- Fermanınız bu yoldaysa, biz deriz ki., taşra çıkıp (saray dışına) babamla oturmak isteriz. Hünkâr'ım neden derse, nicedir boğuluruz bu Saray'da., çünkü, sarayın tüm duvarları anadan doğma üryan (çıplak) kadın resimleriyle donanmıştır. Biz hıristiyan-lar, (azizler) çarpacak diye korkanz bunca çıplak resimlerden..

Sustu. Bir süre karşılık bekledikten sonra yeniden konuştu-.

- Bu kadar da değil, sarayın her bir köşe bucağı, başka başka divarlardan tutulup getirilmiş gencecik oğlanlar ve köprpecik kızlarla dolup taşmıştır; Bütün bunlar, Sultanımız efendimizin gönül eğlenceliğidirler. Her an, dilediğinizin tadına bakmanız mümkün olup, çeşni değiştirirsiniz!

2. Mehmet ayağa fırladı. Hatice Sultan (Kornelya) da O'nu izledi, doğruldu. Güçlü ses :

- Yeter, diye haykırdı. İrâdemiz odur ki, babanız Zağanos'la birlikte eyâletlerimizden birine yollana-sız..

Yıllar geçti, aradan...

Pırıl pırıl bir yaz gününün akşamında, (Yeni Saray)'m Harem dairesi'nde, Fatih 2. Mehmet'in kollar arasında, bir başka kadın ağlıyordu.

Osmanlı Saraylarında 620 yıl süreyle oynanacak olan trajedinin henüz ilk örnekleriydi bunlar!

154

155

-

PADİŞAH ANALARI

- Hayır, Sultanım., hayır, dayanmam ben! Hı-ristos hakkı için, kıyarım canıma!

Bu ağlayan kadın, bir zamanlar Rum Zağanos'un kızı Kornelya'yı (Hatice Sultan'ı) ağlatan, Trabzon Kralı David Komnen'in kızı: Prenses Anna'ydı!

- Siz kadınlar, hep böyle ağlarsınız.. isyan edersiz; düşünmezsiz ki, bizi müteesir edersiz!

Osmanlı Hükümdarı Fatih 2. Mehmet'di böyle konuşan..

- Hiç aklıma gelmezdi Sultanım, bir gün bana ihanet edip bir başka kadınla evleneceğiniz..

- Mora Despotunun kızı Helen'le izdivacımız, devlet işidir, Anna!

- Olmaz böyle şey, yüce Sultanım efendim., olamaz!

- Olur., böyle olması gerekmiştir, zira ki civar ülkelerin Kral kızlarını almağla, devletimizin geleceğini güçlendiririz..

Prenses Anna, bir yandan hıçkırıklarla boğulurca-sına ağlarken, kollarım Fatih Sultan Mehmed'in boynuna doluyor, kesik kesik konuşuyordu:

- Hepsi bahane bunların. Hünkârım! N'eyi değiştirir bu ettikleriniz? Siz, kadınlar eliyle mi elde ediyorsunuz ülkeleri? Elbet, hayır, öyleyse, nçin, bıkip usanmadan kadın değiştirirsiniz? Ama ben biliyorum; değişik kadınlar arzuluyorsunuz., hepsi o kadar işte!

- Yanlış düşünür, yanlış söylersiz Anna. Bilmez-siz ki Sarayımızda her bir yabancı ölkeden devşirilmiş nice körpecik bakireler vardır; dilediğimizde çeşnilerinden tatmak hakkımızdır..

- Öyledir ama, O'nlar birer köledirler nihayet.. Oysa siz, Kral kızlarına tutkunsunuz!

156

PADİŞAH ANALARI

- Sonra, O'nlardan da bıkip usanıyorsunuz ama.. benden nasıl bıktınızsa, Helen'le evlendikten sonra, O'ndan da bıkip bir köşeye atacaksınız!.

- Kabahat bizim midir?

- Ya, kimin Sultanım?

- Bıkip usandıranlardadır, fikrimizce.. bilirsiniz, çok söyleştik vaktimiz kıymetlidir; bırakınız da varıp bir parça da devlet işiyle uğraşmağa vakit bulalım!

Mora Despotu'nun kızı Helen de, bir süre sonra Fatih İkinci Mehmet'in gözünden ve gönlünden silinip gitti. Yeni kadınlar, yeni aşklar ve onlardan doğacak yeni Sultanlar ve Şehzadeler gerekliydi, şimdi O'na..

İşte bu sırada bir yeni hıristiyan gelin daha girdi, Osmanlı Pâdişâhı ve Fatih unvanı ile ünlenmiş İkinci Mehmet'in yaşamına..

Phrantzes'in kızı, Tamara idi bu yeni gelin!

İkinci Mehmet, Tamara'yı kollarının arasına aldığı ilk gece, genç kızın yumuşak kulaklarına, bilmiş olmaktan onur duyduğu Yunan diliyle aşk sözcükleri fısıldıyordu. Oysa bu sözcüklerin her birini Velihahtlığından bu yana kollarına aldığı binlerce kız ve kadına tekrarlayıp durmuştu.

- Nice günler ve geceler hep sizi düşünüp durduk, bir tanem., yüreğimiz bir kucak ateşle tutuşmuş sanınız. Ömrümüz oldukça bu ateş bizi yakacaktır, bi-lesiz Sultanım..

Tamara da inandı, öncekilerin her biri gibi bu sözlere. İnanmamak mümkün müydü? Bu seçilmiş aşk sözcüklerini kulaklarına fısıldayan kişi: İki İmparatorluğu tarihe gömmüş, 14 devleti buyruğu altına

almış, iki yüze yakın kent'i Ordularına çiğnetmiş, egemen olmuş bir İmparatordu; hem de çağın en büyük tanınan İmparatoru!..

157

PADİŞAH ANALARI

Kornelya gibi, Anna gibi, Helen gibi, Tamara da gebe kaldı Osmanlı İmparatoru Fatih İkinci Mehmet'ten, ve o da doğurdu ötekiler gibi.. Yalnız bu dört kadın mıydı, İkinci Mehmet'e çocuk doğuran? Belgelere, 17'sinin kimliğini geçirmiştiler.

Kuşkusuz, Sarayları dolduran yüzlerce kadından niceleri gebe kalmış ve doğurmuşlardı. Ama, her Osmanlı Pâdişâhı gibi O da, yalnızca: Rum, Sırp, Bulgar. Fransız, İtalyan ve hatta Yahudi ve Ermeni soylu olmayan kadınların doğurdukları çocuklara sahip çıkmamak geleneğine inanıyordu.

Bu ırk ve soyların dışında kalan kadınlar, aşağılık soylu idiler!..

Öyle aşağılık (!) kadınlar hükümdarlardan gebe kalır da çocuk doğururlarsa, çocukları ellerinden alı narak boğulur ve kendileri Saraydan kapı-dışarı edilirdi.

Bu gelenek böyle sürmüştü, batana dek böyle sû recekti!..

Nasıl olsa arkalarında Saray dalkavuğu, Osmanlı devşirme dölleri tarihçiler gerçeklerin üstüne oturacaklar, birer yalan makinası gibi, gerçekle taban tabana zıt ve hiç olmamış şeyleri olmuş gibi göstereceklerdi.

Bütün bu düzmelerini, bu tarihçi yamakları, akılları sıra Osmanlı

Pâdişâhlarını yüceltmek için yapacak ve yücelmeleri için de en

ünlülerini «Türk soylu analardan» doğmuş göstereceklerdi!.,

Hem de, yeryüzünde tek bir Türk devletinin kalmasına asla tahammül

edemeyen Osmanoğullarının, hiç aksamadan, taâ baştan başlayarak

ortadan kaldırdıkları, kılıçtan geçirttikleri soylu Öztürk Beğleri

L58

PADİŞAH ANALARI

nin kızlarıyla evlenmiş ve onlardan doğmuş göstererek, düzeceklerdi,

bu yalanlarını..

Oysa, 36 Osmanlı Pâdişâhının bir teki böyle bir yalanı hayatta iken duymuş olsaydı, bu dalkavuk tarihçi yamaklarını karşısına getirtir, şöyle söylerdi:

– Bre kaltaban düzmeci makulesi.. ne mene cesaretle bazılarımızı Türk analardan doğmuş gösterir -siz? Osmanoğullarmı bu denli aşağılık kimesnelere peydahlanmış yazıp göstermeyle sânimize nâ lâıyk bir bühtanda bulunursuz. Ol sebeble, kellelerinizi gövdeniz üstünde fazlaluk görürüz!.

Sonra da, bir yanda el pençe divan bekleyen bos-tancıbaşı'ya döner ve buyruklarını verirdi:

– Bre ne durursuz? Şu bed-mâyelerin kellelerini hemence önümde düşüresüz!..

Fatih İkinci Mehmet, 1481 yılında ve henüz 51 yaşındayken öldü.

Ardında, Kornelya'dan doğan Baye-zit'le, Trabzon İmparatoru Davit

Kommen'in kızı An-na'dan dünyaya gelen: Cem (Sultan) adındaki

oğlundan başka iki kız bıraktı.

Ölümünü 20 gün saklı tuttular. Bu süre içinde ce-setini buzlayarak

kokuşmasını önlemeye çalıştılar. Ölümünün gizlenmesi nedeni, oğlu

Bayezit'in Amasya'dan İstanbul'a gelip taht'a oturduktan sonra

açıklanması geleneğindendi.

Fatih İkinci Mehmet'in ölümünü izleyen günlerden balşayarak

yüzyıllarca sürdürülecek bir söylentinin oluşturduğu ilginç bir soru,

hâlâ ortada durur:

Gerçekten zehirlenerek mi öldürüldü, bu Osmanlı Pâdişâhı?

159

PADİŞAH ANALARI

Yoksa, kendisinden öncekilerin ve daha sonra bu taht'ta hüküm

yürütecek olanların birbirine eşit yaşamlarında izledikleri «kadın,

oğlan, şarap, afyon» gibi ters tutku ve aşın eğilimlerin yüzünden mi,

öldü?

Her iki ölüm türünün de olağan sayıldığı ve kendilerine özgü bir

gelenek olarak sürdürüldüğü Osmanlı Sarayında, birini ötekenden

ayırmanın olanağı olsaydı, belki bir doğruya ulaşılabilirdi.

Ama, ne farkederdi ki?..(*)

Doğu ve Batı Roma imparatoru olmak en büyük tutkusu ve amacı idi. Bu düşü, Kendisi ile beraber tarihe gömüldü.

FATİH MEHMET'E VELLAHT, ŞEHZADE VE HANIM SULTAN DOĞURAN BİZANSLI KADINLAR KİMDİ VE NASIL ÖLDÜLER?

İlkin, Fatih İkinci Mehmet'in, tarihsel belgelere «karısı» diye nitelenerek geçmiş kadınlarına bir göz atalım. Çünkü bu kadınlar, Fatih 2. Mehmet'e, geleceğin Padişahlarını, Şehzadelerini ve Hanım Sultanlarını doğurdular. (*)

(*) Doktor'u, Yakup Paşa adında, bir Yahudi idi. Asıl adı: Maestro Jakobo idi.

(*) Fatih Z. Mehmet Padişah olduğu gün, ilkin kardeşi (Şehzade Hasan)'ı öldürttü. Hasan, Z. Murat'ın Osmanlı boyunduruğuna vurduğu (Candarogulları Türk devletinin başbuğu İsfendiyarın kızı Hatice'den doğduğu belgelerde yazılıdır. Fatih Z. Mehmet, babasının ölümünden sonra onu (İshak) adında bir devşirme Arnavut'a vermiş ve ondan doğan kardeşi Hasan'ı öldürtmüştü. Binbir yalan şecere ve binbir ya-

160
PADİŞAH ANALARI

Osmanlı geleneğine göre, Padişah Sarayından ve başkent'ten uzaklaştırılarak bir başka İl'de oturmaya zorunlu tutulmak bahtiyarlığına -çünkü pek çoğu hemen öldürülürdü- erişen Şehzade'ye, bir küçük saray dolduracak çoklukta «uşak, hizmetçi, aşçı, şaklaban, seyis» ve korucularla birlikte.en az yirmi kadar «genç kız ve kadın» verilirdi. Bu kız ve kadınların ya tutsak olarak elde edilmiş, ya da para ile satın alınmış yabancı soylu olmaları Osmanlı kural ve koşulu idi. Bunlara: «Cariye, Odalık, ya da: Gözde» deniliyordu. Türkçe tanımı ile, bunların her biri Şehzade'nin «yatak kadını» idiler. Bugünün anlatımı ile, metresleri..

Fatih 2. Mehmet'in oğlu Bayezit'i doğurduğu için adı belgelere: (Gülbahar Hatun) diye takma adıyla geçirilen bu kadın da, daha önce adı geçen (Kornel-ya) 'dan başkası değildi. Ne var ki, bu kadının, aslının: «Rum-Arnavut». kökenine bağlı olmasını Osmanlı tarihçileri ilginç ve üst düzeyde görmedikleri için, o'na bir başka soy kökeni yakıştırdılar; bir efsane uylan olay düzmede rekor kıran Osmanlı tarihçileri, bu cinayeti de şu acaip sözcüklerle vermekten utanmamışlardır: «Emir İsfendiyar kızıdan vücuda gelmiş Sultan Hasan nam bir birader gihteri vardı. Nizamı âlem için (dünyanın düzenini korumak C.) için) onu sâliki dâr-ı âhîret kıldı, (öldürdü). «Kaynak: Kühn ül Ahbar, İstanbul 1277, V. cilt.

Fatih Mehmet Padişah olduktan sonra 17 frenk dölü karılarından ikisini de öldürdü. Bunlardan biri: 1453'te aldığı ve aynı yıl öldürdüğü (İren)'di. İkinci; 1470'te öldürdüğü (Anna)'dır.

(1) A. D. Alderson, The S tr use tur e Ottoman Dnasty, Oxford 1956.
161

PADİŞAH ANALARI

lerimiz Venedikli dediler. Bir başkası, Fransız olduğunu savundu; daha başkaları: Rum ya da Sırp dediler..

Ne mutlu ki, bir çoğuna yaptıkları gibi bir düzmece olay yaratarak, Cem'i de soylu bir Türk ailesinden bir Türk kadınının doğurmuş olduğu yalanına bu kez başvurmadılar.

Ama «Şehzade Cem», Padişah olarak Osmanlı taht'ına oturmuş olsaydı, pek çoğuna yaptıkları gibi O'na da bir soylu Türk kadınının «ana» gösterecek ve bir uydurma olay düzmece geri kalmayacaklardı.

(7) Fatih 2. Mehmet'in (Ferniân'ı), İstanbul Topkapı Sarayı Arşivi.

(8) Franz Babinger, Mehmed der Eroberer, Münih 1953.

(9) Konstantin Yireçek, İstory Sırba (Sırp Tarihi), Belgrad 1952, s. 337-364.

(10) Fatih 2. Mehmet'in, Bizans'ın başkenti İstanbul'u (Konstanttropolis) fethederek Doğu Roma İmparatorluğuna son veren olayları ayrıntılarıyla açıklayan Bizans tarihçisi Kri-

tovulos'un, daha önce belirttiğim ünlü tarihinde Osmanoğulları'nın ırk ve soy kökeni olarak gösterdiği «Yunanlaşmış Pers soyu ve ahemenler» hakkında şu açıklamayı yapmak gerekiyor.

İsa'dan önce 6. yüzyü'da Yunan egemenliğinde yaşamış Acemler'e; (Ahemenes/Ahamanish) adındaki Yunan kralının adından esinlenerek (Ahemenler) denilmiştir.

Daha önce Pers (Fars) soyundan gelmiş olan Acemler'e, Yunan kralı Ahemenes döneminden başlayarak Yunanlılarla içice kaynamış olarak yaşamış olmaları, Acem kökenli Osman, oğulları'nın (Yunanlaşmış Pers ve Ahemenler soyundan gelmiş oldukları) savını Kritovulos'un ünlü tarihçi Herodot'un yapıtına dayanarak açıkladığı anlaşılmaktadır. Bu soy kökeni ile ilgili daha geniş ayrıntı, 1331 yılında İstanbul'da yayınlanan (Tarih-i Kadim) in 257. sayfasında vardır.

(Yazar'ın notu) 164

SEKİZİNCİ BÖLÜM

(FATİH) MEHMET'İN GÜLBAHAR HATUN TAKMA
ADIYLA ANILAN KORNELYA'DAN DOĞAN OĞLU
İKİNCİ BAYEZİT VE DÖNEMİ

(1481-1512)

BAŞLICA TUTKUSU «KADIN VE İÇKİ» OLAN BU OSMANOĞLU'NA «BAYEZİD-İ VELİ»
DİYEREK YÜCELTTİLER

Fatih Sultan Mehmet'in öldüğü sırada, oğlu Bayezit 31 yaşındaydı; Amasya'da «Vali» olarak bulunuyordu. Gerçekten, bu gibi görev yakıştırmalarının nedeni, Pâdişâh oğullarının başkentten ve Saraydan uzaklaştırılarak ayrı bir yerde ve göz altında bulundurulmaları idi. Çünkü, yeni yeni olanaklar ve çıkarlar elde etme peşinde olan dönme ve devşirme devlet adamları, apansız bir baskınla padişahı tahtından indirip, nasılsa sağ bırakılmış bir kardeşi, ya da oğlu varsa, onu, taht'a çıkarabilirlerdi.

Bilinçsiz, ülküsüz ve köksüz Osmanlı saltanatını meydana getiren Osmanoğlu ailesinde her şey acımasız, sevgisiz ve yakınlıksızdı. Dede torununa, baba oğluna, oğullarsa kardeşlerine doğuştan düşmandılar, ayrıca.

Can korkusu, taht tutkusu ile birlikte yürüyor;

baştan bu yana her fırsatta birbirlerini öldürüyorlardı.

> Damarlarında taşıdıkları, binbir çeşit ırk kanı-

165

PADİŞAH ANALARI

nundan meydana gelen kan, en belirgin bir anlatımla: (kan çorbası) ydı, çünkü.

Osmanoğulların tümünün çelimsiz, eğri büğrü, biçimsiz, kanbur, sakat ve çirkin bir fizik yapısına sahip olmalarından başka, öldürmek tutkusuyla yanıp tutuşan, acımasız, zalim ve sadist eğilimlere yürekten tutkun olmaları bu bakımdan doğaldı.

Bayezit'in kardeşi, Fatih Mehmet'in ikinci oğlu Şehzade Cem, ağbisi gibi: Vali sıfatıyla Konya'da göz altında yaşıyordu, babası öldüğünde. Haberi, el altın dan O'na da ulaştırmışlardı.

Bayezit, Amasya'dan İstanbul'a doğru yola çıkar ken, Şehzade Cem de Konya'dan Bursa'ya geçmişti. Biri İstanbul'da: (İkinci Bayezit) unvanı ile Osmanlı taht'ına oturuyor; öteki de Bursa'da yeni bir taht kurarak: (Pâdişâh benim!) diyordu.

Ama, Yeniçeriler, Bayezit'i istiyorlardı. Çünkü Bayezit, kendileri gibi içkici, zanpara ve afyonkeşti.

Pâdişâh hangisi olursa olsun, Osmanlı boyunduruğuna vurulmuş, inim inim inleyen Türkler için değişecek bir şey yoktu. Türk ulusu'na, Tanrının vermediği kötü kaderi, Osmanoğulların en korkunç biçimde vermişlerdi.

O'nların Türklere reva gördükleri bu yazgıysa: sapık Osmanlı eğilimleri uğruna savaşlarda kırılmaktı; devşirme içönelanı hıristiyan çocuklarının ülkenin her bir yanına (beğ, paşa, vezir, komutan, derebeği, suba-' sı, sancakbeği, beğlerbeği) yapılarak, onların elinde zulüm ve işkencelere boyun eğmekti. Eğitimden yoksun olarak cehaletin karanlığında kör kalmaktı. Çorak toprakları ekip biçmeğe çalıştıktan sonra elde ettiğinin elinden alınarak aç kalmalarıydı.

- «Nedir bu zulüm., ve de bu sefalet? Sonsuza
166

PADİŞAH ANALARI

dek sürsün mü böyle? Biz Türklere zindan eylediniz dünyayı!» diyerek,
hak arama yoluna düşüldüğünde ise, Osmanlı Pâdişâhının:

- Düşüresüz kellelerini âsi kullarımın! diye buyruk verdiği
cellatlarına, boyunlarını uzatmaktı.

Osmanlı taht'ına şu ya da bu geçmiş, hiç mi hiç, bir önemi yoktu
Türkler için...

Fatih Mehmet'in iki oğlu, İkinci Bayezit'le Şehzade Cem arasında
çıkan taht kavgası pek uzun sürmedi. Cem, Bursa'da ancak bir ay
sürelî hükümdarlık yapabildi. İkinci Bayezit'in buyruğu altındaki
kuvvetler karşısında tutunamayan Cem'in savaş birlikleri yenik düştü.
Anası, Trabzon Kralı Davit Komnen'in Kızı An-na'yı ve iki oğlunu da
yanına alan Cem, kaçtı; ilkin Mısır'a sığındı. Daha sonra Rodos
Şövalyelerine, oradan da İtalya'ya göçtü.

İkinci Bayezit, durumu adım adım izletiyordu. Kardeşinin öldürülmesi,
ya da en azından tutsak olarak ellerinde kalması için torba doluları
altın gönderiyordu, Papa'ya!..

Cem'in hâlâ sağ kalmış olması yüzünden uyku uyuyamıyordu, İkinci
Bayezit. Ya apansız yurda girer de etrafına topladığı kimselerin
elbirliği ile bir baskın düzenler ve taht'ı ele geçirirseydi, Şehzade
Cem!?!..

Bu kuşku ile yatıp kalkıyordu. Bu yüzden de, sarayını dolduran -her
biri dünyanın binbir köşe buca ğından elde edilerek kendisine
satılmış binlerce- yabancı kız ve kadınlardan dilediği ile yatıp
seviştiğinde bile, yüreğini sıkıp duran bu korkudan birtürlü kur-
tulamıyordu.

En sonunda, bir yük altın karşılığında Cem'in öl dürülmesine, Papa'yı
razı edebildi. Cem'i zehirleyerek öldürecekler, cesedini yurda
göndereceklerdi. Cesedi

161

l

' nT^PI

PADİŞAH ANALARI

V,

ni görmezse inanamayacaktı, çünkü!..

Ve, her şey istediği gibi oldu, İkinci Bayezit'in Bursa'da hazırlanıp
bekleyen mezara gömdüler, Şehzade Cem'i...

Artık içi rahattı, İkinci Bayezit'in. Sayılan bir kaç bini aşkın
hıristiyan metreslerinin tadını daha iyi çıkaracaktı, bundan böyle.

İkinci Bayezit'in tüm ülkede yaygın üzü, taa.. Şehzadeliğinden bu
yana: «ayyaş ve afyonkeş» ti. Ama, O buna da çare bulmuştu; Saraydan
beslenen hocaların yardımlarıyla: (Bâyezid-i Veli) unvanı ile anılma-
sım sağlamıştı.

Artık içkiyi, afyonu ve esrarı gizli gizli içiyordu. Dalkavuk hocalar
özellikle direktmişlerdi böyle davranması için. O da öyle yapıyordu,
nice zamandır.

Anadolu'da sürüp giden çaresizliğin, zulüm ve sefaletin ağır baskısı
yüzünden başkaldırmalar yeniden başladı bu arada. Ne var ki,

Osmanoğulları'na isyan için başa geçenlerin pek çoğu, her zaman
olduğunca Türklük bilincini, Türk töresini yitirmiş, buna karşın
Acemlerin Şii mezhebinin inançlarını benimsemiş kimselerdi.

Türkler'se, başa geçen, inançları ve kişilikleri ne olursa olsun,
yeter ki önyak biri çıksın diyerek başı çekenlerin ardına düşüp
Osmanoğulları'na karşı var güçleriyle savaşıyorlardı.

(Şahkulu) adındaki kişi de bu «baş»lardan biriydi. Kendisini, İran
tahtında oturan (Safevi Devleti Hükümdarı) Şah İsmail'e adanmış olan
bu adam. Şah İsmail gibi fanatik bir «Şii» idi. Acemlere özgü bir
mezhep olan, bu inanca bağlı olarak pek çok sayıda «tarikât» ler,
Selçuklular döneminden bu yana bu Türk yurduna yayılmış, Türk ırk
bilinci, Türk dili ve eski

168

; PADİŞAH ANALARI

Türk dini zaten yokolup gitmişti.

Osmanlı zulmünden bıkmış usanmış, yanıp yakılmış olan Anadolu Türklerinin başına geçerek ortaya çıkan Şahkulu, gerçekte, Türklerin felaket ve sefaleti ile birlikte yürüyen cehaletini, kendi Şii inançlarına basamak yapıyordu.

– Ben, Şah İsmail'in vekili, Hz. Ali'nin halifesi-yim. Sizleri Osmanoğullannın zulmünden kurtarmağa geldim. Ey, bunca zaman Osmanoğulannın taç ve tahtı için, körpe rum dilberleriyle sarmaş dolaş zina etmeleri için, saltanat sürüp afyon çekmeleri için rum diyarlarında can ve de kan verenlerin evlâttan, işte bu kez kendi kurtuluşunuz için dövüşeceksiniz! diyordu.

Bu toprakları yurt edindiğinden beri kimi zaman Selçuklulardan, Moğollardan ve şimdilerde de Osman-oğullannndan çekmediği çile ve görmediği zulüm kalmamış olan Anadolu Türkleri, bu sesin ardına düşmeyecekler miydi?

Olacak şey miydi, bu?

Ve, can havli ile bu kez de bu sesin ardına düştüler.

Ne var ki, Şahkulu denilen, Tannın kulluğunu bırakıp Acem şahı'nın kulluğunu kabullenmiş adam, daha ilk başta, Osmanoğulların başkaldırısını, mezhep ve tarikat savaşına dönüştürdü.

Şii mezhebinden olmayan kimler varsa onlara saldırıyor, evler köyler basıp kimilerini öldürüyor, kimilerini de kazığa oturtuyordu.

Şahkulu üstüne çıkarılan Osmanlı kuvvetleri (Sancakbeğleri ve Beğlerbeğleri) denilen Enderun yetiştirmesi dönme ve devşirme komutanların yönetiminde idi. Buna rağmen, Şahkulu'nun ardında toplanan ve yüreklerinde çöreklenmiş kinlerinden başka si-

169

PADİŞAH ANALARI

iahlı olmayan kalabalıkları yenik düşüremiyorlardı. Burdur, Kütahya ve İsparta illeri, Şahkulu egemenliğine teslim oldu. Anadolu Beğlerbeği Karagöz Paşa'yı tutsak alan Şahkulu, bu devşirme Osmanlı Paşasını kazığa oturttu. Şehzade Ahmet, Amasya'da «sözde Vali» idi. O'nun gönderdiği kuvvetleri de yenik düşürdü. Osmanlı Padişahı İkinci Bayezit, bu kez Sadnâzam-devşirme köle-Ali Paşa'yı, Şahkulu ile savaşmaya gönderdi.

Bu süre içinde, Şahkulu'nun peşine takılanlar iyice çoğalmış ve savaşa gerekli araç-gereç ve silah, yeterince sağlanmıştı. Bu arada bir alay Sipahi de Şah-kulu'na katılmıştı.

Sadrazam Ali Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetleri de bir olumlu sonuç alamadı. Şahkulu kuvvetlerinin eline düşen Sadrazam Ali Paşa, işkence ile öldürüldü.

Her savaşta, bir daha dönmek üzere yurdundan alınıp, Osmanlı uğruna ölüme gönderilen Anadolu erkeği için kaybedilecek zaten bir şey yoktu. Osmanlı padişahları ikiyüz yıldır Türkleri nasıl olsa savaşlarda kırıyor. Birer «Arap adı» verilip ülkenin ve toplumun başına geçirilen ve üstelik Beğlik ve Paşalık rütbeleri ile yükseltilmiş olan dünün tutsak köleleri, «haraç» diye «vergi» diye ne bulurlarsa ellerinden ve evlerinden alıyor, kuru bir dilim ekmeği: «bu sana yeter» diye, Anadolu Türküne bırakıyorlardı.

Zulüm, işkence, ölüm; zaten her bir dönme ve devşirme Beğ ve paşa'ya bağışlanmış birer «hak» ti. Zulüm gökyüzüne uzanmıştı ama, gökkubbede yankılanan feryatları yalnızca Tanrı duyuyordu.

2. Bayezit'in yabancı soylu karılarından biri olan ve (Gülruh Sultan) takma adı ile anılan kadının şu

170

PADİŞAH ANALARI

mektubları ilginçtir:

«... Köylüler geldi. İskender adındaki bir Subaşı'n-dan yakındılar. Her bir şeylerini ellerinden aldıklarını, zulüm ve işkence eylediklerini söylediler. Ve oğlum Alemşah'm ettiklerini anlattılar. Yirmibin akçe veremiyen adamları zincire vurup Ağustos güneşinin altında bırakmışlar. Benim padişahım, benim feryadıma medet eyle. Oğlumun hocası ve hekimi fesat ehlidirler. Oğlumuzu doğru yola yöneltecek kimseler gönder ki, doğru yolu bulsun. Beni, analıktan çıkardılar. Kendi bildikleri gibi yaşıyorlar.»

Ülke ve toplum, her zaman olduğunca, birbirine eşit durumu sürdürüp gidiyordu.

İkinci Bayezit, 11 yıl önce 1501'de 200 yıldan beri kesintisiz olarak Osmanoğulları'nın sürdürdükleri sal dınlara direnen (Karamanoğulları) Türk devlet kuruluşunu bir daha dirilmemek üzere tarihe gömmüştü.

İşte, bu mektup oradan geliyordu. Ama kim kime idi?

Bir yıl sonra doğuda, Acem potasında Türklüğünü yitirmiş, bir başka tür Selçuklu ve Osmanlı benzeri Şah İsmail, Akkoyunlu Türk devletini ortadan kaldırmıştı. (Sünnî), (Şif) deyimleriyle tanımlanan; bu, Arap ve Acem mezheplerinin yıkıcı inançları Türk yurdunu öylesine sarmış ve bu mezheplerden kaynaklanan (Tarikatlar), öylesine yaygınlaşmıştı ki, Anadolu Türk'ünün bir daha kendi öztürk benliğine dönüşü, hiç bir çağ ve dönemde belki de mümkün olmayacaktı.

İrkinin soy kökenini, tarihini, töresini ve dilini, kendi Öz (Gök dini) ni bilmeksizin, varlığının düşmanları olan başka başka ırk ve soyların dinsel ve toplumsal inançlarının çemberi içinde sıkışıp kalacaktı.

171

PADİŞAH ANALARI OLAYLARIN PERDE ARKASI

2. Bayezit, (Cem Sultan) in işini bitirip yokettik-ten sonra, Cem'in «Padişah» olması için yardımcı olduğu bilinen (Gedik Ahmet Paşa) yi da ortadan kaldırmak için, Edirne'deki Sarayında görkemli bir şölen düzenletti.

Tüm devşirme «Vezir ve Komutan»lar ve en başta Gedik Ahmet Paşa şölenin özel çağrılılarıydı.

Gece yarılmasına kadar yenilip içildikten, Saz ve söz faslı bittikten sonra, şölendekilerin tümüne «Samur kürk»ler giydirildi. Sıra, Gedik Ahmet Paşa'ya geldiği zaman, O'nün sırtına «siyah kaftan» geçirildi. Bir anda kollarını iki yandan sıkıca tutan cellat bostancılar Gedik Ahmet Paşa'yı sürükleyerek hünkâr Salonunun hemen kapısı önünde boğazladılar.

Kanıbozuk devşirmelerin utanmadan «Veli» ve «Sofu» ünvanlarıyla yücelttikleri 2. Bayezit, olayın ardından (İskender Paşa'ya) şu «hattı hümayun'u» gönderdi:

«... Gedik Ahmet'i tepeledüm. Gerekür ki, sen dahi tiz davranıp Cem'in oğlunu mecal vermeyüp boğ-durasun..»

İskender Paşa, buyruğu alır almaz (Cem)'in küçük oğlu «Oğuz»u boğdurdu!.. (Yıl: 1483).

Cem'in büyük oğlu Murat, Rodos adasına kaçarak canını kurtardı.

Rodos'ta, din değiştirip hıristiyan oldu. (*)

Ama bu kaçış bile Murat'ı kurtarmaya yetmeyecekti. Çünkü daha sonra saltanat tahtına oturacak olan (Kanuni) Süleyman, Rodos'u aldıktan sonra; Mu-

(*) Topkapı arşivi, D. No: 8003-9629.

172

PADİŞAH ANALARI

raf ı da ve Murat'ın oğlunu da öldürtecek ve ne kadar «Kanuni(!)» olduğunu kanıtlayacaktı!..

Dönemin ozanları, Cem'in ağzından, Bayezit'i yeren, taşıyan manzumeler yazıyorlardı. Bunlardan bir kaç şöyle idi:

1) Yürü... var, ey Bayezid, Sen sür devrânım,
«Saltanat baki kalır derlerse ol yalandır..» ' 2) «Sen pisteri gülde yatasun şevk ile handan..

«Ben kül döşenen külhân-ı mihnette. , ' sebep ne?»;

BİR İÇ SAVAŞ

2. Bayezit henüz taht'ında oturuyordu ama, kardeşleri ve oğulları taht'ı ele geçirmek için gece gündüz kanlı planlar yaparak işe girişmişlerdi. Bu, içten pazarlıklara çok sinirlenen Yeniçeriler dört bir yörede bar bar bağılıyorlardı:

– Şehzade Korkut ve de Şehzade Ahmet de kim ola? Padişah olacak âdem mi (adam mı) dir onlar? Vezir Vüzerâ âyan'da cem olup (toplanıp) hüküm yürütmeğe yeltenmişler! Biz ne güne dururuz, bre nâmertler? Hükümü biz verirük.. Pâdişah'ı gene biz se-çerük! Bize ağzında kemik tutan köpek diyesi imiş Vüzerâ! Biz köpek değil, aslanız! Vallaha

bize yiyecek kelle gerek! Cümlesi bilmiş olalar, kellelerini bir bir düşürür, sıcak kanlarında el ıslarız! Biz, Pâdişah'ı seçtik.. Padişahımız Sultan Selim Han'dır! Duyduk, duymadık diyen olmasın., böyle bileler!..

Ne ki, Şehzade Ahmet'in Padişah olmasını kendi

173

'i

1 1

PADİŞAH ANALARI

aralarında karara bağlamış olan Vezirler ve paşalar, Yeniçerilerin başkaldırısına aldırış etmiyorlardı.

«Yularkıstı Sinan Paşa» ve ona bağlı olanlar Ahmet'i Üsküdar'dan İstanbul yakasına getirecek Saltanat kayığı hazır edilmiş, atlas bayraklarla süslenmişti.

Ahmet, O'ndan yana olanların –sözde hükümet eder görünen devşirme devlet erkânı– programına göre ertesi gün «taht'a» oturtulacak ve ülkenin Padişahı ilân edilecekti.

Olup bittileri izleyen ve gerçekte her dönemde devletin ve ülkenin tepesinde hüküm yürütmeğe alışmış binbir kan bulamacının ürünü Yeniçeriler hemen ayaklanıp «kazan kaldırdılar». Böylece, Yeniçeri isyanı balşamış oluyordu.

(Ahmet)'in padişah olmasından yana olan kimler varsa, Yeniçeriler, onları ortadan kaldırmaya hazırıldılar, ilkin, Vezir Mustafa Paşa'nın, Kazasker Mü-eşşetzade Abdurrahman'in, Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa ile Nişancı Cafer Çelebi'nin köşklerine, konaklarına saldırdılar. Herbirini yağma ve talan ettiler. Aradıklarının kaçıp bir yerlere gizlenmiş olmaları yüzünden kellelerini kesemedikleri için çılgına dönmüşlerdi.

Bilinçsizliğin, kara cehaletin kör edip güçsüzleş-tirdiği zavallı halk, korku içinde evlerine kapanmış, alışageldikleri bu kasırganın da durulmasını bekledi-yordu.

Saltanat tahtına oturup padişahlığının gerçekleşeceğini uman Şehzade Ahmet, bu durum karşısında, Üsküdar'da kurulmuş Otağım toplatıp, yamndakilerle birlikte Anadolu'nun içlerine doğru kaçtı.

Umulan saltanat ve iktidarın ortakları olan vezir-

174

PADİŞAH ANALARI

leri ve paşaları karşısına alan Ahmet:

– Bre ağalar, dedi, bilmiş olasız bundan böyle^ Anadolu'nun Padişahı benim! Hükmüm bu yoldadır, bir diyeceği olan var ise ortaya çıkmaludur!..

– Biz de öyle düşünürüz, Hünkârımız, Efendimiz! dediler.

Adamlarım, Anadolu'nun değişik yörelerinin Beylerbeyliğine, Sancakbeyliğine, kadılık ve komutanlıklarına atadı.

Oğlu Alaeddin, Anadolu'nun İl, ilçe ve kentlerini basarak, Moğolların eşiti zulüm ve cinayetlerini birbiri ardına diziyordu.

Ne var ki, Ahmet'in ve oğlu'nun hüküm yürütmeleri pek uzun sürmedi.

Henüz Osmanlı taht'ında oturan İkinci Bayezit. Ahmet'in küçüğü olan Şehzade Selim'i, ordunun başında, Ahmet'in üstüne gönderdi.

Türk ırkının ne kara yazgısıydı ki, her iki Osmanlı Şehzadesinin buyruğu altındaki ordular, Anadolu'nun Öztürk yurtlarından zorla tutsak alınarak savaşa sürülmüş Öztürklerden oluşuyordu!..

Akan kan, uçup giden, yokolan canlar Türklerin-di; ama saltanat Osmanoğullarının ve yörelerindeki devşirme dölleri devlet erkânı ile kanı bozuk Yeniçerilerin olacaktı, her zamanki gibi..

«Kardeşler ve oğulları», Anadolu'nun değişik yörelerinde azgın bir savaşa girişmiş ve bu kanı bozuk Osmanoğulları uğruna, Türk, Türk'le boğaz boğaza vuruşuyordu!., (yıl: 1512).

Sonuçta, yengi, Şehzade Selim'in; yenilgi ise Ahmet'in oldu.

Gerideyse, bir kez daha yakılıp yıkılmış, yağma ve talan edilmiş, yeniden kangölüne dönüştürülmüş

175

PADİŞAH ANALARI

•Öztürk köyleri, kasabaları ve kentleri kaldı. Bir de,

Osmanoğullarının zorla asker edip birbirlerine karşı savaşa sürdükleri Öztürklerden bir daha geri dönmeyeceklerin anıları.. Birinci Selim, 9. Osmanlı Padişahı olarak babasının yerine oturur oturmaz ilk buyruğu :

– Pederim Bayezit Hân'ı, Urumelinde (Rumeli) bir yere süresüz!.. Oldu. Balkanlarda (Dimetoka) bölgesinde barındırmayı düşündüler, ilkin. Yanına 5-10 cariye ve bir kaç hizmetçi-uşak verdiler İkinci Bayezit'in; yola çıkardılar.

Selim'in çevresine üşüşen yeni yeni devşirme dalkavuklar, bir süre geçtikten sonra:

– Ferman sizindir yüce hünkârimız, dediler. Ve-lâkin rivayet şöyle ki: pederiniz Bayezit Hân boş durmayıp geçtiği yerlerde kendüsüne tâbi silahlı kimes-neler tedarükten geri durmaz denülür!..

– Buluruz, dedi, Selim. Tiz vanp icabını görsünler, amma kimesiye bilmeye ne olduğunu!..

İkinci Bayezit henüz yoldaydı. Edirne'nin güneydoğusu dolaylanndaki Havsa kasabasının Abalar köyünde gecelediği sırada, Selim'in gönderdiği cellatların elinde boşularak can verdi.

YÜZLERCE YABANCI KADINDAN YALNIZCA SEKİZ KADIN..

İkinci Bayezit'in yatıp kalktığı yüzlerce devşirme Saray kadını içinden yalnızca sekizi çocuk doğurduğu

176

PADİŞAH ANALARI

için «karısı» sayıldı ve belgelere geçirildi.

Şu var ki, Osmanlı tutkunu tarihçiler, hemen her Osmanlı Padişahına yaptıkları gibi, 2. Bayezit'e de, iki Öztürk kadınıni karısı olarak göstermekten geri kalmadılar.

Bunlardan (Ayşe) takma adını taşıyan kadının (Dülkadiroğullarından Alâüddevle)nin; (Hüsnüşah) takma adını taşıyan kadınınsa, (Karamanoğullann-dan Nasuh Bey'in) kızları olduğunu savundular.

Bu düzmeceler hep aynı amaç doğrultusunda. Ünlü Osmanlı Padişahlarını «Türk soyundan doğmuş» olmalarını kanıtlamak!..

Nitekim, Yavuz Selim'in (Alâüddevle)nin; (Şehzade Şehinşahın da, (Karamanoğlu Nasuh Bey) in kızlarından doğmuş olduklarını, böylece Osmanoğul-ları'nın Türk soyuna karşı ne kadar önem ve değer vermiş olduklarına (!) Türkleri inandırmak..

Oysa, (Ayşe) adını taşıyan devşirme, Bizanslı bir Rum kızı'ydı. Trabzon Rum Pontus İmparatorluğu'nun ortadan kaldırılmasında tutsak alınıp İstanbul'a getirilen bir Rum ailesinden di. Ölümü de, anayurdu (Trab-zan)da, 1505'tedir.

Yalanla örülü şu 600 yıllık tarihin gerçeklerden ne denli yoksun –hem de kasıtlı olarak yoksun– bırakılmış olduğunu belirlemek için, bir kez daha örnek vermenin zorunluğuna inanıyorum:

1) Tarihçi Franz Babinger ve Halil Ethem'e göre: (2. Bayezit'in çocuk doğuran kadınlarından Ayşe Hatun) Dülkadiroğlu Alaüddevle'nin kızıdır ve (Yavuz Selim)'in annesidir.

2) Prof. Tayyib Gökbilgin'e ve Çağatay Uluçay'a göre ise, (Yavuz Selim)'in annesi: devşirme-yani Rum ya da Sırp kızı (Gülbahar) takma adlı câriye'dir.

177

PADİŞAH ANALARI

Tarihsel gerçeklerin ışığında ve belgelerle Türk düşmanlıkları kanıtlanmış olan Osmanoğulları, Orhan'dan başlayarak geçen 212 yıl içinde ve bundan böyle geçecek 410 yıl ki, toplam: 622 yıl boyunca, hiç biri, bir Türk anadan doğmamış ve doğmayacaktı.

2. Bayezit'in büyük oğlu –Yavuz Selim tarafından öldürülen– Ahmet, Abdullah, Korkut, Şehinşah, Şahsultan, Alemşah ve gelecekte (9. Osmanlı Padişahı) olarak taht'a çıkacak ve üstelik (Yavuz) lâkabıyla de yüceltilecek olan (Selim) ve 12 kızı da, sırasıyla: (Ayşe, Bülbül, Ferahşad, Gülbahar, Gülruh, Hüsnüşah, Nigar, Şirin) takma adlarıyla tarihsel belge^re geçirilen yabancı soylu (Sırp, Rum, Romen, Bulgar) kökenli devşirme «odalık/cariye» Beti, Anita, Suzi, Lilia-na, Katherin, Nina, Martha, Danilova'dan doğmuşlardı, (1, 2, 3, 4) Düşünmek gerekmez mi?

Hangi gerçek, birbirinin karşıtı –dayanaktan yoksun, belgesiz– yakıştırmalarla ortaya çıkarılabilir?

Özellikle, Osmanoğulları'nın Öztürkler ve Anadolu'nun sayıları 22'yi aşan yöresel Türk devletlerine karşı tutum ve amaçları baştan sona bilinirken, bu yakıştırmaların değer ve anlamı olabilir mi?

Şunu da vurgulamakta yarar vardır, sanırım; gerçekleri yazma yürekliliğini göstermiş bir kaç tarihçi, tezkireci ve salnameci dışında, Osmanlı'ya tutkun hiç

(1) Aşıkpaşa Tarihi, 1490

(2) Selina Ballance, Early Turkish Buildings in Trabzon, Belleten, 29.

(3) Franz Babinger, Mehmed der Eroberer, Münih, 1953.

(4) Tayyip Gökbilgin, Türkiyat Meç., 9, 1951.

173

PADİŞAH ANALARI

>

bir tarihçi gösterilemez ki, o yıkılıp yakılan, talan edilen öztürk devletleri halkının Osmanoğulları'na tutsak olduktan sonra uğradıkları felâketi, zulmü, soykırımını dile getirmiş olsun. Ve o Türk başbuğları'nın ve aile bireylerinin âkibetlerini*tüm açıklığı ile gözler önüne sererek bugüne bırakmış olmanın onurunu taşıyın..

179

DOKUZUNCU BÖLÜM

ÖKÜZUNCÜ OSMANLI PADİŞAHI BİRİNCİ SELİM

DÖNEMİ VE DÖNÜP DURAN BOSTAN DOLABI

(1512-1520)

DEVLET, DEĞİŞİK İRK VE SOYDAN GELEN DEVŞİRME-KÖLE PAŞALARIN, ZENCİ SARAY AĞALARININ ELLERİNE BIRAKILMIŞTI.. PADİŞAHLAR'SA, BABALARINI, KARDEŞLERİNİ CANAVARCASINA ÖLDÜRÜYORLARDI!..

Yavuz Sultan Selim de aynı çığın izlemekte gecikmedi. Babası 2.

Bayezit'i alaşağı edip boğdurduktan sonra «Taht» a çıktığı ilk gün, Yeniçerilerin ortadan kaldırılmasını istedikleri bir «Sipahi Beği»ni, önüne diz çöktürerek hemen orada kafasını kestirdi.

Babası 2. Bayezit'in taht'tan indirilip kendisinin Padişah olmasında en etkin yardımlarını gördüğü Yeniçerileri böylece sevindirip, onlara olan minnet borcunu ödemiş oluyordu.

Bu iki cinayetinin hemen ardından; babası 2. Bayezit'i önce sürgüne götürmesi ve sonra da, boğup öldürmesi için buyruk verdiği ve üstelik en güvendiği «Cellat başı» m, Dimetoka'dan döner dönmez bir başka cellata kafasını kestirdi. Bu adamı ortadan kaldırmakla «Baba kaatilliği»nin örtbas edileceğine inanı-

181

PADİŞAH ANALARI

yor, hiç kimsenin bu cinayetini öğrenemeyeceğini sanıyordu.

Oysa, O, babasından sonra iki erkek kardeşini, beş yeğenini de öldürmüştü. (Fatih 2. Mehmet'in) Padişahların dilediğinde soy-sülâle öldürmelerini öngören ünlü yasası, her bir Osmanoğlu'nu sınırsız cinayet işlemeğe yönelten bir tutkunun kökeni olmuştu.

Birinci Selim, bu kadar cinayetle yetmeyecekti.

Kana susamış bir canavann örneğini veren bu Osmanlı padişahı, bu kez, Sadrazam Koca Mustafa Pa-şa'yı çağırarak, eline bir liste tutuşturdu.

Bu liste, yeni kurbanların adlarını içeriyordu.

– Baka Paşa, dedi. Bunda yazılı âdemlerin (adamların) cümlesini, tiz ulaklar gönderüp getirtesün!..

Sadrazam Koca Mustafa Paşa, çocuk yaşta Osmanlı Sarayına satılmış bir Sırp'tı. (Enderûn-u Hümâyun) denilen: İçoğlanlar Örgütü'nde (Mustafa) adın) takmışlar, bir parça okuma yazma ve Osmanlıca konuşma öğretmişlerdi. İkinci Bayezit, bu güzel yüzlü Sırp oğlanını çok sevmiş, erkek odalıkları arasına onu da katmıştı!..

Osmanlı geleneği, Pâdişâhların koyunlarından çıkan bu oğlanlara; devleti, milleti ve ülkeyi Pâdişâh adına yönetimin en yukarı katına kadar çıkma olanağını hayâsızca peşkeş çeken bir gelenektir.

İkinci Bayezit, bu Sırp oğlanını önce Vezir yapmış, daha sonra da

Başvezir'liğe (Sadrazam) getirmişti.

Birinci Selim için, babasından kalan bu adam, ilk fırsatta ortadan kaldırılması gereken biriydi. Ama tüm düşmanlarını bu adamın aracılığı ile yok edecek, daha sonra onun hesabını görecekti.

(Koca Mustafa Paşa) adını taşıyan Sırp, Birinci

182

PADİŞAH ANALARI

Selim'in uzattığı listeye şöyle bir göz attıktan sonra korku ile irkilerek hükümdarın yüzüne baktı:

- trade devletlu hünkânındır, dedi. Velâkin...

Birinci Selim'in gözlerinin aklan büyüdü, bir kulağına takılı uzun sarkancalı küpe şingır şingır sesler çıkararak yerinden oynadı:

- Susasız... bizi dinleyesüz deyu beşvezirimüz-süz, bilesüz bunu Paşa!..

Sadrazam korkuyla titredi. Eğildi, eteğini öptü Selim'in:

- Beli, Sultanım! dedi. Ferman, Efendimizindir.

- Gayetle doğrudur, diye karşılık verdi, Osmanlı Pâdişâhı; daha sonra yavaştan konuştu:

- Eline verdüğümüz listede bir bir esâmisi (adlan) kayıtlı devlet erkânına, kendi konağında bir azim (büyük) ziyafet tertipleyeceksiz. Ve dahi konağında hazır bekleyen bostancılarıma (Cellatlar) teslim ede-Siz!..

Sırp asıllı Sadrazam, bu zalim Osmanoğlu elinde kendi sonunun da, bu tür bir oyunla sonuçlanacağını sezinlemekle beraber, başka çıkar bir yol olmadığını bildiği için:

- İrâde Şevketlu hünkânındır, diyerek eğilip Selim'in ayak dibini öptü, yüreği çarpa çarpa huzurdan çıktı.

Kırktan fazla adamın kafaları, o gecenin sabaha yakın saatlerinde, Cellatbaşı Arnavut Sinan'ın ve yamaklarının bilenmiş yağlı kılıçlarıyla gövdelerinden ayrıldı.

Şimdi sıra, öteki kardeşlerine gelmişti*..

Ağbisi Korkut'u, Ahmet'i, Abdullah'ı, Şehinşah'ı, Şahsultan'ı,

Alemşah'ı, Mahmut'u ve Mehmet'i öldürt

183

PADİŞAH ANALARI

tükten başka, bunların bütün çocuklarını ve kanlarını da öldürttü.

Bir çeşit rahatlıkla derin derin soludu, cinayetlerinin ardından.. Bu arada, Sadrazam Koca Mustafa Paşayı da öl-dürtmeyi unutmamış, onun da kafasını kopartmıştı.

Anadolu yine inim inim inliyor, ama sesine ses verenin çıkması bir yana, devşirme iç oğlanları arasında yetişmiş; Sancakbeği, Beğlerbeği, derebeği - Si-pahiağası olmuş.- Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut, İtalyan, Fransız, Rus, Çerkez, Gürcü soyluların zulmü altında aç, sefil, çıplak, bilim ve kültürden yoksun, işkencelerin en beterleri altında eziliyordu.

Selim, Padişahlığının ikinci yılında komşu İran'la savaş hazırlıklarına girişti. Çünkü, saltanatını görkem içinde sürdürebilmesi için sarayının hazinesine altın gerekliydi. Sonra, yeni kadınlar ve yeni oğlanlar lâzımdı, zevkini sonsuza vardırma için...

İran tahtında, Türk soylu bir hükümdar olan (İsmail Safevi) vardı. 14 yılda 14 devleti yıkmış^ güçlü ve büyük bir İran devleti meydana getirmişti.

Ama, Persler'in (Acemler) kültürel ve dinsel inançları doğrultusunda özbenlik bilincini yitirmişti. Acemlerin Şii mezhebini benimsemiş, bu tarikatin en büyük Şeyhi olmuştu, üstelik.

Arapların dini ve dili bir yanda, Acemlerin Şii mezhebi bir yanda, zaten tüm Türklerin nice zamandır vicdanlarına çöreklenmiş, özbenlik bilincinin yerine bu yabancı akımlar oturmuştu.

Yüzyıllardır bir uyarıcı çıkmıyordu. Daha da çık mayacaktı, taa...

Kemal Atatürk, Anadolu'nun bağrında ortaya çıkana dek, böyle bir uyarı duyulmayacaktı.

Birinci Selim'e devşirmeler, Cinayetlerin ve saldır-

184

PADİŞAH ANALARI

ganlıklarının ölçüşünce, (Yavuz) lakabını takmışlardı. Bu kez de güçlü bir ordu hazırlatarak başına geçmekte gecikmedi.

Ama, büyük savaşa başlamadan yapılması gere^ken bir başka ve en önemli sorun vardı, Selim için..

Anadolu'nun dört bir yanında (Şiî mezhebi) ni benimsemiş Türkler, ne olacaktı?

Bir araştırma ve sayım yapıldı el altından; kırk-bini aşkın Türk belirlendi, Anadolu'da Şiî ve Şafii mezhebinden...

- Hiç birini sağ koman! diye buyurdu, Selim. Hepsini kılıçtan geçiresüz... ve dahi çoluk çocuklarını da kesip bitüresüz!..

Binleri aşkın, yabancı soylu devşirme Saray Çella-tı Anadolu'ya gönderildi. Ve kırk bini aşkın Şiî ve Şafii mezhep yanlısı Türk, çoluk çocuklarıyla birlikte kılıçtan geçirildi.

Kanı bozuk soylarından kalan Türk düşmanlığı yeniden hortlamış, oç fırsatı bir savaş ve «mezhep» bahanesiyle ortaya çıkmış ve alınmış oluyordu, böylece...

Taa.. dedesinin dedesi Osman'dan, hem de büyüyerek gelen «Kin» O'nun yüreğinde de yaşıyordu.

Kuduz bir köpek benzeri iştahla saldırıyor, ardı arkası gelmeyen cinayetlerini işliyordu. Kimseyi konuşurmuyordu karşısında; konuşmak cesaretini gösteren kim olursa olsun, kafasını hemen orada vurdurup gövdesinden ayırtıyordu.

Ama, baygın bakışlı bir oğlan gözüne dayanamıyordu, yüreği!..

Nitekim, «altın, kadın ve oğlan» tutkusuyula giriştiği İran savaşına giderken, yüzbinlerce Türkün can ve kan verdiği (Çaldıran) dolaylarındaki bir köyde

PADİŞAH ANALARI

rasladığı bir acem oğlanının karşısında uzun uzun durup, tutkusunu şu iki dizıyla dile getirmekten kendini alamadı:

«Şirler (aslanlar) pence-i kahrımdan olurken lerzan, Beni bir gözleri ahuya zebûn etti, felek!..»

Evet.. Osmanlı tarihçilerinin (Yavuz) unvanı takarak yüceltmeye çalıştıkları Birinci Selim'in gerçek ruh ve vicdan yapısı böylesine kanla ve en ters tutku ve eğilimlerle yoğrulmuştu; tıpkı kendinden önceki Osman oğullan gibi...

Dünyanın neresinde, başında Türklerin bulunduğu bir devlet varsa, Osmanoğulları için bunlan yıkmak ve egemenlikleri altına almak gerekliydi!..

Böyle bir sonucu gerçekleştiremezlerse hep tedirgin, hep diken üstünde oturur sayıyorlardı kendilerini. Anadolu toprakları üstündeki tüm Türk devlet kuruluşlarını, bir türlü unutamadıkları Türk düşmanlığının sürüp giden etkisiyle ortadan kaldırmışlardı. İran'a da bu yüzden saldırmıştı, Selim. Çünkü, devletin başında bir Türk vardı. Nasılolsa Türk'ü, Türk'e kırdırıyordu. Böylece bir taşla iki kuş vurmuş olmanın tadını çıkarmış olacaktı.

İran savaşından sonra, Mısır'a yöneldi. Çünkü, Filistin'den başlayarak Suriye toprakları, Halep'e kadar tüm Mısır, Türk kölemenlerin egemenliği altındaydı.

Halep, Şam üzerinden Suriye ve Filistin topraklarına girdi. Ve ardından tüm Mısır'ı ele geçirdi. O zamana değin Mısır'a bağlı olan Hicaz'ın da ele geçirilmesiyle (İslâm Halifeliği) de Osmanlı Padişahı Yavuz Selim'e geçmiş oldu.

Gerçekte hiç bir din'le, hiç bir Tanrısal inançla

PADİŞAH ANALARI

ve yakın ilgi ve ilintileri olmayan Osmanoğullan'-nın Dokuzuncu Pâdişâhı Selim'in bir yeni unvan olarak elde ettiği (İslâm Halifeliği) Türkler için büyük bir belâ olacak ve bu yolda, Araplar uğruna milyonlarca Türk, kum çöllerinde yüzyıllar boyu can verip kan akıtacaklardı.

Birinci Selim'e (Yavuz) ne Vezir ne de Sadrazam dayanıyordu. Sırp soylu tutsak köle Koca Mustafa Paşa'yı öldürttükten sonra onun yerine

atadığı Arnavut köle Sinan Paşa'yı da harcamış, ardından: yine içoğlan-lardan biri olan Arnavut Yunus'u Paşalık rütbesiyle yücelterek Sadrazam yapmıştı.

Birinci Selim (Yavuz)'in «Mısır»ı ele geçirme isteğini kamçılaman en büyük amaç, Mısır'da «Türk» adını taşıyan devletin bir an önce ortadan kaldırılmasıydı. Çünkü Mısır'da, ilkin Türklerin başa geçtiği, daha sonraları «Türk-Çerkez» kanşımı bir iktidarın egemen olduğu bir devlet vardı. Bu devletin adı: (Ed devlet-üt Türkiye) idi.

(*) 267 yıl egemenlik süren bu büyük Türk devleti'nin resmi dili de Türkçe'ydi, üstelik. Türk ırkının adını-sanım dünya üzerinden kaldırıp yoketmeğe and içmiş Osmanoğulları'ndan biri olan Yavuz Selim, 1517'de tüm güçleriyle Mısır üstüne saldırıya geçerek bu büyük Türk devleti'ni de tarihe gömdü. Mısır hükümdan (Kansu)yu öldürdü. İki milyar altınla dolu hazinesine de sahip oldu.

Mısır'ı ele geçirmek için girişilen savaşta Osmanlı Ordusunun başında yer almıştı, bu devşirme Sadrazam Yunus, Zafer sağlandıktan sonra da, yine bu

(*) Tarih-i Nişancı Mehmed Paşa, İstanbul 1279, s: 83. (2)

Ananiasz Zajaezkowski, (Manuel arabe de la langue 4es Turces et des Kiptchaks) 1938 Varşova, s. VI-VII.

187

PADIŞAH ANALARI

adam, buyruğu altındaki Yeniçerilere Mısır'ı yağma ve talan ettirmiş; hükümdarının: altın, kadın ve oğlan tutkusunu karşılamak için, bin deve yükü altın ve gümüş elde ederek, yüzlerce arap kız ve oğlanıyla birlikte Birinci Selim'e sunmuştu.

Yavuz Selim'in amacı gerçekleşmişti, böylece. Mısır'ı, Çerkez soylu bir derebeğinin yönetimine bırakarak başkent İstanbul'a doğru yola çıktı.

Osmanlı hükümdan kafilenin en önündeydi. Az. gerisinden de Sadrazam Yunus Paşa geliyordu. Bin deve yükü altın ve gümüş kervanını tutsak arap kızlarıyla arap oğlanları izliyordu. Ordu dört bir yanı kuşatmış olarak yol alıyordu, peşleri sıra.

Yavuz Selim, altın ve gümüş kakmalarla bezenmiş görkemli atının üstünde, yeri-göğü küçümseyen bakışlarını yörede dolaştırıyordu.

Gazza'ya yaklaşıldığı bir sırada atının dizginlerini kasarak, Sadrazam Yunus Paşa'ya döndü:

- Baka Paşa, dedi. Mısır'ı ardımızda koduk.. Gaz-za önmüzededir!

Sadrazam :

- Beli devletlû, diye karşılık verdikten sonra arkasını getirdi.

Velâkin bunca kan döküp can telef ettikten sonra ülkeyi bir Çerkez beğinin eline bırakıp döneriz!..

Şöyle bir irkildi, Birinci Selim. Gözlerinin bebeği görünmez oldu, aklan daha bir irileşti.

- Bre nâmert... bre kendin bilmez! diye haykırdı. Sen gibi bir köle mi, ettiğimiz işi beğenmezlik eder?

Sağına soluna çevirdi kafasını, koruyucu güvenlik birliğinin komutanını gördü:

- Bre ne durursuz? Tiz varın, urun kellesini şu kendin bilmez!

diye haykırdı.

188

PADIŞAH ANALARI

Bir anda, yirmiyi aşkın Yeniçeri saldırdı Sadrazamın üstüne, çölün kumlan üstüne çökerttiler adamı; kafasını gövdesinden ayınp bir yana fırlattılar.

Selim, tek kulağına takılı uzun sarkancalı, yakut ve pırlantalarla işlenmiş altın küpesinin yuvarlak halkasını şmgırdatarak zevkle baktı, çölün sıcak kumlan üstünde ordan oraya zıplayan kafaya. Sonra sertçe mahmuzladı atını, hızla uzaklaştı.

Polonya Yahudisi Helga'yı (Mehdi-Ülyâ) hkla yücelterek (Hafsa Sultan) adını taktılar. Sırp kızı Aleksandra'ya (Ayşe Sultan) dediler. Ya, Taçlı Hatun?

Mısır dönüşünde, bin deve yükü altın ve gümüş ganimeti Sarayının hazinesine yerleştiren zulüm ve cinayette Yavuz, Birinci Selim,

tutsak arap oğlanları «iç oğlanlar» örgütündeki öteki oğlanların arasına, körpe arap kızlarını da «Harem-i Hümâyun» denilen kadınlar panayınındaki binleri aşkın hıristiyan cariyelerin arasına kattı. 1517'de, Kudüs'ü ve dolaylarını ele geçiren Yavuz Selim, Yahudiler'e tüm özgürlüklerini başışlayarak, soyunun yolunu izledi. Sarayın ses ve sır vermeyen kalın duvarları içinde yeni eğlenceler birbirinin peşi sıra düzenleniyordu. İri kara gözlü, fil dişi tenli Kıpti ve Arap melezi kızların, kuğu ağızlı fıskiyelerden suyun pul pul döküldüğü havuz başında çırcıplak sürdürdükleri kıvrak rakslarını soluk soluğa izleyen Selim, kızlardan dilediğinin bileğine yapışarak kalın perdenin ardındaki sedire doğru sürüklüyordu.

189

PADİŞAH ANALARI

r

Osmanlı hükümdar müessesesinde «nikâh» diye, evliliğin kayıt ve sicile tescili diye bir işlem, sözkonu-su değildi. Yalnız, titizlikle korunan bir ilke vardı ki, hiç biri bu ilkeyi ayakaltı etmeği aklının ucundan bile geçilmemişti. Bu ilkeye göre, geleceğin Pâdişâhını doğurma hak ve yetkisi, O binlerce yabancı kadın arasından, sadece: Rum, Sırp, Bulgar, Yahudi, Rus ve Fransız kadınlarına özgüydü. Bunların dışında kalan ırklar, Osmanoğulları için: «aşağılık» sayılıyordu. Bu nedenle, Çerkez, Çeçen, Lez-gi Gürcü ve daha başka cariyelerden ve hele bir tesadüfle saraya sokulmuş tutsak Türk kadınlarından biri Pâdişâhtan gebe kalmışsa, hemen öldürülürdü. Bu tür ırklardan gelen kadınların doğuracakları çocukların gelecekte Osmanlı tahtına Pâdişâh olarak oturmalarını engellemek için bu cinayetler, fütursuzca işleniyordu.

Pâdişâhların koyunlarına alıp cinsel isteklerini giderdikleri binleri aşkın câriye kadınlardan doğan «piç»ler arasından, en başta: Rum, Sırp, Bulgar - Yahudi, Rus, Fransız, italyan ve hatta Ermeni asıllı kadınların doğurdukları bir yana ayrılarak, ötekilerin doğurdukları ellerinden alınıp yokediliyorlardı.

(Yavuz) lâkabı takılarak zulüm ve cinayetleri örtbas edilmeğe çalışılan Birinci Selim'in de kendisinden önceki Osmanlı Pâdişâhları örneğince, koynuna aldığı binlerce yabancı soylu hıristiyan kadınlardan yüzler-cesiyle yatmış ve bunlardan bir sürü evlâdı olmuştu.

Ama bunca yabancı soylu kadın arasından sadece biri Leh Yahudisi ve öteki Sırp asıllı iki kadının takma adı yazıldı, dönemin devşirme tarih yazarlarınınca, belgelere: Hafsa Hatun, Ayşe Hatun!.. Gerçek adlanırsa:

190

'

r

PADİŞAH ANALARI

Helga ve Aleksandra'ydı, bu kadınların.. Bir de. Taçlı Hatun vardı! Ama, yalnız iki kadından doğan çocuklar geçirildi, belgelere: Süleyman adlı Şehzade ile Fatma, Hatice, Şah, Hafize adlı dört kız. Ya, öteki yüzlerce kadından doğan kız ve erkek çocuklar ve onların anaları?.

Kalın ve kapkara bir duvar örülüdür, gerçeklerin önünde; ne sır ve ne de renk verir, ne de bir ışık tutar bilinmezlerin ışmasına yardımcı olacak..

1520 yılında, yeni bir serüvene hazırlık buyruğu verdiğinde, kader çizgisinin noktalandığının. Selim, farkında bile değildi. Günlük giderlerine binlerce altın harcanan Sarayın eğlence, zevk ve ihtişamı, hazineyi yeniden boşaltmıştı. Üstelik, Sarayı dolduran binlerce kadın ve oğlanın alışılmış varlıkları, giderek tılsımlarını yitirmiş, heyecan vermez olmuştu, Osmanlı Pâdişâhı Selim'e..

Bu nedenler, yeni bir savaşı geretiriyordu!..

Ama, Selim'in sırtında kocaman bir yara çıkmıştı. Ağrısı ve acısı yüzünden oturamaz, yatamaz olmuştu. Sarayın frenk hekimleri, «Şir pençe» adını koydular bu yaraya. Bu Farsça deyim anlamı: Aslan pençe-si'ydi.

Hekimler, yaranın acısını ve dayılmazlığa varan ağrısını giderebilmek için günde bir kaç kez «afyon» yutturuyorlardı, Selim'e. Ordunun önünde giden «Otağı Hümâyun» Çorlu'ya vardığında, Osmanlı

Pâdişâhı Selim, can çekişiyordu. Henüz 52 yaşındaydı; ama kaderi, can vereceği yeri öylesine seçmişti ki, son nefesini vermezden önce vaktiyle yine burada, Çorlu'da, babası İkinci Bayezit'-

; '•

191

PADİŞAH ANALARI

le, taht ve saltanat uğruna yapmış olduğu savaşı tüm burukluğu ile anımsadı.

Bir zamanlar taht ve saltanatı elde ettiği yerde, haykıra haykıra öldü.

(TAÇLI HATUN) VE (HAFSA HATUN) DİYE ANILAN KADINLAR KİMDİ?

(Taçlı Hatun) diye geleneğe uygun takma bir unvanla anılan kadın, Kırım Tatarlarının o dönemdeki hükümdarından birinin kızı'ydı. Selim, bu kadını (Çaldıran savaşına giderken elde etmişti. Savaş süresince Otağında hevesini aldıktan sonra da, dönüşte, (Taci-zade Cafer Çelebi) adındaki adama vermişti. (1)

Yavuz Selim'e, gelecekte (Kanuni Sultan Süleyman) diye anılacak olan Birinci Süleyman'ı doğuran Hafsa Hatun) takma adlı kadının ise, «yalan düzme ustaları» olan Osmanlı tarihçilerinin bir çoğu tarafından: «Türk asıllı» olduğu uzun süre savunuldu.

Ne var ki, (Vakfiye)'sinde (Hafsa binti Abdülmü-in) diye adı geçmiş olması ile, Hafsa Hatun'un da «devşirme cariye» olduğu anlaşılabilir oluyordu. Çünkü, (Abdullah, Abdüssamed, Abdülmuin) ve benzeri; baba adları ile anılanların, devşirme oldukları bilinen yabancı soyluları belirlemek için kullanılması, bir Osmanlı ilkesiydi. Hem de kuşkuyla, tartışmaya yer bırakmayan bir ilke idi.

(1) Lütü Paşa Tarihi, s: 237

192

ONUNCU BÖLÜM

YAVUZ SELİM'İN GÖZDESİ MEHDİ ULYA HAFSA

SULTAN TAKMA ADIYLA ANILAN HELGA'DAN

DOĞAN KANUNİ BİRİNCİ SÜLEYMAN DÖNEMİ

(1520-1566)

ÜLKENİN BÜTÜN DOĞU YÖRESİ, KÜRT AŞİRETLERİNİN EGEMENLİĞİNE BIRAKILMIŞTI..

Rumlar'ın, Ermeniler'in, Yahudilerin her alanda koruyuculuğunu üstlenen, 22 Anadolu Türk devletini binbir düzenbazlık ve acem taktikleriyle ortadan kaldırıp tarihe gömen, nice Hanlıklar, Krallıklar ve İmparatorluklar batıran ve egemenliği altına alan Osmanoğulları, (Biz kürt'üz) diyen, özgür ve özerk aşiret yönetimlerini sürdüren Doğu'ya ilişmemişlerdir. Bu Osmanlı politikası, (Yavuz Selim ve Kanuni Süleyman) diye anılan baba-oğul Osmanlı padişahları dönemlerinde en üst düzeye çıkarılmış ve batana dek sürdürülmüştür. Bu konu, bu bölümde belgelerle açıklanacaktır.

Osmanoğulları, Anadolu Türk devletlerini birbiri ardına yıkıp ortadan kaldırıyorlardı; ama, Doğu Anadolu'nun bağında yurt tutmuş (38 Kürt Beğliği) imtiyazlı, özerk varlıklarını hiç bir engelle karşılaşmak -

193

PADİŞAH ANALARI

fj

sızın sürdürüyordu. Yasaları, töreleri yüzyıllardan bu yana özbenlik bilinçleri doğrultusunda yürürlükte idi. Ne Selçuklular ve ne de Osmanlılar. Kürtler'i, kendi karmaşık potalarında eritemedikleri gibi, yurt tuttıkları bölgelere (Kurdistan) diyerek soyları ile birlikte ülkelerine de bir ayn «kimlik» vermişlerdi. Dört bir yandaki savaşlara Anadolu Türkleri sürülüyor; onlar ölüyor, o Türkler kan döküyordu yalnızca. Kürtler ise, kendi aşiret düzenlerinde kendilerine özgü ayrıcalıklı yönetimlerini sürdürüyorlardı.

(Kanunî) diye anılan Birinci Süleyman, babası Yavuz Selim gibi, «Kızılbaş» diye tanımladıkları (Alevi) inancını benimsemiş Anadolu halklarına karşı hınç ve kin dolu idi. İran acemlerinin (Şiî)lik mezhebinden kaynaklanan bu inancı taşıyanları yoketmek için (Kürt Beğlikleri) ile işbirliği yapıyorlardı.

Ne var ki, Kürtler, Acemlerin «Şiî» mezhebinin, törelerinin pek çoğu ile, özellikle dil (lisan) gibi kültürlerinin baskısı sonucunda her

bakımdan acemleri kendilerine daha yakın buluyor ve onlardan yana, Osmanlılara karşı savaşa bile girişiyorlardı.

Bu Kürt Beğliklerinin arasında en ünlüsü, (Bitlis Beğliği) idi. Bu beğliğin başında yer alan aşiret beğ-leri, «Kral-Padişah» gibi, sıra numaralan ile anılıyor ve belgelere öyle geçiriliyorlardı. Örneğin, Kürtler hakkında ilk «Kürt Tarihi»ni yazan (Şeref Han), (L Şeref Han) diye tanımlanmaktadır. O'nun oğlu III. Şemsed-din'in İran'a sığınıp I. Tahmasap ile birlik olmasını bile başıslayan Kanunî Süleyman, yeniden Bitlis Emirliğini kendisine vermiş olmasına rağmen geri dönmemiş ve İran'ın (Kazvin) kentinde ölmüştü.

İşte, ünlü (Kürt Tarihi) yazarı Şeref Han, bu Kürt Beği. III. Şemseddin, İran'da, (Safevî)lerin sara-

194

PADİŞAH ANALARI

yında yetişmiş ve orada çeşitli Valiliklerde bulunmuş bir kişi idi. (Kanunî) Süleyman, İran üzerine giriştiği saldırılarda Ordu düzenine ayrı bir ilke de getirmişti: Van'ın Kürt Beği, askerleri artçı olarak; Onun önünde de Hakkâri Kürt Beği «Uç Beği» olarak, yürüyecekti. Onun ilerisinde de «Mahmudîler» «keşif kolu» görevim yapıyordu. «Binyanış Beğleri» yancı oluyorlardı ki, bunların görevi: tutsak olurlarsa konuşamaları diye bir takım askerlerin «dillerini» kuşukulu görülenlerin «kafalarını» keseceklerdi. Hepsinin arkasında da «artçı» olarak «Bitlis Kürt Emiri=eyâlet başkanı» olarak yer-

alacaktı-(1)

Bütün doğu bölgelerini «Kürtlerin egemenliğine», ülkelerinin ve yurtlarının tek ve değişmez sahibi olduklarına ilişkin aşağıdaki «Hüküm» (Kanunî) Süleyman'ındır: (*)

«Kızılbaşların yenilmesinde yararlıklar gös- v teren Kürt beylerine, gerek Devlete karşı gösterdikleri öz kulluk ve dilâverlikleri karşılığı olarak ve gerek kendilerinin vaki müracaat ve istirhamları göz önüne alınarak, her birinin ötedenberi ellerinde ve tasarruflarında bulunan eyâlet ve kaleler geçmiş zamanlardan beri yurtları ve ocak- lan olduğu gibi ayrı ayrı beratlarla ihsan edilen yerleri de kendilerine verilip musarnf oldukları '••> eyâletleri, kaleleri, şehirleri, köyleri ve mezraala-^ n bütün mahsulleriyle, oğuldan oğula intikal et-f mek şartıyla kendilerine temlik ve ihsan edilmiş-

(1) Evliya Çelebi, c: IV, 179.

(*) Top. S. Arşivi, E. 1196». (Osmanlıca'dan Sadeleştiril- Çeviri).

195

PADİŞAH ANALARI

tir. Bu münasebetle aralarında asla anlaşmazlık ve geçimsizlik çıkmamalı, dışarıdan müdahale ve taarruz edilmemelidir. Bu emr-i celile riayet edilecek, hiç bir suretle üzerinde kalem oynatılmayacak hiç bir yeri değiştirilmeyecektir. Bey öldüğünde eyâleti kaldırmayıp bütün hududu Ue mülknâme-i Hümâyun uyarınca oğlu bir ise ona kalacak, eğer müteaddid ise istekleri üzerine kale ve yerleri aralarında paylaşacaklardır. Uzlaşa-mazlarsa Kurdistan beyleri nasıl münasip görürlerse öyle yapacak ve mülkiyet yolu ile bunlara ebediyete kadar ilâ ebeddevrân mutasarrıf olacaklardır. Eğer bey, vârizsiz, akrabasız ölmüşse o zaman eyâleti hariçten ve yabancılardan hiç bir kimseye verilmeyecek, Kurdistan beyleriyle görüşülüp ve ittifak edilip, onlar bölgenin beylerinden veya beyzadelerinden her kimi uygun görürlerse ona tevcih edilecektir. Cenab-ı Hakkın birliği üzerine yemin ederek bu muahede-i Hümâyunumu, emr-i celilimi tekrar eder ve mühürlerim. Ulu Peygamberimizin nübüvvet ve risâleti hakkı için mademki Kürt beyleri doğruluk üzere dostuma dost, düşmanıma düşman olmaktadırlar, Devletime sadık kaldıkları müddetçe ferman-ı şerifime riayet etmelidirler. Bu emrime karşı gelenlerin, Allah'ın izniyle hesap gününde suçlu ve günahkâr ve zalimlerden olmalarını niyaz eylerim amma asıl isteğim doğruluk yolundan ayrı düşülmemesidir. Bu yolda üzerlerine din ve devletime ait işler düştüğü zaman Diyarbakır ve Bağdat beylerbeyleri ve etrafta bulunan Kürt beyleri birlik ve

beraberlik içinde olmalı, cümle askerleri ve savaş araçları ile düşman üzerine saldırmak için dakika

196

PADİŞAH ANALARI

i ,f(kaybetmemelidirler. Şeriat ve kanun dairesinden ayrılmayıp emirlerindeki reayaya zulüm ve her ; türlü fenalıklardan kesinlikle sakınmalıdırlar. Her zaman Devletimize itaati, hayatın sermayesi, saadetin süsü bilip doğruluktan ve bağlılıktan kaçınılmamalıdır. Cenab-ı Hakkın lütuf ve keremiy-le, benden sonra, her kim hilâfet ve saltanat tahtına geçerse can ve gönülden doğrulukla ona tabi olmalı, tahta geçmeyip hariçte kalan oğullarımı düşmanım bilip yardım isteyecek olurlarsa kabul etmemeli..»

Hiçbir Osmanlı Padişahı döneminde, Kürtlere karşı gösterilen bu farklı, ayrıcalıklı tutum değişmemiştir.

Üçüncü Murat, 1587'de (Hakkâri Kürt Beği) 'ne şu hükmü göndermişti: «... enirinizde bulunan Kürt askerleriyle kusursuz ve eksiksiz bir halde cenge (savaşa) hazır olasız. Tebriz'de bulunan Vezir'im Cafer Paşa'dan haber gelir gelmez acele hareket edip Tebriz'de ona mülâki olasız (buluşunuz).

«Kürt Emirleri (yöre başkanları) şimdiye kadar «kızılbaşlara» (alevi-Şiiler) kılıç sallayarak Allah yolunda gaza ve cihat (din yolunda savaş edegelmiş-lerdir. Abbas Mirza'nın etrafında toplanan şeytan tabiatlı askerler tek durmayıp muhalif hareket ederek onun başına belâ getirirler gerekür. Artık hamiyet vaktidir. İnşaallah uğur-u Hümâyunumdaki hizmetiniz zayi olmayacaktır (unutulmayacaktır). Kat be kat çoğalarak inayetlerime mazhariyetiniz (bağışlayacaklarıma kavuşmanız) muhakkaktır. Din uğrunda call-

197

PADİŞAH ANALARI

şıp Kürt Emirlikleri arasında faideli ve adı anılır ola-sız.»;(*) Bu hükmün birer suretinin gönderildiği «Kürt Beğleri» şunlardı: Bitlis Hakimi Şerefhan'a, Mahmudî Hüseyin Bey oğlu Şir Beye, Albak Beyi İbrahim Beye, Hizan Beyi Hasan Beye, Müks Beyi Abdal Beye, Ser-viz Beyi Zeynel Beye, Bradost Beyi Ali Beye, Erbil Beylerinden Mehmet Beye, Keşap Beyi Mehmet Beye, Muş Beyi Ahmet Beye, ... Beyi Elvend Beye, Bradost Beylerinden Nacir Beye, Bradost Beylerinden Zeyneddin Kardeş oğlu Hızır Beye, İstor Beyi Nur-Âli Beye, Serf ani Beyi Koç Beye, Kutur Beyi Veli Beye, Meraga Hakimi Mirî Paşaya, Adil-cevaz Beyi Mehmet Beye, Erciş Beyi Kılıç Beye, ... Beyi Mansur Beye, Selmas Beyi As Beye, Palu Beyi Vehbi Beye Kardeşi Alâeddin Beye, Hoy Beyi Ali Beye, Milo Beyi Elvan Beye, Diyadin Beyi (adı okunamamış) beye, Kotur Beyi Veli Bey Kardeşi Kılıç Beye, Ağalis Beyi Vahit Beye, Aralık Beyi Hasan Beye, Mondos Beyi Mircan Kardeşi Hasan Beye, Gerukân Beyi Mehmet Beye, ... Ha-lit Beye, Benişeyh Beyi Rüstem Beye, Hizan Beylerinden ... Beyi Yusuf Beye.

Şu «Hüküm ve fermanlar»da da açıkça görüldüğü gibi, 622 yıl içinde hüküm sürmüş 36 Osmanlı padişahı, Türk'ten başka bütün ırk ve soyların dostu ve koruyucusu olmuşlardır. Türk ırkına ise, asla...

(*) Topkapı S. Arşivi, 64, Hû, 52.

188

PADİŞAH ANALARI

DEVLETİ, RUS PAPAZI'NIN KIZI (HÜRREM SULTAN) DİYE ANILAN ROKSALAN YÖNETİYORDU..

Babası Yavuz Selim'in (Mehd-i Ulyâ) deyimiyle yüceltip (Hafsa) adını takmış olduğu tutsak Leh Ya-hudisi Helga'dan doğan Birinci Süleyman (Kanunî), Velihtlik yıllarını geçirdiği Manisa'dayken konağını dolduran yüzü aşkın yabancı soylu kız ve oğlanlar arasından, en çok Polonyalı Anna ile düşüp kalkmıştı.

Kimi tutsak edilerek, kimileri de dünyanın çeşitli «esir pazarları» nda satın alınarak Osmanlı Saraylarına birer «yatak kadını» olarak yerleştirilen binlerce-sinin arasından seçilen yüzlercesi, hayatta kalabilme mutluluğuna erişen «Veliht ve Şehzade» konaklarına gönderilirdi. Bu da, bir Osmanlı geleneğiydi.

Anna'nın gebe kaldığını öğrenen Veliht Şehzade Süleyman, O'na hemen:

evreni ısıtan ay, anlamına gelen (Mâhidevrân) adını koydu. Cârîye Anna, gebe kalmıştı çünkü; bundan böyle kansı sayılacaktı. Mâhidevrân takma adlı Anna'dan doğan çocuğa: Mustafa, adını koydu, babası Süleyman.

Bu sıralarda Veliâht Süleyman'ın bir gözdesi daha vardı. Manisa'da, bir kadının parayla satın aldığı Par-galı bir Rum köleydi bu. Henüz 15-16 yaşlarında güzel yüzlü bir delikanlıydı. Manisalı dul kadının konağında O'nun gayet güzel keman çaldığını, bir gece kulağıyla duyarak öğrenmişti. Bir tesadüfle güzelliğini de yakından gördükten sonra daha fazla dayanamamış, dul kadına torba dolusu altın verip, Pargalı Rum delikanlısını satın alarak konağına yerleştirmişti. Gün ve gecelerinin çoğunu, bir yandan (Mâhidev-

199

(Mehdi Ulyâ Hafsa Sultan) takma adlı Leh Yahudisi (Helga) Yavuz Sellm'e, Kanuni Süleyman'ı doğurdu!.

200

PADİŞAH ANALARI

ran) takma adlı (Anna), öte yandan Pargalı Rum köle ile geçiriyordu. Veliâht Süleyman. İkisi de gözdesiydi, ikisine de doyamıyordu, bir türlü.

Pargalı Rum delikanlısına da bir ad taktı, bu arada. Bundan böyle: (İbrahim) adını taşıyacaktı, bu Rum oğlan!.

Yakın bir gelecekte Osmanlı taht'ına Pâdişâh olarak çıktığında, bu köle Rum çocuğu devletin başına: Sadrazam olarak oturacaktı. Devşirme tarihçileri, örtbas edemedikleri bu gerçek karşısında, O'na: (Frenk İbrahim Paşa) diye kayıt düşürmek zorunda kalacaklardı.

Bu sıralarda, Veliâht-Şehzade Süleyman'ın konağına bir tutsak cârîye daha sattılar.

Ele avuca sığmaz, söz dinlemez, âsi ruhlu bir kızdı bu. Konağı birbirine kattı. En sonunda, Harem'in Kethüdası kadın ve yanında Haremağası Zenci köle, Veliâht Şehzade Süleyman'ın huzuruna çıkıp dert yandılar:

- Bir Cariyeniz köle vardır ki Harem'de, cümle âlem başedemez olmuştur. İzniniz olursa, kapı dışarı etmek gerekür, Şehzademiz!.. Süleyman şimdiye dek böyle bir şey işitmiş değildi, inanmadı; hayretle baktı karşısında el-pence divân duranların suratlarına.

- Hele bakındı dedi. Getürün şu kimesneyi, bir de biz görelim!..

Az sonra, âsi cariyeyi Veliâht Şehzadenin karşısına getirdiler. Bir kucak, başak sarısı saçları vardı karşısında dikine durup yüzüne bakan kızın.

Koyu lacivert gözleri, duru beyaz yüzüne esrarlı

201

PADİŞAH ANALARI

bir anlam veriyordu, ince, uzun yapılıydı. Karşısına gelirken gördüğü yürüyüşünde bir başkalık, baş döndürücü bir hava vardı. Göğüsleri dolgun ve diri, kalçaları yuvarlak. İpek giysileri, vücudunun yuvarlak bölümlerini taşmrcasına göz önüne sermişti. Henüz 17 yaşında olmalıydı.

Süleyman, haremını dolduran yüzü aşkın cârîye arasında şimdiye dek böyle bir «afeti devran» görmemiş olduğunu kendi kendine yakınlık itiraf ettikten sonra; harem kethüdâsr kadınla, zenci harem ağasına döndü:

- Gidesiz, dedi. Bizi yalnız koyasız; kimesnedir, muradı nice, bilmemüz gerekür!..

Yalnız kalır kalmaz kıza el etti.

Kız, korkusuzca salma salına Süleyman'a sokuldu. İri lacivert gözlerini Veliâhtın göz bebeklerine dikti. Dipdiri vücut yapısının her yanından taşan dişilik kokusunu, henüz otuzüç yaşındaki Süleyman'a iyice duyurmak, O'nu bu koku ile sarhoş etmek istercesine, bir kanşlık ara bırakarak durdu karşısında.

Bunca kız, kadın ve körpe oğlanlar arasında yıllardır yaşayan Süleyman, şimdiye dek böyle bir dişiye raslamamış olduğunu içinden geçirdi. Güçlkle konuştu :

- Bre hatun, dedi. Nicün kimesne senden hoşnut değüldür? Neden ola

rahat durmaz, isyana meyil ey-lersüz?

– Nicün cevap vermezsiniz? İsmi nedir, hangi milletten olursunuz?

Gözbebekleri ışıl ışıl ışıklar saçan genç kızın kıpkırmızı dudakları sıcak bir gülüşle aralandı:

– Ben daha pek güzel konuşmuyor Osmanlıca,
202

PADİŞAH ANALARI

dedi. Anam ve de babam Rusyalı., babam Ortodoks Papaz, adımı koymuşlar: Roksalan!

– Ya., demek, Roksalan'dır ismin. Şimdi deyesiz bize, neye rahat durmazsınız?

Roksalan'ın dudaklarındaki gülüş daha tatlı bir sıcaklıkla genişledi.

– Ben yapamaz bir şey sevgili Şehzadem, dedi. Ama yaparlar hep bana eziyet., hep yasak söylerler, ne istesem ve ne yapsam. Ama ben sıkılıyor burda. Sizi var hep uzaktan görmek, ben istiyor sizi yakın görmek, çok çok yakın olmak size!..

Süleyman kızı omuzlarından tutarak kendine çektikten sonra gevrek gevrek güldü:

– Baka Roksalan, dedi. Böyle mi istersiniz? Genç kız kollarını Süleyman'ın sırtına dolayarak sıkıca sarıldı, başını göğsüne yaslayarak:

– Beli, Şehzadem., dedi. Ben ister hep böyle sizinle olmak!..

– Bizim gönlümüzde de bir sıcaklık, bir muhabbet başlamıştır, daha şimdiden, ne bilürdük, bunca değersizim cem olduğu haremimizde sen gibi âfet, kuş misâli gelüp konmuştur!..

Roksalan, iyice anlamıyordu Şehzadenin ne demek istediğini ama, iyi ve güzel sözler söylediğini sezinliyordu.

Süleyman, Rus kızı Roksalan'ı bileğinden tutarak yürüdü:

– Hele gel, dedi. Oturup bir nebze sohbet edelim. Gök mavisi atlas üstüne altın sirmalarla işlenmiş

sedire oturan Süleyman'ın ayaklarının dibine oturdu, Roksalan.

Ellerini genç Şehzadenin dizleri üstüne bıraktı.

i Süleyman, bir eliyle kendi yanını işaret etti:

203

PADİŞAH ANALARI

– Biz, yanımızda oturmanı isteriz, dedi.

– Yok öyle, var böyle oturmak., ölenece böyle olmak, yüzünüze bakıp bakıp sizi sevmek., yetecek cariye size Şehzadem!..

Otuzüç yıllık ömrü içinde hiç bir kimseden, hiç bir kez böyle bir yakınlığı, bu tür bir içtenlikle ve duygusallığı görmeyen Süleyman, kurnaz Rus kızının gerçek amacına ulaşabilmek için bu tür bir oyuna baş vurduğunu sezinlemeksizin, içi titreyerek eğildi, genç kızı kucaklayıp yanına aldı.

Başak sarısı saçlarının-arasına gömdü yüzünü, kokusunu derin derin içine çekti. Yüreğinin hızlı ve sık çarpıntılarını başını döndürüyordu. Biraz soluklanmak için durdu, genç kızın iri lacivert gözlerine uzun uzun baktıktan sonra:

– Sana yakışan bir isim bilürüz, dedi. (Hürrem) koruz ismini., bundan böyle Hürrem'siz, bilesiz ve de unutmayasız bir tanem!..

Rus Papazının kızı Roksalan, derin bir «oh» çektir içinden. Kendi kendini kutladı. «Hiç de zor olmadı, çok kolay başardım» dedi, kendi kendine.

Çünkü, Şehzadenin haremını dolduran cariyelerden duymuştu. İster Pâdişâh, ister Şehzade olsun, Cariyeler arasından birini seçip kendilerine «gözde» yaptılar mı, adını değiştirir ve O'na, ya Acem'ce, ya da Arapça bir ad takarlardı. Artık O cârîye, Pâdişâh anası olmaya namzet sayılırdı. Bütün sorun, Şehzade'den ya da Pâdişah'tan gebe kalıp çocuk doğurmaktan ibaretti. Çocuk doğurunca da, Şehzade'nin ya da Pâdişâh'-ın karısı olmuş olurdu. Hıristiyan dünyasındaki (Kraliçe) nin karşılığı olan: (Hanım Sultan) olunurdu. Doğurduğu çocuk erkek olur ve taht'a çıkarsa, batıdaki

204

PADİŞAH ANALARI

(Ana Kraliçe) ligin eş anlamı bu Osir (Valide Sultanlık) ti.
Rus kızı Roksalan, kısa sürede öğı çekleri, şimdi Şehzade Süleyman'ın k<-^ çabuklukla anımsadı; bu yüzden de yüreğı mutlulukla dolup taşarak Süleyman'ın yüzüne baktı, inci beyazı dişlerinin tüm güzelliğini ortaya koyan tatlı bir gülüşle gülererek sordu:

- Hürrem, ne demek sevgili Şehzadem?

- Senin gibi can yakıp yürek tutuştururcasına gülen demektir. Ne dersiz, bir tanem?

Kulaklarına inanamıyordu, Roksalan. Coşku içinde sarıldı Süleyman'ın boynuna.

- Siz ne der ve ne yaparsanız, nasıl diyorlar., güzelin en., güzelidir sevgili Şehzadem., cariyen Hürrem, senin bir küçük, evet, oh., küçük bir parçandır, çünkü..

Hiç duymadıklarını duyuyordu, Süleyman. Bu ne duygulu, bu ne yürek dağlayıcı bir kız'dı, böyle?

Duygulardan Örülü bir kement atmış, geleceğın: Kanunî Sultan Süleyman'ını şimdiden avlamış, tutsak etmişti, kendisine!..

Şehzade Süleyman, sedirin sağ yanındaki sedef kakmalı sehpa üstünde duran, içi kırmızı şarap dolu kristal sürahiye uzandı. Som altından yapılmış iki kupa bardağı kendi eliyle ağızlarına kadar doldurdu.

Bardağın birini Roksalan'a uzattı:

- İçelüm Hürrem'im.. bir tanem, dedi. Seni can yoldaşımız, gönül ortağımız eyledik, bundan böyle zevkimizi ve de can sıkıntımız olursa her bir şeyimizi seninle paylaşmak muradımızdır. Meğer bunca zaman binbir değersizle ömür geçirmişiz. Senin hasretini çeker durur da farkında olmamışız..

Şarap bardağını bir yudumda boşalttı, Roksalan.

205

\1

PADİŞAH ANALARI

Dudaklarının üstünde kalan kırmızı damlacıkları diliyle yaladı.

- Aferin, güzel içersiz, dedi. Roksalan'ın içip bitirdiğı boşalmış şarap bardağına bakarak. Sonra yeniden uzandı, sürahiye.

- içelim, öyleyse., dedi.

Roksalan, sürahiyi Süleyman'ın elinden kaptı.

- Şehzadem, Hürrem'in ne güne durur? dedi. Benim elimden içiniz ki yüreğimin ateşini anlayasınız. olur mu Şehzadem?

Başını sallayarak gülümsemekle yetindi, Süleyman. Daha fazla dayanamayacağını anlıyordu artık. Altın kupayı Roksalan'ın elinden alırken, yüreğı gibi ellerinin de titrediğini farkettiler.

Yine karşılıklı ve aynı anda boşaltılar altın kupa şarap

bardaklarını..

Süleyman ellerinin avuç içlerini birbirine vurdu. Bir zenci köle kalın kadife perdelerin ardından iki büklüm, başı önünde çıkıp el- pençe durdu.

Süleyman:

- Halvete çekülürüz, dedi. Kimesne bizi iz'aç et-miye!

Haremin zenci ağası, gözlerini pabuçlarının ucundan ayırmaksızın, ince ve cılız sesiyle karşılık verdi:

- Emrin başüstüne Şehzadem.. Allah ömrüne ömür katsın!..

Süleyman, Roksalan'ın ufacık yumuşak ellerini avuçları içine aldı.

Genç kızın vücudundan taşan büyüleyici ten kokusu, burun deliklerinden girip kendi soluğuna karıştıkça, şarabın etkisi daha da çoğalıyordu.

Kurnaz Rus kızı bu ânı sonsuza ulaştırmak istercesine Süleyman'ın kollar arasına bıraktı kendini,

206

PADİŞAH ANALARI

ateş gibi yanan ıslak dudaklarını O'nun dudaklarına uzattı.

ANNA'YA (MÂHİDEVBAN SULTAN), RO ZALUSTA'YA (GÜLFEM SULTAN), ROKSALAN'A (HÜRREM SULTAN) ADLARINI TAKTILAR.

Beş yıl geçti, aradan..

Yıl, 1520 olmuştu. Babası Yavuz Selimin ölümü üzerine taht yolu, Velihaht-Şehzade Süleyman'a açılmış oluyordu.

Manisa'dan İstanbul'a doğru yola çıktığında, ardından gelenlerin en başında, beş yaşını dolduran oğlu Mustafa ile, oğlunun anası (Mâhidevran) takma adlı Polonyalı Anna ve Pargalı gözde: (İbrahim), takma adlı Rum oğlanı ile, karnında Süleyman'ın çocuğunu taşıyan Rus kızı Roksalan (Hürrem) vardı. Büyük şenlik ve şölenlerle saltanat taht'ına oturan Birinci Süleyman, dünyanın üzerinde ne kadar millet varsa -Türkler dışında- binlercesinin kendi sarayının her yanını doldurmuş olduğunu gördükten sonra, Padişahlık onuru daha da çoğaldı. Ama, Sarayı dolduran onbinlerin görkemli yaşamlarını sürdürmek için yapılan harcamalar sonucunda, Saray hazinesi boşalmış tam-takır kalmıştı.

Bu nedenle de, yeni ülkeler üstüne yürünmesi, yağma ve talan edilerek Saray hazinesinin altın - gümüş ve mücevherlerle doldurulması gerekiyordu.

İlkin Macaristan ve Belgrat'a saldırılacak ve bu arada Rodos adasına da hücumu geçilecekti.

Nasıl olsa, savaşlar için gerekli insan gücü ve tü-

207
(KANUNÎ) ünvanıyla anılan Birinci Süleyman'ın (Hür-rem Sultan) takma adıyla tarihlere geçirilen karısı Rus Papazı'nın kızı Roksalan (Roza)..

'208

PADİŞAH ANALARI

kenmez «kaynak», Anadolu Türkleriydi. Onların canlan ve kanlan karşılığında şimdiye dek nice savaşlar başarıyla sonuçlandırılmış, ülkeler üzerinde egemenlikler kurulmuş ve bu sayede Saray hazinesine doldurulan servetlerle onbinlerce cârîye kız, kadın ve bir o kadar iç oğlanı, zenciler ve daha bir sürü yabana soylu devşirme lüks ve bolluk içinde yaşama olanağı elde etmişti.

Bu kez, yine aynı yol izlenecekti. Osmanlı egemenliğindeki topraklar üzerinde zaten Türklerin, savaşlarda kırılmaktan ve savaş dışında devşirme yabancıların zulüm ve işkenceleri altında ezilmekten ötede tanınmış ve tanınacak bir hakları yoktu.

Bu sırada Rus kızı Roksalan (Hürrem Sultan), Mehmet adı verilen ilk oğlunu doğurdu. 9 ay sonra da kızı Mihrimâh'ı doğurdu. Ama, Hürrem'i çileden çıkararak hiç ummadığı bir doğum olayı daha yine bu sırada meydana geldi: Kendisi gibi tutsak edilerek, oldukça büyük bir altın para karşılığında Süleyman'a satılan Sicilyalı (Rozalina) adındaki Katolik Cârîye de bir erkek çocuk doğurmuş ve bu Şehzadeye (Murat) adı konulmuştu.

Şimdi Osmanlı Sarayında, Pâdişâh Birinci Süleyman'ın karılarının sayısı üç olmuştu. Birbirine dış bileyen, birbirinin can düşmanı üç yabancı hıristiyan kadın.

Süleyman'ın ilk çocuğu Mustafa'yı doğuran Polonyalı Anna'nın Saraydaki adı: (Mâhidevran Sultan) di. Şehzade Mehmet'i doğuran Rus kızı Roksalan'-ın adı: (Hürrem Sultan) olmuştu. Şehzade Murat'ı doğuran Sicilyalı Rozalina'ya da Gülfem adı takılmış ve O da: (Gülfem Sultan) olup çıkmıştı!..

Ne var ki, (Veliahtlık) daha açıkçası gelecekte Sü-

209

PADİŞAH ANALARI

leymanı'n ölümü üzerine taht'a çıkmak, Pâdişâh olmak hakkı, en büyükleri olduğu için, Polonyalı Anna'mn (Mâhidevran) oğlu Şehzade Mustafa'nındı. İşte, Rus kızı Roksalan'ı (Hürrem Sultan) asıl deli eden de bu gerçeğe boyun eğmek zorluğu idi.

Oysa, Süleyman'ı kendisine çılgınca âşık ederek avucunun içine almıştı. Gecelerini ve gündüzlerini O'-nunla birlikte geçiriyor, öteki kadınların yanına bile göndermediği oluyordu. Süleyman savaşlara gittiğinde, Osmanlıca'yı okuyup yazmasını iyi bilen birisini karşısına alarak en ateşli aşk mektupları yazdırıyor; Sarayın atlı ulaklarıyla çok uzaklardaki Süleyman' gönderiyor ve karşılığını da alıyordu.

Rus Papazın kurnaz kızı şöyle söylüyordu, yazdırdığı mektuplarında:

«Canımın ta kendisi Sultanım,
«Yüce Tanrıya yalvarıyorum ki, artık sizi benden ayırmasın. Mübarek yüzünüzü çok geçmeden göreyim. Bizd ayrı olup kalmaktan kurtarsın ulu Allahım.

«Bütün denizler mürekkep ve bütün ağaçlar kalem olsa, bu ayrılık hasretinin acısını yine de anlatamazlar. Sultanım, melek yüzlüm; gece yoktur ki hasret ahimin ateşinden ve yüreğimden kopan kıvılcımlardan dünya tutuşmasın. Ağaran gün yoktur ki güneş yüzünüzün hasretiyle ben feryat ettikçe felekler parçalanmasın..

«Sultanım, beni yakan ayrılık ateşinin sınırı yoktur. Siz de bu dertliyi düşünerek mektup göndermekte gecikmeyesiniz. Yüzünüzü görmekten uzağım, bari mektubunuzla içime ferahlık gelsin.

«Benim Sultanım, buyurmuşsunuz ki: (eğer yazdıklarımı okuya bilse, o'na olan hasretimden daha çok

210

PADİŞAH ANALARI

bahsederdim.) Bana bu kadarı da yeter, canıma değdi. Mektubunuzu okurken, oğlum Mehmet ve kızım Mih-rimâh da ayrılık acısıyla ağlattılar. Onların ağlayışları beni deli ediyor. Hep birlikte yas tutar gibiyiz.

«Her iki cihanda mes'ut olunuz. Sultanım.» (1)

Bir başka mektubu:

«Ayağınızın bastığı toprağı yüzlerce öptükten sonra, benim güneşim ve sadetimin sermâyesi Sultanım:

«Eğer siz, bu ayrılık ateşi ile yanmış, ciğeri kebab, sinesi harap olmuş, gözleri yaşla dolmuş, gecesini gündüzünden ayıramayacak kadar hasret denizinde boğulmuş biçareyi; aşkınızla, Ferhat ve Mecnundan beter olmuş âşık kölenizi sorarsanız, Sultanımdan ayrı olduğumdan beri bülbül misâli ahım ve feryatlarım din-memiştir. Öyle bir hale düştüm ki, bu hasretin verdiği kahrı ve acıyı, Tanm düşmanlarıma bile vermesin.

«Benim devletli Sultanım, düşününüz ki bir buçuk aydır sizden bir haber alamamıştım. Allah bilir ki, gündüzden geceye ve geceden gündüze kadar ağlıyordum. Yaşamak haram oldu, dünya daraldı. Gözlerim kapılarda, sizden gelecek haberi beklerken çok şükür, «fetih ve zafer» haberiniz yetişti.

«Tann sizi inandırсын; benim Pâdişâhım, Sultanım. Sanki ölmüştüm de, taze can gelip dirildim. Tanrıya şükür olsun gözümün nuru Şahım, Sultanım.» (2)

(1) Çağatay Uluçay, Harem'den Mektuplar, İstanbul 1959. <2>
a.g.e.

211

PADİŞAH ANALARI t

Daha sonraki mektupları:

? ^ >*?;

«Sultanım hazretleri,

«Eğer benim nasıl olduğumu soruyorsanız, vallahi benim canım ne gecem gecedir, ne gündüzüm gündüz. Pâdişâhımın sohbetinden ayrı kalınca benim halim nice olabilir? Vallahi ve tallahi ayrılık ateşinde gece ve gündüz yanıyorum. Benim derdimi Tanrıdan başkası bilemez.

«Benim canımın parçası, gözümün nuru ve iki cihanda tek sahibim, Vallahi bütün dileğim yalnız sizsiniz. Benim halim ne dil ile anlatılır, ne de kalemle yazılır.

«Vay ne müşkül dert olurmuş Padişahın firkatı, «Yaktı yandırdı beni bu nâr-ı hicrin mihneti, «Kimseye kûma nazar devletli Sultanım benim, «Bir dahi görmek nasip ola mı âlemde seni?..» (3)

«Hazreti Sultanım,

«Yüzünüzden ayn kalmanın hasretiyle selâmlar, dualar ederek elleriniz öptükten sonra, benim devletli Sultanım; eğer hasretiniz ateşi ile yanan bu cariyezinin ne halda olduğunu zerre kadar öğrenmek isterseniz, söyleyeyim:

«İznik'te, dikili taş yanına gelip, Mekke'den dönen hacılarla size mektup gönderdim. Bütün dileğim sağlığınızın haberini alıp sevinmektir.

«Şimdi, benim canım, devletlim, saadetim, bildire-siniz: Sıhhatiniz

nicedir? Zira yüreğim hasretten kanla dolup taşmıştır. Gece ve gündüz Tanrıdan dileğim,

(3) a.g.e.

212

PADİŞAH ANALARI

güzel yüzünüzü görmek ve ayağınızın toprağına yüzümü sürmeği nasip etmesidir.» (4)

BİR ERKEK GÖZDE: FRENK İBRAHİM..

Steplerin kurnaz Rus kızı Roksalan (Hürrem Sultan) , «muhteşem» ve «kanunî» gibi yakıştırmalarla yüceltilen Osmanlı Pâdişâhı Birinci Süleyman'ı büyük şakına (!) inandırmış, O'nu avucunun içine almayı başarmıştı.

Hele, Veliaht-Şehzade Mustafa'nın annesi (Başha-seki Sultan Mâhidevran) takma adlı Polonyalı Anna ile saç saça, gırtlak gırtlığa dövüşerek -Kasten yüzünü gözünü tırmık içinde bıraktıktan sonra- bu büyük rakibesini Padişahın gözünden silmiş ve geriye, ezip yok edeceği tek bir, Sicilyalı Rozalina (Gülfem Sultan) kalmıştı. İlk fırsatta, O'nun da üstesinden gelecekti: buna inanıyordu.

Ama, ortada bir başka büyük rakip daha vardı:

Rum köle, f renk İbrahim'di, bu!..

Kanunî Süleyman için her şey bir yana, Rum dölü frenk İbrahim bir yanaydı. Taa.. Şehzadeliğinden bu yana gözdesi İbrahim'i yanından, meclisinden, sohbetinden ayıramıyordu. Manisa Sarayında koynunda büyütüp beslediği bu oğlanı, Paşalık rütbesi vererek (Vezir) bile yapmıştı!

En iyi cins şarapla ve devrin en ünlü Saray sazandelerinin musikisi ile sarhoş olduğu gecelerde bu Rum

(4)

213

PADİŞAH ANALARI

oğlanı karşısına alıp, O'na Baki'nin aşk şiirlerini okuyordu:

«Hep senin içündür benim dünya cefasının çektiğim, «Yoksa, ömrüm varı sensiz neylerim dünyayı ben?»

işte Hürrem (Roksalan), Süleyman'ın bu sapık tutkusunu bir türlü alt edememiş olmanın büyük üzüntüsüyle çılgına dönüyor, kendi kendisini yiyip bitiriyordu.

Hürrem (Roksalan) bu hırs ve hınçla kurnazlığını son çizgiye ulaştırdı. Sarayın en saygın kadın Sultanı olmak için Süleyman'dan üstüste gebe kaldı. Erkek oğlu Mehmet'le kızı Mihrimân'dan sonra-. Abdullah'ı, Selim'i, Bayezit'i ve Cihangir'i doğurdu.

Böylece, beş erkek Şehzade ve bir hanım sultan doğurarak, üstünlüğü elde etti.

Ama, gelecekte adı, tarihlere: (Makbul damat frenk İbrahim Paşa) olarak geçecek olan Rum oğlanı İbrahim, Süleyman'ın taht'a çıkışının üçüncü yılından bu yana (Sadrazam)di!..

Devleti, ülkeyi ve milleti; koyunlarından çıkardıkları içoğlanlarma teslim etmekten sıkılmayan her Os-manoğlu gibi Süleyman da aynı yolu tutmuş ve öyle yapmıştı. Bununla da yetinmemiş, kızkardeşi Hatice Sultanı da karı olarak bu Rum oğlanına vermişti!..

Ülkede her şey, İbrahim'in dediği ve dilediği türde oluyordu. Yabancı devletlerin elçilerini, kendisi için yaptırdığı bir tahta üstüne oturarak kabul ediyor, bir ve mutlak hükümdar gibi buyruk veriyordu. Sarayın büyük ve egemen Kraliçesi ise, Hürrem Sultan denilen Papaz kızı Roksalan'dı.

Ne olursa olsun, Hürrem için en büyük amaç, Par-galı Rum oğlanı Sadrazam İbrahim Paşa denilen köle-

214

PADİŞAH ANALARI

yi ortadan kaldırmaktı. Bir büyük amacı da, Mâhidev-ran takma adlı Anna'mn oğlu Veliaht Mustafa'yı yok-•etalekti.

Kızı Mihrimâh'ı, Sırp soylu hırvat dönmesi Rüstem Paşa'ya vererek, entrikalarına yardımcı olacak bir kişi daha elde etmeği tasarlıyordu. Şu halde, öldürülmeleri gerekenler:

En başta, İbrahim ve ondan sonra Mustafa ve daha sonra da Rozalina

(Gülfem Sultan)di!..

Öte yandan, Anadolu Türklerinin bütün dertlerine sırt dönmüş, feryatlarına kulak tıkamış Osmanoğullarının ve kendileri gibi kanı bozuk devşirme devlet erkânının (Celâli İsyanları) diye tanımladıkları, ger-çekteyse: böyle yaşamaktansa ölmek daha iyidir, diye başkaldıran Türklerin Anadolu'daki ayaklanmaları birbirini izliyordu.

Tokat, Amasya, Ankara ve dolaylarında, sayılan yüz bini bulan Türkler, «hak ve adalet» istedikleri için, Pargalı Rum oğlanı Sadrazam Frenk İbrahim Paşa komutasındaki Osmanlı Ordusunca kılıçtan geçiriliyor du.

Bunun ardından, Malatyalı bir Ermeni, (Deli İbrahim Paşa) takma adıyla Sivas'a Vali tayin edilmişti. Ülkenin dört bir yanındaki Ermeniler Sivas'a çağrılmış ve her birine: Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin ve daha başka birer Arap adı takılarak Sivas ve dolaylarına yerleştirilmişti.

Bu imtiyazlı Ermeniler, Türk halkın ellerinde neleri varsa alıyor, karşı koyanları öldürüyorlardı.

Ermeni Vali'nin kız kardeşi, Osmanlı Padişahının Sarayında Harem'in kâhyasıydı. Osmanlı geleneğince adını: (Canfedâ) koymuşlardı. Ermeni Vali bu kadının sayesinde makamına oturmuş ve tüm ermenileri

215

PADİŞAH ANALARI

Sivas ve dolaylarına Türk'ten öç alma fırsatını elde etmek için yerleştirmişti.

Osmanlı Sarayı bir başka çeşit değildi ki; onbinleri barındıran Sarayın içi ve bütün devlet ve hükümet katlan en açık veen gerçek anlatımla: bu çeşit kişilerin ellerindeydi.

Birinci Süleyman, 1522'de (Rodos adası) m egemenliği altına aldıktan sonra, Sakız adasındaki Yahudileri, daha iyi şartlarla yaşamlarını sürdürmeleri için Rodos adasına getirtti. İncirli adasındaki kükürt madenlerinin işletme hakkını Yahudilere bağışladı. 1525'te Budapeşte'yi fethettikten sonra ise, oradaki Yahudilerin kötü şartlar içinde bulunduğunu öğrendi. İstanbul'dan özel gemiler göndererek, Yahudilerin, İstanbul'da en iyi şartlar içinde yaşamlarını sağladı. 1554'te, dünyanın değişik yörelerinden göçen kalabalık bir Yahudi kafilesini, bu kez, Kanuni Süleyman Edirne'ye yerleştirdi. En geniş özgürlükler ve üstelik imtiyazlarla korunan Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler, tüm yurdu ekonomik ve siyasal egemenlikleri altına aldılar.

Ekonomik çöküntüye ve bağımlılığa giden en kara çığın; zaten, (Kanuni) unvanlı Birinci Süleyman açmıştı. İlkın Fransa'ya, ardından Venedik ve Leh krallıklarına ticari imtiyazlar verdi. Ne var ki bu kara yol, daha sonraki, Osmanoğullar'nca hep sürdürülecek; ve, (Kapitülasyonlar) adı altında büyüyen ekonomik ve siyasal felaketlerimizin kahrını, yüzyıllarca, yine sadece Öztürkler çekeceklerdi.

Devlet, görünürde bir İmparatorluktu; başındaki hükümdar ise, (Muhteşem) (Kanunî) gibi yakıştırmalarla yüceltilen Birinci Süleyman'dı. Ama ne kendisi ve ne de iktidara getirdiği devlet ve hükümet erkânı

216

PADİŞAH ANALARI

arasında dünyanın kaç bucak olduğunu bilen yoktu.

Kör ve sağır bir cehaletti, gerçekte hüküm süren...

Bu yüzdendir ki, İngiltere Krallığına yazılan mektuplarda (İngiltere Vilayetinin Kraliçesine), Fransa Kralına yazılanlardaysa (Sen ki France Vilayetlerinin Kralısın..) diye yazılıyordu.

Her biri, «dünyanın bir öküzün boynuzlan üstünde durduğuna» inanan ve bunu savunan sanklı kara cahillerin ellerinde yetişmişti.

Yüreklerinde çöreklenen Türk düşmanlığının yanı sıra şuna inanmışlardı ki, canlan ve keyifleri uğruna analarını, babalannı, evlâtlarını ve kardeşlerini ve bunlarla birlikte herkesi öldürmek, zulmetmek, başka başka ülkelere saldırarak mal ve mülklerini yağma ve

talan etmek, körpe kız ve oğlanlarını ellerinden alarak kendi saraylarına doldurmak, bunlarla yatıp kalkmak, koyunlarından çıkma oğlanlara devleti ve ülkeyi teslim etmek, ancak yabana hınstıyan kadınlardan doğan evlâtlannın Pâdişâh olmalannı sağlamak, Tan-nsal bir hak olarak kendilerine verilmişti!.. Çünkü, (Ulemâ) denilen ak sakallı, ak sarıklı hocalan, böyle söylemişlerdi, O'nlara., GÖZDE VE MAKBUL DAMAT İBRAHİM PAŞA: (MAKTUL FRENK İBRAHİM PAŞA) OLDU.. .(*)

Kanunî ve muhteşem (!) Süleyman'ın Sadrazamı ve kızkardeşinin kocası Damat Frenk İbrahim Paşa'-

(•) Günümüzde (Galatasaray Lisesi) diy« andan okul, İbrahim Paşa tarafından yaptırıldı. Ancak, bu okul'a Türkler de-fil, Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut, Ermeni, Yahudi olmak üzere devşirmelerin çocukları alınacaktı. Yıl: (1528).

21T

PADİŞAH ANALARI

nın yıllık tahsisatı, akıllara durgunluk verecek oranda: üç milyon akçeydi!..

Bir akça, birbuçuk gram gümüş olduğuna göre, üç milyon akçenin tutar karşılığı; dörtbuçuk milyon gram gümüştü.

Günümüzdeki para birimiyle: 80 milyar Türk lirasıydı.

Sahip olduğu atlara biçilen değer, yüzelli bin altın liraydı.

Sultanahmet'teki konağında yüzlerce cârîye ve içoğlanı ile zevk ve lüks içinde yaşıyordu, üstelik..

Bütün bu servetler, savaş açılan yabancı ülkeler topraklarında can ve kan döken Anadolu Türklerince sağlanıyor, ama bir gramı bile onlara verilmiyordu.

Yağma ve talanlardan hisse almak, kız ve oğlan tutsak edip Saraya ve esir pazarlarına satmak hakkı, hıristiyan kölelerden kurulu (Yeniçeri Örgütü) ne verilmişti.

Kanı bozuk ve dönme ve devşirme Osmanlı tarih-çilerince, pek çok gerçekler gibi bu gerçek te yüzyıllarca ört-bas edilerek Osmanlı savaş Ordulan olarak Yeniçeriler gösterilecek ve bu korkunç yalan günümüze dek, Okul kitaplarından Türk çocuklarının kafalarına gerçekmiş gibi aktarılacaktı.

Rus Papazının kızı Roksalan (Hürrem Sultaninin derdi bunlar değildi elbet. O, gece ve gündüz, Süleyman'ın gözdesi ve damadı, aynı zamanda Sadrazamı Pargalı Rum Frenk İbrahim Paşa'yı alt etmek planlarıyla uğraşıp duruyordu.

Duvarları renk renk çinilerle bezeklenmiş Sarayın görkemli odalannda durmaksızın dolaşarak tırnaklarını yiyor, nedimelerinin her hizmetine binbir bahane

218

PADİŞAH ANALARI

bularak, saçlarını bileğine dolayıp basıyordu tokatlan..

Artık sabn kalmamıştı, ne olacaksa olmalıydı bir an önce. Hafiyeleri aracılığı ile elde ettiği bilgilere kendinden de bir şeyler katarak Süleyman'a söyleyecekti.

En uygun an olarak, sevişmeye başladıkları zamanı seçti. Hükümdarı zevkten çıldırttığı bir gece, apansız konuştu, Hürrem Sultan

(Roksalan):

- Sultanıma bir haberim var, ama canınızı sıkmayacağına söz veresiz isterim önce..

Süleyman, haberin önemli olduğunu sezinlemesine rağmen belli etmek istemiyerek:

- Neler söylersiz, Hürrem? dedi.

- İbrahim Paşa'dan söz edecektim, Sultanım!

- Ne olmuştur, İbrahim Paşa'ya?

Taşı gediğine koymanın tam sırası olduğunu kestiren Hürrem:

- İbrahim Paşa, Sultanlığını ilân eylemek üzrey-miş, sevgili

Hünkârım! dedi.

Kanunî Süleyman dehşetle irkildi, birden:

- Doğru mu söylersiz, sevgili hâtûnum?

- Beli, Sultanım., sizden başka duymayan kalmamıştır, her bir âdemin

ağzında ve kulağındadır!

İri iri açıldı, Süleyman'ın gözleri:

- Baka hele, dedi. Baka şu kendin bilmez nanköre!

- Öyledir, Sultanım., bunca ihsanınıza, bunca nimetler içre olmasına karşılık yüce tahtınıza göz dikmiştir köleniz f renk İbrahim!

- Demek, böyledir?

- Beli, Sultanım., hilâfsız böyledir.. Sefere çıktığında da «Otağı Hümâyun» kurdurmuş!

219

PADİŞAH ANALARI

f, '- Hayret!

•••'>•• ^-v^-;

- Elçilere hüküm, yürütür, (ben ne dersem o, olur. Benim sözüm Sultan sözüdür) dermiş!

- Baka, hele kaltabana!

- Defterdar İskender Çelebi'yi de, kendisine haraç vermediği için öldürmüş..

Can alıcı son darbeyi en sona bırakan Roksalan (Hürrem) hiç duraksamadan ekledi:

- Yeniçeri ağalarını altınla satın alıp taifeyi ayaklandırıp taht'a çıkmak için Sultanımın mübarek canına kast eylemek istermiş!

Kanuni Süleyman, yatağın içinde başdaş kurup oturdu. Gözleri yuvalarından uğramıştı. Göğsü, sık soluklarla inip kalkıyordu.

Alnında biriken boncuk boncuk olmuş ter damlalarını elinin tersiyle sildi. Boğuk boğuk konuştu:

- Tiz hesabını görmek gerek,, amma...

- Ben de bileyim, Sultanım!.. Neye, amma dersiniz?

- Amma., şöyle ki, azletmeyeceğime yemin ettirmişti bana, Sadrazam eylerken., bunu düşünürüm!

Roksalan (Hürrem) tatlı tatlı güldü:

- Neye gülersiz, a Sultanini?

- Nasıl gülmem, Hünkârım? diye karşılık verdi. Hürrem. Siz, O'nu Sadrazamlıktan atmayacağınıza yemin ettiniz, öyle mi?

-• Beli, öyledir.

Hürrem tüm dişiliği ile Süleyman'ın boynuna doladı kollarını, yüzünü gözünü öperek konuştu:

- Kafasını kesip öldürmeyeceğinize yemin ettiniz mi?

- Hayır.

- İyi ya işte Sultanım... bu nankörün kellesini

220

s

PADİŞAH ANALARI

gövdesinden kopartır, arttırırsınız-, ya da yağh bir kementle soluğunu tıkatıp boğdurursunuz, olur biter!

Denlinden beri ilk kez rahatlıkla gülümsedi, Süleyman. Karısının san saçlarını okşadı içtenlikle:

- Aklınla bin yaşa, Hürrem! dedi. Bir ağırca yükten kurtarmışsızdır, yüreğimizi..

Derin bir «oh» çekti içinden Hürrem.. nihayet Par-galı Rum köle, makbul Sadrazam ve Pâdişâh damadı frenk İbrahim'i, tarihlere: Maktul Frenk İbrahim Paşa olarak geçirtecekti..

Saray bostancıları, İbrahim Paşa'yı o gece yatağında boğup öldürdüler. Yıl, 1538'di.

Rum İbrahim'den boşalan Sadrazamlığa, Arnavut köle Ayaş Paşa getirildi. O'nun ardından, yine bir Arnavut köle olan Lütfü Paşa ve daha sonra bir Zenci-Arap kırması Hadım Süleyman Paşa adındaki köle Sadrazam oldular.

Hürrem Sultan (Roksalan), hiç birini beğenmiyordu bunların, birer birer attırdı, Sadrazamlıktan. Bütün amacı, kızı Mihrimân'ın kocası Sırp soylu Hırvat köle Rüstem Paşa'yı Sadrazamlığa getirmektir.

1544 yılı bu amacını da gerçekleştiren Hürrem (Roksalan), bu kez en büyük isteğine yöneldi: Süleyman'ın ilk gözdesi (Mâhidevran) takma adlı Polonyalı Anna'dan doğan Veliâht-Şehzade Mustafa'yı ortadan kaldırarak, kendi doğurduğu oğullarından birini, geleceğin Padişahlığına aday yapacaktı.

Damadı, Hırvat soylu köleyi bunun için Sadrazamlığa getirmişti. Bu amacını gerçekleştirmenin kolay olmadığını Hürrem de biliyordu ama, sonuna değin uğraşacaktı. Veliâht Mustafa bu sıralarda 38 yaşındaydı, Amasya'da, Osmanlı töresince Vali olarak bulunuyordu.

221

PADİŞAH ANALARI

Kendi oğullarından Selim (sarı Selim) ayyaşın tekiydi. Kadın ve içkiden başını kaldırdığı yoktu. Öteki oğlu Cihangir sakat ve kanburdu üstelik. Mehmet ölmüştü. Geriye kalan Bayezit ise., işte, diyordu Hürrem, Pâdişâh olmaya gerçekten lâayık olan oğlum, O'-dur!.. İran'la savaş bu sıralarda başladı. Süleyman'ın sefere çıkmasına engel olan Hürrem (Roksalan), damadı Hüstem Paaş'nın Orduların başına geçmesini istedi.

Son gün, Rüstem Paşa'yı karşısına alarak:

- Baka, sevgili kızım Mihrimân'ın zevci kıymetli damadım Paşa, dedi. Bilirsiz ki veliaht Mustafa cümlemize dış biler. Daha şimdiden Pâdişâhımızın canına kast eyleyerekten taht'a göz dikmiştir. Böyle bir hâl olduğunda başlarımızın gövdelerimiz üstünde kalmayacağım bilesiz!

- Beli, Sultanım., diye karşılık verdi, karşısında el-pençe duran Rüstem Paşa.

- Öyleyse, bir tedbir gerekmez mi?

- Elbet, gereklüdür Sultanım.. Kulunuz, emreyle-yeceğiniz her bir tedarükü ifaya hazırdır. Esasen, refikam Mihrimâh Sultan dahi kulunuzu bu yolda uyarmıştır.

Hürrem, bir süre sustuktan sonra:

- Baka, Paşa., dedi. Bugün sefere çıktığınıza göre, beş gün sonra yoldan, güvenli bir ulak çıkarırsız, Sultan Süleyman Hân'a..

- Beli Sultanım, aynen öyle yaparım.

- Ulakla gönderdiğiniz nâmede (mektupta) şöyle yazarsız: (Geçtiğimiz her bir yerde asker toplandığını görüp merak eyleyip sorup soruşturduk. Öğrendik ki, Şehzade Mustafa oğlunuz Amasya yöresinde karargâh meydana getirüp, bir gani kuvvet cem edermiş.

222

MİHRİMÂH SULTAN

(Kanunî) diye anılan Birinci Süleyman'ın kızıdır. (Hürrem Sultan) takma adlı Rus kızı Roksalan'dan doğdu. Anasının ölümünden sonra ülkeyi ve devleti kocası Sırp-Hırvat devşirmesi Rüstem Paşa ile beraber yönetti. Dilediğince hüküm ve saltanat sürdü.

(Bu resim, Osmanlı sarayında bir yabancı ressam tarafından yapılmıştır.)

223

PADİŞAH ANALARI

Meramı, Payitaht üstüne yürütüp Zâtı Şahanelerini taht'tan indirip yerinize geçmekmiş. Ve dahi, Fâyi-taht'ta Yeniçeriler arasına nifak salınmış olup onlar dahi kazan kaldırmaya pek hevesli imişler. Rivayet şöyledir ki: Pederiniz Yavuz Sultan Selim Han'ın büyükbabanız ikinci Bayezit Han'a yapmış olduğu düzenlemeği, bu kez Şehzade Mustafa kendisine rehber eylemiştir.)

Hürrem, damadı Rüstem Paşa'nın gözlerinin içine baktı:

- Anladın mı? dedi.

Kaynanasının zekâsı karşısında daha da küçülen Hırvat soylu Sadrazam yerlere kadar eğilip 'eteğini öptü, başına koydu:

-• Sultanım, dedi. Ne emreylemişsiz cümlesi kafama yazılmıştır.

Ha^rfi harfine yerine getirilecektir.

- Hadi, göreyim seni damadım!

- Kulunuzu ihya ettiniz Validem, Sultanım! Rüstem Paşa yanından çıkar çıkmaz, kızı Mihri-mâh'ın yanına koştu, Hürrem. Bir bir anlattı, yakın günlerde neler olacağını..

Aradan bir hafta geçmemişti ki, bir gece yansı (Sipahi Şemsi Ağa, yollarda bir kaç at çatlattıktan sonra Sarayın kapısına gelmiş, hemen huzura alınmasını istemişti.

Saray ağaları hayret ve hiddetle Sipahi Şemsi Ağa'ya bakıp şöyle söylediler:

– Bre ağa, bu vakte değin görülmüş ve dahi eşi-tilmiş midir, Şevketlû Efendimizin böyle nâ münasip bir saatte iz'aç edildiği, zahmet verildiği?

–• Onu bunu bilmem ağalar, diye bağırarak karşılık verdi, Sipahi Şemsi Ağa. Bilmiş olasınız ki, beni huzura girmekte geciktiren, bir dakika dahi kaybetti-

224

: PADIŞAH ANALARI

ren her kim olursa gün ağardığımı görmez olur!..

Ağalann sırtı ürperdi, birbirlerinin yüzlerine baktılar korkuyla..

– Ne dersiz? dedi içlerinden biri. ötekiler:

– Kimden gelür, kimden nâme getürür bilmek gerek, dediler.

– Veziriazam Rüstem Paşa'dan gelürüm, dedi Şemsi Ağa ve hemen sözünün sonunu getirdi:

– Bre ağalar, tatlı canınızdan mı olmak işteşiz? Vakit nakittir bu ân., vakit tatlı can ve değerli başlan-nızdır bu saat, fehıneylediniz mi?

– Madem öyle, her bir silâhını ve dahi hançerlerini şu sedir üstüne yığ ve sonra ardımızdan yürü! dediler.

Hürrem (Roksalan) Kanunî Süleyman'ın koynun-daydı, ama, uyumuyordu. Kaç gecedir gözlerini kırpmadan ve Süleyman'ı kuşkulandırmamak için kıpırdamadan yatıyor, Rüstem Paşa'dan gelecek haberciyi bekliyordu. Yatak odasının kapısı üstüste üç kez fiskelendiğin-de doğrulup yatağın içinde oturdu; kulak kabarttı. Yeniden tıkladı kapı. Saate baktı, daha sonra ağır ve kalın sırmalı kadife perdelerin aralığından gökyüzüne..

Evet, sabah yakındı. Bu saatte ancak ve ancak çok önemli bir haber için Pâdişah'ın oda kapısı tıklatılabilir, uyandırmaya cesaret edilirdi.

Kapı üçüncü kez üstüste tıkladığında, Süleyman'ın koynundan yavaşça sıyrılıp aşağı kaydı. Kapıya yaklaşarak seslendi:

– Hangi densizdir o ki, bu saatte devletlû Hünkârı iz'aç eylemeğe kalkışmıştır?

Korku dolu bir ses karşılık verdi, Hürrem'e:

225

PADIŞAH ANALARI

– Bağışla Sultanım.. Veziriazam Rüstem Paşa'-dan bir nâme gelmiştir; tizden Hünkârımızın huzuruna kabulünü ister, getüren âdem! Rahat, geniş bir gülüşle aydınlandı Hürrem Sul-tan'ın yüzü. Yüreği güven ve huzurla hızlı hızlı çarpmaya başladı.

– Bekle! diye bağırdı hoşnutsuzmuşcasına. Sonra yatağa yöneldi.

Süleyman doğrulup oturmuştu yatağın içinde. Gözlerinde korkunun karanlığı jrperiyordu.

– Hürrem, ne olup biter etrafta? Hürrem sükûnetle karşılık verdi:

– Harem aşasıdır Sultanım..

– Ne oknuş? Ne istermiş?

– Rüstem Paşa'dan bir nâme varmış., sabaha kalması gerekmezmiş..

huzura gelmek istermiş nâmeyi getiren âdem!

– Acep ne ola, dersiz Hürrem?

– Belki gayetle mühimdir, Sultanım. Heman getirsinler âdemi, münasipse..

– Beli Hürrem, neman gelsün!

Sipahi Şemsi Ağa, boynuna dolanmış meşin urgana bağlı olarak zırhının içinde saklı meşin keseden mektubu çıkarıp, Pâdişahı üç kez etekledikten ve say-gıyla uzattıktan sonra, geri geri giderek odanın dışına çıktı.

Daha ilk satırlarda oturduğu yerden ayağa fırlayan Kanunî Süleyman, dehşetle haykırdı:

– Aman., aman! Şu denâate bakındı, hele! Hürrem, yanına sokuldu; olanlardan habersizliğini belli eden bir hayretle sordu:

– Sultanım, kulunuz da bilsin ne olduğunu; acep* nedir devletlu hünkârımı tedirgin eyleyen?

PADİŞAH ANALARI

- Daha ne olsun? Hele dinle de gör! Süleyman, titreyen parmakları arasında tutmaya çalıştığı mektubu baştan sona yüksek sesle okuduktan sonra, iri iri açılmış gözlerini Hürrem'e çevirdi:

- Dinlemişsiz, Veliâht oğlumuz van ve taht'ımı-za göz dikip elimizden almak ister!..

Hürrem, içinden «Aferin Rüstem, bu hizmetini unutmuyuz elbet..» diye geçirirken, öte yandan iki elini yüzüne kapatarak hiçkırırılmış gibi sesler çıkardı.

- Canım Sultanım., sevgili hünkârım! diye haykırdı. Böyle bir nâmert evlât düşman başına! Aman, Tanrım! Medet, Tanrım!

Süleyman ayakta, şaşkın şaşkın yöresine bakınıp duruyordu. Can ve taht korkusu ile tir tir titreyen Osmanlı Pâdiâşi:

- Giyindiresiz bizi Hürrem, dedi dili dolaşarak. Bize uyku ve dahi istirahat haram ola artık!

- Ne yapmayı düşünürsüz, Sultanım? dedi, Hürrem.

- Ne mi? Can ve taht'ımız elden gitmeden icabını görmek gereklüdür sanırız!

Yüreği sevinçle dolup taşan Rus Papazın kızı Rok-salan (Hürrem), Süleyman'ın boynuna doladı kollarını:

- Tanrı korusun sizi Sultanım, dedi, taç ve tahtınızla birlikte korusun kıyamete dek, sevgili hünkârım..

Sabaha dek oturup başbaşa dertleştiler. Bu arada, gergin sinirlerini yatıştırmak için meyve yiyip şarap içtiler.

Osmanlı Pâdişâhı, günün ilk saatlerinde sefer hazırlığı buyruğunu verdi. Yanına, Hürrem'den doğan

PADİŞAH ANALARI

1

Şehzade Selim'le Şehzade Cihangir'i ve önde gelen hükümet erkânını da alarak yola koyuldu.

SÜLEYMAN, VELİÂHT OĞLU'NU VE O'NUN TÜM SOYUNU YOKETTİ..

Otağ-ı Hümâyûn (Pâdişâh meskeni), bir süre sonra Konya Ereğlisi'nde kuruldu.

Çevresindeki hükümet erkânına sır vermek istemiyordu, bu nedenle de en uygun bir bahane sürdü öne:

- Acem diyanna savaşa gideriz, dedi. Veliâht oğlumuz Mustafa'yı dünya gözüyle görmek isteriz. Dönmek nasip ola, ya da olmaya Tann bilür çünkü! Varın, haber eyleyün neman., görmek dileriz yüzünü., diyeceklerimiz de vardır!

Haberciler, güçlü atlarnı kırbaçlayarak rüzgârla yarışırcasına Amasya'ya doğru yollandılar. Geride kalanların hiç biri, Pâdişâhın söylediklerinin dışında bir şey bilmiyordu. Bu tuzağı bilen iki kişi vardı yalnız. Biri, (Kanunî ve Muhteşem) gibi unvanlarla yüceltilen Osmanlı Pâdişâhı Birinci Süleyman'dı; öteki ise, Hürrem Sultan takma adıyla devleti ve ülkeyi egemenliği altına almış olan Rus Papazının kızı Roksalan!

On gün geçti aradan..

Babasının çağnsı üzerine Amasya'dan yola çıkan Veliâht Mustafa, Konya Ereğlisi yöresinde kurulu olan babasının Otağına vardı.

Atından iner inmez babasının elini öpmek, sağlık ve basan dileklerini sunmak için Otağdan içeri giren Mustafa'yı başlan usturayla kazınmış, birer ellerinde yeni bilenmiş kısa saplı satır, öteki ellerinde yağlı

PADİŞAH ANALARI

kementler halkalanmış dilsiz cellatlar karşıladı.

Hemen üstüne atılarak yere çökerttiler, Mustafa'yı. Biri, bileğine dolanmış yağlı kementi boynuna doladı, sonra hep birlikte canı çıkana dek var güçleriyle yağlı sınma asıldılar.

Babası, Osmanlı Pâdişâhı Kanuni (!) Süleyman, Otağın öte yanını örten kadife perdelerin ardında gizlenerek gözünü uydurduğu bir aralıktan, 38 yaşındaki Veliâht oğlunun bütün çırpınışlarını, yüzünün mosmor kesildikten sonra can verip sessiz ve kımıltısız kalışını bütün

aynntılarııyla, kesintisiz seyretti. Yıl, 6 Kasım 1553'tü. Daha sonra Mustafa'nın oğlunu getirdiler. İncecik boynunu satırla vurup kafasını gövdesinden ayırdılar. Torununun yerde zıplayıp duran gövdesini de uzun uzun seyretti. Arkadan, torunun anasını getirdiler ve O'nu da iple boşdular. Sıra, Oğlu Mustafa'nın sivil ve asker ileri gelen yardımcılarına gelmişti. O'n-lan da teker teker öldürdüler. Süleyman, kadife perdenin aralığından hepsini sonuna kadar ilgiyle izledikten sonra, Otağın iç bölümlerine doğru yürüdü, gitti. (*) Beklenmedik cinayet dizisi, kısa sürede ülkenin dört bir yanında duyuldu. Kazan kaldırmaya fırsat kollayan, bahane arayan hıristiyan köle tutsaklar birliği ocağının Yeniçerileri, bu kez, Veliiaht Mustafa'nın öldürülmesiyle Pâdişâhtan yeni bir haraç koparma olanağı ortaya çıkmış olduğunu sezinleyerek, bu cinayetlere, karşı çıkmış göründüler.

Süleyman, sus payı olarak Yeniçerilere bol altın dağıttı. Üstelik, bu cinayetleri işleyen sanki Sadra-

(*) Busbeq, Türk Mektupları, H. C. Yalçın, çev. s, 51-52.

229

PADIŞAH ANALARI

zam'mış gibi, Hırvat soylu ve Mihrimân'ın kocası damat Rüstem Paşa'yı da Sadrazamlıktan atarak yerine: Arnavut Kara Ahmet'i atadı.

Hürrem'den doğan sakat ve kambur Şehzade Cihangir, Veliiaht Mustafa'nın öldürülmüş olması haberine uzun boylu dayanamadı. Eşit akıbetin pek yakında kendisine de gelebileceği korkusuyla hastalandı, kısa bir süre sonra öldü.

Rus kızı Roksalan'ın (Hürrem Sultan) tüm amacı gerçekleşmişti artık. Kendisinin doğurduğu Şehzade Selim (San Selim) Veliiaht'tı, bundan böyle!..

Yakın bir gelecekte, babasının yerine Osmanlı Pâdişâhı olacaktı.

Kendisi de, Ana-Kraliçe (Valide Sultan) ..

Ne var ki, kızının kocası ve aynı zamanda Mustafa'nın ortadan kaldırılmasında unutulmaz yardımını gördüğü Rüstem Paşa'nın Sadrazamlıktan atılarak yerine Arnavut Kara Ahmet Paşa'nın getirilmiş olmasına bir türlü boyun eğemiyordu. Ne yapılması gerekirse yapılarak yine damadının iktidara getirilmesini istiyordu.

Damadı Rüstem Paşa da boş durmuyor, Hürrem'e gizli haberler gönderiyordu: (Validem Sultanım, eğer tiz davranmazsanız bilmiş olasınız ki, Kara Ahmet denilen bu Arnavut sergerde pek yakın bir zamanda Yeniçerileri ayaklandırarak cümlemizi kılıçtan geçirtir. Varın, siz düşünün encamımızı..)

Hürrem, artık sabah-akşam Süleyman'a sert sert çıkışıyor, damadından duyduklarını daha da abartarak:

- Sultanım, gaflet toprağı mı serpilmiştir üzerine? Bu koca kavuklu Arnavut gece uyumaz, gündüz durmaz nifak saçar, Âli Osman yurduna! diyordu.

230

PADIŞAH ANALARI

- Güzel söylersiz Hurrem'im, diye karşılık veriyordu Süleyman, velâkin bunca hizmet vermiştir dev-let'e.. azletmek reva mıdır? Gittikçe yaşlanan, ama hâlâ güzelliğini koruyan Hürrem san saçlarını dağıtarak bağıırıyordu:

- A benim Sultanım, Sadrazamlıktan at diyen var mı, sana?

- Pekiy.. ne yapmamı istersiz güzelim?

- Öldür, Sultanım! Böyle bir yılanın kafası ezil-medikçe bize rahat, bize huzur mu kalır?

-• Ama...

- Hâlâ mı ama? Yoksa siz, taht ve saltanatınızla birlikte canınızdan mı olmak istersiz, Sultanım?

- Demek bir tehlike vardır ve siz bizden saklar-sız!

- Niye ısrar ederim, anlayasız Sultanım..

- Öyleyse, tiz hesabını görsünler. Kara Ahmet denilen nâmert kölenin!..

Kanunî (!) Süleyman'ın buyruğu ile Sadrazam Arnavut Kara Ahmet Paşa'nın da boynu vuruldu., yerine, ikinci kez yine damat Sırp soylu

Hırvat Rüstem Paşa getirildi.

Hürrem Sultan denilen Rus kızı Roksalan'ın yüre-ği rahatlamıştı artık. Bundan böyle halkın gözünde yücelmek için yine halkın gözünü boyamak gerektiği-,ne inanarak bu yolda eylemlere girişti. Camiler ve medreseler yaptırdı. Aşocaklan kurdurdu. Fakir halkın parasız muayene olup ilâç alabileceği bakım yerleri açtırdı.

Kızı Mihrimâh Sultan adına da Üsküdar'da ve Edirnekapı'da camiler ve kervansaraylar yaptırdı. Ve, her bir gerçekten habersiz bırakılan halk, yüzyıllarca bunların ve benzerlerinin mezarlarına adak adaya-
231

PADİŞAH ANALARI

çak, dualar okuyacak, onlardan medet ve şefaath umarak yakaracak ve mezarlarını ısıtmak için, sevap olur diye mumlar yakacaklardı! Bir süre sonra Hürrem, ortağı Gülfem Sultan (Ro-zaline) ile uğraşmaya başladı. Birbiri arkasına sıraladığı yalanlarla Süleyman'ı her zaman olduğu gibi kandırmakta güçlük çekmiyordu.

- Bilinmez bir sebebi ola, Sultanım., diyordu. Ro-zalina (Gülfem Hatun) her bir kulunuzdan para toplar! Vermeyenleri cezaya sürer., şimdiye değin etek dolusu altın toplamıştır. Her hâl, bir fitne fesath hazırlar! Tann sizi korusun böylelerin şerrinden Sultanım!..

Süleyman için Hürrem'in bu kadarcık uyarısı, bir çeşit buyruk niteliğindedi. Taht ve saltanatına karşı yeni bir düzen korkusu doldurdu yüreğini yeniden. Sadık ve vefalı, vazgeçilmez Hürrem uyarımişti kendisini!..

Harem'in zenci aşasına gerekli buyruğu vermekte gecikmedi, Süleyman. Murat ve Mahmut adını taşıyan oğullarının anası Sicilyalı Rozalina (Güfem Hatun), harem'de boğularak öldürüldü. Yıl, 1561'di.

Ama, O'na hâlâ (Kanunî ve Muhteşem) diyeceklerdi!.

Bu olayın hemen ardından, inanılmaz bir başka olay çıktı ortaya. Budca doyumsuz aşk ve ihtirasla rakipsiz kraliçelik tacını taşıyan Rus Papazının kızı Hürrem Sultan, öldü!

Niçin? Nasıl? Neden?

Osmanlı Saraylarının kan ve cinayetle örülü kör, sağır ve dilsiz duvarları bu büyük sımın üstüne abanmış, tüm ağırlığını koyarak gizlemiştir.

Osmanlı Pâdişâhı Birinci Süleyman, bir yeni göz-
232

PADİŞAH ANALARI

de buldu da, artık bıkip usandığı ve bir yandan da korktuğı bu kadını tuzağı düşürüp öldürerek dizi ci-niyetlerine bir yenisini mi kattı? Bu sorunun da karşılığı yoktur! Hürrem'i, Süleyman'ın adıyla anılan (Süleymaniye Camisi) yanındaki özel türbeye gömdüler.

Rus Papazının kızı Roksalan'm (Hürrem Sultan) en büyük amaçlarından biri de, oğlu sarhoş Selim'in değil, en çok sevdiği oğlu Bayezit'in Pâdişâh olmasını sağlamak ve bunu görmektir.

Ama, O'nun ölümünün hemen ardından, daha babalarının sağlığında birbirleriyle taht kavgasına tutuştu iki kardeş, ikisinin arasındaki kavga kısa sürede savaşa dönüştü. Savaş, Şehzade Bayezit kuvvetlerinin yenilgisiyle sonuçlandı. Bayezit İran'a kaçtı. Karısı ve 4 oğlu ile beraber orada, Kanunî (!) Süleyman'ın dileği üzerine, İran Şahı Tahmasp tarafından öldürüldü.

Süleyman ölümün eşiğinde bulunduğu bir sırada, bu oğlunu da 4 torunu ile birlikte öldürterek Osman-oğullanna özgü cinayet rekorlarını kırmış oluyordu.

En sonunda O da öldü. 1 Mayıs 1566'da yeni vurgunlar, yağma ve talanlar için çıktığı yeni seferde, Si-getvar kuşatması sırasında hastalanarak öldü. 71 yaşındaydı.

Ölümünden önce Sadrazamlık katına, yine Sırp soylu bir Hırvat olan (Sokullu Mehmet Paşa) adındaki devşirmeyi atamıştı.

Ne var ki, yüzyıllardan sonra, 20. yüzyılın son çizgisinde Atatürk adına gerçekleştirilmiş bir devrimin sonrasında, yeni bir dönem gelecekti. İşte o dönemde bütün bu Türk düşmanları yeniden yaratılacaklar ve her biri kutsallaştınlar ve Türklüğün simgesi ola-

PADİŞAH ANALARI

çoklardı. O kadar ki, 25 Ocak 1987'de, Amerika'da (Kanunî Sultan Süleyman Sergisi) açılacak ve bu adam, «Yücelerin yücesi Türk Sultanı» diye nitelenerek ulu-Jaştınlacak; Osmanoğulları bir kez daha arındırılıp aklandılacaklardı.

MEDRESELER VE SARIKLI MEDRESE ÖĞRENCİLERİ OLAYLARI

Osmanlı ülkesine (Şeyhülislâmlar, Kadılar, Müftüler, Vaizler, Kur'an yorumcuları, İmamlar) yetiştiren medreseler; Anadolu'nun dört bir yanını doldurmuştu. Buralarda da, toplumun her kesiminde ve yönetimin her bir katında olduğu gibi İmparatorluğun değişik yörelerinden değişik ırk ve soy kökenliler, yüzde doksan gibi bir çoğunlukta idi. Özellikle Arnavutlar, ilk başta yer alıyordu.

Bu, Arapçı, dinci eğitim ocakları medreselerde; Türk dili, Türk kültürü, Türk tarihi yoktu. Buna karşın; Arapça ve Acemce vardı. Arap ve Acem mezhepleri vardı. Tarikattan vardı. Arapların gelmiş geçmiş tüm sülalesinin tarihi vardı. İslâm tarihi, Mantık ve Fıkıh, Mecelle, en belli başlı derslerdi. Ayrıca İslâm savaşları okutuluyordu. Dört Halife dönemi, (Ashab-ı Kiram) dedikleri Peygamber Muhammed'in yakınında bulunmuşların tüm yaşamları vardı. Ayrıca, birer ujuğ kişi olarak tanıtılan binlerce Arap'ın yasanı öyküleri ve serüvenleri vardı.

Kur'an'da, hiç bir âyette (Türk) adı geçmemesine karşın, Muhammed'in hadisleri arasındaki Türkleri aşağılayan ve Türklerle savaşılıp yokedilmedikçe 234

Üçüncü Murat'ın karısı ve Üçüncü Mehmet'in anası (Venedikli Bafo). Tarihlerimizde (Safiye Sultan) diye anılan bu İtalyan asıllı kadın, Padişah karısı re Padişah anası olarak yıllarca devleti tek başına dilediği gibi yönetti.

235

PADİŞAH ANALARI

hüküm günü gelmiş olmayacaktır, diyen sözleri en başta okutulan hadislerden biriydi. 8. yüzyılda Türk devletlerine karşı açılmış Orta Asya savaşlarında Türklere karşı kazanılan zaferler öne sürülerek Araplar yüceltildikçe yüceltiliyorlardı. Türk soyu ise, yine Muhammed'in hadislerine dayanılarak, Türkler'in, Kur'an'da adı geçen (Yecüc ve Mecüc) oldukları; dünyanın en iğrenç ve en aşağılık yaratıkları oldukları ve kaynak olarak, Arap tarihçisi İmam Al Balkı'nın kitabı gösteriliyordu.

Başlan ak sarıklı, sırtlan kara cübbeli, ayaklan mes lastikli, belleri kuşaklı medrese öğrencilerinin yüzde doksanı Arnavut, Boşnak (Hırvat), Pomak, Arap ve Acem'di. Bu öğrenciler, seks gereksinmelerini, ka-dınsızlık nedeni ile, birbirlerinin ırzına geçerek gideri-yorlardı. Daha azgın dönemlerinde ise, köy ve kasabalara saldırarak, kız ve oğlan çocuklarını kaçırap onların ırzlarına geçiyorlardı. (1)

(Enderun) denilen «köle oğlanlar ocağı» çıkış Yeniçeri eskileri, Sipahiler, Silahtarlar; bütünü ile devşirme kapıkulları, zaman zaman Osmanlı padişahı buyruğu ile Anadolu'ya yerleştiriliyordu. Bu imtiyazlı devşirmelere, Türk yurdu Anadolu'nun dört bir yanında çiftlikler, bağlar ve bahçelerle birlikte ekime elverişli en değerli büyük topraklar da veriliyordu.

Elleri silah tutan, ocağını savunacak gücü ve yeteneği olan Türk erkekleri yüzyıllardan bu yana her zaman olduğu gibi üç kıtada açılmış savaşlarda oldukları için, yaşlılar, kadınlar ve çocuklardan başka

(1) Bursa Ş. Sc. A 32/29, s: 160-161, 1521 tarihli tutanak ve başka kaynak belgeler. Ayrıca bkz: Mühimme defteri 7, s: 449, 532, 650, 894.

, PADİŞAH ANALARI

kimsenin kalmadığı Anadolu toprakları üstünde yaşayan Türkler çil yavrusu örneği yurtlarından kaçışıyor, kaçamayanlarsa bu devşirme köle döllerinin tutsak köleleri oluyorlardı.

Türk kadınları ve Türk çocukları; savaşlardan nasılsa sağ olarak

dönebilmiş, birer kollarını, bacaklarını yitirmiş sakat Türk erkekleri, bu devşirme kölelerin ırgatlığını yapıyorlardı. (1) - (2)

(1) Topçular kâtibi Abdülkadir Efendi, Vekayi-i Tarihiye, Süleymaniye kütüphanesi, Esat Efendi yazmaları, no: 2151,

(2) Koçu Bey (aslı: koço), yazdığı ünlü risalesinde şöyle der: «Kapı kulları, evvelce İstanbul, Edirne ve Bursa yörelerinde otururlarken, daha sonra memleketin her tarafına dağılmışlar, köy ve kasabaları zaptettiklerinden ümerâ ve kadılar ve Vilayet idarecileri görevlerini yapamaz olmuşlardır.» s: 14.

236

237

ON B İ R İ N G İ BÖLÜM

KANUNÎ SÜLEYMAN'IN GÖZDESİ RUS KIZI

ROKSALAN'DAN DOĞAN OĞLU (SARI SELİM

DÖNEMİ (1566-1574)

OSMANOĞULLARI BİR KEZ DAHA HEM BİRBİRLERİNİ YOKEDİYOR HEM DE ANADOLU TÜRKLERİNİN KANLARINI AKITIYORLARDI..

j Rus papazının kızı Hürrem sultan, oğlu Selim'in

! Padişah olması için «Veliaht» lığına gölge düşürecek kim varsa ortadan kaldırmak uğrunda her bir düze-

; ne başvurmaktan geri kalmamıştı.

- «Osmanlı taht'ına benden başkası oturamaz!»

! diyen Şehzade Bayezit, 15-20 bin kişilik bir kuvvetle ilkin Konya üzerine yürüdü.

ı «Para ve asker kaynağı», yine Anadolu'ydu, elbet! Başsız kalıp Osmanoğulları'na tutsak olmuş Anadolu Türklerini hem yurt dışı «yağma ve talan» savaşlarına ve hem de kendi aralarındaki savaşlara sürüyorlardı, durmaksızın..

öte yanda Roksalan'ın oğlu San Selim de, Anadolu'nun başka başka yörelerinden binlerce öztürk evlâdını peşine takmış; kardeşi Bayezit'in üstüne harekete geçmişti. Yıl, 1559'du.

«.. Bayezit 29 Mayıs 1559 günü akşamı Konya önüne geldi. Derhal Konya ovasına ordugâhını kurarak

239

ly PADİŞAH ANALARI

Askerlerine istirahat verdi. Pek neş'eli idi. O gece sabaha kadar uyumadı, bu günleri gösteren tanrıya şükürler etti. Çünkü ömrü boyunca hep bu günü düşünmüş ve yaşamıştı. Artık Selim ile karşı karşıya idi. Bu sefer onu ne babası, ne de herhangi bir kuvvet elinden kurtaramazdı. O Selim ki, babasının ve devlet adamlarının yanında şerefini kırmış, Kütahya'dan Amasya'ya sürdürmüştü. Bu yüzden deli gibi olmuş, sınırları bozulmuştu. Artık Selim avuçlarının içinde idi. Yarın ordusunu da kendisini de perişan edecek, tahtın yolunu kendisine ve oğullarına açacaktı. Gerçi Selim'in askeri, topu kendisinininkinden fazlaydı ama adamlarının hepsi de cesur ve yiğit kimselerdi. Tıpkı kendilerine komuta eden şövalye şehzadeye benziyorlardı. Bilhassa Sultan Mustafa'nın adamları ve süvarileri, Selim'den öç alacaklarını düşündükçe yerlerinde duramıyorlardı.

Bayezit bu düşüncelerle sabahı güç etti. Güneş ışıkları Konya ovasını okşarken ordusunu savaş düzenine koydu. Sonra karşılarına geçerek, savaş güçlerini arttıran şu dokunaklı ve sürükleyici nutku söyledi:

«Şimdi o kadar zamandan beri beklediğimiz dakika geldi. Artık değerlerinizi göstereceksiniz. Mertçe hareket ediniz ve bana mükâfat vermek zahmetini bırakınız. Bütün talihim sizin elinizdedir.

Talihsizliğim bir müddet pek can sıkıcı hal almıştı. Fakat şimdi açık bir cidal içine atılıyor. Fena talihi değiştirebilirim, çektiklerimi unutabilirim. Galip gelirim benden şeref, mansıp ve her türlü mükâfat bekleyebilir-siniz, yararlık gösteren kimselerin hakkı budur. Bu zafer sizin bütün ümitlerinizi fi'le çıkaracaktır. Yüksek değerlerinizle bunu te'min etmek elinizdedir. Gözünüz önünde duran Rüstem'in (!1 kuvvetlerine ge-

-240

PADİŞAH ANALARI

linçe bunlar tembel bir kumandan idaresinde bir takım müstevliler

ordusundan ibarettir. Kılıçlarınızla onların arasından kendinize kolayca yol açabilirsiniz. Babamın yolladığı kuvvet kalben benimle beraberdir. Karşınıza dikilen yalnız Selim'den ibarettir. Müsterek bir düşmandan intikamımızı alalım. Onun galabalığından korkmayınız. Zafer galabalıkla değil, değerle kazanılır, Cenab-ı Hak iyilere yardım eder, galabalığa değil. Nasıl bir vahşî düşmanın kanınıza susamış olduğunu düşünecek olursanız, onların canını alarak kendi hayatınızı kurtarmak lâzım geleceğini anlarsınız. Ben yalnız söz söyleyecek değilim, kendim de savaşa katılacağım. Size te'min ederim ki, zafer bizim olacaktır.»

Bayezit, bu güzel nutkuyla erlerini bir zenberek gibi kurduktan sonra, hücum emrini verdi. Kendisi en önde, aç bir kürtün sürüye saldırdığı gibi Selim ordusunun üzerine atıldı. Bir dağ gibi ilerleyen Bayezit kuvvetleri bütün hatları ile Selim kuvvetlerine yüklendi.

İki tarafın da mehterleri savaş marşları çalıyor, kılıç şakırtısından, at kişnemesinden top ve silâh sesinden Konya ovası inin inin inliyordu. Bayezit daha ilk) ağızda, Adana ve Karaman askerlerini perişan etti. Bayezit, ortada kanatlarda, hülâsa ordusunun tehlikeye girdiği her yerde kahramanca doğuşuyor-du. Nerede ise Bayezit neticeyi alıyordu. Fakat gece Selim'in imdadına yetişti ve onu büyük bir felâketten kurtardı.

Bayezit, o gece, bütün komutanlarını ve erlerini cesaret ve basanlarından dolayı tebrik etti. Ertesi günü zaferi kazanacağından emin olarak deliksiz bir uyku uyudu. Ertesi sabah, yine aynı şiddetle sa-

241

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

vaşa devam etti. Selim'in kuvvetleri bir türlü Baye-zit'in cesur askerlerini durduramıyorlardı. Onun yiğit komutanları, şehzadelerini galip getirmek için her fedakârlığı yapıyorlardı. İki taraftan da çok ölen ve yaralananlar vardı. Karaman beylerbeyi Ferhat Paşa, Adana beyi Pîri Paşa yaralanmış, Tarsus beyi Ferruh beyle Ankara beyi Yahya bey ölmüşlerdi.

Bayezit'in talihi p gün öğleye kadar kendisine yardım etti. Zafer hâlâ Bayezit'e gülüyordu. Fakat biraz sonra işler bozulmaya başladı. Bayezit'in askerleri kahramanca çalışmalarına rağmen neticeyi bir türlü alamıyorlardı. Çünkü Selim'in askeri pek çoktu, öldürmekle bitmiyordu. Sonra Bayezit bir kısım Selim askerinin kendi tarafına geçeceğini ummuştu, halbuki Bayezit'e katılmamışlardı. Bundan başka Selim'in topları Bayezit askerlerine çok kayıp verdiriyordu. Öğleye doğru Bayezit kuvvetlerine karşı çok şidetli bir rüzgâr esmeye başlamıştı. Top dumanlarını ve toz toprağı Bayezit ordusundaki askerlerin gözlerine doldurdu. Bu yüzden Bayezit'in askerleri, değil düşmanlarını, önlere bile göremez oldu. O zamana kadar Bayezit'e gülen talih, tekrar suratını asmış, bahtsızlığını bir daha yüzüne çarpmıştı. Orada kalmak, rüzgârın dinmesini beklemek, Bayezit ordusunun Selini'e esir düşmesi demektir. Bayezit, derhal kuvvetlerini düzgün saflar halinde rüzgâr fırtınasından kurtarmaya çalıştı. Ordusunu toz deryasından kurtardıktan sonra da süratle Amasya'ya doğru geri çekildi (31 Mayıs 1559).

Kanunî, Selim'in sözde zaferine çok sevindi, Selim ve Sokullu Mehmet Paşa'ya Bayezit'i takip etmelerini, Anadolu'daki beylerbeyleri ve sancak beylerine de

242

bütün yollar ve geçitleri kapatmalarını, âsî şehzade Bayezit'i ölü veya diri yakalamalarını emretti.

BAYEZİT İRAN'A SİĞİNDİ

Bayezit, Amasya'ya geldiği zaman herşeyini kaybettiğini anladı. Çünkü arkasından Selim ile Sokullu Mehmet Paşa'nın geldiğini haber aldı. Yanında 9000 kişi kalmıştı. Bu kuvvetle Selim'le savaşıması ve bir zafer kazanması imkânsızdı. Derhal hazinesini ve dört oğlunu yanına alarak doğuya doğru ilerlemeye başladı. Çerkez Boğazına gelince

babasına ve ablası Mihri-mah Sultan'a birer mektup yazarak affedilmesini rica etti. Bu Bayezit'in ilk mektubu idi ki, babası önünde eğiliyor, ileri süreceği her şartı kabul edeceğini bildiriyordu. Ablasına yazdığı şu mektup acıklı olduğu kadar, nedamet bakımından da çok enteresandır: «... İşte şimdilik Gürcü Boğazına geldim. Hak alimdir ki, bu taraflara gelmekten yad vilâyete gitmek muradım değildir. Gördüm karındaşım ve Mehmet Paşa vesair cümle asker Amasya'ya geldiler, sahih bana kast olduğunu bildim, zarurî kendi canım tedariki için Amasya'dan çıktım, şimdilik Gürcü Boğazına geldim. Kendimi kurtarmak için mümkün oldukça ileri giderim, bir münasip yerde eğlenirim. Eğer ol asker yine ardımca gelirlerse beherhal bir tedarik ederim. Eğer padişah hazretleri sahih günahımı affederlerse ve yemin edip beni inandırırırlarsa vallah billâh hergiz yabana gitmem, emr-i şeriflerine muti olup Amasya'ya varırım. Şimdengeru hergiz padişah hazretlerinin emr-i şeriflerine muhalefet etmem. Hemen günahımı affeylesinler, bana zulmeylemesinler. Orhan ve Os-

243

PADİŞAH ANALARI

man ve Mahmut ve Abdullah'ı bile götürürüm. Bu oğlancıklar ile nereye gideyim? Bunun sonu külli fesat olur. Size ne demek gerek malûmunuzdur. Bana zulmetmesinler; hele yine bu defa dahi padişah hazretlerinden af rica ederim, günahımı affeylesinler, itimat eyledikleri ağalardan, paşalardan, ya mevlâlar-dan göndersinler; ol gelen kimsenin yanında ant içeyim, inandırırım. Bana yine Amasya Sancağını versinler. Varayım Amasya'ya padişahın hayır duasına meşgul olayım. Benim sultanım el benim, etek sultanımın bir çare edesiz, padişah hazretlerine yalvarasız. İşte bu defa dahi padişah hazretlerine kâğıt gönderdim, yalvardım...»(1)

Fakat artık iş işten çoktan geçmişti. Bayezit'in ölü veya diri yakalanması emri bütün Anadolu'ya gönderilmişti. Kanunî affetse bile Selim ne yapar yapar taht rakibi, amansız düşmanı Bayezit'in bakından gelirdi. Bunun için son sür'atle Bayezit'i kovalıyor, bir an evvel yakalayıp öldürmek istiyordu. Tutulan yol ve geçitlerde bir kaç defa ölüm kalım savaşı yapmış, fakat her çarpışmada da önüne dikilen sedleri delerek öbür tarafa geçmişti. Bayezit, İran sınırına pek çok macera geçirdikten sonra ulaştı, Selim'in peşinden gelmekte devam ettiğini görünce İran'a sığındı ve Revan ham Şahkulu Sultana siyasi mülteci olarak teslim oldu. Selim, sınıra gelince atının dizginlerini çekti, Bayezit'i kendi kaderiyle başbaşa bıraktı.

(1) Top. Arş. E. No. 6057

244

PADİŞAH ANALARA : BAYEZİT VE OĞULLARI

..*.."

Şahkulu Han, Kazvinde bulunan Şah Tahmasb'a bir mektup yazarak durumu bildirdi. Şah, derhal Bayezit'i Kazvin'e davet etti. Bayezit 9000 kadar olduğu söylenen adamları ile Kazvin'e gitti Büyük bir merasimle karşılandı (24 Kasım 1559).

Şah, Bayezit'i güler yüzle karşıladı. Onu evlâdı gibi bağrına bastı, babasına mektup yazarak af ricasında bulunacağım, Kanunî'ye teslim etmeyeceğini yemin ile te'min etti. Bu yeni başlayan dostluğun nişanesi olmak üzere, Bayezit'e çok kıymetli tadardan işlenmiş hediyeler takdim etti. Bilhassa Kazvin sarayında Bayezit'e çektiği ziyafet pek şahane olmuştu.

Dört beş gün sonra, Bayezit de Şah'a çok mükemmel bir ziyafet verdi. Takdim ettiği hediyeler, ikram ettiği yemeklerle şahmküeri gölgede bıraktı. Ayın gün Bayezit'in askerleri savaş gösterileri yaptılar Türü savaşı oyunları ile İranlıların hayret ve dikkatlerini üzerlerine çektiler.

İranlılar, Çaldıran Meydan Savaşında Yavuz Sultan Selim'e yenilmişlerdi; bu yenilginin acısını hâlâ çekiyorlardı, Yavuz'dan sonra Kanuni Sultan Süleyman İran'a üç sefer yapmış, başşehir olan Tebriz'e kadar ilerlemişti. Şah, Kanunî ile savaşa cesaret edememiş, tacını tahtım bırakarak İran çölleri; kas, niş, milleti ve kendisi

diğer devletler gözünde kötü duruma düşmüştü. Daha dört sene evvel de İran için yüz karası olan Amasya Barışını yapmış, birçok İran topraklarını Osmanlılar'a terketmek zorunda kalmıştı. İşte şimdi bunların hesabının sorulacağı zaman gelmişti. Bayezit ucuza satılmamalı idi. Elde bir koz olarak tutulmalı ve son derece faydalı idi. Tcnbel

245

PADİŞAH ANALARI

ve hırslı Selim, Bayezit için her şeyi feda edebilirdi. Eğer Şah bu kozu iyi kullanırsa devletine çok şeyler kazandırabilirdi. Kanunî, âsî oğlunun yakalanmadan kaçtığına çok kızılıyordu. Bilhassa Bayezit'in; baş düşmanı olan İranlılara sığınmasını, hiç affedemiyor, ne pahasına olursa olsun bu âsiyi Şah'ın elinden alıp öldürtmek istiyordu. Mohaç ve Preveze Meydan Savaşlarında düşmanlarını yere seren Muhteşem Süleyman (!) kendisine meydan okuyan Bayezit karşısında susacak, elini beline bağlayıp Şah'ın önünde diz mi çökecekti? Asla! Bu savaş hattâ ölümü pahasına bile olsa, mutlak surette yapılacak Bayezit Şah'dan alınacak ve öldürülecekti. Selim ise babasından daha üzgündü. Kekliği elinden kaçırmıştı. Bu bulunmaz fırsatı elinden kaçırmamalı idi. Eğer Bayezit ülkede olsaydı nasıl olsa hakkından gelirdi. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün kuvvetleri emrinde idi. Fakat Bayezit yurttan değil, düşman ülkesinde idi. O hayatta kaldıkça tahtı da hayatı da tehlikede idi. Bu kâbustan kurtulmanın tek çaresi Bayezit'i Şah'ın elinden almaktı. Sultan Süleyman ve Selim, Bayezit'in İran'a sığınması üzerine Şah Tahmasb'a elçiler göndererek Bayezit'in teslimini istediler. Şah Tahmasb, Bayezit'in yaptıklarına nadim olduğunu ileri sürerek affını ve Bağdat'ı istedi. Kanunî, Bayezit'i affettiğini, Bağdat'ı İranlılara veremeyeceğini, Zayezit'in bazı adamlarının öldürülmesini, oğlunun da Amasya'ya gelip oturmasını Şah'a yazdı. Şah, gittikçe artan Osmanlı baskısı karşısında bazı tedbirler almak zorunda kaldı. Şah, güya Bayezit'e yük olmasın diye askerlerini aşiretlerin yanına da-

246

PADİŞAH ANALARI

gitti, böylece evvelâ Bayezit'i tehlikesiz hale soktu, sonra da bunları öldürttü. Bayezit'in kaçmasını önlemek için de oğullarını ve kendisini hapsedirdi.

Selim ve Kanunî, Şah'a elçiler ve ağır hediyeler göndererek Bayezit'in verilmesi hususunda ısrar ediyorlardı. Bilhassa Selim, Şehülislâm Veliyyüddin Efendi'nin, Bayezit'in öldürülmesine dair verdiği fet-va'yı Şah'a göndermiş, Bayezit'in verilmesini istemiştir. Şah; (Selim ve Kanunî Sultan Süleyman) m va'd-ettikleri zengin hediyelere, dayanamamış, aynı zaman da bir savaşın da çıkmasından korkuyordu.

Yalnız, Bayezit'i Kanunî'ye vermemeye yemin ettiğiinden, şehzade ve oğullarını Selim'in adamlarına teslim edecekti. Bunun üzerine İran'a, Van beylerbeyi Husrev Paşa ile Kapucubaşı Sinan Bey ve Selim tarafından da Çavuşbaşı Ali ağa ile Müteferrika Firuz Ağa gönderildi! (1)

Hey'et, Kazvin'e varınca, Şah'ın yemini gereğince, Bayezit ve oğulları, Şehzade Selim'in adamı Ali Ağa'ya teslim edildi. Bayezit, öldürüleceğini anlayınca oğullarını görmek istemiş ise de bu izin kendisine verilmemiştir. Ali Ağa ilk olarak 35 yaşındaki Bayezit'i daha sonra da oğulları Orhan, Osman, Mahmut ve Abdullah'ı boğarak öldürdü (25 Eylül 1561).

Cesetler donduruldu* tabutlara yerleştirildi, tah-terevanlara yükletilerek Anadolu'ya getirildi, verilen emir üzerine Bayezit ve oğulları Sivas'taki Melik Acem türbesine gömüldü.»

(1) Şah'ın Kanunî Süleyman'a namesi; Top. Arş. E. No.

€319

247

PADİŞAH ANALARI

YAHUDİ KIZI RAŞEL (NURBÂNU SULTAN) OLDU..

Selim, Osmanlı Pâdişâhı olarak taht'a oturduğunda 42 yaşındaydı. (Hürrem Sultan) takma adıyla anılan, Rus Papazının kızı Roksalan'dan doğan Selim, tıpkı anası gibi sarı saçlı, mavi gözlü olduğu için. Başkent halkı, O'na (San Selim) diye ad takmıştı. Yine aynı halk, gece ve gündüz sarhoş gördüğü bu Şehzade'ye, fciir başka ad daha yakıştırmıştı: (Sarhoş Selim)!..

Şehzade ve Veliaht olarak yaşadığı süre içinde yüzlerce «câriye» ile yatmış ve ayrıca, gözüne kestirdiği güzel kadınları kocalarının elinden zorla alarak ırzlarına geçmişti. Bunlardan doğan çocuklar boğdurulup denize atılmıştı.

Yalnız bir tek kadın, duygularına ve tüm yaşamına egemen olmuştu, Selimin. Bu, kadın: Yahudi kızı Raşel'di. O'na çılgınca tutkundu. Raşel'in adını, Osmanlı geleneğince değiştirerek: (Nurbânu) adını koymuştu.

Raşel, Selim'in, henüz Veliahtlığında, ilk oğlunu doğurduğunda, çocuğa (Murat) adını koydular. Bu oğlan, gelecekte babasının yerine geçtiğinde (Üçüncü Murat) adıyla hüküm yürütecekti.

İkinci Selim, doğuştan kekemeydi. Bu yüzden de doğru dürüst konuşma yeteneğinden yoksundu. Üstelik, şarap ve afyon düşkünü bir ayyaştı. Kansız sayılan ve (Nurbânu Sultan) unvanı ile tarihlere geçirilen yahudi Raşel'den, ikinci Selim'in 11 çocuğu olmuştu. 4'ü kız, 7'si erkekti bu çocukların..

Padişahlığının ilk yılında, kızı (Esmahan) 'ı Hırvat soylu, Enderun yetiştirmesi devşirme kölelikten Sadra-

/ PADİŞAH ANALARI

zamlık katına getirilmiş olan: (Sokullu Mehmet Paşa)'ya verdi. O günden başlayarak, «devlet, ülke ve toplum» üzerinde egemenlik ve tüm nimetler, kansız Yahudi Nurbânu Sultan'la, damadı Hırvat Sokullu Mehmet arasında bölüşüldü. Kendisi, Harem-i Hümâ-yun'unda günde bir kaç kez câriye değiştiriyor, başucundaki şarabını yudumlayarak afyon çubuğunu tütürüyordu.

- Sevgili Hünkârım, diyordu Nurbânu, Selim'e. Ben derim ki, bunca zamandır büyük büyük makamlarda oturup keselerini doldurup kanın kadar zengin olmuş, ama Pâdişâh hazinesine zırnık kadar bile al-tun ve de elmas vermeği düşünmemiş bunca âdemi indirip yerlerine kendi âdemlerimizi geçirelim.

- Sen ki, benden iyisini bilirsin, diyordu Selim.

Bundan böyle devletin tüm katlan, irili ufaklı memurlukları, Beğlerbeğliği, Sancakbeğlikleri, derebeğ-likleri, kadılıklar, Şeyhülislâmlıklar, torba torba atın karşılığı rüşvetle satılmaya başlandı.

Nurbânu takma adlı Pâdişâh karısı Yahudi Raşel, kendi ırkından, kendisi gibi bir Yahudi olan (Kira) adındaki kadını Saray'a yerleştirmişti. Rüşvet pazarlıkları, rüşvet alış-verişleri bu kadının aracılığı ile yapılıyordu.

Kızı Esmahan, öteki kızı Gevhermülûk ile Selim'in kızkardeşi Mihrimâh Sultan, Harem Kethüdası Can-feda ve Rukiye adlanndaki devşirme hıristiyan kadınlardan meydana gelen bir komite, her bir yetkiyi eline almış, yürütüyordu.

öte yanda Sırp soylu hırvat Sadrazam Sokullu, en başta Fransa ve İngiltere'ye ve öteki yabancı devletlere, para karşılığında, ticaret ve politik imtiyazlar ve-

248

249

PADİŞAH ANALARI

riyor; büyük servetine daha büyük servetler katıyordu.

Rus kızı Roksalan'ın oğlu, Yahudi Raşel'in kocası ikinci Selim, şaraba afyon katarak içiyor, harem'de koynuna almamak kadın bırakmamak için çaba harcıyordu.

Zaten, taht'a çıktığı ilk gün, başkent İstanbul'da tellallara şöyle bağırttırmıştı:

- «Ey ahâliiii! Duyduk, duymadık demeyin, ha! Padişahımız Efendimiz Sultan Selim Hân Hazretleri Osmanlı taht'ma cülusları şerefine, bütün Osmanlıların içki içip zevklenerek eğlenmelerini irâde buyurdular!

Duyduk, duymadık demeyin, ha!>

Sarayın havuzlu salonlarında, renk renk sular püsküren hıskıyeleri altında çırpıplak kız ve oğlanların raksıan yetmez olmuş, Bizans kalıntısı bir tutku olan (Saray hamamında eğlenceler) başlamıştı. KIBRIS KRALI YAHUDİ YASEF NASSİ..

Bu kez, Osmanlı Pâdişâhı İkinci Selim'in saltanatı için yeni fetihler ve yeni fetihlerle elde edilecek servetler ve ganimetlerle birlikte yeni cariyeler gerekiyordu. Nasıl olsa, bu Türk düşmanı soysuzlar uğruna can ve kan vermeğe zorunlu, Osmanlı tutsağı Anadolu Türkleri vardı!

Yeni savaş gemileri yapıldı. Bu gemilere Anadolu'nun öz Türk evlâtları doldurularak, Kıbrıs'ın fethi savaşı başlatıldı.

1570 yılında Kıbrıs'a yapılan çıkarma, ancak 1571 Ağustosunda tamamlanarak adanın tamamı ele geçirildi. Binlerce Öztürk bu savaşta can vermiş, onbin

250

PADİŞAH ANALARI

lercesi yaralanmıştı ama, elde edilen ganimetler her zamanki gibi yine sadece Osmanoğullanyla, binbir yabancı ırk karması Yeniçerilerin ve devşirme devlet adamlarının arasında paylaşıldı.

Sıra, Kıbrıs'ta kimin egemen olup, bu adanın kimler tarafından sömürüleceği tartışmasına gelmişti.

Bir başka önemli konu daha vardı: Kıbrıs'a kimler yerleştirilecekti? Geleceğin Osmanlı benzeri bir toplum yaratılması için nasıl bir yol izlenmeliydi?

Hamamların göbek taşında yan gelip afyon çubuğunu tüttüren, şarabını lıkır lıkır gırtlığına boşalttıktan sonra çevresindeki soytanların şaklabanlıklar) arasında çıplak kız ve oğlanlarla sarmaş dolaş olan Pâdişâh İkinci Selim için bu ve benzeri konular yoktu ama, karısı Yahudi Raşel (Nurbânu Sultan) için bu konular dikkatle inceleniyordu. Çünkü O, bir Osmanlı İmparatoriçe'siydi..

Saray'a, her gerektiğinde yüksek faizle borç olarak altın paralar veren (Yahudi Banker Yasef Nas-si), ırktaşı Yahudi Nurbânu Sultan'a en cazip öneri ile başvurdu:

– Beni Kıbrıs'a Kral yaparsanız, yüce İmparatoriçem, elde ettiğim her gelirin yarısı sizindir.

– Sana inanıyorum, Yasef Nassi! dedi, Nurbânu, çünkü sen, benim kanımdan, benim soyumdansın!..

Kıbrıs'ın yeni Kralı Yahudi Yasef Nassi'ye krallık tacını, Osmanlı Pâdişâhı İkinci Selim ile İmparatoriçe Nurbânu Sultan, kendi elleri ile koydular.

İkinci önemli konu, Kıbrıs'a kimlerin, hangi toplumun yerleştirileceği idi. Evet, geleceğin Kıbrıs toplumunun çekirdeğini, kaynağını kimler oluşturmaliydi?,

Ne var ki, bu konu ne Yahudi Nurbânu'yu, ne de ayyaş ve afyonkeş İkinci Selim'i ilgilendiriyordu.

251

PADİŞAH ANALARI

Onlar, bu günü yaşıyorlardı: gelecek zaman, diye bir şey yoktu ki..

Bu konu, baştan sona devleti ele geçirmiş olan kölelikten devlet adamlığı katlarına çıkartılmış frenk dölü devşirmelerin işiydi.

Şöyle bir karar aldılar:

«Yeniçeri Ocağı'ndan onbin kişi seçip Kıbrıs'a gön-derilsin; orada yerleştirilip yerli kadınlarla evlendirilerek bir Osmanlı toplumu da Kıbrıs'ta meydana getirilsin..»

Devşirme, frenk dölü devlet erkânının bu kararın bu kararın hemen uygulandı.

Kurulduğundan bu yana Türk soyundan tek bir Türk'ün ayak bastırılmadığı Yeniçeri Ocağı'ndan, her biri yabancı ırk kökenli hıristiyan çocukları oldukları halde, gerçek adları değiştirilerek birer Arap-İslâm adı takılmış onbin Yeniçeri Kıbrıs'a gönderildi.

Bunlar, adanın yerli ve kendileri gibi değişik ırklardan olan hıristiyan kadınlarını İslâm dinine sokarak evlenecekler ve kendilerine yapıldığı gibi, onlar da bu kadınlara birer\ dişi Arap-İslâm adı takacaklardı.

YAHUDİLER DE KIBRIS'A YERLEŞTİRİLİYOR..

Yıl, 1571'di.

Sarı Selim'in, (Nurbânu Sultan) olan gözdesi Yahudi Raşel, ırkdaşlarını unutmuş değildi. Dünyanın nerelerinde yahudi varsa, kendisini, onları koruyup kollamakla yükümlü sayıyordu. Bir Osmanlı İmpara-toriçesi olarak da bu yükümlülüklerini rahatça yerine getiriyordu.

Bu sıralarda, Fransa'da halk, Yahudileri istemi-

252

PADİŞAH ANALARI

yor ve onların Fransa topraklarından çıkarılmalarını istiyordu.

Olayı haber alan Nurbânu, çılgına dönmüştü. Irk-daşları Fransa'dan kovuluyorlardı, çünkü!..

Kocası (Sarhoş Selim), seks partileri düzenlediği hamamlardan dışarı bile çıkmıyor, gün ve gecelerini dünyanın dört bir yöresinden satın alınmış renk renk «cariyelerin cıvıl cıvıl kaynaştığı Saray hamamında geçiriyordu.

Nurbânu Sultan/Raşel, Osmanlı Padişahı İkinci Selim'in ağzından bir «ferman» yazdırarak, özel ulaklarla (Trablus-şimdiki Libya) Beğine ve yine Trablus Kadısı'na gönderdi.

20 Zilhicce 978 (15 Mayıs 1571) tarihli bu fer-man'da, bugünün diliyle yahudiler için şu buyruklar yer alıyordu: (*)

«Trablus Sancağı Beğine ve Mevlâna Trablus Kadısına Hüküm ki:

«France vilây e tinden (!) sürgün edilen yahudi taifesinden çoğunun Kibns adasına yerleşmek ve orada ticaret yapmak istediklerini bana bildirdikleri için buyruğum şöyle ki:

İşbu yüce hükmüm, Hasan ve yahudi Samoil adındaki kişilerle eline vardığında, sürgün yahudilerin belli başlılarından Yakob ve Musa Bodvan ve Avra-ham ve İzak Hazan ve Davut Davekemhel ve Destile adlı Yahudileri getirtip onlarla konuşup danışarak kendi istekleriyle Kibns adasına geçip yerleşmek arzu edenleri aileleri halkı ve bütün mal ve eşyalanıyla birlikte, adı geçen Hasan ve Samoil'e teslim edip Kibns'a gönderesiniz. Göçen yahudiler kaç kişi ise liste-

<*) Top. S. Arşivi, fermanlar.

253

PADİŞAH ANALARI

sini yaparak mühürletüp, Kıbrıs'ta Vezirim Lala Mustafa Paşa'ya gönderesiniz. Amma., kendi istekleriyle gitmeği arzulamayanları zorla göndermekten ve bu bahane ile bir kimseden bir şey (rüşvet) almaktan, son derece sakınsınız.» (*)

Ne var ki, bu açık seçik ferman'a karşın, gelecekte, hem de Atatürk Türkiyesi'nde Osmanlı tarihi yazanlar, Osmanoğulları'nın Türk'e düşman tüm davranışları gibi, bu olayı da yaldızlayarak O'nların ne kadar uygar ve ne kadar insancıl duygularla dopdolu olduklarına kanıt olarak bu belgeyi öne süreceklerdi.

Bunu yaparken, karanlığın, açlığın, zulmün ve işkencenin, eğitimsiz, yolsuz ve bakımsızlığın en ilkel koşulları içinde ezile ezile yokedilen Öztürkler'e Osmanoğulları'nın o uygar (!), o insancıl ellerinin (!), a şefkat ve merhametlerinin(!) hiç mi hiç uzanmamış olmasına değinilmeyecekti.

KİMDİ BU, YASEF NASSİ?

Yahudi Yasef Nassi, daha İkinci Selim'in Şehzadeliğinde, sonradan (Nurbânu) adı takılan Raşel'i, cârîye olarak Selim'e satan adamdı. Bu yüzden da hem Osmanlı Şehzadesinin ve hem de soydaşı Raşel'in daha o zamandan can ciğer dostu olmuştü.

Bu dostluk, Selim'in Pâdişâh olmasıyla daha da güçlenmiş; bu Yahudi, babasıyla birlikte bir «özel banka» kurmuştu. Bankanın büyük hissedarlarından biri. de Yahudi Nurbânu Sultan'dı.

(*) Kıbrıs'a, Mora hıristiyanlarıyla Ermeniler de bu arada yerleştirildiler.

(Yazar'ın notu)

254

PADİŞAH ANALARI

Yaptıkları en büyük iş, devleti, dolayısıyla Osmanlı Pâdişâhını

borçlandırmaktı. Öztürklerin canlan v& kanlan karşılığında ele geçirilen Kıbrıs adasının Krallığı, Yahudi Nurbânu uğruna Yasef Nassi'ye armağan edilmişti.

Öte yanda, içki ve afyon tutkusundan başka, Bizans geleneğine uygun, kızlı-oğlanlı hamam eğlencelerini kesintisiz sürdüren Selim; yine bu uğurda, hamamda, kızlardan birini kovalarken ayağı takılarak düşüp, beyin kanaması sonucu öldü. Zaten ölümüne yaklaşan günlerde yarı deli bir durumdaydı. Sözde ve görünürde bile olsa, bir İmparatorluğun hükümdarı olduğunu çoktan unutacak bilinçsizliğe düşmüş, olur olmaz herkesin karşısında, ölüm korkusu ile ağlayacak duruma gelmişti. İkinci Selim, Yahudi kansı Nurbânu Sultan'ın kolları arasında can verir vermez, kurnaz Yahudi kızı, Saray'ın tüm ileri gelenlerini karşısına toplayarak, şöyle konuştu :

- Pâdişâhımız, Efendimiz, devletli Selim Hân öldü! Şimdi, kulağınızı açıp iyi dinleyesiz beni... O'nun ölümünü hiç bir âdem duymayacak! Karşısındakiler:

- Canımız yoluna kurbandır. Sultanımız! dediler.

- Oğlum Şehzade Murat, Manisa'dan gelinceye ve taht'a çıkana dek Selim Hân'ın cesedini Sarayın buzhanesinde saklamak gerekir!

- Öyle olması gerektir, Sultanımız!

- Bu işi, her bir kem gözden, kötü kulaktan sakınarak yapmalıyız..

- Emrin başlar üstüne Sultanımız! Uçan kuşla-ın, yerdeki kannıcaların bile haberi olmayacaktır!..

255

PADİŞAH ANALARI

- Bilmiş olasınız ki her ne işlersek; devleti Âl-i •Osman ve mülkü millet hayrî için işleriz!..

Kurulmuş bir makine gibi hep birden karşılık verdiler:

- Ona ne şüphe Sultanımız! Sizin gibi umuru devleti dirayetle yürüten, Tanrı indinde muteber, ismi şerifi gibi nurlu ve paha biçilmez Valde Sultanı Allah başımızdan eksik etmeye., âmin!..

Nurbânu takma adlı Valde Sultan Yahudi Raşel, karşısında el bağlamış ve başları göğüslerine sarkık, gözleri pabuçlarının ucunu görenleri bir kez daha tepeden tırnağa süzdükten sonra:

- Şimdiii... dedi, damadımız Sokullu Paşa hazretlerine gizliden bir haber uçurup tiz varıp bizi görmesini biidiresiz!

Yahudi Kira kadın öne fırladı:

- Emrin olursa ben kölen, görürüm bu işi? Çakmak çakmak ateş saçan mavi gözlerini Kira'-

ya dikti, Nurbânu:

- Göreyim seni Kira, dedi. Tiz varıp gelesiz!..

Kira yere kapanıp eteklerini öptü Nurbânu'nun..

Valde Sultan bir kolunu kaldırıp elinin tersini gösterdi

karşısındakilere. «Çekilip gidin» anlamına gelen bu işaret üzerine, hep birden yere kapanıp eteklediler Valde Sultam!.. /

MURAT TAHTA OTURDUĞU GÜN, OSMANLI SARAYINDAN YEDİ CENAZE ÇIKTI...

Şehzade Murat'ı Manisa'dan alıp yola çıkanlar arasında Silahtar ağası, Çuhadar ağası, Rikapdar ağa-sıyla hocası Saadettin Efendi de vardı.

256

, ;',: PADİŞAH ANALARI

22 Aralık 1574'te zorlukla Mudanya'ya ve oradan, bir buz kayığına doluşarak dalgalarla boğuşa boğuşa (Ahırkapı)ya ulaştılar.

Sadrazam Sokullu Mehmet'in Bahçekapı'da kendilerini beklediğini öğrenince, bu kez oraya gittiler.

Şehzade Murat, taht'a çıkıp Padişah olacağına hâlâ inanmıyordu.

Çünkü, kendisinden başka daha beş kardeşi vardı. Hepsi de

Saray'daydılar.

içlerinden birinin kendisi gelene kadar taht'ı ele .geçirmiş

olabilirdi. Böyle olduğunda ise, hiç bir karşı koymayla

karşılaşmaksızın yürüyüp giden Osmanlı geleneğince öteki kardeşleriyle birlikte kendisinin de öldürülmesi, Fatih İkinci Mehmet Yasası gereğiydi.

Murat bu korku ile iskeleye çıktı. Karşısında duranların en önünde,

Sırp soylu hırvat Sadrazam Sokullu Mehmet vardı. Yanına koşup Sokullu'nün elini kapam Murat, öpüp başına koyduktan sonra yalvaran bir sesle:

- Bana acıyın, dedi. Canımı bağışlayın! Etraftakiler fena halde bozularak birbirlerinin yüzlerine baktılar.

Sokullu hemen Murat'ın önünde eğilerek elini öptü, başına koydu:

- Sultanımız vehme kapılmasınlar, dedi. Âl-i Osman taht'ı Efendimizi bekler!

Korkudan tir tir titreyen, çeneleri birbirine vuran Murat'ın içi biraz olsun ferahladı ama, hâlâ kuşkusu tam olarak geçmiş değildi. Sabah namazını bütün devlet erkânı ile birlikte Ayasofya camisinde kıldıktan sonra, Osmanoğulları'nın: «fuhuş, kan ve cinayet karargâhı» olan (Topkapı Sarayı)na girdiler.

Anası Yahudi Raşel (Nurbânu Sultan), dört göz-

257

PADİŞAH ANALARI

le beklediği oğlunun boynuna sarıldıktan sonra, herkesten uzak bir odaya çekildiler.

- Sevgili oğlum, iki gözüm, bir tanem, Pâdişâhım, dedi, şimdi söyle bana, emrin nice dir Karındaşların-. Mustafa, Süleyman, Cihangir, Mehmet ve Abdullah haklarında?

Daha bir kaç saat öncesine kadar ölüm korkusu ile ter döken, kendisine acındırmak için Sadrazam'a yalvaran, elini öpüp başına koyan Murat, taht'ı eline geçirmiş olduğunu anlar anlamaz, mazlum kişiliğinden çıkıp, zâlim kişiliğine bürünmüştü.

Korkusuzca anasının gözlerinin içine bakarak karşılık verdi:

- Validem Sultan, dedi. Bilirsiz Osmanlı maslahatını, ne olması lazım ise yine öyle olacak elbet!.

Anasının ıslanan gözleri daldı. Karnında taşıyıp doğurduğu beş oğlu, demek hepsi birden öldürülecekti, öyle mi?

Son bir gayretle konuştu :

- Demem şudur ki, küçük-büyük hepsinin de mi öldürülmelerine ferman vereceksin?

Murat bir hükümdar edasıyla kasılarak baktı anasının yüzüne ve ardından gücenmişcesine sordu:

- Başka bir yol mu tutulmuştur, bunca zaman? Nurbânu'nun başı göğsüne düştü:

- Beli Sultanım.. Pâdişâh oğlum, beli! Gerçek buydu, işte!

Halkın gözünü boyamak için camiler, mescitler yapar, her bir yere âyetler yazdırır, fuhuş ve cinayet yuvası Saraylarının duvarlarını çiniler üzerine yazılmış âyetlerle süsler ve sonra, zevk ve saltanatlarını, kadın ve oğlan tutkularını tatmine yarayan tahtları ve doymazlıkları uğruna, analarını, babalarını, kar-

258

l>v PADİŞAH ANALARI

deşlerini, evlâtlarını ve diledikleri her bir kişiyi öldürmeye yetkili sayarlardı kendilerini. Tanrı buyruğunun yorumlayıcı ve uyarıcıları geçinen, din bilgini olduklarını savunan koca koca ak sarıklı hocalar ve en başlan (Şeyhlislâmlar), bu cinayetlerin hiçbirine karşı çıkmak şöyle dursun, kanı bozuk soysuz Osman-oğulları'nın işledikleri her bir cinayete: (Şeriata uygundur) mührünü basıp tastik ediyorlardı!.

Valide Sultan Nurbânu (Yahudi Raşel), altı oğlunun yanına koştu, hepsi uykudaydılar. Her birini öptü, kokladı sessizce. Sonra koşup kendi dairesine kapandı.

Murat bu arada, kardeşlerinin boğularak öldürülmeleri buyruğunu veriyordu.

Dilsiz cellatlar, uykudaki Şehzadelerin odalarına üşüştiler. Her birinin boğazına doladıkları yağlı sıırımları pekçe çekip canlarını aldılar.

Topkapı Sarayı'nın (Bâbüssaade) kapısı önüne kurulan taht üstüne oturan Üçüncü Murat'ı, en başta Sadrazam Sokullu Mehmet ve yanında sıraya dizilmiş koca kavuklu devlet ileri gelenlerinden de önce

Şeyhülislâm, teker teker yeni Pâdişâhın ellerini öpüp ayaklarına yüz sürüyor, bağıllıklarının bir çeşit andını yerine getiriyorlardı. Tören biter bitmez Üçüncü Murat Bâbüssaade kapısından geçip Saraya girdi.

Şimdi sıra, günlerdir sarayın buzluğunda bekletilen babası İkinci Selim'in ceseti ile altı kardeşinin cesetlerine gelmişti!.. Ak sarıklı, kara kara cübbeli, yalan dolan ezbercileri, din ve îmân düzmeçisi Tanrı düşmanı hocalar, kara cübbelerini rüzgârlandırarak telâş içinde Saraydan yana koşuyorlardı, şimdiden. Bir yandan da

259
PADİŞAH ANALARI

göz ve gönül boyayıcı ustalıklarını tamamlamak için, Tann'ya yakarırmışcasma, sakal ve bıyık kalabalığı içinde kalan ağızlarını büyük büyük oynatıp duruyorlardı.

Bir hafız kafilesi ilâhiler okuyor, bir başkaları yüksek perdeden «tekbir» getiriyorlardı.

Ağızlar kilitli, yürekler kara, bomboş kafa tasla-n örümcek ağılarıyla örülüydü; düşünceler tam-takır-dı. Tek bir yöne yönelikti her bir şey: öteki dünya'ya..

Ama bu dünyada bir hesap soran, yanlışı ve eğriyi gösteren, ışıktan ve gerçekten yana yön gösteren çıkmıyordu, bir türlü..

Belki daha yüzlerce yıl çıkmayacaktı da!

Yüzlerce yıl sonra bile çıkan olursa; bu kanlan bozuk, soysuz, Türk düşmanı Osmanoğulları'nın bütün ahlâksızlıklarının, namussuzluk, zulüm ve cinayetlerinin üstüne bir sünger çekilecek ve bütün bu olumsuzluklar, onları ortadan kaldırırsa yüklenecekti.

Bu, gerçek Tann düşmanı, sadist, deli, sar'alı, afyonkeş, zâlim, katil ve budala güruhunun her biri, «Tannın yeryüzündeki gölgesi, masum, âdil ve zaferler ilâhı» olarak yeniden diriltilip yüceltilecek, bir taraftan Türk soyunun en ünlü boyundan oldukları savunulacak ve bir taraftan da Arap Peygamberi Muhammet'in sülâlesine dayandıracaklardı. Bu soysuzların egemenliklerine son verip onları tarihe gömen büyük Türk Mustafa Kemal, aşağılandıkça aşağılanacak ve yine ağızlar kilitli, yürekler kara, örümcek yuvası .kafalar tam-takır, düşünceler paslı ve diller kopanl-mışcasma sus-pus olup, karanlığa göz dikilerek kalınacaktı!..

260

ONİKİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ SEÜMİN YAHUDİ RAŞEL'DEN DOĞAN

OĞLU ÜÇÜNCÜ MURAT VE DÖNEMİ

(1574-1595)

3. MURAT'IN 130 CARIYEDEN 112 ÇOCUĞU OLDU. OSMANOĞULLARI AİLESİ BÜYÜYORDU!..

Keçe külâhlı, takkeli; sarı, yeşil ve ak sarıklı; şalvarlı, poturlu, zıpkımlı ve daha türlü çeşitli giysileri kadar değişik ırk ve soydan oluşan İstanbul halkı, Sultanahmet meydanının Topkapı Sarayı çevresini hınca-hınç doldurmuş, Üçüncü Murat'ın taht'a çıkışının törenini izleyecek şenlikleri bekleyiyordu.

Tam bu sırada, kanatlan ardına kadar açılan Saray kapısından, birbiri ardına yedi cenaze, kafaları usturayla kazınmış, koca koca bıyıklı «bostancıların» omuzlarında, savrula savrula dışarı çıkarıldı.

En öndeki tabutta, taht'a çıkan Üçüncü Murat'ın babası: (San Selim-Sarhoş Selim) diye ünlü İkinci Selim'in bozluktan çıkarılmış cesedi vardı.

Onu izleyen öteki tabutlarda, Üçüncü Murat'ın boğdurduğu öz kardeşlerinin henüz yeterince soğu-mamış cesetleri..

Devlet düzeninin yalan ve dolanla uyuttuğu ülke halkının bir bölümünü meydana getiren kalabalık ara-

261

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

sında, ilkin bir derin sessizlik oldu. Hemen ardından ölümcül bir uğultu ağızdan ağıza yayılarak tüm meydana doldurdu; gök boşluğunca yankılandı.

Halk, ağlaşıyordu; oysa saltanatları boyunca daha niceleri birbirlerini öldüreceklerdi.

Şölen ve şenlik bekleyen halk, korku ve üzüntü karışımı duygularla dağılırken, Sarayda, yeni Pâdişâhı eğlendirmek için hazırlıklar yapılıyordu.

Pâdişâh anası Raşel (Valide Sultan Nurbânu), varlıkları bir anda ortadan kaldırılmış altı oğlunun acısını, yanına koşup gelen Yahudi Kira kadın ile öteki yakınları paylaştılar:

– Sultanımız, devletlimiz., bilirsiniz, Âl-i Osman kanunu böyledir; hâsâ karşı koymak mı ola? Taht'a çıkan Pâdişâh, mülkü millet uğruna işler her bir işi.. siz daha iyisini bilersiz; ne demiş Cennetmekân Fatih Sultan Mehmet Hân Hazretleri? (Her kime ki Saltanat müyesser ola, karındaşların katleylemek caizdir.) Hâl böyle olunca, hâsâ Osmanlı kanunu ayak altı edilir mi hiç? Siz daha iyisini bilersiz, niceleri kardeşlerini, niceleri evlâtlarını, niceleri ana ve babalarını ve de erkânı devleti katleymiştir bu güne. Niçin? Hep, nizâmı âlem için., hep, mülkü millet ve de taht'ü saltanat için! İmdi siz, Valide Sultansız.. cümlemiz, her kimesne yolunuza yüz sürüp emir bekler Sultanımızdan!..

Nurbânu, haklı buljdu karşısmdakileri.. kendini toparladı. Bu günden başlayarak, Pâdişâh oğlundan sonra tek ve rakipsiz hâkimiydi, Osmanlı Sarayının. O ne derse, nasıl isterse öyle olacaktı, her bir şey!. Ancak, Valide Sultan Nurbânu'yu çileden çıkararak bir başka kadın daha vardı, Sarayda. Bu, oğlunun Şehzadelide gözdesiyken, şimdi Pâdişâh karısı sayılan,

262

dört Şehzadenin anası (Safiye Sultan)di!..

(Safiye) adıyla anılan bu kadın, gerçekte Venedikliydi. Asıl adı: (Bafu)ydu. Yıllar önce genç ve körpe olduğu kadar güzelliğiyle de gözleri üstüne çeken bir kızken, Adriyatik'te bir deniz' yolculuğunda Osmanlı korsanların ellerine düşmüştü. Daha sonra esir tüccarları tarafından Saraya satılmış, Şehzade Murat'ın Manisa'daki konağını dolduran yüzlerce benzerinin arasına katılmıştı.

Bir başka ülkenin havasını, bir başka denizin kokusunu taşıyan bu yeni câriye, ötekilerden baskın çıktı. Ötekilerle birer ikişer kez yattıktan sonra bıkip usanan ve yeni yeni cariyeler arayan Murat, Venedikli Bafu'yu yanından ve koynundan ayırmaz olmuştu.

Daha o zamanlar, üstüste gebe kalarak bir sürü kız ve oğlan çocuk doğurmuştu, Murat'a. Bu çocuklardan biri, babasından sonra Osmanlı Pâdişâhı olarak saltanat taht'ına oturacaktı.

Venedikli Bafu'ya, daha genç bir kızken Venedik'te bir falcı kadın, bütün parlak geleceğini avucunun çizgilerine bakarak söylemişti.

«... bir deniz yolculuğuna çıkacaksın, çok, çok korkunç olaylar geçecek başından, Tanrı korusun., ama hemen sonra bir büyük ıışkılı yol açılacak önünde., dur bakayım., aman aman! Ey, Bafu! Sen bir taç giyeceksin başına! Evet., evet, Kraliçe olacaksın! Çok.. çok çocukların olacak., onlar da hep taçlı! Oğullarından biri de Kral olacak., hayır, daha büyük; İmparator olacak! Saraylar., hep Saraylarda geçecek ömrün., anlıyor musun?»

Katıla katıla gülerek dinlemişti, falcı kadını. Büyücek bir para vermişti, iyi şeyler söylediği için, kadına.

PADIŞAH ANALARI

«Hiç olmayacak şeyler söyledin ama, gene de al şu parayı. Hiç olmazsa fena şeyler söyleyip yüreğimi hoplatmadın..» demişti.

Sonra unutup gitmişti falcı kadını da., söylediklerini de. Ne var ki bir kaç ay sonra yaz .gezisi için çıktığı deniz yolculuğunda, bindiği geminin korsanlar tarafından önü kesildiğinde anımsayıvermişti birden falcının söylediğini.

Bir başka dünyanın yarattıklarını andıran vahşi suratlı korsanlar gemiyi ve yolcuları soymuş, karşı koyanları öldürmüş, güzel kız ve kadınları tutsak almışlardı.

Başına gelenlerden, gözlerinin önünde olup bitenlerden çok korkmuştu; tıpkı falcı kadının söylediği gibi olmuştu her şey!..

Hiç bilmediği, adını duymadığı bir ülkeye getirilmiş, öteki kız ve

kadınlarla beraber esir pazarında satılmıştı. Bir Yahudi esirciydi onu satın alan..

Sonra bir gün, bir masal Şehzadesinin sarayında buldu, kendini! Bir yığın kız ve kadın dolmuştu çevresine. Kara suratlı zenciler de vardı bu sarayda. Ama kızların ve kadınların hepsi de Avrupalıydılar. Hepsisi de hıristiyandı. Yahudi kızlar da vardı ama onlar ötekilere oranla daha azdılar.

Hiç de yabancılik çekmedi. Üstelik yemeklerin en güzeli, giysilerin ve takıların en değerlisi elinin altındaydı. Her hıristiyan cariyenin, kendileri gibi hıristi-yan olan Çerkez ve gürcü kızlardan hizmetçileri vardı, Kafkasların bu dağlı kızları Avrupalı kızlardan aşağı bellendiği için onlar ancak Avrupalı cariyelere hizmet etmekle görevliydi.

Saz çalmak, raks öğretmek ve Osmanlı geleneklerine göre giyim göstermek, Osmanlı dilini ve töresini

264

PADİŞAH ANALARI

belletmek de bu Gürcü ve Çerkez kız ve kadınlarının görevlerindendi. Sonra bir gün Şehzade Murat'ın kollan arasında buldu, kendini. Bu genç ve azgın Şehzade bir türlü doymak bilmiyordu cinsel ilişkilere. O'nun bu eğiliminden yararlanmak gerektiğini düşünen Venedikli Bafo, insan üstü bir çaba ve direnç göstererek, onun eğilimine istediğince karşılık verdi.

Bütün öteki kız ve kadınları unutmuş, yalnız Bafo ile yaşamaya başlamıştı, Şehzade Murat. Gece gündüz başbaşa kalmış ve üstüste kız ve erkek çocuklar doğurmuştu, Murat'a..

Pâdişâh olup başkent İstanbul'daki taht'a oturduğunda da yalnız Bafo'yu getirmişti, Manisa'dan!.. Valide Sultan Yahudi Raşel'i (Nurbânu Sultan) deli eden, egmenliğini paylaşmak zorunda kaldığı bu kadındı işte. Gerçek adı ve kimliği ile Venedikli Ba-fo'ydu. Takma adıyla (Safiye ultan) diye anılan kadın.

Nurbânu'ya göre Safiye Sultan'ı gözden ve gönülden düşürmenin tekyolu, oğlu Üçüncü Murat'ı bir başka güzele tutulmasını sağlamaktı. Ama, süsleyip püsleyerek, kulaklarına gizli gizli bir şeyler fısıldayarak oğlunun yatağına gönderdiği cariyelerin hiç birine tutulmuyor, bir yattığı ile bir kez daha yatmak istemiyordu, Üçüncü Murat!

Binleri aşkın kadınla yatan, tüm doymazlığına rağmen Murat, öyle bir duruma geldi ki, koynuna girenlere artık ilişemiyordu.

Haremin kethüdası, Canfeda takma adıyla tanınan devşirme kadın, durumu, Murat'ın annesi Nurbânu'ya, Pâdişâhın erkeklik gücünden yoksun kaldı-

265

PADİŞAH ANALARI

ğını yana yakıla anlattığı zaman, Osmanlı Sarayı yerinden oynadı.

- Ne dersiz siz, bre kadın? Aslan misâli oğlum Sultan Murat Han, dimek koynuna aldığı kızlara üi-şemez olmuştur, öyle mi dersiz?

- Beli Sultanım., her bir kız öyle söyler!

- Dimek, bunca yıl binlerce cariyenin hakkından gelen oğlum, şimdi böyle olmuştur!

- Biz de şaşır kalmışızdır, Sultanım..

- Şaşacak bir şey yok! diye bağırdı, Nurbânu. O Venedikli âşifte «büyü» yapmıştır oğluma! Erkekliğini başlamıştır büyü ile.

- Biz de böyle düşünürüz, Sultanım!

- Yanına kormuyum sanırsız, o âşifte Venediklinin? Komam elbet., kadın, söyle bana kime ettirmiş ola bu büyüü?

- Kime olacak Sultanım, Efendimizin rüya tâ-bircisi, yıldıznâmececi (Şeyh Suca) denilen hilekâr olsa gerek! Çünkü, nicedir Safiye Sultan'la gizli gizli fı-sıldadırken görülmüştür!

- Ya., demek böyle?

- Böyledir Sultanım. Amma, kasavet çekmeye-siz hiç, Nica allâme hoca vardır ki, şöyle bir okuyup üflediğinde, kaf dağlarını yerinden oynatır!..

- Tiz davran kadın! Heman böyle bir derin hoca bulup icâbını

yaptırasız. Altında kalmazsı, ihya ederiz!

– Bizim dileğimiz, Efendimizin şifa bulması ve de sizin başımızda dâim olmanızdır Sultanım..

– Hadi git, göreyim seni.. Canfeda kadın çekilip gitti.

Birkaç gün sonra, Canfeda kadının bir derin (!) hocadan alıp getirdiği «okunup üflenmiş» bir bula-

266

PADIŞAH ANALARI

maç, Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Murat'a yedirildi. Bu bulamaç gerçekte, erkeklik gücünü kamçulamaya yarayan çeşitli bitki kökleri bal ve anberle karıştırılarak meydana getirilmiş bir «kuvvetmacunu»ydu! «Okunup üflenmiş Cennet taamı» diye sunulan bu macun, üstüste bir kaç kez tekrarlandıktan sonra, Üçüncü Murat'ın eski durumunu da aşan bir azgınlığa kavuştuğu görüldü.

Koynuna kız girip dul çıkanlar arasında gebe kalanların sayısı 130'du!

Bu 130 gebe kadından 112 çocuk geldi dünyaya.

Bunların arasından sadece beş kadının adı duyuldu. Biri, Polonyalı Mona idi. Adını değiştirip (Mih-riban) koydular. Öteki, Macar Ninuşka'ydı. Bunun da adını değiştirip (Nazperver) yaptılar. Üçüncüsü Rus kızı Olga'ydı. O'na da (Şahhûban) adını taktılar. Dördüncüsü, Romanyalı Meri'ydi. Adı (Fahriye) oldu. Hepsini, Pâdişâh kansı (Hanım Sultan) olarak tarihe geçirdiler.

Yalnız (Safiye Sultan) denilen eVnedikli Bafo ile, bu dört kadının doğurduğu çocuklara sahip çıktılar. Yüzün üstündeki öteki çocuklar, analayla beraber öldürülüp cesetleri denize atıldı.

Bu arada Murat'ın doyumuz azgınlığı başa çıkılmaz bir duruma gelmişti. Sarayı dolduran binleri aşkın câriye yetmez olmuş, mahalle aralarından kız ve evli kadınlar toplanmasını sağlayacak «zorba» ekipler peydahlanmıştı. Göze kestirilen, kulaktan kulağa güzelliği duyulan kızların ana ve babalarına bir avuç para verilip zorla alınarak Saraya götürülüyorlardı.

Evli kadınlar, kocalarının sızlanmalarına bakıl-mayarak, karşı koymaya yeltenenler öldürülüyor; ka dınlar evlerinden zorla kaldırılıp Pâdişâh koynuna

267

PADIŞAH ANALARI

sokulmak üzere kupa arabalar içinde Saray'a gönderiliyorlardı.

Şaşkın ve çaresiz İstanbul halkı, toprağından fuhuş ve cinayet buharlanan köhne Bizans artığı kentin sokaklarında ellerini göğe açarak, Tanrıya yakarmaktan başka çıkar bir yol bulamıyorlardı.

– Yarabbi! diyorlardı, bu nasıl iş? Bu nasıl encam- Bu ne serencâm ola ki, karılarımız elimizden alınıp Pâdişâh koynuna sokulup ırzına geçiliyor! Can ve malımızı, ırz ve namusumuzu korumak için başa çıkan bir hükümdar, ırz ve namusumuzu keyfine ram ederse, bunun sonu nice olur? Neden ya rabbi, taş yağdırıp kıyamet koparmazsın? Neden cümlemizi suya gark edip Tufan vermezsin?

Osmanlı Sarayından beslenen, çıkarları için Tanrıyı bile ellerinden gelse satmaya hazır olan ak sarıklı hocalar mahalle mahalle dolaşarak, bir baş bulsalar isyana çoktan hazır olan halka şöyle söylüyorlardı:

– Bazı kendin bilmez zındıklar, kız evlâtlarıyla kanlarının ellerinden alınarak Pâdişâhımız Efendimiz Sultan Murat hazretlerine taktim olunmalarını bahane eyleyerek ortalığa nifak sokup velveleye kalkışmışlardır. Bu zındıklara şöyle söyleriz: Bre mankafalar.. Pâdişâhı zîşân Efendimiz, hiç bir suretle dinü imâna ve şeriata aykın hareket eyler mi? Allahü Teâlâ'nın yeryüzündeki gölgesi ve Peygamberimiz Efendimizin halifeleri bir günâ günah işler mi? Hâşâl öyleyse bu velvele, ne ola? Biz cümle mahlûkat ve in san taifesi, hepimiz, Pâdişâhımız Efendimizin kullan ve köleleri değil miyiz? O halde, kul taifesinin kızları ve karılan esasen kendilerinin helâlidir. Ben söylemiyorum, kitabı mübin böyle söylüyor. Akan sular du-

268

PADİŞAH ANALARI

rur, öyle mi, ey ahâli? Hâşâ, bir diyeceğiniz mi var, kitabı mübine karşı? İşte böyle., kitap der ki: Ne mut-iu o kız ve kadınlara ki, Pâdişâhı zişârın mübarek koynuna girmek ve onun keyfini yerine getirmesine yardımcı olmak gibi bir bahtiyarlığa erişmişlerdir. Bilmiş olasız ki, bu kız ve kadınlar, daha bu günden «evliyalık» mertebesine erişmişlerdir. Yann âhirette, eteklerine sarılıp onlardan şefaata dileyeceğiz. Allah, cümlemize nasip eyleye, âmin! Nfurbânu takma adlı Valide Sultan Yahudi Basel ve Venedikli katolik Bafo, (takma adıyla Safiye Sultan, ve Sırp soylu hırvat köle Sokullu Mehmet'in yönetip egemen oldukları ülkede iş başına getirdikleri Şeyhülislâmlar, müftüler, binbir diyardan devşirilmiş medrese softaları çıkartan uğruna din adına dine karşı, Tanrı adına Tanrıya karşı bu yalanlan uydurup, halkın namusuna el atan hükümdarın pezevenkliği yapıyor, bu pezevenkliğe dinsel bir kılıf uyduruyorlardı.

İstanbul mahallelerinden toplanan kız ve kadınlar da yetmiyordu, sapık Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Murat'a. Devlet erkânı ile tüm devlet organlarının tek görevi^ Pâdişâha yeni yeni kız ve kadınlar bulmaktı. Bu durum, ülkede «kadın piyasası» nm görülmemiş oranda yükselmesine yol açtı. O zamana kadar en güzel esir kızlar, iki-üç yüz altına satılırken» şimdi en kötü kız ve kadın, üç bin altına müşteri buluyordu. Bütün bu paralar Osmanlı devletinin hazinesinden ödeniyordu. Hazine boşalmış, tam takır kalmıştı. Boşalan hazineyi, Valide Sultan Raşel'in (Nur-bânu>! ırktaş ve özel banka sahibi, Kıbrıs Kralı Yahudi Yasef Nassi devleti borçlandırarak karşılıyor,

269

PADİŞAH ANALARI

duyulmamış yüksek faizlerle Osmanlı Pâdişâhına borç olarak altın para veriyordu.

Murat, bir bölümü Saraydan, üst tarafı mahallelerden zorla kaldırılmış evli kadınlarla genç kızları Sultan Bayezit hamamına doldurtup, beşyüzü aşkın kadını anadan doğma soydurarak aralarından seç-tikleriyle, kuduz bir hayvan gibi hepsinin içinde cinsel münasebette bulunuyordu.

Venedikli Bafo (Safiye Sultan), bütün bu olup bitenleri kaynanası Nurbânu Sultanın tertibi olduğunu biliyorsa da, bütün hıncını, Murat'ın koynuna giren kız ve kadınlardan alıyor, pek çoğunu öldürtüp denize atırıyordu.

Valide Sultan Nurbânu (Yahudi Raşel), bu sıralarda Sadrazam Sokullu'ya düşman oldu. Onun, kendisinde daha çok vurgun vurup büyük servetler yapmış olmasına dayanamaz olmuş, ortadan kalkmasını istiyordu. Oğlu Üçüncü Murat'ın karşısına geçip, şöyle çıkıştı: – Sen borçlanıp yaşarsın, biz sıkıntı içre gün geçiririz. Velâkin kölen Sokullu azim servet biriktürüp saltanat sürer. Pâdişâh sen misin, yoksa O mudur? Mülkü devlet senin ise sahip çıkıp, bu doymaz köleyi ortadan kaldırasız. Bilesin Pâdişâh oğlum., senin kahr çekmen, benim yüreğimi dağlar. Tiz davranman gerekür! Sokullu'yu bir kaç gün sonra hançerleyip öldürdüler. Katil de bir köleydi. Sın çıkmasın diye, onu da ortadan kaldırmak gerekiyordu. Adamın ellerini, ayaklarını dört katının kuyruklarına bağlatarak hayvanları kamçılattılar. Adamın dörde bölünen parçalarını daha sonra toplatıp gömdüler.

Boşalan Sadrazamlık katı, şimdi iki «Hanım Sul-

270

PADİŞAH ANALARI

tan» arasında paylaşılacaktı. Hangi devşirme köle daha çok altın verir ve üstelik gücünün zoruna toplayacağı altınlardan büyük payı hanım sultanlara vereceğini vaadederse, işte o, Sadrazam olacaktı. Yapılan pazarlık sonucunda, devşirme Arnavut kölelerden (Semiz Ahmet) e Paşalık rütbesi verilerek Sadrazamlığa getirildi. Aradan dörtbuçuk ay geçmişti ki, Yahudi Valide Sultan Nurbânu, altınların arkası gelmediği için Arnavut Sadrazam Semiz Ahmet'i alaşağı ederek yerine,

Hırvat soylu Lala Mustafa Paşa diye anılan bir başka devşirme köleyi getirdi. Bu da ancak dört ay dayandı. Bu kez, Pâdişâh karısı Venedikli Bafo (Safiye Sultan) az buldu adamın verdiği altınları, Sadrazamlıktan indirerek yerine, daha çok altın vereceğine söz veren Arnavut köle (Sinan), Paşalık rütbesiyle Sadrazamlığa getirildi. Bu Arnavut, ülke halkını soymasını ve hanım sultanlara dolgun haraç verme işini iyi yürüttüğü için bir buçuk yıllık aşkın bir süre Sadrazamlıkta kaldı!..

Bu kez iki hanım sultana el altından haberler göndererek «azim ve gani miktar altın» vermekte kusur etmeyeceğini bildiren bir başka köle çıktı ortaya: Ka-nijeli Sırp dölü (Siyavuş Paşa)!..

Hemen O'nu da atadılar Sadrazamlığı!..

«Devlet, ülke ve toplum», Fatih İkinci Mehmet'ten bu yana Rumlar, Sırp, Hırvatlar ve Arnavutlar elindeydi. Köle devşirmelerin egemenliği altına düşürülen ülkede devlet ve toplum bu tür adamların boyunduruğuna vurulmuştu.

İki yıla yakın bir süre zulüm ve kan karşılığında elde ettiği altınlardan Saray'a iyi pay ayırdığı için Sadrazamlığını yürüten bu Sırp dölü Siyavuş Paşa'nın da defterini dürdüler en sonunda. Yerine, Çerkez bir

271

PADIŞAH ANALARI

baba ile Arap anadan doğmuş -Arap, Çerkez melezi- köle, Özdemiroğlu Osman Paşa'yı getirdiler.

Ardından yine ikinci kez, Arnavut Sinan Paşa Sadrazam oldu. Daha sonra bir başka devşirme Arnavut köle buldular. (Arnavut Ferhat Paşa)!..

Bu köle, Pâdişâh karısı ve Veliaht anası Venedikli Bafo'nun (takma adı ve ünvanıyla Safiye Sultan'm) adamıydı. İki kadın Sultan arasındaki açık-kapalı çekişme yeniden başladı. Nurbânu, kendisine yakın adamların aracılığı ile Arnavut Ferhat Paşa aeyhin-de bir sürü dedikodu çıkartmakta gecikmedi. Yeniçeriler ayaklanmış, Sadrazam Arnavut Ferhat'ın kellesini istiyorlardı!

Saray'a ve özellikle Valide Sultan Nurbânu'ya yakınlığını bildiği ve üstelik Valide Sultanın kendi ırkından Yahudi Salomon ve Eskenazi aracılığı ile Nurbânu'ya kesilen dolusu altın gönderen Arnavut Ferhat Paşa, bir süre için kellesini kesilmekten kurtarmış olduğuna inandı.

Oysa, Safiye Sultan'a olan hıncını Nurbânu, Arnavut Ferhat Paşa'dan almaya kararlıydı. Bir kaç gün sonra, Sarayın adam öldürmek işiyle görevli bostancıları, Arnavut Ferhat Paşa'yı çiftliğinden alıp Yedikule zindanına götürdüler. İran savaşlarında elde ettiği altınlar ve kölelerle Üçüncü Murat'ın gözünü doyurmaya çaba harcamış, daha çok kadınla yatması ve daha çok kız-kadın satın alabilmesi için hazineler getirip sunmuş olan bu Arnavut kölenin de tüm hizmetleri bir anda unutulmuştu.

Cellât bostancılar, yağlı kementi Sadrazam'ın boynuna dolayıp, her zaman yaptıkları gibi birbirlerini güçlendirmek için bastılar, narayı:

- Hayy.. bre! Pekçe asılın urgana!..

272

PADIŞAH ANALARI

Boşalan Sadrazamlık katma, üçüncü kez yine Sırp Siyavuş Paşa getirildi. Onun ardından da yine üçüncü kez Arnavut Sinan Paşa Sadrazam oldu.

Öte yanda, Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Murat içki ve kadın âlemlerine sabahın ilk saatlerinden başlıyor, gece yansından sonraya değin sürdürüyordu. Yatmak için odasına çekileceği sırada, sarhoş bakışlarını yöresinde gezdirerek:

- Şükür, diyordu. Bu günü de zevk ile tamam eyledik!

ÇINGIRAKLI YILAN ZEHİRİ!..

Devlet çarkı nasıl olsa, bir Yahudi Valide Sul-tan'la, Venedikli bir katolik hanım Sultan'ın elinde dönüp duruyor, Onlann iktidara getirdiği Rum, Sırp, Arnavut, Arap asıllı köle Sadrazamlar daha çok

vurgun ve daha çok yağma için açtıkları savaşlarda Türk kanı akıtıp Türk canı harcıyarak zulüm ve egemenlik keyfini çıkarıyorlardı!.. Osmanlı Sarayı gerçek görünümüyle çalgılı bir büyük meyhaneden başka bir şey değildi. Sarayın her bir yanı hanendeler, sazandeler ve maskaralarla dolmuş, taşıyordu. Ayrıca, dünyanın dört bir yanından devşirilmiş cüceler, ayak altında türlü şaklabanlıklar yaparak dolaşıyorlardı.

Ama bütün bunlarla bile avunup eğlenemeyen iki kadın vardı ki, onlar için birinden biri ortadan kalkmadıkça rahat ve huzura kavuşmak olanaksızdı.

Bunların başında, Valide Sultan Nurbânu geliyordu. O'na göre Safiye Sultan ortadan kalkmalıydı. Safiye Sultan içinse, Nurbânu yaşadıkça, hiç bir şeyin tadı, hatta saltanatın keyfi bile olamazdı. x

273

PADİŞAH ANALARI

Safiye Sultan (Bafo), Oğlu, Veliâht Mehmet'i karşısına aldı bir gün, düşüncelerini anlattı, O'na:

- Ah!.. Ah, oğlum, Şehzadem, Veliâht'ım benim., bilemezsin sen, o çıfıt Yahudi Nurbânu'nun bana ettiklerini! Koca Saray, bunca saltanat zindan olmuştur gözümde. O yaşadıkça, Şehzademin sağlığı da, hatta taht'a geçmesi de pek mümkün değildir sanırım.

Veliâht Mehmet bir süre düşündü, sonra:

- Anacığım, dedi. N'apabiliriz ki? Valide Sultan, O!.

Gözlerinin içine uzun uzun baktı, oğlu Mehmet'in, Venedikli Bafo (Safiye Sultan) :

- Ölümsüz müdür? dedi.

- Değildir, elbet..

- Zehire panzehiri! midir?

- Sanmam..

- Çıngıraklı bir yılan zehiri, öldürmez mi bu çıfıt karıyı?

- Ya, babam duyarsa?

- Babam mı? O'nda bir şey duyacak hal mi var oğlum?

- Neye susarsın? Senin için, taht'ın için, Saltanatın için çare ararım, ben!..

- Bilirim anacığım, ne yaparsan benim için yaparsın.

- Sen bil olacakları ve arkamda ol, yeter bana!

- Elbet, anacığım..

- İyi öyleyse, sen rahatına bak sevgili Veliâht'ım! Ben sağ kalıp görmesem de aklından çıkarma sakın, taht'a çıktığında bu kadının bütün oğullarını öl-dürt, anladsın mı?

- Elbet, anacığım., hep böyle olmuştur, bilirsinizF

274

PADİŞAH ANALARI

Bir kaç gün geçti, aradan. Valide Sultan Nurbânu'nun aniden hastalandığı duyuldu. Başucuna koşanlar, onu tanıyamadılar ilkin. Yüzü mosmordu, bütün vücudu şişmişti. Yatağa düştüğünün ilk gecesi öldü.

Cenazesini, Ayasofya'da kocası ikinci Selim'in yanına gömdüler.

Safiye Sultan ilk kez rahat bir uyku uyudu, o gece, Ertesi gün, Osmanlı Sarayının tek egemen İmparatoriçesi olarak uyandı. Bir süre yatağının içinde tatlı tatlı gerinirken yıllarca önce Venedik'teki falcı kadını ve tüm söylediklerini bir kez daha anımsadı.

- «Ey Korfo Valisinin kızı Senyorita Bafo!» demişti, falcı kadın.

«Başında taç görüyorum, sen bir İmparatoriçe olacaksın., oğullarından biri de İmparator olacak., inanmıyorsun değil mi, Senyorita?»

Doğru., inanmamıştı ya. Ama, ne demişse hepsi de tek tek doğru çıkmıştı, falcı kadının..

Dudaklarında tatlı bir gülüş vardı, Safiye Sul-tan'ın. «Artık hep güleceğim bundan böyle.» diye geçirdi içinden.

Yakın bir gelecekte Valide Sultan olacaktı, çünkü..

Üçüncü Murat, Safiye Sultan takma adlı Venedikli Bafo'dan doğan oğlu, Veliâht Mehmet'i geleneğe uyarak Manisa'daki «Veliâht Sarayı»na gönderdi.

Oğlu Mehmet 28, kendisi 49 yaşındaydı, bu sırada. Ne var ki, 90

yaşındaki bir adamdan daha tükenmiş hissediyordu kendini. Hayvanların bile dayanamayacağı, ancak delilere özgü bir cinsel istek tutkusıyla sürdürdüğü eğilimin sonucunda cinsel doymazlığını bir türlü tatmin edememişti ama, kendisim tüketmişti. Ensesinde soluyan ölümün soğuk nefesini duy-

275

PADİŞAH ANALARI

dukça korkuyla sarsılıyordu. Sarayın Yahudi hekimleri de bir çare bulamadılar.

• Üçüncü Murat can çekişe dursun, devleti tek başına ele geçiren Safiye Sultan'ın tüm gücünü ortaya çıkaran bir olay bu sırada patlak verdi.

Yeniçeriler Trablus'ta kazan kaldırmış, Ramazan Paşa'yı öldürmüşlerdi. Rüşvetle, zorbalıkla büyük servetler yapan bu devşirme köle, benzerleri gibi Paşalıkla yüceltilmiş bir Osmanlı devşirmesiydi; sağ kalan karısı, yanındaki 40 cariyesi ve 400 tutsak kölesi olduğu halde, 800 bin duka altınıyla dolu, kocasından kalan hazineyle İstanbul'a dönerken, bindiği gemi, Venedikli korsanların saldırısına uğramıştı.

Kadının ve cariyelerinin ırzına geçen korsanlar, karşı koymaya kalkışan kızlardan çoğunun memelerini keserek denize atmışlardı. 800 bin duka altınla dolu hazine de korsanlar tarafından götürülmüştü.

Başkent İstanbul, bu olayın yankılarıyla çalkalanıyordu.

Sadrazam, Venediklilerin İstanbul elçisini tutuklamaya kalkışmış, Venedik devletine karşı savaş açılması için Vezirleri toplantıya çağırılmıştı.

Venedik'in İstanbul elçisi, Safiye Sultan'ın (Kor-fo Valisinin kızı Venedikli Bafo) olduğunu bildiği için, durumu hemen Saray'a bildirerek Safiye Sultanın yardımını istedi.

Olanlardan kendisine haber bile vermek gereğini duymadan kendi başına harekete geçen Sadrazam'a fena halde içerleyen Bafo, Sadrazam'ı toplantıdan kal-dırtarak yanına getirtti.

- Baka Paşa! diye avaz avaz bağırdı: Sen ki ne-oldum delisi bir fena âdemsin, dedi. Âl-i Osman'ın bir kölesiyken seni ben Veziriazam ettim. Sen kim ola ki,

276

PADİŞAH ANALARI

bana danışmadan, buyruğumu almadan kalkıp Venedik gibi bir devlet'e harp açmağa yeltenirsin? Üstelik, Sefiri zindana atmağa kalkışırsın! Biz ne güne dururuz? Essek başı mı sanarsın yoksa bizi?

- Doğru söylersiz Sultanım., fakat..

- Sus, bre ne oldum delisi köle! Bilmezsin ki, hükmü ben veririm Âl-i Osman ülkesinde? Sen değil!..

- Beli Sultanım, kulunu başısla..

- Sen bilmezsin mi, Osmanlı korsanları nice Venedikliye baskın yapıp mal ve can telef etmişlerdir! İrâdemiz odur ki, Venedik devletine neman bir «Hattı Hümâyun» yazıla, zarar ve ziyan istene ve bu kadarla kalına!..

- Ferman Sultammındır!

- Eğer kelle vermek istemez isen, bundan böyle irâdemize boyun eğile! Haydi, var git şimdi!..

Kısa bir süre sonra Üçüncü Murat öldü. Tarihler adı geçirilen beş hıristiyan cariyeden 25 evlâdı olmuştu. Bunlardan: Ayşe Sultan adını taşıyan bir kızla; Mehmet, Hasan, Abdurrahman, Abdullah, Cihangir, Osman, Mustafa, Bayezit ve Selim adını taşıyan oğulları, Safiye Sultan takma adıyla tanınan Venedikli Bafo'dan doğmuşlardı. Ahmet, Yakup, Alemşâh adın-dakiler, Mihriban Sultan takma adıyla tanınan Polonyalı Mona'dan; Yusuf ve Hüseyin adındaki oğulları, Nazperver Sultan takma adıyla tanınan Macar Ni-nuşka'dan-, Korkut ve Ali adındakiler; Şahhubân Sultan takma adıyla tanınan Rus kızı Olga'dan; İshak, Ömer, Alaaddin, Davut, Fatma Sultan, Murat, Mihri-mâh ve Fakriye Sultan adındaki kız ve oğlanları, Fahriye Sultan takma adıyla anılan Romanyalı Meri'den doğmuşlardı. Anaları Kraliçeliğe, evlâttan Şehzadeliğe ve Sultanlığa lâyıık görülmeyerek öldürülen 130 ka-

PADİŞAH ANALARI

dm ve 112 çocuk çoktan unutulmuştu. Ama, Üçüncü Murat'ın öldüğü gün, bir başka gerçekle karşılaşıldı. Daha 10 câriye kadın, gebeydi Pâdişah'tan!..

«... cümlesin icâbın görmek», Safiye Sultan'a düşüyordu! Sağır ve dilsiz cellatlar ne güne duruyordu? Padişah çocuklarına gebe kadınları birer birer boşup cesetlerini denize attılar. Safiye de, Nurbânu gibi yaptı, kocası Üçüncü Murat'ın ölümünü duyurmadı, kimseye. Manisa'daki Veliaht oğluna haber uçurdu el altından. Oğlu gelene kadar halkın dikkatini hem başka yöne çekmek ve hem de göz dağı vermek için zindandan çıkarttığı bir yığın mahkûmu Sultanahmet meydanında astırdı.

Manisa'dan gelen Şehzade Mehmet, 13. Osmanlı Pâdişâhıydı. (Üçüncü Mehmet) adıyla taht'a çıkıp Osmanlı geleneği uyannca Yeniçerilere gerekli «haracı» verip rahatladı.

Şimdi sıra, taht ve saltanatına rakip olabilecek kardeşlerinin ortadan kaldırılmasına gelmişti.

Biri taht'a çıkacak, ötekiler öldürülecekti! Çünkü, Fatih Mehmet'in yasası böyleydi!

Kim, kimler ölmüyorlardı ki bu kan bulamacı ürünü Osmanoğulları uğruna, ülkede?

Bu her biri soysuz, her biri soy düşmanı, her biri frenk dölü Osmanlı Pâdişâhları, baştan bu yana bütün Türk devletlerini ortadan kaldırmış, başsız ve yurtsuz kalan Türkleri kılıçtan geçirtmiş, geri kalanlarını Saltanatları ve saltanatlarına gerekli serveti ve yataklarına gerekli kız ve oğlanelan elde etmek için açtıkları savaflara sürmüş, Türk kam ve Türk canı karşılığında elde edilen servet ve egemenlikleri hep

PADİŞAH ANALARI

Türkten başkalanyle paylaşmamışlar mıydı. Şimdiye kadar?

Rum, Ermeni, Kürt ve daha başka ırklardan gelenlerin beğliklerine, din, dil ve tarihsel törelerine ve varlıklarına ilişmemişler; ama Türklerin nesi varsa eritip tüketmeyi, bir amaç olarak sürdürüp gelmişlerdi, bu güne..

Türk yurtlarına yabancı ırklar yerleştirmişler, o yurtların dolaylarına da yine yabancıları göçürmüş, böylelikle Türk soyunu kendi kan çorbasına çevirmek, bu kan bulamacından soyu sopu karma karışık bir melez toplum meydana getirmek için durmadan çaba harcamışlardı.

Ama bütün bu gerçekler yüzlerce yıl Türkler'den gizlenecekti; bu frenk dölü, kan bulamacı ürünü Osmanoğulları, üstün yeteneklere sahip ve Türk soyunun ünlü bir boyundan gelmiş gösterileceklerdi. Türklere uygarlık vermiş, Türklere bir büyük imparatorluk bırakmış, en değerli ve kutsal-birer hükümdar olarak tanıtılacak, ölümden sonraki yaşam için bile, O'nlardan şefaat dilenmesi gerektiğine Türk ulusunu inandıracaklardı..

TARİH NE DİYOR?

ÜÇÜNCÜ MURAT, SARAY VE OLAYLAR ZİNCİRİ..

«Nurbânu Sultan, Safiye Sultanla cepheden mücadele edemeyeceğini anlıyordu. Çünkü bunu kaybetmeye mahkûmdu. Bu sırada Mihrimah Sultan bir tarafa çekilmiş, artık hiç bir şeyle ilgilenmez olmuştu.

PADİŞAH ANALARI

III. Murad'ın iki kız kardeşi Gevhermülük Han Sultan ile Şah Sultan, her türlü mücadelenin dışında kalmayı tercih ediyorlardı. Nurbânu Sultan, bunun üzerine Hünkârın en büyük kızkardeşi ve Sokullu Mehmed Paşa'mn karısı Esmâ Han Sultanla bir oldu. Canfeda Hatun, Radiye Hatun ve Kira Kadın esasen onun emrinde idiler.

Bu ekip düşündü, taşındı ve Safiye Sultan'ın Hünkâr üzerindeki nüfuzunu kırmak için tek çıkar yol olarak III. Murad'ın zihnini başka güzellerle çelmeyi buldu. Bunun üzerine son derece (rana ve müstesna) genç körpe cariyeler tedarik edilerek takdim edildi ise de, Hünkâr

bunlara asla iltifat etmeyip geri yolladı. Nurbânu Sultan hiddetinden köpürüyor, Safiye Sultan'ın nüfuzunu kıramadığı için ne yapacağını bilmiyor, hatta cinayetler tasarlıyordu.

Sonunda Esma Han Sultan, bu işin kendisine bırakılmasını rica etti. Hünkâr arasına kızkardeşini görmek için, Sultanahmet camiinin yerinde bulunan, Sokullu Mehmed Paşa'nın muhteşem sarayına giderdi. Bir gün yine pek sevdiği Esma Han Sultanı ziyarete gelmişti. Birlikte bahçede dolaşırlarken çiçek tarhları arasında iki cariye görüldü. İkisi de çarpıcı güzellikte birer âfetti. Hünkâr, büyülenmiş gibi onları yanına çağırdı. Bu güzel kızları yakından doyasıya seyretti. Sonra kızkardeşine:

– Acep, bunların bir hüneri yok mudur? • Diye sordu. Esma Han Sultan,

– Olmaz olur mu? Elbette vardır. Ancak Hünkarımın emirlerini beklerler..

Dedi. Bu emir, gecikmedi:

– Görelim.

Ulahyalı olan bir tanesi yere oturup gayet ustaca

280

PADİŞAH ANALARI

Lavta çalmaya, Macar asıllı olan öbürü ise bir yılan gibi kıvranarak raksetmeye başladı. Baştan başa işve ve cazibe idi. III. Murad, bu raksı kendinden adeta, geçmiş olarak seyretti. Sonra saraya döndü. Ancak Esma Han Sultan Hünkâr'ın pek beğendiğini sezdiği bu iki cariyeyi, ağabeyisine hediye olmak üzere arkasından saraya gönderdi. Padişahın akıllı, bilhassa Macar kızında kalmıştı.. Her iki cariyenin peşinden saraya gönderilmiş olduğunu duyunca pek memnun kaldı. Durumu haber alan Nurbânu Sultan'ın da etekleri zil çalıyordu.

III. Murad, iki cariyenin o gece odasına gönderilmesini emretti' Yine biri lavta çaldı, öbürü başdöndü-rücü oyununu oynadı. Ancak Hünkâr (tam rağbet edip visallerinden kâm) olmak isteyince muvaffak olamadı. İşte, Nurbânu Sultan o vakit hiddetinden ne yapacağını bilemedi.

Oğlunu tanırdı. Genç ve sıhhatliydi. Böyle bir başarısızlığa uğramasına imkan yoktu. Cariyeleri hapse attı. Harem ağalan elinde işkence ettirdi. Lakin bir şey öğrenemedi. Genç kızların kabahati yoktu. Onlar ellerinden geleni yapmışlarsa da maksat hasıl olmamıştı. Sonunda Canfeda Hatun imdada yetişti:

– Sultanım, bu işte başka bir cihet var. Nurbânu merak ve heyecanla sordu:

– Nedir?

–• Arslanımıza büyü edip bağlamışlar.

– Bunu kim edecek?

– Kimin edeceği malum.. Arslanımızı kim pençesine geçirip bunca yıl kendisine kul kurban ettiyse..

Canfeda Hatun, Safiye Sultan'ı kastediyordu. Nurbânu Sultan yine sordu:

– Ya bu işi, kime ettirdi?

281

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

1; – Şeyh Suca denilen koca papaza..

Şeyh Suca, Hünkâr Mağnisa'da Sancakbeyi iken bahçıvanlık ederdi. Ötekine berikine rüya yorumlamakla da tanınmıştı. Şehzade bir gece bir rüya görüp kalfasına anlattı. O da Şeyh Süca'ya yorumlattı. Şeyh yedi güne kadar saltanat müjdesi alacağını söyledi. Hakikaten o hafta içinde II. Selim'in vefatı haberi geldi. III. Murad, bir müddet sonra onu İstanbul'a getirtti. Kendisine köşkler, konaklar, cariyeler ihsan etti. İradlar bağlattı. Şeyh «Padişah'ın has duacısı» diye her tarafta şöhret buldu. Nüfuzu gittikçe arttı. Az zamanda büyük servet sahibi olarak bahçeler, bağlar edindi, kayıkhaneler, meyhaneler işletmeye başladı. Kendisi de zevk ve safaya düşküdü. İstanbul'un nam h güzelleri ile düşüp kalkmaya başladı.

«Padişah Şeyhi»nin bu hali bütün şehirde duyuldu... Hatta Hünkâr 'in kulağına kadar gittiysede buna inanmadı. Çünkü onu evliyadan

sayıyordu. Bir defasında Padişah'a bir kâğıt sunuldu. Bunda:
- Şeyh hazretleri şu anda filan bahçede; saz ve âlemi kurup
güzellerle eğlenmektedir. Eğer iti-buyurulmazsa inanılır adamlar
gönderip teces-x(gözlensin) buyuruldu.
\iye yazılı idi. Hünkâr buna hiç aldırmadı. Şeyh Naanki gibi saraya
geldi, yine ceplerini altın dol-
ü ve zevk ve safasına devam etti. \anfeda Kadının bahsettiği Şeyh
Suca bu idi yü yaptığını Radiye Kadın haber vermiş-\lehsetle : planım
vah.. ımeye başladı. Lâkin, Canfeda Kadın
et
oft*
280

il Sultanım. Burası Mağnisa (Ma-
nisa) değil Daha âlâ hocalar var. Hele bu mesele-
yi bana bırakın.

Narbânu Sultan' da yeni bir ümid doğmuştu:

- Seni ihya ederim kadını. i
- Hemen siz sultanım sağ olun. Canfeda Kadın, ertesini günü müjdeyi
verdi:

- Büyü varmış sultanım, adamını bulup bozdurduk. Ancak Hünkârımız
ilkini, başkasının nikâhında olan bir hatuna meyi etse gerektir.
Bunun üzerine saraya gizlice başkasının nikâhında bulunan kadınlar
taşınmaya başladı. Derken, Hünkâr bunlardan birisini beğendi ve
mesele hal edildi.

Lakin III. Murad, bu sefer kadına doymaz oldu. Hem de bir tanesini
bir daha istemiyordu. Saraya akın akın cariyeler taşınmaya başladı.
Bu hal, esir pazarlarındaki cariye fiyatının görülmemiş derecede
artmasına sebep oldu. İkiyüz altına alınıp satılan cariyeler üç dört
bin altına fırladı. Onlarda yetmeyince (şehirden genç ve rana) dullar
getirilmeye başlandı. Hünkâr, hepsine birer kere iltifat ediyor,
yalnız Esmâ Han Sultan'ın takdim ettiği Macar rakkaseyi sık sık
istiyordu.

Safiye Sultan, bu duruma sabırla seyirci kalmakta idi. Ancak, Hünkâra
fazla yakınlık peyda edip kendisine karşı gelen cariyeleri gizlice
ortadan yok ediyor, böyleleri, kısa zamanda denizin dibini boy lu-
yordu.

III. Murad'ın bu kadın iptilâsı devam etti. Onlardan tam yüziki
çocuğu oldu. Sarayda elli beşiğin birden sallandığı olurdu. Tabii,
bunların hepsi yaşamadı.. O sırada çocuk ölümü yüzde ellinin
üstündeydi. Buna rağmen, yirmi oğlu ve yirmi yedi kızı hayatta
kalmıştır.

283

PADİŞAH ANALARI

Ancak, bütün bu mücadeleden Nurbânu Sultan yine de mağlup çıktı.
Çünkü III. Murad, bütün bu güzeller ordusu arasında Safiye Sultan'ı
unutamamıştı. Bu kadınlar onu sadece eğlendiriyor, yalnız zevkine
hitab ediyorlardı. Kalbine hükmeden ise yine Safiye Sultan'dı ve bu
yüzden onun bir dediği iki olmuyor, her arzusu derhal yerine
geliyordu..

Nurbânu Sultan, sonunda kaderine razı olarak mücadeleyi terk etti.
Yenilgiyi kabul etmekle beraber Canfedâ Hatun, Radiye Hatun, hatta
Kira Kadın'ın bile kendisinden uzaklaşıp Safiye Sultan'ın yakınları
arasına girdiğini gördü. Kanuni'nin oğlu Şehzade -Mehmed'in
kızı ve Ferhad Paşa'nın zevcesi Hümaşah Sultan, II. Selim'in kızı ve
Siyavuş Paşa'nın zevcesi Fatma Sultan, Esmâ Han Sultan'ın kızı ve
Silahdar Cafer Ağa'nın zevcesi esasen bu mücadelelerin dışında
kalmışlardı. Kocasını Sadnazam Sokullu Mehmed Paşa'nın Divan'da bir
meczip tarafından hançerlenip öldürülüşü üzerine kocasız durmaya
tahammül edemeyen Esmâ Han Sultan ise, yakışıklılığı ile maruf Budin
Valisi Kalayhkoz Ahmed Paşa'ya varmayı aklına koydu. Paşa evli idi.
Buna rağmen İstanbul'dan gelen emir üzerine karısını boşadı.
Çocuklarını terk edip onların feryatları arasında yola çıktı. Tarihçi
Peçevi, diyor ki:

- Ailesini bırakıp ayrıldıkta feryad ve figanla-nyla Budin'in dağ ve

taşlarını ağılattıkları o esnalarda halkın lisanında bir büyük vaka diye anılırdı.

Lakin kadıncağızın ahi tuttu. Bir yıla varmadan Esmâ Han Sultan çocuk doğururken öldü. Mahmud adı konulan oğlu da ancak elli gün yaşadı. Ahmed Paşa da Budin'e döndü ve eski karısıyla yeniden evlenip ailesine kavuştu.

284

PADİŞAH ANALARI

III. Murad ise keyfine devam ediyordu. Sabahtan ikindiye kadar eğlenir, sonra:

– Bu günler dahi böylece geçti.

Diye şükrederdi. Kırdan fazla hasekisi, beş yüz-iden fazla cariyesi vardı. Saray hanendeler, sazandeler maskaralarla dolu idi. Bütün bunların vazifesi, sadece Hükümdar'ı eğlendirmektir.

Bir maskara günün birinde Padişahı çok eğlendir-mişti. Herkes dağılacığı sırada padişah ona ihsanda bulunmak istedi. Maskara:

– Hünkârım dedi. Bugün akçe istemem, yüz değnek isterim.

Hünkâr hayretle sebebini sordu. Lâkin maskara Israr etti.

– Hele ellisini vurun ve ondan sonra sual buyurun.

Bunun üzerine maskara falakaya konuldu ve ta-Jbü hafif tarafından elli değnek vuruldu.

Maskara: : – Durun, dedi. Bir ortağım var. Ellisini de ona ihinin.

Hünkâr:

: – Ortağın kim? i Diye sordu. Maskara güldü:

– Her gün beni davete gelen Bostancı ne zaman ihsan alsam giderken.

– Seni ben getirdim. Yarısı benimdir.

Diye elimden alır. Bugün de değneğin yarısı onun hakkı olmak gerek. Dedi. Hünkâr, bu latifeden pek memnun kalarak maskaraya iki misli ihsanda bulundu. Bostancı da falakaya yıkılıp adam akıllı elli sopa çekildi.

Maskaralardan Cüce Cafer, Cüce Çıfıt pek meş-

285

PADİŞAH ANALARI

hurdular. Ancak Cüce Çıfıt pek şımanıp ağıza almıyarak edepsizce sözler söylemeye başladığı için sonunda saraydan kovuldu.

Nurbânü Valide Sultan'ın kızı ile evlenmiş olan Siyavuş Paşa, en nüfuzlu vezirlerdendi. Safiye Sultan, onu bir türlü bertaraf edemiyor, Padişahın üzerindeki nüfuzunu kıramıyordu. Hünkâra durmadan onun aleyhinde söylerdi. Hatta Nurbânü Sultan'la bir olup onun yerine kendi oğlunu tahta çıkarmak istediğini bile iddia etmişse de hükümdar buna pek ihtimal vermemişti. Arkasından Valide Sultan'ın birdenbire şiddetli bir ishale tutulup ölmesi üzerine Hünkâr onun Safiye Sultan ile oğlu Mehmed tarafından zehirlendiğinden şüphelendi ise de elde kesin bir delil yoktu. III. Murad, büyük Şehzadesi'ni Sancakbeyliği ile saraydan uzaklaştırmakla yetindi.

Valide Sultan'ın vefatı ile, Safiye Sultan artık Harem ve sarayın tam hakimi olmuştu. Nurbânü Sul-tan'ın kızı Fatma Sultan da çocuk doğururken ölünce, Siyavuş Paşa'nın da yıldızı söndü. Safiye Sultan ise bu sırada kızı Ayşe Sultan'ı İbrahim Paşa ile evlendiriyor pek muhteşem bir düşün yapıyor, gelin alayını bütün İstanbul kadınları seyrediyordu. Aynı yıl İran elçisi Haydar Mirza'nın gelişi dolayısı ile yine bütün hanımlar seyir için sokaklara dökülmüşler, elçinin gelişi geciktiği için birçokları geceyi sokaklarda veya ahbap evlerinde geçirmeye mecbur olmuşlardı.

Tarihçi Selânikî diyor ki:

«– Nice ırz ehli hatunlar yollarda kalıp yarandan niceleri zevk ve safaya nail olup hatta Sultan Ba-yezid hamamının içine beşyüzden fazla, kadın girip sabaha kadar kaldılar ve çok kimselerin hatunu ile arası soğuyup niceleri kabul etmeyip hatunundan ay-

286

PADİŞAH ANALARI

rıldı. Hasılı azîm temaşa olup ve niceleri misafir kabul edemeyiz

içeride avret vardır, diye zendostlar acip doyum oldular.»
III. Murad, böylece yirmi yıl saltanat sürdü. Daima sıhhatli bir insandı. Lakin birdenbire mide ağrısına yakalandı. Ne ilaç, ne perhiz fayda ediyor, günden güne zayıflayıp halsiz düşüyordu. Bir gün avunmak için Sinan Paşa'nın deniz kıyısında yaptırmış olduğu köşke inip hanendeler meclise girince her zaman ne çalarlarsa onu dinleyip şunu okusunlar demek âdeti değilken:
«Bimarun ey ecel bu gece bekle yanım al, Derdim ziyade olmadan ey yar canım al.»

Diye başlayan nakış yörük semainin okunmasını istedi ve hanendeler okurken ağlayıp hazır bulunanları da ağlattı.

Tarihçi Naimâ diyor ki:

– O sırada Mısır'dan iki kadırga gelip köşkün karşısında âdet olduğu üzere toplar atıp şenlik ettikte Padişah meclisinin camları, oturdukları minderin üzerine rize rize döküldü. Biz dahi şenlik ettik te öbür camlar döküldü.

– Bu kâfir yıkılır mı yoksa?

Diye buyurdular. Bu kadar donanma şenliklerin--de muazzam kalyonlar topundan âlem zelzeleye va-xirken bir cam kırılmayıp şimdi kadırga topundan parçalanmalarını hayra yormayıp ve müteessir olup,

– Bu köşke son gelişimizdir ancak..

Diye gözlerinden yaş dökülmeye başladı(*)

(*) Osmanlı Saraylarında Entrikalar Ansiklopedisi, s: 141-144.

287

1 PADIŞAH ANALARI
ÜÇÜNCÜ MURAT, KIZI AYŞE SULTANI SIRP
DEVŞİRMESİ KANİJELİ İBRAHİM PAŞA'YA VERDİ
DİLLERE DESTAN OLMUŞ BİR DÜĞÜNDÜ BU..

İtalyanca bir surnâmede(1) Kani j eli İbrahim Paşa'nın III. Murad'ın kızı Ayşe Sultan'la 1586 mayısında yapılan düğünü şöyle anlatılmaktadır.-

Kanijeli İbrahim Paşa, Osmanlı padişahlanna dâ-mâd-ı şehriyarî olan birkaç İbrahim Paşa'dan biridir. Silâhdarlık, valilik etmiş, III. Mehmed çağında sadrâzam olmuştur. Düğünden az önce Kahire'den dönüşünde İbrahim Paşa, padişaha çok değerli armağanlar getirmişti. Bu armağanlar arasında pırlantalarla bezenmiş bir taht ve çok büyük bir zümrüt vardı. Bu zümrüt dört köşe olmak üzere her biri bir gözlük camı büyüklüğünde sekiz parçaya bölünmüştü. İbrahim Paşa'nın dönüşünden birkaç gün sonra padişah İbrahim Paşa'ya kızını vereceğini bildirmiş ve düğün hazırlıklarına başlanılmasını buyurmuştu. Paşa'ya da armağan olarak giyim kuşam, altından bir

(1) Feste Fatte in Costantinopoli per occasione delle noz-ze della figliola prima di Sultan Amurat, imparatore de Türeni ibram Bassa alli 15 Maggio 1586, Vicenza. XVI. yüzyılda Osmanlı tarihi yazmış olan Lewenkaw'nun bu tarihine ek olarak aynı düğünü daha geniş olarak anlatan bir başka surname daha vardır. Başlığı şöyledir: Verzeichnuss der Hochzieltlichen Fest die der İbrahim Vezier Bassa mit deş Türkischen Keisers altern Tochttern Huma Kızızı genammt im Monat May dess 1586 Jars zu Constantinopel gehalten, Franckfurt am Mayn 1590, sayfa 582 ve sonrası.

288

PADIŞAH ANALARI

kılıç .incilerle süslü bir at göndermişti. İbrahim Paşa müjdeyi getirenlere değerli armağanlar vermiştir. İbrahim Paşa, Kapdân-ı deryâ'yı kendisine sağdıç olarak seçmişti. Padişah, İbrahim Paşa'ya armağan olarak Atmeydam üzerinde bir de saray başısladı. Bu saray, daha önce Makbul İbrahim Paşa'nındı, idamından sonra padişaha geçmişti. Kapdân-ı derya da İbrahim Paşa'ya Boğaz'da bahçeli çok güzel bir yalı armağan ettiği gibi ayrıca Atmeydam'ndaki saraya gelin hamamı olarak kullanılmak üzere birkaç oda yaptırttı. Bu saray çok büyüktü, içinde bahçeleri, küçük köşkleri, hamamları, mermer döşeli, çeşmeli odaları vardı. Bahçenin ortasında çok güzel bir havuzu vardı. Odalar zemin katında olduğundan, boştu. Bunu göz önünde tutan Kapdân-

ı derya, gelin için çinili güzel bir salon yaptırttı ve çok gösterişli bir şekilde döşetti. Ayrıca bu salonu güneşten korumak için kafesli bölmeler, zarif localarla çevreledi. Kapdân-ı derya bu yapılar için onbeşbin fındık altın harcamıştır. Sarayın bu ek bölmelerinin yapımı bitince düğün hazırlıkları başladı. Padişah kızına, annesinden kalma çok değerli altın ve pırlantalarla çok güzel küçük bir at verdi. 15 Mayıs'ta Valide - Sultan ile Ayşe Sultan yeni saraydan eski saraya taşındılar. Ayrıca buraya harem kadınları, padişahın yakınları da geldi. Kadınlar kendi aralarında cariyelerin çaldığı çalgıların eşliğinde oynayıp eğlendiler. Bu eğlenceler tam sekiz gün sürdü. Dokuzuncu günü Ayşe Sultan, kocasının sarayına taşındı. Paşalar, devlet ileri gelenleri armağanlarını gönderdiler. Kapdân-ı derya'nın armağanlarını 300 kişi taşıdı. Başında yeniçeri ağası ve bir beylerbeyi'nin bulunduğu bu alayda 50 yük armağan vardı. Bunlar içinde de-->izcilerin taşıdığı kale biçiminde büyük bir pasta, pır-

289

PADİŞAH ANALARI

lan tali çizmeler, taçlar ve süs eşyası vardı. Ayrıca beş yük, sırmalı ipek giyim kuşam, bir yük kına, dört yük şekerleme bulunuyordu.

Ayın 17'sinde kadın-efendi de armağanlarını saraya taşıttı. Bu armağanlar bir çalgı takımı eşliğinde sıırıklar üzerinde taşınıyordu. Bu dışı gümüşten, içi firuze taşlarıyla süslü bir namldı. Yüksekliği 20 kulaç, genişliği bir buçuk veya iki kulaçtı. Değeri yirmi bin fındık altınından yüksekti. Bunu otuz kadar küçük nahıl izliyordu. Daha arkadan ipekli ve sırmalı sekiz at yükü kumaş geliyordu. Bunu beş atlas cibinlik altında harem kadınları izliyordu. Padişah kızını görmek için yalnız kadınların bulunduğu eski saraya geçti. Gelinin çeyizi ve gelen armağanlar buradaydı.

Ertesi günü ayın 18'inde İbrahim Paşa sarayında düğün ziyafetleri vermeye başladı. İlk önce yeşil yün ehram giyinmiş seyyid ve şerifler, ayın 19'unda ulemâ, hocalar, din adamları geldiler. Aynı gün şeyhülislâm, padişah ve İbrahim Paşa adına mihr-i müescel'i konuştu. 300 bin fındık altını üzerinde anlaşılar. (Bu konuda özel bir kitaplıkta bulunan Nimeti Efendi Kanunnâmesi ile Selânikî tarihinde bilgi bulunmaktadır. Yemekten sonra bütün paşalar İbrahim Paşa'yı tebrik ettiler.

Çeyiz ve armağanlar bir alayla damadın sarayına taşınmaya başladı. Devlet ileri gelenlerinin, paşaların kimi at üzerinde, kimi yaya gidiyordu. En geride süslü kırmızı bir araba içinde harem kadınları geliyor, bunu elli araba izliyordu. Bu kadınlar yeni evlilerin yatak odasını hazırlamak, eşyayı düzene sokup yerleştirmek için İbrahim Paşa'nın sarayına gidiyorlardı. Çeyizden sayılmak üzere elli cariyeye vardı, bunlar yoldan geçerken, sağa sola avuç dolusu para saçıyor-

290

PADİŞAH ANALARI

lardı. Her bir atın dizginini bir köle tutuyor, ayrıca elli zenci haremağası at üstünde kadınlara kolculuk ediyorlardı. İncilerle bezenmiş altın bir rahle üzerinde bir Kur'ân taşınıyor, bunun ardından, meşaleler, altı nahıl, billur iki kutu içinde değerli taşlar ve gene içinde değerli taşlar bulunan üç altın kutu, gümüşten yapılmış, firuze taşlarla süslü sekiz fener geliyordu. On kişi, altın işlemeli, gümüşten gelin yatağını ve yastığını taşıyordu (Tanık bu karyolayı pek beğenmediğini belirtiyor). Karyolanın ardından inci kakmalı, gümüşten kılıç taşıyan biriyle ellerinden gümüşten çeşitli silâhlar taşıyan üç kişi geliyordu.

Daha arkadan padişahın «hârbende-başı» denilen baş katırcısı, onun ardından çeyizi taşıyan katırlar geliyordu. Bunlar içinde 25 katırın taşıdığı 50 sandık sırmalı ipekli kumaş, on katırın taşıdığı 20 denk altın nakışlı yastık ve gelin yatağı takımı, ayrıca 20 sandık gümüşten ev takımı, yüz katırın taşıdığı iki yüz denk yastık ve perde gibisinden eşya vardı. Bunların hepsi ipek örtülere sanlıydı, törenden sonra bu örtüler armağan olarak katırcılara verilecekti.

Arkadan elli yük halı, seccade, elli yük yemek odası ve mutfak takımı geliyordu. Bunların hepsini kadınlar İbrahim Paşa'nın sarayında hareme yerleştirdiler.

Ayın 21. günü Rumeli beylerbeyisi, yeniçeri ağası ve kapdân-ı deryanın yaptırdığı iki büyük nahıl taşındı. Bu nahıllar öyle büyüktü ki, dar sokakalarda, 'bazı evlerin cumbalarını yıktırtmak gerekti. Bu arada gösterilen bütün özene rağmen, nahılların birinin tepesinde bulunan bir mum, yüksek bir ağacın dallarına takılarak devrildi. Bu olay üzüntü doğurdu, bir uğursuzluk belirtisi olarak yorumlandı. Bu iki nahıl ince kadirga direklerine tutturulan, tahta ve saçtan

291

PADİŞAH ANALARI

yapılmıştı. Çeşitli renklere boyanmış çiçekler, ipek el-işleri ve mumlarla süslüydüler (Yerli kaynaklar bu iki nahıldan birinin üstünde 60 bin, ötekinin üzerinde 46 bin mumdan dökülmüş süs bulunduğunu belirtir). Nahılların tabanı bütün caddeyi kaplıyordu. Bir ehram biçimde olup tepeye doğru daralıyordu. Omuzlar üstünde taşmıyor, devrilmemesi için uzun dilme ve kargılarıyla destek yapılıyordu. Bu iki büyük nahılın önünde gençler, yirmi küçük nahıl taşıyorlardı. Bu nahıllar eski saraya götürüldü ve görülsünler diye dışarıya yerleştirildi. (*)

Ayın 22. günü Ayşe Sultan, gelin alayıyla İbrahim Paşa'nın sarayına götürüldü. Beş yüz kadar devlet ileri geleni eski sarayda toplandı. Bu alayda kimi yaya, kimi atlıydı.» Bütün bu servete, görkemli yaşama O'nları kavuşturan Türkler, o Anadolu Türkleri, acaba nasıl acılı ve yoksul bir yaşamı sürükleyip gidiyorlardı?

1 (*) Nahıl: Çeşitli mücevherle süslenmiş ağaçlar.

292

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM TARİKLERE (SAFİYE SULTAN) ADIYLA GEÇİRİLEN VENEDİKLİ BAFO'NUN OĞLU ÜÇÜNCÜ MEHMET DÖNEMİ (1595-1603)

MEHMET, 19 KARDEŞİNİ BİR GECEDE BOĞDURTTU!..

Binbir yabancı «kan ve soy melezi» Osmanoğullarından biri daha saltanat taht'ına oturmuştu. Bu, Venedikli Bafonun (Safiye Sultan) oğlu Üçüncü Mehmet'ti.

Sarayı dolduran karaderili Afrikalı zencilerin başı ve üstelik sarayın en egemen kişisi olan Kızlarağası ile, sağır ve dilsiz cellatların yöneticisi Bostansıbaşı, Üçüncü Mehmet'in karşısında buyruk bekliyorlardı.

29 yaşındaki Osmanlı Padişahı:

– Hele söyleyin ağalar, dedi. Ne miktar karındaşım vardır?

Karaderili Sudanlı zenci kızlarağası hiç duraksamadan, cırlak sesiyle karşılık verdi:

– Beş büyük., ve de ondört küçük erkek karındaşınız vardır, tamamı, 19 candır, Şevketli Hünkârım!..

Üçüncü Mehmet, huzur dolu sakin bir sesle konuştu:

– Ceddimiz Cennetmekân Fatih Mehmet Han buyruğunca ve de nizâm-ı âlem üzre cümlesin heman

293

PADİŞAH ANALARI

kaydı dürülmeli(öldürülmeli) deriz!..

Kızlarağasının kara yüreği bile azıcık sızlamış olmalıydı ki, ellerini uğuşturarak:

– Şevketli Hünkârımız, dedi, velâkin 14 karındaşınız henüz pek küçüktür., bir kaç ana memesi emer, bir kaç yeni ayaktır., ve de şimdi salıncaklarında mışıl mışıl uyurlar!..

Üçüncü Mehmet, tahtının altın-zümrük kakmalı kenar başlarına abanıp kızlarağasının üstüne üstüne eğildi.

– Baka ağa, dedi, sen'le birlikte Kethüda kadına irâdemizi sabah bildürdük, Amma, yapılmamıştır, sana soran oldu mu? Ben, her ne irâde eylersem.. bir başka hesap ve de meşveret caiz olmaz! Bunca yıl Âl-i

Osman'a hizmet ettiğün buluruz., amma şimdi kalkar acaip nesne yersin!.

Kızlarağası Pâdişâhı etekledi. Ama içinden, «çok gördük senin gibilerini» diye geçiriyordu.

Üçüncü Mehmet, Bostancıbaşı'ya çevirdi başını:

– Baka ağa, dedi, her ne tedbir gereklü ise, ala-sız!..

Bostancıbaşı iki kat eğildi.

– Kasavet gerekmez, Şevketlü!.. dedi, cem'an 19 karındaşınızı âhiret yoluna revân eylemek üzre, dilsiz yoldaşlarımız heman icabını göreler!..

– Ve de sen, her bir karındaşım boğulurken başlarında ol ki, bir yanlışlık olmaya!..

– Elbet, Sultanım., her bir mevtanın cesedi soğuyana dek, başuçlannda olurum, bilesiz sultanım!

– Hadi, göreyim sizi., aha, şu bir kese altın senin, ve de şu kese altın senin., hizmetiniz daha da karşulanur elbet!..

Biri Sırp, öteki zenci iki ağa, Pâdişâhın ayaklarını

294

PADİŞAH ANALARI

öperek geri geri çekildiler,

îf

Cellatlar, ilk olarak, Üçüncü Mehmet'in beş büyük kardeşini yataklannda uyurken boğarak öldürdüler.

Bunlar •. Süleyman, Mustafa, Cihangir, Abdullah ve Osman adlarındaki Şehzadelerdi. Daha sonra, kimileri ana koynunda, kimileri salıncaklarında mışıl mışıl uyuyan küçük kardeşlerini boğdular. Her birinin cesetini, Topkapı Sarayının içice, daracık loş koridorlarından sırtlayarak Bizans kalıntısı küflü mahzenlere taşıdılar.

Bostancıbaşı, Osmanlı Pâdişâhı'nın huzuruna koşarak, tekmil haberini ulaştırdı:

– 19 karındaşınızın işini tamam eyledik, Hünkârım, dedi ve sözünün arkasını getirdi, irâde-i Şahaneleri mucibince..

Üçüncü Mehmet, hemen bir kese altın daha sıkıştırdı, Bostancıbaşı'nın avucuna:

– Bir eyi maslahat görmüşsüzdür, heman birlik te varup karındaşlarımin cesetlerini bir de biz gö-relüm!..

Üçüncü Mehmet, en zevkli ve en neşeli gününü yaşıyordu. Bir kat daha huzur ve güvenle dolan yüreği hızlı hızlı atıyordu. Telaş içinde koşma mahzene indi. İrili ufaklı kardeşlerinin üstüste yığılmış cesetlerine birer birer baktı; soğumuş ve morarmış cesetleri üstünde ellerini dolaştırarak, gerçekten ölüp ölmediklerini inceledi.

Elleri arkasında, koridorları geçerek tahtına yan gelip kuruldu.

– Baka ağa, dedi, sol yanında el-pençe divan bekleyen

Kızlarağası'na, imdii... bir möhim mes'ale daha vardır ki, bu dahi heman icra oluna!

295

«•I

PADİŞAH ANALARI

Yanıbaşındaki kristal sürahidenden billur bardağa, yakut renkli şarap boşalttı, bir dikişte bardağın dibini gördükten sonra, konuşmasını tamamladı:

– Saray-ı Hümâyununda, 24 kız karındaşım var imiş., az önce miktarını bildürdüler. İşte bu kız karın dâşlanmın cümlesinü (Eski Sarayla heman götürüp, sarayın kâfi miktar bir kısmışına yerleştüresüz!..

– Orda bir eyü muhafaza edilüp, kimesne ile görüştürülmeyüp her dâim ne ettikleri bilünmelü-dür!..

Sudanlı zenci Haremağası Pâdişâhını etekledi:

– Emrü ferman, Efendimizindir.. Hünkârım!..

Ertesi gün, Topkapı sarayı bahçesinde 19 Şehzadenin tabutu yan yana getirildi. Bunlardan beşini ikinci Selim'in mezarının yanına 14'ünün cesetini de Üçüncü Murat'ın mezarının bulunduğu yere gömdüler.

24 kızkardeşini de, Bayezit'teki Eski Sarayın bir bölümüne hapsettiler.

Akılları yoktu ki, utansınlar!

Vicdanlan yoktu ki, sızlasındı!.

Tüm evrenin yaratıcısı bir Tann'nın varlığına inançları yoktu ki, O'ndan korksunlardı; günah kavramına dönük yaşasınlardı.. Hiç bir konuda bilimin zerresine aşinâ olmamışlardı ki, kanlı katil birer suçlu olduklarını kavrayıp düşünsünlerdi. Hepsinden, her şeyden yoksun ve habersizdiler.

Her «sevaba günah», her «günaha sevap» diyen ak sakallı, kallâvi sarıklı, çağdaş bilime ve uygarlığın tümüne düşman ve cahil hocalardan sadece Osmanlıca okuyup-yazma öğrenmişlerdi.

296

PADİŞAH ANALARI

'..

Devlet, ne demektir? Millet, ne idi? Milletlerin bir kökeni var mıydı? Irk ve soy, dil ve din ne demektir? Dünyadaki devletlerin adları, ne idi, ülkeleri nerelerdeydi? Neler olmuştu, bugüne değin bu yeryüzünde?

Bu soruların bir tekine bile, ne Osmanlı Pâdişah-larme ders veren hocaları, ne de devleti, ülkeyi ve toplumu yönetmek üzere Sadrazamlık katına getirilen karacahil devşirme köleler cevap verebilirlerdi. Dünyanın dört bir yanından satın alınan, tutsak edilen frenk dölü hıristiyan çocuklarının eğitilip yetiştirildikleri «Kapı-Kulu, Acemi Oğlan Ocağı» denilen bir örgüt daha vardı ki, bunlar, Osmanlı Pâdişâhlarının barışta ve savaşta güvenliğini sağlamakla görevli (Yeniçeri Ocağı) nın bütün er ve subaylarını ve komutanlarını yetiştiriyordu.

Türk düşmanı Osmanoğulları'nın izledikleri saltanat politikaları gereğince, ne (Harem-i Hümâyunla, ne (Enderûn-u Hümâyunla ve ne de Yeniçeri Ocağı) na tek bir Türk soylu alınamaz, adım attırılmaz-dıL Türk'ten doğmamak, Türkler'e yönetimde yer vermemek, Türk'ü kendilerine uzak tutmak için bu kural ve koşuldan ayrılmıyorlardı. Türkler'in tek görevi; Osmanoğulları'na yeni yeni ülkeler kazanmak için sınırlardan ötelere savaşmak, kanlarının ve canlarının karşılığında elde ettikleri ülkeler ve servetlerle Osmanoğulları'mn «fuhuş ve cinayet» eylemlerine daha güçlü olanaklar sağlamaktı!.. Venedikli Bafo'nun oğlu Üçüncü Mehmet, babası: Yahudi Raşel'in oğlu Üçüncü Murat'tan tam-takır bir hazine devir almıştı, taht'a çıktığında. Sarayları dolduran binlerce yabancı kız ve kadınla bir o kadar iç

297

PADİŞAH ANALARI

oğlanını ve daha başkalarını beslemek, giydirmek ve görkemli yaşamlarını mücevherler içinde sürdürmelerini sağlamak için yeni ve büyük servetler kazanılması gerekiyordu. Bütün bunlar, şimdiye değin izlenen yoldan, yani, yeni savaşlar açarak Türkleri savaşa sürerek sağlanacaktı! Yağma ve Talan ürünü ganimetlerle hazine tıka basa doldurulacaktı.

(Erdel, Boğdan, Eflâk) gibi Osmanlı deyimleriyle anılan, bugünkü Romanya ve dolaylarına saldırıla-caktı, bir kez daha. Elinin altındakini yeniden soymak için, Osmanlı egemenliğine başkaldırması, bahanelerin en önde geleni yapılacaktı, yeniden.

Ama, Üçüncü Mehmet için Sarayın zevk ve eğlencelerinden ve binlerce cariye'nin sıcacık havasından bir süre için bile olsa ayrılmak güç geliyordu. Ne var ki, savaşı yapan ve ülkeleri fetheden Türk ordusunun ardından ele geçirilen kentlere girip kız ve kadınları tutsak almak, üstelik yağma ve talan hakkına da sahip olan, Pâdişâhların göstermelik muhafız ordusu (Yeniçeriler), Pâdişâh savaş alanına gitmediği takdirde kendilerinin de başkentte kalarak «yağma, kız ve kadın devşirmek» gibi olanaklardan yoksun kalacakları için, Pâdişâhın da sefere çıkmasında direniyorlardı.

Gitmezse, Yeniçeri ocağı kazan kaldırıp isyan edecekti! Yeniçeri isyanı demek, Padişahlığın, tahtın ve saltanatın bir anda elden gitmesinden başka, daha dün kardeşlerini boğdurttuğu dilsiz cellâtların ellerinde can vermek, demektir!..

Üçüncü Mehmet'in içini kemiren bir kurt daha vardı: Ya, kendisi seferde iken düşmanları ya da bir takım çıkarıcılar, henüz 15

yaşındaki oğlu (Mahmut)'u tahta çıkarıp Padişahlığını ilân ederler de,
298

PADİŞAH ANALARI

kendisini de ilkin zindana atar ve sonra da, oğlunun buyruğu ile ortadan kaldırırlarsa?!..

O halde, sefere çıkmazdan önce, öz oğlunun «icabını görmek» gerekiyordu L

Sefere çıkacağı günden bir gece önce, buyruğunu verdi: Oğlu Mahmut'u uyurken boşup öldüren cellâtların başı «işin tamam» olduğunu gelip bildirdiğinde, ne olur ne olmaz, belki sağ bırakılıp bir oyun ederler, diyerek oğlunun cesetini görmeğe gitti. Elini, oğlunun mosmor yüzüne ve alnına koyarak yokladı. Vücudu sımsıcacıktı henüz oğlunun. Kuşkulandı, öldürmeyip bayıltmış mıydılar, yoksa?

Bir ayna istedi, ardında bekleyip duranlardan; getirdiler. Aynayı oğlunun ağzına ve burnuna tutarak bir süre bekledi. Sonra aynayı kaldırıp ışığa tuttu. Hayır, buğulanmamıştı aynanın yüzü, Öyleyse, ölmüştü!.

Ya, ölmediyse? Ya, bir kaç saat sonra ayılıp kendine gelirse? Cellât başına çevirdi, kafasını:

– Pekçe çekilmemiştir sanınız yağlı urgan! Canı çıkmamışa benzer., ne dersiz?

– Çıkmıştır, Efendimiz. Dört dilsiz kulunuz pekçe asılmıştır urgana.: ben dahi yardım ettim, canı çıkana dek burda kaldım!.. Üçüncü Mehmet hâlâ kuşkuluydu; eğildi, oğlunun pençe pençe kararan soluksuz ve cansız yüzünde dolaştırdı elini bir kez daha:

– Soğumamıştır henüz., niçin acep?

– Tazedir, ondan Sultanım! Kanlı canlı, pek de tûvâna idi rahmetli, biraz geççe soğur sanırız!.

Kapıya yöneldi; odadan çıkmazdan önce geri dönüp:

299

PADİŞAH ANALARI

– Bir eyt^soğuyunca, dedi. Bana haber edesiz, varıp görmek isteriz!..

– Ferman Efendimizindir, Sultanım!..

Bir kaç saat sonra cellâtbaşı huzura çıkıp haber verdi:

– Buz misâli soğuyup, bedeni mübâreki ispermeçet mumu gibi bir sarı renge bürünmüştür, Efendimiz!..

– Ey i., vanp görelim öyleyse, dedi Üçüncü Mehmet.

Gitti, elini oğlunun çıplak yerlerine değdire değ-dire her yanını yokladı. Gerçekten de buz örneği soğumuştü, ceset., göğsü, çıplak bacakları balmumu şansıydı.

İçi ferahlayarak doğruldu, Osmanlı Pâdişâhı! Artık sefere çıkabilirdi, rahatlıkla. Gerçi bir oğlu daha vardı ama, o henüz küçüktü. Bununla beraber ne olur ne olmaz, onu da anasıyle beraber götürmekte, giderken.

öldürdüğü oğlu Mahmut'un anasını Şehzadeliğinde sevmiş, Veliâht olarak gönderildiği Manisa'ya giderken O'nu da birlikte götürmüştü.

Güzeldi, ince uzun vücudu vardı bu İspanyol kızının. İri iri kara gözleri, kanlı ve kalın dudakları aşk ve şehvet taşın-yordu.

Büyüleyiciydi, üstelik. Adi: Sinderella Violetta idi. Bilinen Osmanlı geleneğine uyarak (Mahpeyker) koymuştu, Üçüncü Mehmet!. (*)

Bu arada, Manisa'da bir başka kız daha vardı, karşı konulmayacak kadar güzel, ılımlı ve doyumsuz geceler geçirmesini sağlayan, Üçüncü Mehmet'e. He-

(*) Şehzade Mahmut'un annesi Violetta (MahpeykerX Sultanı da öldürttü. Naima Tarihi, C. I., 325,

300

PADİŞAH ANALARI

len'di adı. Yunan adalarından tutsak edilip esirciden esirciye ve giderek dolu altın keseleri karşılığında Osmanlı Sarayına satılmıştı.

O da gebe kalıp karısı olmuştu. Üçüncü Mehmet'in. Adini: Handan koymuştu. Üçüncü Mehmet.

Pâdişâh olarak taht'a oturduğunda iki karısı vardı. Bunlardan biri:

(Mahpeyker Sultan) adıyla anılan, İspanyol Sinderella Violetta, öteki de: (Handan Sultan) adıyla anılan, Helen'di.

Öldürülen, Mahpeyker Sultan adıyla anılan İspanyol kadının oğlu Velihaht Mahmut'tu. Sağ bırakı-lansa, Yunanlı kızın oğlu Ahmet'ti. 26 Ekim 1595 günü (Haçova Meydan Savaşı) sürüp, giderken, savaşın genlerindeki Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Mehmet, korkudan tir tir titreyerek atına atlayıp kaçmaya başladı.

Ardından yetişenler onu güç belâ dönmeğe razı ederek geri çevirdiler.

- Bırakmalısınız beni!.. Göz göre göre ölüme sü-rersiz Padişahınızı! diyor bir yandan da ağlıyordu.

- Yanılırsınız Efendimiz, diyorlardı ötekiler. Meydanı harp çok ıraktır henüz., hâtır-ı şerifinizi hoşça tutmalısınız. Siz giderse, kim kalır meydânı harpte? Cümle kulların duyar ve dahi harbetmezler.. Hıçkırıra hıçkırıra konuşmaya çalışıyordu, Üçüncü Mehmet:

- İyi, hoş dersiz ya, bre ağalar, can vermek istemeziz bu mahşer içre.. dönüp Âl-i Osman tahtında kalmak isteriz!..

- Makamınız sabit ve bakidir, Sultanımız, Velâ-kin sabreyleyesiz. Evvelallâhü Teâlâ zafer bize müyesserdir!..

- Acep, doğru mu söylersiz?

301

PADİŞAH ANALARI

1 - Efendimizin şüphesi olmaya., biiznillâh doğru söyleriz..

- Eyi.. bir emin ve mahfuz yerde saklayasız beni.

- Elbette Sultanımız, elbette..

Üçüncü Mehmet'i savaş meydanının çok uzağında bir yerde kurulu çadırının çevresinde bir kaç yüz Yeniçeri güvenlik için görevlendirildi.

Anadolu Türklerinin kanlan ve canları karşılığında sağlanan düşman yenilgisi sonucunda, 6 milyon Türk lirası karşılığındaki 10 bin duka altını ve ayrıca bir yığın ganimet elde edildi.

- Yeter! diyordu, Üçüncü Mehmet. Pâyitaht'a dönelim. Gayetle cefa çekmişizdir, kâfidir!..

Her biri yabancı soylu birer devşirme olan Sadrazam ve Vezirler, ordunun çeşitli katlarındaki komutanlar, bir an önce görkemli yaşamlarını süsleyen câ-riyeleriyle köle oğlanlarına kavuşmak ve yarıda kalan zevk âlemlerine kaldığı yerden başlamak için Pâdişâhtan yana oldular.

Oysa, başkent İstanbul'da tüm devleti, Pâdişâhın annesi Valide Sultan Safiye (Venedikli Bafo) yönetiyordu. O ne derse o oluyor; yüksek görevlere en fazla altın verenleri oturtuyordu. Yabancı devletlerin elçilerini huzuruna kabul ederek dış politikayı ve ticaretle ilgili ayrıcalıkları yine altın karşılığında onlara peşkeş çekiyordu. Oğlu, Üçüncü Mehmet'in, bir göstermelik olarak katıldığı savaş alanından döndüğünde de durum değişmedi. Sarayın olduğu gibi, devletin tüm dış işlerinde de tek egemen olan: Valide Sultan Safiye idi.

Devşirmeler egemenliğindeki Anadolu bu sıralarda da, yine için için kanıyor ve kaynıyordu. Sadra-

302

PADİŞAH ANALARI

zam Cağaloğlu Sinan Paşa adıyla tanınan adamın buyruğundaki kuvvetler, Anadolu Türklerine kan kusturuyordu.

Kimdi, bu Cağaloğlu Sinan Paşa?

Babası, Venedik kaptanlarından (Sigala) adında biriydi. Oğlu (Eskipyon)la birlikte tutsak edilerek İstanbul'a getirilmişti. Sigala'nın oğlu Eskipyon (Ende-rün-u Hümâyun) a alınmış, adı değiştirilerek (Sinan) olmuştu!..

Devlet, ülke ve millet üçlüsünü ve tüm nimetlerle birlikte tüm yetkilerin kendileri gibi yabancı, kendi kanlan gibi bozuk soysuzlara peşkeş çekmeği ilke olarak benimseyen Osmanoğulları'ndan biri olan İkinci Selim, Üçüncü Murat dönemlerinde işte bu Venedikli tutsak köle, Paşalık rütbesiyle yüceltilmiş, deniz kuvvetleri komutanlığına atanmıştı.

Üçüncü Mehmet'in boygösterdiği (Haçova) savaşında da komutan olarak

bulunduktan sonra devletin en yüksek katı olan Sadrazamlığa getirilmişti.

Üçüncü Mehmet'in başyaveri Gazanfer de, aslında (Enderûn-u Hümâyun) yetiştirmesi, Cenevizli bir tutsak köleydi. Bu adamın da yardımıyla, iktidardaki Hırvat soylu Boşnak İbrahim Paşa Sadrazamlıktan indirilerek, onun yerine geçirildi. Sevmediği, hoşlanmadığı, kendisine engel ya da rakip olabilecek kimler varsa, teker teker öldürtmeğe başladı.

Anadolu Türklerinin ellerindeki toprakları da alarak frenk asıllı hıristiyan döllere dağıttı. Osman-oğulları yönetimine karşı (Anadolu İsyancıları) yeniden başladı.

Osmanlıların (Celâli İsyancıları) adını taktıkları bu başkaldırmalar, gerçekte, devletin kurulduğu 1300 yılından başlayarak 300 yıldan bu yana Osmanoğulları-

303

PADİŞAH ANALARI

nnça tutsaklık boyunduruğuna vurulmuş Öz Türk-lerii sonu gelmeyen insanlık dışı zulüm ve sefaletle örülü yaşamdan kurtulmak için giriştikleri ulusal kurtuluş savaşlarının devamından başka bir şey değildi.

Venedikli Sigala oğlu Eskipyon, (Sadrazam Ca-ğaloğlu Sinan Paşa) olmuş; kendi kanından' ve soyundan gelen Valide Sultan Bafo (Safiye) ile kafa kafaya vererek hem ülkeyi soyuyor, hem de Türkleri kesip doğrayarak öç alıyorlardı.

Bir süre sonra Sadrazam Sinan, rüşvet ve zorbalık yolu ile elde ettiği servetlerden Valide Sultan Safi-ye'ye yeterince pay vermekten kaçınmaya başlayınca, Safiye Sultan Sadrazam'a düşman kesildi.

Oğlu Üçüncü Mehmet'in karşısına geçip:

- Şu kendin bilmez köle Sinan işi azıtmıştır, dedi. Hep kendi kesesini düşünüp doldurur. Bunca ağır masrafımız vardır, hazinemiz tamtakırdır, aldırılmaz; hisse vermez olmuştur. Yeni bir sefer açıp ganimet getirmeğe de yanaşmaz. Tiz davranıp bu kölenin işini tamam itmezses, nizâm-ı âlem bozulur, bilesiz bunu..

- Haklısız Sultan Validem, dedi Üçüncü Mehmet anasına. Çok haklısız, zira hazinemizde ne altın ne mücevher kalmıştır. Mesârif-i

Hümâyunumuza karşılık bir şeyimiz kalmamıştır. Velâkin, daha eyi ve de muktedir olmağa ahd-ü peymân eylemiş bir âdem bilir misiz acep?

- Elbet biliriz, dedi anası Venedikli Bafo (Safiye Sultan), Enderûn-u Hümâyun yetişmesi bir kölemiz vardır ki, bir zaman içre Hazinedarlık eylemiş ve de Mısır Beylerbeğliğini dirayetle ifâdan sonra Şirvan ve Tebriz Beylerbeğliğinde bulunup çokça ganimeti esirgememiştir.

-• Aman Validem, ziyade memnun edersiz beni,

304

PADİŞAH ANALARI

dedi Üçüncü Mehmet sevinerek.

- İşte bu âdem, diye sözünü sürdürdü Safiye. Bize el-altı haberler gönderip durur. Der ki: «duyduklarım doğru ise, nankörlüğü Cümlece malum köle Ca-ğaloğlu Sinan Paşa nerden gelip ne olduğunu unutup bunca zorbalıkla elde ettiklerini yalnız kendüsüne saklayup, size koklatmazmış ve siz sıkıntı içre kıvranıp dururmuşsunuz. Bu hâl yüreğime pek fena dokunmuştur. Bu nankörü def eyleyüp beni Sadrazamlığa lâıyk görürse, bilmiş olasız ki, Hazine-i Hümâyun altınla dolup taşar ve de artanı nereye komalı deyu düşünüp durursuz» böyle der, işte bu kulumuz gözümün bebeği evlâdım!..

- Kim ola bu âdem Validem Sultanım? dedi gözlerinin içi pınl pınl sevinçten parlayan Üçüncü Mehmet.

- Hadım Hasan Paşa kulumuz..

- Eyi ya anacığım, velinimetim, Sultanım. He-man irâde eyle, gidip getireler Hadım Hasan Paşa kulumuzu.. Virelim Sadâret mührünü, görelim neyler.

- N'eylerse güzel eyler sanırsız Pâdişâh oğlum, benim., dedi Safiye Sultan tatlı tatlı gülerek..

Bir kaç saat sonra Sinan Paşa'nın elinden Sadrazamlık mührü alınarak

(Hadım Hasan Paşa)'ya verildi.

Erkeklik yeteneğinden yoksun edilmiş Sudanlı devşirme bir köle olduğu için (Hadım) lâkabıyla anılan bu adam, bütün öteki Osmanlı Paşaları gibi (Enderûn-u Hümâyun) denilen, tutsak-köle hıristiyan çocukların eğitilip yetiştirildikleri ocaktan çıkmaydı. Tek bir Türk evlâdının adım atılmadığı bu ocaktan yetişenler Osmanlı devletinde padişahlık dışında her

305

PADİŞAH ANALARI

f

bir yüksek göreve atanıyor, ülke ve topluma egemen oluyorlardı. 1 Sancak Beğleri, Beylerbeğleri, deniz ve kara kuvvetleri başkomutanları, Paşalar, Vezir ve Vezir-i âzam denilen Bakan ve Başbakanlar, Yeniçeri ağaları, Sipahi ağaları, Türklerden kurulu savaş ordularının bütün komutanları, irili ufaklı bütün hükümet memurları) hep bu yabancı kanlı hıristiyan dölü tutsak kölelerden seçiliyor, bütün Osmanlı ülkesini sömüyorlardı. Yabancı kanlarının gereği olarak Anadolu Türklerine kan kusturmak, asıp kesmek, malını, canını, ırz ve namuslarını ellerinden alıp rezil ederek hüküm sürmek, en büyük tutkularıydı bunların.

Ne yazık ki, zavallı halkın gözünde, bunların her biri «asil ve en yüksek düzeyde kimseler» olarak büyütülürdü. Bu yüzdendir ki, yüzlerce yıldan bu yana: «Paşalar, Paşa çocukları, Paşa kızları ve Paşa karıları» gökten inmiş, ya da belirli bir ırk ve soyun temsilcileri imişcesine bir korkulu saygı ile anılır, onlardan ya da onların döllerinden birinin adı geçtiğinde; «biliyor musunuz, o bahsettiğiniz kimse, falan paşanın oğlu imiş, torunu imiş..» gibi saygılı bir anlatımla yüceltilirdi. Halk, bu soysuzlan soylu saymaya alıştırmıştı çünkü. Gerçekleri söyleyen, yazan olmamıştı ki..

Oysa, hepsi de: dünyadaki «yetmiş iki buçuk millet» deyimiyile tanımlanan her bir yabancı soy ve kökten gelmiş, kimi parayla, kimileri zorla ele geçirilmiş hıristiyan tutsak kölelerden ve onların döllerinden başka bir şey değillerdi.

Hadım Hasan Paşa da bunlardan biriydi işte. Anası Çerkez, babası Sudanlı bir zenci idi. Bu zenci ve çerkez melezi Köle Sadrâzam olur olmaz ilk iş olarak o zamana değin çalıp çırpıtlarındaki ayırdığı

306

PADİŞAH ANALARI

10.000 altını ve bir kaç torba dolusu değerli mücevheri Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Mehmet'le, anası Venedikli Bafı'ya (Safiye Sultan), el ve eteklerini öperek verdi.

Çağın içinde her hangi bir büyük kentin nüfusundan daha çok sayıda ve üstelik yabancı onbinlerce «kız, kadın ve oğlan» vardı Sarayda. Özellikle Zenci ve Arnavut görevliler çoğunluktaydı. Yeni bir gelir kaynağı bulmuş olmanın mutlu sevinci içinde günlük eğlencelerine yeniden başladı, Osmanlı Sarayı!..

En başta Üçüncü Mehmet olmak üzere herkes memnundu. Biliyorlardı ki, bu kadarla kalmayacattı, yeni Sadrazam'ın verdikleri, Arkası gelecekti, elbet.

Nitekim, Hadım Hasan Paşa kolları sıvamış, hem kendine ve hem de Osmanlı Sarayına büyük servetler kazandırmak için, yeni plânlar hazırlıyordu. Sadrazam Cağaloğlu Sinan Paşa'nın rüşvet karşılığında sattığı büyük görevdekileri birer birer yerlerinden atarak, sırada bekleyen, rüşvet karşılığında bu yerleri ele geçirmeğe hazır kişilerden torba torba altın alarak onları işbasına getirmeye başladı.

Sarayı, haftalıkla başlamıştı. Bir hafta içinde vurduğu vurgunları, aldığı rüşvetlerin dörtte birini Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Mehmet'le, anası Safiye arasında bölüştürüyordu. Kimse kanşmıyordu artık ne yapıp ne ettiğine.

Asıyor, kesiyor, çalıp çırpıyordu!..

En küçük esnaftan, en büyük tüccara kadar hepsini haraca bağlamıştı. Ayrıca, zengin tanınmışları öl-dörtmek ve sürgüne göndermekle korkutarak onların da icabına bakıyordu.

Bir yandan da, Anadolu'yu kasıp kavuran Sancak beğlerine,
Beğlerbeğlerine haberler göndererek

307

PADİŞAH ANALARI

vurgunlarının yansını her ay kendisine göndermelerini istiyordu.
Kim, kime yakınacaktı?

Kim kimi, hangi zâlim vurguncuya, hangi katil soyguncuya şikâyet
edecekti?

Bir deli-divâne düzen, bir çılgın kanlı-kaatil yönetim, akıl almaz,
karşı konulsa da başa çıkılmaz bir türde yürüyüp gidiyordu, işte..
Ne var ki, Hadım Hasan Paşa'nın Sadrazamlık saltanatı çok sürmedi.
Safiye Sultan'm kandaşı ve soydaşı Venedikli köle (Gazanfer) takma
adiyle Pâdi-şah'ın başyaverliğine kadar yükselmişti. Sadrazam Hadım
Hasan'ın bu adama dil uzatması, onu ölüme göndermeğe kalkışması her
şeyi alt üst etti.

– Devletlüm, diyordu başyaver Gazanfer ağa, kendi soydaşı
Safiye Sultan'a. Bu mel'un hadım köle Hasan, siz Sultanıma olmadık
iftiralar eyler. Ben gibi bir sadık kulunuzu öldürüp Efendimizi ve
Sultanımızı yalnız koyup bir belâ içre bırakmak ister!.

– Sen kasavet çekmeyesiz ağa, dedi Safiye. Biliriz tüm ettiklerini o
mel'unun.. bize miskal zerre koklatıp büyük servetler peydan edip
kendisi Karun olur! Biliriz., her bir olanı kulağımıza fısıldayanımız
biiz-nillâh pek çoktur. Düreriz defterim, olur biter, bre ağa!..

– Gece ve gündüz duâcınızım, başımızdan eksik olmayasız, âmin!

– Sen gibi bir soydaşım ki burdadır, benim de gönlüm hoştur. Seni
gördükçe vatanımın ve de denizlerimin kokusu gelir burnuma., hadi
git, huzur içre kal!..

Venedikli köle Gazanfer, Valide Sultanın eteğini öperek geri geri
çıkıp gitti.

308

PADİŞAH ANALARI

Valide Sultan Safiye, kendisinden önceki Hanım Sultanları ve Valide
Sultanları örnek almış, halkın gözünü boyamak için bir cami
yaptırmaya girişmişti.

Nasıl olsa halk'ı, bu dünyadan umut kestirip soğutmuş ve her bir
mutluluğun öteki dünyada olduğunu umdurarak kandırmışlardı. Bu
dünyadaki her bir servet ve saltanat, zevk ve safa, en görkemli yaşam
kendilerine ve kendileri gibi kanı bozuk soysuz devşirme döllerine
özgüydü. Geri kalan, Osmanlı boyun-duruğundaki Türkler için rahat ve
huzur; giyim-ku-şam ve karın tokluğu; hak ve adalet öteki dünyada
idi; Onun için gece ve gündüz Türkler, hem beş vakit ve hem de
doğmadıkları zamanlara ait kaza namazları kılmalıydılar durup
dinlenmeden!..

Geri kalan zamanlarında da «tekke ve zaviye» -lerdeki Şeyhlere
«mürüt» olmalıydılar!..

Osmanlı hocaları, Osmanoğulları ve devşirme dölleri böyle istiyorlardı.
Türlere hep öteki dünyayı gösterip, öteki dünyanın cennetini peşkeş
çekerek avutmaya ve bir yandan da öteki dünyanın cehennemiyile
korkutmaya çaba harcıyorlardı.

Üst üste camiler, mescitler, tekkeler yaptırıyorlardı bu nedenle;
hıristiyan karıların dölleri Osmanoğulları ve onların f renk
karıları!..

Valide Sultan Safiye'nin yaptıracığı Cami, kendi ününe uygun çapta,
büyük olacaktı. Eminönü.nde bir geniş alan seçti Safiye Sultan diye
anılan Venedikli Bafo, adını kendisi koydu: (Yeni Cami)..

Caminin temelini bir an önce atmak ve inşaata hemen başlatmak
istiyordu Safiye Sultan; ama bu o kadar kolay iş değildi. Çünkü,
ilkın «Müneccimbaşı»na sorup soruşturmak gerekiyordu!..

O, Yıldızname'ye bakacak, hangi gün ve hangi

309

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

L

saatte temelini atılmasının hayırlı ve uğurlu olabileceğini

söyleyecekti!..

Nihayet söyledi, Münecimbaşı: Ramazanın 6. günü yapılmalıydı, bu iş!..

Bütün devlet ve hükümet erkânının en başında Sadrazam Hadım Hasan Paşa yer almış, temele ilk taşı koymak için, Münecimbaşı'nın vereceği işareti beklesip duruyorlardı. Halk, daha gerilerden izliyordu töreni.

işte tam bu sırada bir gürültü koptu. Ne olduğunu anlamak için başlarını çevirenler, Sarayın insan avcısı kaatil bostancılarını görüp titrediler, korkudan.

20 kadar bostancı kendilerine özgü kıyafetleri içinde yalın kılıç kalabalığa yaklaşarak Sadrazam Hadım Hasan Paşa'nın çevresini kuşattılar.

Hiç kimsede çıt çıkaracak güç kalmamıştı. Vezirler, Paşalar, ileri gelen devlet ve hükümet erkânı sapsarı bir yüzle kalıp taşlaşmışlardı.

En öndeki bostancı ağası, Sadrazamı yakasından tutup:

– Efendimize hıyanet, ha! dedi. Yürü bre mel'-un.. katline ferman çıktı!..

Kollarından, bacaklarından kavrayıp yere yıktılar ilkin sonra sürüklediler yoldan aşağı!..

Kafasını Yedikule Zindanında kestiler. Kana bulanmış kesik başını Saray'a getirip Üçüncü Mehmet'e ve anası Safiye Sultan'a gösterdiler. Daha sonra herkes görsün diye Sarayın dış kapısı önüne attılar. Halkın bir yanı memnundu böyle bir zâlim vurguncudan kurtuldukları için. Ama bir yanı buruk buruk gülererek yanda bırakıyorlardı, karşı taraftakilerin kıvançlarını:

310

– Bre neye zevklenirsiniz? diyorlardı. O, şunu bunu vurup kırıp, kesip öldürüp soyduğu için mi kelle verdi, sanırsınız? Ne mene öyle bir hak ve adalet? Kimi Sadrazam Pâdişâhı memnun eder, Valide Sultanı edemez., kimi de bunun tersini yapar. Kimi az verir, sırada bekleyen daha çok pey sürer. Bu dümen hep böyle döner, bu kâhne gemi böyle yalpalar, gider! Ve dahi, gelen, gideni aratır, keyiflenmeyin boşuna!..

Üçüncü Mehmet ancak 8 yıl sürebildi, taht ve saltanat keyfini. 29 yaşında Pâdişâh olmuş, 37 yaşında birdenbire ölmüştü.

Neden? Niçin? Nasıl?

Karşılığı olmayan bu sorulara, ne Osmanlı tarihleri, ne belgeler ve ne de kaynaklar ışık tutar. Ama nerden ve kimden olursa olsun; 19 erkek kardeşini ve yetişkin bir oğlunu gözünü kırpmadan öldüren Üçüncü Mehmet'in tepesine de bir anda dikilen ölüm, bir anlamda öç alırcasma onun da canını almıştı.

O da kendinden öncekiler gibi, yüzlerce cârîye ile yattı; bunların çoğu gebe kalmış, kız ve oğlan çocuklar doğurmuşlardı. Ama, anası Venedikli Bafo (Valide Sultan Safiye), hiç birini yaşatmadı.

Bunlardan hiç birini, «Padişah karısı ve Pâdişâh anası» olmaya lââyık görmemişti, çünkü..

Bu nedenle iki kadının adını geçirdiler belgelere ve yalnız bu iki kadından doğan çocukların adlarını yazdırdılar.

Bunlardan biri, (Mahpeyker) adı takılan ispanyol Sinderella Violetta idi. Öldürülen Veliaht Mahmut'la, Selim ve Mustafa'nın anası..

Öteki, (Handan) adı takılan Yunanlı Helen'di ve yakın gelecekte (Birinci Ahmet) adıyla Osmanlı tahtına geçecek olan Ahmet'le, Süleyman ve Cihangir'i

311

PADIŞAH ANALARI

doğurmuştu.

Yıl, 1603'tü henüz. Önlerinde 319 yıllık geniş bir zaman vardı, daha. Bu 319 yıl içersinde daha nice frenk kanlar* Pâdişâh doğuracaklardı. Osmanoğulla-nnın boyunduruğunda tutsak ve ezik Türkler hak ve adalet dışında, bilim ve kültürden yoksun ve kapkaranlık bir yaşama boyun eğip duracaklardı. Üstelik bu Türk düşmanı kaatil, zalim ve sapık Osmanoğulla-nnı büyük ve kutsal birer hükümdar olarak hayırla,

övünçle ve saygıyla anmak gibi bir gafleti sürdürüp izleyerek babadan oğula aktarıp gideceklerdi!..
Düşmanını dost belleyerek, zâlimi masum yerine koyarak yapacaklardı bunu.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ MEHMET'İN YUNANLI HELEN'DEN < DOĞAN OĞLU BİRİNCİ AHMET DÖNEMİ (1603-1617)

312

BOSNALI ANASTASYA (MAHPEYKER KÖSEM SULTAN) OLDU..

Birinci Ahmet'in yaşamı, belgelerde, sadece 2 Runj kadının arasında geçmiş gösterilir.

Niçin?

Çünkü bu iki rum devşirmesi kadın, Birinci Ahmet'e 7 oğlan, 5 kız doğurmuştur. Ya, öteki kadınlar?

O, yüzlerce yabancı soylu cariyeler?

Acaba o'nların hiç biri, Ahmet'ten gebe kalıp çocuk doğurmamışlar mıydı? Kuşkusuz, niceleri doğurmuşlardır ama, o çocukların ve o kadınların kim ve ne oldukları belgelere geçirilmemiştir.

Baştan sona binlerce yabancıların hüküm ve saltanat sürdüğü, demir çubuklar ve demir perdelerle örülü o görkemli Osmanlı saraylarında gün yüzüne çıkarılmadan karanlığın gayyasına nice giz gömülmüş ve yok edilmiştir, çünkü.

Birinci Ahmet'in ilk karısı diye belgelere geçirilen (Mahfiruz Sultan) takma adlı kadın da, bir Rum dev-şirmesiydi. Gerçek adı: (Evdoksia) idi. Genç Osman'ı, Mehmet'i, Süleyman'ı, Bayezit'i ve Hüseyin'i doğurdu.

Ne var ki, Birinci Ahmet 19 yaşına geldiğinde,

313

fes PADİŞAH ANALARI

Bosna Beylerbeyi'nin bir değerli armağan olarak sunduğu (Bosnalı Rum Anastasia), tüm yaşamını altüst etti, Birinci Ahmet'in..

Birinci Ahmet, Bosnalı Rum Papazı'nın kızı Anas-tasia'nın adını (Mahpeyker Kösem Sultan) koydu. Doğurduğu (Murat ve İbrahim) (*) gelecekte Osmanlı Pâdişâhı olacaklardı. Bir Rum câriye daha karısı oldu, Sultan Ahmet'in; Evdoksia idi adı, değiştirip (Mah-firuz Sultan) yaptılar. Onun doğurduğu Osman da Pâdişâh olacaktı..

Uzun boyluydu, dalgalı kumral saçları vardı, Anastasia'mn. İncecik beli, vücudunun yuvarlak yerlerini daha belirgin bir biçimde ortaya koyuyor, bir göreni bir kez daha baktırıyordu başını döndürüp..

Daha 15 yaşlarındaydı, Anastasia. Bosna dolaylarında doğmuştu. Tek bir Türk kızının ayağını Osmanlı haremine bastırtmamak ilkesini birbirinden devir alarak yürüten tüm Osmanoğulları'nın bu tür sapık eğilimlerini ve Türk düşmanlıklarını iyi bilen bütün devşirme Paşalar gibi, Bosna Beğlerbeği de Anastasia'-yı görür görmez kafasında bir şimşek çakmıştı.

Bu Rum kızına el koyup Osmanlı Sarayına peşkeş çektiği taktirde, daha bir kaç yıl bu görevde kalabilir ve gelecekte Sadrazam bile olurdu. Osmanlı Pâdişâhının bu kızı görür görmez âşık olup el ve ayaklarının titreyeceğini iyi biliyordu. Pâdişâh karısı ve Pâdişâh anası olmaya lâayık bulacaktı Anastasia'yı hiç kuşkusuz Valide Sultan Yunanlı Helen.. (Handan Sultan).

Gerçi, Osmanlı taht'ına Pâdişâh olarak çıkan Bi-

(*) 4. Murat ve Dell İbrahim diye tarihlere'geçen bu iki Osmanoğlu, işte bu Rum kadının oğullarıydı.

314

•F*--

Devleti baştan sona dönme ve devşirme kölelerin ellerine verip Türkleri devletdışı bırakan ve üstelik Pâdişâhların kardeşlerini, evlâtlarını, sadrazamları öldürmeleri çıkırını açan (Fatih) 2. Mehmet.

315

PADİŞAH ANALARI

Birinci Ahmet (Sultan Ahmet), henüz 13 yaşındaydı ama, anası (Handan Sultan) takma adlı Yunanlı Helen, binlerce hıristiyan câriye

arasından kendisi gibi Yunanlı bir cârîye olan (Evdoksiya'yı) oğlu Birinci Ahmet'in koynuna koymuştu. Üstelik Evdoksiya gebeydi, bu sırada!..

Ama, 13 yaşındaki çocuktan gebe kalınır mı, diyen olmadı.

Bosnalı Rum dilberi Anastasia'mn Osmanlı Sarayına satılarak öteki cariyelerin arasına katıldığı günlerde Yunanlı Evdoksia ilk oğlunu doğurdu. Hemen adını değiştirip (Mahfiruz Sultan) yaptılar. Doğurduğu oğlana da (Osman) adını koydular. Bu Osman, gelecekte Pâdişâh olacak ve (Genç Osman) adıyla anıldıktan başka Yeniçerilerin ellerinde can verecek ve ardından acıklı türküler yakılacaktı.

Birinci Ahmet 13 yaşında taht'a oturduğunda zaten anası Yunanlı Helen (Handan Sultan) in elinde bir oyuncaktan başka bir şey değildi. Anası tüm egemenliği ele geçirmek için Büyük Valide Sultan Safi-ye'nin (Venedikli Bafo) Saraydan uzaklaştırılmasını* istedi, oğlundan.

Birinci Ahmet anasının bu isteğine uyararak babası Üçüncü Mehmet'in anası.- Büyük Valide Sultan Safi-ye'yi (Venedikli Bafo) Eski Saray'a gönderip göz altına aldırdı. Bu suretle iktidar egemenliği tümüyle, bu kez kendi anası Yunanlı Helen'in eline geçmiş oluyordu.

Şimdi devlet, ülke ve toplum üçlüsünü dilediği gibi yönetmek sırası bu Yunanlı Valide Sultanındı!..

Kendinden bir yaş küçük kardeşi Mustafa'yı öl-dürtmemişti, Birinci Ahmet; bu inanılmayacak bir davranıştı. Osmanlı yasası ilk kez uygulanmamış olu-

316

PADİŞAH ANALARI

yordu. (Venedikli Bafo) dan doğan kardeşi Mustafa' yi öldürtmeyişinin bir başka nedeni vardı, Birinci Ahmet için. Küçük Mustafa akıldan yoksun, zavallı bir deliydi. Bunun hayatta bırakılması, taht'a çıkan Birinci Ahmet bakımından hiç de sakıncalı bir yanı yoktu.

Ne var ki yine de, Saray içindkilerle dışındkiler hayret ve şaşkınlıkla karşıladılar bu davranışı. Büyük Valide Sultan Venedikli Bafo'nun (Safiye Sultan) bir ihtilâl çıkartıp her bir şeyi alt-üst edeceğinden korkarak Mustafa'yı sağ bıraktıkları biçiminde de yorumlayanlar oldu.

Gerçekteyse, düzensizliğin sürüp gittiği ülkede zaten her şey alt üsttü. Bundan başka, Saray'a ve kendilerine yetecek gelir kaynağı bulmak için girişilmiş «ganimet savaşları» alabildiğine hızla, sınır boylarında sürüyordu.

Birinci Ahmet'in ilk gözdesi Evdoksia (Mahfiruz Sultan), Osman'dan sonra yeniden gebe kaldı. Mehmet'i, Fatma'yı, Kasım'ı doğurdu, üstüste.

Öte yandan, Bosnalı Rum dilberi (Anastasia) ilk oğlunu dünyaya getirdi. Adını (Murat) koydular. Anastasia'mn adını da (Mahpeyker Kösem Sultan) yaptılar!.

Bir çocukla mı kalacaktı, bu dilber? O da üstüste gebe kaldı ve doğurdu. Daha üç oğlan ve iki kız doğurdu. Adlarını: İbrahim, Bayezit, Süleyman, Ayşe, Atike koydular.

Saray hazinesi yine boşalmıştı. Savaşlardan elde edilen altınlar, türlü çeşitli ganimetler, onbinleri barındıran bu soysuzlar karargâhı Saray, silip süpürü-yordu. İran'a, Macar ve Hırvat ülkelerine karşı bu yüzden yeniden savaşlar açılmıştı. Ama savaşların

317

PADİŞAH ANALARI

sonucu henüz alınmadığı için Saray hazinesine giren bir şey yoktu.

En başta Handan Sultan (Yunanlı Helen) ve sonra Osmanlı Padişahı Birinci Ahmet, görkemli sarayı dolduran bunca hıristiyan dölü yabancı kız ve kadınların, oğlanların, Zenci harem ağalarının, bunca Arnavut, Sırp ve Rum asıllı bostancı ve kapı kulunun günlük ihtiyaçlarını hiç bir kısıntı yapmaksızın karşılamak ve alışagelmiş olduğu gibi sürdürmek zorunda olduklarını biliyor, bu yüzden de sıkıntı içinde bu-nalıyorlardı.

Günde binlerce koyunun, yüzlerce teneke en iyi yağın, şekerin, balın, kaymağın ve türlü çeşitli en nadide turfanda meyve ve sebzenin girdiği saray mutfağında bütün bunlar yenip içildikten sonra, daha

varım? deniliyordu, üstelik.

Sarayın (Harem-i Hümâyun) denilen yabancı kız-kadın panayırı bölümü, Afrikalı kara zencilerin egemenliği altındaydı. Bu zencilerin başı: (Kızlarağası), bir diğer deyimle de (Dârüs-saade ağası) unvanı ile anılıyordu.

Osmanlı Pâdişâhlarının yataklarına sokulmaya hazır bekleyen kız ve kadınlarla dolu bu panayırın zenci ağaları, bir Sadrazamdan daha güçlü egemenliğe, daha etkin bir iktidara sahiptiler. Dilerlerse, türlü entrikalarla Pâdişâhlan bile tahtlarından ve canlarından edebilirlerdi. Sarayın büyük haracını yiyen bu zencilerin her biri kanın kadar zengindiler.

İşte onları da, alışa geldikleri bahşişlerden, değerli armağanlardan yoksun bırakmamak gerekliydi!..

Bu köle zenciler, Mekke ve Medine'deki Vakıf mal ve mülkün en yetkili tek Nazırı (Bakan)ydılar. Bu kadarla da bitmiyordu, bu köle zencilerin üstün ayrıca-

318

PADİŞAH ANALARI

hkları, Pâdişâhlarla yakınlarının kurdukları bütün, «Vakıf» işlerini yürütme hakkı da bunlarındı. Pâdişâhların kızlarına, oğullarına, analanna ne kadar aylık vermek gerektiğini saptamak ve ödeme yapmak, bu zencilerin yetkisindeydi. Ayrıca, devletin eyaletlerdeki ileri gelen kişilere her yıl gelenek olarak sürdürdüğü «bahşiş ya da armağan» niteliğindeki para ve hediyelerin ölçüsünü ve biçimini seçmek ve belirlemek ve dağıtımını yapmak yetkisi ve görevi de bu köle zencilerindi.

Dünya yuvarlağının üstünde bir tek benzeri olmayan «sapık Osmanlı Saltanatı», böyle sürdürülüyordu işte. Topkapı Sarayı'ndan başka, Fatih Mehmet'in Ba-yezit'te yaptırdığı ve öteki Pâdişâhlarca «sürgün ve gözaltı» yeri olarak kullanılan (Eski Sarat) da bu zencilerin egemenliğindeydi, ayrıca.

Bütün bu kanıbozuklar güruhuna ve onları en iyi türde besleyip semirtmek için katır ve deve yükleriyle para gerekliydi. Tüm savaşlar, bu parayı elde ederek, «Kan çorbası - insan panayın» Osmanlı Sarayının hazinesine doldurmak içindi. Birer birer yıkıp yokettik-leri, tarihe gömdükleri «Türk Beğlikleri»nin yıkıntısı içinde başsız kalan Öz Türkler zorla silâh altına alınıyor, cepheden cepheye kesintisiz ve soluksuz, savaşlara sokularak ele geçirilen yabancı ülkeler yağma ve talan edilerek vurgun ve ganimetler Osmanlı Sarayına aktarılıyordu. Bu yağma ve talanların büyük payı Yeniçerilerindi. Kız, kadın ve oğlanları tutsak alarak bunları esir tüccarlarına ya da Osmanlı Sarayına satmak hakkı da bu savaş dışı örgütündü.

Üstelik, kazanılan bu savaşlarla, egemenlik boyunduruğuna vurulan yabancı ülkeler sanki Yeniçerilerin kanlan ve canlan karşılığında elde edilmiş gi-

31&

PADİŞAH ANALARI

,
bi, tüm onur da onların oluyordu. Daha acısı vardı; günümüze dek yazılmış Osmanlılarla ilgili tarih kitaplarında bu gerçekler örtbas edilerek Yeniçeriler savaş ordusu olarak gösterilecekti.

Osmanoğulları'na ülkeler kazandıran gerçek savaş ordularını meydana getiren ve bu uğurda zorla can ve kan döken milyonlarca Türk'ün adısı anılmayacaktı.

Osmanlı Sarayının (Has Ahır) denilen Pâdişâh atlarına ve arabalanna bakmak için gereken paranın tutan bile, günde binlerce liranın üstündeydi. Ama, bunun da çaresi vardı. Böyle zamanlarda Pâdişâhlar, Sadrazam kellesi kesiyor; Sadrazamların mallarına, mülklerine, çalıp çırparak meydana getirdikleri katır yükü altınlarına el koyup kendi hazinelerine aktarıyorlardı!..

Şimdi, içinde çırpındıkları parasızlığı yine bu yoldan karşılayacaklardı, bu kez de..

Bostancıbaşılıktan «Paşa»! olmuş, Enderûn-u Hümâyun yetiştirmesi tutsak-köle Arnavut Derviş Paşa böyle bir ortamda yetişti, Birinci

Ahmet'in (Sultan Ahmet) imdadına.

;

- Devletlum, dedi Birinci Ahmet'in karşısında diz çöken Derviş Paşa: Sadrazam Lala Mehmet Paşa kıymet ve dahi kendin bilmez bir âdem olup kısa müddet içre pek azim servet edinmiştir. Kulağımıza gelenler doğru ise, hazine-i hümayununuz boşalmış olup siz dahi ziyade sıkıntı çekermişsiz. Hâl böyle iken. Sadrazam nankör Lala Mehmet kendüsünden gayrisine kulak vermez olup zevku sefasındadır. Siz velinimetine sırt çevirmiştir!..

Arnavut Derviş Paşa kasten susup bekledi, bir süre. Daha sonra yeniden konuştu :

- Demem şudur ki, Hünkârım.. Sadrazam bir ka-
320

: i PADIŞAH ANALARI

za ve belâya uğrarsa bilcümle mal ve mülküne ve de azim milyon akçesine sahip olaraktan ferahlarsız!

- Olur mu, dersiz?

- Olmuşluğu pek çoktur, Sultanım..

-1

- Ve esasen cümle serveti Al-i Osman ölkesi halkının sırtından edinmiş, canlar yakıp ocaklar söndürerek peyda eylemiştir. Devlet siz hünkârımın-., ölke siz Sultanımın.. Âî-i Osman halkı siz devletlumun.. her bir şey sahibine intikal eyler böylece!.

- Nasıl edersiz?

- Ferman Efendimindir, Sultanım! Kulun, üstesinden gelür ve dahi kimesnenin kulağı duymaz!..

- Eyi ya, dedi Birinci Ahmet, tiz tutmalısınız her bir işi. Niye dersiz, ziyade sıkıntı içreyiz!

- Kasavet çekmeyesiz, Hünkârım. Kulun yarına komaz bu günün işini.

- Göreyim seni, Paşa., kimesne bir şey duymasın. Hizmetin elbet bilinür bizce..

- Kulun kurbandır, ayak tozuna Sultanım.. Pâdişâhın ayaklarına yüz sürüp huzurdan çıkıp gitti, Derviş Paşa.

Bir gün sonra, Sadrazam Lala Mehmet Paşa'nın beyin kanaması ile yatağa düştüğü haberi başkent İstanbul'un her yanında duyuldu. Derviş Paşa, Portekizli bir doktor bulmuş, erkeklik gücünü çoğaltan bir ilâç diye yutturduğu hapla Sadrazamı zehirletmiş ti. Zehirin dozu az gelmiş olacak ki, hemen öldürmemişti Sadrazamı; önce her yanına gelç inmişti.

Birinci Ahmet, bir kaç gün sonra ölen Sadrazam Lala Mehmet Paşa'nın bütün servetine el koydu. Paşanın konağındaki hazinesi, Osmanlı Hazinesinde oi-

321

PADIŞAH ANALARI

mayan servetle doluydu. Elli bin duka altını vardı. Ayrıca, on milyon akçeden başka istanbul'un çeşitli yerlerinde sayılan kırkı aşkın konağı, yalısı ve gelir getiren bir sürü dükkân Pâdişâhın malı oldu. Şimdi sıra, Derviş Paşa'nın bu büyük iyiliğine(!) karşılık vermeğe gelmişti. Arnavut Derviş Paşa'yı Sadrazamlığa getirdi.

Bundan böyle Arnavut Derviş vuracaktı büyük vurgunları. Bu vurgunlardan bir pay da Osmanlı Pâdişâhına verecekti, elbet. Ama çok sürmeyecekti, Arnavut Derviş Paşa'nın iktidarı. Çünkü zemin ve zaman kollayan bir başka devşirme köle verdi, arkada. Sırp soylu, bir Hırvat'tı bu. Osmanlı devletine «büyük adam» yetiştiren Enderûn-u Hümayundan çıkmaydı, ötekiler gibi bu tutsak köle de.

Ama Birinci Ahmet düşünüyordu; bir inanılır ve hiç değilse etrafın gözünü boyayabilir bir neden bul üiak istiyordu, Sadrazamlığa getirdiği Derviş Paşa'yı ortadan kaldırmak için.

Derviş Paşa'nın büyük, görkemli bir konak yap tırdığını, mimarının da bir Yahudi olduğunu duymuştu ama. bu bir neden olamazdı. Her Sadrazam çalıp çırpıyor, Pâdişâhın payını verdikten sonra dilediğin-ce saltanat sürüyordu.

Ne yapmalıydı, acaba?

Haraç ve vurgunlardan daha çok pay vereceğini söyleyen ve üstelik peşin olarak torbalar dolusu altın ve mücevheri hemen vermeğe hazır olan Hırvat Murat Paşa'yı Sadrazam yapmak için..

Bunun çaresini de, Derviş Paşa gibi, Murat Paşa buldu.

– Devletlum, dedi Murat Paşa, bir çare bulmuş-suzdur, Zat-ı Şahaneleri müsaade ederlerse arz eyle-

322

PADIŞAH ANALARI

mek kuluna düşer!..

– Hele söyle Paşa, dedi Birinci Ahmet, söyle ki ne mene bir geçer sebebdir, bilelüm.

– Efendimiz, bilirsiniz Derviş Paşa kulun bir konak yaptırmıştır, bir küçük saraydır adetâ!..

– Duymuşluğumuz vardır, dedi Birinci Ahmet.

– İnşaatı tamam eyleyen kimesne usta bir Yahudi tâifesindedir.

– Onu da biliriz..

– İşte bu çıfıt der ki, Derviş Paşa bir iş daha vermiştir kendisine.

Saray-ı Hümâyuna dışardan bir tünel kazdırmak ve böylece Zat-ı

Şahanelerine bir baskın düzenlemek sevdasında bulunduğu anlaşılır.

Birinci Ahmet keyifli keyifli güldü, Sadrazam Derviş Paşa'nın

defterini dürmek için yeterli bir düzen kurduğunu anlıyordu. Doğrusu,

kendisi kırk yıl düşünse böyle bir bahane uyduramazdı.

İşte O'na, kafası çalışsan böyle zeki adamlar lazımdı!

Gözlerinin içi gülererek baktı, Murat Paşa'nın yüzüne:

– Bu çıfıt, huzurumda da böyle konuşur mu dersiz?

– Elbette, Hünkârım.

– Vezir Vüzerâya da anlatır mı, böyle olduğunu?

– Elbet Sultanım., her ne dersek papağan misâli tekrar eyleyüp durur

her bir yerde!.. Çünkü, canından bezmiş değildir henüz!..

Birkaç saat sonra Birinci Ahmet'in karşısında tir tir titreyerek

yerlere kapanan Yahudi, Murat Paşa'nın ezberlettiklerini, dili

dolaşarak tekrarladı.

En sonunda da:

323

W|

PADIŞAH ANALARI

– Canımı başışla, başka istemem bir şey, gözümL sevdiğim Pâdişahim, dedi. Ama, Derviş Paşa sağ ka-lirsa işte o zaman yaşamak haramdır bana., kellemi kim bilir nasın keser boynundan kör testereylen..

– Bre çorbacı dedi, Birinci Ahmet, sen ki benim canımı

korumuşsundur, biz de senin kelleni koruruz!..

Yanı başında duran sedef kakmalı sehpa üstünden bir ufak torba altını

alıp, hâlâ iki büklüm yerde sürünen Yahudiye fırlattı.

– Haydi git, dedi, Murat Paşa'ya misafir ol., seni göz bebeğimiz gibi korusun!.

Yahudi yüzü koyun yattığı yerden iki kolunu uzattı, ellerini açtı:

– Yukarıda Allah var ya, işte o nasın bilirse öyle yapsın..

başımızda kaldıkça biliriz nassin olacak halimiz..

Geri geri sürüklenerek dışarı çıktı. Odanın dışında bekleyen Murat

Paşa'nın ayaklarına kapandı, bu kez:

– Nah, dedi, yalanım varsa Allah canını alsın.. git sor, sen ne öğretmişsin, ben işte onları söylemişim Pâdişâha eksiksiz, hem de bir bir., anladın mı Paşa?

Sırtını okşadı Yahudi'nin, Murat Paşa.

– Bre çorbacı, dedi. Gel hele, bu gece misafirim ol, bizim konakta.

– Ne dedin? diye ağlamaklı bir sesle konuştu, Yahudi. Pâdişâh

efendimiz diyor ki, Derviş Paşa'nın kellesi kesilinceye kadar Murat

Paşa kulunun misafirisin, anladın mı?

– Hele gel sen, diye karşılık verdi, Murat Paşa. Beraber yürüdüler.

324

Kardeşi Bayezit'i ve oğullarını öldürttüktan sonra tahtta oturan

İkinci Selim Kıbrıs'a kral yaptığı Yahudi Jozef Nassi ile..

(History of Nations'den)

325

PADİŞAH ANALARI

Sultan Ahmet, bostancıların yere çökerttiği Sadrazam Derviş Paşa'nın göğsü üstüne oturup, eğri büküm hançeriyle kafasını kestikten sonra kanlı kafayı saçlarından kavrayarak odanın bir yanına fırlatıp attı.. Derviş Paşa, «Zat-ı Şahane Sultan Ahmet Hazretleri» nin görüşme arzusunda olduğu haberini alır almaz konağının kapısında bekleyen özel «kupa-fayton» arabasına kurularak, arabacısına seslendi:

– Tiz kırbaçla atları, dedi. Kestirmeden varalım Topkapı Sarayına.. Yeleğinin cebinden altın «enfiye» kutusunu çıkarıp kapağını açtı; baş ve işaret parmaklarının arasına bir tutam toz enfiye aldı, burnuna götürdü, iki parmağının arasındaki enfiyenin yansını burnunun bir deliğine, kalan yansını da öteki deliğine doldurup genzinden yukanya çekti, keyifli keyifli.

– Ohh... dedi, sesli sesli, îcat eden nur içinde yatsın-, ne de içe işleyici.. ne de ferahlık verici mübarek nesne!..

Kafasının içi daha bir aydınlanmıştı, sanki, Tüm düşünceleri pırıl pırıl..

Henüz koynuna almadığı yeni cariyesini anımsadı bu an. «O ne gözler., o ne ahu bakışlar., o ne iri ve de canlı göğüsler, aman Allahım sen neler yaratırsın., o ne yusuvarlak, üstelik oynak mı oynak kalçalar? Yemin-i billahi bir içim su, bir âfet-i devrân», diye söylendi, kendi kendine.

Morali bir hıristiyan Bum kıızıydı, düşündüğü câriye, O'nu 1500 altın san liraya satın almıştı bir esirciden. Kırkı aşkın öteki cariyelerinin arasına katmıştı. Henüz 14'ünde var ya da yoktu.

326

PADİŞAH ANALARI

Sırada, bu gece işte o âfet vardı..

«Bir zümrüt gerdanlık takanm, o kuğu kuşu boynuna., o nadide pırlanta küpeleri de gül goncası kulak memelerine incitmeden iliştiriveririm.. o mermerden dökülmüş gibi beyaz ve zarif parmaklarına birer tek taş pırlanta yüzük geçiririm ve dahi...»

Düşünün bu en tatlı yerinde, arabacının kalın sesini duydu:

– Saray-ı Hümâyuna vâsıl olmuşuzdur, biiznil-lâh devletlu Paşam!.

Arabadan inerken, kendi kendine :

– Neye ki, hiç düşünmemişsizdir Zât-ı Şahâne'-nin bizi davet sebebini., diye geçirdi içinden.

Yürüdü, büyük kapıdan azametle geçti. Her yandaki silâhlı, palalı nöbetçiler, o geçerken yol verip selâm duruyorlardı. Kafasını daha bir dikleştirip kaşlarını çatarak tepeden bakıp geçti, hepsine.

Sarayın «Selâmlık» bölümündeki «kabul odası» -nın tam önüne gelmişti ki, nereden çıktığı belirsiz bostancılar saldırdılar bir anda, Sadrazam Derviş Paşa'nın üstüne.

içlerinden dördü bir koluna, daha bir dört kişi öteki koluna yapışıp kıvırdılar. Arkadan üşüşenlerin biri yağlı bir ipi boynuna doladı. Kırdandan tekme ve diz vurup Pâdişâhın bulunduğu odaya sürüklediler. Gözleri yuvalarından fırlamıştı, Derviş Paşa'nın. Birinci Ahmet'in yüzüne baktı, hayretle!..

– Tiz yıkın bre bostancılar, ne durursuz? Osmanlı Pâdişâhı Sultan Birinci Ahmet'ti, böyle

bağırın.

Bostancılar, sille, tokat, tekmeyle yıktılar yerdeki acem halısının üstüne, Arnavut Derviş Paşa'yı..

327

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

Osmanlı Pâdişâhı, Sadrazamın göğsü üstüne bağdaş kurup oturdu. Daha önceden kınından çekip eline aldığı eğri büküm, altın savat işlemeii hançerini, Derviş Paşa'nın damarları oluk oluk kabarmış boynunun ense kökünden sapladı, kendine doğru asılarak ağır ağır kesmeye başladı kafasını;..

Derviş Paşa'nın boynuna sıkı sıkıya dolanmış ip, sesinin çıkmasını engelliyordu. Dört bir yanını kuşatıp kol ve bacaklarını tutmuş bostancılar kıpırdamasına bile olanak vermiyorlardı. Birinci Ahmet

yüzünü bile buruşturmadan keskin hançerini doladığı kafayı, öne arkaya sallanarak kesiyordu, bir yandan.

Daha canı çıkmamıştı, Derviş Paşa'nın ama, kafası gövdesinden ayrılıp bir yana düştü. Osmanlı Pâdişâhı Sultan Ahmet, her yanından kan fışkıran kesik kafayı saçlarından tutup kaldırdı, şöyle bir baktıktan sonra odanın bir yanına fırlatıp attı.

Tüm sapık, kanlı kaatil ecdadının, tüm bozuk, kanlı sülâlesinin rekorunu kırırnişcasına kıpkızıl kana bulanmış elerine, huzur ve güvenle bakarak homurdandı:

– Leğen ibrik getiresiz,. ellerimiz mel'unun kanıyla boyanmıştır.. Som altından dökme leğen ve ibrik getirdiler. Birinci Ahmet çömeldi. Yöresindekilerden biri ibrikten su akıttı, bir başkası bu kanlı elleri avucunun içine alarak özene bezene yıkadı.

İlkin Sarayın her bir yanında, daha sonra ve hızla başkent İstanbul'un dört bir tarafında duyuldu, Sadrazam Derviş Paşa'nın kafasını kendi eliyle kestiği Osmanlı Pâdişâhınının..

– Pâdişâhımız Efendimize tuzak hazırlamış o nankör, o bednam Sadrazam!

328

1

– İyi olmuş öyleyse., cezasını bulmuş mel'un!

– Nasıl bir tuzak ola ki bu?

– Al-i Osman Sarayına hariçten lağım kazdınr-mış.. pek az bir şey kalmış girmeye Saray-ı Hümâyuna!

– Kul kısmı böyledir işte.. Allâhü Teâlâ'nın yeryüzündeki gölge-i mübâreki ve dahi Peygamber-i Zi~ sân Efendimizin Halifeleri olan mukaddes Âl-i Osman sülâlesine karşı ne azim bir günah işlenilmeğe yellenilmiş tir., tövbesi dahi caiz olamaz!

– Elbette, yansın şimdi kıyamete dek cehennem-, de de görsün gününü!..

Böyle konuşuyorlardı olayı duyanlar; fuhuş ve cinayet yuvası Bizans artığı kentin, insan panayın İstanbul sokaklarında!.. Ama Anadolu'da, her bir Os-manoğlu'nun ölüm haberi geldiğinde, bayram ediliyor, köklerinin kurumması için Tanrıya yakanlıyordu.

Birinci Ahmet, Derviş Paşa'nın baş ve gövdesini Sarayın dış kapısı önündeki «ibret taşı» üstüne atmaları buyruğunu verdikten sonra, öldürdüğü Sadrazamın bütün altınlarına, konağına, cariyelerine el koydu. Karüarıyle çocuklarını da öldürtmeği unutmadı, bu arada.. Sırada, Sadrazamlığını bekleyen Murat Paşa, «30.000» altın lirayla birlikte Osmanlı Pâdişâhı'nın huzuruna çıktı. Altınları önüne serdi. Birinci Ahmet, soluğunu kesen bu altın yığının karşısında kendini güçlkle alıkoyarak umursamaz görünmek için başını öte yana çevirdi, azımsadığını belirtmekten de geri kalmadı üstelik.

– Hepsi bu mu, Paşa? dedi.

– Evet, Sultanım., tam tamına 30 bin altın; eksiği yok, fazlası var, diye karşılık verdi, Murat Paşa.

329

PADİŞAH ANALARI

Çenesini yukan kaldırıp ağzını buruşturan Birinci Ahmet:

– Azmış! dedi. Daha çok umardık senden Paşa!..

– Efendimiz, kulun bu kadarla bırakmayacak ki; Mâlum-u devletiniz, nicedir umur-u devletten el çekip bir kenarda otururuz. Vezir-i âzamlığı bahşeyle-diğinizde, biiznillâh pek azim altun cem eyleyüp ay be ay Zât-ı Şahanelerine taktim eylemek vazifesini müdriksizdir.

– Eyi.. eyi, dedi Birinci Ahmet. Sonra yanibaşın-da duran, Derviş Paşa'nın ceplerinden çıkarılmış Sadrazamlık mühürünü Murat Paşa'ya uzattı.

– Al hele, dedi. Mührü Şerifimizi bir iyi kullananız, şeytâna uymayup sıtk üzre hizmetin görmek iste-rüz!

Sadrazamlık mührünü üç kez öpüp başına koydu, Murat Paşa. Koşup ayaklarına kapandı. Osmanlı Pâdişâhınının; geri geri yürüyerek huzurdan çıkacağı sırada, Pâdişâhın sesini duydu:

- Baka Paşa, unutturduk az kalsın; Anadolu'da Türkmen oğulları gene azmıştır deyu duyarız. Bıkup usanmışızdır bu âsi kullarımızdan, bilesüz! Bir eyü ibret gösteresüz ki, bir dahi baş kalduracak takatleri kalmaya!..

İki kat olup diz çöktü, Murat Paşa:

- Ferman üzre oluruz Hünkârım, dedi. Cümlesin hakkından gelür, solukların keserüz Sultanım! Türk komayız Al-i Osman ülkesinde dilersez..

- Yok pek öyle değil, bilirsiz kâfirler üstüne açtığımız harpler için gereklüdür bu âsi kullarım., bunca muharebelere hep onları sürmüşüzdür. Kavi bir kavimdir, amma başka bir işe yaramazlar; makbul saymazıs biz onları. Yeni bir «sefer» düzenleye değin

330

PADİŞAH ANALARI

susturasız bunları. Hadi git, başkasını aratmayasız bize Paşa!.. Murat Paşa, yine geri geri yürüyüp çıktı, huzurdan.

Bu da bütün ötekiler gibi, devlet-ülke ve toplum yönetiminde belirli ve üstün yeri, en akıl almaz aşırı yetkileri olan tüm Osmanlı devlet erkânı gibi (Ende-Tûn-u Hümâyun) yetiştirmesi, satın alınıp tutsak edilmiş, bir devşirmeydi. Osmanlıca ve Osmanlı görgü kuralları belletildikten sonra «Paşalık» rütbesi verilerek devletin ve milletin tepesine çıkartılmış biriydi.

Sırp soylu bir hınstiyan Hırvat'tı, yeni Sadrazam Murat Paşa. Osmanlı geleneğince bütün ötekilere, Saray içi ve Saray dışı bütün kadın ve oğlanlara yapıldığı gibi, buna da bir «Arab-İslâm» adı takmayı unutmamışlardı, elbet.

Taa.. kuruluşta bu yana özellikle üç yabancı ırktan gelenleri, Orduda, devlet ve hükümette en yukarı katlara çıkarmayı ısrarla benimsemişlerdi, bütün Osmanlı Pâdişâhları.

Bu üç yabancı ırk: Rum, Sırp ve Arnavutlar'di. Kendi damarlarında dönüp duran kan çorbasının yüzde yetmiş beşi, bu üç ırk ve soy birleşimiydi çünkü. Geri kalan yüzde yirmi beş kan artığının içindeyse, dünyadaki bütün yabancı ırk ve soyların kanlan vardı. Devşirme Murat (Paşa) ya iki bakımdan gün doğmuştu. Biri, otuz bin altın rüşvet karşılığında Sadrazamlığı kolaylıkla elde etmiş olmasıydı Osmanlı Pâdişâhından-, öteki daha önemliydi Tüm Öz Türk soylulardan öç alma fırsatı geçmişti eline. Bir taşla iki kuş vurmuştu..

Hemen harekete geçti. Rum, Sırp, Bulgar ve Ar-

331

PADİŞAH ANALARI

navutlardan meydana gelen bir Ordu düzenledi. Ankara ve dolaylarından, Konya ve dolaylarına dek yayılmış isyanları bastırıp yok etmek için Ordusunun başında yola çıktı.

Bütün Osmanoğulları'nın ağızından ve yörelerini kuşatan tüm devşirme devlet erkânının dilinden düşmeyen (Celâli isyanları), gerçekte; hak'tan, adalet'ten, ekme ve özgürlükten yoksun bırakılmış ve yalnızca zulüm ve işkenceler içinde yaşamaya mahkûm edilmiş Anadolu Türklerinin yaralı yüreklerinden kopup gelen feryatlarıydı.

Türk soyunun düşmanı Osmanoğulları ve çevrelerindeki yabancı soylu devşirmeler, bütün bu feryatlara, daha çok öldürüp, daha çok asıp keserek karşılık vermişlerdi şimdiye dek. Yine öyle yapacaklardı. Bu başkaldırmalardan bir bölümünün başına geçen Ankaralı Kalender Mehmet, halka yaydığı bir bildiriye şöyle söylüyordu:

«Sergüzeştim, âleme malumdur. Zalim Osman-oğulları'nın Anadolu Türklerine reva gördüğü eza ve cefa, kahr ve sefalet cana tak etti. Sabır taşı. Can tende kaldıkça bundan böyle anlara boyun eğmeyeceğiz. Üsküdar'dan berisini Osmanoğulları'na haram edeceğiz. Eğer, fırsat yine onların olursa, nidelim? Baş koyduğumuz serencâmın dillere destan ve ibret olup kalması bize yeter.»

Bu bildirilerden biri, Sırp soylu hırvat Sadrazam Murat Paşa'nın da eline geçmiş, kara yüreği daha da kararmış, Cehennem Zebanisi olup öyle girmişti ardındakilerle birlikte Anadolu topraklarına..

Her bir adımda kan döküp ölüm saçarak geçiyordu, her bir yöreden.

Kazma, kürek ve paslı yatağanlarla kırık dökük kılıç eskileriyle,
orak ve tırpan-
332

M ; PADİŞAH ANALARI

dan ibaret gereçlerle başkaldırı savaşına girişmiş Türk kuvvetleri kesilip doğranarak hızla yok edildikten sonra, sıra kadın ve yaşlı erkeklerle çoluk-çocuğa geliyordu.

Türk halkı yol boylarına yan yana dizdiriliyor, en baştan başlatarak az sonra gömülecekleri çukurlan kazdırtıyordu, onlara! Daha sonra kafaları kesiliyordu. Kesik kafalar, kafasız kalan gövdeler kazdıkları çukurlara atılarak üzerlerine toprak dolduruluyordu. Ayrım yoktu. Başkaldırıya katılmış ya da katılmamış olmak, kurtulmak ya da ölmek için bir neden değildi. Türk soylu olmak, yetip artıyordu öldürülmek için.

Kundaktaki meme çocuklarını sağ bırakmıyor, hançerletip çukurlara attınıyordu. Ancak, dağlara kaçıp canlarını kurtaranlar sağ kalmak mutluluğuna erişmişlerdi..

Sırp soylu hırvat Murat Paşa'ya, kesimden kurtulup sağ kalabilen zavallı Türkler, bir yeni lâkap taktılar: (Kuyucu Murat Paşa) dediler.

Osmanlı Pâdişâhı Birinci Ahmet, Türk kanlan ve Türk cesetleriyle dolup taşan kuyulan icat eden Sadrazamının bu başansını ve üstelik ortada başkaldıracak Türk bırakmamış olmasını duyduğu zaman, havuzda çırçıplak yıkanan kızları seyrediyordu. Çok ke-yiflenmişti aldığı haberle. Kızlardan birinin bileğine yapışıp kucağına oturttu. Bir Arnavut oğlanının doldurup diz çökerek uzattığı altın maşarapadaki kırmızı şarabı son yudumuna dek lıkır lıkır içip, boş kabı oğlanın eline tutuştururken:

– Tiz haber salaşız, hanendeler ve de sazendeler çalıp söyleyeler, hep bir avaz olup., dedi.

333

PADİŞAH ANALARI

Sırp soylu hırvat Sadrazam öldü, bir Rum ••<;•• O'nun yerine Sadrazamlığı satın aldı, 40.000 altın liraya..

Öldürdüğü onbinlerce Öz Türk'ün cesetlerini kazdırdığı çukurlara gömen ve bu yüzden de (Kuyucu) lakabıyla anılan Sırp soylu Hırvat Sadrazam Murat Paşa, 1611 yılında öldü. (*)

Başkent İstanbul halkının gözlerini boyamak için süregelen gelenek uyarınca, kendi adıyla anılan mescitler, medreseler ve camiler yaptırmayı unutmuş değildi sağlığında; o da yaptırmıştı!..

14. Osmanlı Pâdişâhı Birinci Ahmet, (Sultan Ahmet) yeni bir Sadrazam aramaya koyuldu..

Hazine yine boştu. 22 yaşının en ateşli dönemin-deydi, henüz. Ne var ki, gerek kendi saltanatına ve gerekse Saraylar dolusu devşirmeye yetecek altını bulmak zorunluğu en önemli bir sorundu.

Bu sırada, (Nasuh Paşa) adında biri çıktı ortaya..

Osmanlı Pâdişâhına sunduğu bir mektupta, şöyle yazıyordu Nasuh Paşa: «... Sadrazamlığı, şayet Nasuh kulunuza vermek lutf-u Şahaneleri olursa, Ordunun Seraskerliğinin de (başkomutanlık), bana ait olması dileğimdir. Bu taktirde, Zât-ı Şahanelerine (kırk bin altın) vermekle kalmayup, muharebe zuhurunda iktiza eyleyen bilcümle Ordu masraflan da tarafımdan karşulanur.»

Birinci Ahmet üstüste bir kaç kez okudu mektubu. En sonunda da:

– İşte aradığım böylesi bir âdem'di, dedi.

(*> Bu Türk düşmanının adını hâlâ taşıyan bir mahalle İstanbul'un Aksaray semtindedir.

334

PADİŞAH ANALARI

40.000 altını ayaklan dibine sayan Nasuh Paşa'ya. Sadrazamlığı da, Ordunun başkomutanlığını da verdi. Tüm tedirginliği kalkmış, kırk bin altının verdiği güvence, yüreğini doldurmuştu.

Ama, kimdi bu Nasuh Paşa, denilen adam?

Gümülcineli bir Rum'du, gerçekte. Küçük yaşta babasından satın alınıp (Enderûn-u Hümâyun) a yerleştirilmişti. Bir yıllık bir dil ve gelenek

eğitiminden sonra (Baltacı) lıkla Osmanlı Sarayında görevlendirilmişti.

(Baltacılık), adıyla ilintisi olmayan bir görevdi. (Teberdarân-ı Saray-ı atik) diye de anılan bu örgütte yetişen yabancı soylu hıristiyan devşirmeler, Şeh-zadeler'le, hanım Sultanların özel hizmetçileri idiler. Her bir Pâdişâh karısının, Pâdişâh kızlarıyla oğullarının böyle bir Baltacısı vardı.

Osmanlı Saraylarının en büyük ve egemen efendisi olan Sudanlı-Afrikalı zenci (Harem Ağaları), Baltacıların da sorumlu efendileriydiler.

(Nasuh) adı takılan bu Bum köle, kısa bir süre sonra (Çavuş (rütbesi almış, (Divan-ı Hümâyun) denilen Pâdişâh başkanlığındaki Vezirler Meclisi'nde hizmetçiliğe atanmıştı.

Şehzadelerle ve sultanlarla içli-dışlı yakınlığı, ona daha büyük kapıların açılmasını sağlamış, (Diyarbakır) Valisi olmuştu, Kurnaz Rum oğlanı, rüyasında görse yorumlayamayacağı böyle bir göreve atanır atanmaz, Vilâyetin dört bir yanını haraca bağlayarak büyük servetler yapmayı da başarmıştı, kısa sürede.

Yöredeki Kürt beğleriyle de sık sık görüşerek ilişkilerini geliştiren Nasuh, Valiliğe atandığından bu yana, (Paşa)ydı, üstelik.

Tüm Osmanlı ülkesindeki halkın beyinlerine yer-
335

1 PADIŞAH ANALARI

leşen inanca göre de. Paşalıkla birlikte asiller sınıfından olmuştu!..

Diyarbakır'daki yaşamı, dillere destandı Nasuh Paşa hazretlerinin.. Gerçek bir Kral, gerçek bir Osmanlı Pâdişâhı yaşamı sürdürüyordu. Kentin en uzak yörelerinde bile. (Vali Paşa)mn görkemli konağındaki eğlence âlemleri konuşuluyordu. Gerçekte, (Kürt Beğliği)nde Pâdişâh temsilcisiydi.

Ne il sınırlan içinde ve ne dışında hesap vereceği hiç bir kişi ya da herhangi bir makam vardı. Kurnaz Rum oğlanı, her kapıyı kapamıştı, kendisinden şikâyetçi olabileceklere. Her ay, Osmanlı Pâdişâhına torbalar dolusu altın gönderiyordu, çalıp çırptıklarından bir ufak bölüm ayırarak..

Vali Nasuh Paşa'nın bu durumu, yörenin Kürt beği (Şeref Han) m ilgisini çekti. Böyle bir kişiyle akrabalık kurabildiği takdirde, yapamayacağı bir şey olamazdı.

Kızını, bu Rum oğlanına verdi, Kürt beği (Mîr Şeref)!.

Sadrazam Kuyucu Murat Paşa'nın öldüğünü duyar duymaz istanbul'a geldi. Açık artırmada en yukarı fiyatı vererek, bir bakıma Sadrazamlıkla birlikte başkomutanlığı da ele geçirdi.

Bu, Rum - Sırp - Bulgar - Arnavut ve benzeri devşirmeler bir şeyi unutuplardı, yalnız. Osmanoğulları'nın «para, eğlence, oğlan, kadın ve içki» tutkusu ve saltanattan başka hiç bir şeye ve kimseye vefalan olmadığını..

Bu gerçeği düşünmüyorlardı, bir türlü, önlerine konan daha çok altın, daha güzel kadın ve oğlan, daha belirgin güvence veren bir başka biri uğruna, ca-

336

;

PADIŞAH ANALARI

nını almayacakları, alaşağı etmeyecekleri kimse olmadığını, olamayacağını anlamıyorlardı.

Olaylar bu türde gelişti, kısa bir süre sonra!.. Birinci Ahmet, (Sultan Ahmet) Sadrazam Nasuh Paşa'nın her hafta gönderdiği «kadın, altın ve elması» -azımsıyor, daha çok istiyordu. Çünkü, kendisini de sıkıştıranlar vardı. Bir yandan, (Mahpeyker Kösem Sultan) takma adıyla hüküm süren karısı (Anastasia), öte yandan (Mahfiruz Sultan (takma adıyla Saraya ve Saltanata ortak olan ilk kansı Evdoksiya, hiç durmadan altın ve elmas istiyorlardı.

Savaşlardan da bir şey gelmez olmuştu üstelik. Bu nedenlerle yükleniyorlardı, Sadrazam Nasuh Pa-şa'ya. Ver., daha çok ver, diyorlardı.

Nasuh Paşa, hem kendisine, hem de Osmanlı Sarayına «kadın, altın ve

elmas» bulmak için çalışıyordu, gece ve gündüz. Verenden alıyor, vermeyenden zorla alıyor, öldürüyordu. Son zamanlarda bir başka çeşite dökmüştü işi: Rüşvet karşılığında yüksek görevler satıyor, hemen ardından o adamları öldürterek, yerlerini yeniden satıyordu, başka para ve elmas verenlere.. Haftalık haracını şimdilerde üç günde bire çıkarmıştı, Nasuh Paşa; Sarayın hissesini böylece çoğaltmıştı. Birinci Ahmet memnundu artık. Bu memnunuğu öylesineydi ki, henüz 7 yaşındaki kızını, gözünü kırpmadan Nasuh Paşa'ya nikahladı. Aradan kısa bir süre geçti. Sadrazamlığa göz koyan bir başka devşirme çıktı, ortaya..

(Öküz Mehmet Paşa)!..

O da ilkin el altından düzenlemelere girişti. Pâdişâhın kulağına değecek, iştahını artıracak söylentiler yaydı, ortalığa:

337

PADİŞAH ANALARI

«Sadrazam Nasuh Paşa'nın konağındaki hazine, Acem Şahlarının hazinelerinden daha çok ve paha biçilmez altın ve elmaslarla tıka basa dolup taşmakta imiş.»

Söylentiler birbirini izliyordu:

«Nasuh Paşa'nın bunca azim serveti peyda etmekten maksadı, Cengiz soylu Kırım Han'ı Mehmet Gi-ray'ı Osmanlı taht'ına çıkarıp Padişahlığını ilân eylemek yolunda gerekli masrafı yapmak içinmiş..» Birinci Ahmet, kulağına gelen bu söylentilerin acaba gerçekleşme olanağı var mı, yok mu, diye düşünmedi. Sadrazamı harcamak için iyi bir fırsat geçmişti eline. Hele, Nasuh Paşa'nın Konağındaki hazine ile ilgili söylentiye dört elle sarıldı.

- Tiz tahkik edüp, bildiresiz.. dedi güvendiği kişilere. Sonra ardından ekledi:

- Azim serveti bir rivayet değil de hakikat ise, hıyaneti bizce de anlaşulmuş olup, bize miskal ile vi-rüp kendüsüne okkayla hisse ayurduğu belli ola. Ol zaman, bilürüz yapacağımızı!..

Araştırmacıların raporları, söylentileri doğruluyordu. Sadrazam Nasuh Paşa'nın hazinesi milyon değerdi; daha da çoktu bir olasılığa göre.. Elleri, ayakları titredi, Osmanlı Padişahı Birinci Ahmet'in duyduğu büyük servetin sıcaklığı karşısında. Kaşlarını çatarak bir süre düşündü.

Hemen ardından, karşısında el pençe divân durup buyruk bekleyenlere çevirdi gözlerini:

- Bre bostancıbaşı, dedi. Yüz kadar yavuz âdem al yanına, var git, Nasuh Paşa kulunun konağına, bir kelâm (söz) ettirmeyüp kaydın görüp (öldürüp) kellesin getir esiz!..

- Ferman Efendimizindir, Sultanım., dedi, Bos-

338

PADİŞAH ANALARI

tancıbaşı. Rüzgâr gibi çıktı, huzurdan.

iki saat sonra, Sadrazam Nasuh Paşa'nın kellesini gümüş bir tepsi içinde Osmanlı Pâdişâhına sundular.

Gözleri yuvalandı fırlanmış kanlı kafaya şöyle bir baktıktan sonra, Birinci Ahmet:

- Şimdi.. dedi. Hazinem kethüdasına varıp söy-leyesiz, tiz davranıp Nasuh Paşa'nın konağına koşa.. ve dahi tüm servetini yükleyüp getire, haydi, dur-mayasız!.

Nasuh Paşa'nın hazinesi gerçekten akıllara durgunluk verecek çokluktaydı:

Bir milyon duka altını, kileler dolusu inci, türlü çeşitli mücevherat, katır yükü ile altın ve gümüş kap-kacak, binonsekiz tane kabzaları altın ve elmasla kaplanmış kılıç, dükkânlar dolduracak çoklukta Acem, Mısır ve buhara halıları, dörtyüzbeş Arap ve Macar kanlı soylu at, binyüz tane altın üzengili eğer takımı, 18 bin deve, dörtbin baş hayvan, altıbin sığır, beşyüz-bin koyun, ayrıca satın alınmış, tutsak edilmiş yüzlerce oğlan ve yine yüzlerce kız ele geçti, konağında ve çiftliğinde..

Bütün bu canlı ve cansız mallara sahip çıkan Birinci Ahmet, sevinçten

ne yapacağını şaşırıldı. Hem kendi saltanatına, hem Saraylarındakilerin saltanatlarına en azından bir iki yıl yetecek bir servete kolaylıkla sahip olmuştu!..

Ama, yine de, ancak 50.000 altın karşılığında (Öküz Mehmet Paşa)yi Sadrazam yaptı!..

Üç yıl geçti aradan..

Yıl, 1617 olmuştu. Birinci Ahmet henüz 27 yaşındaydı. Hiç umulmadık bir günde içki sofrası başında sancılandı. Karısı Anastasia

(Mahpeyker Kösem Sul-

339

PADİŞAH ANALARI

tan), ve öteki kansı Evdoksia (Mahfiruz Sultan) baş ucuna koşuşup derdine çare bulmaya çalıştılar. Ama geçer çeşitten bir sancı değildi bu, Sarayın Rum, Ermeni ve Yahudi doktorları da bir şey yapamadılar. 27 yaşındaki Osmanlı Pâdişâhı Sultan Ahmet, o üstüne titrediği saltanatını ve tahtını, binlerce kız ve oğlan yuvası (Harem-i Hümâyün) unu, eritip üken-dikçe yeniden tika basa doldurduğu hazinesini ve bu uğurda işlediği cinayetleri ardında bırakarak, öldü. - «Bir ziyade karın ağrısından öldü!» dediler.

Öyle miydi, acaba?

İki Rum kansından biri., ya da bir başkası, bir tutam baldıran otu'nun suyunu içkisine katmış, ya da bir engerek yılanının zehirini «kuvvet mâcunu»na akıtmış olamazlar mıydı?

Dili yoktu ki o kalın duvarların., o kalın duvarların içlerini süsleyen görkemli eşyanın ki, söylesindi!..

UYANANLAR BİRBİRLERİNE SORUYORLARDI : «BU, NE BİÇİM DEVLET?» «Olup bitti» leri görüp, ya da kulaktan kulağa fısıldananları işiterek kahrolan Türklerin sayısı Anadolu'da pek çoktu ama, Osmanlı Pâyitaht'ı İstanbul'da olsun, gaflet uykusundan silkinerek biraz olsun Öz Türkler, tek bir ağız gibi hep aynı soruyu birbirlerine yöneltiyorlardı:

- «Bu ne biçim devlet? Sonu nereye varır, bu gidişatın?»

Nasılsa okumuş, bir şeyler bellemiş olmak gibi bir umulmadık mutluluğa erişmiş olanlarsa karanlığı aralayıcı sözcüklerle gerçekleri dile getiriyorlardı:

340

PADİŞAH ANALARI

- «Din'le, imân'la hiç bir yakınlıkları olmayan ve üstelik gece ve gündüz «zina» içre keyif sürüp ve de cinayet üstüne cinayetler işleyen Osmanoğulları, biz Türklerin gözlerini boyamak için cami, mescit, türbe yaptırıyor, dünya nimetlerini kendilerine, âhi-ret gibi öte dünya korkusunu bizim içimize sokup bu güzelim dünyadan elimizi eteğimizi çektiriyorlar. Ve biz, işte bu yüzden Türklüğümüzü, Türk yaratıldığımızı öylesine unutup özbenliğimizden kopmuşuz ki, beş vakit namazdan ötesini göremez olmuşuz. Birbirine düşman mezhepler, tarikatler ve törelerle içice kalıp bir yanımız Arap, bir yanımız Acem olup çıkmışız. Şöyle bir çevremize bakıp aklımızı başımıza toplaya-mıyoruz. Eğer toplayacak olsak, göreceğiz: Arnavut, Tatar, Moğol, Pomak, Boşnak, Kürt, Laz, Çerkez, Gürcü ve daha bir çok yabancılar da müslüman olmuşlar ama, bunların hiç biri biz Türkler gibi Araplaşma-mışlar. Özbenliklerinden kopmamışlar. Müslüman olduk diye ırk ve soylarım unutup kendilerini Araptan saymaya kalkışmamışlar. Biz Türkler öyle miyiz ya? Her kavmin (ulus'un) bir ayrı ırkı, soyu, töresi olduğunu hiçe sayıp kendimizi Arap ümmetinden, Yahudilerin atası İbrahim'in milletinden, Arabm ve Acem'in mezheplerinden saymışız. Arnavut'u, Boşnağı, Kürt'ü, Laz'ı, Tatar'ı, Moğol'u, Çerkez'i, Gürcü'yü, Pomak'ı müslüman diye bağrımıza basıp hiç bir ayrıcalık güt-meyip «din kardeşi» demişiz. Ya, onlar? Öyle mi demişler acaba? Öyle mi davranmışlar? Yoo.. onlar, ırk ve soy kökenlerini İslâm'ın hamurunda yoğurmamış-lar. Müslümanlığın yalnızca ibadet töresini benimseyip kalmışlar. Birbirlerinden kopmamışlar. Kendi ırk ve soylarından olanlarla bir ve beraber olmayı yeğlemişler. Birbirlerini her zaman, her durumda tutmuş-

341

PADİŞAH ANALARI

lar. Bak şu istanbul'a, bakın Anadolu'nun dört bir yanına, hepsi içiçedir, hepsinin mahalleleri ayn ayrıdır. Bizimle kaynaşırlar mı? Bizimle can ciğer olurlar mı? Bizim derdimize koşarlar mı? Ne gezer., nasıl ve ne olarak yaratılmışlarsa, öyle yaşar ve öyle de ölürler. Ya, biz?»

Birbirlerinin üstüne doğru eğilip seslerini kısarak dert dökenler, bir yandan da kellelerini koltuklarına almış oluyorlardı:
– «Anadolu'da Türk soyunun ocağı çoktan söndü. İçoğlanhğından yetişme beğler, subaşılan ve daha başkaları, kambozuk Yeniçeri eskileri, Öz Türklere kan kusturuyorlar. Ama şu: (Dersaadet, Deraliyye îslâmbol ve İstanbul) diye Osmanlı'nın ad taktığı köhne Bizans'ın Konstantinopolis'inde her şey Rum, Yahudi, Ermeni ve Arnavutlar'ın elinde. Rumlar, Halic'in iki yakasına yerleşip yeni Bizans'ın krallığını Fener Patrikhanesi'nde kuruyorlar. (Beyoğlu) denilen o koca semt ise Osmanoğulları'nın bilerek ve isteyerek «fethetmedikleri», Yunanlı'mn (Pera)'sidir, hâlâ! Üstelik, bu saydığım yabancı soylu «ekalliyet» dediğimiz yığınlar, Öztürklerin tepesinde «hora» tepiyorlar, eziyorlar, sömürüyorlar. Her bir nimete, zevke, keyfe ve saltanata tıka basa doymuş olarak yaşıyorlar. Hele sıkıysa bir tekinin kılına dokun, bir tekinin burnunu kanat., gör o zaman Osmanoğulları'nın seçip yüceltip her pâyeye ulaştırdığı görevlilerden oluşan dev-let'i ve devlet görevlilerini!.. Gör, nasıl yavrusunu koruyan dişi aslan kesilirler! Ve seni ya kırbaçlar altında cansız kor, ya da zindanlarda çürütürler.»
Başlarını umutsuzca önlerine doğru acı bir tevekkülle sallayanlar, konuşanın gözlerinin içine bakıp:

342

PADİŞAH ANALARI

– «Doğru söylersin..» diyorlardı. «Yenik kim? Konstantinopolis'i ele geçiren kim, belli değil. Yalnız bu kadar mı? Bu devlet bizim kanlarımızla mı, yoksa Osmanoğulları'nın dört bir yana yerleştirdiği, devleti ellerine teslim ettiği dönme ve devşirmelerin sâ-yeleriyle mi kurmuş oldukları da belli değil. Patrikha-ne'nin papazlarına, kilise adamlarına, Osmanlı Sara-yi: (Fener Beğleri) diyor. Bir kibritle tutuşan tahta kulübelerde yan aç, yarı tok ve de hep korku içinde yaşayan biziz. Onlarsa, Boğaz'ın, Halic'in kıyılarında yalılarda, konaklarda, köşklerde saltanat sürüyorlar. Savaşlarda can verme görevi bizim., onlara askerlik yok, vergi yok. Külfet bizde, işkence bize, zulüm bize, sefalet ve cehalet bizde., ticaret onlarda, serbestlik onlarda., bu nasıl devlet?»

N'eyin ne olduğu bilinmeyen bu kargaşada, Türk'e düşman, Türk'süz devlet'te, Osmanlı Padişahlarının ve çevrelerindeki hıristiyan dölü devlet adamlarının eliyle bir takım Rumlar, bir üstün «aile topluluğu» olarak ortaya çıkmıştı bile..

(Mavro Kardato), (Kantarade), (Buziti), (Pana-yoti), (îspilanti), (Maruzi), (Aristarhi), (İskarlet), (Musuros) bunlardan sadece bir kaçı idi. Bunların her birinin arkasında devletin en yukarlarında hüküm süren adamları vardı. Kimi Sadrazam'dı, kimi Vezir'-di. örneğin bu ailelerin ünlülerinden biri olan: (Kan-takuzin) ailesini, rüşvet karşılığında koruyan, her çıkar sağlanacak işi onlara veren: Sırp soyu Hırvat Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa idi. (Mavro Korda-to) ailesinin koruyucusu ise: Sırp kökenli Arnavut Köprülü Fazıl Ahmet Paşa idi.

Osmanlı Saraylanm doktorları, devlet'in yabancı dil çevirmenlerinin tümü, Saraylan, Camilerin.

343

PADİŞAH ANALARI

köprülerin mühendis ve mimarları: Rum, Yahudi ve Ermeniler'di.

Kimdi, bu (Kantakuzin) ailesinin başı?

(Mihaıl Kantakuzin) adını taşıyan bir Rum'du. «Kanunî Sultan Süleyman» diye anılan Osmanlı Pa-"dişahı Birinci Süleyman döneminde servete kavuşup adı anılır duruma gelen bu Rum, 2. Selim ve 3. Murat dönemlerinde hep zirvede yaşam sürmüş, devlet içinde devlet kurmuş

bir adamdı. Bu adamın yaptıklarına, elde ettiği servetlere, sürdüğü saltanata bakıp şaşırın halkın akli başında olanları, o'na: (Şeytanın oğlu) adını takmışlardı.

Osmanlı İmparatorluğu diye tarihlere geçirilen bu devlete hükmedip onu fırlıdak gibi döndürenlerden biri de işte bu Rum'du. Sokullu Mehmet Paşa'nın sayesinde dilediğini yapmakta özgür ve yetkiliydi. Her Beğlerbeği'nin, her Sancak Beği'nin, Vezirlerin, Sadrazamların, deniz ve kara kuvvetleri komu-tanları'nın yanlarında sürüyle «Rum çevirmenler» bir ayrı saltanat sürüyor, devletin en gizli sırlarını yabancı devletlere rahatlıkla satabiliyorlardı.

(Beyoğlu) gibi, Büyükada, Heybeli, Kınalı v.b. adalar, tıka basa Rumlar'la dolup taşıyordu.

Osmanlılar'ın (Boğdan) diye ad taktıkları, Romanya'nın Moldavya yöresine ve (Eflâk) diye adlandırdıkları Tuna ve Karpatlar yöresine birer eyâlet valisi olarak atadıkları adamlar da, birer Rum'dular. Bu Valiler, etraflarına yığınla Rum olarak görev yerlerine gidiyor ve ırktaşlarını diledikleri görevlere getiriyorlardı.

620 yıllık Osmanlı dönemi içinde adına yer, kendine yetki verilmeyen tek bir ırk vardı; bu ırk ve soyun adı: Türkler'di.

344

PADİŞAH ANALARI

620 yıllık o dönem, Rumlar, Sırplar, Arnavutlar, Kürt, Ermeni ve Yahudilerle içice örülmüştü. Ama gün gelecek bu devlet'e, bu İmparatorluğa, tarih kitaplarında ve ansiklopedilerde (Osmanlı-Türk Devleti) denilecekti!..

345

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ MEHMET'İN (HANDAN SULTAN) ADIYLA

ANILAN İSPANYOL VIOLETTA'DAN DOĞAN OĞLU

BİRİNCİ MUSTAFA DÖNEMİ

(1617-1618)

HİÇ BİRİ TAM AKILLI DEĞİLDİ AMA, MUSTAFA (PÂDİŞÂH) OLARAK TAHTA ÇIKARILDIĞINDA ZİR DELİYDİ.

(Handan Sultan) takma adıyla tarihlere adı geçirilen Yunanlı Helen'in oğlu Birinci Ahmet (Sultan Ahmet)'in ölümü ile boşalan Osmanlı taht'ına, 26 yaşındaki kardeşi Mustafa'yı (Birinci Mustafa) ünvanıyla çıkardılar. Mustafa'nın anası (Handan Sultan) •adiyle anılan, İspanyol asıllı Violetta idi.

Ağbisi Ahmet Pâdişâh olduğunda, «zararsız bir deli» olduğunu bildiği Mustafa'yı, kendisine bir rakip olarak görmediği için öldürtmemiş ve bu yüzden de tüm Saray halkını, devlet erkânını ve ülke toplumunu hayretler içinde bırakmıştı!..

Çünkü (Fatih Mehmet) in bıraktığı «Saltanat Yasasına göre, Osmanlı Pâdişâhları taht'a çıktıklarında ne kadar kardeşi varsa hepsini öldürmeleri gerekliydi!..

Yüzlerce yıl hiç aksatılmadan uygulanan bu yasa, evlât öldürmeyi de katarak, daha da geliştirmişlerdi, Osmanoğulları!..

Saray ve Saray dışı cinayetlerin her türlüşünü göre göre, duya duya bir çeşit «cinayet tiryakisi» olan halk, ve Saray içi «insan panayırı-», bu yüzden şaşırılmıştı.

347

>; PADİŞAH ANALARI

Bir Osmanoğlu Pâdişâh olacak, kardeşini sağ bırakacaktı., inanılır bir şey değildi bu. Üstelik, hiç görülüşü de yoktu böyle bir davranışın!..

Mustafa öldürülmemişti ama, başı boşa bırakılmamıştı. Sarayın bir odasına hapsedilmiş, demir bir kapının ardında tutulmuştu. Yemeklerini belirli saatlerde getiriyorlardı. Bakımı yerindeydi. Ayrıca, gönlünü hoş geçirsin diye, erkeksiz kalmış, erkeğe doymamış cariyelerden gönüllü olanlar seçilip yanına da gönderiyorlardı ama, o hiç birini sokmuyordu, odasına.

14 yıl sürmüştü, Şehzade Mustafa'nın korku dolu hapislik yaşamı..

Yarım akıllı bir budala olarak kapatıldığı yerdeki korkunç yaşam, geri kalan aklını da alıp götürmüş* zır deli olmasına neden olmuştu.

(Birinci Mustafa) unvanı ile taht'a çıkarıldığında bu durumdaydı. Açılınsın, eğlensin de belki akıllı yerine gelir diye Boğaziçi'nde kayıkla gezmeğe çıkardıklarında, yanında bulunanlara şöyle söylüyordu:

– Neye ki, ulufe (bahşiş) atmazsınız balık kullanma? Biz ki Padişahız, balık kullarımızı da sevindirmek muradımızdır! Tiz, bir kaç torba altın serpesiz denizdeki kullarıma..

Pâdişâh olup taht'a çıkarıldığında, 3 milyon duka altın'ın (yaklaşık bir buçuk milyar Türk lirası) Yeniçerilere bahşiş –aslında zorbalara haraç, bir çeşit can ve saltanat karşılığı «fidye»– olarak dağıtıldığını görmüş, o törenden aklında kalmıştı.

Dünyanın ayrı ayrı ülkelerinden kimileri satın alınan, tutsak edilen ve sonra da Osmanlı Pâdişâhlarına (otağ koruyuculuğu) görevi verilen Yeniçerilere, yüzyıllardan bu yana her Osmanoğlu'nun Pâdişâh

348

PADİŞAH ANALARI

olarak taht'a çıkışında (bahşiş) adı altında milyonlar tutarında «haraç» vermesi (değişmez ve karşı konulmaz bir ilke olarak sürüp gidiyordu.

Hele vermesinlerdi bu haracı, Osmanoğulları!.. Yeniçeri Ocağı ayaklanır, devletin tepesine çıkıp tepinir, Saltanat taht'ını zelzele olmuştasma sarsar, dilerse Pâdişâh indirip, Pâdişâh çıkarırdı, o taht'a. Vezir- Vüzerâmn başlarını ister, alıp keserdi. Başkent İstanbul'da taştaş üstünde bırakmaz .dilediklerini soyar, dilediklerini asıp-keser, ırzına geçmedik kadın-kız bırakmazlardı. Bu, kanı bozuk canavarlar örgütünü Osmanoğulları yaratmışlardı; ama egemen onlar değildi. Kendi kendilerini yöneten, üstelik her bir şeye egemen olmuş; başa çıkılmaz, karşı konulmaz bir örgüttü, bu!.. Onların başeğdikleri tek yasa, kendi çıkarlarıydı.. Budala ve deli Osmanlı Pâdişâhı Birinci Mustafa'nın harap belleğinde işte bu, binlerce torba doluları altının Yeniçerilere dağıtılışı kalmıştı. «Denizdeki balık kullarına bahşiş verilmesini» bu yüzden gerekli görmüştü, deli Mustafa!..

Bir soru, Osmanlı geleneğini bilenler arasında tartışılıp duruyordu. Niçin, diyorlardı onlar; Birinci Ahmet'in oğlu Osman varken, bu deli kardeşi Pâdişâh ilân edilmiştir?

Osmanlı geleneğine göre, gerçekten, oğul, babasından boşalan taht'a çıkar. Pâdişâh olurdu. Öyleyse, niye yeni bir gelenek çıkarılmıştı, ortaya?

Sultan Ahmet'in (Mahpeyker Kösem Sultan) takma adlı karısı Anastasia'dan (1612 yılında), Murat adı konulan bir oğlundan başka, (1615 yılında) doğurduğu, İbrahim adı konulan evlâtian vardı. Daha da vardı, Bayezit ve Süleyman adları konulan iki oğ-

349

L

PADİŞAH ANALARI

lanla, Ayşe ve Atike adları konulmuş iki de kızı.

Sonra, ilk karısı sayılan ve (Mahfiruz Sultan) takma adıyla anılan Rum kızı Evdoksia'dan da: Osman, Kasım, Mehmet adları konulmuş oğullarıyla, Fatma adını taşıyan bir de kızı vardı.

Mahfiruz Sultan takma adlı (Evdoksia) dan doğan Osman (Genç Osman), 1604 yılında doğmuş en büyük oğluydu, Sultan Ahmet'in. Padişahlık hakkı, geleneğe göre, O'nundu.

Ama, Sultan Ahmet'in sevgili gözdesi (Mahpey-ker Kösem Sultan Anastasia), nefret ettiği ortağının oğlu Osman'ın Pâdişâh olmasını engelleyerek, kocasının deli kardeşi, Mustafa'yı taht'a çıkarıvermişti!..

Çünkü, bu taktirde yine hüküm kendisinin olacaktı. Şayet Osman taht'a çıkacak olsa, (Eski Saray) a atılıp bir köşeye çekilmek zorunda kalacaktı, Anastasia (Mahpeyker Kösem Sultan).

«Pâdişâh karısı» olmuş Rum kanlarının Saray içi savaşı hızlandırdığı bir sırada, devrin, Pâdişâhlardan da üstün imtiyazlara sahip iki «kafa» sı, baş başa verip Mustafa'yı taht'tan indirmeğe karar verdiler. Bunlardan biri, Afrikalı kara suratlı cahil Zenci

Kızlarağası (Harem Ağası)ydı. Öteki, Tanrı adına Tanrı'ya karşı çıkıp Osmanoğulları'nın cinayetlerine: «uygundur» fetvası veren (Şeyhülislâm)di!..

Mustafa'yı taht'tan indirdiler.

Ancak, 3 ay 10 gün kalabilmişti, Padişahlıkta. Yine, demir kapılı odaya hapsedtiler, Mustafa'yı!..

Ama, Mustafa'nın çilesi bitmemişti henüz.. Bir süre sonra O'nu yine taht'a çıkarıp Pâdişâh yapacaklardı..

350

ONALTINCI BÖLÜM

MAHFİRÜZ SULTAN TAKMA ADIYLA ANILAN EVDOKSİYA'NIN OĞLU İKİNCİ OSMAN DÖNEMİ

(1618-1622)

GENÇ OSMAN

13 yaşındaki Pâdişâh'ın koynuna, anası (Mahfiruz Sultan) kendi ırkından bir Rum kızı koydu. Bu Rum kızı gebe kalınca (Meylişah Sultan) adım taktılar.

13 yaşındaki Osman, (İkinci Osman) unvanı ik Pâdişâh olduğu gün, Yeniçerilere de gün doğmuş oldu. Çünkü, daha üç ay önce Birinci Mustafa taht'a oturduğunda bir buçuk milyon duka altını haraç (bahşiş) adıyla dağıtılmış, yüzleri gülmüştü.

Şimdi, bir o kadar daha alacaklardı!..

Ve, yeniden, bir buçuk milyon duka altını haraç dağıtıldı, Yeniçerilere. Gerçekte bu kadarla kalmıyordu, dağıtılan altınlar. Osmanlı Sarayının içinde daha nice örgütler vardı. Bunların en başında, kara derili yüzlerce Afrikalı zenciden meydana gelen (Harem ağalan) örgütü ki, başlan olan «Kızlar ağası» denilen zencilerin başına en büyük «pay» verilmez, en büyük saygı o'na gösterilmezse, bu kusuru (!) işleyen kişi Pâdişâh bile olsa, başına gelmedik felâket kalmazdı.

Sonra. (Bostancılar) vardı. Pâdişâh buyruğu ile: Pâdişâhların evlâtlarını, kardeşlerini, kanlarını, artık bıkmış usandıkları yada kuşkulandıkları gözde câriye-

351

PADİŞAH ANALARI

leri, Sadrazamları ve daha başka devlet adamlarım öldürmekle görevli ve o bostancıların yardımcıları olan «Sağır ve dilsiz» katiller vardı. Ayrıca, şaklaban denilen palyaçolar, cüceler vardı. Ayrıca, çeşni değişliği 12-15 yaş arası oğlanlar vardı! Bir yanı satın alınarak, bir yanı zorla el konarak Saraya kapatılan bu yabancı-Hıristiyan çocukların örgütüne (İç Oğlanları) deniliyordu. Pâdişâhlar, diledikleri zaman koyunlarına aldıkları bu oğlanları biraz büyüdüklerinde, «Paşa» yapıyor; ülkenin bir yanına (Sancak Beği), (Beğlerbeği) yapıyor; daha sonra da tüm ülkeyi ve milleti bu oğlanların ellerine teslim ederek, sıra ile (Sadrazam) lık katma oturtuyorlardı.

Öte yanda (Saraylılar) vardı. Bütün bunlara, taht'a çıkan Pâdişâh torbalar dolusu «çil çil san altın lira» bahşiş dağıtmak zorundaydı. Bu nedenle de, her Pâdişâh'ın taht'a oturduğunda hazine boşalır ve tam takır kalırdı. Bu yüzden, başka başka devletlere yeni savaşlar açılır; ülkelerin yağma ve talanından elde edilecek «ganimet» sabırsızlıkla beklenirdi.

Bir yandan da, yabancı- hıristiyan döllerini devşirmelerin Sancakbeğliği, beğlerbeğliği, derebeğliği yaptıkları Anadolu'da Türklerden kılıç ve kırbaç zoru ile, ellerindeki son lokma nafakaları da alınır, yarısı devşirmelerin öte yansı Sarayın payı olarak bölüşülürdü.

Böyle gelmiş, böyle gidiyordu Osmanlı düzeni..

13 yaşındaki Osman'ın Pâdişâh olmasıyla dağıtılan haraçlar ve bahşişler yüzünden hazine yine boşalmıştı. Bu durum, çocuk Pâdişâhı çileden çıkardı.

5 yaşından 13 yaşına kadar öğrenim gördüğü hocası (Ömer Efendi) bütün bunların nedenlerini çok

352

PADİŞAH ANALARI

önceden anlatmış, çocuk kafasına yerleşecek biçimde sıralamıştı Osman'a. Sarayın içinde ve dışında tutulacak, inanılacak tek bir kişi olmadığını, o'ndan öğrenmişti.

Taht'a oturduğu günden başlayarak hocası (Ömer Efendi'yi) yanından ayırmaz olmuştu bu yüzden. Da-nışman'ı o'ydu. O ne derse, yapmaya hazırdı.

Bunca yıl düşündüklerinin gerçekleşmesine olanak sağlayan böyle bir fırsatı elde eden Hoca Ömer Efendi, sürüp giden bu bozuk düzenin temelden yıkılarak yerine yepyeni bir düzen kurulması gerektiğini, en inandırıcı ve anlayabileceği bir dille anlattı, bu çocuk Pâdişah'a..

- İyi söylersiz, güzel söylersiz hocam ama, tek tek yazıp koyasız önüme ki, ne yapıp edeceğimizi belleyselim, dedi çocuk Pâdişâh.

- Hele siz yazınız, söyleyeceklerimi sevgili hün-kânım, diye karşılık verdi Hoca Ömer Efendi. Çünkü, dedi, Siz yazarsanız bir başkasının fikrini değil, kendi fikrinizi zikretmiş olursunuz. Başlayalım hele, ben tek tek sıralarım gerek gördüklerimi.

- Olur hocam, siz söyleyesiz.

- Besmeleyle başlayıp, bir: diyelim. Çizgi koyalım önüme.

- Öyle yaptım, hocam..

- Osmanlı Pâdişahları bundan böyle nikâhla evlenip, nikâhlı kadından doğan çocuklara baba olup ancak nikâhlı kadınlardan doğan çocuklar babalarının yerine Pâdişâh olmalıdırlar.

- Yazdım, hocam..

- Şimdi, iki diyelim ve önüme bir çizgi koyalım. ?c* - Öyle yaptım, hocam.

• ' 1;- Gerek Anadolu'da ve gerekse Rumeli'nde ve

353

PADİŞAH ANALARI

gerekse Al-i Osman hâkimiyeti altına alman yabancı ülkelerde devlet-i Aliyye'yi temsil eyleyecek kimselerin bundan böyle yabancı soylu dönme ve devşirmelerden olmamasına bilhassa dikkat edilecektir.

- Yazdım, hocam..

- Üç, deyelim ve bir çizgi çekelim.

- Evet, hocam.

- Ülkenin ve müstemlekelerin her biri tek bir ahkâm ile idare olunacaktır. Ve bilhassa, gelip geçmiş Al-i Osman'ın cümlesince kulak tıkanıp gözbağla-nıp dert ve şikâyetlerine bigâne kalınmış olan Anadolu Türk halkına devlet-i aliyye'nin şefkat ve himâyesi bahşolunacaktır.

- Bunu da yazdım, hocam.

- Eyî, şimdi, dört diyelim, gene bir çizgi çekelim: Al-i Osman buyruğunda müsellâh (silahlı) olup Osmanlı Pâdişâhlarının muhafaza ve müdafaalarına mahsus olmak üzere tesis olunmuş olan Yeniçeri Ocağı, esas olan bu gayeden tecerrüt ederek bir fitne ve fesat ocağı haline gelmiş olması sebeplerinin başında, bu ocağa kaydedilenlerin çeşit be çeşit hıristiyan ve yabancı soylular arasından devşirilmiş kişilerden meydana getirilmiş olduğu hakikati inkâra ve tevile mahal bırakmadığından, bu fitne ve fesat ocağının kaldırılması bir zaruret olmuş bulunmaktadır. Bunların yerine, Anadolu Türklerinden meydana getirilen bir Osmanlı Muhafız Ordusu kurulmalıdır. Esasen, Asırlardır bunca küffar (Kâfirler) ile muharebe ederek, kan döküp can vererek Âl-i Osman'a bunca ülke, Anadolu Türklerinden tesis kılınan muharebe ordularıyla elde edilmiştir. Hâl böyle iken, şan ve şeref, yağma ve talan, esir zaptı, Pâdişâhlardan zorla »ulufe« hakkı, hep bu «nesebi gayri sahih (soysuzlar) ocağına ve

354

PADİŞAH ANALARI

bu ocağın kendin bilmez müfsit zorbalarına mahsus olmuştur.

- Güzel söylersiz, bir aynı hakikat söylersiz, yazdım hocam.

- İyi. Beş, deyelim, önüme çizgiyi unutmayalım: Mel'anet yuvası Yeniçeri Ocağı'mn bir benzeri olan (Zenci Harem Ağalan), sebep oldukları bunca rezalet ve desise nazar-ı dikkate alınarak cümlesi kapı dışarı edilip, asla caiz ve lâzım olmayan zenci taife

memleketlerine iade olunacak, zenci hâkimiyetine son verilecektir. Ve dahi, altı deyelim: Enderûn-u Hümâyûn denilen teşkilâta bu güne değin hep dönme ve devşirme kâfirlerin çocukları yerleştirilmiş olup, devleti, milleti ve ülkeyi bunlara teslim eylemek gibi bir gaflet ve dahi hıyanet irtikâp olunmuş ve binnetice uğranılan • zarar ve ziyan bir yana, örf ve âdad (töre ve gelenek) tamamen ortadan kalkmış olup, hiç bir düvel-i ecne-bi'de ve kâinatta bir benzeri mevcut olmayan bir sakim müessese meydana gelmiş olmağla, gerek İç Oğlanlarının ve gerekse Enderûn-u Hümâyûn'un tesfiye-si cihetine gidilecektir.

– Ağzın, dilin nur olsun, ömrün dâim olsun hocam.

– Yedi, deyelim., çizgiyi çekelim Sultanım: Bir acâip manzara arzleyen halkımızın kıyafeti ehemmiyetle nazarı dikkate alınarak yaraşır bir kıyafet benimseyip bu tuhaf giyim ve kuşam ıslâh olunmalıdır.

– Ve dahi sekiz deyelim Sultanım, noktayı koyalım: Ulemâ zümresinde de (din bilginleri) bir İslâhata tevessül olunması unutulmamalıdır. Şöyle ki: Devlet ve hükümet işlerinden el ve eteklerini çekip kendi mevzuları içinde kalarak vazife-i diniyelerini ifâdan

355

PADİŞAH ANALARI

gayri bir ahvâl ile meşgul olmamaları, bunca hâdisat ile sabit ahvâle nazar kılınarak temin olunmalıdır.

Çocuk Pâdişâh İkinci Osman'ın gözleri parlıyordu, kıvançtan.

Heyecanlı, titreyen bir sesle konuştu:

– Hocam elini ver, öpeyim. Zira bunca Al-i Osman içinde şu mütefessih (kokuşmuş) gidişata bir «dur»; diyen çıkmamıştır. Çünkü hepsi de kendilerini bu yolda tenvir eyleyecek (aydınlatan) siz gibi bir hoca'dan mahrum (yoksun) idiler. Benim küçücük kafama çok zaman evvel (önce) şu cem'iyet-i Osmâniy-'nin (Osmanlı toplum düzeni) ne denlû mütefessih ilup Âl-i Osman Saraylarının bir mezbele-i kerih ve ydân-ı zina olduğunu (sarayların pis kokulu insan ve fuhuş yuvası) tek be tek sokmuş ve bellet-LİZ. Sizin ayaklarınızı bile öpsem, hakkınızı öde-luğumuzu zannetmeyiz yine de..

Ömer Efendi, ayağa kalktı, geri geri çekile-i iki yana açtı.

Xözüm, Sultanım Efendim, dedi. Siz ki ar-\an taht'ına çıkmış bir Pâdişah-ı Zişânsı-\k siz gibi bir hükümdar'a, ne haddimi-\anem (mülk-ü millet ve devlet'e nâfi Nı ibarettir. Kor misâli yürek yakıp \a batan her ne varsa, cümlesini \ek zât-ı devletinizin himmetiyle

dana O-hal bia dırılma^ yerine, v Osmanlı} lardır buv> v ı kan döküp!

2^ .%ö dolu Türkl^ s elde edilmü " ^ ve talan, esıQe ki, hep bu «r)s

354

.olasın hocam, diye karşılık

H Osman. Bunca hayra mail

^<b ir iyilik ve güzelliğe yö-

\uygulamak) bana nasip

\tir. Nasıl olur da şük-

\ ey hocam?

Aidimiz esteğfirullâh,

PADİŞAH ANALARI

diyerek bir adım daha geri çekilen Ömer Efendi, başını göğsü üstüne sarkıtarak sustu.

Çocuk Pâdişâh İkinci Osman'ın içine doğmuştu sanki, yüzlerce yıl sonra bile, bir dönemin içinde gerçekleştirilmesine kalkışılmış 9 maddede özetlenen büyük «devrimlerin» kendisinin kafasından çıkmış düşünceler olduğunu savunacak kadar sapık, Osmanlı tutkunu, yalan düzmede usta, tarihçi taslaklarının var olabileceği!..

Oysa bunların tümünün ne olduğu ortadaydı. Hiç birinin ulusal bir bilinci yoktu. Yetişme koşulları yüzünden; her biri kara cahildi. Her biri fiziksel sakattı. Beyin hücreleri hayvansal düzeyde kalmıştı. Her biri canavarları gölgede bırakırcasına kanlı-kaatildi.

Ama bu gerçeklerin üstüne en ağır ve en kalın örtüler çekilip saklı tutulacaktı. Osmanoğulları'nın Türk düşmanlığını gizlemeyi «din» gibi kutsal belleyip sürdüren Osmanlı tarihçileri, Türklerin kendi öz

benliklerinin bilincine erişememeleri, kendi düşmanını tanıma olanağı bulamamaları için yapacaklardı bütün bunları..

Bu kadarla da kalmayacaklar, 36 Osmanlı Pâdişâhını: us'ta, erdem'de, bilim ve kültürde, yiğitlik ve cengâverlikte üstün ve erişilmez, insan üstü Tanmsal birer varlık niteliğinde ve hepsini ince ruhlu bir şair olarak tanıtacaklardı. Üstelik, Okul kitaplarına kadar geçireceklerdi bu yalanları. Daha da ileri gidecek; bu binbir yabancı kan melezi soysuzların, Türk soyunun en yüce ve kutsal ecdadı (ataları) olduklarını söyleyeceklerdi.

İkinci Osman (Genç Osman) m hocası Ömer Efen-di'nin vicdanında derleyip toparlayarak tasan haline getirdiği devrimi bile, 13 yaşındaki çocuk Pâdişâhın

357

PADİŞAH ANALARI

kafasından çıkmış göstereceklerdi.

Oysa, ilkin zenci «Kızlar Ağası» duymuş, Yeniçerilerin kulağına gitmiş, Şeyhülislâm duyduklarına inanmamış, tüm softa güruhu, Hoca Ömer Efendi'nin; Padişahın kafasına sokarak gerçekleştirmek istediği «yenilik»ler furyasında başlarının koparılıp canlarına ot tıkanacağını haber almışlardı.

Gizliden gizliye bir kazan kaynıyordu, başkent İstanbul'da. Kulaktan kulağa fısıldananlar, Hoca Ömer Efendi'yle ilgiliydi yalnızca.

Düzenin değişmesiyle çıkarlarının alt üst olacağından kuşkuya düşenler:

– Duydunuz mu, diyorlardı. Melanet kumkuması Ömer Efendi, Pâdişâhımızın yüreğini ve de fikri şerifini fesat ile doldurup gâvur icadı bir ıslâhata meylet-tirirmiş?.

Dünyanın gördükleri gibi kurulduğunu, her bir şeyin görüp bellediklerinin dışında olmaması gerektiğini sanan ak sakallı ihtiyarlar, başlarını sallayarak:

– Bilesiz ki, diye karşılık veriyorlardı. Kıyamete yakın bir zamanda fesat erbabı ortaya çıkıp yol gösterir olurmuş! Amma hiç kasavet çekmeyesiz, o da belâsını bulur!

Bir başkası:

– Pek benzemez belâsını bulacağına, diye karşılık veriyordu, neden derse'n; Pâdişâhımız Efendimiz hocası Ömer Efendi'ye, saçmış olduğu fesattan dolayı (Meşihat) payesi vermiştir. Böylece, Şeyhülislâm bir kenara itilip, Sadrazamlık pâyesiyle müsavi bir dergeye ulaştırılmıştır. Şimdiye değin böyle bir şey görmedik, dersek yalan söylemiş olmayız..

Öte yanda, Osmanlı Sarayında daha başka şeyler

358

PADİŞAH ANALARI

oluyordu.

(Mahpeyker Kösem Sultan) takma adıyla tanınan, gerçek adı ve kişiliği ile: Bosnalı Rum dilberi (Anastasia), Hoca Ömer Efendi'nin çocuk Pâdişâhın kafasına sokarak yürürlüğe gireceği söylenen (Islâhat) haberine çok sevindi. Bu, arayıp bulamadığı bir fırsat olacaktı onun için, Çünkü sıradaki Veliaht, kendi oğlu Murat'tı. Murat'sa, henüz küçük bir çocuktü. O, taht'a çıkınca tüm iktidar egemenliği kendisinin olacaktı.

En başta (Yeniçeri) örgütünü ortadan kaldırmak» Ulemâ sınıfının elini-eteğini devlet işlerinden çektirmek, Kızlarağasını bütün zenci harem ağalarıyla Saraydan sürgün etmek gibi hiç duyulmamış, akıl ve hayale gelmemiş bir ıslâhata girişmenin ne demek olduğunu, bunun koparacağı fırtınanın ne korkunç olacağını Birinci Ahmet'in (Sultan Ahmet) kansı Bosnalı Rum Anastasya (Mahpeyker Kösem Sultan) iyi biliyordu.

Kendisi gibi bir Rum olan ve (Mahfiruz Sultan takma adı ile tanınan (Evdoksia)'nın oğlu Osman'ın hocasına kapılarak girişeceği yenilik söylentilerinin estireceği borada taht ve tacının silinip süpürüleceği-ni hemen sezinledi, Kösem Anastasia..

Ama, Osman'ın (Genç Osman) annesi Evdoksia (Mahfiruz Sultan) neler olup bittiğinin, ağızdan ağı-za dolaşıp kulaklara fısıldanan bu

söylentilerin yakın bir gelecekte ne belâlar getireceğinin farkında bile değildi. O şimdi, (Mahfiruz Valide Sultan Hazretleri) olarak oğlu adına hüküm yürütüp saltanat sürüyordu. Kimi nereye, n'eyi daha önceye aldirmek isterse oluyordu. 16. Osmanlı Pâdişâhı görünen Osman, gerçek te anasının ve hocası Ömer Efendi'nin ellerinde yönetiliyordu.

359

PADİŞAH ANALARI

Rum, Sırp, Arnavut, Pomak, Hırvat soylu Sadrazamların biri indirilip, öteki çıkarılıyordu. Bir yandan da, Hoca Ömer Efendi'nin planlayıp düzenlediği doğrultuda tasarlanan «devrim» in eyleme dönüştürülüp uygulanması hazırlıkları sürdürülüyordu.

Osman, 13 yaşında taht'a çıkar çıkmaz anası kendi eliyle 15 yaşında körpe bir kız koymuştu koynuna. Enderun yetiştirmesi bir Sırp'ın kızıydı; daha ilk geceden gebe kalmıştı Osman'dan. Bu Sırp soyu kızın Mariça olan gerçek adını geleneğe uyararak hemen değiştirip: «Meylişah Sultan) yapmışlardı.

Şimdi, hocası Ömer Efendi bir başka biçim evlenmeyi öneriyordu, Osman'a:

– Islâhata, Osmanlı hükümdarı olarak ilkin kendinden, kendi nefsinden başlamalısınız Hünkârım, diyordu. Din'e aykırı bir gelenek şimdiye değin sürüp gitmiştir Osmanoğullan'nda, velâkin kıyamete dek bunun böyle gitmesi yüce Tanrıyı gücendirir. Demek istediğim şudur ki, nikâhla evlenmelisiniz; düşündüğümüz ıslâhatın ilk maddesini nefsinizde tatbik ederek bundan böyle bütün Osmanoğullan'na misâl (örnek) olmalısınız. Böylece, Saray-ı hümayunu dolduran ne idüğü belirsiz binlerce cariye her hangi birisi bir daha Pâdişâh kansı ve anası olma imkânı ve de ihtimali ortadan kalkmış olur., irâde, siz Pâdişahımındır elbet, hünkârım!..

– Doğru söylersiz hocam, dedi Genç Osman. Hem din üzre konuşursuz. Mademâ ki halife-i ruy-i zeminiz (İslâm Peygamberinin yeryüzündeki vekili) ve dahi böyle olması bizce de istenür.. acep, böyle bir kimes-nenin münasip kızı var mıdır, hocam?

Ömer Efendi, başını göğsüne sarkıtıp bir süre düşünür gibi yaptıktan sonra:

360

PADİŞAH ANALARI

– Vardır Hünkârım Efendim, dedi. ' • >,v-

– Kim ola acep? Biz bilir miyiz?

– Evet Efendimiz, Şeyhülislâm Esat EfejMÜ'niR, kerimeleri, ismi gibi Âkile'dirler.

Genç Osman yüzü kızararak sordu:

– Acep gönlümüzü hoşnûd tutarlar mı?

– Bir içim su olup, Pâdişâh zevcesi olmaya her suretle lâyıktırlar, Sultanım!..

– İrşadınızla, bir kez daha bizi ihya etmişsizdir, kıymetli hocam!..

Böylece, tasarlanan devrim ilkin Osmanlı geleneğini de yıkıyordu. Bundan sonra Osmanlı Pâdişâhları, «damızlık harası» na çevirdikleri Saraylara doldurdukları onbinlerce kız ve oğlandan dilediğinin ırzına geçemeyeceklerdi!..

İlk kez bir Osmanlı Pâdişâhı nikâhla evleniyordu, önce Sarayın içi allak-bullak oldu., daha sonra ülkenin dört bir yanında bu olayın söylentileri günün konusu ölüp çıktı.

Oysa, Sırp kızı (Meylişah Sultan) dan Ömer ve Mustafa adları konmuş iki oğlu vardı, Genç Osman'ın!..

Şeyhülislâm Arnavut Esat Efendi'nin kızı Âkile ile nikâhla evlenen Genç Osman, hocasının tek tek ezberlettiği devrimlerin tümünü gerçekleştirileceğine iyice inanmıştı. Ama soyundan aldığı kan gereği, beyninin içinde tatmin bekleyen cinayet isterisine karşı koyamıyordu, bir türlü. 12 Ocak 1621'de, 16 yaşındaki kardeşi Şehzade Ahmet'i boğdurttu.

Görgüsüz, bilinçsiz halk yığını bundan sonraki tüm olumsuzlukları, sanki ilk kezmiş gibi, tüm olumsuz olayları bu cinayetin neden olduğu «uğursuzluk» olarak yorumladı. Oysa ne ilkiydi, ne de sonucusuy-

•:•••'.

PADİŞAH ANALARI

du. Osmanlı Pâdişâhlarının işlediklerine eklenen bu «inayet yüzyıllardan bu yana en yakınlarından başlayarak öldüre öldüre bu güne gelmişlerdi. Onlar tıpkı yırtıcı hayvanlar gibiydiler. İçgüdüsel bir isteri ile yaşamak için öldürmeye en yatkın ve en alışkın bir melezi soyun devamıydılar. Hepsini buydu, işte!.. î' Sıra, devrimin en tehlikeli aşamasına gelmişti.

Yeniçeri örgütü nasıl kaldırılacaktı, ortadan?

Hangi kuvvetle söndürülecekti, bu kokuşmuş soysuzlar ocağı?

Hoca Ömer Efendi, bu yolu da gösterdi Genç Osman'a :

– Hac'ca gidiyorum diye yola çıkacak ve Anadolu'ya ulaştığında Türklerden bir Ordu düzenleyeceksin, hünkârım., bu orduyu silâhlandırıp İstanbul üstüne yürüteceksin, bu fesat ocağını ancak Türkler yerle bir edip ortadan kaldırabilir.

Ama, kim inanacaktı, bu hac masalına?

Kulakları kırışte bekleyenler çoktan işin gerçeğini öğrenmiş, bir işaret bekliyorlardı. Sırp, Hırvat-Arnavut, Bulgar, Rus ve Rum soylu devşirmelerden meydana gelen Yeniçeri ocağına ilk işaret Sarayın içinden ve ardından: softa-yobaz kırması sarıklı, Arap-çı hocalardan verildi.

GENÇ OSMAN'I TAHTINDAN İNDİREN YENİÇERİLER, DAHA SONRA İRZINA GEÇTİ-
?<

• t LER!..

' , ; '«

1 ' Devrime karşı koymaya hazır bekleyen karşı devrimciler ihtilâli, bir günün içinde patlak verdi. Genç Osman'ı anadan doğma soyup yerlerde sürükleyen kudurmuş Yeniçeriler, daha sonra bir atın üstüne bindi-

362

PADİŞAH ANALARI

rerek İstanbul sokaklarında dolaştırdılar. Etrafını çevreleyen kanı bozuk soysuz Yeniçeriler bir yandan tutsak aldıkları Osmanlı Pâdişâhi ile alay ediyor, öte yandan çıplak bacaklarına çimdik atıyorlardı. Ellerindeki sigaraları Osman'ın yanaklarında söndürüyorlardı. Vücudunun göze batan yerlerini öpüp ısırma kalkışanlar görülüyordu. Ama, halk hiç bir şey demeden ve hiç bir şey yapmadan seyrediyordu bütün bu olup bitenleri..

Yerden göğe, gökten tüm kentin üstüne doğru abanıp uğuldayarak büyüyen korkunç gürültü, kudurmuş Yeniçerilerin gülerek, küfrederek, zafer naraları atarak, tüm ülke halkına ve devlete meydan okuyarak çıkardıkları korkunç seslerden oluşmuştu.

Yedikule zindanına kadar süren bu görülmedik olay, Osman'ın içeri kapatılmasıyla sonuçlandı. On-binlerce Yeniçeri sokaklarda hâlâ hora tepiyordu!..

Zindanın taşları üstüne çırçıplak fırlatılan Genç Osman'ın üzerine elliyi aşkın Yeniçeri hep birden saldırıya geçti. Tekmeleyip tokatlayarak yüzükoyun yatırdılar Osmanlı Pâdişâhını ve sırayla, ardarda ırzına geçtiler.

Vücudunun her yanı bir çirkef çukuruna dönen Genç Osman'ı daha sonra boğdular. Cesetini, zindanın kuytu ve karanlık bir izbeliğine sürükleyip bir kenara fırlattılar.

Görünür yerlerden kaçarak evlerinin bulunduğu sokak başlarında üçü beşi bir araya gelen yaşlı-geç İstanbulluların yüzleri korkudan sapsarı kesilmişti, elleri ve ayakları tutmaz olmuştu sanki. Olup bitenleri bir iki sözcüğün içine sığdırmaya çalışarak hep aynı soruyu tekrarlayıp duruyorlardı birbirlerine.

– Duydunuz mu planlan?

PADİŞAH ANALARI

– Nedir bu başımıza gelenler? < ; • (x-1

Oysa, olup bitenlerin tek bir açıklaması vardı Her şeyi gören ve bilen yüce Tanrı'nın Osmanoğulları'na gerekli görüp uyguladığı ibretlik bir ceza idi bütün olanlar. Tanrı'yı unutup, Tanrı adına işlenen bun-ce cinayetlerin, fuhuş ve rezaletlerin, bitip tükenmeyen

zulüm ve işkencelerin öcünü tek bir Osmanoğlun' dan alırken, bundan sonrakilere uyarıydı, Tanrı'nın...

Onlara vatan ve ülkeler kazandıran, taht ve saltanat yolunu açan Türklere yaşama hakkı tanımayan özgürlük ve adalet yüzü göstermeyen, devlet kapısına yanaştırmayan, Rum'a, Ermeni'ye, Bulgar'a, Kürt'e, Arnavut'a ve Sırlara verdikleri değer ve güvenin bir tek damlasını bile Türk ırkına çok görüp esirgeyen Os-manoğullarından öç alan bir Tanrı vardı.

İşte, O'ydu her şeyi böyle bir anda tüm çıplaklığı ile ortaya koyan.. Sanki, şöyle diyordu:

- «Taht ve saltanatınızı, tüm egemenliğinizi borçlu olduğunuz Türklerin varlığını sadece savaşlarda harcamak için gerekli gördünüz. Ama, devlet kapısını onlara kapattınız. Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut, Hırvat, Rus ve tüm Frenk döllerine devleti, milleti ve ülkeyi teslim ettiniz. Saraylarınızı onlarla doldurdunuz. İçlerinde bir tek Türk bulunmayan Yeniçeri ve Sipahi Ocaklarını kurdunuz, büyük aylıklarla, üstelik bahşişler ve haraçlarla, yağma ve talanlarla besleyip tepenize çıkardınız bu ocakları, öyle sandınız ki, şahsınızı, saraylarınızı koruyacaklar, savunacaklardır. Soysuzlara bannaklık yapan bu ocaklar, düşmandan daha düşman olduklarını pek çok kez davranışlarıyla ortaya koydular ama, hiç biriniz anlamadı. İşte, şim-364

PADİŞAH ANALARI

di görün ve anlayın!..»

Ama, tümü batıp yok olana dek Tannya kulak vt-ren bir Osmanoğlu görülmeyecekti, yine de..

a DELİ MUSTAFA'NIN İKİNCİ PADİŞAHLIĞI

' Dışarda yer yerinden oynarken, Bayezit'teki eski sarayın görkemli dairesinde nedimelerine buyruklar veren Bosnalı Rum dilberi Mahpeyker Kösem Sultan (Anastasia)nm yüreği tatlı tatlı çarpıyordu.

10 yaşındaki oğlu Murat'a «taht ve Saltanat» kapısı açılmıştı, artık.. Oysa, olaylar ters yönde gelişti birdenbire. İkinci hapis hayatına dört yıl önce Osman'ın taht'a çıkışında yeniden başlayan Deli Mustafa (Birinci Mustafa), demir kafesinden çıkarılıp yeniden Pâdişâh ilân edildi.

Bu umulmadık olayı ortaya koyan, Mustafa'nın annesi (Handan Sultan) takma adıyla anılan İspanyol kızı (Violetta) idi. Çünkü, damadı Arnavut Davut Paşa Sadrazam'dı. Her şey bir anda oldu bittiye getirilmiş, Deli Mustafa ikinci kez Osmanlı Pâdişâhı olmuştu.

Ne var ki, Anastasia (Mehpeyker Kösem Sultan), rakibesinin oynadığı bu oyuna uzun süre seyirci kalacak, kadere boyun eğip bir köşeye çekilerek cinsten bir kadın değildi. O'nun da güvendiği, her dilediğini, kelleyi koltuğa alarak yerine getirecek güçlü adamları vardı.

Yapılacak ilk işin, Deli Mustafa'yı taht'a çıkaran Sadrazam Davut Paşa'nm ortadan kaldırılması olduğunu düşünen Kösem Anastasia, Sipahilere el altından büyük paralar dağıtarak, (Sultan Osman'ın kaa-365

PADİŞAH ANALARI

till Davut Paşa'dır, kellesini isteriz) bahanesiyle başkaldırmalarını sağladı.

öte yanda, Deli Mustafa'nın annesi Handan Sultan'dan (Violetta) torbalar dolusu altınla doyurulmuş Yeniçeriler, Valide Sultan'ın damadı Davut Pa-şa'yı tutuyor ve sonuna kadar savunmaya kararlı görünüyorlardı.

Kösem Anastasia'nın Sipahiler üstündeki baskısı daha ağırdı. Gelecek için büyük vaadelerle şartlandı-rılmıştı. İşlerin sarpa sardığını gören Sadrazam Davut Paşa bilinmeyen bir yere kaçıp ortadan kayboldu. Kösem'in kışkırtıcı adamlarıyla işbirliği yapan Sipahiler gruplara ayrılarak kentin dört bir yanında Davut Paşa'yı aramaya balşadılar. Casuslar, Davut Paşa'nın saklandığı yeri öğrenerek haberi yıldırım hızıyla Sipahilere bildirdiler. Top-kapı dışında, Topçular köyünde güvendiği bir adamın evine sığınmıştı. Damadını kurtarmak ve Sadrazamlıkta kalmasını sağlamak için elinden geleni yapan Deli

Mustafa'nın annesi Handan Sultan, (Violette), Osmanlı Padişahlığını ikinci kez sağladığı oğlu Mustafa'nın ağzından bir «ferman» yazarak, Sultan Osman'ın başına gelenlerle hiç bir ilgisi olmayan Sadrazam Davut Paşa'nın suçsuzluğunu belgelemiş ve bunu, Davut Paşa'ya göndermişti. Bu fermanı gerektiğinde gösterecek, kimse Davut Paşa'nın kılına dokunmayacaktı. Ama, her ne olursa olsun Sadrazamı ortadan kaldırarak Mustafa'yı taht'tan indirip oğlu Murat'ı Pâdişâh yapmaya kararlı olan Kösem (Anas-tasia)mn görevlendirdiği Sipahiler, Davut Paşa'yı tu-tukladılar.

Onbinleri aşkın soysuz Yeniçerilerin topyekûn birlikte işledikleri bir cinayet, Enderun yetiştirmesi Ar-

366

PADİŞAH ANALARI

navut köle Davut Paşa'nın sırtına yüklenmişti. Tüm Yeniçeriler ayaklandı:

– Bre yoldaşlar, dediler Sipahilere. Ne is tersiz, günahsız ve de masum Sadrazamdan? Tez koyverin yakasını koca devletlünün; bizi birbirimize düşürmek isterler anlamazsınız?

Oysa, Davut Paşa'nın yerine Sadrazam atanmıştı, bile. Şimdi bu yeni Sadrazam da Davut Paşa'nın bir an önce öldürülüp ortadan kaldırılmasını istiyordu. O da, tüm ötekiler gibi bir Enderun yetiştirmesi, Gürcü ırkından devşirmenin biriydi.

Yeniçeriler, daha fazla direnmenin kendileri bakımından zararlı olacağını anlayarak Davut Paşa'yı savunmaktan vazgeçtiler.

Davut Paşa, kurtulduğuna inandığı bir sırada, yapılmış bırakıldığını hayretle gördü. Bir Pâdişâhın ırzına geçip öldüren gerçek kaatillerin yerine, Davut Paşa'yı boğdular. Kafasını keserek Saraya getirdiler. Osmanlı taht'ında Pâdişâh görünen zavallı bir deli salyaları akarak annesinin dizi dibinden ayrılmıyor, her ayak sesi duyduğunda annesinin boynuna sarılarak haykırıyordu:

– İşte bak., duydun mu? Beni öldürmeğe gelirler!

Bir yılını doldurmadan, Mustafa'yı alaşağı ettiler, o'nu bir kez daha ölene dek kalmak üzere Sarayın demir kapılı bir odasına kapattılar. Öldüğünde de, Aya-sofiya'nın bodrumundaki, hıristiyanlarm «Vaftiz yeri» olarak kullandıkları mahzene gömdüler.

367

ONYEDİNCİ BÖLÜM

17. OSMANLI PADİŞAHI DÖRDÜNCÜ MURAT DÖNEMİ (1623-1640)

ÜLKEDE YENİ BİR ZULÜM VE KASIRGASI PATLAMAK ÜZEREYDİ

1 (1

Murat'ın babası, Birinci Ahmet'ti. Annesi (Mah-peyker Kösem Sultan) adı takılmış, (Bosnalı Rum Pa-pazı'nın kızı) Anastasya idi.

Birinci Ahmet'in «Odalık-Cariyelerinden» biri olan Anastasya, (Murat'ı) doğurunca. Osmanoğulları töresince (Mahpeyker Kösem Sultan) adı yakıştırılmış ve böylece, Birinci Ahmet'in «karısı» sayılarak belgelere ve belgelerden tarihlere bu takma adla geçirilmişti.

Baştan sona yabancı kanlardan oluşmuş kromozomlarla aşılanarak, dalbudak salmış Osmanlı soyağacı, daha yüzyıllarca bu biçimde uzayıp gidecekti, kuşkusuz..

Gerek Dördüncü Murat ve gerekse ondan sonra gelecek olanlar da daha öncekiler gibi, elbet, aynı çığın izleyeceklerdi.

Ne var ki, Murat, Osmanlı taht'ına: «Padişahımız bundan böyle sensin..» denilerek oturtulduğunda, henüz 11 yaşında bir çocuktuktu.

Ama, «ölüm kor kuşu» nün ne olduğunu çok iyi biliyordu. Çünkü ağbisi (Genç Osman) Yeniçeriler

369

<"

^ PADİŞAH ANALARI v

tarafından «ırzına geçilerek» öldürülmeden önce, taht ve saltanat tutkusu yüzünden, kardeşlerinden biri olan «Şehzade Mehmet'i» boğdurup öldürtmüştü. Murat ve öteki kardeşleri o sırada hep beraberdiler.

Şehzade Mehmet'in bostancılar elinde sürüklenip götürülürken Sarayı cınlatan haykırışlarını duymuştu. O haykırışlar kulaklarında hâlâ

yankılanıp duruyordu. Kardeşleri Bayezit, Süleyman, Kasım ve İbrahim'le kucaklaşıp ağlaşarak «öldürülme sırası»nın kendilerine geldiğini algılayarak (Fatih Mehmet Yasası) na lanetler yağdırmışlardı.

Oysa, babaları Birinci Ahmet, o yasa'yı yürürlükten kaldırmış; «Padişahlar kardeşlerini öldüremezler» diye Osmanoğulları'nın bundan böyle uygulamaları için bir ayn «veraset yasa» çıkarmıştı. Ama (Genç Osman) babasının yasa'sına göre değil, (Fatih Mehmet'in)-, «taht'a çıkan padişahlar, niza-mı-âlem için kardeşlerini öldürebilirler» diyen Yasa'-ya dayanarak, Şehzade Mehmet'in öldürülmesine «ferman»; çıkartmış ve dönemin Şeyhülislâmından da, bu cinayete (olur fetvası) nı almıştı.

Dördüncü Murat, o ölüm korkusu yüklü yılların acılarını henüz unutmamıştı. Ne ki, çok yakın bir gelecekte öylesine unutacaktı ki, gelmiş geçmiş Osman-oğulları'nın içinde, ondan daha çok adam öldüren birisini gösteymek kolay olmayacaktı. Bir zulüm ve cinayet anıtı gibi tarihin tepesinde dikili duracaktı.

Murat'ın «Padişah» olması, annesi (Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan'ı) delicesine sevindirmişti. Birinci Ahmet'in karısı sayıldığı günlerden başlayarak, tüm amacı, (Valide Sultan) olmaktı. Yıllar yılı bu düşünle yaşamıştı.

Çünkü o, Osmanlı sarayına bir «cariye, olarak ge-

370

PADİŞAH ANALARI

tirildiği günden bu yana, içinde yaşadığı bu sarayda tüm yetkilerin, olanakların «Valide Sultan» elinde olduğunu görmüştü.

Valide Sultan, beş-on kese altını, zenci (Kızlar aşası) nın, Silâhtar aşası) nm, (Bostancıbaşı) ile (Yeniçeri aşası) mn avuçlarına tutuşturur ve de onlann türlü çeşitli rezillik, keyfilik ve sorumsuzluklarına karşı «görmezlik ve anlamazlıktan» gelip hoşgörülü davranacak olursa; özellikle de «Padişah», Dördüncü Murat örneği» ağzı süt kokan» bir çocuk Padişah olursa, tüm devlet, ülke ve eyâletler ve cümle halk, Valide Sultan'ın buyruğu altına giriyordu. O ne derse, nasıl isterse, kimi hangi kat'a yüceltirse karşı koyacak kimse çıkamazdı. Karşı çıkmaya yeltenenleri dilerse binbir işkence ile öldürtür, boğ-durturdu.

Ve o, yine, görmüştü ki, Padişahlar, ister savaş açılan ülkelere doğru seferde olsunlar, ister Saray'da otursunlar, birer «korkuluktular. Her biri birer «göstermelik» tiler.

Padişahlar, «kadın, oğlan, saz ve söz meclislerinden ötede bir dünya tanımıyorlardı, nasıl olsa..

«Sarayaşası, Kızlaraşası, Haremaşası» gibi değişik unvanları olan Afrikalı Zenciler; Silâhtar ve Yeniçeri ağaları ve Bostancıbaşı denilen «ruhsatlı cinayet örgütünün başı, bu Sırp soylu Arnavutlar ve «din» adına cinayet «fetvaları» veren devşirme, karacahil, karanlığın bekçileri olan Şeyhülislâmlar, padişahları «şamar oğlanları» örneği, indirip çıkarıyor; kaldırıp götürüyor ve üstelik her bir dediklerini, Padişahların ağızlarından tekrarlatıyorlardı.

Murat'ın anası (Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan) bütün bunları görmüştü. Ve o, üvey oğlu (Genç

371

PADİŞAH ANALARI

Osman'ı) bu düzenlemelerle ortadan kaldırmış ve öz oğlu Murat'ı, Osmanlı taht'ına çıkartmıştı. İlk iş olarak Osman'ın annesi (Mahfiruz Sultan) takma adlı (Evdoksiya)yı, karısı sayılanlardan (Meylişah Sultan) adı takılmış Rum kızı (Mariça)yı ve nikâhlı karısı (Müftü Esat Efendi'nin kızı Akile) yi ve çocuklarını, cariyelerini ve Osman'a hizmet etmiş kimler varsa tümünü (Eski Saray'a) sürdü. Artık her şeye, tek başına egemendi..

En büyük dayanağı ve güvencesi, oğlu Murat'tı. O'nu gözden kaçırmamak da, en önemli görevlerinden biriydi. Bir düzenbaz kişi oğlunun zihnini çeldiğinde ise, tüm çabalanan ve amacı uçup gidebilirdi. Bunu önlemenin tek çaresi ise, 11 yaşındaki oğlunu «kadın ve afyon» tutkusuna tutsak etmektir, Anastasya Kösem Sultan için..

Saray'ı dolduran binlerce yabancı soylu hıristi-yan cariyeler arasından en körpe, en çekici güzelleri tek tek seçip gece ve gündüz oğlunun koynuna boyu-yor; şarap kadehini ve afyon çubuğunu yine kendi elleriyle Dördüncü Murat'ın eline tutuşturuyordu.

Murat, annesine minnetle ve içtenlikle dopdolmuş idi artık.

Batı dünyasındaki «imparator nâibesi»ne demekse, «Ana Kraliçe» her ne ise, bütün bunların karşılığı olan (Valide Sultanlık) katında, şimdi, Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan vardı.

Gündüzleri, Padişah oğlunun elinden tutup (Di-vân-ı Hümâyun) a giriyor; hıristiyan piçlerden oluşmuş devşirme devlet erkânının karşısına dikilerek, kimlerin yüceltilmelerini, kimlerin öldürülmelerini gerekli görmüşse bunların adlarını, önceden ezberlettiği oğluna tekrarlatıyordu.

372

PADİŞAH ANALARI

İşte bu, «İrâde-i Seniyye-i Şahane» idi! ' Türkçe anlamı ile: «Padişah Buyruğu» alınmış oluyor ve hemen uygulanıyordu.

«Enderun devşirmesi» Arnavut Kara Ali'yi «Paşalık rütbesi» ile yücelterek, bu düzenlemelerle (Sadrazam) yapan Valide Sultan Anastasya Kösem Sultan, Kara Ali'den (20.000 Duka altını) rüşvet almakla kalmamış, her hafta Sadrazam'ın elde edeceği rüşvet ve soygun haracının yarısını da kendisine getireceğinin «yeminli, şartlı sözünü» almıştı.

Ne var ki, paranın sıcak yüzüne dayanamayan Kemankeş Arnavut Sadrazam Ali Paşa, Valide Sultan Anastasya Kösem'e, ancak elde ettiklerinin yüzde onunu göndermeye başladı. Olacak şey değildi, bu!

Bu para, görkemli Saray'ın ve o sarayı dolduran onbinlerce yabancı soylu devşirmelerin saltanat, zevk ve safa alemlerinin giderlerine merhem bile olmaya yeterli değildi.

Bu durum, Valide Sultan Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan'ı çileden çıkardı.

Karşısında başını öne eğmiş, el-pençe divan duran Sadrazam Arnavut Kemankeş Kara Ali Paşa'ya ateş püskürerek haykırdı:

– Sözünün eri olmayan kimesneyi (= kimseyi), babam bile olsa yanına komam, Paşa!

r Yüzü al aldı Kösem'in.

– Tez yıkıl karşımdan, bre nankör köle! Kösem Sultan'ın eteklerine yüz sürüp geri geri

huzurdan çıkan Sadrazam'ın ardından, Kösem, «Cellat bostancılar»'in başı olan Bostancıbaşı'ya haber saldı.

– Tedbir alınıp, saraydan çıkmasına engel olu* nup Sadrazamın işi bitinle!.,

PADİŞAH ANALARI

Korku ve telâş içinde kürkünü rüzgârlandırarak bir an önce Sarayın dışına çıkmak için içice, dar ve loş koridorlardan geçip giden

Sadrazam, en dar bir dönemeçte dilsiz cellat bostancılarla burun buruna geldi. Göz açıp kapayana değin yağlı kement boynuna dolandı.

Bostancıbaşı haykırdı.-

f

– Bre pekçe çekin kemendi!

Daha canı çıkmadan başını kestiler. O kanlı başı gümüş bir tepsi içinde, Valide Sultan Anastasya Mah-peyker Kösem Sultan'ın önüne koydular.

«Kardeş katli»i gibi, Sadrazam kellelerinin kesilmesi, Osmanoğulları'nın içtenlikle benimseyip bir türlü vazgeçemez oldukları töresel bir ilke idi.

Bu ilkenin «koyucusu», ününü hâlâ sürdüren, hâlâ kesintisiz övülüp duran (Fatih Sultan Mehmet) ti!

Ali Paşa'nın ardından, eski Sadrazam, yine Arnavut soylu bir devşirme olan (Mere Hüseyin Paşa) boğduruldu.

Ne gariptir ki, Fatih Sultan Mehmet'ten başlayarak Sadrazamların kafalarının kesilmesi, böyle bir son'la yaşamlarının noktalanması gerçeği bile, sırada bekleyen Sadrazamlığa göz dikmiş «Enderun» yetiştirmesi yanm akıllı devşirmeleri korkutmuyordu. Bir öncekinin başına gelenlerin, en küçük bir sürçmede, sudan bahanelerle kendi

başlarına da geleceğini umursamıyorlardı.

Yine, bir Enderun yetiştirmesi olan devşirme Ab-haza-Çerkez Mehmet Paşa bu kez Sadrazam oldu.

Anastasya Kösem Sultan, Çerkez Mehmet Paşa'nın o güne kadar rüşvet ve zorbalıklarla çalıp çırparak biriktirdiği altınların yansını, peşin rüşvet olarak almayı unutmadı.

374

PADİŞAH ANALARI

Bütün bu olaylar sürüp giderken, anasının seçip koynuna koyduğu cariyelerden (Keti) gebe kaldı, bir erkek çocuk doğurdu. Çocuğa (Ahmet) adını koydular. Anası Keti'ye de (Raziye Sultan) takma adını taktılar. Raziye Sultan dokuz ay sonra bir de kız doğurdu. O'na da (Rukiye) dediler. <

Cariyelerden (Anna) da bir erkek ve bir kız doğurunca, oğlana (Alaattin), kıza (Gevherhan) adlarını yakıştırdılar. Çocukların annesine de (Atıfet Sultan) dediler.

Bir «insan satıcısı» esirciden torba dolusu altın karşılığında satın alınan (Helena) üstüste gebe kalıp bir oğlan, üç kız doğurdu. Oğlan'a (Mehmet) adını koydular. Kızlara ise: Safiye, Hafize ve Kaya adlarını uygun gördüler. Anaları Helena'ya da (Cihannümâ Sultan) dediler. Ama gelecekte, bütün bu gerçeklerin üstüne sun ger çekilecek, Dördüncü Murat'ın tek bir karısı olduğu ve o Hanım Sultan'ın adının da (Ayşe Sultan) olduğu öne sürülecekti.

!."*;.*;

Kimdi, bu Ayşe Sultan? l- Keti mi? Anna mı? Yoksa, Helena mıydı?

!.*.*.!

Belgeler ve tarih kitapları bu soruyu karşılıksız takacaklardı.

BİRİNCİ BAĞDAT SAVAŞI VE SONRASI..

Yeniçeriler ve Sipahiler, Osmanlı Sarayının kapısına dayanmış, hep bir ağızdan haykırıyorlardı:

- Bu, ne mene maslahattır? Hüsrev Paşa gibi bir Sadrazam nasıl olur da alaşağı edilip, Hafız Paşa gibi nâmert o makama oturtulur? Fitne fesat işidir, bu! İstemezük! Biz âdem yerine konup rızamız almak ge-
375

PADİŞAH ANALARI

rekmez miydi ki? Biz, bu işin fitne fesat ehli olan Sadrazam Hafız Paşa'yı, Şeyhülislâm Yahya Efendi'yl, Defterdar Mustafa Paşa'yı, Yeniçeri ağası Hasan Ha-life'yi, Musahip Musa Çelebi'yi vesair fesat erbabını isterüz! Bunlann cümlesinin kellelerini ellerimizle koparacağız!

Kanı bozuklar alayı Yeniçeriler ve Sipahiler sayısız «kazan kaldırmalarına» bir yenisini eklemişlerdi.

Nasıl olsa sorumsuzdular. 18 yaşındaki Osmanlı Padişahı (Genç Osman) m ırzına geçen ve öldüren bu adamlara hesap soracak bir makam çıkmamıştı. Çünkü onlar yargılanamaz, onlar cezalandırılmazlardı. Gerçekte, bu isyanın başı, Sadrazamlıktan alınan Hüsrev Paşa ile, Sadaret Müsteşarı Recep Paşa idi. İktidarı yeniden ele geçirmek istiyorlardı.

Osmanlı Sarayının içinde yaşayanlar korkunun pençesinde kıvramlarken, orta kapı önündeki isyancılar, son sözlerini haykırıyorlardı:

- Listemizde 17 isim vardır. Şayet bunlar bize verilmeye, gayri ötesini düşünmeliler!

Valide Sultan Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan, bu son sözler üzerine oğlunun yanına koşup boynuna sarıldı:

- İki gözüm civanım, bir tanem, Padişah oğlum! dedi, Yeniçeri ve de Sipahi kulların şimdiye değin her ne istedilerse almaya alışkındırlar. Biraderin Sultan Osman Hân'ın başına gelenler henüz hiç biriniizce unutulmamıştır. Ver, iki gözüm aslanım! Her kimesneyi istiyorlarsa, ver! Cümle kulların senin murdar kılına bin kez fedadır! Azgın kulların kan döküp ferahlarlar bir eyi.. hep kana susayan, kan içen bir belâ tâifesi-dir Yeniçeri ve dahi Sipahi kulların., bilmez değilsin iki gözümün nuru Padişahım, evlâdım!

Osmanlı mas-

376

PADİŞAH ANALARI

lahatı böyle kurulmuş, böyle gider civanım. Ver, her kimi isterlerse, ver!

Az sonra, Sadrazamı da, ötekileri de, Saray bostancıları yerlerde sürükleyerek kapıdışan tekmeleyip avluya attılar.

Kanıbozuklar, soysuzlar ocağı ürünü Yeniçeriler, ellerine geçirdikleri -kendileri gibi devşirme- devlet erkânı'naU) kuduz köpekler gibi saldırarak hemen orada binbir işkence ile kol ve bacaklarını, kafalarını kopara kopara parçalayıp öldürdüler.

Biraz rahatlamış olarak zevk içinde gülüşüp birbirleriyle şakalaşarak Saray'dan uzaklaştılar.

Sadrazamlığa, Yeniçerilerin istekleri doğrultusunda, Hırvat asıllı Recep Paşa getirildi. Ama, bütün bu olup bitenleri (Kösem Valide Sultan Anastasya) önceki Sadrazam Hüsrev Paşa'nın düzenlediğini haber almıştı.

Öç alma sırası, şimdi kendisine düşüyordu. Gizlice gönderdiği bostancılar, Hüsrev Paşa'yı ele geçirip öldürdüler.

Azgın Yeniçeriler, Hüsrev Paşa'nın öldürüldüğünü duyunca yeniden ayaklandılar. Osmanlı Sarayı bir kez daha kuşatıldı.

Dördüncü Murat'ın anası Kösem Sultan Anastasya, bir kez daha oğlunun imdadına yetişti:

- Devletlü oğlum, dedi. Yeniçeri kullarını bu defa ayaklandıran, Sadrazam eylediğimiz o nankör, Recep Paşa kulundur. Bizi yalnız koyup ve dahi kul taifesini bize düşman kılmak ister. Taç ve taht'ımız tehlike içredir, oğlum!..

- Ne durursuz, Validem? Ursunlar kellesini bet-nâmın!..

O gün, Recep Paşa'nın da kafasını keseceklerdi.

377

PADİŞAH ANALARI

DÖRDÜNCÜ MURAT, OSMANLI İŞKENCE ÇEŞİTLERİNİ İYİ BİLİYORDU...

>, |

Dördüncü Murat, Yeniçerilerin ayaklanmasına öncülük eden Recep Paşa'yı karşısına almış, soruyordu:

- Bre nankör köle!.. Seni âdemden (adam yerine koyup) Paşa etmişiz, nimet ve paye vermişiz, mührü hümâyunumuzu verip Sadrâzam eylemişiz; ama sen, Yeniçeri kullarımı fitne fesat ile ayaklanmaya teşvik edermişiz, bu ne mene iştir?

Zorba Recep Paşa Dördüncü Murat'ın ayaklarına kapandı.

- Cümle rivayetin aslı yoktur, Padişahım! Düzmece bir iftiradır, Efendimiz..

- Biz bir eyi tahkik eyledik., gördük ki, ne söy-lenmişse doğrudur. Şimdii. bir eyi düşün deriz sana, nasıl bir ölüm istersiz? Yağlı kementle boğulmak mı, yoksa bir kör balta ile kafanın kesilmesini mi? Böyle istemez isen, bir toy atın üstüne seni üryan (çıplak) edip bağlatıp atın kırbaçlanarâktan salıverilmesini mi istersiz? Bu da hoş değilse, bir kızgın atın kuyruğuna bağlanıp dağ taş dolaşmak mı? İsterses (istersen) çıplak vücuduna mumlar diktirip yaktıralım bu da hoş değilse, seni bir eyi yağlı kazığa oturtalım.. yahut, karnını yardırıp bağırsaklarını söktürerek her bir bağırsağını makasla kestirelim., baka, şimdiii.. bir eyi maslahat gelmiştir aklıma, tüm derini yüzüp bir eyi tutuşmuş fırına atalım seni, ne dersiz? Bu da olmadıysa, şu kalın gövdenden damarlarını bir bir ayıklayıp her bir tanesini tek tek kestirtelim!?

Hemen yanı başında buyruk bekleyen Saray bostancıları, Dördüncü Murat'ın bir işareti üzerine, iki büklüm yalvarıp yakaran adamı sürükleyerek alıp 378

PADİŞAH ANA&ARI

götürdüler.

• ?• v,>t, :

Sadist Osmanlı Padişahı'nın ağzı sulanarak, çakmak çakmak ateş saçan gözlerini süzerek sıraladığı işkenceli ölümlerden bostancılar'm acaba hangisini uygulayacaklarını kendi kendine sıntarak düşünüyordu!. .(*)

REVAN SAVAŞI

1516'da Yavuz Selim'e ve O'nun kanlı zulüm dönemine (Bozoklu Celâl) önderliğinde ortaya çıkan büyük ayaklanışın en kanlı biçimde bastırılmasından sonra, Anadolu Türklerinin her feryadına, yakınmalarına: «Celâliler yine ayaklandı,» damgası vuruluyor; Rum ve Sırp dölü Osmanlı Paşaları komutasındaki «kanıbozuklar» Anadolu üstüne yürüyüp Öz Türkleri kılıçtan geçiriyorlardı. Yavuz Selim, (Türk soyundan olduğu halde Türklüğünü) unutup Acemleşmiş ve Şiî mezhebim bir din gibi yaymayı ülkü edinmiş olan Şah İsmail Safevi'ye savaş açıp İran üstüne yürürken geçtiği yörelerde, Anadolu'nun kırkbin Alevi «Öz Türk'ünü»: Bunlar da düşmandır, çünkü bunlar da Şiî» diye kılıçtan geçirtmişti.

Bu kez Dördüncü Murat İran üstüne yürüyordu. Şimdi aynı bahane ile «Öz Türk ırkına soykırım uygulaması» sırası o'nundu!

Ve nitekim, yüzünü aşkın Anadolu Türk'ünü Dör-

(*) Yaşadığı sürece zıppıktı devlet adamlarını ve bozuk düzeni şiirlerinde dile getiren «taşlamaları» ile ünlü (Şair Nef'D'yi, 27 Ocak 1635'te öldürttü. Cesetini, Sarayburnu'ndan denize attılar.

(Yazar'ın notu)

379

PADİŞAH ANALARI

düncü Murat bu savaşa giderken «kadın, çocuk, yaşlı, genç» ayırt etmeksizin kılıçtan geçirtti.

İran'ın (Revan) bölgesini ele geçirdi. Bu yengi ve basan ile başkent İstanbul'a, bir (Fetihname) müjdelerken, bir de (Ferman) gönderdi. Bu Ferman, «Ba-yezit ve Süleyman» adlarındaki iki kardeşinin öldürülmesine ilişkin fermandı!

Yüzbinlerce «dönme ve devşirmeler» den oluşan başkent İstanbul halkı, Revan'ın zaptedilmiş olması onuruna düzenlenen şölen ve şenliklerde coşarken, iki Şehzade, öldürüleceklerdi. Çünkü, Murat bu cinayetin işlenmesi için Sadrazamlık Müsteşan devşirme Arnavut Bayram Paşa'yı görevlendirmişti.

Bayram Paşa'nın elinde, Sarayın Bostancıbaşı'sı-na, Dördüncü Murat'ın mühürünü taşıyan bir mektup vardı. Mektup şöyle başlıyordu:

«... Sen ki, bostancıbaşısın! Bayram Paşa'ya bir ahval emrim olmuştur. İçeriye, yanındaki adamlarla (adamlarla) koyuveresin. Şöyle ki, eğer koyverme-yesin, valla, cümlelerinizi kat'li âm iderim (öldürürüm). (1)

Saray'a yanındaki adamlarla beraber giren Bayram Paşa bir gerekli ve büyük devlet görevini yerine getirmek istemişçesine telâş içinde, Şehzade Baye-zit'le Şehzade Süleyman'ın kapalı tutulduğu odanın demir kapısını açtırarak içeri daldılar.

Haykırışlarına, yalvarıp yakarmalarına bir an bile aldırmayarak, Şehzadelerin üzerlerine çullanıp kendi elleriyle her ikisini de orada boşdular. Bu işi, «adam öldürmekten başka görevleri olmayan bostancılara» bile bırakmadılar (1635).

(1) Top. Arş. No: 7012.

380

PADİŞAH ANALARI

21 yaşını doldurup anası Anastasya Kösem Sultanı Saray'dan uzaklaştırdığından bu yana iki yıl geçmişti aradan; şimdi 23 yaşındaydı. Ülkeye, iktidara ve saltanata tek başına egemendi artık. Kardeşlerinden ikisini öldürmüş olmakla beraber, yine de huzursuzdu. Çünkü, geride iki kardeşi daha vardı. «Şeyhülislâm, Yeniçeri ağası, zenci Kızlarağası, Sarayın Silâhtar bölüğünün ağası» anlaşıp birleşirler-se geride kalan iki Şehzade'den birini «taht»a çıkarıp kendisini alaşağı edebilirlerdi. Murat'ın huzursuzluğu bundandı. Baştan son'a, kendilerinin yaratıp kendi üzerlerine çıkardıkları ve altında kalıp ezildikleri, işte bu «yabancı soylu devşirme köle örgütleri»ne ve o örgütlerin başına kendi atadıkları adamlara karşı onları savunacak, koruyacak bir güçten yoksundular.

Öztürk soylulara yer vermeyen, Öztürk soyunu düşman sayarak

güvenliklerini ve tüm devleti kanı-bozuk yabancı soylu devşirmelere teslim eden bu görülmedik «düzensiz düzeni»! kurup yerleştiren, kök saldıran; (Orhan) dan başlayarak batana dek sürdürecektir olan, Osmanoğulları'ndan başkası değildi. İşte bu yüzden yapayalnızdılar. Ve işte bu yüzden, «baba, ana, kardeş, evlât» demeden, hüküm ve saltanat uğruna kim olursa olsun öldürüp yoketmekten başka bir yol, bir türlü akıllarına gelmiyordu. Hele, Türk soyuna yönelmek, hiç mi hiç anımsanmıyordu.

Dördüncü Murat, bu kez (Bağdat) üzerine saldırıya geçmeyi düşünüyordu. Ama, geride, (Kasım ve İbrahim) adındaki iki kardeşten birini, ya yokluğunda, «taht» a çıkarırlarsa, ne olacaktı? Öyleyse, onları da öldürmeliydi!

381

PADİŞAH ANALARI

Annesi, Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan durumu haber alınca, kendi adamlarını ortaya koydu.-

– Varın gidin ağalar, dedi. Oğlum Murat'a deyin ki, ortada Kasım ve İbrahim'den başka bir Os-manoğlu kalmadı; bu iki Şehzadeyi de öldürürse, Âl-i Osman tahtına gelecekte kim oturacak? İllâ., bir kardeş daha öldürülmesi nizâmı-âlem içinU) pek gerekli ise, Şehzade Kasım'ı feda eylesin! Amma velâ-kin.. Şehzade İbrahim «sağ» kalmalı ve böylece Al-i Osman tahtına bir «Veliaht» bırakılmış olmalı., zinhar ola ki, oğlum İbrahim'in kılma dokunulmaya..

Murat, Şehzade Kasım'ı da öldürttü. Anastasya Kösem Sultan'ın özoğlu İbrahim, Veliaht olarak sağ bırakıldı.

SONU GELMEYEN SAVAŞ

• ''fl.f'-1

i, Osmanlı İran savaşları sürüp gidiyordu. Anadolu her zamanki gibi yine aç, susuz, yolsuz, ışsuz, kültürsüz; mağara ve taş devri yaşamını sürdürüyor, bitip tükenmek bilmeyen zulüm ve işkence ile örülü çilesini çekip duruyordu. Ama, kime n'eydi, bundan? Osmanoğulları, yeryüzündeki bütün yabancı ırklardan yığın yığın milyonlarca kişi doldurmuşlardı ülkeye. Bunların karışımından, bir: (Osmanlı Milleti) meydana getirmiştiler. Ülkeyi kazanan, temel unsur olan (Türkler) sürüp giden savaşlarda ve içerde de-rebeğlerinin boyunduruğunda yok edilerek, bu uydurma (Osmanlı Milleti), ülkeye sahip kılınacaktı. Amaç, buydu..

Yıl, 1633 oldu. Şimdi Dördüncü Murat 21 yaşındaydı. Artık anası Valide Sultan Anastasia (Mahpey-

382

PADİŞAH ANALARI

ker Kösem) den de, kurtulmuştu. Tek başına gerçek hükümdarlığını yaşıyordu.

Kendisi afyonunu çekiyor, şarabını içiyor, onbin-lerce Saray kapatmasından dilediğini koynuna alıyordu ama Osmanlı ülkesini dolduran kullan (!), böyle bir şey yapamayacaklardı, bundan böyle!.. Bir ferman çıkardı:

Kent kent, kasaba kasaba, köy köy tellallar çıkın> bar bar bağırdılar: – Pâdişâhımız, Efendimiz irâde buyurdular ki, bu günden tezi yok, her kim ki içki içer, her kim ki kahve ve de tütün içerse, Heman orada kafası kesilecektir. Meyhaneler ve de tüm kahvehaneler yıkılıp yokedilecektir. Yıkılmayan meyhane ve kahvehaneler içindekilere mezar olacaktır. Duyduk, duymadık demeyin ey ehâli! Olacakları eyi belleyin, haa!..

Zaptiyeler bir yandan; giysi değiştirip halktan biri gibi başkent mahallelerini sokak sokak dolaşan Dördüncü Murat bir yandan, her yanı .tarıyorlar; evlerin, dükkânların, izbe kuytulann kapı, duvar ve pencerealtlarını «içki, tütün, kahve» kokusu alabilmek için havayı içlerine çekip kokluyorlardı.

Tütün, şarap ya da kahve kokusu duydukları her neresi olursa olsun kapıdan, bacadan, pencerelerden içeri dalıp «pala, gürz, kılıç ve hançerlerle her yeri kan gölüne çevirip «ölüm» yağdırıyorlardı.

Bu, ölüm kasırgası yalnız başkent İstanbul'da değil, ülkenin dört bir köşesinde esiyordu. Yabancı soy kökenli Beylerbeylerine, Sancak

beylerine, Derebeyle-rine, Subaşılanına, Öztürklerin kıyımı için, yeni bir öcalma fırsatı çıkmıştı.

– Kahve içtin, tütün içtin, şarap içtin! diye kentlerde, kasabalarda, köylerde Anadolu Türk'ü kesilip

383

PADİŞAH ANALARI

doğranıyordu.

«Kan dökmek, türlü çeşitli işkencelerle öldürmek» bütün Osmanoğulları gibi Dördüncü Murat için de önüne durulmaz, vazgeçilemez bir tutku idi. Orhan'dan başlayarak sürdürüle gelen yabancı kan bulamacından peydahlanmıştı. Damarlarında dolaşıp duran ve beyin hücrelerini besleyen bu karmaşık kan yapısı, Murat'ı da, insan kanına susamış ve bir türlü doyuma ulaşamayan »bir sadist bir dejenere psikopat» yapmıştı.

«Duygulanmak, acımak ve sevmek» gibi, insan'ı insan yapan ruhsal olgulardan yoksunluk, bu, 17. Osmanlı Padişahı'nı da canavarlaştırmıştı.

Ruh ve vicdan yapısında «Tanrı» korkusunun tek zerresi yoktu. Zaten başlangıçtan son'a, en ilkleri olan «Osman»'in kişisel adıyla yürüyorlardı. Hiç bir belirli soy'a, ırk yapısına, aile şecerisine ve dolayısıyla ulusal bir bilince sahip değildiler.

N'eyi, izleyeceklerdi?

Kuşkusuz, bir öncekinin ve ondan öncekilerin izledikleri çığın.. O çığır belirliydi, «ana, baba, kardeş, evlât, amca, dayı» ve önüne geleni, «taht» uğruna, Saray ve saltanat uğruna öldürmekti. Saray saltanatını daha görkemli yapabilmek için, «yağma ve saldırı savaşılarını» birbiri üstüne sürdürmekti.

Ele geçirilen ülkelere ve uluslara aktarıp benimsetebilecekleri, ne bir «ulusal ülkeleri ve ne de kay-naştırabilecekleri bir ulusal potalan» vardı. Bilim, kültür, düşünce ve inanç yoksunlukları yüzündendir ki, Anadolu Türklerinin kanları ve canlan karşılığında ele geçirilen o yabancı ülkelerde göstermelik «Arap dini» doğrultusunda birer «cami» diktikten sonra, yö-

384

PADİŞAH ANALARI

netimi yine onlara bırakıyor ve «yıllık diktan sonra geri dönüyorlardı.

Murat, bir başka türlü olabilir miydi?

UNUTULAN GERÇEK: ÖLDÜRENLER DE ÖLÜR.

Dördüncü Murat öldüğünde, babası Birinci Ahmet gibi, 27 yaşında idi. Nedeni belirsiz sancılar içinde tıpkı babası gibi kıvrana kıvrana öldü. Öldürürken hiç aklına getirmedığı ölüm, nihayet onu da bulmuştu (7 Şubat 1640).

10 yıl, ana koltuğunda, anasının yaptıklarına küçük bir çocuk olarak seyirci kalan; bu arada anası Anastasya Mahpeyker Kösem Sultan'dan çok şey öğrenen Dördüncü Murat, 7 yıl tek başına hüküm ve saltanat sürdü.

Topluma yasakladığı «şarabı, tütünü, kahveyi, afyonu» kendisi gece ve gündüz içerek; Saray'ı dolduran binlerce yabancı tutsak cariyelerden dilediğini koynuna alarak keyif sürdü.

Yüzbinlerce Anadolu Türk'ünü savaşlarda kırdırdıktan sonra, «başaklıdıldılar» diye; «yasaklanma karşı geldiler» diye bir o kadarını da ayrıca öldürttü.

Yalnız başkent İstanbul'da «yüzbin» kişiyi, damarlarında tutuşmuş öldürme isteğini giderebilmek için öldürttü.

Bütün bunlardan başka: Ahi Türklerinden Şeyhülislâm Hüseyin Efendi'yi de öldürdü. Bu cinayetin bir özelliği, Osmanlı devletinde bir Şeyhülislâm'ın ilk kez öldürülmüş olmasıydı.

Bir «Kral», bir «Han», Bir «Patrik», bir «Voyvo-

385

PADİŞAH ANALARI

da», beş «Sadrazam», bir yiğit «Vezir» ve ayrıca: üç kardeşini öldürdü.

Bu gerçekleri, en tutucu, en bağınaz Osmanlı tarihçiler bile

gizleyemeyecek ve açıklayacaklardı. Ama yine de, içlerinden bir kaçı, bu zulüm ve cinayet tutkunu, sadist ve sapık Osmanoğlu'nu, övecek ve savunabilecekti., hem de bu ülkede!

Üstelik, Atatürk Türkiye'sinde, gözlerimizin içine baka baka, utanmadan., sıkılmadan ve korkmadan.. (1)

f, f

(1) Dördüncü Murat'ın bir eğlence gecesinde içki sofrasının başında sancılanarak ölmesine bakılacak olursa, bir çok Osmanoğlu'na oynanan «zehirle yoketme» oyununun bir kez daha sahnelendiği anlaşılıyor.

(2) Dördüncü Murat'ın, değişik kadınlardan 32 çocuğu olduğunu, ama bunlardan yalnızca (Kaya Sultan) adını taşıyan bir tek kızının öldüğünü, ünlü gezgin (Evliya Çelebi) Seya-hatname'sinde yazar. Pekly.. ya, ötekiler? O'nlar ne oldular?

(Yazar'ın notu)'

386

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

' J BİBİNCİ İBRAHİM DÖNEMİ

(1640-1648)

ANASTASYA (KÖSEM SULTAN) BİR KEZ DAHA DEVLETİN TEPESİNDE HÜKÜM SÜRECEKTİ..

Dördüncü Murat'ın apansız ölümü üzerine, «Taht» yolu, geride nasılsa sağ kalmış olan (İbrahim'a) açıldı.

Ne var ki, «İbrahim», yıllardan bu yana, demir kapılı bir odada, kilit altında, yaşatılmıştı.

Murat'ın ölümü, «Eski Saray »da» bir çeşit sürgün ve tutsak yaşamı sürdüren annesi Anastasya (Mah-peyker Kösem Sultan)'a hemen ulaştırıldı. Bu, Rum kadını bir kez daha güçlenmiş bir «Valide Sultan» olarak (Topkapı Sarayı) na doğru, altı at koşulmuş bir «kupa» araba ile yola çıktı.

«Dönmeler ve devşirmeler yuvası* Saray'da, tüm ağalar yerlere kadar eğilip, eteğini öperek karşıladılar, Valide Sultan Anastasya Kösem Sultanı..

«Enderun» yetiştirmesi devşirme Sadrazam (Kara Mustafa Paşa) da, korku ve telâş içinde Valide Sul-tan'ı bekliyordu.

Ama o, hiç birine aldırmayarak, yöresinde halka halka dizilmiş, başlan önlerine eğik, el-pençe divan olup, buyruk bekleyenlere haykırdı:

– Tiz önüme düşüp, oğlum İbrahim'in yanına gö-türesiz beni!..

PADİŞAH ANALARI

Hep beraber, İbrahim'in yıllardır içinde yaşatıl-dığı «demir hücre» nin önüne geldiler.

Kösem Anastasya, gözlerinden akan sevinç yaşlarına engel olamıyordu. Hıçkırıklar arasında oğluna seslendi:

– Ciğerparem! Bir tanem oğlum, İbrahimim! Başımız sağolsun..

Biraderin Murat Han, öldü! Osmanlı taht'ı senindir! Artık, Padişah sensin, oğlum!

İbrahim, inanmadı. Olacak şey değildi, bu!

Üç kardeşini aynı hücreden sürükleyerek ölüme götürmüşlerdi. «Zalim Murat, şimdi beni sınıyor, İna-nıp sevinirsem, beni öldürecek bu kez» diye düşünüyordu. «Murat, niçin olsundu. Demir gibi güçlü ve sağlamdı. Hiç bir derdi yoktu. Hayır., yalandı, bütün bunlar, Ölüm korkusu içinde tir tir titriyordu, İbra- J him, içerden karşılık verdi:

– Açmayın kapımı., yanıma gelmeyin! Bu düzmece bir oyun! İnanacağımı mı sandınız? Karındaşım sağ olsun., bana taht gerekmez!

Saray ağasının açtığı kapıdan, anası içeri girdi. Boynuna sarıldı, İbrahim'in..

– Her ne dersek, gerçektir oğlum! Sultan Murat öldü. Padişah sensin, oğlum., n'eye inanmazsın ki, anana? Bana nankörlük eden Murat'a hizmet mi ederim, sanırsın?

İbrahim yavaş yavaş toparlandı. Anasını '«Eski Saray »a sürüp, gözhapsinde tuttuğunu duymuştu. Rezil ettirmişti anasını., bir, başını vurdurmadığı kalmıştı.

Yüreği genişledi. Gözbebekleri ışıltılı ışıltılı parladı, birden..

- Doğru söylersin, değil mi anacığım? Murat'ın düzmecesi değil, öyle mi?

388

PADİŞAH ANALARI

- Elbet doğru söylerim, Padişah oğlum! Senin benden, benim senden gayri bir canyoldaşımız mı kalmıştır? İbrahim, anasının ardında, onun arkasına gizlenerek, iri iri açılmış, içleri korku dolu gözlerini dört bir yana çevire çevire dışarı çıktı. Boğuk, titrek bir sesle:

- Beni heman karındaşım Murat Hân'ın yanına götürsünüz! dedi.

Karşısında «el-pençe divan» durup bekleyenler, hep bir ağızdan karşılık verdiler:

- Emrü ferman, Efendimizindir Sultanım!

En önde Valide Sultan Anastasya Kösem, ardında İbrahim ve daha arkada Şeyhülislâm, Sadrazam, Kızlarağası, Sarayağası ile, Dördüncü Murat'ın cese-tinin bulunduğu odaya girdiler.

Bir sedir üstünde, kefene sarıllı cesetin yüzünü açan Anastasya Kösem Sultan, yana çekildi.

- İşte, devletlu oğlum, dedi, İbrahim'e dönerek, karındaşın Murat Han!..

İbrahim eğildi, Murat'ın kara-sarı bir renge bürünmüş yüzüne dikkatle baktı. Bir elini alnına koydu, sonra birden geri çekti, Buz gibi soğuktan Murat'ın alnı..

- Doğru söylersiniz Validem, dedi, Anastasya'ya. Karındaşım ölmüştür! Sonra birden dikleşip, yöresini çevreleyenlerin yüzlerine dik dik baktı.

- Âl-i Osman taht'ı bize nesipmiş deriz, siz ne dersiz kullarım?

- Beli, Devletlu! dediler, hep bir ağızdan. İbrahim, birden dönüp annesi Anastasya Kösem'-

im elini tutup öptü, başına koyduktan sonra-

389

. , (Yenilikler uğruna baş veren III. Selim
(Resmin aslı Topkapı Besim Galerisindedir.) ')

PADİŞAH ANALARI

- Validem daha eyisini bilür, siz ne dersiz ana* çığım?

Kösem Sultan, İbrahim'in koluna girdi.

- Yürü, Hünkârım, dedi, devlet, bize kalmıştır)-Kimesneye söz düşmez!

RUS KIZI NADYA

(HATİCE TURHAN SULTAN) OLDU.

İbrahim, 18. Osmanlı Padişahı olarak «taht» a çıktığında 25 yaşındaydı. O da, bu yaşa gelene kadar, pek çok «Veliaht-Şehzade» gibi, demir kafesten bir oda içinde hapsedilmişti.

Üç kardeşi, Murat'ın buyruğu ile yanından alındığında, katil bostancılarının onları nasıl boğduklarını, cesetlerini nasıl sürükleyip götürdüklerini görmüştü.

Daha sonraki günler ve geceler içinde gözüne uyku girmemişti. Demir kapısının önünden geçenlerin her ayak sesi ile irkilmişti.

«ölüm korkusu» beyninin içini kemiriyor, boğazını sıkıyordu, hâlâ...

Gündüzleri kendinden geçip şöyle bir dalacak ot-sa, ölüm celladı bostancıları karşısında görüyordu.

Çırpınarak, haykırarak uyanıyordu.

Bir ayak sesi kapısının önünde duraksayacak ol sa, «işte, diyordu, geldiler! Şimdi alıp gidecekler beni., ya da içeri dalıp şuracıkta boğacaklar!»

O, aklı erdiğinden bu yana, 25 yaşına gelene değin, bir kez değil, gece ve gündüz, binlerce kez ölüp

391

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

ölüp dirilmişti. Ama, taht'a çıkan her Osmanoğlu gibi, bütün bunları unutacak ve öldürecekti;

Çünkü Osmanlı geleneği içinde yetişme biçimi, yaşama koşulları, sağ

kalma şansının binde birden daha küçük olması yüzünden, ancak delirdikten sonra hükümdar olabiliyorlardı. İbrahim de bu koşullar içinden gelen bir deliydi. elbet.. Ama, öldürülecek Osmanoğlu yoktu. Hepsini, daha önce ağbisi 4. Murat öldürmüştü. Yapacak bir şey olmadığına, devlet çarkının nasıl olsa anası Anastasia (Mahpeyker Kösem Sultan) ve onun tarafından işba-şına getirilen dönme ve devşirme vezirler elinde olduğuna göre, İbrahim de kendisinden öncekiler gibi kendi dünyasında yaşayacaktı. Topkapı Sarayı'nın içi binlerce yabancı soylu kadın - kız ve bir o kadar yabancı soylu hırıstiyan oğ- lan'la dolup taşıyordu. Ülkenin tüm nimetleriyle beslenip semirtilen, altın ve mücevherlerle, ipekler ve atlaslar içinde yaşatılan bu tutsaklar, taht'a çıkma bahtiyarlığını elde eden Osmanoğulları'nın keyif ve eğlencelerine hazır dılar, her zamanki gibi.. İbrahim'in anası Anastasia, bunlann içinden en güzelini, en körpesini seçti, oğlu için.. Bir Rus kızıydı, bu. Henüz 14 yaşındaydı. Adı, Nadya idi!.. İbrahim, çılgınca tutuldu, Nadya'ya. Gece, gündüz koynundan çıkarmaz olmuştu bu körpe Rus kızını.. İnce uzun boyluydu, Nadya, Şansındı, Yüzündeki hafif «çiçek-bozuğu» izleri daha bir başka güzellik vermişti. Omuzları üstünde dalgalanan sarı saçları. gözlerinin koyu mavisini daha büyüleyici bir anlamda ışıklandırıyor du. Yürüyüşü kıvrak, gülüşü sıcacık-

392

ti. Zeki ve kurnazdı üstelik. Osmanlıca'yı çok az bel-leyebilmişti henüz. Ama, bir hükümdar gönlünü sözcüklerle değil, dişiliğinin çıldırtıcı olmasıyla elde edebileceğini içgüdüleriyle ve Saray odalarında kendi ırkından olan kadınlardan duyduklarıyla sezini lemişti.

Daha ilk geceden gebe kaldı İbrahim'den, Rus kızı Nadya..

Artık o da, daha başkalan gibi bir (Kraliçe) idi. Hemen o'na da bir müslüman Arap adı bulup taktılar: (Hatice Turhan Sultan)'di, bundan böyle!..

15 yaşında, ilk çocuğunu doğurdu, Adını (Mehmet) koydular. Bu oğlan, çok yakın bir gelecekte, hem de daha 6 yaşındayken Osmanlı Padişahı olacaktı. (Dördüncü Mehmet) unvanını taşıyacak ve Osmanlı tarihlerinde alışıla gelen övgülerle birlikte, «av» tutkusunu ölesiye dek sürdüren bu Rus dölüne (Avcı Mehmet) diye de ayn bir yer vereceklerdi.

Nadya (Hatice Turhan Sultan), bir de kız doğurdu, İbrahim'e; (Beyhan) adını koydular.

Valide Sultan Anastasia (Mahpeyker Sultan), bir güzel cârîye daha seçip oğlu Sultan İbrahim'in koynuna koydu bu arada. O da körpe, o da şansındı. Saray'a satılmış bir Sırp dilberiydi. Adi: Katrin'di. Dokuz ay sonra, bu Sırp kızı da bir erkek çocuk doğurdu. (Süleyman) koydular adını. Şimdi, Katrin de Pâdişâh karısıydı. O da Kraliçe ve Sultan'dı, artık. Hemen bir ad bulup yakıştırdılar: (Saliha Dilâşup Sultan) oldu!..

Bu, Sırp kızı Katrin'in doğurduğu Süleyman da, Nadya'nın oğlu Mehmet'ten sonra Osmanlı taht'ına Pâdişâh olarak çıkıp oturacaktı.

(İkinci Süleyman) diyeceklerdi, O'na da.. sı a < ;

Ama, ilk gözdesi Rus Jnzı NadWfatt (Hat**® Turhan Sultan) unutmuyor*!». İbrahi«p^«i|| çok fakinh-

393

PADİŞAH ANALARI

ğını ona veriyor; onunla sohbetten ayrı bir zevk alıyordu. Valide Sultan Anastasia (Mahpeyker Kösem) '-in koyduğu gözcüler: - Yüce Valide Sultanımız, bilesiniz olup bitenleri, diyorlardı, telâş içinde, Kösem Sultan'a. Padişahımız Efendimizin gözünde hiç bir âfetin değeri yoktur., illâ, bu Rus kızı Nadya!..

Kösem Sultan, bunca devlet işi arasında (!) ne yapıp yaparak Pâdişâh oğlunun gönül işleriyle de ilgilenmek zorunda kalıyordu. Oğlunun koynuna elleriyle koyduğu bu Rus kızı Nadya'yı kendisine en güçlü bir rakip görüyordu. O'na (Hatice Turhan Sultan) adını koyan da

kendisiydi ama, onun bakılışında kendisini ezen bir şeyler görelî beri, iş değişmişti. O şimdi, (Veliâht) anası olmanın verdiği bir yıkılmaz üstünlükle Kösem'in karşısında dolaşüyor, hatta., bazı devlet işlerine (!) bile karışmaya yelteniyordu!..

Vakit geçirmeden bir şeyler yapmanın gerektiğine inanan Kösem Valide Sultan Mahpeyker (Anastasia), oğlunun gönlünü fethedecek ve böylelikle Hatice Turhan'ı (Nadya'yı) gözden düşürecek bir âfet aramak zorundaydı.

Kendisinden tir tir titreyen binlerce cariye'nin arasında günlerce dolaştı, bir görülmedik güzel araştırdı. En sonunda, bulduğuna inandı.

Kendi gençliğini, bir tılsımlı aynada seyreder gibi oldu; Polonyalı Eva'nın karşısında..

Uzun kirpiklerle gölgelenen iri lâcivert gözlerine hayranlıkla baktı, genç kızın. Gür kumral saçlarınının dalga dalga bükümleri üstünde tepedeki pencereden yansıyan ışıkların titreşimleri altında bir tuhaf etkilendi. Onu kucaklamak, çıırçıplak soyduktan sonra her yanını okşayıp koklamak gibi karşı konulmaz bir

394

PADİŞAH ANALARI

sapık istekle dolup taşıdığını hissetti. •<<<' ' <İşte bu..> diye geçirdi, içinden. «Bu kız, İbrahim'i alır, Nadya'nın elinden!»1

Polonyalı Eva'yı gönlünce süsleyip hazırlayarak, oğlu Sultan İbrahim'in koynuna verdi.

Gerçekten de, İbrahim günlerce bırakmadı, Eva'yı..

Gözcüler, Anastasya Kösem Valide Sultan'a, iyi haberler getiriyorlardı.

– Padişahımız Efendimiz, yatağından çıkarmaz olmuştur, cariye'niz Eva'yı.. sanırız, Nadya'nın (Hatice Turhan Sultan) m pabucu dama atılmıştır!

Dokuz ay on gün sonra, Eva da bir oğlan doğurdu. Adını: (Ahmet) koydular. Valide Sultan Anastasya Kösem Sultan günlerce Eva için, ona yakışır bir ad araştırdı. En sonunda: (Hatice Muazzez Sultan) adını yakıştırdı. Artık o da, Padişahın karısı idi. Çünkü, «çocuk» doğurmuştu!

Gelecekte, şimdi (Hatice Muazzez Sultan) diye anılan Eva'nın oğlu Ahmet (İkinci Ahmet), adıyla Osmanlı tahtına çıkıp Padişah olacaktı. Ne var ki, İbrahim, Şehzadeliği süresince kapatıldığı demir kapılı odada, yaşadığı «ölüm korkusu» yüzünden tutulduğu sinir krizlerini tedavi edecek bir hekim bulunamamasının acısını çekiyordu.

Sadrızam'a yazdığı aşağıdaki mektup, her bakımdan ilginçtir:

«Selâmdan sonra, senin aklın var mı yok mu? Kendi derdine düştün, bu kadar sana yazarım, dünyada üstaz adamlar kalmadı mı? Şu yerde gökte bu-lasın. Şöyle sıkılıyorum ki hiç olmaz, günden güne yediğim doyunman, süzldüm, Etraf-ı eknafa haber sal, bilen adamları huzura getir, sen bilirsin. Sen kendi

395

PADİŞAH ANALARI

eksiğine yararsın! Benim bunda çenem ilikleniyor; başımda yağmur gibi yağar, ne şekil dertdir kimse bilmez, tann emaneti olsun, bulasın.» «Senin nene yarar? Senin gönlün sürurdadır, bir kulağından çıkar, bir kulağına satarsın. Biz zan zan feryat ederiz, bize yazık değil mi? Kendine nice tekay-yut edersen, doğruluk satarsın, Allah'tan korkmaz mısın? Şöyle bilesin! (1)

0 CİNAYET VE RÜŞVET SALGINI

Bir yandan anası Anastasya Kösem Sultan, öte yandan İbrahim, ülkeyi, özellikle başkent ' İstanbul'u kasıp kavuruyorlardı. Rüşvet verenler, dilediğini elde ediyor, vermeyenler öl-duruluyordu.

' lif':

Hiç kuşkusuz, baştan bu yana açıklanan nedenlerle, İbrahim de, tüm öteki Osmanoğulları gibi bir «sadist» ti. Öldürmek ve «kadın, içki, eğlence» tutkuları eşiti, karşı konulmaz bir gereksinimdi, İbrahim için..

Ağbisi Murat gibi, öldürmek için artık o da bahane anyordu. Örneğin, başkentte araba ile geziye çıkmayı yasakladı.

Davutpaşa'da bir «üfürükçü hoca» y a okunmaya gittiği bir gün, karşısına bir arabanın çıkmış olması, İbrahim'i çileden çıkardı.

– Ben ki, yasaklamıştım, dedi. Amma, buyru-

(1) Sultan İbrahim'in Hatları, Top. Arş. E. No. 7012

396

PADİŞAH ANALARI

ğum yürümemiştir. Tiz varın, Sadrazam Salih Paşa yi çağırasız bana! Az sonra Padişahın yanına koşan Sadrazam'ı, üfürükçünün bahçesinde boğdurdu.

İbrahim, fiziksel ve ruhsal hastalığını biliyordu. Bu yüzden de, Sadrazamlarına sık sık yazdığı mektuplarında, derdinin ilâcını bulacak doktorlar bulmasını istiyordu.

Öte yandan Sarayı dolduran kadınlardan da bıkmış; Saraydışmdan, güzel kadınların bulunmasını ister olmuştu.

Başkentte araba ile dolaştığı bir gün, sokakta rastladığı 140 kiloluk bir Ermeni kadınına âşık oldu. Adı: Maryam'dı, bu Ermeni kadınının.. İbrahim'in gözünde bu 140 kiloluk kadın bir tulum şekerdi. Bu gözdesine: (Şekerpare) adını kendisi taktı. Artık gözünde, Şekerpare'den başka kimse yoktu, İbrahim'in.

– Dile benden, ne dilersen Şekerparem, Sultanım? diyen İbrahim'e, Ermeni Maryam'ın verdiği karşılık, Osmanlı Pâdişahı'nın zevkten dört köşe olmasına yetiyordu.

– Telli duvaklı gelin olmak isterim, Pâdişâhım! Başka bir muradım yoktur!.

Katıla katıla gülüyordu, Sultan İbrahim ve ardından:

– Niye ki olmasın? diyordu. Madema sen istedin, ben de irâde eylerim, olur biter. Başka ne istersiz?

– Sağlığını, Pâdişâhım..

– Hele söyle, ülke benimdir, veremeyeceğim yoktur!

: -"..." ;

i c – Bilmem ki Sultanım..

;

T

397

PADİŞAH ANALARI

– Dur hele, Şam eyâletimi sana bağışlayım, n© dersiz?

• ' '-• --1? ,•.-. •;••

– Olur mu?

,,,

– Ben irâde eyleyince olmaz olmaz!

El çırpıtı İbrahim, perdenin ardında buyruk bekleyenler koşup el bağladılar.

– Tiz bana çağırasız Reis-ül küt'tâb'ı! diye bağırdı İbrahim. Az sonra huzura gelen, Saray Kâtiplerinin başı İbrahim'i eteklerken:

– Yaz! dedi. Şam eyâletimi gözdem Şekerpare Sultanıma bağışladım., dilerse gelürünü ala, dilerse sata, dilerse bağışlaya ve illâ ki, kimesne karışmaya., duydun mu, koca göt?

– Evet, Efendimiz.. İrâde-i Şahaneleri aynen kaleme alınmıştır.

– Eyi,, ver de mühr-ü Hümâyunumuzu basalım! Şam eyâleti, Ermeni Maryam'ındı, artık. O da,

gebe kalmıştı İbrahim'den. Bir süre sonra doğuracaktı. Ama daha önce, Şekerpare Maryam'ın arzusu gereğince «Telli - duvaklı düğün» yapılacaktı!..

Pâdişâh düğünü, İstanbul'u yerinden oynattı. Düğünün ardından,

Şekerpare Maryam'a, Pâdişâh kansı ve Şehzade anası olmasının gerektirdiği bir ad daha taktılar:

«Hümâşah Sultan)!.. Ama halkın ağzında (Telli Haseki) diye anıldı.

O da üstüste doğurdu. İlki, kız.dı. Adını (Gerher-han) koydular. Daha sonra doğurduğu iki oğlana: (Selim ve Murat) adlarını koydular.

Bu arada, Mahpeyker Kösem Sultan (Anastasia) üstüste Sadrazam ve daha başka devlet erkânını di-lediğince indirip çıkarıyor; sözlerinde durmayarak çalıp çırpıtıklarının yansını vermeyenleri birer birer öl-

338

PADİŞAH ANALARI

dürtüyordu. İlkin, bir Macar çingenesi olan kara cahil (Kemankeş Kara

Mustafa Paşa) yi öldürttü. Bu Macar çingenesi öldürülünceye kadar kendisi gibi nice kanı bozuk devşirme Osmanlı Paşasını haraç vermeyip, yerine göz diktikleri için öldürtmüştü. Ardından, Yusuf Paşa'yı, Salih Paşa'yi ve eti-ke-miği bin parçaya doğranarak Yeniçeriler tarafından: «her derde devadır» diye satılan ve bu yüzden (Hezar-pâre) diye anılan Ahmet Paşa'yı öldürttü. Sultan İbrahim'in kadın tutkusuna giderek bir başka tutku eklenmişti: Samur ve Amber..»
Samur ve amber getirmeyen, ya da göndermeyen her kim olursa, kafasını kestiriyordu!..
Sadrazamlar, Vezirler ve onların buyruğundaki tüm devlet erkânı ve görevliler evleri basarak «samur ve amber araştırıyor, bulduklarını hemen Osmanlı Pâdişâhı Birinci İbrahim'e sunuyorlardı. Samur ve amber adına yürütülen zulüm Anadolu'ya da yayılmış, bu kez bu bahane ile Türkler yine ezilmeye başlanmıştı. Cephelerde sürdürülen savaşlar yenilgilerle son buluyor, düşman donanması Çanakkale Boğazı'nı kapatarak İstanbul'u abluka altına alıyordu. Ne, Pâdişâh İbrahim'i, ne de Valide Sultanları, Vezir ve Vüzerâyı ilgilendiriyordu, bu durum. Esir pazarlarından satın alınmışların doldurduğu Saray ve devlet ve onlardan peydahlanan Osmanlı Pâdişâhları için önemli olan günlük çıkarlar, günlük zevk ve eğlencelerdi. Saray hazinesinin altınla dolu olmasıydı. Saray ve devlet, bu çıkarların, tadılmadık zevklerin sağlanması için var olmuştu!..
«Har vurup harman savrulan» hazinenin bu arada boşalmış olması, İbrahim'i büsbütün delirtti. Bolu

399

PADİŞAH ANALARI

ve dolaylarını bir gözdesine, Niğbolu ve dolaylarını bir başka gözdesine başışlayan İbrahim, Sadrazam Mehmet Paşa'ya şu mektubu yazdı:

«Bre karpuz götlü pezevenk!

Ecdadım, (Medine) ye bunca cevahir ve bunca paha biçilmez değerde mal göndermişlerdir. Tiz, âdemler gönderüp, anda mevcut emval ve cevahiri getir-tesün. Ve illâ gecüktürdüğünde, senin derini soyup içine saman dolduracağımı bilesin.» (*)

Sadrazam Sofu Mehmet Paşa'nın yüzü, Sultan İbrahim'in yazdığı mektubun her satırında pancar gibi kızanyordu. Hemen bir kaç adam bulup Medine'ye yolladı.

Bir yandan da, ne yapıp yapıp Sultan İbrahim'i taht'tan indirme çarelerini düşünüyordu.

Anası, Valide Sultan Mahpeyker Kösem (Anas-tasia) yavaş yavaş oğlu İbrahim'den yüz bulamaz olmuş ve bu durum, Sadrazam'ın kulağına kadar gelmişti.

İlk gözağrısı Rus kızı Nadya (Hatice Turhan Sultan), giderek gözü açılmış ve Valide Sultan Kösem'e iyice karşı çıkmaya ve devleti kendi eline almaya yel-tenir olmuştu. Kösem'in her dediğine o zamana kadar uygunluk gösteren, ne derse yapan İbrahim, artık anasını dinlemez olmuş, ilk gözde karısı Nadya'yı savunmaya ve kendisini Dördüncü Murat gibi, Eski Saray'a göndermekle tehdit etmeğe başlamıştı.

Hatice Turhan Sultan'ın doğurduğu Veliaht Mehmet, altı yaşındaydı; oğlu İbrahim'i alaşağı eder de torunu Mehmet'i taht'a çıkarırsa, Büyük Valide Sultan olarak Pâdişâh adına devleti yönetmek (nâibelik) yet-

(*) Sultan İbrahim'in Hatları, Top. Arş. E. no: 7012.

400

Ülkede zulüm ve cinayet kasırgası estiren İ. Murat

401

PADİŞAH ANALAKI

kişi, yine kendisinin olacaktı. Kendisi hayatta oldukça, Mehmet'in annesi Hatice Turhan Sultan (Nadya) hükümdar nâibesi olamazdı.

Gelenek böyleydi!..
O halde, hilebaz devşirme köle Sadrazam Sofu Mehmet Paşa ile işbirliği yapmalıydı!..

Kanı bozukların egemenliğindeki Osmanlı Sarayının «fitne fesat kazanı» bu türde kaynayıp dururken, her şeyden habersiz bir halde «kadın-samur ve ambar» tutkusunu sürdüren İbrahim, yeni ve büyük derdine çare aramakla meşguldü.

Günde 30-40 kadınla yatan Pâdişâhın erkekliği tükenmişti, çünkü!.. Sarayın altını üstüne getiriyor, devlet erkânına haykırıp duruyordu: - Bre kodoşlar! N'ye ki deva aramazsınız'derdime? Erkekliğim yok olmuştur!.. koynuma kız giren kız çıkmaktadır! Aşıfteler büyü yapmış olalar bana! Tiz f renk hekimlerini bulun., derin (!) hocalar peydah edin., derdime deva bulmazsınız, hilesiz topunuzun kıçına kezzap akıtırım!..

Külâhının üstüne koca bir yeşil sank sarıllı, uzun kumral sakallı, gözleri ışıllı ışıllı parlayan bir hoca getirdiler, Saray'a. Huzur-u Şahane'ye soktular:

- Ne varsa, işte bu âdemde vardır, dediler. (Cinci Hoca) derler adına. Cin tâifesiyle hemhal olmakta üstat bir derin ulemâdır ki, eşi menendi diyar-ı Arap-ta ve Acemde yoktur!

402

PADİŞAH ANALARI

OSMANLI SARAYINDA İLK KEZ BİR TÜRK YER BULUYOR, BU KURNAZ VE AKILLI TÜRK, OSMANLI PÂDİŞÂHINI AVUCUNUN İÇİNDE OYNATIYORDU..

Cinci hoca, ne el, ne etek ve ne de ayak öpmeğe kalkıştı.

Yanındakilere dönüp sertçe çıkıştı:

- Savulun bre âdemler, dedi. Yalnız koyun bizi Hünkârla başbaşa. Ne dikilip duruyorsunuz tepemizde!

Adamlar çekilir çekilmez İbrahim'in yanı başına yürüdü

- Derdini biliriz, dedi. Devasını vermeğe gelmi-şizdir, bilesin. Gelmeden önce, Yıldıznâme'ye bakıp, Cin tâifesiyle de sohbetimiz olmuş, ne olup bittiğini öğrenmişsizdir!..

İbrahim, ağlamaklı bir sesle sordu:

- Yine erkekliğimize kavuşup kızları dul eylemek nasip ola mı, hoca?

- Hele sen şimdi bir yol yere çok! İki diz üstünde ol, ellerini dizlerin üstünde kavuştur!

Sultan İbrahim hayretle baktı, korkusuz hocanın suratına, sonra sertçe konuştu:

- Bre hoca, dedi. Sen ki Âl-i Osman Pâdişâhını dize vardırıp çökertirsin! Bu ne iştir?

Cinci Hoca Hüseyin, göz bebeklerinin üstünde uçuşan kıvılcımları İbrahim'in yüzüne püskürtürmüş gibi başını iki yana silkeleyerek karşılık verdi:

- Bre Hünkâr! dedi. Sen Tann'dan daha mı bü-yüksündür? Okuyup üfleyeceklerim Tann kelâmıdır!

İbrahim karşılık vermeden iki dizi üstüne oturdu, ellerini de hocanın dediği gibi dizlerinin üstüne bıraktı.

403

PADİŞAH ANALARI

- Bre hoca, dedi. Tok sözlüsün anladık., ve illâ sen kulum hangi diyar halkındandır?

- Ben Tann kulu hoca Hüseyin, Kastamonulu bir Türk'üm! dedi.

- Demek, Türksün?

- Beli, Hünkârım.. Türk olduğum için de doğru ve öz konuşurum!

- Çare mukadder midir, acep?

- Onu, Cin taifesi bilir ancak.. Hünkâr irâdesi geçmez onlara!

Şimdi, çağırıp seni yoklatacağız., bir iyi muayene edecekler her bir yerini ve sonra bana söyleyecekler ve devasını bir iyi belletecekler!..

- Ya! Demek, böyle?

- Beli, Hünkâr!

Cinci Hüseyin, cebinden bir kavanoz çıkardı. Kapağını açtı ve başladı bir şeyler okumaya..

İkide bir durup önce elindeki kavanozun içine, sonra da İbrahim'in suratına güçlü ve sıcak nefesini üflüyordu. Yerde, kalın Buhara halısının üstünde karşılıklı, diz dize oturmuşlardı.

Hoca, Osmanlı Pâdişâhının iki omuzunu avuçla^ mış, var gücü ile sıkıyor, zencefil kokulu sıcak nefesini güçlü güçlü uf urup duruyordu, İbrahim'in suratına.

Kırk bir kez okuyup üfledikten sonra Cinci hoca, başını göğsü üstüne düşürüp gözlerini kapadı. Bir süre sonra çırpınıp haykırmaya başladı:

– Medet bre Tâife-i Cin! Medet ola! Yar ola! Deva bula!
Gene göğsünün üstüne düşürdü, kafasını. Sustu, öyle kaldı.
Osmanlı Pâdişâhı tir tir titriyor, yerinden kıpırda-yamıyordu.

404

PADİŞAH ANALARI

ö Hoca'nın güçlü sesiyle irkildi, neden sonra.. ' <

– Ve illâ deva! Ve illâ deva! diye haykırıyordu. Cinci Hoca..

İçine üfleyip durduğu boş kavanozu, İbrahim'in tam gözlerini yumduğu sırada cebine sokup, cübbe-sinin altındaki dolu kavanozu eline almıştı.

Kavanozu İbrahim'e uzattı:

– Mübarek tâife-i Cin, dedi. Doldurup sana gönderdiler bu nesneyi! Ye! Kaşık kaşık ye! Ve illâ kimse görmeden ye! Öyle dediler. Gösterir veya sırrı ifşa eylersen, tılsım bozulacak, bilesin! Boşken kendi kendine dolan (!) kavanoza hayretle baka kaldı, İbrahim. Hoca'nın elinden kavanozu kaptı. Kaşık yerine parmağını daldırarak yemeğe başladı.

Yedikçe yiyesi geliyordu..

Cinci, Saraya çağrıldığında hazırlamıştı, bu kuvvet macununu! İçinde misk ve amberle karıştırılmış elli çeşit kök ve tohum vardı; bunların hepsi balla yoğrulmuştu, üstelik!... O, bu macunla şimdiye kadar nice kadın düşkünü, çaptan düşmüş vezir vüzerâyı ilk gençlik çağlarına döndürmeği başarmıştı.

Macunun, İbrahim'e de yeterince güç vereceğini iyi biliyordu. Göz ucuyla İbrahim'e baktı. Osmanlı Pâdişâhı dolu kavanozun içini parmaklaya parmak-laya bitirmiş, yarıya dek ağzının içine soktuğu işaret parmağını yalıyordu, şimdi.

Cinci Hüseyin, ermişliğim kanıtlamak için bir kez daha korkusuz ve tokça sesiyle:

– Hiç durma! dedi. Var git halvet ol dilediğin hâtûnla!

– Heman mı hoca? Yüzüm kızarmaya? , , .«

PADİŞAH ANALARI

– Kulağıma fısılayıp durur Cin taifesi., tamam '] eylemiş olalar gücünü ve de erkekliğini!

İbrahim ayağa fırladı, altın kakma yıldızlarla bezekli kapıya yöneldi. Çıkacakken durdu; hocadan yana döndürdü kafasını:

– Baka hoca, dedi. Gücüm gelmiştir öyle mi?

– Git bre Hünkâr! diye çıkıştı, Cinci. Ne duymuş-sak Cin taifesinden, işte anı söyleriz sana., var git, sen gelene değin ben de ecinnilerimle sohbet eylerim şuracıkta ve illâ sana güç vermelerini söylerim, gücendirmezler beni, bilirim.

– Eyi, bre namlı koca Türk! Bir yerciğe ayrılma, gelirim şimdi. İbrahim, altın sırma işlemeli entarisini savurarak çıktı, gitti. Cinci, cübbesinin altından bir dolu kavanoz daha çıkardı, yanı basma koydu. Belindeki kuşağının arasından her tanesi ceviz büyüklüğündeki en iyi cins kehribar teşbihini çekip, şakır şakır birbiri üstüne düşürmeğe başladı, san teşbih tanelerini. Gözlerini yumdu. Bir gören ya da güzetleyen olur diyerek ününe yaraşır biçimde bir ileri bir geri sallanarak hafif bir sesle, bir şeyler okuyup üflüyor ve arada bir yüksek sesle birileriyle kavga edermiş gibi yapıyordu.

Neden sonra, yanı başında top gibi patlayan bir sesle irkilip sıçradı:

– Bre koca kavuk! Dile benden, ne dilersen?

Osmanlı Pâdişâhı İbrahim'di bu! Hiç istifini bozmadan yüzüne baktı, İbrahim'in. Yüzü al al, gözleri ıslıl ısıldı, Pâdişâhın. «Tamam, işler yolunda..» diye geçirdi içinden.

•– Hele gözün aydın ola, Hünkâr! dedi, bilgiç .•]

büğüç. •

.

İbrahim:

- Bre alnından öpmeliyim seni, hoca! İki hâtûn haklamışım şunca kısa zamanda! Sen, gökten mi in-miştindir, nedir? Şimdi, de bana bakalım, ne dilersin?

Cinci, şöyle bir düşündü. Yüreğinde yatan ve ni-oşdır sabredip bekleyen bir muradı vardı. O iri iri ak sarıklı, kara cübbeli, burunlan havada, «Ulemâ» geçinen «medrese-i ulûm» hocalarına nisbet olsun, onları çatır çatır çatlatmak için aradığı fırsat nihayet gelip çatmıştı, işte.

- Hünkârım., dedi. Madem ruhsat verdin ben de söylerim. Bana, muteber bir medresede, muteber bir müderrislik (Profesörlük) verirsen, bir nebze faydam dokunur, irşada muhtaç bunca talebeye..

- Baka sen, dedi şunun düşündüğüne! Sultan Birinci İbrahim, verdim gitti, bre hoca! Başka ne dilersin?

- Eh., dedi, Cinsi. Biraz da dünyalık akçe (altın para) ihsan eylersen, dörtbaşı mâmur olurum!..

- O da hazır., başka?

- Yeter, Hünkârım..

- Baka, hele., sen bana yokolup gitmiş en değerli erkekliğimi geri vermişsin., ben sana daha ne verdim ki? Yetmez, sana (Galata Kadılığı) m da verdim. Ve de bir yalı ve bir konak verdim. Gönlün hoş mudur? Dur, hele., unuturdum az kalsın, sana on tane ahu bakışlı, sedef tenli ve körpecik nazenin taze cârîye verdim!

- Aman, Hünkârım., bunca ihsan bana çokça gelir!..

İbrahim el çırpıtı, koşup gelenlere avaz avaz bağırarak:

- Bre koca göt pezevenkler, ne durursuz? dedi.

O mendebur defterdarı sırtlayıp getüresüz! Tiz olasız! Ağzımızdan her ne çıkmışsa, bittemam kayıt görüp virile!

- Emr-ü ferman zat-ı haşmet penanındır, Sultanımız!..

Cinci Hüseyin'e döndü, yeniden:

- Seni her dâim ve de hiç bir kimesneye danışmana gerek olmaksızın burda olmanı isteriz, hoca!

Cinci, tam sırasındır, diyerek, ikinci kavanozu uzattı İbrahim'e:

- Sen halvetteyken, getirdiler. Hünkârım. Ve illâ eksik etmeyip dâim getiresiz, dedim. Madem sen öyle istersin, bize de öyle yapmak gerektir, dediler.

İbrahim, boynuna sarıldı, Cinci'nin. Sakallarını, bıyıklarını öptü şapur şapur.

O günü izleyen tüm gün ve geceler boyunca, Osmanlı Sarayında alışıla gelen cümbüş yeniden başladı. Fıskiyelerinden renk renk sular püsküren havuzlarda «binbir gece» masallarının gerçeği yaşanıyordu, yeniden. Kara, esmer, kumral, sarışın bir yığın genç kız, anadan doğma çıplak soyunup birbirleriyle cilveleşerek, kuğular örneği havuza dalıp çıkıyor, kimileri, ülkelerinin değişik oyunlarını kalçalarını kıvıra kıvıra oynuyorlardı.

İbrahim, dişiliğini en gıcıklayıcı, ya da büyüleyici biçimde ortaya koyan kızın bileğine yapışarak perdenin ardına çekerek hemen oracıkta ona sahip oluyordu.

Bir sürü aylar geçti aradoot.. >, , , , *>

İNDİRDİLER!..

Yıl, 1648'di..

18. Osmanlı Pâdişâhı Birinci İbrahim, 8 yıldır Osmanlı taht'ının saltanatını sürüyordu. 32 yaşındaydı, henüz. Ama, anası Anastasia'ya (Mahpeyker Kösem Sultan) yüz çevirip karşı koymaya, başladığından bu yan, gizliden gizliye düzenlenen bir oyun, Osmanlı Sarayında bir kez daha sahneye konuyordu.

8 Ağustos 1648 günü, devleti ve taht'ı çoktan avu-cunun içine alıp egemen olmuş olan Valide Sultan Mahpeyker Kösem (Anastasia)nın buyruğu ile en başta zenci Kızlarağası ve onun ardından Şeyhülislâm ve en arkada Yeniçeri ağası ansızın Sultan İbrahim'in karşısına dikildiler.

Arkalarında bir sürü baldın çıplak Saray bostancısı cellatlar sıralanmıştı.

– Kısmet bu kadarmış, devletlü! dedi, Yeniçeri ağası Bulgar devşirmesi, korkusuz ve saygısızca. Seni taht'tan indirmeğe geldik! Millet seni istemezmiş.. hakkında fetva var!

İbrahim, ilkin şaşkın şaşkın baktı her birinin suratına, sonra birden olanca gücüyle haykırdı:

– Ulan pezevenkler! Hangi millet? Ne milleti, ulan? Sizmisiz yoksa millet? Sen, ulan Bulgar dölü kölem Yeniçeri ağası! Tafirasını sürdüğün Ocağa seni ben «baş» eylemedim mi?

– Beli, Hünkârım., senin, kulun ve de çırağınım! Amma, (yanındakileri gösterdi parmağıyla) cümlesi ittifak edip seni taht'tan indirir, oğlun Mehmet'i taht'a çıkarırlar. Benim elimden ne gelir?

İbrahim, Kızlar ağasına döndü:

409

Topkapı Sarayı Harem'inin cariyeler bölümü..

•410

PADİŞAH ANALARI

– Ulan kara derili, kara yürekli pezevenk! Seni Kızlarağası eyleyen, bunca nimeti sana ihsan eden ben değil miyim?

Sudanlı zenci Haremağası, incecik sesiyle karşılık verdi:

– Ben ne diyeyim? Fetva var, Hünkârım! İbrahim, bir ayağını yere vura vura haykırdı:

, – Ulan kansız kodoşlar! Devlet size mi kaldı? Ben Pâdişâh değil miyim? Siz mi çıkardınız beni Âl-i Osman taht'ına? Beni nasıl mdirirmişsiz? Daha 6 yaşında var yok sübyan oğlumu nasıl Padişah eylersiz? Bildiğiniz gibi at oynatmaya mı? Nerde o anam olacak kan? Ya, oğlum Mehmet'in anası ne der bu işe? Zenci Haremağası cırlak sesiyle karşılık verdi:

– Büyük ve küçük Valide Sultanlar da böyle münasip görürler, Hünkârım..

İbrahim'in renginin alı uçtu, sapsarı kesildi.

– Demek o kahpe dölleri de böyle ister, ha? •'

– Beli devletlü...

Ak kavuklu Şeyhülislâm'a döndü, Sultan İbrahim :

– A, sarığı boynuna dolanası koca deyyus! diye haykırdı. Bre Arnavut Abdürrahim! Seni, ben Şeyhülislâm eylemedim mi? Nasıl, fetva vermeğe yeltenür-sün, bre zındık?

Şeyhülislâm Abdürrahim başını iki yana salladı:

– Beni, dedi. Cenab-ı Mevlâ getirdi bu makama! İbrahim, buz gibi sıırttı.

– Bre deyyuslar! dedi. Gelip geçen Osmanoğul-ları'nın ne bok yediklerini bilmezliği değil midir, Cenab-ı Mevlâ'nın bu belâları yağdırmasına sebep? Sen gibi Arnavutları, şu kara derili gibi soysuzları ve şu Yeniçeri ağası gibi Bulgar tohumlarını âdemden sayıp
411

PADİŞAH ANALARI

ellerine devleti ve de kellelerimizi verip hayır beklemek gafletine karşı Cenab-ı Mevlâ elbet gazaba gelip, bize lâıyk olduğumuz cezayı verecekti! Karı diye evlât paydahladığımız, anadır diye bağrımıza bastığımız diyar-ı Rum yosmaları sizlerle bir olup fitne fesat kaynatırsa, n'eye şaşmalı?

Üçyüzelli yıldan bu yana ilk kez bir Osmanlı Pâdişâhı en acı gerçeği kavramıştı. Üstelik, apaçık dile getirmiş oluyordu.

İlk tokatı Şeyhülislâm'ın suratına patlattı. Sonra Kızlarağasma ve onun yanında duran Yeniçeri ağasının suratına. Göğüslerinden iteledi.

– Bre yıkılın karşımdan! diye haykırdı. Gidinin deyyusları., pezevenkler!

Şeyhülislâm, kapı önünde bekleyen bostancılara seslendi:

– Fetva üzre alasız devletlu'yu! Götürüp bir eyi ve de muhkem kapatasız!

Bir kaç dakika öncesine değin eteği ve ayakları öpülen, verdiği ölüm fermanlarına boyun eğilip yerine getirilen, bastığı yerlerde secdeye varılan, «kulun, kurbanımız, Sultanımız»; denilen Osmanlı Pâdişâhı İbrahim'in üstüne, şimdi fütursuzca saldırdılar. Cellat bostancılar; kollarına, ayaklarına yapışıp havaya kaldırarak sırtlayıp çıkardılar odadan dışarı..

İbrahim çırpınıyor, ellerinden kurtulmak için umutsuzca çaba harcıyordu. Bir yandan da, Topkapı Sarayının her bir yöresinde yankılanan güçlü sesiyle haykırıyordu:

– Ulan., bunca nimet, bunca devlet verdiklerim neredesiniz? Bir Osmanlı Pâdişâhına, görmezmişiz, duy-jnazmışız neler edilir?

Y

Kim, kime'ydi.. sağır ve dilsiz Osmanlı Saraymdal.

412

PADİŞAH ANALARI

Gününü gün edenlerin barınağında, binbir diyardan devşirilmişlerin insan panayırında, kim,, kimi kendinden sayıp, imdada koşacaktı? İçinde, onbinlerce yabancı soydan devşirilmiş, tutsak kölelikten zevk ve saltanatın zirvesine tırmanmış zıpçıktıların yaşadığı sarayın loş koridorlarında kimsecikler yoktu.

Herkes bir yana kaçışmıştı. Çıt yoktu, ortalıkta.

İbrahim'i, Sarayın bodrumunda, bir zindana kapattılar. Zindanın demir çubuklu kapısının önüne duvar ördüler.

Sahipsiz, güvencesiz, koruyucusuz, yapayalnız bir adamdı, artık, OL Bir saat öncesine kadar, her buyruğu uygulanan, koca İmparator, şimdi, «kölelerin kölesi» olmuştu!..

Gür ve güçlü sesiyle haykırıyor, feryat ediyor, imdadına geleceğim umduğu birilerini çağırarak hıçkı-ra hıčkıra ağlıyordu!..

Sarayı çınlatan haykırışlarına dayanamayanlar, yalnızca, zenci haremağaları ve Enderun ağası idi..

İbrahim'in yanına kapatılan iki cariye de feryat ediyordu..

Sarayın içinde «korku ve yas» birbirine karışmıştı. Birileri yüksek sesle yakınmaya başladılar.

– Bu ne maslahattır? diyorlardı. Bir Padişahı zi-şân, göz göre göre ve diri diri mezara gömülür? Osmanlı taht'ına, 6 yaşında bir sabi (çocuk) oturtulur. Ne dururuz? Heman ittifak idip (birleşip) Sultanımızı kurtarıp taht'ına çıkaralım!

Öte yanda, Şeyhülislâm'ı avucunun içine almış olan Valide Sultan Anastasya ve İbrahim'in karılarından Rus kızı Nadya (Hatice Turhan Sultan), Şeyhülislâm Arnavut Abdürrahim'e haber saldılar: İbra-

413

PADİŞAH ANALARI

him'in oğlu, 6 yaşındaki) Mehmet), babasının öldürülmesine «ferman» çıkartmıştır! Sen de dahi «fetva» m ver. Tiz davranıp icabını göreler! dediler. Ve, o iki kadının dediği olacaktı!..

414

Birinci İbrahim'in kızı Beyhan (Sultan)

415

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ MEHMET DÖNEMİ (1648-1687)

KÖLELER DEVLETİ OSMANLI İMPARATORLUĞU İDİ, BU! VALİDE SULTAN, HANIM SULTAN'LA BİR OLMUŞ-, TAHTINDAN İNDİRİP ZİNDANA KAPATTIKLARI PADİŞAHIN BİR AN ÖNCE ÖLDÜRÜLMESİNİ İSTİYORLARDI.

6 yaşındaki Mehmet, Padişah oldu!..

f

On gün önce taht'mdan indirilerek zindana kapatılan Sultan İbrahim'in bir an önce öldürülmesini isteyen anası, Mahpeyker Kösem Sultan (gerçek adıyla; Anastasia), ve karısı Hatice Turhan Sultan (gerçek adıyla: Nadya), Şeyhülislâm Abdürrahim'i sıkıştırıyorlardı.

– Rahat uyku uyuyamaz olmuşuzdur, bilesin Hoca! diyorlardı. Bir an önce işini bitirmek gerek.. Şeyhülislâm Arnavut Hoca Abdürrahim : –• Yook, bre sultanlar! diye karşılık veriyordu, ben var iken olmaz

hiç bir şey! Neden dersez (derseniz), zindanının kapısını söktürmüş ve dahi taş duvar ördürmüşüm.. dört duvar taştır ve de pencere-sizdir. Nasıl çıkar içinden? Yok, yok., ne bir sinek girer içeri, ne bir sinek çıkar dışanL: ; ^ f ^1 (v.^; , |

417

»J PADİŞAH ANALARI i 'i
Valide Sultan Mahpeyker Kösem'in içi yine de rahat değildi.
- İyi söylersin, güzel söylersin hoca, amma bizim korkumuz ondan değildir; bizim korkumuz, bir fattan kişi peydah olup, oğlum İbrahim'i zindandan halas edip taht'ına sahip kılmasıdır ki, ol zaman, cümlemizin kellesi koparılır, diyedir. Anladın mı, Arnavutzade Hoca Abdürrahim?

- Bir eyi anlamışım Sultanım, velâkin ben, hocaların hocası Arnavut Abdürrahim var iken olmaz böyle bir düzenbazlık..

Bu kez, Sultan İbrahim'in karısı (Hatice Turhan Sultan) diye anılan Rua kızı Nadya konuştu:

- Sen hele bir yana dur, dedi, yüksek sesle, biz ne dersek o olur, bildin mi hoca? Sen var git, Sultan İbrahim'in hemen katli gerektir, (fetva) sim yaz ve dahi getir, biz de oğlum Mehmet'in eline mühürü Hümâyunu virip bir eyi mühürletelim ve dahi Bostancıbaşı'-ya iletip İbrahim'in işini bitirtelim!..

Arnavut Şeyhülislâm Abdürrahim iki kat eğilerek Hanım Sultanları etekledi, geri geri yürüyerek dışan çıktı.

Şeyhülislâm, (Divân-ı Hümâyun) a koştı. Hiç kimsenin bir soru sormasına fırsat vermeden haykırdı:

- Sultan İbrahim öldürülüp ortadan kaldırılmadıkça, Al-i Osman ülkesinde nizam-ı âlem olmaz! Ol sebeble, ben fetvâ'mı yazıp, Pâdişâhımız Efendimiz Sultan Mehmed-i Râbi (Dördüncü Mehmet) Hazretlerine irsal eyledim!..

Divan-ı Hümâyun üyeleri, kavuklu kafalannı ağır ağır öne doğru salladılar. Bu divân, Pâdişâh adına devleti yönetenlerin Meclisi idi. Devlet, ülke ve İmparatorluğu meydana getiren tüm Eyâletler, ve..

418

PADİŞAH ANALARI

tutsak Türk ulusu ve dönmelerle devşirmelerden meydana getirilmiş Osmanlı toplumu, işte., bunların yönetimindeydi.

Ya, bunlar kimdi?

Bunlar, Osmanlı Sarayının (İç-oğlanları) idiler.

Her biri dünyanın dört bir köşesinden kimi parayla, kimi savaş sonralarında tutsak alınarak Osmanlı sarayına kapılanmış yabancı soylu frenk dölü kölelerdi.

(Enderun-u Hümâyun) denilen -Türk soyundan olanlara yasak- ocakta, Osmanlı devlet adamı olmak üzere, sadece Osmanlıca konuşma belletilmişti, bunlara..

Gelip geçmiş ve geçecek bütün Sadrazamlar bunlardandı. Vezirler, bunlardandı. Zavallı halkın gözünde hâlâ bir soyluluk simgesi gibi anılan tüm (Osmanlı Paşaları) bunlardandı. Deniz kuvvetleri komutanları bunlardandı. Kara kuvvetleri komutanları bunlardandı. Türklerin savaşarak can verdikleri Osmanlı ordularının bütün subayları bunlardandı. Şeyhülislâmlar, (Kadı) denilen yargıçlar bunlardandı. Beylerbeyleri, Sancakbeyleri, Derebeyleri, Subaşılıarı, Zaptiye Nazırları bunlardandı.

Ülkenin nimetlerini, servetlerini, Türklerin kan ve can karşılığında zaptettikleri yabancı ülkelerden ele geçirilen ganimetleri, çağın kültür, eğitim ve uygarlığını paylaşanlar, işte bunlardı..

6 yaşındaki Dördüncü Mehmet'e:

- Baban Sultan İbrahim'i öldürmek gerek., sen' onu öldürtmezsen, o seni öldürür, diyenler; «bas şuracığa mühürü hümâyununu oğlum» diyerek bileğinden tutup ferman'a mühür bastıranlar, yine bunlardandı.

PADİŞAH ANALARI

İbrahim'in boynuna yağlı kement atıp onu boğanlar, Genç Osman'ın önce ırzına geçip sonra öldürenler, bunlardandı. Bütün bir sarayı ve giderek bütün bir ülkeyi «insan panayırı» ve «kan bulamacı» durumuna

getirenler, hep bunlardı, bunlardandı.

Şimdi, Osmanlı taht'mda: 6 yaşında bir çocuk oturuyordu. 19. Osmanlı Pâdişâhı Dördüncü Mehmet, diyorlardı O'na..

Gerçekten «hüküm» yürütüp saltanat sürenlerse: Büyük anne (Mahpeyker Valide Kösem Sultan) adı ile ünlü Anastasia ile, anne (Hatice Turhan Sultan) adı ile anılan Nadya idi!..

Anadolu Türklerinin yeni bir başkaldırısı, bu sırada başladı. Dönme ve devşirmelerin acımasız yönetiminde ezilen ve kahrolan Türkler, umutsuz başkaldırılarına bir yenisini daha ekliyorlardı.

«Osmanlının boynumuza doladığı bu tutsaklık zincirini kırmadıkça, zulümden kurtuluşumuz olamaz» diyen korkusuz kişilerin ardına takılanlar, dere-beğlerine, sancakbeğlerine meydan okuyarak Başkent istanbul üzerine yürüyorlardı.

Türklerin genç ve güçlüleri, her zaman olduğunca yine ülke dışı savaflara sürülmüştü.

Venedik savaşının en ön saflarında, dönüşü olmayan bir savaşa sokulmuşlardı. Geride, ancak dağlara kaçıp saklananlarla, yaşlı adamlar, kadınlar ve çocuklar bırakılmışlardı.

Ama yine de, İstanbul üstüne yürüyerek Osmanlı boyunduruğunu kırmaya girişenlerin sayısı yüzbini aşıyordu. Ne var ki, savaş taktiğinden, güçlü silahlardan yoksundular.

420

PADİŞAH ANALARI

- Artık yeter olsun çektiklerimiz, Osmanoğulla-n'ndan!. Ölüm, bir ölüm! Zaten yaşamıyoruz ki! diyenler, devletin kuruluşundan başlayarak 350 yıldan beri devletin dışında bırakılarak, rumların, Sırpların, arap ve acem soyluların, bütün yabancı frenk döllerinin ayaklarının altında ezildikçe ezilen, sömürülen, tutsak aldıklarına tutsak edilen, kölelere kölelik etmeğe mahkûm olmuş Öztürklerdi.

Bu ulusal varlık, Osmanlı'dan çok önce Anadolu'yu yurt tutmuş ve bu topraklar üzerinde irili ufaklı kara ve deniz devletleri kurmuştu. Osmanlı'nın kozmopolit devlet yapısının çarkının dişlileri arasında ezilen ise, yalnızca, işte bu Öz-türkler olmuştu.

Osmanlı devletine başkaldıran isyancı Türkler, Üsküdar ve Çamlıca sırtlarına yayıldılar.

İlkin, devşirme devlet erkânı ve ardından Saray, korku ile irkildiler. Olayları daha yakından izleme, gereğini duydular.

- Bu gürültü ne ola ki? diyorlardı. Bir yandan ; da taht, saltanat tutkusu ve can korkusu ile herkes birbirini suçluyordu.

Bir yandan ağlaşıyor, bir yandan da ne yapmaları gerektiğini birbirlerine soruyorlardı.

Padişah adına hüküm yürütmeğe yetkili Büyük Valide Sultan çabuk toparladı kendini; Vezir-Vüzerâyı Saray'a çağırarak karşısında sıraya dizdi. Bir ayağını yere vura vura haykırdı:

- Baka, Paşalar! Bu nasıl iştir? Konaklarınızda keyif çatıp çubuk tüttürsüz, civanlar ve huriler içre üryan olup cennet misâli hem hâl olursuz.. amma, cümle nimeti sizlere bahşeyleyen Âl-i Osman taht'ına bigâne kalırsız! Deyin bana şimdiii.. bu nasıl iştir?

421

PADİŞAH ANALARI

Kökleri bir türlü kazınıp tüketilmeyen âsi Türkler, Âl-i Osman'ın Payitahtını kuşatmış ve illâ Üsküdar'a değin varmalarına seyirci kalınmıştır! Bu nasıl iştir? Sizler uyurmusuz?

Enderûn-u Hümâyun yetiştirmesi devşirme köle Sadrazam Mehmet Paşa:

- Sultanımız.. Efendimiz, dedi. Kulunuz ilk tedbir olarak...

Büyük Valide Sultan bir kolunu kaldırıp Sadrazamı susturdu.

- Sus, bre ^ Paşa! diye haykırdı. Ruhsat verdim mi ki konuşmağa yeltenirsiniz? Senin tedbirinden ne ola? Asiler varana değin uyumuşsuz, şimdi tedbirden dem vurursuz!

Yeniçeri ağasına döndü:

- Baka ağa, dedi. Tüm yaya ve de atlı kapı-kul-lanm (Yeniçeriler ve Sipahiler) dirayet üzre âsi Türklere karşı çıkanla ve cümlesi kılıçtan geçirilip tüketile! Cümlesinin kelleri dağ misâli birbiri üstüne yığılıp bize gösterile!

- Emrü ferman Sultanımındır!
- Cümle kapı kullanma diyemez ki, gayretleri her zaman olduğunca bittemam altunla mükâfatlandınla-caktır!
- Yeniçeri ve Sipahi kullarınıza müjdelerim, Sultanım.
- Ve yine Kapı kullarıma diyemez ki, hafezen Allah (Tanrı korusun) göstermesin) en baş düşmanımız Türkler tizden yok edilemez, Pâyıtaht'a ulaşırlarsa birimizin canını tende (sağ) komazlar! Bunu böyle bileler ve de öyle davranalar!

;

Yeniçeri ağası yere kapandı, Büyük Valide Sultan Anastasia'nın ayaklarını öptü.

t

422

Müslüman halkın gözünü boyamak için özellikle İstanbul, Edirne ve Bursa illerinde, Ermeni kökenli ustalara birbiri ardına camiler, mescitler, türbeler yaptırılıyordu.

•V»:-

423

K

PADİŞAH ANALARI

- Haydi, göreyim sizi., cümleiniz baş başa virip irâdem üzre tedbir yürütesiz!

Her biri bir başka yabancı diyardan, bir başka yabancı ırktan devşirilerek soysuzlar ordusunu meydana getiren Yeniçeriler ve Sipahiler, Üsküdar ve dolaylarına. Çamlıca sırtlarına kadar yayılan Türkler üstüne saldırıya geçirildi.

Başsız, silâhsız Türk birlikleri kısa sürede bozguna uğradı. Geceleri yön değiştirip kaçabilenler kurtulabili-yordu, sadece. Geri kalıp direnenler, kaçamayanlar, her ne olursa olsun savaşı sürdürmek isteyen Türkler, yığın yığın pusulara düşürülerek kılıçtan geçiriliyorlardı.

Frenk dölü Osmanoğulları'nın, taht ve saltanat yöresinde çöreklenmiş frenk dölü Sadrazamların, Saray ve Ocak ağalarının gözleri aydın olsundu!..

Büyük Valide Sultan Rum Anastasia'nın buyru-ğınca, yüz bini aşkın Türk kuvvetlerinin dörtte üçü kesilip doğranmıştı. Üsküdar'dan başlayarak Anadolu'nun içlerine kadar öldürülen Türklerin cesetleri gerçekten dağ örneği yığılmıştı.

Türk isyanı bastırılarak güvence sağlandıktan sonra iki Valide Sultan yeniden birbirine düşman kesildi. Altın para ve mücevher karşılığında büyük ve yetkili makamları diledikleri kişilere satıyor, ama yine de birbirlerini çekemiyorlardı.

Ne var ki, Osmanlı Sarayının en yetkili baş'ı, zenci Kızlarağası idi. Bu kara derili ağa'yı Hatice Turhan Sultan elde etmiş, dilediğinde Kösem'i ortadan kaldırmasına yardımcı olacak duruma getirmişti. Dördüncü Mehmet'in 8 yaşını doldurduğu 2 Eylül 1650 gecesi, Hatice Turhan Sultan'ın buyruğu ve Kız-

424

U.

PADİŞAH ANALARI

lar ağasının yardımı ile, Sarayın sağır ve dilsiz cellâtları, Büyük Valide Sultan Kösem'i apansız bastırarak boğdular.

Hatice Turhan, Kösem'in dairesine koşarak her şeyine el koydu. 20 sandık dolusu altın, 12 sandık dolusu mücevher kalmıştı, Kösem Anastasia'dan..

Bir sandık altınla, bir sandık mücevheri Kızıar-ağasına verdi, Pâdişâh anası Rus kızı Nadya (Hatice Turhan Sultan) L

Artık, Rus kızı Hatice Turhan Sultan'ın egemenliği başlamış oluyordu. Oğlunun eğlenmesini, vakit geçirmesini sağlamak için de «av partileri» düzenliyor, Vezirleri yanına katarak avlanmaya gönderiyordu.

14 yaşına girdiğinde, anası Hatice Turhan Sultan, harem en güzel cariyesini kendi eliyle seçerek oğlunun koynuna koydu. (Evemia) adında bir Rum kızıydı, bu. Bir yıl sonra ilk çocuğu Mustafa'yı

doğurduğunda, (Emetullâh Gülnûş Sultan) adını taktılar. Daha sonra bir oğlan daha getirdi dünyaya; Ahmet adını koydular. Bu oğlanların ikisi de, gelecekte Osmanlı Pâdişâhı olarak taht'a çıkacaklardı. Yıllar, hızla geçip gitti. Çocuk Pâdişâh Dördüncü Mehmet'in anası ve devletin gerçek sahibi ve yöneticisi Valide Sultan (Hatice Turhan), biraz da keyfince yaşamak istiyordu, artık, Milyonca altını, sandıklar dolusu mücevheri vardı. Henüz 29 yaşındaydı. Gece ve gündüz koca İmparatorluğun yönetimini elinde tutmaktan yorulmuştu da. Öyle bir Sadrazam istiyordu ki, oğlunun taht ve saltanatına ve kendi egemenliğine gölge düşürecek,

425

PADİŞAH ANALARI

güvencesini sarsacak kişiliği olmasındı!..

Böyle birini buldular, Valide Sultan Hatice Turhan'a. 80 yaşında bir kocamış Arnavut devşirmesiydi, buldukları adam!.. Arnavutlukta, (Rodnik) köyünde doğmuştu. Osmanlı tutsağı kul-kölelerinden (Mehmet) adında biriydi. (*) Pâdişâh anası ve Pâdişâh nâibesi Hatice Turhan Sultan, huzuruna getirilen bu kocamış Arnavut'la bir kaç dakika sohbetten sonra, aradığının işte böyle biri olduğunu kendi içinden geçirdi.

– Baka, efendi., dedi, Hatice Turhan Sultan, Arnavut Mehmet'e. Sohbetinden memnun olmuşuzdur; sen gibi bir nâdir kimesneden Al-i Osman devleti fayda görür deriz. Paşalık rütbesiyle taltif eder ve Vezir-i âzam eyleriz. Ve illâ., sıdk-u sadakattan fariğ olmayasız! Al, mührümüzü., bizi rahat ve huzur içre koyup cümle fesada nihayet veresiz.

Arnavut Mehmet'in kafasına hiç umulmadık bir zamanda devlet kuşu konmuştu. Valide Sultanın ayaklarına kapandı; eteğini, bastığı yeri öptü, ayağa, fırladı. Geri geri yürüyerek odadan çıkarken bir yandan da Arnavut şivesiyle bir şeyler mırıldanıyordu.

Arnavut Mehmet'in Sadrazamlığa atanmış olma sı, adında da bir değişiklik yapılmasına yol açtı. (Köprülü Mehmet Paşa) oluverdi birdenbire!..

Arnavutlukta tutsak alındıktan sonra, Samsun'un (Vezirköprü) kasabasında bir süre bahçıvanlık yaparak yaşamını sürdürmüştü.

Osmanlı tarihinde (Köprülüler dönemi - Köprülü- (*) Okul kitaplarında, siyasal tarihlerde hâlâ övgü ile adı geçen (Köprülü Mehmet Paşa) işte bu cahil Arnavut, devşirme idi.

(Yazar'm notu)

426

PADİŞAH ANALARI

ler saltanatı) diye anılan, 27 yıl süreli yeni bir dönem başlamış oluyordu böylelikle..

Oysa Osmanlı devletinde ilk kez bir Arnavut Sadrazam oluyor değildi. Yüzlerce yıl içinde ellerine devlet, ülke ve millet teslim edilen Sadrazamın dörtte üçü, Arnavut tutsak-kölelerdi. Geri kalanları: Bum, Sırp, Bulgar, Hırvat, Arap, Gürcü, Rus, İtalyan ve Fransız gibi satın alınmış, tutsak edilmiş «iç-oğlan-lar» di.

Arnavut Mehmet (Köprülü Mehmet Paşa), 5 yıl hüküm sürebildi. Ama, bu beş yıl içinde on binden çok kişiyi öldürttü. Onun ardından 25 yaşındaki oğlu Ahmet'i, (Köprülü Zade Fazıl Ahmet Paşa) unvanı ile Sadrazamlığa getirildi.

15 yıl Hatice Turhan'la birlikte devleti yöneten Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, eceliyle öldü. Oysa, Dördüncü Mehmet'in Pâdişâh görüldüğü yıllar içinde Köprülüler dışında kalan 16 Sadrazamdan 7'si, Valide Sultanın buyruğu ile boğdurularak öldürülmüştü.

Bütün bu işler olup biterken yine altın, yine kadın, yine oğlan ve yine yeni ülkeler haracı uğruna dört bir yanda savaşlar sürdürülüyor; zulümden, sefaletten ve cehaletten başka bir şey vermeyen Osman-oğulları egemenliği için zorla cephelere sürülen Türkler, Rus, Sırp, Avusturya, Venedik, Polonya ve Girit savaşlarında kırdırılıyorlardı. Dördüncü Mehmet, Ordunun moral gücünü yükseltmek için kendisinin de katılmasını ısrarla isteyen Sadrazam Kara Mustafa Paşa'mn bu arzusuna

karşı koyamayarak, göstermelik olarak Belgrat seferine çık-, ma zorunda kaldı.

Ne var ki ilerleyen düşman ordusunun top sesle-*

'

' 427'

PADİŞAH ANALARI

rinden fena halde ürken Osmanlı Pâdişâhı atma atlayarak:

- Kullarım, yürüyün! dedi. Bize gerek yok bu mu-harebe yerinde., biz olmadan da asker kullarım dövüşür bir ey i!..

Atlı Yeniçerilerin bir bölüğünü yanına alarak istanbul'a doğru kaçtı. Yıl, 1683'tü..

istanbul'a varır varmaz bir «av seferi» düzenleyerek (Istranca) ormanına avlanmaya gitti!..

Tanrı'ya; ruh ve vicdana, akıl ve idrâke, ulus bilincine, insanı insan yapan her bir olguya ve özdeğer-lere sırtını dönmüş bir avuç soysuz ve bir avuç Türk düşmanı devşirme köle elindeki devlet, ülke ve millet; daha beter, daha karanlık bir sona doğru hızla koşturulup duruyordu.

Yıl, 1687'ydi.

Osmanlı Pâdişâhı Avcı Mehmet (Dördüncü Mehmet) , 39 yıldır saltanat sürüyordu. 45 yaşındaydı. Yeni bir av partisine hazırlandığı günün sabahında, Zenci Haremağası Ali, ardında bir sürü bostancı ile karşısına dikiliverdi, Dördüncü Mehmet'in..

Korkusuz, saygısız cırlak sesi çın çın öttü koca odanın içinde; avuçlarını birbirine vurup şaklattı, Zenci ağa:

- Saltanat bitti! Taht'tan indiririz seni, fetva var! Haydi, yürü! Karşı koymaya kalkışma sakın, kellenden de olursun, hele bilmiş ol! dedi.

Ağzı açık, kala kalmıştı Dördüncü Mehmet! Her yanı ürperdi korkudan; sakalı bıyığı titriyordu. Karşısında duran ak gözlü zencinin sırttan kara suratına baktı ilkin, sonra kapıya döndürdü gözlerini. Sekiz on bostancının kaskatı suratlarını daha da korkunç gösteren düşük kalın bıyıklarını gördü. Birer

428

PADİŞAH ANALARI

ellerinde, geniş ağızlan yalım yalım parıldayan kıs» saplı satırlar vardı.

Güçlkle sordu, Kızlarağasına:

- Nereye götürürsüz, beni? , , , , , i Daha

şımarık, daha küstah bir sesle, daha k<3Ş<r

kuşuz bir karşılık verdi, Zenci ağa:

- Nereye olacak? Zindana elbet!

- Öldürülmek de var mıdır? , ,

- Onu bilmem., hele seni bir zindana kapatalım da!

- Kim geçer yerimize?

- Baban, Sultan İbrahim Hân'ın oğlu Sultan Sfr leyman hazretleri!

(

- Ya! Demek kısmet bu kadarmış.. , Zencinin cırlak sesi duyuldu yeniden:

- Haydi, ne durursun? Yürü! İşimiz gücümüz var bir yığın..

Dördüncü Mehmet'in bir kolunu kaparak koltuğunun altına sıkıştırdı, zenci ağa; kapıya doğru sürükledi. Bu sırada, ak bir güvercin açık pencerenin pervazına kondu; şaşkın, ürkek gözlerini odaya çevirerek, sürüklenip götürülen Osmanlı Pâdişâhının ardından baktı. Kuşun gözlerinde bir garip inanılmaz hüznü vardı. Bir şeyler düşünen, uygulanan bir insanın gözlerindeki hüznü, bu!..

Sanki, kendi kendine kahroluyor ve şöyle demek istiyordu: «Tanrım, ne iştir bu Osmanoğulları'nın başına gelenler? Ne akıllanmaz, birbirlerinin başlarına gelenlerden ibret dersi almaz mahlûktur bunlar? Bu zencileri, taa.. Afrikalardan alıp getiren, Saraylarının kadın pazarına, «seni bu pazara ağa yaptım» diyen kendileri değil mi? Sonra nasıl oluyor da bu zenci köle, bir hükümdarı tahtından alıp «artık sen Pâdişâh

PADİŞAH ANALARI

değilsin» diye sürükleyip götürebiliyor? Bir yabancıyı Yeniçeri ağalığına, bir başka yabancıyı Şeyhülislâmlığa getirip oturtan bu adamlar, bu üç kafanın vardığı bir yargı ile «in aşağı» diyebiliyorlar! Ana, düşman. Kan, düşman. Kendileri birbirlerine düşman! Bu nasıl iş Tanrım? Nasıl sürer de gider böyle bir düzen, Tanrım?»

Ak güvercin, acelesi varmış., bir yerlere bu olup bitenlerin haberini ulaştıracakmış gibi kanatlarını geniş geniş açarak uçup gitti. Dördüncü Mehmet'i zindanına kapatıp demir kapıyı üstüne çekerek kilitlediler. Bir başka zindan odasına koşuyorlardı, şimdi. İbrahim'in oğlu Şehzade Süleyman'ın yıllardan beri içinde mahpus yaşadığı zindandı, koşarak gittikleri..

Odanın demir kapısı üstündeki zinciri çabuk çabuk açtılar. Gürültüden korkarak bir köşeye sinen, yılların çilesiyle delirmiş olan Şehzade Süleyman, gözyaşları içinde haykırdı:

– Durun! Yaklaşmayın! Önce iki rekât namaz kılayım, sonra kemendi boynuma dolar, işimi bitirir-siz!

Kızlarağası, Yeniçeri ağası ağası ve Şeyhülislâm odaya girdiler.

– Hünkârım, dediler. Âl-i Osman tahtına oturmak nasiptir! Bu maksatla gelmişizdir huzuruna.. cümle kulların devletlu hünkârını bekler, durur.

– Yalan söylersiz, diye haykırdı Süleyman. Taht ve saltanat bizim nemize? Canımı başışlayın bana, yeter ağalar! Taht, Mehmet Hân'ındır., yalana ne gerek var? Varın, gidin., bizim saltanatta gözümüz yoktur!..

PADİŞAH ANALARI

Yemin ettiler, ayaklarına kapandılar. Güç belâ ancak inandırabildiler. Şehzade Süleyman'ı.

Ve, O'na da, öteki göstermeliklere yaptıkları gibi, el-pençe divan durdular, karşısında..

– Padişahımız, sensin devletlu! dediler.

İçlerinden de: «Biz, yeter..» diyene kadar diyor, kıs kıs gülüşüyorlardı.

Dördüncü Mehmet'in babası İbrahim, Rum Pa-pazı'nın kızı Anastasya'dan doğmuştu. O kadına: (Mahpeyker Kösem Sultan) takma adını koymuştular. Anası; Rus kızı (Nadya) idi. Babası, o'na: (Hatice Turhan Sultan) adını takmıştı. Kendisi de, tüm soyu soppu gibi, yabancı soylu kadınlarla yatıp kalktı. Gebe kalıp çocuk doğuranlardan Rum kızı (Evemia) (Mehmet) adını koyduğu oğlunu doğurunca, Osmanlı tö~ resince artık karısı sayıldığı için, (Evemia)ya; kendisi bir ad bulup takti: (Emetullah Gülnuş Sultan) olsun, dedi, ve öyle oldu.

Korsikalı (Bella), oğlu (Bayezit) 'i doğurunca, o'na da (Afife Sultan) dediler. Romanyalı (Cesika), oğlu (Süleyman)'ı doğurdu. O'na da (Güner Sultan) adım taktılar. Ermeni-Gürcü melezi (Flora), (Fatma ve Gü-her) adı konulan iki kız dünyaya getirince, o'na Gül-beyaz Sultan) adını yakıştırdılar.

Rum kızı (Helen), (Ümmügülsüm) adı verilen kızını doğurunca, Helen'e (Hatice Sultan) olsun dediler.

Dördüncü Mehmet, 6 yaşında, babası için (ölüm fermanı) çıkarıp oturduğu Osmanlı tahtı'nda, 39 yıl kalmayı başaran tek Osmanoğlu'dur. Ama, 1687'de, pek çoğu gibi, o'nu da «üç kişilik bir devşirme-köle Saray erkânı (!)» alaşağı ederek (Edirne)'ye sürdüler. Bir süre sonra da: (öldü) dediler.

Tarihlere (Emetullah Gülnuş Sultan) takma adıyla geçirilen Bum kadını Evemia. Girit adası'nda 1642'de doğmuştu. Verzizzi adında bir Yunanlı ailenin kızı idi. Bu kadın, Dördüncü Mehmet'in karısıydı. Osmanlı taht'ına iki de Padişah doğurdu..

YİRMİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ SÜLEYMAN DÖNEMİ (1687-1691)

V >' 1

BİR AVUÇ YENİÇEERİ HER İSTEŞTĞİNÖFC DEVLETTEN HARAÇ ALIYORDU..

Bir Osmanoğlu taht'tan indirilip zindana atılıyor; bir başka Osmanoğlu, zindandan çıkarılıp tahta oturtuluyordu. Zaten hiç bir zaman için devlete egemen olanlar gerçekte Osmanoğullar değildi. Kendi soysuzluklarının benzeri olsun diye meydana getirdikleri insan panayırına, devşirme kölelerden ibaret (Osmanlı devlet erkânı) ile, Sarayın içini dolduran yabancı soylu Pâdişâh anaları ve Pâdişâh karıları, Harem ağaları ve ötekiler, egemendi..

Bu kuklalar olsa da birdi, olmasa da., adına (devlet) denilen uyduruk çark, gemi batana dek dönecekti!..

Acı olan daha başka bir şeydi: Yüzyıllarca sonra bir dönem gelecek; bütün bu tarih gerçekleri ayak altı edilerek, bu dejenere psikopat Osmanoğullar ye-? niden ilâhlaştırılacak ve bu uyduruk yapıya (Âl-i Osman Devleti) denilecekti. Uyduruk ve devşirme Osmanlı toplum kalıntıları, Türklerin haklarını, yine ellerinden alacaklardı. Sultan İbrahim'in oğlu İkinci Süleyman, Dördüncü Mehmet'in yerine tahta çıkarıldığında 46 yaşın-

433

PADIŞAH ANALARI

daydı. Zindanında yıllarca kapalı kaldığı için şiştik-çe şişmiş, bir yağ tulumuna dönmüştü. Yıllarca her an ölümü beklemek korkusu yüzünden «erkeklik» gücünden de yoksun kalmıştı.

Yanına sokulan, yatağına konulan cariyeleeri kovuyordu. Tüm tutkusu yemekti. Oburca yiyordu. Ne dünyadan, ne devletten, ne de millet denilen Osmanlı yığınınından haberi vardı.

Sarayın dışında bir başka hava esiyordu. Osmanlı taht'ına her Pâdişâh çıktığında «Ulûfe-bahşiş» adı altında haraç almaya alışkın Yeniçeri örgütü yine kazan kaldırmış, Sarayın önüne yığılmıştı:

- Bu nasıl iştir? diyorlardı. Ne bunca muharebe ganimetinden bize bir hak dağıtılmıştır ve ne de yeni Pâdişâhın «cûlus bahşişi» verilmiştir! Şehri yağmalamadan gayri bir çâre kalmamıştır, bunu böyle bile-siz!..

Sadrazam Siyavuş Paşa:

- Bre yoldaşlar, diyordu. Ne Saray hazinesinde ve ne de devlet hazinesinde akçe kalmıştır. Nidelim? Olmayınca nerden verelim?

- Biz anlamazız! diyordu Yeniçeriler. Size var da bize mi yok? Konaklarınızda bunca yâr ve ağyar ve bunca gılman (oğlan) ve bunca tıflı nazenin (câriye) beslersiz!

Dediklerini, istediklerini vermekten başka yapacak şey yoktu. Bu bir avuç devşirme-zorba Muhafız Alayı'na karşı koyacak, bir başka gücü yoktu ki, devletin..

Anadolu Türklerini bir yandan savaşlarda, bir yandan da bu devşirme soysuzlar ordusuna kırdırıyorlardı. Ya bu orduyu, hangi orduyla kırdıracaklardı? , Siyavuş Paşa, 150 okka altınla sekiz yüz okka gü-

434 i

••:'.":

PADIŞAH ANALARI

müşü erittirerek para bastırdı, Yeniçerilere haraç olarak dağıttı. Ne ki, bu da yetmemişti onlara:

- Biz, buncağız akçeyi nidelim? diyorlardı. Daha isteriz!

Devlet erkânı baş başa verip bir karar aldılar: Zenginler, devletin bu zor zamanında keselerinin ağız-< larmı açıp devlete yardım etsinler ki, bu âsi Yeniçerileri susturalım, bir tedirginlik çıkmasın!

Bu dilek, daha varlıklılara ulaşmadan Yenicenle- ' rin kulağına gitti.

- Devletin istemesine gerek yok! dediler. Biz alırız zenginlerden.. Tüm Yeniçeriler beşer onar kişilik gruplar halinde İstanbul'un dört bir yanına dağıldılar. Ev, konak, zengin, fakir demeden bütün şehir halkını zorla ve ulu orta soymaya, ne bulurlarsa olmaya başladılar. Vermeyenleri, karşı koyanları öldürüyorlardı.

Halk feryat ediyor, devlet seyrediyordu!

Pâdişahıyla, Sarayı ile, devleti ve hükümeti ile ülkede her ne varsa bunlarındı hepsi. İşte şu, mezarlarını kendi elleriyle kazan

tarihlere: (Deli) tanımı ile kayıt düşülen, Birinci İbrahim'in 3. oğlu'ydu.

Annesi, babası İbrahim'in sayısız «yatak kadınlarından», gözdesi, Polonyalı Yahudi kızı (Eva) adında biriydi. (Eva), Ahmet'i doğurunca, İbrahim'in anası (Anastasya Kösem Sultan), o'na: (Hatice Muazzez) adını koymuştu.

İkinci Ahmet de, bir çok Osmanoğlu gibi tüm gençliğini «demir kafes» te, öldürülmeyi bekleyerek geçirmiş ti. (*)

(*) Demir kafes, Osmanlı Sarayı'nın bir özel hapisane-siydi. Taht'a çıkıp Padişah olan Osmanoğulları'nın, oğulları ve varsa kardeşleri, bir bakıma «ölüm hücresi» olan bu özel hapisaneye kapatılırlardı. Kalın duvarlar ve demir kapılarla örtülü bu hücrelerin sayıst 12 kadardı. Ana ve babaları bir olan şehzadeler aynı odaya; ötekiler, ayrı bölmelere konulurdu. Bunların yanına «cariyeler»de verilebilirdi. Su ve yemek gibi gereksinimleri, demir kapıdaki bir delikten içeri iletilirdi. Bun. lara, sarayın sağır ve dilsiz bostancılarından başka hiç kimse hizmet edemez, o bölüme giremezlerdi. Bir çoğu, okuyup yazmayı, yanlarına verilen, okuyup yazma öğretilmiş yabancı soylu cariyelerden öğrenmişti. Bu yüzden de, her biri kara cahil TC üstelik ölüm korkusu ile yarı yarıya delirmiş olarak buradan taht'a çıkarılırdı. Ötekiler, boğdurulup öldürülürlerdi. ••;. ••.. ' »>;«' • -www1 •••*•••.....••."'"' •-.•••& • *,•.«< .. (Yazar'm notu)

439

PADİŞAH ANALARI

; i

«Demir kafes»in önüne gelip:

- Biraderiniz Sultan Süleyman Han vefat etti! ÂH Osman taht'ı seni bekler devletlü! dediklerinde, o da, ötekiler gibi bu habere inanmadı.

- Katlimiz ferman olunduysa, açık soy ley esiz., yalana ne hacet vardır ki? diye haykırdı.

- Hâşâ., yalan değildir bilesiz Sultanımız! dediler ama, o yine de inanmadı.

- Bu mahpeste gece ve de gündüz yoktur ki, bin kez ölüp bin kez dirilmeyelim.. yalın kılıçla mı, yağlı kementle mi, her ne ile öldürmekliğimiz «irâde» olunduysa, heman yerine getiresiz, ağalar!

50 yaşındaydı, İkinci Ahmet. Olup bitenlerden, devletin gidişatından ve tüm dünyadan habersiz, bilgisiz yaşatılmıştı, kendisinden öncekiler gibi..

Saatlerce yalvarıp yakardılar.

- Şevketmeâp Efendimiz; taht ve devlet, zât-ı Şahanelerine nasip olmuştur. N'eye ki inanmazsınız?

- Yoo.. rahat bırakasınız! Ya da bu canı tenden» alasız.. ve illâ biz inanmazız böyle bir fesada! Çünkü» hep görmüşüzdür, duymuşuzdur ceddimizin ettiklerini!..

ikinci Ahmet'in kollarına girerek zorla çıkarttılar, demir kafesinden., sürükleyerek götürdükleri «tâht»ına zorla oturtular. Oturduğu taht'ın üzerinde o hâlâ korku içinde yöresine bakıp bakıp bir yerlerden çıkıverecek sandığı kardeşi ikinci Süleyman'ı araştırıyordu.

Ama, «niçin ve neden» sorularının hâlâ boşlukta sallanıp durduğu bir anlaşılmaaz durum vardı, ortada.

İkinci Ahmet'i «Padişah» olduğuna inandırdıktan sonra, hemen (Edirne)'ye götürdüler. Ve, Topkapı sa-

440

PADİŞAH ANALARI

rayının bir eşiti olan (Edirne Sarayı) ndaki «taht»a, oturtular. O, Sarayın içi de İstanbul'dakinin eşiti; binbir diyar artığı «devşirme kadın ve oğlanlar »la doluydu!..

(Avusturya - Macaristan) devletine karşı girişilen savaş hızla sürdürülüyordu bu sırada. Arnavutzâ-de Köprülü Mustafa Paşa «Serdâr-ı Ekrem ve Sadrazam» olarak Ordu ile birlikte (Slankamen) dolayla-rındaydı. Hangi taraftan atıldığı bile anlaşılmaayan bir kurşunla

vurulup öldü.

Osmanlı ordusu bozguna uğradı. Öte yandan; Girit, Belgrat ve Dalmaçya'da da savaşlar sürüp gidiyordu. Amaç, belirliydi. Hem Osmanoğulları saltanatına ve devşirme devlet erkânına yeni servetlerle birlikte güzel ve körpe kızlar kazanmak ve hem de Yeniçerilere «yağma ve talan» olanağı vererek gönüllerini yapmak ve bu suretle de devlete karşı başkaldırmalarına engel olmalı.. Ama, Dalmaçya'daki bazı kalelerle, Ege denizindeki Sakız adası, Venedikliler tarafından ele geçirildi.

Sadrazam Köprülü Mustafa Paşa'nın ölümü üzerine (Arabacı Ali) ye paşalık rütbesi verilerek (Sadrazamlığa) getirildi!..

Bir Hırvat'tı, arabacı Ali. Hıristiyan dininden İslâm dinine geçen Hırvatlar: (Boşnak) deniliyordu. O da, tüm ötekilerin eşiti (Enderun) yetiştirmesi kara cahil bir tutsak köleydi. Sadrazam olana değin bir kaç Osmanlı Pâdişâhının arabacılığını yapmış, bu yüzden de (Arabacı) lâkabı ile anılmıştı.

Bir Osmanlı şairi, Osmanlı devlet yapısı için: «Bir eşek bile olsa bu devlet çarkını döndürür» anlamında: (Çarhı) devleti bir har da olsa dönderir) demişti, bir dizesinde..

Türk Anadolu'nun evlâtları sonu gelmiyen savaşlara böyle gönderiliyordu,.

<•<

442

PADİŞAH ANALARI

Bundan daha gerçek bir tanımlama olamazdı, Osmanlı devlet yapısını ve bu yapıya egemen olanların zihniyetlerini belirleyen L (Arabacı Ali) den sonra, Arnavut (Çalık) Ali, (Ermeni Mustafa), Bulgar (Dimetokalı (Sürmeli Ali) Sadrazam oldular. Niçin, başkent istanbul'un, içi tıka-basa dolu (Top-kapı Sarayı) ndan Edirne'ye göçülmüş; Osmanlı Pâdişâhı orada yaşamaya zorunlu bırakılmıştı?

Savaş yüzünden miydi?

Oysa savaş, Osmanoğulları'nın «ekmek ağacı», servet kaynağı, saltanatlarına gerekli görkemi sağlayıcı bir eylemdi. Türklerden kurulu ordular kınla kınla eriyip tükenecek; ama bunun sonucunda Osman-oğulları, devşirme Osmanlı erkânı ve bin soy artığı Yeniçeriler «yağma, talan ve haraç» la besleneceklerdi.

Bu, hiç bir değişime uğramadan sürdürülecek bir Osmanlı ilkesiydi. O halde, niçin?

Gerçek o idi ki, devşirme devlet erkânı, Osmanlı Pâdişâhın başkent halkının gözünden uzakta tutarak o'nu yüceltmek amacdaydılar. Yarı deliliğini, zavallılığını örtbas etmek istemişlerdi.

Upuzun yıllar boyu, yalnızca ölümle burun buruna yaşamaktan tüm aklını, kardeşi Süleyman gibi, erkekliğini o da yitirmişti. Ama, koynuna koydukları cariyelerden ikisini, gebe kalıp çocuk doğurmuş gösterdiler.

Giritli Rum kızı (Yeremiye) bir oğlan doğurunca, hemen adını değiştirerek: (Rebia Sultan) yaptılar. Oğlanın adını (İbrahim) koydular. Öteki cârîye, Mora'lı (Diyana) idi. O da bir oğlan doğurunca, Diyana'nın da adını değiştirip: (Şâyeste Sultan) dediler. Oğlana (Selim) adını taktılar.

443

PADİŞAH ANALARI

3 de kız doğurdu, bu Rum cariyeler: Adlarını, Asiye, Atike, Hatice koydular.

Ama bu çocuklann babalan, acaba gerçekte İkinci Ahmet miydi?

Yoksa, İç oğlanlarından biri miydi?

O, insan panayırı Osmanlı Saraylarında olmadık ne vardı ki?..

Zindandan çıkarılıp taht'a oturtulan ağbisi (İkinci Süleyman) 3 yıl yedi ay süreyle Padişahlıktan sonra ölmüştü. (İkinci Ahmet) de, 3 yıl yedi ay saltanattan sonra öldü!.. (1695)

«Nasıl olur, böyle bir raslantı?» diyen olmadı!..

– «Yeter, bu kadar!» diyen birileri de yoktu. Kendi kazdıkları çukurlara gömülüyorlardı Osmanoğul-ları! Ama hiç biri, kökleri

kazınana kadar, bunu anlamayacaklardı..

Onbinlerce yabancının, salınıp durduğu, cinsel gereksinim sonucunda birbirlerinin ırzına geçtiği, bu (insan panayırı) nda gözlerini dünyaya açan Osman-oğulları, yörelerini dolduran tersliği kavrayamadan, «bu ne biçim düzen?»! diyebilmelerine olanak sağlayacak bir bilince kavuşmadan geçip gideceklerdi.

444

İşte... tarihe gömülmüş bu ilkel geçmişe özlem yaratmak isteyenler, böyle bir dönemi geri getirmek için , çalışıyorlar!..

445

YİRMİKİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ MUSTAFA DÖNEMİ (1695-1703)

BU DÖNEMDE DE, FALARI KESİLDİ...

f K A-

İkinci Mustafa, Babası, (Hatice Turhan Sultan?"; adıyla anılan Rus kızı Nadya'nın oğlu Dördüncü Meh-Ş. met'ti. Anası, (Emetullah Günius) adı takılmış olanı Rum soylu (Evemia) idi.

s

İkinci Mustafa, Dördüncü Mehmet'in büyük oğ- lu'ydu. (Padişah) olduğunda, 31 yaşındaydı.

O'na, «Taht senindir, buyur Padişahım!» diyen olmadı. Çünkü o, böyle bir çağrışı beklememiş, hiç bir törene gerek görmeksizin, amcası (İkinci Ahmet) in ölüm haberini alır almaz, Osmanlı taht'ına oturmuştu.

Bir süreden beri, nedendir bilinmez, (Edirne), başkent olmuştu. Dönme ve devşirme Paşalar ve Saray ağaları, İstanbul'u beğenmez olmuşlardı. Belki de Edirne sarayında olup bitenleri örtbas etmek, daha kolay oluyordu.

İkinci Mustafa, biçimsiz fizik yapısına sahip bir çok Osmanlı Padişahı örneği, bir kanburdu.

(Feyzullah Efendi) diye anılan, «Arapça ve Farsça'dan başka bir şey bilmeyen kişinin öğrencisi olarak yetişen İkinci Mustafa için hocası Feyzullah, en üstün bir bilgindi.

Her bir Osmanoğlu gibi, Saray'ın dışındaki dünyadan, çağın tüm bilim ve kültüründen, tekniğinden, İkinci Mustafa da yoksundu.

. " " , ,

447

PADİŞAH ANALARI

Ama, gerek yaşadıkları ve hüküm sürdükleri zamanlarda ve gerekse tarihten silindiklerinden sonra bile, O'nların tümünü; bilim ve kültürde, her alanda dehâ sahibi gösterecek ve hepsini «âlim ve şair», şefkat ve erdemde benzersiz, devlet idaresinde eşi olmayan en üstün kişiler olarak tanıttıkları, yücelttikçe yüceltecek kişiler, ortaya çıkacaktı!..

İkinci Mustafa taht'a oturur oturmaz en ilkin, hocası Feyzullâh Efendi'yi (Şeyhülislâm) yaptı. Bu kadarla da yetinmedi; onu yanından ayırmaz oldu. Devletin ileri kademelerine kimlerin getirilmesini Feyzullâh Efendi uygun görüyorsa, kimlerin alaşağı edilerek defterlerinin dürülmesini istiyorsa, İkinci Mustafa, hemen uyguluyordu bu istekleri..

Dimetokalı Bulgar devşirmesi Sürmeli Ali (Paşa) Sadrazamdı ama, Feyzullâh Efendi, bu adamı beğenmiyordu. Bu sırada Yeniçeriler yine başkaldırmış:

- Bu nasıl iştir? diye ortalığı birbirine katıyorlardı. İkinci Mustafa Hân Pâdişâh olup taht'a oturmuş ve illâ Yeniçeri kullarının hakkı olan «Cülus bahşişi» ni dağıtmamıştır. Bu nasıl iştir? Hoca Feyzullâh Efendi için bir fırsattı, bu. Hemen İkinci Mustafa'nın yanına koşarak:

- Hünkârım, dedi. Yeniçeri kullarını kışkırtıp cülus bahşişi bahanesiyle ayaklandıran, kölen Sürmeli Ali Paşadır, bilirsiniz! Maksudı seni taht'ından ve dahi canından etmektir, tedbir gerekir!

- Demek, bu habis böyle mel'anet icredir?

- Beli, devletlûm!

- Nasıl bir tedbir gerekür, hocam?

- Fikrimce heman katli ve cümle mal ve mülkünü ve pek ziyade olan altun ve mücevheratını zaptey-leyerek bir kısmını Yeniçeri kullarına cülus bahşişi

448

| ; PADIŞAH ANALARI
deyu tevzi eylemek bir eyi maslahattır. Ve illâ zat-ı Şahanelerinin irâdelerine ben dahi (dînen ve şer'an muvafıktır) deyu fetva veririm, tamam olur!

İkinci Mustafa keyifli keyifli güldü. Hocasının ne .güçlü bir akıl ve zekâ sahibi (!) olduğuna bir kez daha inandı. Böyle bir değerli kişiyi yanından ayırmadığına için için sevindi.

- Getürsünler, tiz alıp gelsünler mel'unu, mühr-ü Hümâyunu elinden alıp icâbını görelim!

Sadrazam Dimetokalı Sürmeli Ali (Paşa) Sadaret mührünü Pâdişâha verdikten sonra sürgün yerine giderken «kelleyi» kurtarmış olmanın sevinciyle mutlu hissediyordu kendini. Nasıl olsa ömrünün sonuna değin bitiremeyeceği kadar çok altını, elması, konaklar dolusu acem halılları ve daha bir sürü değerli mallan, İstanbul'un çeşitli yerlerinde köşk ve yalılıarı vardı. Kendisinden öncekiler gibi o da kısacık zamanda çalıp çırparak yapmıştı, bütün bunlan. Konağının içi en güzel cariyeler ve körpe oğlanlarla doluydu üstelik. Keyfince yaşayacaktı bundan böyle..

Ne var ki, yaylı kupa arabasının içinde böyle tatlı tatlı düş kurup giderken, arabacının kalın sesiyle irkildi:

- Bre paşa! Atlı bostancılar yalın kılıç gelir ardımızdan!

Eli ayağı boşandı, Sürmeli Ali Paşa'nın.. ne demekti, bu? Yoksa, dedi, kendi kendine. Kahpe dölü Osmanoğlu öldürmeğe mi gönderir bostancılarını?

Fazla düşünüp yorum yapacak zaman bulamadı. Önce arabacının kafasını kestiler. Sonra, Ali Paşa'nın kafasını! Üstünden şırl şırl kanlar sızan her iki kafayı Osmanlı Pâdişâhına sunmak üzere bir kıl torbaya atarak içlerinden birinin atının terkisine bağladı-

449

• PADIŞAH ANALARI

lar. Atlarının başlarını Edirne'ye doğru döndürerek dört nala sürüp gittiler.

Oysa, kafası kesilen Bulgar devşirmesi Sadrazam Sürmeli Ali oldukça iyi işler başarmıştı, İkinci Mustafa'ya.. Sakız adasını Venedikliler'in ellerinden geri almış, onlan yenilgiye uğratmış; Sakız'dan, gemiler dolusu körpe kız ve oğlan tutsak alınarak Osmanlı Sarayına sunulmuştu!..

Ayrıca, Venedik gemilerinin çoğu, top ve tüfekleri ile ele geçirilmişti. En önemlisi, Sakız adasından altın, gümüş ve elmas gibi değerli hazine de elde edilerek, Saray hazinesi tıka basa doldurulmuştu. Ne var ki, Osmanoğulları için hizmetin, iyiliğin hiç bir değeri ve anlamı yoktu.

- Cülus bahşişi isterük! diye başkaldıran Yeniçerilere, Sürmeli Ali Paşa'nın altınlarının bir bölümü dağıtıldı. Üst tarafı Osmanlı Pâdişâhı İkinci Mustafa'nın oldu.

Her dilediklerinde çeşitli bahanelerle Osmanlı Pâdişâhlarından «haraç» almaya alışkın Yeniçeriler bir kez daha istediklerini alarak bir süre için yatıştılar.

Mustafa'nın hocası, Şeyhülislâm Feyzullâh Efendi, Sadrazamlığa çoktandır pehlediği (Daltaban Mustafa) yi peşkeş çekti!

- Bu âdemden daha muktediri bulunmaz, hünkârım! dedi. Âl-i Osman devletini bir ehil ele vermek muradın ise, bu âdem'e ver mühr-ü Hümâyunu..

Daltaban Mustafa'ya Sadrazamlık mührüyle birlikte (Paşalık) rütbesi de verildi.

(Enderun yetiştirmesi, bu kara cahil adam bir Sırp'tı. Daha önce Bağdat'ta Beğlerbeğliği yapmıştı. Bağdat'ı zulüm ve hırsızlığı ile yıldırılmış; deve yük-

450

riyle taşınan bir büyük hazine yapmıştı. Bu hazineden 100 torba altınla 20 torba mücevheri İkinci Mustafa'ya; 30 torba altınla 10 torba mücevheri de kendisinin Sadrazamlığa atanmasını sağlayan Şeyhülislâm Feyzullâh Efendi'ye verdi.

Geride, daha tonla altını ve mücevheri kalmıştı. Zaten, verdiklerinin en az on katını Sadrazamlığı süresince çalıp çırparak, rüşvet alarak, savaş ganimetlerinden büyük payları kendine ayırarak nasıl olsa elde edecekti.

Sadrazam Daltaban Mustafa Paşa ilk iş olarak Yahudi ve hıristiyanların giyim kuşamlarına el attı. Tellâllar sokak sokak bağırmaya başladılar:

– Duyduk, duymadık demeyin, ha! Vezir-i âzam Mustafa Paşa hazretlerinin emirleridir: Bundan böyle Yahudi taifesi (yahudiler) san pabuç ve kırmızı çuhadan kalpak giymeyecekler. Hıristiyanlar, siyah pabuç ve siyah takke giyeceklerdir!. Her kim ki emre karşı kor ise, katli vacip olacaktır! Ve dahi müsülman kadınlar geniş ve kalın ferace giyip yüzlerini ka-nn yaşmaklarla örteceklerdir! Duyduk, duymadık demeyin, ha!..

Daltaban Mustafa Paşa giyim-kuşam işinden sonra Rusya'ya ve Avusturya'ya yeni savaş hazırlıklarına girişti.

– Nerde hareket, orda bereket! diyordu, Sadrazam. Boşa zaman harcamak ne ola? Harp ganimetleri olmazsa, hazine tam takır kalır ve de Saltanat sarayı masrafları, ne ile karşılanır?

İkinci Mustafa, babası Dördüncü Mehmet'in yolundaydı. Onun av tutkusunu eksiksiz benimsemişti. Günlerini Istranca ormanlarında avlanarak geçiriyordu.

451

PADİŞAH ANALARI

Öte yanda Şeyhülislâm Feyzullâh Efendi, kendisine sadık kalacağına inanarak Sadrazamlığa getirdiği Daltaban Mustafa Paşa'ya düşman kesilmiş, bir an önce alaşağı etmek için yeni düzenlemelere girişmişti.

Çünkü, yeni bir Sadrazam adayı bulmuştu. Eğer Sadrazam olursa, Feyzullâh Efendi'ye hem torbalar dolusu altın verecek ve hem de her dediğini yapacaktı, (Rami) adındaki Arnavut!..

Sarayın baştercümanı Yahudi Mavro Kordato da Feyzullâh Efendi'nin avucunun içindeydi. Arnavut Rami (Paşa) yi ve baştercümanı yanına alarak, av'dan yeni dönen İkinci Mustafa'nın karşısına çıktı.

– Hünkârım, dedi. Yanılmak kul içindir; ben de bu Daltaban denilen kimesne için yanılmışını., bir eyi âdem sanırdım, alçağın biri çıktı. Devletin başına bin belâ açmağa hazırlanır. Gereksiz muharebelere girişir, hiç kimseye danışmadan ve irâdelerinizi dahi almağa tenezzül etmeden!

– Zinhar, muharebe istemeyiz! diye gürlledi, İkinci Mustafa, Ne gereyüğü vardır muharebenin? Sulh-ü sükûn içre yaşamak isteriz, bilmez midir bu Daltaban olacak kölemiz?

– Bilir., bilir ya, dedi. Feyzullâh Efendi, mak-sad-ı mefsedeti Osmanlı kullarına dünyayı zehir eylemek ister. Âl-i Osmanı tedirgin kılmak ve de gaaile-ler peydah etmek diler!

– Tiz getürsün mührümü! diye bağırды, İkinci Mustafa. Ve dahi bir eyi kimesne bul hocam, Sadrazam ey ley elim!

Arnavut Rami (Paşa) el pençe divân duruyordu, Feyzullâh Efendi'nin arkasında.

– Hazır, Efendimiz., dedi. Feyzullâh Efendi. Her müşkülün üstesinden gelecek bir dirayettedir kulu-

PADİŞAH ANALARI

nuz Rami!

İkinci Mustafa şöyle bir baktı, Arnavut Rami'ye.

– Münasip gördük, dedi. Verelim mühr-ü Hümâyunumuzu, maslahat yürüsün!

Sadrazam Daltaban Mustafa Paşa'yı o akşam yatağında boğdular, kafasını keserek gümüş bir tepsi içinde Osmanlı Pâdişâhına sundular. Sırp dölü bir Sadrazam daha öldürülmüş, bir Arnavut onun yerine

Sadrazam olmuştu, Âl-i Osman (!) devletinde!..

Yıl, 1703 oldu.

Yeniçeriler kudurmuşcasına ayaklandılar!

Edirne Sarayı isyancılar tarafından kuşatıldı. Sadrazam Rami Paşa'yı, Şeyhülislâm Feyzullâh Efendi'yi ve bunların işbaşına getirdiği kişileri istiyorlardı. Hepsini öldüreceklerdi!..

– Bize böyle bir Pâdişâh ne gerek? İstemezük! Mustafa Hân inmeli., biraderi Şehzade Ahmet Pâdişâh olmalıdır. Biz böyle isterük, bilmiş olasız!

Osmanoğulları'nın kendi elleriyle kazdıkları kuyunun ağzı, yine açılmıştı!.. Kendi yarattıklarına kul-köle olmuşlardı ama, farkında bile olmamışlardı.

– Türk olmasın da, hangi milleten olursa olsun Yeniçeri kullarım! demişlerdi.

Kurulduğundan bu yana devlete, ülkeye ve Osmanlı tahtına egemen olan, işte bunlardı. Saraylar bunlarla doluydu; devletin başına geçenler bunlardandı. Ülkenin irili ufaklı tüm yetkili kademelerinde her görevli yine bunlardandı.

İndiren onlardı, çıkararı onlardı, Osmanoğulları'-ni; ama bu bilinçsiz kuklalar bir türlü uyanmıyorlardı. Bu kez, İkinci Mustafa'yı indirdiler taht'tan; yerine, İbrahim'in oğlu ^Ahmet'i geçirdiler.

452

453

; PADIŞAH ANALARI ;

^!

Sadrazam Arnavut Rami Paşa kaçtı, yakalanmadı. Feyzullâh Efendi'yi ele geçirdiler. Burnunu, kulaklarını kestiler. Önce bir beygirin üstüne ters oturarak Edirne sokaklarında dolaştırdılar. Daha sonra kafasını kestiler. *

İkinci Mustafa'nın dört cariyesinden çocukları olmuştu. Çocukları olunca da, Osmanlı geleneğince kanları sayıldı bu cariyeler; bütün öteki Osmanoğulları'nın yaşamında olduğu gibi..

Bu kadınlardan (Mahfiruze) adı takılanın gerçek adı (Vera) idi ve bir Rus'tu. (Hafize) adı yakıştıırılan kadın, bir Sırp'tı ve gerçek adı (Mari) idi; (Saliha) adını taşıyan Giritli bir Rum'du ve asıl adı (Aleksand-ra)ydı. Bu kadınlardan: Mahmut, Osman, Murat, Ahmet, Hasan, Hüseyin ve Selim adlarını koydukların erkek Şehzadelerle; Zeynep, Ümmügülsüm, Safiye, Ayşe, Emine, Fatma, Rukiye, Emetullâh, Esmâ adlarını verdikleri Hanım Sultanlar dünyaya geldi; Osman-oğulları ailesine bir sürü frenk dölü daha katılmış oldu, böylece.

İkinci Mustafa tahtından indirildikten bir kaç ay sonra «eceliyle öldü» dediler. Sanki ölmek için tahtından indirilmesini bekliyordu.

Oysa, Âl-i Osman tahtına gölge düşürmesin diye, öldürdüler. (Yeni Cami) de yatan babası Dördüncü Mehmet'in yanına gömdüler. (1703).

454

YLBMIÜÇÜNCÜ BÖLÜM

23. OSMANLI PADIŞAHI

ÜÇÜNCÜ AHMET DÖNEMİ

(1703-1730)

BAŞKENT İSTANBUL'DA İLGİNÇ OLAYLAR BİRBİRİNİ İZLİYORDU?

Üçüncü Ahmet'in babası da, Dördüncü Mehmet'ti. Anası, (Emetullâh Gülnuş Sultan) takma adıyla anılan, Rum kızı (Evemia) idi.

İlk gözdesi cariye Margret bir kız çocuğu doğurunca, Üçüncü Ahmet bu kadına anasının adını koydu; böylece Rum Margret, Rum soyu anası gibi, (Eine-tullah Sultan) oldu!..

Çok sevdiği bu kadına, Galata'da bir ekmekçi fırını, İstanbul'da, Bayezit semtinde bir iş hanı'm başısladı. Ayrıca, dünyada bir eşi çok az bulunan «kara elmas» bir yüzük verdi. Bu büyük taşlı elmas yüzüğün üzerine hanım sultanın adı yazılarak mühür gibi kullanılması da mümkühtlü. (*)

Osmanlı padişahlarının bir çoğu gibi, Üçüncü Ahmet de, bir seks manyağıydı. Uzun hükümdarlık süresi içinde binlerce yabancı soylu kadınla yattı. Ama tarihsel belgelere «kansız» diye niteledikleri yalnızca 13 kadının adlarını yazdılar ve yalnızca o 13 kadından doğan

çocukların adlarını belgelere geçirdiler.

(») Topkapı Arş. D. no: 2808.

455

: /

PADİŞAH ANALARI

Ya, öteki her biri yabancı soylu hıristiyan cariyelerden doğan çocuklar ve o kadınlar kimdi ve ne oldular?

Ne ki, övülen ve öve öve yüceltilen 600 yılın Osmanlı Sarayı kütüklerinde bir kayıt yok ki, yanıtlanabilsin, bu soru...

BU DÖNEM SADRAZAMLARININ SAYISI DA 13 OLARAK TARİHE GEÇECEKTİ..

Padişahları «barışta ve savaşlarda korumakla yükümlü» olan ve üstelik, savaşa girmemek, fakat Türklere kurulu savaş ordularının elde etikleri yabancı ülkeleri yağma ve talan etmek, kız ve oğlan çocuklarını tutsak almak, işledikleri hiç bir cinayetin, saldırının, her bir suçtan hiç birinin hesabını vermemek gibi imtiyazlarla (ayrıcalık) donatılmış bir «Yasa»ya sahip olan (Yeniçeriler), yüzlerce yıldır Osmanlı devletinin tepesinde «hora» tepiyorlardı. Ama, bu soysuzlar Ocağı'nın karşısına, hâlâ bir «Türk gücü» çıkarmayı, Osmanoğulları, akıllarının ucuna bile getir-miyorlardı. Tarihlere: (Birinci Edirne Vak'ası) diye geçirilen isyanla, İkinci Mustafa'yı tahttan indirip, Üçüncü Ahmet'i onun yerine Pâdişâh yapan, yine onlardı, elbet!..

Başkent (İstanbul) olmasında direnip, Edirne'den İstanbul'a yeniden dönülmesini sağlayan da, yine, Yeniçeriler'di.

Kendileri gibi birer devşirme olan, (Enderun yetiştirmesi) soysuzların içinden dilediklerini Sadrazam-

v

PADİŞAH ANALARI

,

liğa, Silahtar ağalığına, Şeyhülislâmlığa, Yeniçeri ağalığına getiren ve fakat istedikleri «haraç» ı, aksattıklarında da .Sarayın kapısına dayanıp: her birinin kellesini isteyon, ele geçirdiklerinin kanını içip parçalayan yine bunlardı.

Şimdi «taht»a çıkıp sözde «hüküm» süren Üçüncü Ahmet, gerçekte, bunların dilediği kadar; onlara yararlı olduğu, onların dediklerini yerine getirdiği sürece o tahtta oturabilirdi, ancak!..

İlkin, Üçüncü Ahmet'ten yüklüce bir haraç'ı, (Cülus bahşişi) adı altında aldıktan sonra, bir yıl içinde 3 Sadrazam değiştirttiler.

Bunlar: Enişte Hasan Paşa, Kalaylıkoz Ahmet Paşa, Baltacı Mehmet Paşa adındaki Arnavut, Hırvat, Rum devşirmesi kişilerdi.

Daha sonra, Çorlulu Ali Paşa, Köprülüzade Nu-man Paşa ve 18 Ağustos 1710 tarihinde (Baltacı Mehmet Paşa) ikinci kez, Sadrazamlığa atandı. KİMDİ BU, BALTACI MEHMET PAŞA?

Osmancık kasabasında doğan bir «Ermeni» çocuğu idi. Binlerce Rum, Sırp, Bulgar, Arnavut ve daha başka yabancı soylular arasından seçilip ya da satın alınıp Osmanlı Sarayı'nın «Enderun-u Hümâyun» denen «eğitim bölümü»ne verilmiş bir «devşirme» idi. O'nu ilkin, (Zülflü Baltacı) yaptılar. Saçlarının perçemleri (kâhkülleri) iki yanağına sarkıtılmış, «içoğ-ılanların bir başka çeşiti idi. Görevleri çok değişik olan bu saray hizmetçilerinin esas uğraşları: Şehzadelerle, Hanım Sultanların Saraydışı hizmetlerini, haberleşmelerini sağlamaktı.

456

457

PADİŞAH ANALARI

; '

:

Üçüncü Ahmet, (Baltacı Mehmet) i, Şehzadeleğinden tanıyordu. Sesini çok beğendiği bu Ermeni çocuğuna sık sık şarkı söyletirdi. Aralarında o dönemden başlayan yakınlık öylesine büyük ve vazgeçilmez olmalıydı ki, Osmanlı Taht'ına Padişah olur olmaz, Baltacı Mehmet'i (Kaptan-ı Deryalığa) atadı. Bu görevin günümüzdeki karşılığı (Deniz Kuvvetleri Komutanı-ğl'dır).

Dört ay sonra da, (Sadrazamlığa) getirerek devletin ve ülkenin yönetimini o'nun ellerine verdi.

O, artık zirveye ulaşmış, güçlü bir Osmanlı Pa-şa'sıydı. Ancak, birbuçuk yıl sonra -bilinmeyen bir nedenle- Baltacı Mehmet'i Sadrazamlıktan aldı, yerine: (Ağa Yusuf Paşa) adında bir başka

devşirmeyi getirdi. Ne var ki, Baltacı Mehmet'i açıkta bırakmadı. (Halep Eyaleti Beylerbeyliği) gibi büyük yetkilere sahip, üstelik sorumsuz ve üstelik büyük servetler edinmeye açık bir görev verdi, o'na.

Baltacı, 4 yıl Halep Beylerbeyi olarak hüküm ve saltanat sürdükten sonra, Üçüncü Ahmet onu yeniden Sadrazamlığa getirdi.

Çünkü bu sırada, İsveç Kralı 12. Charles, Polta-va'da, Rus Çar'ı Petro'ya yenik düşmüş ve kaçarak Osmanlı Devleti'ne sığınmıştı.

Bu durum, yeni bir (Osmanlı-Rus) savaşının nedeni oldu L Üçüncü Ahmet'in çok güvendiği «Ermeni devşirmesi» Baltacı Mehmet Paşa bu savaşı yönetecek ve yenilgi değil, yengi elde edecekti (1710). Savaş, 23 Kasım'da başladı. Kırılıp dökülen, kan akıtıp can veren, her zamanki gibi yine Anadolu'nun Öztürkleri idi. Ve umulmadık bir sonuca ulaşıldı, flus Ordusu dört bir yandan kuşatıldı.

458

PADİŞAH ANALARI

Rus Ordusu, Çar I. Petro ve karısı Katerina ile beraber, bu kuşatmanın içinde sıkışıp kaldılar.

Bu durum; Ruslar için, Rusya Çarlığı için, giderek tarihten silinmelerini bile gerektirecek bir ölüm-ka-lımın apaçık bir göstergesiydi.

Çar Birinci Petro'nun, karısı Katerine'nin ve tüm Rus ordularının kılıçtan geçirilip yokedilmeleri, Baltacı Mehmet Paşa denilen adamın iki dudağının arasındaydı.

Ama, Sarayın «zülüflü oğlanlığından» yüceltile yüceltile zirvelere ulaştırılmış bir devşirmeden bu eylem, bu sonuç beklenebilir miydi? O ve tüm onun gibi olanlar için «hıyanet»; damarlarında taşıdıkları kanlarının gereği idi, kuşkusuz..

Evet.. Sadrazam.Baltacı Mehmet Paşa, (200 bin Rus altını) ve Çariçe (Katerina) nın koynunda sabahlaması uğruna, Rusya'yı kurtaracaktı. Ve , (Enderun) yetiştirmesi Ermeni kökenli bu devşirmenin kılına dokunulmayacak, hesap sorulmayacaktı, üstelik.

O günden bu yana geçen 280 yıl boyunca bu serüven, tüm dünya dillerinde yazılmış tarihsel kitaplarda ayrıntılanıyla ortaya konmasına karşın, bu ülkede ne o dönemler, ne o padişahlar ve ne de bu ve benzeri devşirmeler yerden yere vurulmaksızın daha da. yüceltileeceklerdi.

450

PADİŞAH ANALARI

, '••', '

OLAYIN GERÇEK İÇYÜZÜ

Kimdi bu, Çariçe Katerina?

Baltık'ta, Divonya'da dünyaya gelmişti. 20 yaşlarında iken İsveçli bir Çavuşu'nun metresi olmuştu.

Marlenburg savaşında Ruslar'a tutsak düştü. O'-nu tutsak alanlar, Rus Prensi Mençikof a savaş tutsağı olarak sundular. Katerina güzeldi ve üstelik cin gibi, şeytanca içgüdüleri elan bir kadındı.

Tarih kitaplanna (Deli Petro) diye geçirilen, ger-çekteyse, Rusya'nın, -hangi tür rejimle yönetilirse yönetilsin benimsenip izlenecek olan- geleceğin yüzyıllarını kapsayan bir «plan ve programın ve de vazgeçilmez bir ülkü»nün sahibi idi. O'nun tüm ilkelerini ve istemlerini içeren «Vasiyetname», gün gelecek, S.S.C.B.'nin kızıl önderlerince bile «ulusal» amaç ve yöntem olarak izlenecekti.

Çar I. Petro, Katerina'yı ilk gördüğü gün, Prens Mençikof un elinden aldı. Evlendiler.

Rusya'nın Çar'ı Petro'nun sarayı da, dünyanın başka başka ülkelerindeki saraylardan hiç de farklı değildi. Her sarayın içdünyasını meydana getiren «entrika, fuhuş, ihanet ve cinayet» rüzgârlarıyla çalkanıp duruyordu, sorumsuzca..

«Namus» gibi, «erdem»; gibi inanç ve eğilimleri hiçe sayan Çar Petro ve Katerina, yaşam güvenceleri ve saltanatları için, Rusya'nın geleceğine ve dolayı-sıyla birbirlerine sıkı sıkı bağlıydılar.

Çar I. Petro, Katerina'yı savaşlarda da, yanından ayırmıyordu.

Nitekim, (Prut Savaşı) adıyla tarihlere geçen (1710-1711) Osmanlı-Rus

savaşında da Katerina, yanındaydı.
Hızla ilerleyen Rus OrSulan Tuna'ya vardıkları-
460

PADİŞAH ANALARI

da Anadolu'nun Öztürklerinden oluşmuş Osmanlı ordusu ile karşılaştılar. Bu, 250 bin kişilik bir orduydu. Prut'ta başlayan meydan savaşı Ruslar'ın umduklarının tersine gelişti. Osmanlı savaş planı nasılsa olumlu bir sonuç vermiş ve Rus ordusu, Çar Petro ve Çariçe Katerina ile birlikte dört bir yandan kuşatılmıştı. (21 Temmuz 1711).

Şu, kesinkes belirlenmişti ki, Rus orduları için yapacak hiç bir şey kalmamıştı. Osmanlı ordusu tüm Rus kuvvetlerini ya kılıçtan geçirecek; ya da tümünü tutsak alacaktı.

Aynı gün, Çar I. Petro'nun Rusya Devlet Senato-su'na gönderdiği şu belge, gerçeği her yanı ile ortaya koyacak niteliktedir:

«... Aldığım bilgilerin gerektirdiği savaş düzenini uygulamış olmamın sonucunda gördüklerim ve olup bitenler, aldatılmış olduğumu gösterdi. En azından dört kat üstün sayıda düşman kuvvetleriyle kuşatıldık.

Tannsal bir yardım olmazsa, kurtuluş yok. Os-manhlar'a tutsak olursam, beni, Rusya'nın Çar'ı olarak tanımayınız!

«imzama taşıyan bir buyruğum size ulaşırsa o buyrukta yazılı olanları yerine getirmeyiniz!

«Bu kuşatmadan kurtulur, dönersem.. Rusya'nın Çar'ı olarak gerekenleri yapacağım. Ölürsen, en uygun olan «kişi'yi» yerime geçireceğinize inanıyorum.»

«Çar I. Petro 22 Temmuz 1711»

• '%<".

!

'••f

İşte bu en kritik durumda, dünün sokak kadını (Katerina), kocasına düşündüklerini anlattı. Ne var ki, Petro'nun düşüncelerine ters düşen «çürük» bir plandı, bu..

461

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH ANALARI

Ama, kadınlık içgüdüğü ve şimdiye değin Osmanlı devlet adamlarının yaşam öykülerini duya duya çok iyi değerlendirmiş olan Katerina, bu planın tutacağına Petro'yu inandırdı.

– Sevgili Petro, diyordu Katerina, sen herşeyi bana bırak.. Ben bu Osmanlı paşalarının kim ve ne olduklarını, neler yaptıklarını sarayımızın güngörmüş kişilerinden çok dinledim. Sen bana (200 bin altın ruble) ver hemen., yanımda da bir (Barış kurulu) olsun, bana eşlik etsin.»

Çar I Petro hâlâ bir şey anlamış değildi. Karısının sözünü keserek sordu:

– İkiyüz bin altın rubleyi ne yapacaksın? Katerina gülerek karşılık verdi:

– Osmanlı Sadrazam'ı Baltacı Mehmet Paşa'ya vereceğim, sevgilim., anlamadın mı bir türlü?

– Ya, parayı almaz da sana bir şey yapmaya kalkışırsa?

Katerina, Petro'nun boynuna sarıldı.

– Rusya'nın Çar sevgili Petro, dedi, senin ve ülkemizin kurtuluşu için gerekirse kadınlığımı da canımı da feda edebilirim, anlatabildim mi?

Aynı gün, «beyaz bayrak» sallayan bir bans ku-rulu'nun en önünde Çariçe Katerina vardı. Osmanlı Sadrazamı ve savaş ordularının başkomutanı, –ama bir süre öncenin zülüflü saray oğlanı– Baltacı Mehmet Paşa'nın, Yeniçerilerle koruma altına alınmış başkomutanlık otağına, Katerine yanına aldığı tercümanı ile girdi. Banş kurulunu, dışarda bırakarak..

«İkiyüzbin altın ruble»yi Baltacı Mehmet Paşa'nın önüne bırakan Çariçe'nin yaveri, tercümanlık görevini de üstlenmişti.

– Banş istiyoruz paşa, diyordu, Katerina. Her bir

462

koşulunuzu ve de her bir isteğinizi kabul etmeğe hazır olduğumuzu, Çariçe olarak, Çar Petro adına bildirmeğe geldim. Yaver dışarı çıktı. Baltacı Mehmet, önünde duran torbalar dolusu altının içine daldırdı ellerini. Çil çil altınlar avuçlarında işiyordu.

Karşısında duran kadının gözleri de ışıltılı ışıltılı parlıyordu. Üstü altın işlemeli sedirde Katerina'ya yer açan Baltacı Mehmet, eliyle işaret ederek o'nu yanına çağırırdı.

iki saat sonra, kuşatmanın kaldırılması buyruğunu veren Baltacı Mehmet, Katerina onuruna şölenler düzenletti.

Osmanlı Sadrazamı'nın yatağındaki «cinsel oyun», anlaşma masasında da eşit biçimde sürüp gitti. Onbin-lerce Anadolu Türk'ünün can verdiği ve bir o kadarının kan döküp sakat kaldığı bu savaşın yengisi bir anda yenilgiye dönüşmüştü. Yokolmanın eşiğindeki Rusya kurtulmuştu. Ama, Türk dünyasının geleceği ve kader çizgicisi, Saray oğlanlığından gelme bir soysuz ermeni dölü devşirmenin eliyle Rusya'nın ellerine verilmişti.

öte yanda Çar I. Petro, kendisini ve tüm Rusya'yı kurtarmış olan karısı Katerina'nın bu ulusal zaferine karşılık olarak, o'na «Tanrısal yücelik» veren «altın madalyalar»! bastırdı. Bu madalyaların üzerlerinde: (Sen Katerin) yazısı vardı. Artık, o ühlaşmış bir kadındı!..

Ama Osmanlı ülkesinde, Rus yönetimindeki uyanışın ve idrâkin; öze, toplumun özkökü olan Türk ulusunun özbenliğine dönük bilincinin yeeşrdiğini, daha ikiyüz yıl süreyle hiç bir tarih yazmayacaktı.

463

PADİŞAH ANALARI

:

Taa. 19 Mayıs 1919'da, Mustafa Kemal adında bir özbeöz Türk generalinin ortaya çıkıp öne düşerek, o devşirmeler saltanatına ve sömürgeci Avrupa'nın tüm güçlerine savaş açana değin..

BATI DÜNYASI RÖNESANS'I,

BİZ, DEJENERESANS'I YAŞIYORDUK..

Ruslar, Venedikliler, Karadağlılar, Avusturyalılar savaş cephelerinde bizi vurup kırıyor; Türk kanı ve Türk canı ile elde edilmiş ülkeler birer birer elden çıkıyordu.

Bir yandan da İran Acemleri bizi yenilgiden yenilgiye sürüklüyorlardı. Ne var ki, bütün bunların hiç biri, ne Üçüncü Ahmet adıyla anılan Osmanlı Padişahı'nın ne de devleti ellerine geçirmiş dönme ve devşirme «içoğlan eskisi» Sadrazam ve «devlet adamı» diye nitelenen devşirme ocağı yetiştirmelerinin umu-rundaydı.

Tarihlere (Nevşehirli Damat İbrahim Paşa) ad ve unvanı ile geçirilen, dönemin son Sadrazam'ı, gerek-te, (Nevşehir) in «Muşkara» köyünde doğmuş, (Kapa-dokya) yöresinin Rum ailelerinden birinin çocuğu idi. Bu çocuk da, benzerleri gibi, -Öztürklerin ayak basmaları yasak olan (Enderun-u Hümayun) denilen devşirme hıristiyan çocuklarının eğitilip «devlet adamı» yetiştirildikleri, o soysuzlar ocağından çıkmıştı. Bu ocağın bir başka adı daha vardı: (İç-Oğlanlar Ocağı)..

Osmanlı Padişahı Üçüncü Ahmet, 5 yaşındaki kızı Fatma'yı ilk önce (Silahdar Ali Paşa) ile evlendir-

464

PADİŞAH ANALARI

misti. Ali Paşa da Enderun devşirmesi bir Arnavut'tu. 11 Mayıs 1709 gününde başlayan düşün, 16 Mayıs 1709 gününe kadar sürmüş ve Silahdar Ali Paşa'ya, «Vezirlik ve Sadaret Kaymakamlığı» verilmişti. Padişahın 5 yaşındaki kızı Fatma Sultan'ın bindiği kupa araba, bütünü ile gümüşlendi, (1)

1713'te, Arnavut Ali Paşa Sadrazam olmuş, karısı Fatma Sultan'a görkemli bir Saray yaptırdıktan sonra katıldığı Avusturya savaşı sırasında ölümü ile, Fatma Sultan «dul»! kalmıştı.

Henüz 12 yaşındaydı. O sırada Sadaret kaymakamı olan (Nevşehirli İbrahim Paşa) ise 50 yaşını sürdürüyordu.

Osmanlı Padişahı Üçüncü Ahmet, kızı Fatma'yı, bu kez de işte bu Rum devşirmesi İbrahim Paşa'yla evlendirdi ve o'nu Sadrazamlığa getirdi. Şimdi Osmanlı ülkesinde, yeni bir dönem başlıyordu. Bu dönemin adı, (Lâle Devri) olacak ve tüm rezillikleriyle tarihlere geçirilecekti.

Ama, hangi tarihlere?

Namuslu kalemler, «elyazmalarından, risalelere, tezkirelere, salnamelere» bu dönemi tüm iğrençliği, rezillikleri, fuhuş ve ahlaksızlıkları ile yazacak, ve gelecek kuşaklara bırakacaklardı ama, öte yanda, günümüze değin ört-bas edilmiş ve hatta savunulmuş olarak, hem de uygarlığa yönelik bir dönem diye niteleyip öveceklerdi; o, Lâle devri rezilliklerini!..

Taa.. ki, (Patrona Halil) adım taşıyan bir Yeniçeri eskisi Arnavut hamam tellağı ortaya çıkıp, Osman-cı) Lady Montegü, (Şark Mektupları), Ahmet Refik, çev. İst. 1933. Çağatay Uluçay, İst. Enstitüsü Meç. IV, 139-148. İst. 1958.

46S

PADİŞAH ANALARI

V:

lı'nın kof saltanatını ve sözde kalmış egemenliğini, başlarına yıkana değin sürdürülecekti.

Bu dönemde başkent İstanbul, bir büyük cümbüş, görkem, zevk ve safa kenti olmuştu. Ülkenin tüm nimetlerini, kazanılmış servetleri yüzyıllardan bu yana ellerine geçirmiş ve üstelik birer «soylu aile» niteliğini de kendilerine yakıtsırmış olan, köleler ve kölelerin dölleri devşirmeler, tadılmadık zevk ve yaşanmadık görkem bırakmamak istercesine yaşıyorlardı.

Ya, Anadolu?

Yüzyıllardan bu yana olduğunca, yine bir lokma, bir hırka derdinde kıvranıyor; çareyi Arapçı ve Acem-çilerin uyduruk tarikatlarında arıyorlardı. Dahası, 15 yaşından 45 yaşına kadar eli silah tutan Türk erkekleri, niçin ve neden tekrarlanıp duran savaşların gerçek nedenini bile bilmeden, cepheden cepheye kan döküp can vere vere tükenip gidiyorlardı.

Başkent İstanbul'un (Göksu) ve Kâğıthane) gibi gezi ve eğlence bölgelerinde her biri saray yavrusu konaklar, köşkler, yalılar, kasırlar yapılmıştı.

Dönemin rezilliği ile ilgili elyazması, taşbaskısı belgelere bir takım namuslu kalemler, şöyle not düşüyorlardı:

«... Her bir nazenin fahişe ve tüysüz tıfıl oğlan-lar tedârik edilip lâle bahçelerinde alenen ar ve haya perdesini yırtıp, üryan (çırçıplak) olup iyş-ü nüş ve zevk-u safa içre, fahişeler ve tüysüz tıfıl oğlanlarla zina eyleyüp...»

466

.

PADİŞAH ANALARI

4' DÖNMELER VE DEVŞİRMELER SALTANAT SÜRÜP YAŞIYORLARDI...

Bütün devşirme paşa konaklarının bahçelerinde (Lâlezarlar) meydana getirilmiş, saz ve içki âlemleri birbirini izler olmuştu. Göksu ve Kâğıthane derelerinde altın yaldızlı, görkemli kayıklar içinde geziliyor, kıyılarda sıralanan besili atlar koşulu kupa faytonlarda şu ya da bu vurguncunun, devşirme paşaların hanımları ve cariyeleri sedef yelpazelerini rüzgârlan-dmıyorlardı.

(Deli İbrahim) in samur ve anber tutkusu tarihe kanşmış, onun yerine (Lâle) tutkusu ortaya çıkmışfou Avrupa'dan lâle soğanları getirtiliyor ve hemen kapışılarak karaborsaya düşüyordu. Bir lâle soğanının tanesi 300 altın liraya yükselmişti.

Öte yanda, devşirmelerin saltanatına yeni ganimetler, yeni hazineler ve körpe kızlarla tüysüz oğlanlar elde edilmesi uğruna açılmış savaşlarda, oluk oluk «Türk kanı» akıtılıyordu.

Bir serseri çıktı ortaya, bu sırada..

17. ağa bölüğü Yeniçerilerinden, hamam tellağı (Arnavut Halil) adında biri!..

Daha sonraları (Patrona Halil) diye ünlenecek olan bu adamın isyana önderlik edeceğini duyanlar:

- Olur mu böyle şey? diyorlardı. Bir Arnavut hamam tellağı düşecek önümüze? Başka bir doğru dürüst âdem yok mudur?

Ak saçlı, ak sakallı ihtiyarlar sakallarını sıvazlayarak karşılık veriyorlardı, böyle söyleyenlere:

- Doğru dürüst adam mı bıraktı Osmanoğulları? Sen, ben gibi yüreği dağlanmış, kocamışlardan başka kim var ki?

PADİŞAH ANALARI

28 Eylül 1730 gününe değin kendi dünyalarında yaşayan Osmanoğulları ve çevresindekiler, isyancılarla birlik olmuş başkent halkını karşılarında buldular.

Osmanlı Sarayı isyancılarla kuşatılmıştı. Elebaş-ları kapıya dayanmış haykırıyordu:

– Ettikleriniz arş'a (göğe) dayandı! Cümle âleme bir lokmayı çok görüp vergi üstüne vergi, haraç üstüne haraç/alır ve de üstelik zulmedersiniz! Amma., sizler bunca nimeti, devleti az bulup karı ve oğlanlarla hem de alenen yatar keyfedersiniz. Bu da yetmez, bir «lâle» sevdası çıkarıp ortaya, her karış toprağı meyhane ve kerhane misâli kirletirsiniz. Yeter oldu! BıçaK kemiğe dayandı! Ne olacaksa olması zamanı gelmiştir artık! O sefih, o rezil, o kendin bilmez koca kavuklu Sadrazam İbrahim Paşa'yı isteriz! Derisini yüzüp, kellesini gövdesinden ayırmak muradımızdır!..

Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Ahmet ve sevgili Ve-zir-i âzami aynı zamanda damadı Nevşehirli İbrahim Paşa'yla başbaşa vermiş, isyanı bastırarak bir yöntem araştırıyorlardı.

Halkın başkaldırması önemli değildi. Silâhsız halkı yıldırma, kafalarını ezmek kolaydı; ama Yeniçerileri sindirmek hiç de kolay değildi. Bu azgın kanı bozuk soysuzlar ne zaman başkaldırdıysa, her zaman için kan dökmüş, istediklerini elde ettikten sonra ancak yaüştürülebilmişti..

Yine mi, böyle olacaktı, acaba?

Gelecekte, şimdide değin her devşirmeye yönelik yakıştırmaları, Osmanlı tarihçileri İbrahim Paşa'ya da uygulayacak ve o'nu, «Öztürk» diye tanımlayacaklardı. Gerçekteyse, doğduğu yöreye (Nevşehir) adını veren kendisiydi. İsa öncesinden başlayarak: Hit.it-468

PADİŞAH ANALARI

ler, Frigyalılar, Persler, Makedonyalılar ve Romalılar egemenliğinde bin yıllar boyu kaldıktan oonra, Sel-çuklular'ın ellerine geçen bu bölgenin eski adı, (Korama) idi. Selçuklular (Muşkara) demişlerdi. İbrahim (Paşa), kent (Kapadokya) yöresinde doğmuş bir Rum çocuğu idi. Öteki Vezir Vüzerâ ve devlet erkânı gibi o da küçük bir çocukken Osmanlı Sarayı'na satılmış ve yine tüm ötekiler gibi (Ende-rûn-u Hümâyun) denilen, tüm yabancı hıristiyan oğlanlarına Osmanlı dil ve geleneklerinin belletildiği «Soysuzlar Ocağı»nda yetişmişti. Doğduğu bölgeyi unutmamıştı. (Nevşehir) adını koyduğu kente, adını yaşatacak bir sürü han, hamam, medrese ve cami yaptırmış, kentin bayındırlığını sağlamıştı.

Ama her şeyin bir sonu vardı: Sarayın dışındaki kalabalığın çıkardığı saygısız ve korkusuz gürültü çok uzaklara dek yankılanırken, yüzyıllardır devlete egemen olmuş soysuz Yeniçerilerin keyfine boyun eğmeğe alışkın Osmanlı taht'ı sallanıp duruyordu.

Üçüncü Ahmet, Bostancıbaşı'yı çağırttı:

– Hele git, sor bakalım, dedi. Kul taifesi ne ister?

Canını korumak için yanına bir kaç adamını alan Bostancıbaşı kapıya çıktı. En önde (Patrona Halil) denilen, Arnavut hamam tellağı Yeniçeri eskisi duruyordu. Sağ ve sol yanlarında Arnavut Musli, Arnavut İsmail, Derviş Mehmet Kutucu Hüseyin ve Çınar Ahmet yer almıştı. Daha arkalanda tüm yöreyi dolduran kalabalığın gerilere doğru uzanıp gittiği görülüyordu.

Önce, gürültü kesildi; ama bu ancak bir kaç saniye sürdü. Ürkütücü bir uğultu doldu kulaklarına

PADİŞAH ANALARI

bostancıbaşının. Patrona Halil'e dönüp sordu:

– Pâdişâhımız, Efendimiz sorar; ne istersiz?

– Ne mi isterük? diye karşılık verdi Patrona. Ve-zir-i âzam. İbrahim Paşa'yı ve dahi kethüdası Mustafa Paşa'yı ve illâ Kaptan-ı derya Paşa'yı isterük!

Bostancıbaşı:

- Eyi.. dedi. Varıp Hünkâra bildürelüm!
Ters yüz dönüp içeri girdi, kapıyı kapadı. Üçüncü Ahmet'in yanına soluk soluğa koştu; istancılarının isteklerini tekrarladı.
Üçüncü Ahmet başı önünde bir süre odayı arşınladıktan sonra:
- Bostancı kullarımla, cümle içoğlanlan silâh kuşanıp bekleyeler!
dedi.
- Ferman Efendimizindir!
İki gün, iki gece geçti aradan; Patrona Halil, (deli İbrahim) adında bir sözcüsünü Saraya göndererek, Sadrazam İbrahim Paşa başta olmak üzere kellelerini istedikleri adamların yazılı bir listesini, Osmanlı Pâdişâhına verdirirdi.
Bir yandan zenci Kızlarağası ve öte yandan Üçüncü Ahmet'in gözdeleri Pâdişâhın yanına koşup yalvarmaya başladılar:
- Kimlerin başlarını istiyorsa Yeniçeri kulların, vermelisiz hünkârım, dediler. Bu güne değin maslahat böyle yürümüştür. Âsiler üstüne vuruşunlar deyu fermanınla giden bostancılar ve de içoğlanlan, âsilerle birlik olup taht'ı korumaz olmuşlardır! Cümle kulların senin kılına kurban olsun! kimi istererse, esirgeme ver, Sultanımız. Yoksa cümlemizi kılıçtan geçirir bu nankör kapı kulların!
Üçüncü Ahmet, daha fazla direnmedi. Sevgili damadı Sadrazam İbrahim Paşa'yla, Mustafa Paşa'yı
470

PADİŞAH ANALARI

1j •'

yanma çağırarak bostancılara kafalannı kestirdi. Cesetlerini isyancılara gönderdi.
Devlet erkânının her biri ortadan çekilmiş, bir yerlere kaçışmışlardı. Sahipsiz, başsız, korumasız, adından başka bir yanı ve gücü olmayan köleler devleti, bir kez daha boyun eğdi. Meydan boştu, Yeniçeriler, Kaptan-ı deryalığa (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı) Abdi Paşa adında bir Arnavut'u, atadılar. Kel Mehmet adındaki birini Yeniçeri ağalığına getirdiler. Ali adındaki Giritli bir Rum devşirmesini (Kul Kethudâlı-ğına), Mahmut adındaki bir Arnavutu da (Başyazı cılığa) getirerek yeni bir düzen kurmaya giriştiler. İstanbul'un dört bir yanına dağılan isyancılar, Sadrazam İbrahim Paşa'nın ve öteki ileri gelenlerin köşklerini, yalılarını, konaklarını yaktılar; milyonlar harcanarak meydana getirilen lâle bahçelerini birikmiş bir hınçla yerle bir ettiler. Patrona Halil ve yandaşlarının istekleri bitmiş değildi. Sadaret kaymakamı Mehmet Paşa'yı, önceki deniz kuvvetleri komutanı Mustafa Paşa'yı da istediler. Ayrıca, 37 kişilik bir liste daha gönderdiler Osmanlı Sarayına.
Üçüncü Ahmet canını kurtarmak için, kimleri istedilerse isyancılar, hepsini veriyordu artık. Böylece tahtını da kurtardığını sanıyordu. «Fırsat bu fırsattır» diyerek yüzlerce kişiyi öldüren isyancılar, öldürdüklerinin kesik kafalannı sopaların uçlarına takarak İstanbul sokaklarında dolaştırıyorlardı.
Yedi gün sonra isyancıların başı (Patrona Halil) son buyruğunu verdi:
- Osmanlı Pâdişâhı Sultan Ahmet Hân taht-ı saltanatını bırakıp çekilmelüdür! Eğer inmezse, biz
471

PADİŞAH ANALARI

indirmesini bülürük!
Görünürdeki büyük ve yüce İmparatorluğun başındaki Osmanlı İmparatorunu, bir avuç isyancı Yeniçeriye karşı koruyacak bir örgüt her zamanki gibi, yine yoktu, koca ülkede..
- Olur, dedi Üçüncü Ahmet; inerim tahtımdan., amma gerek benim ve gerekse çoluk çocuğumun canını başışlayalar!
Ve, isyancıların keyiflerine kalacak kadar onurdan ve güvenceden yoksun bir taht'ta oturan adamın ve çoluk çocuğunun canlarının başışlanması üzerine, Üçüncü Ahmet tahtından indi.
Şimdi devletin başı, güçlü hükümdarı gerçekte, (Arnavut hamam tellağı Patrona Halil) ve yöresindeki bir avuç serseriydi.
Üçüncü Ahmet 13 karısını, 21 erkek çocuğu ile 32 kızını yanına alarak bir köşeye çekildi. Onun çocuklarından bir kaçı gelecekte Osmanlı

Pâdişâhı olacaklardı.

Bütün karılarını ve çocuklarını karşısına dizdi; hepsini ayrı ayrı kucakladı. Bir yandan hıçkırıyordu; gözlerinden akan yaşlar bıyığının ve sakalının arasından damla damla sızarak yerdeki halının üstüne düşüyordu. Güçsüz bir sesle şöyle dedi:

– Âl-i Osman tahtına oturan bizler sanınız ki, biz ne dersek o olur,, ne istersek öyle yürür. Amma hiç de öyle değil, hakikat! Çünkü hüküm bizde değil., bizim ellerinden tutup yukarı kaldırdığımız, (kullarımızsız) dediğimiz kimesnelerdedir hüküm! Hep on-lann dedikleri olmuştur! Bizimse tüm gücümüz, evlât-larımız, kardeşlerimizi, soy ve sopumuzu yoketmeğe yetmiştir ancak, hep böyle olmuştur, bu. Gene böyle yürüyecektir, elbet..

472

PADİŞAH ANALARI

Üçüncü Ahmet, Deli İbrahim gibi, en doğru gerçeği dile getiriyordu. Boğazında düğümlenen bir hıçkırıkla sustu. Bir kaç kez derin derin soluklandıktan sonra yeniden konuştu-

– Kölelerimizin kazdıkları kuyulara düştükten sonra anlıyoruz bunun böyle olduğunu., bana da öyle oldu, ama hiç bir faydesi yok artık!

Koca salonu dolduran 32 kızına, 21 erkek çocuğuna baktı, hüzün dolu gözleri yaşlıydı. Hepsinin üstünde ayrı ayrı durdu bakışları bir süre. Daha sonra hepsi de yabancı soylu kadınlarının yüzlerinde dolaştırdı bakışlarını.

– Hepiniz, dedi. Ayrı ayrı birer başka diyarın güzelleriydiniz, gözde câriyelerimdiniz. Felek sizi bana nasip eyledi. Bana Şehzadeler ve Sultanlar doğurdunuz; her biriniz (Hanım Sultan) oldunuz. Birer Arap adı verdik sizlere!..

Kolunu ileri doğru uzatarak en baştaki karısına seslendi:

– Sen söyle, sana (Ayşe Mîhrî) adını koymazdan önceki ismin n'eydi güzelim?

Genç kadın yüzünü avuçlarının arasına alarak hıçkırdı, daha sonra karşılık verdi;

– Margaret'ti, Sultanım..

– Sen, Gülnûş! Asıl ismin nasıldı? :- Isabel'di, Sultanım..

– Ya, senin Hüsnüşâh?

– Luiz'di, Efendim..

– Mihrişan.. senin?

– Janet'ti, Hünkârım..

– Rebia, sen söyle?

– İda idi, Sultanım..

473

PADİŞAH ANALARI

– Ya, Ümmügülsüm.. senin? <

– Şarlot'tu.. - . '

– Fatma., ya, senin?

– Katerin'di, Sultanım..

– Hümâşah.. senin ismin nasıldı?

– Jenifer'di, sevgili Sultanım..

– Hatice., neye susarsın?

– Beti'yçli.. Efendimiz.

– Rukiye, senin?

– Suzan'dı, Sultanım..

– Zeynep! ya, senin?

– Elizabet'ti; Hünkârım, Efendim..

Sultan Üçüncü Ahmet yaşlı gözlerini bir kez daha çocuklarının yüzlerine çevirdi. Ağızının bir yanında, buruk bir gülümseme bir an için belirirdi, sonra kayboldu. Yeniden karılarına baktı:

– Bana bu evlâtları sizler doğurdunuz, dedi. Bunların biri, ama belki bir kaç gelecekte Âl-i Osman tahtına oturur, adımızın yâd edilmesine sebep olurdu. Amma, bu dahi belli değildir. Taht'a oturan Pâdi-şah ne emreyler, bilinmez çünkü. Âl-i Osman hükmü belki de cümlemizi cansız kor! Böyle gelmiş böyle gider bu devrân., her ne gelirse kaderdir, sineye çekmek gerek!

İki elinin tersiyle gözlerinin yaşlarını sildi. Daha güçsüz ve daha yıkılmış bir sesle konuştu:

– Dünya gözüyle görelim cümlenizi istedik. He-lâllaşalım dedik. Artık çekilebilirsiniz.. Belki bir yerde, belki ayrı ayrı hapsolmek mukadderdir!..

Oğullarının yanlarına gitti. Abdullah, Abdülhamit, Abdülmecit, Abdülmelek, Ali, Bayezit, Hasan, İbrahim, İsa, Mahmut, Mehmet (4 tane), Murat (2 tane), Mustafa, Numan, Selim, Seyfettin, Süleyman, adları-

474

PADİŞAH ANALARI

nı taşıyan Şehzadelerinin başlarını okşadı. Sonra kızların yanlarına gitti. Onların da yanaklarını okşamakla yetindi.

Cırlak bir ses, koca salonun içinde çın çın öttü, birden:

– Yeter! Yeter ayol! Seni bekler dururuz saatlerdir!

Artık, saygı ve korku gereği duymayan (Sudanlı karaderili zenci) Kızlarağasıydı, tahttan indirilen Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Ahmet'e böyle çıkışan kişi!..

Üçüncü Ahmet'i, işte bu zenci köle, alıp götürülecek; ölünceye değin içinde kalacağı bir yerlere kapatacaktı.

Kadınlarına başısladığı tüm taşınır, taşınmaz mal-mülk ve mücevherler ellerinden alınacak ve yaşamlarının ne olduğu bilinmeyecekti.

Üçüncü Ahmet, kapatıldığı hücrelerinde 6 yıl daha yaşadı ve öldü (1736).

475

İtalyan ressamı Zonaro (üstte, pipolu): Bu ressam, 2. Abdülhamit'in buyruğu ile Saray ressamı oldu. Yüksek ücretle görevlendirildi. İlk savaş tabloları yaptı. Abdülhamit'in baş hafiyesi (gizli polis şefi) Fehim Paşa'nın metresi Margaret'in* daha sonraları kartpostal olarak satılan ünlü resmini de yaptı. Bu resim, O'nun ünlü tablolarından, biridir. Cariyeler hamamının bir köşesini canlandırmaktadır.

476

YİRMİDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

24. OSMANLI PADİŞAHI

BİRİNCİ MAHMUT DÖNEMİ

(1730-1754)

Birinci Mahmut, 2. Mustafa'nın (Saliha Sultan) takma adlı cariye'si Aleksandra'dan doğmuştu.

Yeniçeri eskisi, hamam tellağı Arnavut (Patrona Halil) in, yoldaşlarıyla birlikte çıkardıkları «ısyân» sonucunda 3. Ahmet taht'ından indirilerek, 34 yaşındaki Şehzade Mahmut'u (Birinci Mahmut) ünvan ile Padişah yaptılar. O da babası gibi kanbur'du. Bir dönemin rezilliğini içeren (Lâle Devri) şimdilik kapanmış; bir başka yeni dönem başlamıştı, ülkede.

Ne var ki, Birinci Mahmut'un taht'a çıktığında, devletin, daha açık ve gerçek anlatımı ile Saray'ın hazinesi, çoktan boşalmıştı.

3, Ahmet'le, damadı ve Sadrazamı Rum devşirmesi Nevşehirli İbrahim Paşa'nın elbirliği ile yarattıkları (Lâle Devri) çılgınlıkları yüzünden altınlar tükenmişti.

Oysa, her padişah değişiminde Yeniçeriler'e (Cülus bahşişi) adı altında «haraç» verilmesi, kaçınılmaz bir zorunluktur.

Bu kez, Yahudi faizcilerden en ağır faiz koşullarıyla ödünç altın aldılar; devlet'in ve tüm ülke toplumunun «baş belâsı» Yeniçeriler'e verdiler.

Hazine'nin durumu, her zamanki gibi bu kez de «yeni ganimet ve talan» savaşlarını gerektiriyordu.

477

PADİŞAH ANALARI

Ne var ki, devlet'e elkoyan ve tüm yönetimi ele geçiren (Patrona Halil) ve yoldaşları ortadan kaldırılmadıkça savaşa girme olanağı da yoktu.

Halil'in adamları hemen her gün Birinci Mahmut'un karşısına dikiliyor, şöyle diyorlardı:

- Baka.. Mahmut Hân! Sultan Ahmet Hân'ı, kim indirmiştir, taht'ından? Kim, oturtmuştur seni bu Âl-i Osman taht'ına? Biz değülmüyük? Hele bir tevatür varsa sözümüzde, söyleyesiz! Bilesiz ki, doğru soy-lerüz.. ol sebepten, illâ bizim dedüğümüz dedüktür! Biz ne dersek, o neman yapıla! Her bir maslahatı biz kendümüzden yana olanlara vürürük.. ve de mührü hümayunu biz, yoldaşımız Silahtar Mehmet Paşa'-mn olsun isterüz! Ferman seninse, hüküm de bizüm-dür. bilinmiş ola! İsyanın başı, Arnavut Patrona Halil ne derse, nasıl isterse, kimleri yerinden alıp kimleri yerleştirirse, artık öyle oluyordu, başkent İstanbul'da..

Yiyip içip, yol kesen, hanları evleri basıp soyan, kız ve kadınları, oğlan çocuklarını ana-babalannın, kocalarının koynundan alıp götüren isyancı sarhoş serseriler, başarı ile sonuçlandırdıkları ihtilâlin tadını çıkarıyorlardı.

Bu kanıbozuk Arnavut, Rum, Bulgar, sırp dölleri devşirmeler günün ve gecenin her saatinde mağazaları, dükkânları, evleri soyuyor, sahiplerini öldürüyorlardı.

Ortada, değişik pek bir şey yoktu.. Yüzyıllardır bu kanıbozuklar, en üstün ayrıcalıklarla zaten ülkenin ve toplumun tepesindeydiler. Canları sıkıldıkça, sorumsuzluklarının ve ayrıcalıklarının bilincinde olarak dilediklerince yaşıyorlardı.

Bu, satın alınmış, tutsak edilmiş köle dölleri, yüz-

478

PADİŞAH ANALARI

yıllardır, onları tutsak alanları tutsak etmiş, devletin her bir yetkili katını ellerine veren Osmanoğulları sayesinde, ülkenin gerçek sahibi koca bir Türk ulusunu köle yapmıştı, kendilerine..

Şimdi başkent İstanbul'da oynanan bu oyun, yüzyıllardır oynanmış kanlı oyunların tek bir sahnesiydi, yalnızca..

Zenginler, altın ve mücevherlerini yanlarına alarak aileleriyle birlikte kaçmış, bir yerlere gizlenmiş, ortalıkta görünmez olmuşlardı.

Kaçamayanlarsa, hem canlarından ve hem de mallarından oluyorlardı. Şimdi, Sadrazamlık katında, isyancıların getirdiği bir başka devşirme Osmanlı paşa'sı vardı: Silâhtar Mehmet Paşa!..

Kendisi de bir Arnavut devşirme köleydi. Ne var ki, çalıp çırpıklarının, aldığı rüşvetlerin yansından çoğunu Patrona Halil alıyordu elinden., bu yüzden o'na düşman kesilmişti. Gece ve gündüz, bunlardan nasıl kurtulacağını düşünüyor, bir takım kişilerle işbirliği yapıyordu.

Sonunda, başarılı olacağına inandığı bir plânla Birinci Mahmut'un yanına koştu. Plân, şöyleydi:

Padişah, Patrona Halil ile birlikte o'nun üst düzey yoldaşları onuruna Saray'da bir şölen düzenlemiş olacaktı. Bu şölende hem yiyip içilecek ve hem de devlet işlerini karşılıklı konuşacaklardı.

Bu çağrıya, bir kat daha kasılarak gelecekleri kuşkusuzdu.

Geldiklerindeyse, Saray bostancıları tarafından kapıda saygı ile karşılanacaklar ve içeri «buyur» edileceklerdi.

İşte, ne olacaksa; ne yapılması gerekiyorsa, her

479

PADİŞAH ANALARI

•şey öylesine kusursuz düzenlenecekti ki, hiç bir kuşku duymamaları sağlanacaktı.

Osmanlı geleneği uyarınca, Padişah'ın hu/uruna çıkarken her kim olursa olsun silahtar arındırılmaları gerektiğine bu adamların inandırılması en başta gelen koşullardan biri olarak uygulanacaktı.

İşin en önemli yanı böylece gerçekleştirildikten sonra, Topkapı Sarayı'nm, o loş ve daracık koridorlarından ilerlemeye başladıklarında, önceden pusuya yatırılmış sağır ve dilsiz cellat bostancılar yalın kılıç üzerlerine çullanarak hemen oracıkta kellelerini uçurup canlarını alacaklardı.

Devletin taa.. tepesine kadar kolaylıkla çıkararak gerçek bir hükümdarın daha üstünde yetki ve güç elde etmiş olmanın onurunu ve güvencesini taşıyan Patrona Halil, bu şölenin düzenlenmesinden,

Padişah çağrısından hiç de kuşkulandı.

Taht'tan padişah indirip, taht'a padişah çıkarmış, her dilediğinde sarayın içerisine girip çıkmış ve bir ihtilâle önderlik etmiş kişilere bir tuzak kurulabileceği akıllarının uçlarına bile takılmadı.

Patrona Halil, yanına ileri gelen isyancı elebaş-larından yirmibeş kadar yoldaşını alarak Osmanlı sarayının yolunu tuttu.

Hepsi de, en şatafatlı giysilerini ve en ürkünç silahlarını kuşanarak özenle hazırlanmıştı.

Sarayın dışına da, güvenliklerini sağlamak üzere elli kişilik bir gurubu yerleştirmeyi unutmadılar. Bunlar, kendileri Saray'dan çıkana kadar gözlerini kırpmadan nöbet tutup gözcülük edeceklerdi.

Oysa, Sarayın içinde «ölüm tuzağı» en ince ayrıntılarına kadar hesaplanarak düzenlenmişti. Sağır ve dilsiz cellat bostancılar palalarını, satırlarını bi-

480

PADİŞAH ANALARI

lemis, bir bölümü de kementlerini yağlamışlardı.

Tabanı, tavanı ve duvarlarıyla, nice bin insanın kanlarının kokulann küflü havasında dolaştırıp duran dolambaçlı koridorlann izbeliklerine sinen cellatların tüm düzenlemelerini, Sadrazam Silahtar Mehmet paşa üstlenmişti.

Kapılar açılıp Patrona Halil ve yoldaşları en saygılı biçimde içeri buyur edilip, her biri silahlarından arındırıldıklarından hemen sonra, daha koridorlann ilk dönemeçlerinde, ne olup bittiğini, neye uğradıklarını anlamaya fırsat bile bulamadan cellatların saldırısına uğradılar.

Bir kaç dakika içinde, yirmibeşinin de kesik kafaları yerlerde zıplayıp duruyor ve oluk oluk akan kanlan, daha iyice kurumamış nice insanın kan lekeleri üstünden akıp gidiyordu.

Saray dışında, Patrona Halil ile yoldaşlarını bekleyen Yeniçeriler, biraz sonra, güven verici saygılı davranışlarla yemek yemeleri için içeri alındılar. Onları da aynı şekilde boğup hançerliyerek birbiri üstüne yığdılar.

Her şey, Silahtar Mehmet Paşa'nın dediğince, um madıkları kadar kolaylıkla sonuçlanmıştı.

Adına (Lâle Devri) denilen bir dönemin rezilliğini tarihe gömerek adını ölümsüzleştiren (Patrona Halil), hiç umulmadık bir zamanda ve yine hiç umulma-dık bir Osmanlı düzenlemesiyle ortadan kaldırılmıştı.

481

: ;. V " .-. . PADİŞAH ANALARI

BİR İLGİNÇ VE KANLI OLAY DAHA YAŞAN- DI OSMANLI SARAYINDA..

Taht'ından indirilen 3. Ahmet, kızı Fatma sultanı 5 yaşında iken (evet 5 yaşında iken) Ali Paşa adındaki bir devşirmeye «gelin» etmişti. O'nu, 12 yaşma geldiğinde de, İbrahim Paşa ile evlendirmişti.

İşte bu kız, babası taht'tan indirilip o'nun yerine tahta çıkan I. Mahmut'tan öç almak için, Osmanlı sarayının her bir bölümünde ayrı ayrı görevlerle güçlenmiş yüzlerce Arnavut'u, î. Mahmut'a karşı ayaklandırmayı başarmıştı.

Ne var ki, I. Mahmut'u öldürtmeyi başaramadı.

Sarayıçi Arnavutlannın ayaklanmaları kısa sürede bastırıldı.

Soruşturma sonunda gerçeği öğrenen f. Mahmut, 3, Ahmet'in kızı ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın karısı Fatma Sultanı boğdurdu, cesedini Sarayburnu'ndan denize attırdı. (*)

Patrona Halil'in yarıda bıraktığı (Lâle Devri) cüm. rezilliği ile yeniden başlatıldı.

Sarayların, konakların, köşklere bahçelerinde yeni 4âîezarlar» oluşturuldu. Her şey kaldığı yerden yeniden başladı.

Dönme ve devşirme Sadrazamların biri iniyor, bir başkası çıkıyordu onun yerine. Devlet hizmeti yaptıkları sıralarda çalıp çırtıklarının büyük birer bölümünü Osmanlı Pâdişâhına verenler Sadrazam oluyor; daha çok veren bir başkası ortaya çıktığında ise, alaşağı ediliyordu.

(Patrona Halil) ve yoldaşlarını ortadan kaldırdı-
<*) M. Mikes, Türkiye Mektupları, Sadrettin Karatay, çev.
c. Z, s: 53.

482

Y

PADİŞAH ANALARI

Ğı için yerini sağladığını sanan Arnavut devşirme Silahtar Mehmet Paşa, (Kabakulak İbrahim Paşa) adında bir başka devşirme köle ortaya çıkararak daha çok altın karşılığında Sadrazamlığa istekli çıktığında, yerini koruyamadı. Ama hiç biri sürekli kalamı-yordu zaten, bu makamda; hep bir başkası çıkıyor, (ben daha çok altın veririm) dedikten sonra, gerçekten de daha çok altın verip Sadrazamlığı ele geçiriyordu.

Topal Osman Paşa, Hekimoğlu Ali Paşa, İsmail Paşa, Silahtar Seyyit Mehmet Paşa, Muhsinzade Çelebi Abdullah Paşa, Yeğen Mehmet Paşa, İvazzâde Hacı Mehmet Paşa, Hacı Ahmet Paşa, Seyyit Hasan Paşa, Tiryaki Hacı Mehmet Paşa, Seyyit Boynu eğri Abdullah Paşa, Dividdâr Mehmet Emin Paşa, Köse Bahir Mustafa Paşa adlarını taşıyan «Enderun» yetiştirmesi devşirme köleler hep bu yoldan birer birer Sadrazamlığa gelip geçtiler.

Bütün bunların gelip geçtiği zaman sürecinde İran, Rusya, Lehistan ve Avusturya savaşları birbirini izledi. Ve Osmanoğulları'na tutsak olmuş Anadolu'nun Öztürkleri yine can ve kan vermişlerdi.

Bu dönemde, bir Fransız kontu Osmanlı İmpara-torluğu'na sığındı. Asıl adı: Claude Alexandre'ydi. Bonnevale Kontu idi. Fransa Kralı 14. Louis'le bozuşmuş; ilkin Avusturya'ya kaçmıştı. Osmanlı İmpara-torluğu'na açılan savaşlarda, Avusturya Ordusunda savaşa katılmıştı. Bu kez, Avusturya ileri gelenleriyle bozuşunca, Osmanlı ülkesine kaçıp, devşirme kölelikten Sadrazamlık katına çıkarılanlardan biri olan (Topal Osman Paşa) ya sığınmıştı.

Topal Osman Paşa, Fransız Kontu Claude Alek-sandre'ın adını hemen değiştirdi. Kendisine yaptıkla-

483

...'"

PADİŞAH ANALARI

rı gibi, O'na da bir Arap - îslâm adı takıldı; Ahmet!..

Ordu'ya top yapan, topçu eğitimi uygulanan (Kumbaracı Ocağı) na komutan olarak atandı.

Ayrıca, bu Fransız Kont'una (Paşalık) rütbesi de verilerek (Beğlerbeği) oldu!..

Claude Alexandre, bundan böyle (Kumbaracı Ahmet Paşa) olarak, Osmanlı ülkesinin sayılan milyonları aşan (Osmanlı soysuzları) arasına katılmış oluyordu.

Bundan böyle yazılan Osmanlı tarihlerinde, işte bu devşirme Fransız, öteki benzerleri gibi, «asıl, muktedir büyük asker, büyük devlet adamı» nitelikleriyle anılacaktı!..

Birinci Mahmut 24 yıl Saray saltanatı sürdükten sonra, 58 yaşında, hem de birdenbire öldü. Babası İkinci Mustafa'nın Yenicami'deki mezarı yanına gömdüler.

.Beş karısı kaldı ardında; bir sürü kız ve oğlan çocuğu ile. O ölünce, tümünü yoketiler bu çocukların; gelecekte Osmanlı tarih yazarları: «hiç çocuğu olmadı, Birinci Mahmut'un», diyeceklerdi (1).

Ama bir gerçeği unutmuş olacaktı, böyle yaparlarken. Şayet çocuklan olmasaydı, (Ayşe) adı verilmiş Bulgar kökenli cariye, (Hatem) adı takılmış Fransız kızı Julien, (Baziya) adıyla anılan Sicilyalı Lüi, (Tiryal) adı ile belgelere geçirilen Macar kızı Maggi, (Verdinaz) takma adı uygun görülmüş Rus kızı Olga ve (Rami) diye kayıtlara geçmiş Romen kızı ve (Raziye) takma adlı Yunan kökenli kadın ve

PADİŞAH ANALARI

i;

;

bütün bunlar padişah karısı (Hanım Sultan) olarak belgelere geçirilir miydi? (2)

Osmanlı Sarayı geleneği böylesine çığrmdan çıkarılır mıydı?

Ama kim, kimden hesap soracaktı ki..

(1) A. D. Alderson, The Struscture of the Ottoman Dnasty, Oxford, 1956.

(2) 3. Osman ve 1. Mahmut'un çocukları olmadığını «zü-kür ve inasdan mahrum» bulduklarını belirten belge: Top. Kitap. Yazma: Velâdetname-i Hibetullah Sultan, Vr. Z.

484

485

Birer kanarya kafesini andıran bu yalılarda, köşklerde, konak-larda; Köleler devleti Osmanlı İmparatorluğu'nda dönme ve devşirme köleler ve onların soyundan gelenler yaşıyorlardı

486

YİRMİBEŞİNCİ BÖLÜM
(SIRP KIZI MARIJDEN DOĞAN
ÜÇÜNCÜ OSMAN VE DÖNEMİ
(1754-1757)

BU OSMANOĞLU, YALNIZCA OĞLANLAR LA YATIP KALKAN BİR EŞCİNSELDİ.. (Birinci Mahmut) 'un birdenbire ölümü üzerine boşalan Osmanlı taht'ına, «Veliâht Şehzade» Osman' m (Üçüncü Osman) olarak geçmesi gerekiyordu.

Önünde, diz çöküp eteklerini öperek: «Sultan Mah mut öldü, yaşasın Sultan Osman» diye taht. müjdesini verenlere, bir çokları gibi, o da inanmadı.

– N'eyedir bu hile, bu fesat? diyerek haykırdıktan sonra, ölüm korkusu içinde konuştu: Varıp kemendi dolaşınız ya boynuma., cellat bostancılar ne durur? Böylesine hile ve fesada, yalana ne hacet ola ki?

O'nu da, ötekiler gibi çok güç inandırabildiler, Padişah olduğuna.. Ama inanıp taht'a oturduktan sonra, hiç bir bakımdan soyunun dengesiz, bilinçsiz, acımasız yönteminden farkı olmayacak; «Türksüz ve Türk soyuna düşman devlet çarkını» döndürüp duracaktı, o'da.. Ne var ki, akıl dengesini çoktan yitirmiş ve hâlâ bilinç altındaki «ölüm korkusu» ile yaşayan bu adam, yatağına kadar getirip koynuna soktukları kadınla-

487

L

PADİŞAH ANALARI

nn eliyle öldürüleceğini sandığı için, üstelik kadın cinsinden hiç mi hiç hoşlanmadığından; bütün kadınları odasından «tekme-tokat» döverek kovuyordu.

«Padişah» olarak taht'a oturduğunda 56 yaşındaydı. Anası, (Şehsuvar Sultan) diye anılan, esir tüccarlarının Saray'a sattıkları (Mari) adında bir hiris-tiyan frenk'ti.

Üçüncü Osman, bütün Osmanoğulları'nm onda dokuz'u gibi, çirkindi.

Üstelik, «afyonkeş» ti. Bu tutkusuna, aşırı «içki» düşkünlüğü katılmış olmasının sonucunda, daha da çirkinleşmişti.

56 yaşına kadar «ölüm korkusu» içinde ve göz hapsinde yaşamıştı.

Tıpkı ötekiler gibi..

Gerek suratları ve gerekse fizik yapılan ve bozuk akıl dengeleriyle birbirüerini izleyen tüm Osmanoğul-lan'nın tipik bir örneği idi. Taht'a çıktığından bu yana aylar geçmesine karşın, kadın cinsine karşı duyduğu «korku ve nefret» hiç eksilmemiş, daha da çoğalmıştı. Bu dengesizliğini, çok ilginç bir biçimde ortaya koydu: Bundan böyle, Saray'da, hiç bir kadının kendisine görünmemesi buyruğunu verdi. Kendisinin ayak seslerini duyan kadınların kaçıp gizlenmelerini salamak için, ayakbakılarının altlarına «altın kakmalar» taktırttı.

•Yalnız anasından, (Valide Sultan Şehsuvar) dan korkmuyordu. Bu, Sırp soylu kadın, bir «ana kraliçe» olarak her fırsatta oğlu ile biraraya geliyor, iç ve dış sorunları konuşuyorlardı.

Ama, oğlunun, kadınlardan nefretini o da gide-remiyordu.

Bu sapık Osmanoğlu, daha da ileri gitti: İstanbul'da bütün kadınların sokağa çıkmalarını yasakladı. Sulanmış beyninde, kadın cinsine karşı duyduğu düş-

488

PADİŞAH ANALARI

manhk ve nefretin ardında gizli kalmış, gerçekten «deli» kişiliği, böylece ortaya çıktı: «bundan böyle kadınların kendi evlerinin

içlerinde de süslenmeleri yasaktır»1, dedi!..

«Evlerinde süslenmelerini duyduğu kadınların kafalarının kesileceğini» sokaklarda tellallar bağırtarak duyurdu.

Ama bu «sapık ve deli» Osmanoğlu, (Oğlanlara karşı hiç de böyle değildi. Tersine, gece ve gündüz, Saray'ın, binbir diyar arttığı tutsak köle «içoğlanlar»ıyla başbaşa, koyunkoyuna idi!..

Bu «oğlanlar'in» en güzellerini, hem de en körpelerini seçiyor, onlarla yatıp kalkıyordu.

Osmanlı Sarayı'nın «İçoğlanlar» örgütü, (Ende-run-u Hümâyün) diye de anılan, baştan sona yalnızca yabancı soylulara özgü bir bölümdü ki, bu insan panayırından yetişen kam-bozuklar, devletin kuruluşundan batışına değin 620 yıl boyunca «devleti, ülkeyi, Öztürk ulusunu ve karmaşık Osmanlı toplumunu A'dan Z'ye dek diledikleri gibi yönetme yetkisine sahiptiler.

Bunların çoğunluğunu en başta: Arnavutlar, Hırvat/Boşnaklar olmak üzere «Rum, Sırp, Gürcü, Bulgar, Rus, Ermeni» ve daha başka yabancı soysuzlar oluşturuyordu.

Bu soysuzların bir başka tür imtiyazları daha var-di: Padişahların kızları ve kızkardeşleriyle evlenerek «Damad-ı Şehriyâri» olma imtiyazına da sahiptiler!..

Üçüncü Osman'ın anası (Şehsuvar Valide Sultan) diye anılan Sırp soylu (Mari), oğlu Osman'ın yalnızca «oğlanlarla» düşüp kalktığını, hiç bir câriye'yi koynuna almadığını duyunca, Osmanlı taht'ının geleceği bakımından(!) çok kaygulandı. Haberi veren Kal-

489

PADİŞAH ANALARI

fa kadını karşısına alarak:

- Baka kadın, dedi, doğru mu söylersiz, hiç mi yatmaz Padişah oğlum cariyelerle?

- Beli Sultanım, diye karşılık verdi kalfa kadın, vallâhilazim ve de billâhilazim, yüzüne bakmaz hiç bir ahu nazenin cariyenin., ve illâ oğlanlarla içice olmakta devam eyler!..

- Beli., dedi, Osman'ın annesi Valide Sultan, oğlumu «cin taifesi» (!) çarpmıştır. Ayan beyandır bu., velâkin Âl-i Osman taht'ı, Velihtsizdir. Bu ise, felakettir!..

Şehsuvar Sultan ellerini yumruk yaparak dizlerini dövmeye başladı:

- Koş, dedi, Kızlarağası olacak o koca götlü zenci fellahı çağır bana!.. Ne mene iştir bilelim, derman arayalım!..

Kalfa kadın, Valide Sultanı etekleyerek telâş içinde dışarı çıktı. Osmanlı Pâdişâhlarına eşit hüküm ve saltanat süren Afrikalı zenci Harem ağasının görkemli dairesine koştu.

Ağzının bir yanında hain bir gülüş vardı, Kalfa kadının. Aklından geçenlere katıla katıla gülmek geliyordu, içinden: «Valide Sultanın dediklerini şöyle bir çıtlatsam Kızlar ağasına, alimallah üç güne varmaz, ne Sultan Osman kalır., ne de kendisi, Sarayı da tahtı da yıkar kafalarına..» Ama, söylemeyecekti, söyleyemezdi çünkü. Onlara olan olurdu ya, kendine de olurdu., geceleyin yatağında boğarlar, gün ağarmaz dan önce cesetini denize atıp balıklara yem yaparlardı.

Zenci Harem ağası, Valide Sultanın yanına girerken gelenek zoruyla biraz toparlandı. Her yanı altın sırmalarla işlenmiş kırmızı kaftanın iki kanadını bir-

490

: ; : !» ; PADİŞAH ANALARI

leştirdi, sonra içeri girdi. Yere diz çöküp etekledi, Pâdişâh anası kadını.

İnce, cırlak sesini biraz yumuşatarak:

- Emret, Sultanım, dedi.

Üçüncü Osman'ın anası, Şehsuvar Valide Sultan (Mari):

- Baka ağa, dedi. Pâdişâh oğlum Sultan Osman Han, hep oğlanlar içre olurmuş., bunca kızdan bir tekine el sürmezmiş! Bu nasıl iştir?

Gerçi, iç oğlan kullarımız dahi Pâdişâh Sultanların gönül eğlenceleri olup bir ayrı çeşni tadıp hoşça vakit geçirmelerine bir vesiledir, ammaaaa.. illâ oğlan, n'eye? Bir vakit de cariyelerle yatıp kalkmalıdır kim, Âl-i Osman taht'ı bir Veliht'a nail ola!

- Beli Sultanım, fa...

- Susasız ağa! Lâfım bitmiş değildir, kim ruhsat vermiştir ağzın açmağa?

- Şunu derim, n'eye bir peri suret ve de ahu bir hangi câriye tedarük kılınıp oğlumu kadına alıştır-mazsız? Yok mudur? Bunca bin câriye içre bir nazenin? Şayet yoğ ise, kapı aşındıran esirciler ne günedir? Ya da., bir diyâr-ı Rum'dan tedârükü acep n'eye düşünülmez?

Gerekürse, bu yolda bir muharebe neden başlatılmaz? Bundan daha ehem ne ola? Hep gıl-mân (oğlan) ile düşüp kalkmak reva mıdır? Bu oğlanlar çocuk doğurmazlar ki! Şayet doğursalardı, eyiydi deriz. Amma, doğurmazlar. Doğurmayınca da, Âl-i Osman taht'ı Velihtsiz kalır! Bu ne demektir bilir-misiz ağa? imdiiii... cevap veresiz ağa, ruhsat virdim!

Kara kafası, atlas kaftanın üstüne düşmüş gibi eğik, kollan göğsü üstünde kavuşmuş duran zenci ağa, göz kapaklarını kaldırmadan konuştu:

491

; ;

PADİŞAH ANALARI

- Beli, Sultanım, dedi. Yerden göğe doğrudur dediklerin ve lâkin her bir yolu denemişiz, çâre bulamamışız..

Valide Sultan, daha yüksek sesle çıkıştı:

- Fesüphanellâh! Ne demek ola?

-• Pâdişâhımız, Efendimiz kadın yaklaştırmaz yanına, dövüp kapı dışan eder!

- Bir eyi ve derin hoca bulup okutmalı öyleyse! Mutlak cin çarpmıştır, oğlum Pâdişâhı!..

Valide Sultan, içi altın dolu bir çıkını Kızlar aşasına uzattı. Nice Osmanoğlu'nu tahtından eden Harem ağalarını anımsayarak böyle bir düzene uğramak korkusuyla zenci ağanın gönlünü almak yolunu tuttu.

- Derdimiz büyüktür, ağa., dedi Yumuşak bir söyleyişle, Seni de haşladık sebepsiz!

Avucu içindeki kesenin ağırlığını belli etmeden kantarlayan Zenci:

- Velinimetimiz, sebebi hayatımızsız Sultanım, dedi. Başımız, yolunuza kurbandır.

- Hele sen var git ağa, dedi Valide Sultan, cümlemiz bir olup bu derde bir deva bulmağa gayret zamanıdır.

Üçüncü Osman'ın anası, bu sorunu çözümlemek işini bir başkasına bırakmayacaktı bundan böyle. O günden başlayarak onbinlerce câriye kızın arasında dolaşarak hemen hepsini gözden geçirmeye girişti.

Bu seçme güzellerin arasında kendi gençlik ve güzellik yıllarını hüznle anımsayarak dolaşıyordu. «Ben de bunlardan biriydim vaktiyle., beni de tıpkı bunlar gibi, çok uzak öz yurdundan kopararak, anamdan ve babamdan, tüm soyumdan çok uzaklardaki şu insan panayırı Osmanlı Sarayı'na kapattılar. Ama, ka-

492

PADİŞAH ANALARI

•;.,'

derim yine de güzelmiş ki, ilkin Pâdişâh gözdesi ve sonra da Kraliçe oldum. Şimdiyse, Ana Kraliçeyim..»

Kimseye belli etmeden sağ kolunu göğsü üstünde dolaştırarak istavroz çıkardı.

Gözlerini bunca güzel arasında yalnız iki kızdan ayıramıyordu. Biri esmer, öteki sarışındı..

Bakışları dönüp dolaşıp yine bu iki kıza takılıyordu. Yüzlerinde, yürüyüşlerinde bir başka hava vardı bu kızların; belliydi ki, yaratılıştan cinsel dişilik gücü, bu iki kızda hepsinden daha

yoğundu. 4 Esmeri çağırırdı yanma: 1 - Güzelim, adın ne senin? dedi.

Kız korkuyla titredi. Bir hata mı yapmıştı acaba? Valide Sultan niçin soruyordu, adını?

Osmanlıca'dan bir kaç sözcük bellemişti, hepsi hepsi beş on sözcüktü. '•î Güçlkle karşılık verdi:

- Sultanım, adım, Olivya benim, dedi. '•«'• - Nerden olursun?

- Sicilya'dan..

i - Ya.. Katolik misin? * - Beli, Sultanım..

- Eyi.. az sonra yanına gelesin, sana diyeceklerim vardır. Haydi, git şimdi.

- Başüstüne Sultanım.

!> Sonra sarışına işaret etti. ;l - Sen nerden olursun? dedi. 1 - Belgratlıyım Sultanım.

Valide Sultanın içi titredi. Kendi ırkından, kendi soyundan gelen kıza hayranlık ve içtenlikle baktı.

- Dimek, Sırp'sın! dedi.

- Beli, Sultanım.

- Adın, ne ki?

493

PADİŞAH ANALARI , ,

- Olga..

..*«*

- Olga, seni oğlum Sultan için seçmişimdir. Peşime düşesin, diyeceklerim olacak sana.

Olga başını eğip dizlerini bükerek Valide Sultanı selamladıktan sonra:

- Emredersiniz, Sultanım., dedi.

En ağır, en değerli halılarla düşeli loş koridorlar boyunca yürüdüler. İçini kaplayan sevinç Olga'nın yüzünü al al kızartmıştı, yüreği hızlı hızlı çarpıyordu.

Aradan günler geçti.

Valide Sultan, bu arada oğlu Üçüncü Osman'ı karşısına alarak iyice çıkmış, Osmanlı tahtına bir Veliaht bırakmak için kadınlarla yatmak ve bunlardan bir kaçma erkek çocuk doğurtmak zorunluğunu kafasına sokmuştu.

Oğlunun koynuna vermek için seçtiği Olga'yla Olivya'yı günlerce eğitti bu arada. Bir Pâdişâhı elde etmek, onu kendine bağlamak için nasıl davranılma-sı gerektiğini, açık seçik anlatarak cilvenin ve işvenin yolunu yordamını belletti.

Cariyelikten (Hanım Sultanlığa), daha açık bir anlatımla (Kraliçeliğe) erişebilmek için, erkek çocuk doğurtmak gerektiğini ve ancak o zaman «Arapça birer ad» takılarak Pâdişâh karısı sayılacaklarını söyledi.

Üçüncü Osman, anasının zoruyla bir kaç gecesini bu iki câriye ile geçirdi. Giderek iyice alıştı bu iki kıza. Günlerinin ve gecelerinin çoğunu onlarla geçirmeğe başladı. Olivya ve Olga, ardarda gebe kaldılar, Üçüncü Osman'dan. Kısa aralıklarla birer oğlan çocuğu doğurdular, Âl-i Osman tahtına!

Pâdişâh anası (Valide Şehsuvar Sultan), her iki gelinine, Osmanlı geleneğine birer Arapça ad koy-

494

PADİŞAH ANALARI

du. Olivya'ya (Zerki Sultan) adını verdi. Olga'ya (Fer hunde Sultan) adını uygun buldu.

Ne var ki, Üçüncü Osman'ın bütün saltanatı üç yılın içinde düğümlemlenip kaldı. 1754'de taht'a çıkmış olmasına karşın, 3 yıl sonra 1757'de öldü.

O'nun ölümü, geride kalan anasının ve iki kansı ile onlardan doğan çocukların da ölümleri demektir. Üçüncü Osman'ın yerine taht'a çıkan Üçüncü Mustafa, analarının memesini emen bu iki kundak çocuğu daha ilk gün boşdurup cesetlerini denize attırdı.

Ya, bu iki kadın ne oldu?

Tarih suskun., belgelerse düzmece.. Geriye bir köhne saray dolusu giz kalıyor!..

HEM, ERKEKLİKTE YOKSUN DEDİLER HEM DE DÖRT KARISININ OLDUĞUNU BELGELERE GEÇİRDİLER...

3. Osman'ın 4 karısı olduğu, Osmanlı belgelerinde yazılıdır. Ne ki, bunlardan yalnız ikisi, takma adlarla belgelere geçirilmiş ve diğer iki kadının ne takma ne de gerçek ad ve soylarına rastlanmamıştır. Hiç çocuğu olmadığı iddia edilen bu Osmanlı Pa-dişâh'ın, çocuk doğurmadıkları halde bu kadınların «kanları olarak» belgelere nasıl geçirilmiş olduğu; böyle bir tutumun ise, Osmanlı ve özellikle Saray geleneğine kesinlikle aykırı olduğunun bilindiği, düşünülmemiştir. 1.

Mahmut'a yaptıkları gibi..

Üçüncü Mustafa döneminde, Sadrazam Ragıp Paşa buyruğu ile yazdırılan bir vesikada da, Üçüncü Osman'ın homoseksüel sapıklığını örtbas etmek amacı

495

PADİŞAH ANALARI

ile: «Üçüncü Osman'ın erkeklik gücü olmadığı için, kadınlardan uzak yaşadığı, hiç çocuğu olmadığı..» ortaya atılmıştır. (1)

(1) «.. Sultan Osman hazretlerinin lüle-1 serçeşme-i re-cüliyetleri isale-i selsal-i tenasül etmede huşkide ve âtil ve leniyettehizu veleden sırrına vasıl olmağla zükûr ve inasdan...» Topkapı Ktp.

Yazma, Veldetnâme-i Hibetullah Sultan, Varak, 2.

496

YİRMİALTINCI BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ AHMET'İN (MİHRİŞAH SULTAN) TAKMA ADLI GÖZDESİ (JANET) TEN DOĞAN OĞLU

ÜÇÜNCÜ MUSTAFA VE DÖNEMİ 7.

(1757-

1774)

Üçüncü Mustafa «Padişah» olarak «taht»'a oturduğunda 40 yaşının üzerindeydi. Babası Üçüncü Ahmet, Mustafa'yı doğuran, esircilerden satın alınmış Fransız kökenli «Janet» adındaki gözdesi cârîye'ye (Mihrişah Sultan) adını takmıştı.

Üçüncü Ahmet'in nasılsa «sağ» bırakılmış oğlu Mustafa'ya taht yolu açılmıştı.

Ne var ki, ölümün kol gezdiği Osmanlı sarayının içindeki yaşam koşulları, Mustafa'yı da pek çok Osmanlı gibi delirtmişti.

Ama, binbir ülkeden devşirilmiş tutsak köleler elindeki devlet çarkı nasıl olsa dönüp duruyordu. Geleceğin tarihlerinde adına ve unvanına özel bir yer verilecek olan, (Koca Ragıp Paşa) Sadrazamdı. 1763 yılında ölümüne değin bu görevde kalacaktı.

Ancak, en başta Yeniçeriler'e üstüste ödenen «haraç» lar, üstelik ırklar mozaiği, insan panayırı Sarayları dolduran: «Sudanlı zencilere, Sırp, Arnavut, Bulgar, Pomak, Rum, Ermeni, Yahudi, Arap, Acem, Gürcü, Romen, Macar, Polonyalı, Fransız, italyanlarla, Yemen ve Mısırlı-Çingene kökenli fellâhlara» dönemin para birimi ölçülerine göre akıl durduran miktarlarda verilen «altın» aylıklar ve yine o sarayları dolduran binlerce yabancı soylu «kadın, kız ve oğlan» in en gör-

497

PADİŞAH ANALARI

kemli lüks içinde yaşamlarını sürdürmelerine gerekli servetlerin su gibi harcanması yüzünden, «Hazine», yine tamtakır kalmıştı!..

Üçüncü Mustafa, Sarayın koridorlarında avaz azav haykıyordu:

– Hazinem tamtakırdır!.. Veziriâzam'ın acep nedendir, bir diyan-rûm'a (yabancı ülkeye) sefer (sa-vaş) düşünmez ki?.. Cennetmekân(!) ecdadım nice Osmanlı hep böyle bir yol izlemiş ve dahi hazineyi tıka-basa doldurmuşlardır. Ya şimdi, n'eye oturulur?.. Sefere sürülecek bunca Türkmen kullarımın kökümü kazınıp tükenmiştir ki?!..

Ne var ki, Sadrazam Koca Ragıp Paşa, savaştan yana değildi. Çünkü, devletin savaşacak gücü yoktu.

Birinci Mahmut döneminde Osmanlı devletine sığınmış bir Fransız kont'u olan (Claude Alexandre Comte de Bonneval'de, (Ahmet) adı konulmuş Orgeneral karşılığı olan (Beylerbeyi) yapılarak, Osmanlı ordusunda (Kumbaracı) denilen «Topçu ocağı» nı kurma görevi verilmişti. (Kumbaracı Ahmet Paşa) unvanı ile tarihlere de geçirilen bu Fransız dönme ve devşirmesinden kalan görev, bu kez, (Baron de Tot) adındaki bir başka yabancıya verildi. (Deniz okulu) ile (Mühendis okulu) nü bu adama kurdurdular.

Sadrazam Koca Ragıp Paşa, Üçüncü Mustafa'nın tüm yinelemelerine karşı ölünceye kadar savaşa girmemekte direndi.

Koca Ragıp Paşa'nın ölümü üzerine, Sadrazamlığa (tevkîf Hamza Hamit Paşa) ad ve unvanı verilmiş ne idüğü belirsiz bir başka «devşirme-köle» getirildi. (1763).

Ne var ki, yeni Sadrazam ancak yedi ay gibi kı-

PADİŞAH ANALARI

sa bir zaman için bu görevde kalabildi. Çünkü, Üçüncü Mustafa'nın «para ve mücevher» isteklerini bu Sadrazam da karşılayamamıştı. – Hazineimde bir altın kalmamıştır, amma Vezir ve Vüzera hep kendin düşünür. Çalıp çırtıklarını bize koklatmazlar!.. Bunca mesârif n'eyle karşulanır, düşünen yoktur. Ben böyle Vezir istemem.. «Mührü Hümâyun»umu heman getirsin, Hâmit Paşa kulum!..

Böylece azledilen Sadrazam'ın yerine bu kez, Bahir Mustafa Paşa yeniden atandı.

Üçüncü Mustafa, Bahir Mustafa Paşa'yı «yıldız falı»na bakarak yeniden göreve getirmişti. Gece ve gündüzlerini (Yıldızname kitabı)nın başında geçiriyor; ne yapması gerektiğini, «fal'a» bakarak kararlaştırıyordu. Devlet işlerine dair istenen bir «ferman» ı, ancak fal'a uygunsa veriyordu.

Önüne getirilen yemeğin içinde «zehir» olup olmadığını anlamak için yine yıldızname'ye baktıktan sonra yiyordu!..

Saray'ı dolduran yüzlerce yabancı soylu «tutsak köle cariyele» le yattıktan sonra, bunlardan, «gebe kalıp çocuk doğuranlar, töre gereği «karısı» sayılarak belgelere (5) kadının «takma adlarını» geçirdiler. Bunlardan, ilk karısı sayılan (Agnes), Cenevizli bir denizcinin kızıydı. Gelecekte, Osmanlı taht'ına Padişah olarak oturacak olan (Üçüncü Selim)'i doğurunca, câriye Agnes'e (Mihrişah Sultan) adını taktılar.

Bir esirci'den satın alınmış Korsikalı (Elsa) gebe kalıp çocuk doğurunca (Adilşah Sultan) oldu. Kösten-celi (Emily) adındaki câriye de çocuk doğurunca (Fe-hime Sultan) ad ve unvanını aldı. Kafkas dağlarından satın alınarak getirilmiş Gürcü kızı (Bijnav Poli), Mihrimah adı verilen kızını doğurunca (Aynülhayat Sul-

PADİŞAH ANALARI

tan) dediler. (Polonyalı Mona), Üçüncü Mustafa'ya üstüste çocuk doğurunca (Gülнар Sultan) takma adıyla yüceltildi.

Bu arada, Osmanlı sarayının dışından bir Jkadın, Üçüncü Mustafa'nın yaşamında en önemli bir yeri aldı.

Hangi ırk ve soydan, kim ve ne olduğu bilinmeyen bu kadına, Üçüncü Mustafa, (Rif'at) adını takmıştı.

Bu kadınla dışarda, dönemin Sadrazamı'mn evinde buluşuyordu. Bu gizli ilişki uzun yıllar sürdükten sonra o'nu gözdelelerinin arasına katmaya karar veren Üçüncü Mustafa, (Rif'at kadın) m Osmanlı ve Saray geleneklerine uygun konuşma ve davranma biçimlerine uygunluk sağlaması için gerekenlerin yapılmasını Sadrazam'dan istedi. Daha sonra Saray'a getirtti. (1)

Üçüncü Mustafa'nın 4. (Kadın Efendisi) olarak, belgelere geçirilen bu kadından kaç çocuğu olduğu, bu çocukların kim ve ne oldukları, bir çoklarının yaşamlarında izlendiği gibi bir giz olup kaldı. Ancak, (Rif'at Sultan) in 1803'te öldüğü ve Haydarpaşa'da gömülü olduğu açıklamasıyla yetinildi.

İLKİN, KÜRK GİYİMİ YASAKLANDI; ARDINDAN DA SADRAZAMIN KAFASI KESİLDİ...

Saraylar dolusu devşirme tutsak kölelerin lüks içinde, en görkemli biçimde saltanat sürmeleri bir zamandan bu yana, altının, gümüşün, azlığı yüzünden

(1) SicilU Osmanî, o: 1, s: 35, E. no: 7014-7019.

500

PADİŞAH ANALARI

yeterince karşılanamıyordu. Nedeni açıktı: Uzun sayılacak bir süredir «yağma ve talan savaşları olmamıştı!..

Üçüncü Mustafa, öüne gelene, yerli yersiz, hep para sıkıntısından yakınıp duruyordu. Ama, Anadolu'da Türkler'in, kanıbozuk devşirme kölelikten «Paşa» lık rütbeleriyle yüceltilerek, Sancak beğliğine, Beylerbeyliğine atanmış soysuzların boyunduruğunda nasıl aç, susuz, zulüm ve işkenceler altında kan kustuklarını, her Osmanoğlu gibi bu Osmanoğlu da aklının ucuna bile getirmiyordu.

Anadolu Türk'ü, yaşamak için bir lokma ekmeğe muhtaçtı. Bu Osmanoğlu ise, «zevk ve sefa, zevk ve saltanat için ve üstelik binlerce soysuzu sevindirmek için servete muhtaçtı.

Bu sırada bir Saray dalkavuşu, Üçüncü Mustafa'ya servetin yolunu gösterdi. Bu buluş, Osmanlı devlet düzenine en uygun bir buluştu.

– Kolayı var Hünkârım, dedi dalkavuk; Meselâ, Kürk giyilmesini yasaklıyorsunuz, cümle kürk esnafı ve de tüccarı kârlarına kesat vurduğunuz için gelip ayağınıza yüz sürer, kürk giyilmesine izin vermenizi niyaz ederler. İşte o zaman, sorarsınız: Bize düşen pay ne ola? Esnaf ve tüccar, ayda 10 bin altın verelim, derler. Siz, 20 bin altın isterim, dersiniz. Masraf karşılanmış olur böylece Hünkârım! Dalkavuşuna bir kaç altın verdi, sırtını okşadı, Üçüncü Mustafa. Bu dâhiyane buluştanU) çok kıvanç duymuştu. Hemen Yıldız falına baktıktan sonra uygulamaya girişti. Sokaklarda tellâllar bağirttirdi: – Duyduk, duymadık demeyin, haaa! Pâdişâhımız Efendimiz Sultan Mustafa Han'ın îrâde-i Şahaneleri vardır. Bundan böyle hiç bir âdem kürk giymeye-

501

PADİŞAH ANALARI

çektir. Her kim kürk giyer, satar ya da satım alırsa kafaları satırla kesilecektir! Duyduk, duymadık demeyin, haaa!..

Halkın sırtından büyük servetler yapmış, konak, yalı ve köşk sahibi olmuş ve bunların içlerini kız ve oğlanlarla doldurmuş ne kadar yahudi, Rum ve Ermeni varsa, ve ne kadar dönme ve devşirme rüşvetçi, vurguncu zengin, beyinlerinden vurulmuşçasına sarsıldılar bu yasakla! Çünkü bunların bir yanı için kürk satmak, ötekiler içinse kürk giymek, en büyük iş ve zevkti ve üstelik toplumdaki sosyal üstünlüklerinin birer kanıtıydı. Bu nedenle üzüntüden yataklara düşenler oldu. öte yanda, kürk tüccarları ve kürk satışıyla geçinen, servet yapan esnaf, ki bunların çoğu çok daha büyük bir acıyla sarsıldılar. Kendilerini artık, mahvolmuş sayıyorlardı.

Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Mustafa'nın dalkavuşu Çelebi Ahmet'e gün doğmuştu, oysa..

Hemen harekete geçti, kürk satıcısı büyük tüccar ve esnafı bir bir dolaşarak, bu işi kendisine bırakmalarını, bir araya gelerek, Pâdişâh'a verebilecekleri rüşvet miktarını kararlaştırmalarını istedi.

Tüccar ve esnaf, dalkavuk Çelebi Ahmet'in ayaklarına kapandılar.

Bizi mahvolmaktan ancak sen kurtarırsın, bu iyiliğinin altında kalmayız elbet, hele sen şimdilik şunu kabul et., dediler.

Önüne konan kese kese altınları dikkatle inceleyip saydıktan sonra cebine yerleştiren Çelebi Ahmet:

– Siz, tasalanmayın hiç, dedi. Yalnızca dediğim gibi yacaksınız. İki gün sonra Huzur-u Şahane'ye varıp, size öğretiklerimi bir bir söyleyeceksiniz. Ben da-

502

PADİŞAH ANALARI

hi orda olacağım, şefa'at edeceğim sizler için..

Bir kaç gün sonra Pâdişâh'ın huzuruna gelip etek öpen kürk tüccarlarıyla kürkçü esnaf, Osmanlı Pâdişâhına her ay 20 bin altın haraç vermeği kabul ettiler. (Kürk giyme yasağı) ortadan kaldırıldı. «Pâdişâh haracı» m, kürklerin satış fiyatları üstüne koyarak satışa başlayan tüccar ve esnafın hiç bir kaybı yoktu ama, Saray hazinesi ayda yirmibin altına kavuşmuştu!..

Bir süre sonra sıkıntı yeniden başladı, Osmanlı Sarayında. Masraf ağırdı; kızları, oğlanları, hizmetçi ve uşakları, kapıcı ve bostancılanya'la yirmibini aşkın yetmiş diyar artığı insanı barındırıp ipek ve atlaslarla giyindiren, kuş sütü, kuru üzümle besleyen, en değerli takılarla bezeyen Osmanlı Sarayına çok para gerekiyordu.

Bu kez, Üçüncü Mustafa'nın kulağına çok daha kârlı (!) bir kazanç yolu fısıldadılar: Sadrazam Bahir Mustafa Paşa'nın rüşvet ve zorbalıkla, çalıp çırparak meydana getirdiği serveti, çok büyüktü! Hazinesinde tonla altın, sandıklar dolusu değerli mücevher ve bir sürü nazenin cariyesi ve diyar-ı rum dilberleri (oğlan) vardı..

Ayrıca, paha biçilmez yarış atları, hanları, köşkleri ve bir sürü gelir getiren dükkânları vardı!

Bir bahane ile Sadrazam «idam» edilerek bunca altına ve mala el konursa, «Zat-ı Şahanelerin hazinesi» iyice ferahlardı!

Üçüncü Mustafa için bundan daha kolay bir kazanç ve servet yolu olamazdı. Kulağına fısıldananlar yüreğine su serpmiş, iyice ferahlamıştı.

Böyle bir servet için bir değil, bin Sadrazamın kafasını kesmek işten bile sayılmazdı, Osmanlı Pâdişah-
503

PADİŞAH ANALARI

lan için. Yüzyıllardan beri cinayetlerin en duyulmamışlarını işleye işleye gelmiştiler. Sıcak kan birikintilerine basa basa çıkmıştılar tahtlarına; kimi zaman kendi kanlarını akıtarak, kafalarını yağlı kementlere uzatarak inmişlerdi, o taht'tan..

Nasıl olsa böyle başlamıştı bu oyun., perde kapa-nıncaya değin böyle sürüp gidecek ve bu oyun, perdenin kapandığı yerde bitecekti..

Üçüncü Mustafa, Pâdişâhların en yakın sırdaşları ve Sarayın en yetkili kişileri olan, Enderun devşirmesi (Silâhtar ağası) ile yine bir devşirme köle olan ak Arap (Kapı ağası Halil) i karşısına alıp Sadrazam Bahir Mustafa Paşa için duyduklarını açıkladıktan sonra. Sadrazamın hemen kafasının kesilmesini, bütün mal ve mülkünün kendi hazinesine geçirilmesini istedi.

- Bir sebep gerek, Hünkârım, dedi ağalar.

- Sebep mi? dedi Üçüncü Mustafa, bre ağalar Sebep ayan ve beyân durur önümüzde; rüşvetler almış, kaarun misâli zengin olmuştur, yetmez mi?

Sadrazam'ı ilkin tutukladılar. Tüm giysilerini çıkarttıktan sonra çıplak vücudunu kızgın demirlerle yakarak bütün mal varlığını tek tek açıklamasını istediler.

Bir yandan körüklenerek ocakta nar rengini alan demir çubukları yapıştırıyorlardı, Sadra-/ , imin çıplak vücudunun çeşitli yerlerine. Kızgın demirli, her değ-dirilişinde bir tutam yanık et demir çubuğu.. üstüne yapışıp kalıyor, şiş kebabi gibi dumanlan >.üte tüte alevlenip kavruluyordu.

Bu dayanılmaz acılarla hay kıra hay kır a ı eryat eden Sadrazam, bir yandan da altımlannın, elmaslan-nm saklı olduğu yeri açıklıyordu. Başkent'in nerelerim

504

PADİŞAH ANALARI

de konakları, köşkleri ve dükkânları olduğunu, çiftli-ğindeki atların sayısını, konağında kaç tane câriye kız ve ne kadar oğlan bulunduğunu bir bir söylerken, korkunç ve saygın giysileri içinde zindanın bir köşesinde bekleyen Silahtar ağa ile Kapı ağası koca kavuklarını ağır ağır sallayarak bu büyük servetin listesini yanibaşlarındaki yazıcı basıya tek tek yazdırıyorlardı.

Artık öğrenecek başka bir şey kalmadığını anladıktan sonra, Bizans artığı zindanın çıplak taşları üstünde baygın yatan Sadrazam Bahir Mustafa Paşa'-nın kafasını keserek, ocağın bir yanında kaynayan balmumuna hatırdılar.

Balmumuna batırılarak kanı dindirilen bu başı, bir altın tepsi içinde Üçüncü Mustafa'nın önüne getirip gösterdiler. Paşa'ya ait mal ve mülkün, altın ve elmasların yazılı olduğu listeyi de sundular.

Sadrazamın kesik başını, Topkapı Sarayı'nın önündeki (İbret Taşı) üstüne koydular-, başkent halkı görsün de anlasın ne âdil bir Pâdişâh olduğunu Üçüncü Mustafa'nın, diye L.

Kesik başın ardına bir levha yazdırıp Sadrazamın suçunu belirttiler: (Pâdişâhımız, Efendimiz Sultan Mustafa Han Hazretlerinin taht-u saltanatına, mübarek cân-ü azizine bigayn hakkın tecavüzâtta bulunduğu sabit olan merhum Bahir Mustafa Paşa denilen bed mâye, Zat-ı Şahanenin irâde-i saniyyeleriyle idam kılınup kellesi menba-i mefsetet bedeninden cüda bırakılıp ibret-i âlem ola deyu işbu senk'i ibrete vaz olundu.)

Üç gün üç gece «ibret taşı» üstünde bırakılan kesik başı, daha sonra, sağlığında Eyüp'te yaptırdığı (Nakşibendi) tekesinin bahçesine gömdüler,
505

1

PADİŞAH ANALARI

Üçüncü Mustafa, kendi hazinesine aktardığı, Bahir Mustafa Paşa'nın servetiyle para bakımından iyice ferahlamıştı. Bu servet, en azından Sarayın bir kaç aylık masrafını karşılamaya yeterdi. Şimdi, Enderun yetiştirmesi tutsak kölelerden yeni bir devşirme Sadrazam gerekliydi. Ve Osmanlı geleneğine göre, bu göreve atanacak olan kişiden ilkin yüklüce altın para alınacak ve daha sonrası için de söz!..

Öte yandan, (Osmanlı-Rus savaşı) bütün acı so-nuçlarıyla sürüp gidiyordu. Ruslar (Dinyester)i üçüncü kez geçiyor, Ruslar'ın Baltık donanması Akdeniz'e geçtikten sonra İzmir'in Çeşme önlerinde demirli Osmanlı donanmasına baskın yaparak bütün gemileri yakıp yok ediyordu. Polonya uğruna ve Fransa kışkırtmasıyla başlatılan Osmanlı-Rus savaşı, yüzbinlerce Öztürk'ün canına ve kanma mal olup gittikten başka, Balkanlardaki eyâletler birer birer Ruslar'ın egemenliğine katılıyordu.

Anadolu Türklerinden oluşan Osmanlı savaş ordularınının komutanları, her zamanki gibi yine Enderun yetiştirmesi devşirme tutsak kölelerdi. Arap Recep Paşa, Musul'lu Sırp Emin Paşa, Moldavya'lı Romen Ali Paşa adlanndaki soysuz köleler komutası altındaki Türkler, bir saray dolusu devşirme uğruna can veriyordu.

506

••'

PADİŞAH ANALARI

* BİR «KELLE. DAHA KESİLDİ!..

.A

Yıl, 12 Ağustos 1769'du Üçüncü Mustafa, Sadrazam (Yağlıkçızâde Hacı Mehmet Emin Paşa)'nm «kafasının kesilerek öldürülmesi» buyruğunu, gözünü kırpmadan verdi.

– Tiz gidip, o kâfirin kellesini urun! diye haykırdı. «Mühr-ü Hümâyunumu», Moldavancı Ali Paşa'ya veresiz!..

Devlet'in baş tercümanı, Boğdan Prensi (Kalima-ki) idi. O'nun da kafasını kestiler.

Cellat bostancılar, her biri gibi devşirme içoğlanlı-ğından, tutsak kölelikten Sadrazamlığa kadar çıkarılmış Yağlıkçızâde Mehmet Emin Paşa'nın kafasını kesip muamladıktan sonra İstanbul'a getirip bir gümüş tepsi içinde Üçüncü Mustafa'nın önüne bıraktılar.

«Fatih Mehmet Yasası», «Fatih Mehmet töresi», o'ndan sonra gelen tüm Osmanoğulları için vazgeçilmez bir gelenek olmuş, sürdürülüp gidiyordu. Amcalarını, babalarını, kardeşlerini, evlâtlarını, kanlarını, analarını, içoğlanlığından, tutsak kölelikten (Paşa, Vezir, Sadrazam, Beylerbeyi, deniz ve karakuvvetleri komutanı yapıp yücelttikleri,) kimler varsa tümünü, • gözlerini kırpmadan öldürürlerken bir gün kendilerinin de –ne ve nasıl olduğu bile anlaşılmadan– ölüp gideceklerini düşünmüyorlardı.

Nitekim, Üçüncü Mustafa da öldü. (1774). «Saz, söz, kadın, oğlan, şarap» la, yağma talan ürünü mücevherlerle örülü, bir rüya âleminin gerçekleşmiş görkeminde «beyin kanamasından» öldü.

Ama, geleceğin Osmanlıcı tarihçileri bunu da yüceltmekten geri kalmayacaklardı. Ve, diyeceklerdi ki, «.. Üçüncü Mustafa, kullandığı ilaçlardan ötürü soluk

507

V

PADİŞAH ANALARI

renkli olup, uyanık fikirli, cevval, çalışkan, müdekkik, yenilik taraftarı, son derece tasarrufkâr bir zattı. İlim ve fazilet sahiplerini himaye ederdi. Fakat, bütün bunların yanında, İlm-i nücum denilen (yıldızlardan ahkâm çıkarma) işine merakı, ifrat dereceye varması en zayıf tarafıydı. Herşeyi bununla halletmeyi istemiş, hattâ Prusya Kralından üç tane münecim isteğinde bulunmuştu.» (3)

(3) Midhat Serto&lu, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, 1st. 1958, s: 250.

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM
 ÜÇÜNCÜ AHMET'İN (RABİA SULTAN) TAKMA
 ADLI CARIYESİ (İDA)'DAN DOĞAN OĞLU
 BİRİNCİ ABDÜLHAMİT VE DÖNEMİ
 (1774-1789)

ORLEAN'LI FRANSIY KIZI AİMEE GELECEĞİN PADİŞAHI İKİNCİ MAHMUT'U
 DOĞURUNCA NAKŞİDİL SULTAN OLDU..

Birinci Abdülhamit'i Osmanlı Pâdişâhı olarak taht'a çıkardıklarında
 50 yaşındaydı. (Rabia Sultan) takma adlı anası Fransız kızı (İda)
 çoktan ölmüştü.

Yaşlı Pâdişah'a seksüel güç vermesi için, Sarayın hekimbaşı Ermeni
 Mordukyan tarafından (kuvvet macunu) hazırlatıldı. 41 çeşit bitki
 özünden meydana getirilen bu macun Birinci İbrahim döneminden bu yana
 hemen bütün Osmanlı Pâdişahlarınca sabah-ak-şam kullanılmış, giderek
 Vezir ve Vezir-i âzam'lar vurguncu zenginler çevresinde de elden ele
 dolaşır olmuştü.

Çocukluğundan bu yana ölümü bekleye bekleye vaktinden önce cinsel
 çöküntüye uğrayan Birinci Ab-dülhamit, kuvvet macunundan birkaç
 kavanoz tükettikten sonra günde bir kaç kez câriye değiştirmeye
 başladı.

Aimee adındaki Orlean'lı Fransız kızı, (Mahmut)

509

PADİŞAH ANALARI

adı verilen ve gelecekte Osmanlı tahtına (İkinci Mahmut) adıyla
 çıkacak olan oğlunu doğurunca (Nakşı-dil Sultan) adını taktılar.
 Bulgar kızı Sonya, gelecekte (Dördüncü Mustafa) unvanı ile Osmanlı
 Pâdişah'ı olacak oğlunu dünyaya getirince (Seniyeperver Sultan) adını
 ve unvanını aldı.

Câriye Macar kızı Melina, (Şebsafa Sultan); Câriye Rus kızı
 Aleksiyevena, (Dilpezir Sultan); Câriye Rum kızı Meri, (Hümâşah
 Sultan); Ukraynalı Rudi, (Nükhetseza Sultan); Câriye Cenovalı Afro,
 (Beynaz Sultan); Câriye Venedikli Helen, (Hatice Sultan); Câriye Sırp
 kızı Marya, (Ruhşah Sultan) oldular, biref ikişer kız ve oğlan
 doğurunca..

Birbirinin eşiti karmaşık soy ürünü onbinleri barındıran insan
 panayırı Osmanlı Sarayının gittikçe ağırlaşan giderlerine eklenen
 görkemli saltanat yüzünden, Saray ve devlet hazinesi yine boşalmıştı.
 Üçüncü Mustafa döneminde Rusya'ya karşı açılan ve altı yıldır ağır
 yenilgilerle sürüp giden savaş yüzbinlerce Türk'ün canı ve kanı boş
 yere harcadıktan sonra bir büyük bozgunla sonuçlanıyordu.

Ruslara boyun eğip «barış çağrısı» yaptılar. Osmanlı Pâdişâhlarının
 sapık eğilimleri ve görkemli saltanatları için Türk kanıyla elde
 edilen bir çok yerler, Ruslara terk edildi. Bu çözümlü fırsat bilen
 Avusturyalılar da Moldavya (Rumanya)nın Bukovina bölgesine girdiler.
 Bu sırada yeniden Osmanlı-İran savaşı başladı, öte yandan Ruslar,
 Kırım'ı egemenlikleri altına aldılar. Bütün bu olup-bittiler
 kargaşasında, Saray içi entrikalar en yoğun biçimde sürüyordu.
 İçerde ve dışarda başgösteren her çeşit bozgun-

510

PADİŞAH ANALARI

dan ve türlü çeşitli olaylardan çıkar sağlama yolunu benimseyen Saray
 devişmeleri, Osmanlı Pâdişâhı Birinci Abdülhamit'in kulağına en can
 alıcı haberler fısıldadılar bu sırada.

Enderun yetiştirmesi devşirmelerden, köle (Gürcü Mustafa)mn oğlu olan
 Sadrâzam Halil Hamit Pa-şa'nın, (Şehzade Selim) i taht'a çıkarmak
 için el altından düzenlemelere giriştiği haberi, Osmanlı Pâdişâhını
 iyice sarstı.

Bu haberi verenler; Sadrazamın sahip olduğu büyük servete el
 konulduğu takdirde, hazinenin para sıkıntısının hiç olmazsa bir süre
 için giderilmiş olacağını da eklemeyi unutmadılar.

- Tiz gidesiz, ve de Mühr-ü Hümâyunumu neman alasz o mendebur
 Sadrâzam Halil Hamit denilen bednamdan! dedi, Birinci Abdülhamit. Bir
 an durduktan sonra da buyruğunun arkasını getirdi:

- Asitane'den (İstanbul'dan) uzakta bir yere gö-türesiz, mel'net menbaı kellesini kesip, bir eyi mum-layıp bana getiresiz!..
- Emrü ferman, Şahı Cihan Pâdişahımındır Sultanım., diyerek Osmanlı Pâdişâhının eteklerini öpen Kapı ağası, alışıla gelmiş olağan cinayetlerinden birini daha işlemek için telâş içinde huzurdan çıkıp gitti.

Üç gün sonra, Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın mumlanmış kesik kafasını Birinci Abdülhamit'in önüne koydular. Sevindi, Osmanlı Pâdişâhı. Hem saltanatının güvenliği sağlanmış; hem de, Sadrazam'ın bütün serveti kendisinin olmuştu!..

Bu arada. (Kaynarca Banş Andlaşması)yla sona erdirilen Rus savaşı yeniden başladı. İngilizlerin kışkırtmaları, ve yardım vaatlerine inanılarak girişilen savaş, Avusturya'nın Rusya yanında savaşa katılma-

A*.A

511

PADİŞAH ANALARI

siyle iki ayrı cephede savaşmak zorunluğu ile karşı karşıya kalındı. Yaş, Hotin ve Özi Rusların eline geçti. Kırk bin Türk, Ruslar tarafından kılıçtan geçirildi. Ama, başkent İstanbul'da Saray yine kendi dünyasındaydı. Afyon, Şarap, kadın, oğlan saz ve raks âlemleri birbirini izliyordu.

Devletin tepesinde hüküm süren Yeniçeriler yasa dışı imtiyazlarının sağladığı egemenliklerini halktan dilediklerini soyarak, diledikleri kadın, kız ve oğlan çocuklarının ırzına geçerek sürdürüyorlardı. Tarihçi Ziya Şakir, (Maktul Vezirler) adını taşıyan kitabında, bu devşirme Sadrazam'ın öldürülmesi olayını şöyle açıklar:

HALİL HAMİT PAŞA

«(Pulat PaşaJmn kölesi (Gürcü Hacı Mustafa) isminde bir adamın oğlu olan Halil Hamit Paşa, (İsparta) da doğmuştu. Divan kaleminde kâtiplikle devlet işine giren bu adam, yavaş yavaş ilerleyerek (sadaret) mevkiini ihraz ettiği zaman, artık ihtirası da son haddini bulmuştu... (Mey ve Mahbup) (1) müptelâsı olan bu veziriazam, ahlâk mefhumuna da pek o kadar ehemmiyet vermediğinden, bazan uşaklarının yüzünü kızartacak kadar pervasız hareket ederek müstehcen sahnelerin kahramanı olurdu... Hamit Paşa'nın ikinci meclubiyeti de paraya idi. Eline para geçirebilmek için daima gözlerini karartıyor, sadece rüşvetle ye-

(1) İçki ve oğlan tutkunu, homoseksüel bir sapıklık.

512

PADİŞAH ANALARI

tinmeyerek, elini yeniçerilerin tahsisatına kadar uzatıyordu. Kendisini sadarettten azleden (Birinci Abdül-hamit), yazdığı hattı hümayunda; (Veziriazam Halil Hamit Paşa, ocaklı kullarımın hayatta olanlarının ağızlarında dolaşanlar ve bazı nahoş harekât ve seke-natı tab'ı şahaneme halecan verdiğinden azli iktiza etmekle) diye kendisinden şikâyet ediyordu.

Harpler ve ihtilâller memleketi harap etmişti. Rus orduları, kudurmuş bir deniz dalgası gibi durup durup hudutlara çarpıyor, her defasında, büyük rahneler açıyordu. Böyle bir zamanda yeniçerilerin (esame-sini sümek) onlann tahsisatlarını alarak hususî menfaat peşinde gezmek, İstanbul'da bir ihtilâle yol açmak demektir.

Bir akşam sular karardıktan sonra yeniçeri ağası, (Defterdar Ahmet Nazif Efendi)nin konuğuna gelerek:

- Ocaklılara verilen dört yüz kesenin, veziriazam tarafından ilga veya tenzil edileceği duyulmuş. Eğer yann bu para tevzi edilmezse, kızılca kıyamet kopacak. Ne tedbir gerekir, acep?

Demişti... Defterdar bu havadisi derhal saraya bildirdi. Padişah, halecan içinde kalarak geceyansı, Halil Hamit Paşa'dan (mührü şerif) i istetti. (Kaptan-ı derya, Gazi Hasan Paşa) y a gönderdi. Ve sabah olmadan evvel sarraflar evlerinden kaldırılarak dükkânlarına getirildi. Dört yüz kese karzen tedarik edildi. Hemen o gün yeniçerilere tevzi olunarak bir fesat ve ihtilâlin önüne geçildi.

Fakat... Bu hâdise, Halil Hamit Paşa'nın azli için zahirî bir sebebi... Esasen (Birinci Abdülhamit) ne zamandanberi onu devirmek

için fırsat bekliyordu... Çünkü onu (Şehzade Selim) e taraftar biliyordu. Bir gün Paşakapısı'ndaki mecliste, maliye mes'elesi mü-513

PADİŞAH ANALARI

zakere olunuyordu. Bazı masraflann ihtisar edilmesi mevzuu bahs olurken, saray masrafı da mevzuu bah-solmuştu. Mecliste bulunanlardan biri:

– Şevketmeap efendimiz bir müddet Bursa'da veyahut Edirne'de ihtiyarı ikamet buyursalar, acaba nasıl olur. Oralar, İstanbul'a nazaran daha ucuzdur.

Dediği zaman Halil Hamit Paşa:

– Evet.. Ama.. Efendimiz, zaten ihtiyardır. Diye cevap vermiş, veziriazamın bu sözleri de derhal Abdülhamid'e yetiştirilmişti, Abdülhamit bunu işidir işitmez çok müteessir olmuş:

– Yaaa.. Demek ki bizim ölümümüzü bekliyor. Zaten biliyorum. Kendisi Selim taraftardır.» Cevabile hislerini söylemişti... Abdülhamit, o gündenberi kalbine hicran olan bu sözlerin intikamını almağı düşünüyor ve onu bütün milletin nazarından düşürecek bir fırsat bekliyordu.

Abdülhamit bu fırsatı ele geçirir geçirmez, veziriazamın yakasını kolay kolay bırakmadı. Evvelâ, azletti ve sonra da bütün emvalini müsadere ettirdi. Kendisini de (Bozcaada) y a gönderdi. Padişah ihtimal ki bu kadarla iktifa edecekti. Lâkin Hamit Paşa'dan vaktile fenalık görenler, onun için bu cezaları kâfi görmediler. Padişaha müracaat ederek:

– Bu adam lâıykile tedip olunmadığı halde (artık mücazat kalktı) deyu herkesten havf ve haşyet zail olur.

Diye âdeta katlini istediler... Kimbilir, belki Ab-dülhamit'te kalbindeki kin ve gayzı, onun kanallarıyla söndürmek istiyordu. Derhal evvelâ bir (haseki) ve sonra da yeni sadrazamın dairesinde (cesareti müfrite ile meşhur olan Kara kethüdazade Kara Ali Ağa) Bozcaada'ya gönderildi. Halil Hamit Paşa'nın kafas:

514

PADİŞAH ANALARI

kesilerek istanbul'a gönderildi. Bâb-ı Hümayun önündeki (İbret taşı) üstünde günlerce bırakıldı.» rt
BİRİNCİ ABDÜLHAMİT'İN, RUHŞAH TAKMA ADLI GÖZDESİ MARYA'DAN BAŞKA BİR DÜNYASI YOKTU..

Ne, devlet'in tepesinde tepinip duran Yeniçeriler ve ne de cephele boyunca akıtılan Öztürkler'in canlan ve kanları, ne yenilgiler ve ülkenin, içinde bocalayıp durduğu sonsuz karanlık, tüm soyu-sopu gibi Birinci Abdülhamit'i de ilgilendirmiyordu. Bütün bunların hiç bir anlamı yoktu.

50 yaşında çıktığı Osmanlı tahtında 65 yaşına gelmiş, bir tutsak dışı kölesine sırsıklam âşık olmuş bir Osmanoğlu idi..

Çağdaş Osmanlı tarihçisi Çağatay Uluçay, (Ha-rem'den Mektuplar) adındaki kitabında, bu aşkı ve bir Padişahın; satın alınmış bir câriye kadına karşı kendi kendisini ne denli ayağa düşürmüş olduğunu belgeleri ve ayrıntılarıyla şöyle anlatır:

I. ABDÜLHAMİT'İN AŞKI

«I. Abdülhamit, babası III. Ahmet gibi zevke çok düşküdü. Yaşlı olmasına rağmen sık sık gezilere çıkar, kardeşlerinin saraylarında misafir olur, her gittiği yerde türlü eğlenceler tertip ettirerek bulunduğu yeri neşelendirirdi. ,, ,,, ;. ,,,

,

PADİŞAH ANALARI

Geceleri ise saz çaldırmak, şarkı söyletmek ve karagöz oynatmakla vaktini geçirirdi. Böyle olmakla beraber, İstanbul halkı, o'na, «velî» gözüyle bakar, hakkında birçok menkıbeler uydururdu.»

I. Abdülhamit, 1774 yılında tahta çıktığı zaman 50 yaşında idi. 15 yıl saltanat sür. dükten sonra 1789 senesinde öldü. Aslı Topkapı Sarayında olan bu resim onu taht üzerinde otururken gösteriyor.

I. Abdülhamit kendisinin oturması için resimde görülen Aynalı Sofa'yı

yaptırmış, bunun üstüne de gözdeleler dairesini inşa ettirmişti. Aynalı Sofa'dan gizil bir merdivenle gözdeleler dal-' resine çıkılırdı.

I. Abdülhamit, kafes hayatından kurtulur kurtulmaz, içinde yüzlerce cariyenin bulunduğu Harem'-

516

.jsmanh İmparatorluğu'nun Dışişleri Bakanı, Ermeni Noradokyan...

517

PADİŞAH ANALARI

in içine dalmış, bunlardan beğendiklerini seçmiş ve ~ sahip olmuştur.

İlk ağızda birçok kadın ve ikbal edinmiştir. Bu kadınlardan birisi de Mehtab Kadındır. Mehtab Kadın, Kalfa idi. Padişahın hususi hizmetini görüyordu, ihtiyar padişah bundan hoşlanmış, Babüsaade Ağasının arzı üzerine beşinci kadınlık payesini vermişti.

Abdülhamit, kısa zamanda Ayşe Kadın, Nakişdiî Sultan, Şebisafa Kadın, Ruhşah Kadın gibi cariyelere sahip olmuştu; ilk başkadını (Ayşe) idi. Onun ölümü üzerine başkadınlığı Ruhşah aldı.

I. Abdülhamit, Harem'de gördüğü cariyelerden Ruhşah adındaki kızını ilk görüşte çok sevdi ve onu derhal kadınları arasına aldı.

Kadınlarım, ikballerini ayırmak için Topkapı Sarayı Haremine yeni yeni daireler ilâve ettirdi. Bu dairelerden en önemlisi «Aynalı Sofa» ile bunun üzerine inşa ettirdiği «İkballer Dairesi» idi. İkballer Dairesinden gizli bir merdivenle Aynalı Sofa'ya geçilirdi. I. Hamit, Harem'de kaldığı zaman vaktinin mühim bir kısmını bu odada geçirir, ya kitap okur; yahut da ikballerini ve kadınlarını çağırarak onlarla zevklenirdi.

I. Abdülhamit, o zamana kadar padişahların yattıkları Hünkâr Yatak Odalarını da beğenmemiş, Val-de Sultan Dairesi ile Hünkâr Sofası arasındaki «Hünkâr Yatak Odası»nu yaptırmıştır. Abdülmecit'e kadar gelen padişahlar hep burada yatmışlar ve istirahat etmişlerdir.

I. Abdülhamit yaşlı olmasına rağmen, kadınlara çok düşküdü. 15 senelik hükümdarlığı esnasında 15 çocuğa sahibolmuş, bunlardan Mustafa ve Mahmut padişah olmuşlardır.

I. Abdülhamit'in aşk mektuplarını yazdığı, ayak-

518

PADİŞAH ANALARI

larına kapandığı Ruhşah'in milliyeti ve hayatı hakkında hemen hemen hiçbir malûmatımız yok. Yalnız padişahın çılgınca sevdiği bu kadın, efendisine kâfi derecede yüz vermiyor, bu suretle padişahın aşkının daha ziyade şiddetlenmesine sebep oluyordu. (*)

I. ABDÜLHAMİD'İN SEVGİLİSİ RUHŞAH

I. Abdülhamit, dünyanın en kudretli ve en geniş topraklarına sahip bir devletin başıdır. İsteddiği zaman ordular hareket edebilir, savaşlar yapılabilir, karşısına çıkanları yok edebilir. İsteddiğini Karun, Karun'u da kemeğe muhtaç vaziyete koyabilir. Dünyadaki nüfusun dörtte birine hükmeden bir milletin başıdır. Böyle olmasına rağmen, Harem'de esir cinsinden olan bir cariyenin saçlarınının tellerini boğazına kemend etmiş, onun sürüklediği yere gitmektedir: (Ruhşahım! Hamit'in sana kurban ola. Cenab-ı hal-lâk-ı âlem mahlûkatm hâlikidir. Bir kusur ile azâb eylemez efendim. Sana bendolmuş bir kulunum, ister beni darbeyle, ister öldür, sana teslimim. Bu gece gel niyazımdır. Billahi sebebi illetim ve belki mevtim olursun. Ayağın altına yüzüm gözüm sürerek rica ederim, kendimi zaptediyorum, billâhil azîm.» Yanına gelmesi için Ruhşah'in ayaklarına kapanıyordu. Herhalde kadın bunlara aldırış etmiyor, o zaman da kadına teminat vermeğe kalkıyordu: «Abdülhamit'in Ruhşah'ma kul kurban olsun. Bir kusur ile beni unutma! Benim vücudum turâb olunca, ben senden geçer isem, Allah lâyıkımlı versin! Efendim!

(*) a.g.e.

519

PADİŞAH ANALARI

Sen benim, ben senin! İnşallah-ü taalâ ömrüm oldukça cem oluruz.

Nazik ayağına yüzümü sürerek rica ederim.» (*)

Abdülhamit, sevgilisini davet ettikçe, odasına çağırıldıkça, Ruhşah, denizlerin ve karalann hükümdarını reddediyor, kaçıyor, âdeta istiskal ediyordu. Kaç gece Sofada, Hünkâr Yatak Odasında beklemişti. Bazı geceler sar'a nöbetine tutulmuş gibi kızıyor, onu Harem'den ve saraydan atmağı tasarlıyordu. Fakat Buhşah'ı başkalarının kollan arasında görmeğe bir türlü razı olamıyordu. O bir padişah'tı. Onu beğenmeyen kadın nasıl olur da bir başkasiyle evlenir, ondan uzaklaşırdı!.. Bu sebepten Ruhşah'ın her yaptığı naza, çalırma göz yumuyor, yalvararak, ayaklarını öperek onu yola getirmeye çalışıyordu.

Bir çok kadınları, ikballeri ve hususi hizmetinde çalışan ondan daha güzel, ondan daha işveli cariyeleri vardı. Fakat bir türlü gözleri onlan görmüyordu. Hattâ nöbeti gelen kadmevendilerle karşılaşmak bile istemiyordu. Biricik tesellisi arada sırada onunla konuşmak ve buluşmak olurdu. Mektuplarında: «Fesuphanallah ben kulun siz efendime bu kadar arzuyu iştihak üzere olup benim bu hüznü elem ve kederim ve perişan halime derman ve açılmış yareme merhem olursun ümidiyle sizden şefkat memul ederken, gecelerce firaşımıza gelmemeğe sebep ne ola? Azamet-i Bari hakkı için benim ateşi ah-u figanım söndürür ise ancak cenabı merhametin söndürür. Sen bana bu vaktimde merhamet etmedikte kim eder? Vallahi her gece sabahı çıkarının! Bu gece bunda çıkardım, bil-

(*) Ç. Uluçay, Harem'den
,£20

V! PADİŞAH ANALARI V;,,';
lâh hak değildir! Bu bir iki gecede gelürsün diye memul eder iken böyle eylemeğe Allah-ı Teâlâ razı değildir. Bu gece dahi gelmezseniz bildim ki, bana muhabbetin yoktur. Benim bu halime düşmanım bile rahmeder. Akşam sabah gelip bir lâhza oturmak iş değildir. Kulun ayağına gider, yüzünü sürer idi anda sabaha kadar. Beni istemezsiniz deyudur Hak Teâlâ bilir benim de ömrüm tamam olur ise seni fikir ederim. Vallahi, sümme billahi benim halim pek fena oluyor. Sen de böyle ettikde billahi mevt bana hayırlı gelir.» Günler, aylar geçiyor, Abdülhamit, Ruhşah'ı ara-masa, o padişahın semtine bile uğramıyor, o zaman Abdülhamit kâğıdı ve kalemi eline alarak Ruhşah'a sevgilerini sunuyordu:

!. , HAMİT SANA KUL KURBAN OLSUN! >
•':y

«Efendim!

Hamit sana kurban olsun! Bu gece teşrifinle kulunu ihya edesiz. Billahi sabra mecalim kalmadı; Hem ayın iptida gecesidir! Kerem senindir! Bu gece kendimi güç zaptettim! Ayağını öperim beni bu gece Al-lahü Teâlâ aşkına mahzun eyleme efendim, sana kul ve kurban olayım efendim.»

I. Hamit'in bu yalvarmaları ve niyazları tesirini gösterse gerek.

Çünkü baş kadını Ayşe Sultan'ın o günden sonra yerini Abdülhamit'in sevgilisi Ruhşah kadın almış, ölünceye kadar I. Abdülhamit'in kalbine, tahtına ve hazinesine hükmetmiştir.

Evet, Abdülhamit'e halk (veli) diyordu, gündüzleri camilerde, geceleri de Harem odalarında niyaz ve ibadet ettiği ileri sürülüyordu. Hakikatte, I. Hamit

•••'•

521

PADİŞAH ANALARI

t

gündüzleri camie gidiyor, namaz kılıyor, fakirlere para dağıtıyordu. Geceleri de tutulduğu aşkın ıstırapları içinde sevgilisini bekliyor, yahut da gelemesi için Tanrı'ya niyazda bulunuyordu. Bazan sabahladığı

oluyor, gözleri şiş, rengi uçuk, sinirli vaziyette Arz Odası'na gittiği veya Has Bahçede dolaştığı, sık sık haremağaları, musahipleri, cüceleri ve dilsizleri tarafından görülüyordu. İhtiyar Sultan aşkının mükâfatını, Kerem gibi acılar çektikten sonra görmüş, -ev-gilisine kavuşmuştu ama, ondan sonra mesut günler yaşadığı mı, yaşamadı mı, orasını Tanrı bilir.»

Kanlanndan biri olan Fransız kızı Aimee (Nakşi-dil) vatanı Fransa'nın

özlemiyle verem olmuştu. Ama, Birinci Abdülhamit'in umurunda olmamıştı. Oysa, Nakşidil, O'na Mahmut'u doğurmuştu! Gelecekte, bu çocuk (İkinci Mahmut) adıyla tahta çıkacaktı. Ne ki, anasından kalıtım yolu ile aldığı verem mikrobunu o'na da geçecek ve o da veremden ölecekti.

Birinci Abdülhamit, bu koşullar içinde, dünyadan ve ülke gerçeklerinden uzakta 15 yıl saltanat sürdüktan sonra, Üçüncü Mustafa gibi «beyin kanaması» sonucu felçten öldü. (1789).(*)

r

(*) İşte., yüceltilen, birbirinin eşiti bir Osmanlı! Kölesine köle olan ve üstelik dünya ve yurt gerçeklerinin dışında yaşayanlardan biri daha... (Yazar'ın notu)

522

YİBİMİSEKİZİNCİ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ SELİM VE DÖNEMİ (1789-1807)

V YIKILIŞ ÖNCESİ BİR YENİ DEVİR BAŞLIYORDU, ÜÇÜNCÜ SELİMİN PÂDİŞAHLI-

«•"•' ĞIYLE..

Tanbur çalan, şarkı-gazel söyleyen, beste yapan bu yeni Osmanlı, bir yandan da devlete çeki-dü-zen vermeye çaba harcar görünüyordu. Devşirme Yeniçeri ocağını kaldıracaktı. Ceket pantolon giyen, üstelik talimli bir ordu, Yeniçerilerin yerini alacaktı, Ama, bu ordu da yine Türklükle ilintisi olmayan devşirmelerden meydana getirilecekti!.. Adi: (Nizam-ı Cedid) olacaktı.. Kısa süre sonra, Bostancı Ocağına bağlı olarak (Nizam-ı Cedid Birlikleri) kuruldu. Bir yandan yobazlar, öte yandan ocakların söneceğini sezinleyen Yeniçeriler, önce gizliden, daha sonra ise açıktan açığa başkaldırdılar.

- Din elden gidiyor! Bre müslümanlar, n'eye karşı komazsız? Askerin pantolon giydiği şimdiye değin görülüş müdür? Sümme hâşâ, cümlesi kâfire benzemiştir bunların!..

Halkın din duygularını kabartarak kendilerinden yana obualarını sağlamak isteyenler, ne gariptir ki, her biri bir hıristiyan dölü olan Yeniçerilerdi.

V;HO

'•>' '•

• <••••• '••••'.. ..• 523

: ; , PADIŞAH ANALARI "i ' ' "

Oysa, bu günün parası ile 2-3 milyar lira harcanmış ve bir yeni devşirme ordusu: (Nizam-ı Cedid Asâ-kiri) meydana getirilmişti. Sarayın dışındaki bu haykırışlara eklenen, eyaletlerdeki olaylar, göstermelik devletin gerçek iç yüzünü daha açık seçik ortaya koyuyordu. Cezayir, Tunus, Libya (Trablusgarp), Mısır ve Bağdat, Suriye, Lübnan, Filistin, Yemen, Arabistan ve Balkanlar birer birer başkaldırmış, devleti tanımaz olmuşlardı. Eyâlet Valileri, derebeğleri bu başkaldırılarının öncüsüydüler.

Anadolu'yu zulüm ve sefalet içinde yaşatan: (Ayan) diye adlandırılan: yabancı soylu hıristiyan dölü paşalar, birer devlet reisi durumuna gelmiştiler.

Anadolu halkı avuntuyu, saz şairlerinin tekerlemelerinde buluyordu. Her biri acemlerin «Şü-Alevî» inançlarını benimseyerek özbenlik bilinçlerini yitirmiş olan bu saz şairlerinin söz ve sazlarına umut bağlar olmuşlardı.

Osmanlı sarayı, en başta Pâdişâhı ve onbinlerce beslemesiyle birlikte yarattıkları kendi dünyalarında yaşıyordu. Renkli suların pul pul döküldüğü havuzlarda yine çıplak kızlar yıkanıyor, tüllere bürünmüş yan çıplak kızlar raks ediyordu.

Erkeğin her bir çeşitine özlem içinde olan saray kadınları, içoğlanlar ve zenci harem ağalarıyla yatıp kalkıyorlardı. İçinde 20 bin yabancı soylu kadının, bini aşkın zencinin, beşbinden fazla sırıp ve Arnavut soylu bostancı ve içoğlanı'nın hüküm ve saltanat sürdüğü bu büyük genelev, kendine özgü dünyasında her zamanki gibi pınl pırıldı yine de..

İçki, saz ve söz âlemlerinin tek nedeni, cinsel içgüdülerini kamçulamak, elde edilecek zevki sonsuza ulaştırmaktı. Her şey

sarhoştu bu dünyada, her yanı
524

. PADIŞAH ANALARI

dolduran eşyaya kadar her şey..

Din, halk için bir zorunluktu. Padişah için din yoktu. Günah, halk içindi, Pâdişâh ve sarayı dolduranlar için böyle bir kavram yoktu. Ayıplar, zulümler ve cinayetler, halk için hesap sorulacak birer işlemdi. Ama Osmanlı sarayında yaşayanlar için değildi!..

Ülke'de dünyanın her bir renk ve ırkından bir uydurma millet yaratılmış, adına: Osmanlı Milleti, denilmişti. Uydurma bir dil yaratılmış, Acem ve Arap sözcüklerinden meydana getirilen bu uydurma dile: Osmanlıca, denilmişti. Bir musiki yaratılmıştı, Arap ve Acem karması nağmelerden oluşmuştu. Fasılları, makamları, Acem kentlerinin ve Kürt ırkının adlarını taşıyordu. Saba gibi, Nihavent gibi, Kürdili (Kürt dili) hicazkâr gibi!..

Bir edebiyat yaratmışlar, adına: Osmanlı divân edebiyatı, demişlerdi. Bu edebiyatta her bir dize: Acemce ve Arapça düzmecelerle «kadın, oğlan ve içki» özlemlerini kendileri için dile getirmiştiler.

Bütün bunların tümü, bir saray ve bir başkenti dolduran yabancı soylu devşirme yığınları içindi. Yıl 1807'ye ulaştığında her şey bu tür bir görüntünün

"içindeydi.

Anadolu Türkleri'nin son kalıntıları, Rusya ve İn-\giltere ile başlatılan yeni bir savaşta eritilmek için :yine cephelere gönderilmiştiler, vuruşuyorlardı.

Ne var ki, Üçüncü Selim'in de sonu gelmişti. Os-manoğullan'nın, kendi yapılarına uygun düşsün diye icat ettikleri Yeniçeri soysuzları, bir Osmanoğlu'nun daha başını yiyecekti.

25 Mayıs 1807 Çarşamba günü başlayan başkaldırı, bu kez bir Öztürk'ün adını taşıyordu. (Kastamonulu Kabakçı Mustafa) adında birinin önderliğinde

525

18. yy» da Osjtoanhlar kadınları bu şekilde (ifıdaka)ya yatırıir*k[^]dfriiarlerdi.

L

526

PADIŞAH ANALARI

ortaya çıkan isyan, kısa sürede gelişti. Öte yanda, yeniçeriler de isyana katıldı.

Daha çok hak ve ayrıcalık, daha çok sorumsuzluk, daha çok aylık ve haraç, daha çok kadın ve oğlan isteyen devşirme Yeniçeriler, kendi soydaşları olan devşirme vezir-Vüzerânın kışkırtmalarıyla kazan kaldırdılar.

Oysa, bir işçinin 3-5 akçe karşılığında çalıştığı bir devirde bir yeniçerinin gündeliği 50 akçeydi. Yemek içmek en iyisinden ve bedavaydı. Üstelik, Yeniçeri ağasından, başka hiç kimseye karşı sorumlulukları yoktu.

İşledikleri suç ve cinayetlerin hesabını vermekle yükümlü oldukları bir devlet organı yoktu. Tutuklanamaz, mahkûm edilemezlerdi. Bir Yeniçeri ağası ise, günde 400 akçe ücret alırdı. Ayrıca, yılda 10 bin akçe gelire sahipti. Bundan başka, en verimli bir bölge olan Tuna kıyılarında, yılda 50 bin akçe gelir sağlayan bir arazi de Yeniçeri ağasının malıydı.

Ama, Osmanoğulları'ndan 300 yıl önce bu topraklara gelip vatan kuran Öztürkler, başsız ve güçsüz kalarak Osmanhlar'ın egemenliği altına düştükten bu yana, «arpa ekmeği ve ot çorbası» karşılığında Os-manoğulları'mn taht ve saltanatı, tutkuları uğruna kan ve can veriyorlardı. Buna zorunlu, buna yükümlüydüler. Çünkü bir avuç kanıbozuk Osmanoğlu ile bir yığın kanıbozuk devşirmenin tutsağı olmuşlardı.

Üçüncü Selim'e karşı ayaklanan Yeniçerilerin kazan kaldırdıkları bu sırada da, Anadolu Öztürklerin-den kurulu savaş orduları yine yurtdışı uzak ülkelerde Osmanoğullan uğruna can verip kan döküyorlardı.

Şeyhülislâm Atâullâh Efendi, isyancı Yeniçerilerin başındaydı.

, ->

- Saz ile söz ile vakit ziyan eyleyüp işret ve

527

PADİŞAH ANALARI

zinadan gayri bir mesâile tevessül eylemeyen Sultan Selim Hân, imdî bir başka sakim teşebbüsata girişmiş olup, Nizâm-ı Cedid nâmı ile tesis eylediği bir ordunun bilcümle askerine setre pantolon giydirip, küffârı (hıristiyanları) taklit eylemiştir. Ben dahi fetva viririm ki, Sultan Selim-i Sâlis bundan böyle Âl-i Osman tahtına lâıyk ve dahi müstehak değildir!..

«Beni dinsizlikle suçlayan kişi bari müslüman olsa..» diyen bir şairin dizesindeki yakınmayı anımsatan bir olay yaşanıyordu başkent İstanbul'da.

Çünkü, cahil ve bilinçsiz halk yığınları, her biri birer hıristiyan dölü olan Yeniçerilerin ardına takılmış, hay kırışıyordu:

- Şeriat uğruna ve dahi din-i mübin-i islâm uğruna yürüyün, Yeniçeri kardeşlerimiz... yürüyün!

Nerdeydi o, saray ve Pâdişâh koruyucusu (Ni-zam-ı Cedia) Ordusu? Üç milyar lira harcanarak meydana getirilen bu yeni devşirmeler ordusu, niçin karşı çıkmıyordu? isyancı • Yeniçerilere ve onlann ardına takılanlara, neden karşı koymuyordu?

Bu, 15 bin kişilik silâhlı ve üstelik talimli ordu Levent'teki kışlasından niçin fırlayıp velinimetleri olan Osmanlı Pâdişâhı Üçüncü Selim'in imdadına yetişmiyordu?

Ama kim kimi, kime karşı, neden, niçin, kim için savunacaktı?.. Sarayın içini dolduranlar kimlerse, Nizam-ı Cedid Ordusunu meydana getirenler de, Yeniçeriler ve onlann ardına takılanlar da, devlet organlarının başına geçip oturanlar da, adlan anılan, sözleri geçen tüm beğler ve paşalar da, dünyanın yetmiş ülkesinden devşirilmiş, esir pazarlarından satın alınmış bin bir yabancı kan ürünü kişilerin meydana getirdikleri

528

PADİŞAH ANALARI

kalabalıktan başka bir şey değillerdi ki!..

Osmanoğulları'mn her biri kendi elleriyle bu aca-ip düzeni daha pekiştirerek kurmuş, bir koza böceği gibi bir daha içinden çıkılmasına olanak olmayan karanlık dünyalarını kendi elleriyle örerek, büyük yalnızlıklarının içinde tek başlarına kalmıştılar. Yüzyıllar öncesinden böyle gelmişti bu düzen, sonuna dek böyle sürüp gidecekti.

Boğaz'ın karadeniz yakasında başlayan isyan hiç bir karşı koymayla karşılaşmadan çığ gibi büyüyerek Topkapı Sarayı'na kadar ulaşmıştı. İsyancıların istekleri Üçüncü Selim'e iletildi:

1 - Yeniçerileri ortadan kaldırmak için kurulan, gâvur icadı talim ve terbiye ile yetiştirilip gâvur benzeri ceket giydirilerek Şeriat'a aykırı bir-şekilde meydana yetiriler: (Nizam ı Cedid Ordusu) derhal kaldı-

nacaktır,

2 - Bu ordunun kurulmasına ön ayak olmuş bütün küslerin balşarı kesilmek üzere bize verilecektir.

3 - Bundan böyle, gâvur icadı hiç bir yeniliğe heves edilip taklide yeitenilmeyecek, her bir şey, şeriat üzre şimdiye dek nasıl yürütölmüşse, yine öyle olacaktır.

Gerçek o idi ki, tüm gâvur tohumlan, kendilerinin karşılarında, yer alan öteki gâvur tohumlarının varlığına tahammül edemiyor, îsiâm dinini ve o dinin şeriat kurallarını öne sürerek, bu bahane ile devlete ve ülkeye kendileri sahip olmak istiyorlardı.

Dönüp duran acaip çark öylesine hızla dönüyordu ki, ülke ve ulusla hiç bir ilintisi, bağı olmayanların elinde, hiç kimse bu gerçeği bir an olsun görmek ve ona göre davranmak olanağını bulamıyordu.

Üçüncü Selim, <taht, saltanat ve can kaygusu-

529

Sultan)m gerçek adı, (Anna); (Ziybi-fer Sultanın) gerçek adı, (Magdalena) idi.

Türk'e düşman, Türkten uzak - Türksüz Osmanlı yönetimi sürüp gidiyordu bu düzeyde.. (*)

(*) Kimin aklına gelirdi ki, bütün düzeni, töresi, ilke ve yöntemleriyle, kısacası tüm varlığı ile tarihe gömülen o kozmopolit, Türk'süz devletin kokuşmuş «Osmanlı musikisi», bu Atatürk Türkiyesi'nde yeniden diriltilecekti?.. «Arap ve Acem'in karma kültürünün» ürünü, tekke düzenlemesi Osmanlı musikisine, hem de (Klâsik Türk Musikisi) diye gerçekdışı bir yalan ad takılacaktı?.. Üstelik, Devlet Konservatuvarı'nda bu musikiye bir de bölüm açılacak, eğitim ve öğretimi yapılacaktı!?..

Ve, bütün bunlar olurken, hiç bir tepki ile de karşılaşılmayacaktı!.. Bu kokuşmuş, Türksüz musikinin şu makamlarını duyanlar, bir an için olsun irkilerek, ürpermiyeceklerdi!..

«Acem aşiran makamı», «Kürd! makamı», «Kürdili hicaz-kâr (Kürt dili hicazkâr) makamı», «Acem Puselik makamı», «Isfahat makamı», «Çargah makamı», «Uşşak, Uzzal, Hüseyni makamları», «Neva, Zangule, Zend makamları», «Hemedan makamı»...

532

PADİŞAH ANALARI

Tek bir armonisi ve tek bir adı Türk ırkının varlığını içermeyen, yalnızca «Kürt, Arap ve Acem» ırkları adına düzenlenmiş böyle bir musiki, ne acıdır ki, (Klasik Türk Musikisi) adıyla ortaya çıkarılıp beyinler yıkanacaktı!..

Oysa Atatürk, Osmanlı'nın bu musikisini, daha gerçekleştirdiği devrimin ilk yıllarında Türk yurdundan kovmuş ve şu unutulmaz tanımlama ile susturmuştu:

«Benim Türk hissiyatım üzerinde, artık bu musiki, bu basit musiki bir mâna ifade etmediği gibi, Türk'ün geniş ruh ve hissiyatını tatmine kâfi gelmez.»

Yalnız bu kadar da değildi; O'nun ölümsüz ruhunu ürperten bir olumsuz oluşum daha bu tersliklere eklenecekti. Bu, (Mehter bandosu) nün yeniden hortlatışı idi. Aralarında tek bir Türk'ün bile bulunması, (Osmanlı Yeniçeri Yasası) ile yasaklanmış Yeniçeri örgütünün, o kanı bozuklar alayının içinden seçilmişlerin oluşturduğu (Osmanlı Mehter Bandosu), Bu, Atatürk Türkiyesi'nde, (Ulusal Ordu Bandosu) imiş gibi, meydanlarda, törenlerde, yine hiç bir tepki ile karşılaşmaksızın Türk düşmanı bir dönemin giysileri içinde salınıp sallanıp duracaklardı!.. (Yazar'm notu)

533

Kı'tıl

YİRMİDOKUZUNCU BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ MUSTAFA DÖNEMİ (1807-1808)

KÖLELER ELİNDEKİ DEVLET, BİR ELDEM BAŞKA ELE SAVRULUP DURUYORDU..

Yeniçeriler'in, Üçüncü Selim'i tahtından indirip o'nun yerine taht'a çıkardıkları Dördüncü Mustafa 28 yaşındaydı.

Mustafa, Birinci Abdülhamit'in gözde cariyelerinden biri olan «Bulgar kızı Sonya'dan» doğmuştu. Babası Abdülhamit, Sonya'nın adını (Seniyeperver) olarak değiştirmiş ve böylece belgelere de (Seniyeperver) Sultan) ad ve unvanı ile geçirilmişti.

Yeniçeriler Mustafa'yı Osmanlı taht'ına oturttukları gün, bir yandan isyanın başı Kabakçı Mustafa ve öte yandan Yeniçeri ağası, iki yandan kulağına eğilerek:

– Kavlimiz zinhar unutulmaya, devletlû Padişahımız, demişlerdi.

Bundan böyle biz ne dersek fermanın o yolda olmalı! Zinhar unutmayasız ki, seni biz Âl-i Osman tahtına oturtup padişah eylemişiz! Saltanatın huzur içre sürsün ve de dâim olsun istersez, her bir iş, bizim dediğimizce yürütüle.. ne dersiz?

Osmanlı Padişahı Dördüncü Mustafa taçlı kavuğunu öne doğru ağır ağır sallayarak:

– Beli, yoldaşlar., demişti. Siz ki beni Padişah et-

Osmanlı Devleti'nin 35 yıl süreyle Londra Büyükelçi-ti'ni yapan

Ortodoks mezhebinden Rum kökenli Kostak! Musurus Paşa (1807-1891).
536

PADİŞAH ANALARI

tiniz, vefamızdan şüphe etmeyesiz. Hizmetiniz kıyamete değin unutulmayacak, bunu siz de böyle bilesiz. Siz ne diler ve de ne istersez, bilesiz biz onu mümkün kılarız ağalar!

Bu kez isyancıların yağma dönemi başladı. Bir yandan da, «bu âdem dahi Nizam-ı Cedid taraftan idi..» bahanesiyle binlerce insanı öldürmeğe giriştiler.

Alemdar Mustafa Paşa'nın Rusçuktan kalkarak buyruğu altındaki ordusuyla başkent İstanbul'a gelip isyanın elebaşısı görünen Kabakçı Mustafa'yı öldürdükten sonra Saray'ı kuşatmış olması üç yanlı kargaşanın doğmasına yol açmıştı.

isyancı Yeniçerilerin kukla Pâdişâhı Dördüncü Mustafa, üç oğlan ve bir kız çocuğu doğuran dört karısını yanına çağırarak, her biriyle helallaşmaya başladı.

– Alemdar Paşa kulum taarruza geçmiş olup dört bir taraftan Sarayı kuşatmıştır. Bu, eyi bir alâmet değildir; bilesiz ki beni hem tahtımdan eyleyecek ve dahi canıma kasteleyecektir!

Esir pazarlarından satın alınmış birer cârîye iken gebe kalarak Pâdişâh'a birer evlât doğurdıkları için şimdi her biri tmparator karısı sayılan dört genç kadın çığlık çığlığa haykınşarak ağlamaya başladılar.

Bu sırada tiz bir kadın sesi duyuldu:

– A, benim Pâdişâh oğlum, iki gözüm evlâdım, devletlû hünkârım., n'eye emreyleyemezsin cümle âsilere karşı koşunlar?

Dördüncü Mustafa ayağa fırladı:

– Gel Validem, dedi. Mübarek elini son defa öpmek isteriz., sanırız ki bahtımız karadır; taht ve dahi saltanattan geçtik, cümlemizin canı tende kalmayacak..

537

PADİŞAH ANALARI

Anası, Seniyeperver Valide Sultan diye anılan Bulgar Sonya oğlunun yüzüne sert sert baktıktan sonra konuştu:

– Bre oğul, dedi, Sen ki Al-i Osman Pâdişâhı ve dahi bunca ülkenin yüce İmparatorusun! Böyle tir tir titreyip korkmak, yaraşır mı? Bir fermanınla olmaz olmaz!

Ağlaşan dört padişah kansı hiçkırıklarını tutup ana-oğulun konuşmalarına kulak kabarttılar. (Flora), (Adela), (Sofi) ve (Glorya) olan gerçek adlan, her biri çocuk doğuran Pâdişâh kansı sayıldıktan sonra değiştirilerek, sırayla: (Dlpezir Sultan), (Seyyare Sultan), (Peykidil Sultan) ve (Şevkidil Sultan) ad ve ünvanlarıyla yüceltilmişlerdi. Tarih kitaplarına gelecekte bu takma adlan ve ünvanlarıyla geçirilecekler ve bütün öteki Pâdişâh analan ve Pâdişâh karılan gibi gerçek ırk ve soy yapıları, gerçek dinleri ve kişilikleri saklı tutulacaktı.

Dördüncü Mustafa anası Sonya'nın (Seniyeper* ver Valide Sultan) yüzüne yalvaran gözlerle baktı:

– Görürsüz işte! dedi. Kimesne karşı koymaz.. bir tüfek patlatan yoktur! Deyiniz bana sevgili Validem, ne yapabilirim?

Anası, tahtın yanına oturdu, oğlu Mustafâ'ya da tahtını işaret ederek oturmasını bekledi.

– Şimdi bir iyi dinle beni oğlum, dedi. Bilir misin Alemдар Paşa n'eye kuşatmıştır Sarayımızı? Ben vereyim cevabını gene, çünkü Selim Han'ı yeniden taht'a çıkarmak ve de Sadrazam olup hüküm sürmek ister. Arnavut Alemдар Mustafa Paşa'nın ne mene haris bir mel'un olduğunu iyi biliriz. Bu bednam kulunun bindiği dalı kesmek senin elindedir.

Dördüncü Mustafa'nın gözleri parladı:

f,

«38

PADİŞAH ANALARI

– Essah mı (doğru mu) söylersin anacığım?

– Elbet essah söylerim canım evlâdım., senin elindedir. Tiz davranıp hemen ferman eyle, Selim Han'ı katleyesinler! Mustafa, anasının elini iki avucunun içine alıp üstüste öptü, başına

koydu.

- Aklınla bin yaşayasan anacığım., hemen bostancıları salıp boğduracağım koca götlü sazende ve dahi hanende Selim'i!..

- Hah., şöyle! Kimi geçirecek Alemdar kaltabanı o zaman Âl-i Osman taht'ına?

Mustafa'nın yüzü yeniden soldu..

- Şehzade Mahmut'u unuttuk, dedi. Ya o'nu geçirirlerse?

- Sanmam, dedi, anası. Alemdar'ın derdi başka.. O Selim'i oturtmak istiyor yeniden Ama, bostancılara o'nu da söyle bir eyi yağlı kementle boğup işini bitirsinler!

- Evet anacığım, dedi Mustafa, Mahmut'un da işini bitirmek gerek!.. Tahtının üstünde bağdaş kurup sırtını arkaya dayadı, iyice rahatlamıştı, güveni artmıştı anasının verdiği akılla..

Karılanna döndürdü kafasını:

- Çekilip rahatınıza bakasız, dedi. Cümle fitnenin üstesinden geliriz!

Kadınlar, ana - oğulu etekleyerek kıvanç içinde güvenle çekilip saltanat sürdürdükleri görkemli dairelerine doğru yollandılar.

Bir saat kadar sonra, Üçüncü Selim'in boğulmuş ve üstelik hançerlenmiş cesetinin başında dikilip duran Dördüncü Mustafa, iki adım gerisinde el-pençe divan durup cinayetinin karşılığında bahşiş bekleyen

539

PADİŞAH ANALARI

bostancıbaşıya döndü:

- Ya, öteki? dedi, Şehzade Mahmut'un ceseti ner-de?

Bostancıbaşı Dördüncü Mustafa'yı etekleyerek doğrulduktan sonra başını göğsüne düşürerek karşılık verdi:

- Şehzade Mahmut'un Validesi Nakşedil Sultan, oğlunun yanından ayrılıp yalnız komaz, Sultanım.'

t

- Ve dahi Kızlarağası, cümle fellah taifesini Şehzadeyi korumaya memur eylemiştir., kuş uçurtmazlar!

- Dimek ola ki kulaklarına bir şeyler fısılayan olmuştur?

- Öyle sanırım ben kulun dahi..

- Eh., n'apalım? Bir eyi fırsat zuhurunu bekleyerek icabını icra eyleyesiz!

- Emrû-fermân Efendimizindir, Sultanım!

- O kahpe Nakşedil Sultan'a da bir ibretlik ders vermek gerek.

-1

Babası, Birinci Abdülhamit'in karılarından biri olan Nakşedil Sultan'm gerçek adı.- (Aimee) idi.. Na-polyon'un karısı Josefin'in yakın akrabalarından ünlü bir Fransız ailesinin kızıydı. Korsanlar tarafından kaçırılmış, elden ele dolaştıktan sonra Osmanlı Sa-rayı'na satılmıştı; 1784'de Birinci Abdülhamit'ten gebe kalarak oğlu Mahmut'u doğurunca Osmanlı geleneğine uygun olarak Pâdişâh karısı sayılmış ve (Nak-şidil Sultan) takma adı verilmişti.

Şehzade Mahmut, Dördüncü Mustafa'dan 5 yaş küçüktü. Babalan bir, anaları ayrı kardeştiler.

Şimdi, sakalını sıvazlayarak başı önünde, düşün

540

PADİŞAH ANALARI

düşüne Harem dairesine doğru ilerleyen Dördüncü Mustafa, Şehzade Mahmut'un henüz sağ kalması yüzünden, Selim'in öldürülerek gerçek bir rakibten kurtulmuş olmasına sevinemiyordu.

3- SELİM NASIL ÖLDÜRÜLDÜ? C

. '!.!..

{'.!..

«Şeyhülislâm Arif Efendi, tekrar IV. Mustafa ile konuşmak üzere Babüssaade'ye geldiği zaman kapıyı kapalı buldu. Geri dönerek Alemdar'a durumu anlattı. O zaman Alemdar işi anladı ama, fırsat elden kaçmıştı. Hemen adamlarına emrederek sarayın kapısını kırmalarını söyledi.

IV. Mustafa'dan 3. Selim'i öldürme emrini alan baş çuhadar Gürcü

mütessir oldu ve kızdı:

– Kâfir Arap! En sonunda edeceğin bu muydu? Tez vanp cenazeyi getir. Mübarek ayaklarına yüz süreyim.

Emrini verdi.

Mercan Ağa, baltacılarla beraber III. Selim'in şehit edildiği yere gitti. Naşı bir şiltenin üzerine koydu. Arz odasının önüne getirerek bıraktı. Alemdar yanındakilere:

•– Sultan Selim, bu mudur?

diye bağırdı. «Odur» cevabını alınca ağlamağa ve ars-lanlar gibi kükremeğe başladı:

– Bre gidinin piçleri., yedikleri ve içtiklerine kötülük eden iç oğlanları! Böyle dağa benzer bir padişaha, gazi padişaha gâvur bile kıyamaz. Vurunuz şu

<•••

543

PADIŞAH ANALARI

kahbeleri. Enderunda asla canlı bir kimse kalmasın! Emrini verdi. O korkunç suratlı Alemdar, askerleri kılıç ve palalarını çekip hücumla geçecekleri sırada nur yüzlü bir imam, Alemdar'a doğru ilerledi ve:

– Aman efendim bu işte ağalann kabahati yoktur. Onlar tavuk gibidirler. Padişahın yüzünü binişten binişe görürler. Kaldı ki merhum Sultan Selim'in hangi tarafta kaldığını dahi bilmezler. Bir kaşık kanlarına girmeyiniz.

Dedi. Fakat Alemdar büyük bir keder içinde idi. Kanlar içinde uzanmış Sultan Selim'in üzerine Kapanarak:

– Vay efendim, ben sebep oldum, taht'a geçirmek için geleyim de şu gözlerim seni bu halde görsün.,» Şu saray halkını bitirmez miyim?>> (*)

Alemdar Mustafa Paşa, 4. Mustafa'yı taht'tattı itt-dirip Şehzade Mahmut'u (2. Mahmut) o'nun yerini taht'a çıkardı (1808).

i ,

<*) . ç. Uluçajr, B»«T«r«a» Sultanlar, s: Ifll-lir

L

•544

OTUZUNCU BÖLÜM

PADIŞAHI 2. MAHMUT VE DÖNEMİ (1808-1839)

* v

FRANSIZ KIZI AİMEE'NİN OĞLTY 31 HÜKÜM SÜRECEKTİ ÜLKEDE...

4. Mustafa gibi, 2. Mahmut'un da ilk işi, Alemdar Mustafa Paşa'ya «taht borcunu» ödemek oldu. O'nu, Sadrazamlığa atadı.

Ülkenin içinde bulunduğu çalkantı durulmuş değildi. Çünkü devlet, her zaman olduğu gibi yine Saray kadınları'mn, Zenci ve Ak Haremağalan'nın, Silâhtar ağası'nın, Bostancı başılan'nın, Şeyhülislâm ve Yeniçeri ağaları'nın ellerinde çekiştirilip duruyordu. Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa, yenilikçi bir düzenin ivedilikle kurulmasından yana olmakla kalmıyor; devlet'e başkaldırmış tüm zorbalann da bu arada ortadan kaldırılmalarını istiyordu.

Kuyularının kazıldığını, imtiyazlı başıboş, sorumsuz ocaklarının söndürülme hazırlıklarının başında da, Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'nın olduğunu öğrenen Yeniçeriler, zaman kaybetmeksizin saldırıya geçtiler.

Alemdar'ın, günümüz istanbul'unda hâlâ adıyla anılan semtteki konağını kuşatan binlerce Yeniçeri, kudurmuşcasına demir kapılara saldırdılar. Alemdar Mustafa Paşa'nın koruyucuları daha ilk saldırıda k-

545

PADIŞAH ANALARI ,

: ' f. ' , , , . '

Uçtan geçirilip yokedilmişlerdi. Konağın içindeyse 25 kadar koruyucu asker kalmıştı.

isyancılardan kurtuluş umudunun kalmadığını anlayan Alemdar Mustafa Paşa, konağının bodrumuna daha önceden istiflediği «dinamit»

yığınlarını ateşledi.

istanbul'un dört bir köşesinden duyulan, yöredeki bir çok binanın çatılarını -uçuran bu büyük patlama sonucunda, Alemdar Mustafa Paşa

ile, konağı kuşatan Yeniçeriler parçalanıp yokoldular.

KİMDİ, BU ALEMDAR MUSTAFA PAŞA?

Oysa, o da bir Yeniçeri eskisiydi. Sırp kökenli bir Arnavut'tu. Bir Osmanlı devşirmesi olarak Yeniçeri Ocağında yetişmişti.

Üçüncü Selim'e hayrandı. Çünkü, henüz bir Yeniçeri eri iken yakışıklılığı, güçlü görünüşü ile Osmanlı Padişahı'nın dikkatini çekmiş olması, O'na üstünlüklerle dolu bir gelecek sağlamıştı.

Üçüncü Selimle bu devşirme Yeniçeri oğlanı arasında nasıl bir yakınlık meydana gelmişse, bu kara cahil Arnavut Yeniçeri, yetiştiği Ocağa ilkin rütbe olarak arkadaşlarına «baş» olmuş ve bu olayın hemen ardından da (Ruşuk Ayanı) olmuştu. Ve o artık, bir Osmanlı Paşasıydı.

Bu görev ve rütbe, «devlet içinde devlet» demek olan, bir eyâlet'in hükümdarlığından başka bir şey değildi.

Üçüncü Selim, bu kara cahil Arnavut devşirme'-ye, yaptıklarını az görerek, O'nu (Silistre Valisi) yap-

546

\ : .',., V ...
<.;. :'.
PADIŞAH ANALARI

PADIŞAH ANALARI

ti. Kısa bir süre sonra da (Tuna Seraskeri) yaparak Rumeli bölgesi Osmanlı Ordulan Başkomutanlığına atadı.

Taa.. baştan bu yana, yüzyıllardır içlerine tek bir TÜRK'ün sokulması bile «yasa» ile yasaklanmış Yeniçeri Ocağı'nın bir yetiştirmesi olan Arnavut Alemdar Mustafa Paşa Osmanlı devlet ricalı arasında, en yüce katlarda böylesine «adı tarihtş yaşayan» biri olmayı, Osmanoğulları sayesinde elde etmişti.

İşte O, bu yüzden Üçüncü Selim'e hayrandı.

Üçüncü Selim'in öldürülmesine engel olamamıştı ama, 2. Mahmut'u Osmanlı taht'ına çıkarıp Padişahlığını sağlamış olmayı başarmıştı. Ne var ki, kanıbozuk soydaşları, «Ocaklarına incir dikmeyi amaçlayan» bu eski Ocaklıyı çok çabuk ortadan kaldırmışlardı, işte..

Yeniçeriler için ikinci hedef, Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'nın gücünden yoksun kalmış olan, Padişah 2. Mahmut'tu!

Alemdar'ı ortadan kaldırdıktan sonra Osmanlı Sarayı'nı kuşatan isyancı Yeniçeriler:

- İstemezük!.. diye hay kırıyorlardı.

- Bizim Padişahımız Sultan Mustafa Han'dır!.. İkinci Mahmut Han'ı İstemezük!.. Bilesiz, Dördüncü Mustafa Han'ın hakkını yerde komayız!..

Osmanlı Sarayı'nın içi, yine çığlık çığlığa çınılıyordu. Ağlaşanlar, kaçışanlar, birbirleriyle kucaklaşıp ölüme hazırlananlar ortalığı birbirine katıyorlardı.

İşte bu sırada, 2. Mahmut'un annesi Valide Sultan Nakşidil (Aimee du Buc), Sarayın dışındaki korkunç gürültülere bir süre kulak verdikten sonra, oğlu Mahmut'un yanına koştu.

Yüzü korkudan bal mumu örneği sararmış oğlu-
54?

PADIŞAH ANALARI

nun boynuna sarıldı. Tıpkı, 4. Mustafa'nın annesi Se-niyeperver Sultan gibi konuştu:

- N'eye solmuştur yüzün; a, yüce İmparator oğlum? dedi. Kul taifesini bilmez gibi şaşırırsınız.. bir öyle iş yap ki, niyetleri kursaklarında düşünlenip kala!..

- Bir tedbir bilerseniz kıymetli validem, heman söyleyesiz bana! Zira hiç bir şey düşünemez olmuşumdur!

- Baka İmparator oğlum., demir kafesinde kurt misâli uluyup duran Mustafa Han'ı heman boğdurup sıcak cesetini âsilere fırlatıp attır! Üç erkek evlâdını da yine öylece boğdurarak onlann cesetlerini de Yeniçeri kullarına savurt! İşte o zaman göreceksin ki cümle fitne nihayet bulmuştur. Çünkü, Âl-i Osman tahtına geçirecekleri bir başka Osmanoğlu yoktur! Bilmez değilsin, Mustafa'nın anası Seniyeperver denilen Bulgar Sonya aynı yolu tutmuş, Üçüncü Selim'le birlikte seni de öldürtmek istemiştir! Ama ben, Kız-larağasmı çok önceden nice bin

altınla satın alıp senin canını kurtarmışımdır, çok mu olmuştur ki unuta-sın, yüce İmparator oğlum?

- Doğru söylersiz Validem! dedi İkinci Mahmut, bir süre susup düşündükten sonra da:

- Başka çare yoktur, dedi. Maslahat böyle ge-rektürür. Zira, Âl-i Osman tahtı uğruna nice bin Osmanoğlu feda edilegelmiştir!..

Anası yeniden sarıldı oğlunun boynuna:

- İşte böyle, dedi, Valide Sultan, heman ferman eyle., icâbını görsünler. Ve biz dahi Mustafa Han'ın «canı çıkmış» cesetini bir eyi görüp gerçekten öldürülmüş olduğunu anlamalıyız. Bilersiz, Osmanlılar ne der: «Su uyur, düşman uyumazmış..»

- Öyledir, kıymetli Validem, dedi, 2. Mahmut.

548

PADİŞAH ANALARI

Henüz 29 yaşını sürdüren 4. Mustafa'yı, demir kafesli zindanında boğan cellat bostancılar, sıcak cesetini kapının dışına fırlattılar. Ardından, 3 erkek çocuğunun cesetlerini de isyancıların önlerine fırlatıp attılar.

İsyancı Yeniçeriler bir süre şaşırarak birbirlerinin yüzlerine baka kaldılar.

Şimdi, ne olacaktı?

Artık, 2. Mahmut'u taht'ından indirmeğe olanak yoktu. Çünkü, taht'a çıkarılacak bir Osmanoğlu kalmamıştı!..

O halde, artık 2. Mahmut üzerinde baskı yapmaktan, isteklerini ona kabul ettirmekten başka çare yoktu.

Ve, öyle yaptılar.

Yeniçeri ocağı, olduğu gibi kalacaktı. Tüm sorumsuzluğu ve başıboşluğu ile her zaman olduğu gibi hüküm yürütecekti.

Taht'ını ve canını kurtarmış olmanın kıvancı içindeki 2. Mahmut, tüm istekleri kabul etmiş göründü, ' Yeniçeriler'in..

İKİNCİ MAHMUT'UN KİŞİLİĞİ

Öldürülmekten kıl payı kurtulan Şehzade Mah-; mut, Osmanlı taht'ına (İkinci Mahmut) olarak otur-V tulduğunda, 23 yaşındaydı.

İkinci Mahmut, babası Birinci Abdülhamit'in yi-: ne gözde cariyelerinden biri olan Fransız asıllı (Aimee du Buc de Rivery) adındaki kadından doğmuştu. Mahmut'un doğumu üzerine, babası

Abdülhamit Osmanlı

549

PADİŞAH ANALARI

geleneğine uyararak bu kadına yeni ve takma bir ad yakıştırmıştı: Nakşidil!..

Nakşidil Sultan oğlu Mahmut Padişah olarak taht'a oturduğunda, Valide Sultanlığını belirleyen şu görkemli mührünü kazdırdı: (Nakşidil Sultan, Mehdi Ulyâyı Saltanat). Bu Arapça sözcüklerin anlamı şöyle idi: «Geleceğin sahibi olan Hükümdarın annesi, Nakşidil Sultan».

Ama O, ölünceye kadar «Katolik mezhebinde bir hıristiyan» Fransız kadını olarak kaldı.

Bir «Ana Kraliçe» olmak, devletin en yukarisında hüküm ve saltanat sürmek bile, kanındaki ve inanç-larındaki yabancılığı yoketmeğe yetmedi.

Genç yaşında Verem hastalığına tutuldu. Osmanlı Sarayı'nın üç Rum doktoru onu iyileştiremediler.

1817 yılında öldü.

2. Mahmut, annesi'nin daha önce yapmış olduğu «Vasiyet»i yerine getirmek için, Galata'daki (Capu-cin Manastırının başpapazı

Chrysostome'yi Saray'a çağırarak katolik inançlarının doğrultusunda annesi'nin kutsanmasını sağladı. (*) » 1 , .

(*) İkinci Mahmut'un (Nakşidil Sultan) takma adıyla anılan annesinin adı ve kimliği üzerinde değişik yorumlar yapılmıştır. Bazı kaynaklara göre, bu kadının gerçek adı: (Nachf de La Bazory)dir. Öteki bazı kaynaklara göre de Aimee du Buc'tur. Yalnız, değişik kaynaklarda «Fransız» kökenli olduğu üzerinde bir anlaşmazlık yoktur. Ne var ki, sonradan ve Osmanlı geleneğine göre değiştirilen ve verilen Osmanlıca (Nakşidil) adının, Fransızca (Nache)den kaynaklanmış ve ondan

esinlenerek (Naşidil) adı verilmiş olması, daha akla yakındır,
kanısındayım.:.. ,,,,,,*,,,,: . , (Yazar'm
notuX

550

PADİŞAH ANALARI

OSMANOĞULLARI'NIN YÜZKARASI YENİÇERİ ÖRGÜTÜ VE GERÇEKLER

1362 yılında, Osmanlı Padişahı Birinci Murat'ın buyruğu ile kurulan ve tarihlere (Yeniçeri Ocağı) diye geçen; gerçek tanımı ile (Yabancı soylu ücretli ve imtiyazlı devşirmeler ordusu), devlet'in, ülkenin ve ulus'un tepesinde en üstün ayrıcalıklara ve sorumsuzluklara sahip olarak tam: 464 yıl egemenlik sürdü.

Nasıl bir örgüttü, bu Yeniçeri Ocağı? » Kimler, Yeniçeri olabiliyordu? ; Görevleri ne idi?^

Sayılan onbinleri aşan bu örgütün oluşturduğu Yeniçeri alaylarının ana görevleri: Banşta ve savaşta Osmanlı Padişahlan'nm canlarını korumaktan ibaretti. Günümüzde, Cumhurbaşkanları'nın konutlarını ve kendilerini koruyan (Muhafız Alayı)nm eşitiydi. (*)

Konunun en ilginç yanı, şimdiye kadar gizlenmiş olan (Yeniçeri Yasası) dır. Birinci Murat'tan, İkinci Mahmut dönemine kadar geçen 464 yıl süreyle yürürlükte kalan bu Yasa, «Türk soyundan olanların» Yeniçeri olmalarını yasaklamıştır. Bu nedenle 464 yıl içinde hiç bir «Öztürk», Yeniçeri' örgütüne alınmamıştı.

Saraylarını, canlarını, (Otağ-ı Hümâyunlarını Öztürklere emanet edemeyen Osmanoğulları, bu yüz-

(*) Osmanoğulları'na ilişkin pek çok gerçek gibi, bu gerçekte yüzyıllardan bugüne kadar açıklanmamış ve üstelik (Yeniçeri örgütü) bir savaş ordusu olarak Okul kitapların^ ve özgün tarih kitaplarına geçirilmiş, tüm savaşlardaki kahramanlıklar ve başarılar, işte bu Yeniçeri örgütüne mâledilmiştir. Hem de Atatürk Cumhuriyeti'ne rağmen.. (Yazar'm notu)

551

I

PADİŞAH ANALARI

dendir ki. Yeniçeri olabilmenin kural ve koşullarını yine o yasa'da belirtmişlerdi. O, yasa'ya göre, Yeniçeri olabilmek için Türk olmamanın yanı sıra, yerli ve yabancı hıristiyan çocukları ve gençleri arasından (Yunan, Bum, Sırp, Bulgar, Arnavut, Çerkez, Gürcü, Hırvat, Romen, Macar, Pomak) ve benzerlerinin seçilmelerini gerektiriyordu.

Osmanoğulları, bu yasa'ya sonuna kadar sadık kaldılar. Bu oğlanlar, önce Sarayıçi hizmetlerde kullanıldılar. Daha sonraları (Enderun-u Hümâyun) denilen ve yine yalnızca bu tip yabancı soyluların Osmanlı töresince konuşma ve davranış eğitimi verilen Ocağına alınarak «İbrikçilikten Sadrazamlığa», Odunculuktan, insan kafası kesici bostancılıktan (Vezirlik/bakanlık) katına, (Paşalık) lara, (Ordular başkomutanlığı)na çıkartılıp yüceltiliyorlar, (Sancak Beğli-ği, Beylerbeğliği) gibi, bir çeşit hükümdar naibi eşiti (Eyaletler Valiliği) ne atanıyorlardı.

Yalnız (Yeniçeri) olarak kalmışsa, bu yabancı soylu frenk dölleri, emekli olduklarında, bir öztürk-ün rüyasında bile göremeyeceği «toprak, mal ve mülke» kavuşturuluyor, ayrıca aylık bağlanıyordu. Bu yurdun her kaş toprağını kanlarıyla sulayarak, can vererek Türk ülkesi yapan Öztürklerin sahip olabildikleri toprak bir damaltmdan ibaret barınaklarında çoluk çocuklarını beslemek için ekip biçtikleri üç kaşlık topraktan elde ettikleri ürünün dörtte üçünü: Vergi diye, salma diye, ceza diye, haraç diye ellerinden alanlar, işte bu Yeniçeri ve Sipahi artıkları, bu yabancı soylu oğlan eskileri alıyorlardı.

Çünkü devlet, bütünü ile ve ülke dört bir yanıyle bu «devşirme kölelerin» ellerinde, onlann boyunduruğunda idi. .

,,,;,,,.<

552

PADİŞAH ANALARI

Saray'a, devlet kapısına, görev katlarının hiç birine

yaklaştırılmayan Öztürkler, -kölelerin kölesi» olmuştu. Türk soyunun baş düşmanı Osmanlı Padişahları, dünyada bir eşi daha görülmemiş, duyulmamış böyle bir düzeni değişmez bir yöntem olarak sürdürüyorlardı. (*)

(Kapı kullan) denilen bu Yeniçeri ve Sipahi devşirmeler, önceleri yalnızca İstanbul, Edirne ve Bursa yörelerinde Osmanoğulları'nın bağışladığı mal ve mülklere sahip olarak üstün ve ayrıcalıklı yaşam sürerlerken daha sonraları, Öztürklerin tertemiz kan yapılarını kendi karmaşık kanlan gibi bozmak amacına yönelen Osmanlı padişahları bu hırıstiyen dölü yabancı soyluları memleketin dört bir yanında toprak ve emlak sahibi olarak oturmaları için izin vermişlerdi. Köy ve kasabalara kadar dağılıp yerleşen devşirmeler birer çiftlik sahibi olmuşlardı. Çiftliklerin ırgatlığında Öztürkleri çalıştırıyorlardı. Kısa bir sürede köylerin ve kasabaların ağalıklarını da ellerine geçirdiler. O'nların sorumsuz egemenlikleri, Öztürk-ler'in felâketi oldu. (*)

Osmanoğulları böylece, Birinci Murat'ın ortaya çıkarıp üstün ayrıcalıklarla donatarak «içerisine Türklerden değil, hırıstiyen oğlanlarından hangi soydan

(*) Abdülzade Hüseyin Hüsameddin (Amasya Tarihi) ad. lı kitabında hiç bir Osmanlı tarihçisinin değinmediği gerçekleri deşerek: Osmanlı sarayına ve devletin tüm katlarına yerleşen dönme ve devşirme yabancı soylu kölelerin, devleti ve ülkeyi ellerine geçirmiş olduklarını, Öztürkler'in ise, (köleleri» kölesi) olarak zulüm ve yoksulluklar içinde neler çektiklerini açıklar.

(Yazar'm notu)

(*) Koçu Bey Risalesi, s: 14. «« ^

552

PADİŞAH ANALARI

olursa olsun yabancıların alınmasına buyruk verip Fermanla kurdurmuş olduğu bu kanıbozuk soysuzlar ocağı, o zamandan bu yana, yönteminde hiç bir değişiklik yapılmaksızın korkunç başıboşluğu ile Osmanlı devletinin tepesinde cirit atıyordu.

Ama, Türk soyuna karşı düzenledikleri tuzağa, kendileri de düşmüşlerdi.

Hiç birinin görmediği tehlikeyi, hiç birinin ezip yokedemediği Yeniçeri Ocağı'nı, tümüyle ortadan kaldırma başarısını, İkinci Mahmut gösterdi.

Onbinlerce kanıbozuk Yeniçeri'yi kılıçtan geçirtip parçalattı. Cesetlerin çoğunu, Sultan Ahmet meydanındaki ağaçlara astırttı. Halk, bu büyük olayı (Vak'ayı Hayriye) diye tanımladı. (Hayırlı Olay) anlamındaki bu deyim (tarihlere de aynı sözcüklerle geçti (1826). ANADOLU'DA BİR BAŞKA BÜYÜK DERT DAHA VARDI...

' Sarıklı, cübbeli, elleri tesbihli, sakallı, sakalsız Medrese öğrencileri; 15. yüzyıl'dan 19. yüzyıla kadar Anadolu'yu kasıp kavuruyordu.

«Kur'an, din ve şeriat» eğitimi gören Medrese öğrencileri gece ve gündüz köy ve kasaba basıyor, halkın kız ve oğlan çocuklarını kaçıırıp topluca ırzlarına geçiyorlardı. (*)

Ortada «ırz ve namus» diye bir değer kalmamıştı.

(*) Prof. Dr. Mustafa Akdağ, (Türk Halkının dirlik ve Düzenlik Kavgası), 1975, Ankara, s: 20-201.

554

2. Mahmud'un annesi (Valide Sultan Nakşidil) takma , adıyla tarihlere geçen Fransız Kadını Aimee du Buc

555

PADİŞAH ANALARI

Kadılar, Sancakbeğleri, Beylerbeğleri, Subaşılan, Kethüdalar, Zaptiyeler kara yığınlar halinde kopup gelen bu sapık ve azgın yığınlarla başa «yıkamıyorlardı.

Kız ve oğlan kaçıırma olaylarında kendilerine pay düşmeyenler, Medreselerin taş zeminleri üzerinde birbirlerine saldırıyor; gücü yetenler, gücü yetmeyen kendi arkadaşlarının ırzlarına geçiyorlardı.

(**)

Birbirini izleyen savaşlara asker vermekle yükümlü Anadolu yüzlerce yıl boyunca erkeksizdi. Tüm köy ve kasabalarda yalnızca ihtiyarlar, kadınlar ve çocuklar vardı. Elleri silâh tutmayan bu korumasız Türkler, azgın ve sapık Medrese öğrencilerine karşı koyacak güçten yoksundu. Bunu onlar da biliyor ve saldırıyorlardı. Kara cübbeli, sözde din eğitimi gören medreseli öğrenciler için her yer başıboş, korkusuz birer alandı. Saldırıyor, çalıyor, karşı koyanları vurup öldürüyor, kız ve oğlan çocuklarını kaçınıp rahatlıkla ırzlarına geçiyorlardı.

Bu sarıklı, cübbeli din öğrencileri yakın bir gelecekte, Osmanlı ülkesinde «İmam olacaklardı. Müftü olacaklardı; Kadı (yargıç) olacaklardı Ve bir çoğu da, Şeyhülislâm olacaktı. Bazıları da Müderris (Profesör) olacak; Ulum-u diniyye, kelâm, fıkıh, mantık, dersleri vereceklerdi.

Osmanlı devlet çarkı, daha yüzyılı aşkın bir süre yabancı soylu kölelikten devşirilme oğlanların elleri-de döndürülüp duracaktı. Ülkenin gerçek sahibi öz-türkler ise, ne devlet'ten dışlanmış olduklarını, ne de çektiklerinin Tanrı'nın verdiği değil; Osmanoğulları'-

(*•) a..gr.e. s: 155.

556

PADİŞAH ANALARI

nın verdiği «kader» in gereği olduğunu farkedebile-ceklerdi. Bütün bu gerçekler belki de hiçbir dönemde Türk soylulara hiç açıklanmadan, üstelik; devleti, ülkeyi, her bir görev ve yetkiyi, nimetlerin tümünü yabancı soylulara peşkeş çeken, bağışlayan ve Türklere «ölünV-den ve zulüm'den»: başka bir seçenek tanımayan Osmanoğulları daha yüzlerce yıl» en büyük, en günahsız ve rahmetle anılmakla kalınmayarak ruhlarından rahmet dilenilecek uluğ kişiler diye tanımlanarak, her bir gerçekten habersiz bırakılmış Türklere alkışlatıla-cak, övdürülecek ve onları tarihe gömen gerçek uluğ Türk ise, yerden yere vurdurulacaktı.

s, İKİNCİ MAHMUT DÖNEMİNDE

İLGİNÇ OLAYLARIN İÇYÜZÜ

Osmanlı ülkesinde bu kez «üç başlı devlet» hüküm sürüyordu. Bu başlardan en büyüğü, İkinci Mahmut'un annesi (Nakşidil) takma adıyla tanınan Mertinik-li Fransız kadını (Aimee) idi. İkincisi, Enderun yetiştirmesi yabancı soylu devşirmelerden biri olan (Halet Efendi) idi. İkinci Mahmut, bunlardan sonra geliyordu.

Halet Efendi, Osmanlı padişahlarının korkulu rüyası ve başbelâsı olan Yeniçerileri kendinden yana olmaları için, padişaha ve Valide sultana en yakın kişi olmasından yararlanarak ülkeyi soyanlardan aldığı «haraç ve rüşvet» gibi büyük miktarlardaki altın ve gümüş paraları Yeniçerilere elaltımdan «bahşiş» diye dağıttırıyordu.

!. =

Devletin iç ve dış politikası Sü Haleb Efendi düzenliyordu. Özellikle İstanbul BuncAfcı ve Ortodoks Pat-

557

PADİŞAH ANALARI

riği ile yakın dostluklar kurmuştu.

Yine bir Enderun yetiştirmesi, satın alınmış kölelikten Sadrazamlığa kadar yükseltilmiş bir devşirme -olan (Seyit Ali Paşa), Halet Efendi'nin yetki, nüfuz, ve üstelik vurgun rekabeti yüzünden birbirlerine düşman kesilmiştiler.

Sonuçta, Halet Efendi üstün gelmişti. Çünkü, Nak-şidil Sultan'm etkisiyle Sadrazam Seyit Ali Paşa Sadrazamlıktan alınmış ve yerine, (Benderli Ali Paşa) adında bir başka karacahil devşirme köle getirilmişti.

Devleti, Osmanlı padişahı adına yönetmekle yükümlü Sadrazam olarak görevi üstlenen Benderli Ali Paşa da, kısa sürede Halet Efendi'den yakınmaya başladı.

Çünkü, Rum komitacıları gizliden gizliye silâhla^ narak devlete karşı eylemlere girişmiş olmalarına karşı, Halet Efendi, Sadrazamın

girişimlerini engelliyor, her önlemden Rumlara bilgi sızdırıyordu. Ne var ki, bu kez yenilgiye uğrayan Halet Efendi oldu. Yeni Sadrazam, Rum komitacıların en büyüklerinden birinin (Osmanlı Divan-ı Hümâyun) tercümanı Kostaki) adındaki Rum olduğunu, Sadrazam Benderli Ali Paşa ortaya çıkarmıştı. Ayrıca, Deniz Komutanlığı'nın tercümanı olan Hançerlizade Mihalâki ile Yorgaki'nin ve Mavro Kor-dato'nun, Rum komitacılarının devlet içindeki casusları olduğu da anlaşılmıştı. Benderli Ali Paşa bütün bu komitacıları astırdı. Bu olayın ardından, Valide. Sultan NaksichTin işbirlikçisi Halet Efendi'yi ikinci Mahmut Konya'ya sürdürdü. Konya'ya eriştiği gün, arkasından yetişen Saray bostancılarınca boğularak öldürüldü (1823). Mora'da, Osmanlı egemenliğine başkaldıran Rum-

550

PADİŞAH ANALARI

lara gözdağı verme amacına yönelik bu idamların ardından, İstanbul Rum Ortodoks Patriği, (Fener Patrikhanesi) nin kapısına asılarak idam edildi. Patrik Grigorios'un idamı, hıristiyanlık dünyasında büyük tepki ile karşılandı. Rumlar, Patrikhanenin o kapısını bir daha açmamak üzere kapattılar.

İkinci Mahmut, idam ettirdiği Patrik Grigorios'un ipten indirilen cesetinin karnını yarıp içine taş doldurdular. Ceset, bir taş kayığı ile Kızkulesi açıklarında denize atıldı.

Ama Rumlar'ın başkaldırıları birbirini izliyordu. Grigorios'tan önceki Rum Patriği ve 23 isyancı Rum daha, (Parmakkapı, Balıkpazan ve Kaşıkçılar hanında) idam edildiler.

Halet Efendi'nin yandaşları ve bir takım fesatçılar da bu arada boş durmuyor, Sadrazam Benderli Ali Paşa'nm yaptığı, ya da yapmadığı vurgunları İkinci Mahmut'a duyuruyorlardı.

En başta Yeniçeriler, «velinimetleri Halet Efendi'nin» öcünü almak için, Sadrazamı ortadan kaldırmaya yemin etmişlerdi.

İkinci Mahmut için, Yeniçerilerin ayaklanmalarını engelleyecek tek çözüm yolu, Benderli Ali Paşa'yı öldürtmekti.

Saray'a çağrıldığında, Ortakapı'da bekleyen bostancılar, ilkin «Sadaret mührünü» aldılar elinden, sonra da balıkhaneye indirdiler. Ali Paşa sakin olmaya çalışıyordu ama, sesinin titiremesine engel olamıyordu. Sordu:

- Acep, münasip görülen akıbetimiz ne ola ki, bostancıbaşı?
- Kısmet bu kadarmış, devletlû.. dedi, bostancı-başı; Padişahımız, Kıbrıs adasına nefyinizi (sürülme-

' : " 550

PADİŞAH ANALARI

nizi) irâde buyurdu!..

- Nasip, dedi yavaşça, ferman devletlû Padişahımızdır, elbet..
- Beli., öyledir ya!

Ali Paşa canını kurtardığını sanarak sevinmişti. Bir yalın teknede dalgalarla boğuşa boğuşa günboyu çektiği zahmete hiç önem vermedi. Kıbrıs'a vardığı akşamın sabahında, ikinci Mahmut'un «idam fermanı» da Kıbrıs'a ulaştı.

Cellât bostancılar, Ali Paşa'nın boynuna yağlı kementi doladıklarında Benderli Ali Paşa, Osmanlı Padişahları'mın düzenbazlıklarına akıl erdirmenin mümkün olmadığını düşünüyordu.

İKİNCİ MAHMUT'UN BAŞIMIZA BELA ETTİĞİ (KARA PÜSKÜLLÜ KİBMİZİ FES)!...

İkinci Mahmut'un basan sağladığı (Vak'ayı Hay-riyye) diye anılan «Yeniçeri Ocağı»nın kaldırılması olayından sonra, bir başka ilginç olay ortaya çıktı.

Bu ilginç olayın adı: (Fes) ti!..

Kırmızı keçeden yapılmış, tepesi yassı ve arkasında kara bir püskül sallanan bu yeni baş giysisi, 2. Mahmut'un buyruğu ile ülkeye getirildi. Adını, (Fas) '-in (Fez) kentinden alan bu acaip başlık, ilkin (Asâ-kir-i Mansure-i Muhammediyye) adıyla Yeniçeri örgütünün yerine kurulan ve içersinde yine tek bir Türk'e yer verilmesi yasak

olan «yeni düzen askerlerinin» kafalarına giydirildi.
Daha sonra başkent İstanbul erkeklerinin kafalarına..
Anadolu erkeği «fes» i hiç bir zaman için benimseyip giymedi. Daha ziyade, büyük kent ve kasaba er-

560

PADİŞAH ANALARI

kekleri arasında hızla yaygınlaştı. 1828 yılından 1925 yılına dek 97 yıl süreyle 2. Mahmut'un armağanı(!), binlerce yıldan bu yana giyilirmişçesine ve kesin kes müslüman başlığı imiş gibi benimsenen (fes) in atıldığı taktirde «gavur» olunacağı inancı öylesine yerleşmişti ki, gelecekteki Atatürk Cumhuriyetinde, (Şapka devrimi) ortaya çıktığında, yer yer ayaklanmalar olacak ve yobazlar: - «Din elden gidiyor, bize şapka giydirip süm-me hâşâ gavur edecekler!» diye haykıracaklardı!.,

O kadar ki, «fes» i atmamak ve şapka'yı giymemek için ülkeden kaçıp Arap ülkelerine sığınanlar bile olacaktı. Bunların arasında, yazdığı bir manzumenin (İstiklâl Marşı) olarak kabul edilmesi talihsizliğine uğradığımız ve esasen daha önceden «Türkçülüğü» bir düşman ölkü, İslama karşı işlenmiş bir suç olarak niteleyip lanetleyen Arnavut kökenli (Şair Mehmet Akif Ersoy) da yer alacaktı. Mısır'a kaçacak, il yıl sonra yurda dönecekti ama, şapka'yı yine de giymemek için, ölünceye kadar «açık baş» la dolaşacaktı.

2. Mahmut'un bu kara püsküllü kırmızı baş belâsı bile, gün gelecek devşirme Osmanlı tarihçilerince bir uygarlık simgesi diye nitelenerek övülme aracı yapılacaktı.

HİLÂFET VE SONRASI

(Yavuz) diye anılan 1. Selim'in 1517'de Mısır'ı ele geçirmesiyle, İslâm Peygamberi Muhammed'in temsilciliği (Halifeliği) üstlenmiş olmasıyla başlayan; Araplar'm ülkelerini ve tüm Arap toplumlarının savunma görevini 1924 yılına kadar, tam (407) yıl sürdürülecekti. ', '.j!

581

PADİŞAH ANALARI

Milyonlarca Anadolu Türkü'nü Arap ve zenciler uğruna çöllere gömecektik. Ne ki, karşılığında, Arap ve zenciler'in düşmanlığından başka bir şey elde edemeyecektik.

O kadar ki, 1974 sonrasında Kıbrıs'ta kurulan (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti) ni, tek bir Arap ve zenci devleti tanımayacaktı. Ama biz yine de Arap'tan yana ve Arapçı olup kalmakta direnecektik!.. 407 yıl içinde Arap çöllerine gömdüğümüz milyonlarca Türk'ün kutsal ruhlarını sızım sızım sızlatacaztık, böylece...

OYSA BU DÖNEM, BÜYÜK ÇÖZÜLÜŞÜN BİR BAŞLANGICIYDI..

Arap varlığını korumak, savunmak ve onların ilkel yaşamlarını olduğu gibi sürdürmelerini sağlama için o çöllere.o Arap yarımadası ile, o Afrika topraklarına nice yüzbinlerce Öztürk gömmüş olmamıza karşın ne Afrikalı zenci'ye, ne de Araplar'a yaranabil-miştik.

Yer yer başkaldınyorlardı. Ne var ki, Osmanlı devleti, sözde egemenliği altındaki kabileleri bile sindirecek güçte değildi. O kadar ki, Mısır Valisi Kavala-lı Arnavut Mehmet Ali Paşa'dan yardım isteme zorunda kalıyordu.

Kısa bir süre sonra Sırplar'ın bağımsızlık eylem- t< leri başladı (1815).

KİMDİ, BU KAVALALI MEHMET ALİ PAŞA?

1769'da Kavala'da doğmuş bir Arnavut'tu. (En-derun-u Hümâyun) denilen Sarry İçoğlanları örgütünde yetişmişti.

>

562

PADİŞAH ANALARI

Dönemin Osmanlı Padişahı Üçüncü Selim, Arnavut Alemdar Mustafa Paşa'ya gösterdiği ilgiyi bu kez (Arnavut Kavalah Mehmet Ali) ye de gösterdi. Değişik görevlere atadıktan sonra, 35 yaşındaki Mehmet Ali'ye Paşalık rütbesi vererek Mısır'a (Vali) yaptı (1805). Mehmet Ali Paşa, Mısır'da, (Memlûkler/Kölemen-ler) diye anılan

Türkler üzerine saldırdı. Toroslar'dan balşayarak Suriye, Lübnan, Kıbrıs, Mısır, Hicaz ve Sudan'ı kapsayan bu Türk devletinin başkenti (Kahire) idi. Devletin adı: (Ed-Devletüt-Türkiye) idi. Bu devlet, (Yavuz) diye nitelenen 1. Selim tarafından yıkıldıktan sonra tarihten silinmiş ve geride ancak başsız ve sahipsiz Türkler kalmıştı. Arnavut Mehmet Ali Paşa, Üçüncü Selim'in buyruklarına uyarak Türkleri ortadan kaldırmak için eyleme girişti.

Daha sonra, (Vehhabî) Araplan üzerine saldırıya geçti. Üçüncü Selim'in, lütuflarını 2. Mahmut aynen benimseyerek bu başarılı (!) eylemlerine karşılık olmak üzere Mehmet Ali Paşa'nın oğullarından birine (Vezirlik) rütbe ve payesi ile birlikte (Hicaz ve Habeş) genel valiliğini verdi. Öteki oğlunu da (Beylerbeyliği) 'ne atayarak (Sudan Valiliğini) verdi.

Kavalah Arnavut Mehmet Ali Paşa, bütün bu yücelik, nimet ve devleti azımsayarak 20 Ekim 1831'de, Osmanlı devletine isyan etti.

Aslında, çözülüş birbirini izleyerek sürüp gidiyordu. Yunan isyanı büyümüş, Moralılar özgürlük ve bağımsızlıklarını ilân etmişlerdi (1822).

Osmanlı Devleti'nin «devşirme köleler ve İç oğlanları» elinde yönlendirilen çağdışı politikası, esasen öylesine temelden ve amaçtan yoksundu ki, yüzbinlerce Türk evlâdının kanı ve canları karşılığında el-

563

L

PADİŞAH ANALARI

de edilen yabancı ülkelerin devletlerini «haraç'a» bağlamaktan ötede bir egemenlik, söz konusu bile olmamıştı

Tüm amaç, çaba. ve uğraş; «haraç, yağma, talan, kadın, kız ve oğlanları» tutsak almaktan öteye geçmemişti.

Başkaldıran ve egemenliği altındaki ülkeler üzerine askeri güç gönderip bastırarak durumunu çoktan yitirmiş olan Osmanlı devleti, Sırp ayaklanması karşısında, Mısır Valisi Arnavut Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemek ve bu yardım karşılığında ise, öne sürülen her bir koşula boyun eğmek zorundaydı.

Nitekim, daha 1827 yılında biraraya gelen (İngiltere ve Fransa), Navarin'de demir atmış Osmanlı savaş gemilerinin tümünü yakmışlardı. Bu olayın ardından, (Osmanlı-Rus Savaşı) başlamıştı. Ve yine bu arada Fransızlar, (Cezayir) i almışlardı (1830).

Mısır Valisi Arnavut Kavalalı Mehmet Ali Paşa, adından ötede bir gücü kalmamış olduğunu sezinlediği Osmanlı İmparatorluğu'na karşı tüm bu nedenlerle yalnız isyan etmekle kalmamış, üstelik Osmanlı ülkesine karşı saldırıya geçmişti.

Mehmet Ali'nin Mısır'ın «Çingene kökenli» fel-lahlanndan meydana getirdiği savaş ordusu, (Filistin) ve (Suriye) üzerinden Anadolu'ya girdi.

Kanıbozuk devşirme soysuzlar komutasındaki Osmanlı ordusu, Mehmet Ali'nin «Arap-Çingene melezi fellahlar»dan oluşmuş ordusu karşısında bile tutuna-mayarak bozguna uğradı (1833).

Güney Anadolu, İç Anadolu; Mısır fellahlarının yakıp yıkmaları, türlü çeşitli saldırılarıyla karşı karşıya kaldı.

564

PADİŞAH ANALARI

2. Mahmut ve devleti ellerinde tutan devşirme köle Sadrazam ve Vezirler, bir yandan Rusya'nın yardım etmesi için Rus Büyükelçisine, öte yandan da Mehmet Ali Paşa'ya «barış» diye el açıyordu.

Bu yakarışların sonucunda: Kütahya'da Mehmet Ali Paşa ile, İstanbul'da da Rusya ile birer «andlaş-ma» imzalandı (1833).

Bu andlaşmalarla hem Mehmet Ali Paşa'nın tüm istekleri kabul ediliyor ve hem de Rusya'nın Osmanlı devleti üzerinde bir çeşit «egemenlik ortaklığı» meydana getirilmiş oluyordu.

Güney'e ve Anadolu'nun içlerine kadar yayılıp yerleşen «çingene kökenli» Mısırlı fellahlar ordusu bir süre sonra Mehmet Ali Paşa'nın buyruğu üzerine yeniden saldırıya geçti. (Nizip) ve yöresinde başlayan Osmanlı-Mısır Savaşı, bir kez daha Osmanlı ordusunun

yenilgisiyle sonuçlandı.

Bundan böyle Mısır, hem bağımsız ve özgür bir devlet olarak tarihin karşısına çıkacak ve hem de (Arnavut Kavalalı Mehmet Ali Paşa)nın soyundan ge-lenlerin, (Kral) olarak hüküm ve saltanat sürecekleri bir yeni «Hanedan» türemiş olacaktı.

Bizim için ise, bu olay daha ilginç sonuçlar doğuracaktı:

Osmanoğulları'nın esasen «insan panayırı» na çevirdikleri ülkeye bir yeni soy daha katılmış oluyordu. Çünkü, Mehmet Ali Paşa ordusunun Osmanlı ülkesine bıraktığı «Arap-Çingene melezi fellahlar» dan yeni yeni melezler oluşacak ve bunlar gelecekte bile, ; ne «Türklüğü ve ne de Türkiyeliliği» benimsemeyen, ' her bir tür özdeğer bilincinden ve her bir inançtan yoksun, üstelik, Tanrı'ya küfretmekle ünlenecek olan ' yeni bir kitle oluşturacaklardı. Kimi zaman Araplıkları, kimi zaman «fellahlıkları» ile övüneceklerdi.

565

PADİŞAH ANALARI

İKİNCİ MAHMUT'UN SARAYIÇI YAŞAM SERÜVENİ..

Birbirinden farkı olmayan Osmanoğulları'ndan biriydi İkinci Mahmut.

Özde değil, yüzeyde yenilikten yana olmakla yetindi.

0 da, kendinden öncekiler gibi «kan dökücü» idi. Ve yine kendisinden öncekiler gibi «şarap ve afyon» tutkunuydu.

Sarayı doldurup taşırان binlerce yabancı soylu kadınlardan kendi elleriyle seçtiği yüzlercesiyle yattı.

Bunların 17'si çocuk doğurdukları için «kanlan» sayıldı.

Bu 17 kadının öz ve takma adlarıyla ırk ve soyları şöyleydi:

1 - Bezmiâlem Sultan (Leon) adında bir Rus Yahudisinin kızıydı. İki kızkardeşi daha vardı. Her üçü de Kafkaslarda tutsak edilerek Osmanlı sarayına satılmıştı. Bunlardan biri, Sadrazam Damat Halil Paşa tarafından İkinci Mahmut'a sunulmuştu. Halil Paşa, Hüseyin Paşa'nın kölelerinden devşirme bir Sırp'tı. İkinci Mahmut, kızı Saliha Sultanı bu adamla evlendirdi; (Bezmiâlem) adını taktığı, Rus Yahudisi Leo'nun kızı ve gerçek adıyla (Suzi)yi kendisine sunduğu için. Bu devşirme Sırp Halil Paşa'nın daha önceki kansından olan oğlu Mahmut Paşa da, Abdülme-cit'in kızkardeşi Seniha Sultan'la evlendirilmişti. Seniha Sultan'm annesi ve yine, devşirme hıristiyan cariyelerden olan ve (Nâlanıdil Sultan) takma adıyla anılan bir câriye idi. Ünlü Prens Sabahattin Bey ile kardeşi Lütfullah Bey, işte bu devşirme köle Mahmut Paşa'nın oğullarıydılar. Sultan Abdülmecit, Bezmiâ-âlem Sultan takma adıyla anılan Rus Yahudisi kızın oğludur.

566

PADİŞAH ANALARI

2 - Pertevniyal Sultan: Asıl adı (Besime) idi. Kadın hamamlarında tellâklık (natır) yapan bir Çingene kızıydı. İkinci Mahmut bu kadını sokakta gör-' müş, âşık olmuştu. Zorla haremine getirterek gözdeleri arasına soktu. Sultan Abdülaziz, işte bu kadının oğludur.

3 - Hüsnümelek Sultan: Asıl adı (Maryam) di. Ermeni'ydi. Tiyatrolarda kanto oynuyordu.. İkinci Mahmut bu kadına da âşık oldu, gözdelerinin arasına kattı. Çocuk doğurunca da kansı oldu ve ona (Hüsnümelek) adını koydu.

Bu kadın için bir de manzume yazan İkinci Mah-! mut, üstelik besteledi de..

«Hüsnümelek bir peridir,

v

Cümlesinin dilberidir»

Dizeleriyle başlayan bu şarkı, bir dönemin Osmanlı Sarayında ve daha sonraları başkentin her yanında söylenir oldu. Bu, (Kantocu Maryam) iken, (Hüsnümelek Sultan) lığa yükselen kadın. 1886 yılında Nakkaş'taki yalısında, 80 yaşında öldü.

4 - Fatma Sultan: Halk arasında (Mısırlılar'ın soylarından esinlenerek: (Arap çingenesi) diye tanımlananlardan, Mısır'lı bir fellah'tı. Esir pazandan satın alınarak İkinci Mahmut'a sunulmuştu. Cariyeliğinde sesinin güzelliği ve kıvrak danslarıyla Osmanlı Pâdişâhının ilgisini çekmiş ve gözdeleri arasına girmişti. Gebe kalıp

ANALARI

mut'un yatağından o da çocuk sahibi olarak çıktı. Bir takma ad ve yüce bir unvan da ona verdiler. (Gülce-mal Sultan) oldu.

15 - Perestev Sultan: Bu Romen soylu kızın adı (Magda) idi. Doğrudan gözdeleri arasına girdi, İkinci Mahmut'un, Pâdişâhı etkisi altında tuttu çok uzun süre. Bir erkek, iki kız çocuğu oldu. Magda'ya (Perestev) adını İkinci Mahmut koydu. Tüm kadınları arasında en gözdesi, bu Romen kızıydı. Takma adıyla (Perestev Sultan) olarak tarihlere geçen kadın..

16 - Pervizifelek Sultan: Bu Yahudi kızının asıl adı (Suzan) di. Filistin dolaylarından kaçırılarak Saraya satılmıştı. Bilinenin tersine, koyu esmerdi, İri yeşil gözleri esmer cildini daha da güzelleştiriyordu. Kısa, dolgun vücutlu ve kıvraktı. İkinci Mahmut bu tutsak kızı daha ilk gördüğünde odasına kapatmış, günlerce yanından ayırmamıştı. Yahudi Suzan kız ve oğlan çocuklar doğurdu, İkinci Mahmut'a. (Pervizifelek Sultan) oluverdi kısa sürede..

17 - Zerniğâr Sultan: Bosna'dan kaçırılmış, Saraya satılmış bir Sırp kızıydı. (Zona) olan adının baş harfinden esinlenerek (Zerniğâr Sultan) ad ve unvanını verdiler, bu Sırp kızı Pâdişâha yeni evlâtlar doğurdu.

İkinci Mahmut'un bu 17 karısından 14'ü erkek, 14'ü kız olmak üzere 28 evlâdı oldu, Osmanlı ailesine katıldılar. 14 erkek çocuğundan yalnız ikisi Osmanlı taht'ına Padişah olarak oturmak şansını elde ettiler. Bunlar, Abdülmecit ile Abdülaziz'dir.

Abdülmecit'in annesi (Bezmiâlem Sultan), yukarda da açıkladığımız gibi, (Leon) adındaki Rus Ya-hudisinin üç kızından biri olan (Suzi) dir. İkinci Mahmut'a ilk erkek çocuğunu doğuran bu kadına (Bezmi-570

Birinci Abdülmecit sarayıçi ve saraydışı rezaletlerin , birbirini izlediği bir dönemde kendi dünyasında ya-' şadı...

571

PADIŞAH ANALARI

âlem) adı takılmış ve adına camiler, mescitler, okullar yapılmıştır. Daha sonra Osmanlı tahtına çıkacak olan Abdü-laziz'in annesi ise, yine yukarda değinerek açıkladığımız gibi (Hamam tellâğı Besime kadın) dır. İkinci Mahmut'un sokakta görüp âşık olduğu bu kadın Ab-' dülaziz'i doğurunca (Pertevniyal Sultan) ad ve unvanı ile yüceltilmiş, adına da bir sürü yapı ve okul yaptırılmıştır. Bu iki kadın, birer (Valide Sultan) olarak Osmanlı Sarayında ve ülkede hüküm yürütme olanağını da uzun süre ellerinde tuttular.

Anadolu Türk'ü, gerçeği yazılmamış bir tarihin içyüzünü bilmeden yaşamıştı. Öyleki, bir gün yazıla-1 çak gerçeklere de inanmayacaktı. Çünkü, Osmanoğul-lan'nın ve çevresindekilerin düzenleriyle öylesine uyutulmuş, bölünmüş, parçalanmıştı. Öz ırkına, öz ırkının değerlerine ve inançlarına özgü her bir şeyini kaybetmişti, kaybettirilmişti. İrk bilincini, ırkının öz dinini, ırkının dilini, kültürünü, ırkının yüce tarihini -bir zerresi kalmamacasına- böylesine kaybeden bir ulusun kendine dönmesi, kendi ırkından yana bir davra-1 nisa kalkışmasına olanak var mıydı?

•

ikinci Mahmut, 31 yıl kesintisiz sürdüğü saltanattan sonra, 54 yaşında öldü.

«Genç Osman» dan beri kaldırılmasına ve söndü-rülmesine çalışılan Yeniçeri Ocağını yoketmeği, ölümünden 15 yıl önce başarmıştı. Osmanlılar'm (Vak'ai Hayriye) diye niteleyerek tanımladıkları bu olay, gerçekte, kokuşmuş devlet yapısına yeni bir güç katacak anlam ve değerden yoksundu.

Çark yine o çark, düzen yine o düzendi çünkü. Devlet ve millet anlayışında, ulusal olan hiç bir değişim, bir öze dönüş olmayacaktı, batana dek.. 572

'•• • :•.'-!;

OTUZBİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ ABDÜLMECİT DÖNEMİ (1839-1861)

ABDÜLMECİT, BABASI 2. MAHMUT'UN (BEZM-İ ÂLEM) ADINI TAKTIĞI, YAHUDİ

LEON'UN KIZI SUZİ'Yİ HALKIN GÖZÜNÜ BOYAMAK İÇİN O'NUN ADINA VAKIFLAR KURDURUYORDU...

II).

t

31. Osmanlı Padişahı Birinci Abdülmecit, Rusyalı Yahudi Leon'un kızı Suzi'den doğmuştu. (*)

1831 yılında bu kadından doğan Abdülmecit, Padişah olarak taht'a oturtulduğunda, 16 yaşındaydı. Annesi Bezm-i Âlem Sultan (Suzi), bundan böyle (Valide Sultan) olarak, ana kraliçeliğin verdiği sınırsız yetkileri hem oğlunun ve hem de kendi adına kullanacaktı. Bir çoğunun döneminde olduğu gibi, bu padişah ianasının da gerçek ırk ve soyunu unutturmak için, bir yandan da halkın gözünde «dini bütün müslü-

(*) Günümüz Türkiyesi'nde Osmanlı'yı ve Osmanlıcılığı yeniden diriltme ve yüceltme savaşına girişenler, bu kadının adına kurulmuş vakıflar bünyesinden bir (Bezm-i Âlem Üniversitesi) çıkarıp daha da yücelmesini sağlamak için, var güçleriyle çalışmaktadırlar.

(Yazar'm notu)

573

PADİŞAH ANALARI

man»; ve «hayır sahibi şefkat ve merhamet timsali kadın» görünmesini sağlamak amacıyla (Valide Sultan Bezm-i Âlem) adına en başta camiler, mescitler, çeşmeler, köprüler ve hastanelerden oluşan vakıflar kurulacaktı.

Ama bu dönem, çok ilginç olaylara gebe bir dönem olarak da ayrı bir özelliklerle tarihe geçecekti.

«Sırp, Arnavut, Rum, Bulgar soylu» ne kadar «Yeniçeri eskisi» varsa, bu kara cahiller ve soysuzlar güruhu, devletin en yüksek katlarını birer birer satın alacaklardı. Çünkü, Saray hazinesi boşalmış; tamtakır olmuştu.

Devletin en yukarı çizgideki katlarına, (Bezmi-âlem Valide Sultan) hazretlerine, en çok «altın» verebilenler atanacaklardı.

Abdülmecit'in «taht» a oturup «cülus bahşişi» adı altında tüm hazine mevcudunu, Yeniçeriler yerine bu kez (Asâkir-i Mansure-i Muhammediye) örgütüne ve Sarayıçi ağalarına «haraç» olarak dağıttıktan hemen sonra, Valide Sultan Bezmîâlem, gerçek adıyle: Yahudi Leon'un kızı (Suzi), oğlu Abdülmecit'i karşısına alarak şöyle konuştu:

- Pâdişâh oğlum bilmen gerekür ki, hazinende bir tırnak dahi altun kalmamıştır. Hâl-ü keyfiyet böyle olunca, ben derim ki, bir takım varlıklı, tükenmez altun sahibi olmuş kimesneleri yüksek makamlara oturtup, kendülerinden çokça altun alup hazineyi doldurmak ve bunca ağır mesârifin altından kalkmak bir ^yü maslahattır, zannımca..

16 yaşındaki Osmanlı Padişahı Abdülmecit anasının suratına bön bön bakıp dinledikten sonra, inanmazlıkla sordu:

- Anacığım.. Validem, böyle kimesneler var mı-

574

PADİŞAH ANALARI

dır, ölkemizde?

-r,

''

Anası hiç duraksamadan karşılık verdi:

- Vardır, yüce Pâdişâh oğlum., hem de tevatür çoktur. Gün geçmez ki, nice âdem bu yolda haber salmasın!..

- Eh., mâdema n'eye ki vakit fevt eyleriz? He-man maslahat üzre ve de nasıl münasip ise, tizce dav-ranup, çokça altun alarak, kimesne âdemler ise, diledikleri makamlara nasbeyeyleyim (atayalım), siz ne dersiz?

- Bir eyü maslahattır, derim.

- Eyi öyleyse, dedi, Abdülmecit,1 tâ%- Validem gerisini haleyleyesiz... • > «.<" ,

DEVŞİRME OSMANLI TARİHÇİLERİNİN YAZMADIKLARI GERÇEKLER

Kışça günler geçti aradan..

Daha yüce katlara atanmalannı bekleyen (Enderun) yetiştirmesi devşirme Osmanlı paşalarını deli eden olaylar birbirini izledi.

Göksu'da kahvecilik yapan «Yeniçeri eskilerinden» Arnavut Mustafa'ya (Paşalık) rütbesi verilerek, Padişah Abdülmecit'in (Sır kâtipliğine) atandı!..

Oysa bu adamın «okur-yazarlığı» bile yoktu. Körkütük bir kara cahildi.

Mısır çarşısında baharatçılık yapan ve yine bir Yeniçeri eskisi olan (Bulgar soylu dönme Rıza) ya, «Müşir»/Mareşallik» rütbesi verilerek (Cihan Ser Askeri) oldu!..

Bu, Bulgar kökenli karacahil -dünkü Yeniçeri

/ V " ' . ' . ' ; . ' ' .
: 575
^

PADIŞAH ANALARI

eri-, şimdi, Osmanlı Orduları Başkomutanı olmuştu!

Galata'da «sandıkçılık» yapan ve yine bir Yeniçeri eskisi olan Hırvat soylu Boşnak Ahmet, (Büyük Amirallik) rütbesiyle, «Kaptan-ı Derya» lığa atandı!..

Bu adam bundan böyle, Osmanlı Deniz Kuvvetleri komutanı olarak hüküm yürütecekti L.

YENİ DÜZEN YAYGARASI

Batı dünyası, Avrupa'nın dengesini bozmamak için bu kokuşmuş Osmanlı devlet yapısını birdenbire yıkmak istemiyordu. Zaten nasıl olsa devlet ve ülke, bir «ana ve kök unsur» olan Türklerin ellerinde değildi. Her bir varlık ve yetki, kendi uzantılarının yönetiminde sürdürülüyordu.

Ne var ki, kendi içinden çürüye çürüye yıkılıp ortadan kalkması kaçınılmaz bir son olarak ortada duran bu kozmopolit devlet, çöküp ortadan kalkıncaya kadar daha çok sömürülmeli, siyasal ve ekonomik yararlar sağlanmalıydı!..

(Tanzimat-ı Hayriyye/Gülhane Hatt-ı Hümayunu) gibi deyimlerle nitelenen «Osmanlı Fermânı'nı», bir Enderun devşirmesi olan (Mustafa Reşit Paşa)'ya Londra Büyükelçisi iken dikte ettiren ve Abdülmecit'e imzalattırarak (Gülhane'de) okutturan, yine O, Avrupa idi.

Devlet güvencesini içeren bu «ferman» ile, hırıs-tiyan ve devşirme azınlıklar bundan böyle daha özgür, daha dokunulmaz, daha bağımsız ve sorumsuz yaşam düzeyine kavuşmuş oluyorlardı. Ülkenin özü, soyu Anadolu Türkleri daha rahat, daha kolay bir

576

PADIŞAH ANALARI

biçimde hem savaş cephelerinde ve hem de içte ezile ezile soyulacaklardı.

«Vergi» diye, «haraç» diye, «angarya» diye, «aşar» diye Türklerin sırtından kazanılmış servetler ve vurulmuş vurgunlarla sivrilmiş ve sivrilecek yabancı soylu türedi zenginler, başkent İstanbul Boğazı'nın iki yakasını dolduran, süslü birer «kuşkafesini andıran yalılarında, köşklerinde, konaklarında sürdürdükleri görkemli yaşamlarına bir kaç kat daha ekleyerek czevk ve eğlence, refah ve saltanatla» örülü dünyalarında mutluluğun zirvesinden birbirlerine daha belirgin biçimde göz kırpacaklardı.

O'nlar bir yandan yalılarını, köşklerini ve konaklarını, Osmanlı Sarayı örneği; *oğlan ve kız cariyeler», uşaklar, hizmetçiler ve halayıklarla dolduruyor; öte yandan Padişah Abdülmecit Avrupa devletlerinden yüksek faizler karşılığında aldığı borçlarla (12 milyon altın lira) harcayarak fDoimabahçe Sarayı)m yaptırıyordu. (Çırağan) ve (Beylerbeyi) saraylarına ise, (7 milyon altın lira) harcıyordu.

Ya, Anadolu?

Toprağa gömülü taş ve kerpiç barınaklarında, mağaralarda en ilkel bir yaşamın karanlığında «ot ve su» ile besledikleri evlâtlarını Osmanoğulları'nın «haraç ve ganimet, kız ve oğlan» talanı için açtıkları ve açacakları savaşlarda can vermeleri için, birer «kurbanlık koyun» örneği büyütmeğe çalışıyordu.

«Dört, beşyüz yıl» beyi e geçmişti; bir yüz yü daha böyle geçecekti, kuşkusuz.,

Anadolu; «Osmanlı'nın ve Osmanlıcılarının» (Beylik) diye niteledikleri: Kentsel ve bölgesel devletlerini teker teker Osmanoğulları'na kaptırdıktan sonra başsız ve sahipsizdi, çünkü.

577

: ; : PADİŞAH ANALARI

Anadolu, Osmanoğulları için «kurbanlık savaş gücü üreten» bir büyük (hara), bir tükenmez güç kaynağı idi.

Ve, yüzlerce yıldan bu yana Anadolu Türk'ü, Osmanoğulları'nın «tutsağı» olmuştu, bölge bölge..

Dünyanın irili ufaklı tüm devletlerine, aşiretlerine karşı açılmış savaşlarda can vermekle yükümlü olan, işte bu, Osmanlı tutsağı olmuş Öztürk ulus'u idi.

Ülkeyi dolduran hiç bir yabancı soylu: Kürt, Ermeni, Rum, Yahudi, Boşnak, Arnavut, Çerkez, Gürcü, Acem, Arap, Çingene ve daha başka ırk ve soy kökenliler, asker olmak ve savaşmak zorunda değildiler. Onları bu tür yükümlülüklerden koruyan Osmanlı yasaları vardı.

(Osmanlı Milleti) denilen o yabancı soylular, Türklerin kanları ve canları karşılığında elde ettikleri servetleri ve nimetleri aralarında bölüşerek yaşamakla ve özellikle: Paşa, Vezir, Derebeyi, Sancakbeyi, Beylerbeyi, Deniz Kuvvetleri Komutanı, Kara Kuvvetleri Komutanı, Sarayıçi ve Saraydışı, ülke içi ve ülke dışı ve en yukarı düzeylerde devlet görevlerine atanarak hüküm ve saltanat sürmek imtiyazına sahiptiler.

O satın alınmış, tutsak edilmiş gerçek köleler, Türklerin üzerinde «efendi» olmuş; Türkler'se, o satılmış kölelere köle olmuştu;

Osmanoğulları'nın birbirini izleyen yasaları ve buyrukları ile.

Ne var ki, bu gerçeklerin hiç biri, o devletin tarihe gömülüp yokoluşundan sonra bile yazılmayacaktı. Üstelik, Atatürk Cumhuriyeti'nden 60 yıl sonra, O, Türk'süz, Türk'e düşman Osmanlı devleti ve o kanı bozuklar, yüceltildikçe yüceltilecekti, yeniden.. Oysa, tüm bu olumsuz ve tutarsız gerçeklerin

578

PADİŞAH ANALARI

içinde yaşamış ve bütün bu olup bittileri görüp işiterek vicdanları sızlamış namuslu kalem sahipleri bir kenara «kayıt» düşmüşlerdi.

Kiminin: «teskire», «salname», «vekaayinâme» ve kimilerinin «ruznâme ya da «tarih» diye niteledikleri yazma ve basma belgelerde her şey apaçık gözler önüne serilmişti.

Örneğin, 4. Murat ve 1. İbrahim dönemlerinde (17. y.y.) yaşamış,

Osmanlı «arıza» yazarı (Koçi Bey)-ger çek adı ve kimliği ile:

Devşirme hıristiyan Arnavutlardan Koço Bey yazıp bıraktığı (risale) de, Osmanlı Sarayı'nın ve devlet yapısının bir bölümüne şu satırlarla ışık tutmuştu:

«.. Harem-i Hümâyun ve Enderun, Arnavut ve Bosna devşirmeleri

(boşnaklar) ile Sınır Beyleri'nin ve Beylerbeyleri'nin

«hediye/armağan» olarak Osmanlı Padişahlarına gönderdikleri kadınlar

ve oğlanlar'-la, ölen «Vezir» lerin yabancı soylu «tutsak köleleri»

Osmanlı Padişahları'nın «Harem-i Hümâyun ve Ende-run-u Hümâyun» una

alınarak bir süre hizmet edip «rütbe» aldıktan sonra önemli makamlara atanırlardı.»

Günümüz Türkçesine uyarlamalarla aktardığımız bu satırlar, bir

dönemin içyüzünü tüm açıklığı ile ortaya koymakta değil midir?

Daha nice yerli ve yabancı «namuslu kalem sahibi» kimseler, tüm

gizliliklerin üzerlerinden ağır ve kalın perdeleri çekerek gerçekleri

ortaya koymaktan korkmamak gibi bir yürek yüceliğini kanıtlamaktan

.geri kalmamışlardır.

579

PADİŞAH ANALARI

PADİŞAH KARRISI SERFİBAZ SULTAN BİR ERMENİ'NİN METRESİ OLDU!..

Sarayıçi rezaletleri şimdiye kadar halkın gözünden ve kulağından

titizlikle kaçırılmıştı. Abdülmecit döneminde ise, bu rezaletler

sokaklara taşarak halkın gözleri önünde sergilendi.

Abdülmecit'in «kanları» sayılan gözdeleri bu dönemde, Sarayların

kalın duvarları arkasında sürdürdükleri yaşama karşı çıkararak sokağa

döküldüler.

«Padişah'a isyan» türündeki bu başkaldırma nedeni ise, Abdülmecit'in karılarından (Serfiraz Sultan) takma adı ile anılan yabancı soylu bir devşirme kadını'dı.

Abdülmecit, bu ne idüğü belirsiz gözde cariye'ye delice bir tutku ile bağlanmıştı. Sanki O, bir hükümdar değil, bu soyuz köleye köle olmuş bir içoğlandı. Abdülmecit'in hiç bir sözünü dinlemediği gibi, O'nu yatağına bile almıyor; ütelik, Padişah'ın yaşadığı Top-kapı Sarayı'ndan kaçarak (Çırağan Sarayı) nda, nedimeleri, uşakları, hizmetçileri ile bildiği gibi yaşıyordu. Omanlı Saray geleneğinin hiç bir kural ve koşuluna boyun eğmemekteki direnmesine karşın, Abdülmecit sık sık Çırağan Sarayı'na giderek yatağına girebilmek için yalvarıyordu.

Serfiraz Sultan en görkemli giysiler ve eşi görülmemiş mücevherlerle süslenmiş olarak dilediği her bir yerde, özellikle Kapalıçarşı ve Beyoğlu'nda korkusuz ve sorumsuzca dolaşıyordu.

Abdülmecit'in öteki 19 karısını başkaldırmaya yönelten neden, Serfiraz'ın bu özgür ve bağımsız tutumu idi.

– Biz de O'nun gibi yaşayacağız!., dediler. Vef

580

PADİŞAH ANALARI

gerçekten de her biri Serfiraz'ın başıboş yaşamına eşit «başıboşluk yarışına» giriştiler.

Ama ötede, Afrika'da, Arap çöllerinde, Rus cephelerinde ve denizlerde kan gövdeyi götürüyor, Anadolu'nun Osmanlı'ya tutsak Öztürkleri can veriyorlardı.

Çok geçmeden, «Hanım Sultanlar »in Saraydışı rezaletleri dilden dile dolaşır oldu.

Sarayın duvarları ardında yüzlerce yıldır örtbas edilen rezaletler, bundan böyle ulu orta sürdürülüyordu.

Camilerde, tekelerde, kahvehanelerde dilden dile dolaşan yeni konulann başlıcası: Saraylılar'ın günlük rezaletleriydi!..

(Serfiraz Sultan) olayı, dönemin en ilginç serüveni olarak kısa sürede bütün İstanbul'a yayıldı.

Halk korku içinde, birbirlerinden çekinerek kulaktan kulağa fısıldıyordu:

– Pâdişâhımız, Efendimiz'in hanım Sultanlarından Serfiraz Sultan, tarabyalı çalgıcı ermeni delikanlısı ile gizli gizli buluşuyormuş! (*) Ermeni oğlanın koynundan çıkıp gündüzleri Saray'a dönüp Abdülmecit'in koynuna giren (Serfiraz Sultan), tüm suçunu affettirmiş olarak, yine âşıkının kollarına koşuyordu.

Sarayağalan başbaşa vererek bu olaya bir son vermeği kararlaştırdılar..

Ancak aylar sonra, (Küçük Fesli Ermeni) delikanlısı Beşiktaş'ta kısıtılarak öldürüldü.

Ama Serfiraz Sultan, bir Pâdişâh karısı olarak görkem içindeki yaşamını yine en özgür ve en akıll

Cevdet Paşa, Tezâkir, c: 2.

581

PADİŞAH ANALARI

almaz biçimde sürdürüyordu.

Hem de, ne Saray içinde, ne de Saray dışında en küçük bir engelle karşılaşmadan...

OLAYLARIN YANKILARI

Öteki Osmanlı tarihçilerinden ayn bir yeri olan Cevdet Paşa, bu dönem ve bu olay hakkında «kayıt düşüp* apaçık yazmaktan çekinmemiştir.

«Padişah, Serfiraz namında bir kadına tutulup başka bir kadına yaklaşmaz oldu. Serfiraz Hatun'a kimse bir şey diyemez. İsteddiği yerlerde gezer, tozardı. Diğerleri de onu kıskanır, ona nisbet olsun diye seyir yerlerinde ve Beyoğlu'nda ırz ve namusu muhil (ihlâl edilmiş/kalmamış) yerlerde ol veçhile (öylece) dolaşırlardı.

Kerimeleri Sultanlar da, onlan bu yolda taklit ederlerdi. Onlann bu inisillu hal ve hareketleri, namusu Saltanatı ihlâl eder (bozar/yokeder) olduğundan, Hünkâr (Padişah) müteessir olsa dahi

bunların önünü alamazdı. Saray kadınları öteden beri Sarat-ı Hümâyunda bir köşeye çekilmişlerdi. Hatta, feraceleri (sokak giysileri) yoktu. İkinci Mahmut devrinden kalma arzularım alsınlar diye kendilerine birer ferace verilmişti. Birbuçuk seneden beri kendilerine seyir ve temaşa kapılan (gezme ve eğlence yerleri) açıldı. Her yerde gezmeğe başladılar. Şurada, burada türlü rezaletler eder (yapar) oldular.»

Ne var ki, hiç bir şey Abdülmecit'in umurunda bile değildi. O, gözüne kestirdiği her kadına âşık oluyor ve yatağına alıyordu. Gece ve gündüz sarhoştı.

işte bu sıralarda, yeni bir kadın girdi Osmanlı Sarayına..

582

« PADIŞAH ANALARI

BİR DEVŞİRME EVLÂTLIK (BEZMARÂ SULTAN) OLDU!..

Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İsmail Paşa'nın ölümü üzerine İstanbul'a gelen karısı, yanına «evlâtlığı» Bezmârâ'yı da almıştı.

Bir Arnavut devşirmesi olan bu ünlü aile, İstanbul'a gelir gelmez başkent'in yine kendileri gibi türedi devşirmelerden oluşmuş yalılı, köşklü, konaklı sosyetesini ile hemen içli dışlı bir dostluk kurmakta gecikmemiştiler. Beyoğlu'nun bir bölümü, boğazın iki yakası baştan sona kadar «Bey, Paşa, Vezir» ve daha başka unvanlarla anılan ve ülkenin tüm servetlerine de sahip olanlar, bu Osmanlı devşirmelerinden başkaları değildi.

Bir salon kızı olarak yetişen evlâtlık Bezmârâ, piyano da çalıyordu. Osmanlı devşirmeler sosyetesinin içinde, Saray'dan çıkar sağlama yansına girişmiş «pezevenkler»de vardı. Bunlar, nerde bir güzel kadın-kız görür, ya da duyarsa, tez zamanda Saray'a koşup Padişahın en yakınlarından birinin kulağına fısıldamaktan geri kalmıyorlardı. Bezmârâ'yı da Abdülmecit'e böyle peşkeş çektiler.

Hemen yemekli bir ziyafet düzenlendi, Osmanlı Sarayında ve Bezmârâ görkemli bir protokolla çağırıldı.

Her biri başka başka olsun da, ne olursa olsun diyenlerin biri olan Abdülmecit, daha görür görmez Bezmârâ'ya âşık oldu!..

Ziyafet sonrasında Bezmârâ'yı koynuna alıp sabahlayan Abdülmecit, ertesi gün, buyruğunu verdi:

583

Yukarda, solbaşıta: Abdülmecit'in büyük kızı Fatma ve Kardeşi Seniha. Aşağıda, solda: İkinci Abdülhamit'in torunu Fatma Aliye ve Abdülmecit'in kızı Naile...

: PADIŞAH ANALARI

– «Bezmârâ hatunla nikâhımız olsun derüz! Tiz varup icabını y apasız! H

Başta Şeyhülislâm ve Saray ağalan telâş içinde kafa kafaya vererek durumu inceleyip(1) tartışmaya başladılar:

– «Bu ne mene iştir?» diyorlardı, «nikâh ne ola?»

– «Beli,» diyordu, Şeyhülislâm: «Nikâh vacip değildir. Neden dersez (derseniz), şimdiye değin bir Os-manoğlu «nikâh» la evlenmemiştir. Herhangi bir hatunu dilemişse, ol hatun, şer'i şerif üzre nikâhlısı sa-yıla gelmiştir. Bu nasıl iştir ki, Padişahımız Efendimiz Abdülmecit Han, Bezmârâ Hatun'a nikâh kıyla, der?»

Ne ki, tüm karşı koymalara rağmen, Abdülmecit, Bezmârâ'nın isteği doğrultusunda «nikâh» kıydırarak evlendi, ilk işi, Bezmârâ'nın adını değiştirmek oldu. O'na: (Bezmican) adını koydurdular. Padişahın «ferman»'ı ile «Baş İkbâl»likle yüceltildi.

«Padişah karısı» olmuş Hanım Sultanların en başında yer verilen (Bezmârâ/Bezmican Sultan) daha ilk günlerden başlayarak Sarayın katı töresini hiçe sayarak tüm geleneğe meydan okudu. Sarayın içinde ve dışında (Serfiraz Sultan) örneği, dilediğince özgür bir yaşam sürmeye başladı.

Gözüne kestirdiği adamlarla birlikte gezip tozuyor ve gecelerini onlarla geçiriyordu. O'nu gizlice izleyen Saray hafiyeleri, bu «Baş Hanım Sultan»'m rezil yaşamını Padişah'a sundukları «Jurnallerinde apaçık belirtiyorlardı ama, sonuç yoktu.

Abdülmecit'in öteki kadınları, Bezmârâ'mn bunca rezilliği dillerden düşmediği halde kılına dokunul-madığmm nedenlerine bir türlü akıl erdiremiyorlardı.

- «Biz de serbestlik isteriz,» diye dikiliyorlardı, Abdülmeeit'in karşısına..» bize bunca tahakküm hiç

585

IIIP

,v

PADİŞAH ANALARI

O

eksilmeden sürüp giderken, soluk alacak bir fırsat bile verilmezken, «Bezmârâ/Bezmican Hatun'a, bu ne müsamaha? O'nun bizden üstünlüğü nedir, bilmek isteriz..» diyorlardı.

Bir yandan «hafiye jurnalleri», öte yandan Saray ağalarının yakınmaları ve bir yandan da «Vezir, Vü-zerâ»nm dedikoduları, Abdülmecit'i biraz olsun kendine getirebilmişti. (Başhanım Bezmârâ-Bezmican Sultan)!, nihayet boşayabildi.

Ne ki, bu kadının öyküsü bu kadarla da bitmiş olmuyordu. Kısa bir süre sonra, Padişah kansı iken -seviştiği (Ressam Tefvik Paşa) ile evlendiği duyuldu.

Bu da, öteki olaylar gibi, şimdiye değin pek duyulmamış türden olaylar zincirine eklenen halkalardan biri idi.

Ama, Abdülmecit bu olaya da hiç bir tepki göstermedi. Ancak, O'nun ölümünden sonra «Taht» a çıkan Abdülaziz, Bezmârâ'yı ve kocası Tefvik Paşa'yı Bursa'ya sürdü.

Ne var ki, Bezmârâ Bursa'da rahat durmadı. Bu kez, Bursa Evkaf Müdürü (Uzun Ahmet Bey) le gizli gizli buluştukları tüm kent'e yayıldı. Tefvik Paşa, Bez-mârâ'yı boşamak zorunda kaldı. Bezmârâ da Uzun Ahmet'le evlendi.

Daha sonraları istanbul'a gelip yerleştikleri ve güç koşullar içinde yoksul bir yaşam sürdükleri; gelecekte, bir takım kaynaklarda şöyle bir değinilip geçiştirilecekti.

586

:

PADİŞAH ANALARI

BİR BAŞKA OLAY - TİRÜMÜJĞAN SULTAN KADIN EFENDİ

Çok sayıda değişik belgelerde, bu kadının «Ermeni» olduğu açıklanmış olmasına, bir kaç Osmanlı tarihçisi karşı çıkarak; Tirümüjğan Sultan'ın Ermeni değil, Çerkeş olduğunu savunmuşlardır. Ve, bu savunmayı güçlendirmek için de, Tirümüjğan'ın: «yeşil ela gözlü, açık kumral ve gayet uzun saçlı, beyaz şeffaf tenli, zarif endamli, ince belli, eli ayağı çok güzel bir kadın..» olarak fizik yapısını, Çerkeş soyunun renk ve biçimine göre yazmışlardır. Ama bunu yaparken konunun şu yanını hiç düşünmemişlerdir.- Böyle bir tip kadından, böylesine çirkin ve kara suratlı, uzun ve kemerli, Armen burunlu bir «Abdülhamit» doğar mıydı?

Kaldı ki, Çerkez olsa ne olacaktı? Çerkeş diye tanımlanan soy, Türk soyu mu idi? Slav ve Moğollar'ın soy karışımından oluşmuş «Abhaza ve Gürcü» Çerkez, Lezgi, Çeçen» diye tanımlanan Kafkasyalıların tümü (Çerkez) diye anılıyorlardı Osmanlı ülkesinde.

Bir Osmanlı olduğu kadar, bir Osmanlıcı tarih yazan olarak karşımıza çıkan (Ahmet Saip), (Abdül-hamid-i Sâni) adıyla yayınlanan kitabında, şu biçim bir açıklama yapacaktı: «.. Abdülhamid-i Sâni'nin Validesi iddia edildiği gibi Ermeni olmayıp, (Çandır) adında bir Çerkeş cariyeye idi. Ermeni cinsinden olduğunu iddia ve bununla Hünkârı (Padişahı) tahkir etmek dahi istiyorlarsa da doğru olmayıp, Çandır nâm cariyeye, Saray'ın bildiğimiz Çerkeş cariyelerinden bulunduğu muhakkaktır. Şu kadar ki, Sultan Abdülmecit merhumun maruf (tanınmış-ünlü) odalıklarından olmayıp Saray'ın hidematı süfliyesi hizmetkârlarım-

587

•

PADİŞAH ANALARI

dan (aşağılık/ değersiz hizmetçilerinden) olduğu halde, tesadüfen ülfeti Padişahı şerefine mazhariyetle (bir raslantı sonucunda Padişahın dikkatini çekip tanışmış olmanın onuruna kavuşmakla) bugünkü Sul-tan'ı (Abdülhamid'i) vücuda getirmiş âdi bir cariyeye» dir.»

8 yıl içinde Abdülmecit'e üç çocuk doğuran Tirü-müjğan, bunlardan

biri erkek öteki kız iki çocuğunu kısa bir sürede arka arkaya kaybetti. Çocuklarından sadece (Abdülhamit) sağ kaldı. Ve, bu çocuk gelecekte (İkinci Abdülhamid) unvanı ile Osmanlı Padişahı olacak ve kendisinden öncekiler gibi, bu da tüm Türklere kan kusturacaktı. Tirümüjğan, oğlu Abdülhamit 7 yaşına geldiğinde veremden öldü. Abdülmecit, oğlu Abdülhamit'in bakımını 4. karısı sayılan (Perestû Sultan)'a verdi.

Abdülmecit'in karılan sayılan 20 kadından 23 kızı, 18 erkek çocuğu oldu. Bunlardan yalnız Abdülhamit (II), Murat (V), ve Mehmet Reşat sağ kalacak ve ötekiler tarihin karanlığı içinde kayıp gideceklerdi. Gelecekte, İkinci Abdülhamit dönemini yazan Osmanlı tarihçileri(*), Abdülmecit'in karılarından ve Abdülhamit'in analığı (Perestû Sultan) için iki ayn ve biribrinin karşıtı yorum yapacaklardı:

«.. İkinci Abdülhamid Padişah olunca (Mehdi Ul-yayı Saltanat olan Prestu Sultan) Harem'in başı olmasına rağmen hiç kimsenin işine karışmaz ve incit-mezmiş. Her işte dürüstlük arar, ibadetle ve fukaraya yardımla günlerini geçirirmiş. Mührü de şöyle imiş:

(*) 1: Ahmet Saip, Abdülhamid-i Sâni, İstanbul, 1308. 2: Osman Nuri, Abdülhamid-i Sâni ve Devri Saltanatı, İstanbul, 1327. 588 i;

; PADIŞAH ANALARI
(Devletlû Dördüncü Perest» Kadın Hazretleri).

Şimdi bir de şu tarihsel olayın yorumuna bir bakalım :

«... Abdülhamid'in, analığının kötü davrandığını, hademe-i Saray müstahdemi ile (Sarayda görevli erkeklerle) cinsi münasebette bulunuyor, diye Perestû Kadın Efendi'yi Padişah Abdülaziz'e ihbar ettiğini..»

İşte, Osmanlı Sarayı'nın gerçek içyüzü, bu idi.

Abdülmecit'e çocuk doğurdukları için karıları sayılan yabancı soylu hıristiyan devşirmesi cariyeler şunlardı:

(Vilma), bir Fransız kızı'ydı. Esir satıcılar onu Osmanlı Sarayı'na büyük bir para karşılığı verdiler. Beşinci Murat'ı doğurunca, adını (Şevkefza) koydular.

(Virjin), Erivanlı bir Ermeni'ydi. O'nü da esirciler satmıştı Saray'a. Bir dönemin 33 yıllık kızıl sultanı olarak hüküm sürecek Abdülhamit'i doğurunca, (Tirümüjğan Sultan) adını taktılar. Virjin, kaynaklara göre iyi bir rakkase (arabesk oyuncu) idi.

Karolin, korsanların Yunan adalarından kaçınıp esircilere sattıkları, daha sonra Osmanlı Sarayı'na satılmış, grek kökenli bir Rum kızı'ydı. Sondan bir önceki Osmanlı Padişahı olarak «taht'a» oturacak Beşinci Mehmet Reşat'ı doğurunca, adını değiştirip (Gül-cemal Sultan) yaptılar.

Öteki 16 yabancı soylu câriye kadınının takma adları ise şöyleydi: Düzdüdil, Nâvekmisâl, Nesrin, Nühketseza, Şem-sinur, Servetseza, Zeynimelek, Ceylânğar, Nalânıdil, Nergis, Neveser, Perestû, Serfiraz, Şayeste, Verdice-nan, Rusdil.

589

PADIŞAH ANALARI

j NtÇİN, OSMANLI'YA TUTSAK OLMUŞTUK? VE NİÇİN TÜKENİP GİDİYORDUK?.

Neler olup bittiğini bilmeden, neler olacağını bilmek, kuşkusuz olası değildir.

Uğradığımız tüm ulusal felâketlerimizin belli başlı nedenlerini belirlemek gerekirse, ilginç bir kaç olgu karşımıza çıkar.

1 - Zorla, ya da inandırılarak kendi ırkımızın öz dininden çıkıp, değişik dinleri benimseyerek o yabancı inançların etkisiyle tüm ulusal ve özsoy bilincimizi, törelerimizi ve değer yargılarımızı yitirmiş olmak,

2 - Yabancı soylu kadınlarla evlenecek, doğan çocuklarımızın melez kan yapılarının özden çözülmüş olması,

3 - Yabancı ulusların hemen hepsinden önce «Tek Tanrılı» göksel bir din'e sahip olduğumuzun bilincinden uzaklaşmamızın sonucunda, ırk, soy, dil, tarih ve kültürümüzü kaybederek

yabancı potalarda erimiş olmamız, tarihin karşısına çıktığımızdan bu yana birbirinin eşiti tutsaklıklara boyun eğmemizle sonuçlanmıştır.

Özellikle, Çin, Moğol, Uygur ve Arap saldırıları sonucunda Göktürk İmparatorluğu'nun tarihten si-linmesiyle başlayan büyük göçten sonra Ön Asya topraklarında (Anadolu) yurt tutup bölgesel devletler kurduğumuz çağlarda, biz çoktan öz soy bilincimizi yitirmiştik. Arap ve Acem kültürü vicdanlarımıza çöreklenmişti. Türk olarak değil, Araplaşmış müslüman bir toplum olarak Anadolu'nun bağrında kurduğumuz

PADİŞAH ANALARI

devletlere bu yüzden sahip olamamış ve Osmanlı'ya tutsak olmuştuk. Daha öncelere uzanan bir tarih şeridinde, örneğin, (Hazar İmparatorluğu)'nü kuran bir bölüm Türk kitesinin «Yahudi dini Museviliği» benimsemiş olmaları yüzünden adı sanı kalmamacasına yokoluşla-rını anımsayabiliriz. Mısır'da, Bizans'ta yokolan Türkler'in başka tür bir açıklaması düşünülemez.

Romanya'da, (Gagavuzlar) diye anılan (Oğuz soyu) özbeöz Türkler, hıristiyan dini'nin potasında eriyip tükenmiştir.

Afganistan'da, Hindistan'da yabancı inançlar kısılcacında ve cinsel melezleşmelerle ırk ve soy bilincini,, dil, tarih ve töreleriyle ulusal kültürlerinden koparak kendi kendilerine bile yabancılaşmışlardır.

Anadolu'da ise, Selçuklular'dan önce yerleşip bölgesel devletler kuran (Saltukoğulları), (Mengüçoğul-ı) ve (Denişmendoğulları), (Aydınöğulları) ve daha sonraları ortaya çıkan (Anadolu Selçuklu Devleti) özbenlik bilincinden kopmuş olmaları yüzündendir ki, sayılan 23'ü bulan bu kuruluşlar, ırk ve soyları yansıtan adlarla değil, «kişisel» adlarla tarihin karşısında yer almışlardır.

O kadar ki, Anadolu Selçuklu Devleti, resmi dil olarak «Farsça» yi, yani, Acemce'yi kabul etmişti. Tüm devlet kuruluşları, Acemlerin ellerine bırakılmıştı. Ermeniler de, Acemler kadar ayrıcalık sahibiydi.

Türk soyundan olmanın «suç ve ayıp» sayılarak aşağılanması, bu dönemden başlamıştı.

Böylesi bir olgunun daha önceleri Orta-Asya'da ortaya çıktığında neler olduğunu ve sonucun neler getireceğini, bir «yazılı taş anıt» üstünde, buruk bir an-

591

Atatürk'ün tarihe gömdüğü o Karanlık çağı, 1980 sonrasında yeniden yaşatanlar...

592

PADİŞAH ANALARI

latımla dile getirilmiştir.

Orta Asya'da, Sibiry'a'nın güneyinde, Orhun ne-hiri ile Koşu Çaydam gölü çevresinde hâlâ ayakta duran bu yazılı taş anıt'ı, «Büyük Göktürk İmparatorluğunun tarihe gömülüşünden «onbir yıl» önce diktiren, uluğ Göktürk hükümdarı (Türk Bilge Kağan) di. O büyük Türk, Gök Türkler'in Çin boyunduruğunda geçen «elli» yıllık tutsaklık dönemini ve tutsaklığın nedenlerini, ruh ve vicdanından kopup gelen bir haykırıyla şöyle açıklıyordu:*)

«... Bilgesiz, ülküsüz Kağanlar «Taht»a çıkıp ülkenin düzenini, ulus'un töresini bozdular. Soyları gibi, Türk soyunun uluğları gibi olmadıkları için, küçük kardeşler büyük kardelşerine ve oğullar babalarına benzemedikleri için, yüce Türk ülkesi çökmeğe, bunca toplum dağılmaya başladı. Ülkeye ve ulus'a yararsız, ama zararlı buyrukları yüzünden birlik bölündü, dirlik kalmadı.

«... Türk ulusunun büyük düşmanı «Çinliler» böyle bir fırsat bekliyorlardı. Kardeşi kardeş'e, Oğul'u baba'ya düşman etiler.

«... Kağanlarla ulusun arasında karanlık ayrılıklar açıldı. Kağanlığa gözdikenler, kağanları öldürdüler. (...) Tiginler, (Prensler), Buyruk Beğleri (Bakanlar) , Çin hükümdarına boyun eğdiler. Türk ulusu, Çin ulusuna «kul»' oldu. Türk Beğleri kendi «Öztürk» adlarını atıp, Çin

Beğlertnin adlarını aldılar. Soylu Öztürk kadınları, genç kızları Çin Beğlerinin «cariyesi» oldular.

Osmanoğulları'na 600 yıl boyunca tutsaklığımızın

(*) Ali Kemal MERAM, Göktürk İmparatorluğu, Milliyet Yayınları, İstanbul 1974.

59c

PADİŞAH ANALARI

kökeninde de, yine aynı gerçekler saklıdır.

Bu tutsaklık, yalnızca Osmanoğulları'na tutsak olmamızla kalmamış; savaşlar boyu can verip kan akıtarak tutsak aldığımız yabancılara, tutsak olmamızla sonuçlanmıştır.

BİR YANDA TUTSAK ÖZTÜRK ULUS'U, ÖTE YANDA ÖZGÜR VE EGEMEN DÖNME VE DEVŞİRMELERDEN OLUŞMUŞ OSMANLI TOPLUMU. .

Osmanlı devletinin kuruluşundan batışına değin geçen 622 yıl içinde Sadrazamlık (Başbakanlık) katında hüküm sürmüş 214 kişinin içinde, Öztürk soyundan gelmiş kişi sayısı: 25-30 kadardır.

Özellikle, -yücelik yarışında hâlâ ilk sıraya oturtulan ve bir türlü gerçeklerin ışığında tanıtımı yapılmayan- (Fatih 2. Mehmet) buyruğu ile başlayan «Türksüz Devlet» yönetimi, batana kadar sürüp gitmiştir. 550 yıl süreyle, devletin, özellikle şu tür yabancı ırk ve soy kökenliler elinde kalması için, titizlikle özen gösterilmiştir; bunlar: Arnavut, Hırvat, Boşnak, Pomak gibi «Slav kökenliler» olmak üzere, Sırp, Rum, Yahudi ve Ermeniler, İtalyan, Romen, Rus, Bulgar, Arap, Acem, Gürcü ve Cerkezlerdi.

(Mustafa Paşa) «Olayların sonuçları» anlamına gelen, ünlü (Netâicül-Vukuat) adlı kitabında, gerçekleri olduğu gibi açıklayabilmiştir: «... Merâtibî devlete vusulün yolu dahi şu veçhile idi ki, devşirme çocuklarının ve seferlerde alınan esir çocuklarının güzideleri (Edirne, Bursa, Gelibolu

594

Son Şehzadeler

YEDİ ŞEHZADE - Osmanlılar'ın son zamanlarında, Mekteb-i Sultanî'de (Galatasaray Lisesi) öğretmenleri ile yedi şehzadenin birlikte çekilmiş fotoğrafları: Üst sırada, soldan sağa doğru ikinci, Sultan Abdülhamit'in torunu, Selim Efendi'nin oğlu Abdülkerim Osmanoğlu'-dur ve Paris'te ölmüştür. Dördüncü, Şerafettin Efendi'-dir; o da Beyrut'ta ölmüştür. Altıncısı, V. Murat'ın torununun çocuğu olan Ali Yasıp Osmanoğlu'dur. Sekizinci, Âblt Efendi, Sultan Abdülhamit'in en küçük oğludur. Alt sırada ise, Nâzım Efendi, Sultan Reşat'ın torunudur. Nizamettin Efendi; Abdülaziz'in torunu olup, ölmüştür. Abdülhamit'in diğer bir torunu olan Orhan Efendi.

595

PADİŞAH ANALARI

ve Galata Saraylarında) terbiye ve telkin-i şerit-i îs-lâmiyye olunduktan sonra, Saray-ı Pâdişâhiye alınır ve bir müddet hizmet-i Hümâyunda bulunup liyâkatine göre kesbi derecat ederek badehu bölükaçalıkla-ndan veyahut Üzengi ağalıklarından, ki, Mîr-i Âlem ve Mir ahur-u evvel ve sâniliklerinin biriyle çirağ olup, isbatı liyakat ettikten sonra (Mir-i Livâlîk veyahut Beylerbeylikle) taşraya gönderilir (...) badehu tâlü müsait olur ise, Vezâret ikram olunur idi.»

İşte, Anadolu'nun Öztürk'ünü kendi özyurdunda ezip kan kusturan, derilerini yüzüp kafalarını kuyulara dolduran, sorumsuz kaatiller, bu binbir diyar artığı yabancı soysuzlardı. Ve üstelik bunlar, uyandırılmamış zavallı halkın gözünde «asil» - soylu - Osmanlı Paşalarıydılar!..

KÖLELER DEVLETİ

«Üç kıt'a'da bayrak dalgalandıran Osmanlı İmparatorluğu» diye, Atatürk Türkiyesi'nde bile hâlâ övünç kaynağı yapılan bu devlet; gerçekte, toprağı, nimetleri, özgürlükleri, ekmeğı ve suyu, Öztürklerin ellerinden alınıp yabancılara ve hem de kölelere peşkeş çeken, bir soysuzlar egemenliğı, bir (Köleler devleti) idi. Romanyalı tarihçi (İorga), bir çok eserinde Osmanlı Devleti'ni inceleyerek bu sonuca varır.

«Muhteşem ve Kanunî» gibi deyimlerle anılan (Süleyman) döneminin kritiğini yapan ünlü yazar, Devlet'in hiç bir varlığından yararlandırılmayan, «Saray'ın ve devlet'in, egemenliğin» dışında tutulan Öz-türkler'le Osmanlı Padişahları'nın istekleri doğrultusunda devlet'in temel yapısını ellerine geçirmiş Dönme

596

PADİŞAH ANALARI

ve devşirme Osmanlı toplumunun içyüzünü şöyle açıklıyor.-

«.. Birbirine benzemeyen iki ayrı cemiyet; daha doğrusu, Osmanlı cemiyetinin dışında bir Türk cemiyeti vardır. Hayvancılık ve Çiftçilikle geçinen eski Türklerin soyuna mensup olan bu Türk cemiyeti, çalışkan, kanaatkar yaşayan ve atalarının faziletlerini (erdemlerini) hâlâ yaşatan bir cemiyettir.

«Devlşit bünyesine hâkim (egemen) olan Osmanlı cemiyeti ise, bu Türk cemiyetinden ayrıdır. Osmanlı cemiyetinin memlekette ne varsa hepsini zaptedip eline geçirmesi 17. asırda (yüzyılda) tamamlanmıştır. Yeni bir devşirme tabakasının taze bir kan getirip aşılmasına hacet bile kalmadan olmuştur, bu!..

«Her türlü ahlâksızlıklardan, bilhassa (özellikle) mağlubiyet (yenilgi) ve mahkûmiyet ahlaksızlıklarından başka bir şey getirmeyen «dönmelerle devşirmelerin» devlet bünyesine tamamiyle hâkimiyetleri, işte o zaman tamamlanmıştır. Bu ahlâksızlıklar, menşe' (kökeni) itibariyle hıristiyanlıktan çıkmış olmadığı gibi, Rum (veya) slav ırklarından da çıkmış değildir. Çünkü yine aynı «Rum ve Slav» ırkları vaktiyle hürriyetlerine sahip oldukları zamanlar, öyle yaşamıyorlar ve ahlâkçıların gözlerine öyle görünmüyorlardı. Ancak bu ırklar, mağlubiyet (yenilgi) zilletine (aşağılık duruma) düşüp alçaldıktan ve esaret (tutsaklık) döneminde ahlâksızlaştıktan sonra, içlerinden, Osmanlı İmparatorluğu'na (Vezir ve Paşa) olmak isteyenler, «ihtida» (din değiştirmek) etmeğe başlamışlardı.»

«Osmanlı cemiyeti ile Türk cemiyeti arasında ve daha doğrusu, kavmine (ırk kökenine) bağlı kalan Türk halkı ile, hemen bütün hıristiyan ırklarından

597

İşte... 18. yy. İstanbul'undan bir görüntü!...

598

PADİŞAH ANALARI

devşirilmiş olan «dönme Vezirler» den, «Paşa»lardan ve «Beylerbeyleri»nden mürekkep (meydana gelmiş) hâkim (egemen) sınıf arasında, çok esaslı bir fark vardır. Bu devşirmelerin bir çoğu «Rum» ve bir çoğu «Slav» dır. Fakat Slavlar, Bulgar cinsinden değil, Sırp cinsindedir. Bu hal, o dereceyi bulmuştur ki, (Sultan Süleyman) devrinde İstanbul diplomasisi «üç ayrı dil» kullanmaya başlamıştır. Bu diller: Rumca, Hırvatça ve Osmanlıca'dır. Venedik arşivleri, İstanbul vesairesinden (başka yerlerden) gönderilmiş ve devrin Rumcasıyla yazılmış siyasi vesikalarla doludur.» Bu, Türk'e düşman ve Türk'e yabancı sistemin getirdiği düzen, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan tarihe gömülüşüne değin 622 yılı kapsar.

599

O T U Z t K İ N C İ BÖLÜM

' İKİNCİ MAHMUT'UN (PERTEVNİYAL SULTAN*

TAKMA ADLI GÖZDESİ HAMAM NATIRI

(BESİME) DEN DOĞAN OĞLU, 32. OSMANLI

PÂDİŞÂHI ABDÜLAZİZ VE DÖNEMİ

(1861-1871)

!

Bu kez Osmanlı taht'ına oturan, ötekilerden farklı» bir Pâdişah'tı.. Pehlivanlı,- horoz ve koç dövüşüne tutkundu. Gerçi tüm ötekilerin «kadın, içki, saz ve raks ve en görkemli saltanat» tutkusu, bu, 31 yaşındaki Osmanoğ-lu'nda da vardı ama, anası: (Hamam natır'ı Besime) -den kalıtım yolu ile aldığı, dönemin çadır çingenelerine özgü aşağılık zevkler bakımından, daha bir başka ayrıcalığı göze batıyordu!..

Ülkede yeni bir savaş hazırlığı bu sırada başladı. Rusya ile yeni bir savaşa girilecekti. Bu savaş için gerekli yeni toplar dökülüyor, bir yandan da Alman-lar'ı ünlü (Krup) fabrikasından en pahalı ve en modern silahlar satın almıyordu. Bu arada yeni savaş/ gemileri de satın alınmıştı. 40 bin deniz ve 750 bin kara askerinden oluşan ordular meydana getirildi.

Oysa, Rus Çar'ı Nikola, kısa bir süre önce Moskova'da, gözlemini şu sözlerle açıklamıştı:

– «Osmanlı İmparatorluğu ağır hastadır. Her an ölebilir. Eğer biz Avrupalı devletler, bu konuda kesin bir paylaşma üzerinde anlaşmaya varamazsak, ben, yakın bir zamanda İstanbul'u Osmanlılar'dan alacağım.^

601

PADİŞAH ANALARI

Devşirme kölelerin ellerinde yönetilen Osmanlı İiükümeti ise, bir yandan İngiltere, Fransa ve Avusturya ile dostluk kurmaya çalışıyor ve öte yandan, Rusya'nın İstanbul elçisi'nin buyruklarına göre devlet'e yön veriyordu!

Gerçi yadırgamamak gerekirdi. Batı dünyasının uyanışını Renaissance (rönesans) simgelerken, Osmanlı İmparatorluğu, doğu'nun degenerescence'ini (dejeneresans) hiç aksatmadan sürdürüp gidiyordu. Abdülaziz, hiç bir Osmanlı Pâdişâhında olmayan bir başka tutkuya da sahipti. Dış ülkeleri dolaşmak, tüm dünyayı gezip görmek istiyordu. Hiç kuşkusuz bu isteğinin kaynağı da yine anasının kanıydı. Olgun bir kadın oluncaya ve İkinci Mahmut tarafından sokakta rasgelinceye değin sürdürdüğü ırkına mahsus başı boş yaşam eğilimi, şimdi bütün özelliğiyle oğlu Abdüla-ziz'de ortaya çıkıyordu.

Taht'a çıkışının ikinci yılında Mısır gezisine ve beş yıl sonra da Avrupa gezisine çıktı. Abdülmecit, biri 27, öteki 25 yaşlarında olan iki oğlunu da yanında götürdü.

Şehzade Murat (5. Murat)

Şehzade Abdülhamit (2. Abdülhamit)

Şehzade Yusuf İzzettin

Murat, Veliht'tı. Anası Vilma bir Fransız olduğu İçin Murat anadili Fransızca'yı iyi konuşuyordu. Üçüncü oğlu Şehzade Yusuf İzzettin de bu gezide Abdüla-ziz'in yanındaydı.

Napoli, Paris, Londra, Brüksel, Prusya, Viyana ve Peşte'ye gittiler. 602

PADİŞAH ANALARI

Bu gezilere, su gibi altın harcandı. Devlet hazinesi boşaldı. Bu yetmiyormuş gibi, yabancı devletlerden yüksek faizle borç para alınarak birbiri ardına saraylar, köşkler ve konaklar yaptırıyordu bir yandan..

Ve bu devlet, kendi kendine, kendi içinden; ağacı özünden kemiren bir kurt örneği çürütmüştü. Artık yıkılıp göçecek ti.

Zaten kuruluştan bu zamana kadar geçen 576 yıl içinde gelip geçen Pâdişâhların hiç biri devleti yönetmiş değillerdi. Devlet, her zaman için, birer Arap adı takılarak ülkenin ve toplumun başına geçirilen (En-derun-u Hümâyun) denilen insan panayırı örgütün yetiştirmesi yabancı soylu devşirme kölelerin ellerindeydi.

Osmanlı Pâdişâhı demek'se, Saray demekti; Saltanat demekti; kadın-oğlan, içki ve afyon demekti; iç ve dış ülkelerden alınmış haraçlardan hazinesini doldurup, bunları zevk ve keyif veren yabancı soylu hı-ristiyan dölü kız ve kadınlara armağan etmek demekti; haracı, rüşveti az bulduğu ya da tahtına göz koymuş sandıklarını boğdurtmak, hançerletmek, asmak ve kesmek demekti. Sırtlarına altın sırmalarla işlenmiş, inci ve pırlantalarla bezenmiş kaftanlarını giyerek ve başlarına yakutlu, zümrütlü, pırlantalı taçlar geçirerek bir tas «kuvvet macunu» nü kaşıkladıktan sonra cinsel gereksinmeden başka bir şey düşünmeyen bu adamlar için değeri ve anlamı olan, başka hiç bir şey yoktu.

Yıl, 1876'ydı, şimdi..

Abdülaziz'in taht'a çıktığından bu yana 15 yıl geçmişti. Yönetimi ve

egemenliği gerçekten ellerinde tutan devşirme paşalar ve devşirme hükümet erkânı, yeni bir oyunu sahneye koymak üzereydiler.

603

PADİŞAH ANALARI

Bu kez, Abdülmecit'in 36 yaşındaki oğlu Şehzade Murat'ı taht'a çıkarmak için elbirliği yaparak çıktılar ortaya.

Sadrazam, Şeyhülislâm, Kızlarağası, Bostancıbaşı, Kapıcılar kethüdası ile, Yeniçeri Ocağı'nın yerine kurulan soysuzlar ordusunun (Asâkir-i Mansure-i Mu-hammediye(komutanı, hep birlikte Abdülaziz'in karşısına dikildiler:

– Artık, Pâdişâh değilsiz, seni tahtından alıp, yerine Şehzade Murat Efesdi'yi geçiririz! Kadere rıza* gerek devletlu, n'eyleyelim kismet bu kadarmış., dediler.

– Bre siz kime olursuz? Siz mi çıkarmızsızdır beni taht'a ki, siz indirirsiniz? Ha, Deyin hele., bu nasıl maslahattır böyle? İnmem! Taht benimdir!

Diyemedi. Kime, hangi güce, kimlere güvenecek de direnecekti? Birinci İbrahim diremişti de, kurtarabilmiş miydi kendini?

Kendi kendilerini bu kadar derin bir yalnızlığın içine atan, yine kendileriydi.

Bu devşirmeler için Pâdişâh demek, kendi ipliklerini dokuyacağı tezgâha yerleştireilmiş «kukla» demekti. Ama, gelmiş ve geçmiş Osmanlı Pâdişâhlarının hiç biri bu acı gerçeği görerek en başta kendilerini ve sonra da ülkeyi ve toplumu, bu devşirmeler güruhunun egemenliğinden kurtarmanın bilinçli zorunluğu-nu idrak edecek bir yeteneğe sahip olabilmış değildi.

– İn! diyordu devşirmeler ve onlar iniyor, tıpış tıpış yürüyerek gözaltındaki demir hücrelerinin yolunu tutuyorlardı. Ya bir süre sonra gelip öldürüyorlar; ya da yaşayabildikleri kadar tüm yaşamlarını bu mah-peşlerde tamamlıyorlardı.

Abdülaziz de öyle yaptı, aynı yolu izledi.

604

PADİŞAH ANALARI

İlkin, Topkapı Sarayı'nın bir bölümüne hapsettiler. Daha sonra (Feriye) sarayına kapattılar. Bir kaç gün sonra da öldürdüler.

Bilek damarlarını makasla keserek «intihar» etti, dediler.

Başkent İstanbul halkı, bu güreşçi, horoz ve koç dövüşürücüsü Pâdişâh için, yanık ezgiler düzenledi.

«Kolunda mikras (makas) yâresi Yok mu bu derdin çaresi? Olur mu beyler olur mu Evlât babayı vurur mu? Pâdişâhın has askeri Bu dünya size kalır mı? Uyan Sultan Aziz uyan Kan ağlıyor bütün cihan.»

BEŞ HANIM SULTAN..

Abdülaziz, saraylarını taka basa dolduran binlerce cariyeden bini aşkın kız ve kadınla yatıp kalktı ama, bunların içinden beş kadın gebe kalarak kız ve erkek çocuk doğurdu, diye yazdı tarihler..

Câriye Camelya'ya (Dürrünev Sultan) adım verdiler, çocuk doğurunca; Asporçe'ye (Gevher Sultan); Anna'ya, (Edâdil Sultan); Adela'ya, (Hayranıdü Sultan); Alis'e, (Nesrin Sultan) adlarını yakıştırap taktılar.

Bu kadınlardan yedi erkek, beş kız çocuğu dünyaya geldi, dediler.

605

Yıllar y,h, «intihar mı etti, öldürüldü mü?» dedikoduları ile İstanbul halkının unutamadığı Abailaziz...

606

PADİŞAH'ANALARI 1 YÜZLERCE YILLIK UYKU SÜRÜP GİDİYORDU..

Kara boşlukta sallanıp duran, çürük iplere asılarak özbenlik bilinçlerini yitirmiş Öztürkleri uyandırmaya çalışanlar oluyordu ama, bunlar öylesine &T, sayıda ve öylesine aralıklı, birbirinden uzak zamanlar içinde ortaya çıkıyorlardı ki, cehaletin ve çaresizliğin o kapkaranlık dünyasında bırakılmış Öztürkler, onlardan habersizdiler. O'nların ne yazdıklarını okuyacak, ne de seslerini duyacak güçleri vardı.

Oysa, bir, (Ali Şir Nevâi/1441-1500), Fatih Mehmet döneminden başlayan «Türk düşmanlığının dal-budak salıp gittiği» İkinci

Bayezit'in Padişahlığı» sırasında, bir yanda «Arapçılığm», öte yanda «Acemci-liğin» Türk vicdanına kara bir bulut gibi çöküp kararttığı o dönemde, Türk dili'nin, Arap dili'nden çok daha üstün bir nitelikte olduğunu «İki Dil'in Duruşması anlamına gelen (Muhakemet-ül-Lügateyn) adını taşıyan eserini yazmıştı.

Bu eseri, «İkinci Abdülhamit»in zulüm yönetimine rağmen çevirisini yapıp yayınlama yürekliliğini, Nevâi'ye eşit bir başka Türk vicdanı gösterecekti. Bu, (Velet Çelebi İzbudakHı. (1869-1950).

(Dördüncü Mehmet) döneminin (1648-1687), frenk dölü Valide Sultanlar ve yine frenk dölü Saray ağalan «rezilliğinin» hüküm sürdüğü yıllan içinde, bir; başka soylu Türk (Vâni Mehmet Efendi/Vanlı Mehmet) ortaya çıkmıştı. O, Araplar'la arapçılann ve Osmanlı devşirmelerinin, Öztürk soyuna karşı yüzyıllardır sürdürdükleri aşağılamalanna, başkalan gibi seyirci kalamamıştı.

Öztürklerin: (Yahudi) ırkından türediği, Kur'an'-da adı geçen (Yecüc ve MecücHerin, o lanetlenmiş

607

PADİŞAH ANALARI

acaip yaratıkların Öztürkler olduğu, Osmanlı medreselerinde «ders» olarak okutulmakta olması, Vâni (Vanlı) Mehmet Efendi'nin Türk vicdanına sığmıyordu.

Çünkü bu Türk düşünürü biliyordu ki, Arap kavmi için gelen Kur'an'da, Türklerin adı-sanı yoktu. Ama Türk düşmanı «yorumcular» ve «tarihçiler» Kur'an'da adı-sanı olmayan bu büyük Türk ırkına karşı, hem de Kur'an'ı kaynak belge olarak göstererek iğrenç yalanlarla aşağılayabiliyor ve üstelik tek bir tepki ile karşılaşmaksızın eylemlerini sürdürüyorlardı.

İşte o, Türk ırkını savunan ve tüm yalanlan açıklıkla ortaya koyan ünlü (Arais-ül-Kur'an ve nefais-ül-Furkan) adlı eserini bu sırada yazdı. Ne var ki, dönme ve devşirme Osmanlı hocaları, Vanlı Mehmet Efendi'nin bu eserini: «İslâm birliğine karşı Türk ırkçılığından yana»1 olmakla suçlayarak, o'nu Saray'a jurnal ettiler. Dördüncü Mehmet, Vâni Mehmet Efendi'yi Bursa'nın Kestel Bucağı'na sürdü. 1684'de ölümüne değin, orada sürgün olarak bırakıldı. (*)

Bir başka soylu Türk daha vardı ki, 39 yıllık yaşamına «yüz» ün üstünde eser sığdırmıştı. (1839-1878) Bu, büyük Türkçü'nün adı: Ali Suavi idi.

Çankırı'nın Çerkeş kasabasının (Söndek) köyünde doğup istanbul'da okuyan bu ünlü Türk düşünürü, «Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce» dillerini kendi kendine okuyup öğrenmişti.

Ali Suavi için, ne bir (Osmanlı Milleti), ve ne de bir (Osmanlı dil'i) vardı. Bu her iki olgunun da «uydurma» olduğunu açıklamaktan çekinmiyordu.

^

(*) Daha geniş bilgi için: Ali Kemal MERAM, Türkçülük ve Türkçülük Mücadeleleri Tarihi, İst. 1969, s: 69-74.

608

2. Meşrutiyetin son dönem Sadrazamı Talât Paşa.

609

PADİŞAH ANALARI

Dönemin en bağınaz, en acımasız yönetimine karşın, o, Kur'an dili'nin yalnızca Arapça olmadığını, Kur'an'da kullanılan sözcüklerin: «Habeş, Fars, Hint, Türk, Zenci ve Rum»; kökenli olduğunu korkusuzca yazan «ilk Türk» tu.

Kur'an'ın kesinlikle Türkçe olmasını, namazlarda okunan «sûre ve âyetlerin» Türkçe okunmasını istiyordu ki, ancak bu şekilde, Türkler'in, bu Kur'an'ın kendilerine değil, yalnızca Araplar için gelmiş olduğu gerçeği ortaya konmuş olsun ve uyuyanlar uyanabil-sindi.

O, dönemin «Namık Kemal'i» ve «Ziya Paşa'sı» gibi, İslamcı ve Osmanlıcı değildi. «Türkçülüğü ve lâik devlet düzenini» savunan gerçek bir aydıındı. (*)

Günümüzde, hâlâ geri getirilmesi için var güçleriyle eylemler sergileyen Osmanlı kalıntısı «dönme ve devşirme» kökenlilerin ön-

ayak oldukları «Padişahlık, hilâfet ve şeriat» yönetimine, Ali Suavi, tek başına, 125 yıl önce, karşı çıkmanın onurunu hâlâ taşıyan ender Türkçülerden biridir.

Ali Suavi'nin ne oranda bilinçli bir «türkçü» olduğunu ve aynı zamanda Osmanlı devletinin akıldan, bilinçten ne derece yoksun bulunduğunu açıklığa kavuşturan, şu satırlar, (Galatasaray) lisesinde «Müdür» olarak bulunduğu sırada yazılmıştır. (*)

«... Müdür olarak tayin olduğum tarihte mektepte bulduğum talebe sayısı: 162 müslüman, 327 hıris-tiyandı. Azınlık olarak kabul edilmiş İslâm'dan 16 ta-

<*) H. Z. Ülken, Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, e: 1, s: 104-108.

(*) Ali Kental MERAM, (Yeni Gazete), Temmuz 1970, (Devlet'e Başkaldırılar) dizisi.

610

PADİŞAH ANALARI

lebe tam ücret verdikleri halde, 94 Ermeni'den tam ücret veren bir kişi bile yoktu. 122 Rum'dan tam ücret veren yalnız bir talebe idi. 52 Bulgar'dan tam ücret veren üç talebe idi. Mektebin nizamnamesi gereğince «maddi gücü» olmayanlara bir lütuf ve merhamet olarak ihsan buyurulacak ücret, yalnız Osmanlı tabiiyetinde (uyruğunda) olan kişilere mahsus (özgü) iken, bu haklardan yararlananlar ecnebilerdi, (yabancılar): 4 Moskof (Rus), 16 Fransız, 8 İtalyan, 2 İngiliz ve 2 Yunanlı idi. Daha geçen yıl, (Filibe) ve (İslimye)-de ihtilâle reislik etmiş Bulgarlar, şimdi «Mektebi Sultanî» (Galatasaray Lisesi) talebeleri idiler. Türk-İslâm köylerini basan (Kaplısko) idi. (Vançof ve Sayarof) silâhlı olarak eşkiyalık yapırlarken ve bu suçlardan tutulup mahkûm edilmişlerken, (Bâb-ı âli/Hükümet) tarafından meccanan (ücretsiz) Mekteb-i Sultaniye (Galatasaray Lisesi'ne) alınmış ve Rus Ordusu (Tuna) yi geçtiğinde, bunlar, Bulgar talebelerini dahi ayartarak, Rus Ordusu'na geçmişlerdi.» Ali Suavi, kimliklerini ve hıyanetlerini saptadığı . . ,*90 öğrenciyi Galatasaray Lisesi'nden kayıtlarını sile-'rek, başına gelecekleri umursamaksızın kovmuştur.

Ama, Osmanlı Sarayı da O'nu kovdu, Galatasaray ' Lisesi Müdürlüğünden..

1878 yılının 20 Mayıs günü Çırağan Sarayı'na saldırıya geçen bir avuç «ihtilâlcî» nin başında, Ali Suavi vardı.

Büyük Türkçü, sosyal ve kültürel devrimci, tarihçi, filozof ve kısa yaşamına 127 eser sığdırmış büyük bilgin (Ali Suavi), bir sokak militanı gibi, ihtilâlcilerin başında vurularak öldü. Hem de dönemin (Zaptiye

611

5 ; PADİŞAH ANALARI

Nazırı) ve üstelik «kara cahil»liği ile ünlü Arnavut Osmanlı Paşası (7-8 Hasan Paşa) diye nitelenen kişinin karşı saldırısında aldığı yaralarla öldü.

KÖLELER DEVLETİ OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA DEVLET ADAMLARI VE SOYSUZ SOYLULAR ARİSTOKRASİSİ

İkinci Mahmut'un Seraskeri (Başkomutan), Ab-dülmecit'in Sadrazamı Hüsrev Mehmet Paşa, Birinci Abdülhamit döneminde, henüz küçük bir çocuk iken, Kafkasya'da köle tüccarlarınca ele geçirilip İstanbul'a getirilmiş ve Yeniçeri ağalarından Arnavut Şaban'm yanında bir süre kaldıktan sonra Derya Kaptanı Deniz Kuvvetleri Komutam) Hüseyin Paşa'nın yanına verildi. Paşanın konağında kethüda (uşakların başı) oldu. Çerkezlerin (Abhaza) soyundan olan bu köle, Üçüncü Selim döneminde Osmanlı Deniz Kuvvetlerinin başkomutanı oldu. Seraskerliği sırasında Tunus'tan İstanbul'a dönüşünde «kara püsküllü, kırmızı fes'») getirip İkinci Mahmut'a tanıttı. 2. Mahmut, bu kırmızı fes'i, ilkin, Yeniçerilerden sonra meydana getirdiği (Nizam-ı Cedid) adıyla anılan yeni Muhafız ordusunun mensuplarına giydirdi. Daha sonra da başkent halkına ve giderek tüm ülke erkeklerinin kafasına giydirdi. 10 yıl süreyle Serasker (Başkomutan) olarak görev yapan bu adam daha sonra (Osmanlı Meclis-i Vâlâ Reisliğine), yani: Adliye Nazırlığına getirildi. Abdülmecit'in Padişah olması üzerine de Sadrazam (yani:

Başbakan) oldu. Ne var ki, aldığı büyük rüşvetlerden çevresindekilere, özellikle de Padişah'a «pay» vermemesi yüzünden görevine son verildi (8 Haziran 1840).

612

PADİŞAH ANALARI

Bu satılmış tutsak kölelikten devlet yönetimine kadar her bir şeye yıllarca hükmeden adam, İkinci Mahmut'un döneminde atandığı Seraskerliği (Başkomutanlığı) sırasında giriştiği vurgunlardan elde ettiği büyük servetlerle dönemin en saltanatlı, en görkemli yaşamını sürmekle kalmamış, başkent İstanbul halkım dilden dile dolaşan zulüm ve işkencelerle tir tir titretmişti.

Ünlü Mareşal Moltke'nin anılarında da yeralan bu adam, şu sözlerle tanımlanmaktadır:

«Fizik yapısı son derece biçimsiz, buna karşın her zaman şaklaban, kurnaz, içinden pazarlıklı, büyük burunlu, küçük gözlü, kıpkırmızı yüzlü, kısacık bir boy, aşırı şişman, başında kulaklarına kadar indirilmiş kırmızı yayvan bir fes, sırtında topuklarına kadar inmiş bir cübbe, karşısındakini aldatmak için aptal görünümlü, gerçekteyse elindekini kaçırmamak için her bir zora başvurmaya hazır bir adam..» Hüsrev Paşa 1855 yılında öldü. Eyüp'te gömüldü. Sağlığında, Bahçekapı'daki konağında, boğazdaki yalısında, kendisi gibi satın alınmış, ya da tutsak edilmiş bir çok «kız, kadın ve erkek» kölelere de sahipti. Bunlardan 32'si, devletin çeşitli katlarında büyük görevlere getirilmiş, «Paşa» ve «Nazır» olmuşlardı. Sadrazamlık görevine son verildiğinde, Hüsrev Paşa aleyhinde tanıklık yapıp onu suçlayanlardan Kaptan-ı derya (Deniz Kuvvetleri Komutanı) Halil Paşa da, Hüsrev Paşa'nın kölelerindendi.

Dünyada bir benzeri daha görülmeyen Osmanlı devlet yapısı, böylesine köksüz, böylesine çürük, kokuşmuş temeller üstüne kurulmuştu. Anadolu Türk'ünden kaçırılıp yabancı soylu tutsak kölelerin ellerine teslim edilen bu devlet, gün ge-

613

PADİŞAH ANALARI

lecek çökecekti ama çöküp geçerken özgür kalan Türkler, 600 yılın karanlığında özbenliğinden yoksun yaşamış Türkler, bu kez yine o dönme ve devşirme köle artıklarının soyundan türeyenlerin kurdukları «Arap dini, Acem mezhebi» tuzağına düşürülecek; bir yanı da tarihsel iki büyük düşman olan (Rus ve Çin) komünistlerinin «vatan, ulus, ırk ve soy, bayrak ve sınır» tanımayan sözde özgürlük, sözde eşitlik, sözde insancılık yalanlarıyla örülü bataklığına itilecekti. Bu her iki düşman örgütleri besleyen, koruyan, arka çıkan Mason dünyası Türk'e Türklüğünü anımsatacak tüm alanları, her bir olanağı yokedecekti. O kadar ki, bu Türk ülkesinde Arapçı, şeriatçı yobaz çevrelerin; komünistlerin, Masonların eğilimlerinin, amaçlarını» yayılıp gelişmesini, tüm vicdanları bir ağ gibi örüp kaplamasına yönelik gazeteler* dergiler, yayınevleri olabildiğince güçlü olarak eylem sürdüreceklerdi. Ne ki, Türklerin özbenliğini, Türk düşmanlarının amaçlarının içyüzlerini ve sonuç olarak, tek bir Türk'ün bilincine, ülküsüne yönelik tek bir gazete, tek bir dergi, tek bir yayınevi olmayacaktı. Üstelik, Osmanoğulları'-nın ve Osmanlı devlet yapısının gerçek içyüzünü açıklayan bir tarih yazılmayacak ve yazmaya kalkışanlar yerden yere vurulacaktı.

KANUNÎ SÜLEYMAN DÖNEMİNİN BİR ÜNLÜ KOMUTANI HADİM ALİ PAŞA KİMDİ?

Yunanistan'ın Epir yöresi halkından bir Yunanlı olan bu adam, çocukluğunda tutsak bir köle olarak İstanbul'a getirilmişti. Köle tüccarlarının Osmanlı sarayına sattıkları bu çocuk, benzerleri gibi (Enderun-u

614

PADİŞAH ANALARI

Hümâyun) denilen, yabancı soylu Hıristiyanların Osmanlıca öğrenip geleceğin Osmanlı devletine (Paşa. Vezir, Komutan ve Sadnazam) yetiştirmek için kurulmuş eğitim ocağına verilmişti.

Bir süre İçoğlam olarak Saray'da şehzadelere, hanım sultanlara hizmet ettikten sonra (Paşa/ General) oldu. Daha sonra Anadolu Türklerinden

meydana getirilmiş orduların başına komutan olarak atandı. Os-manh-Macar savaşlarına katıldı.

Erkeklikten yoksunluğu yüzünden ona (Hadım Ali Paşa) denildi.

!; KİMDİ BU, BÜYÜK DEVLET ADAMLARI? ZAVALLI HALKIN «SOYLU» KİŞİLER SANDIĞI (PAŞALAR, PAŞAZADELER, BEYLER VE BEYZADELER KİMLERDİ?

Kalıntıları, kimi yenilenmiş, kimi oldukları gibi duran, İstanbul Boğazı'nın iki yakasındaki «yalılar, köşkler, konaklar ve kasırlar» da her biri bir hükümdar Sarayı'nın görkemli görüntüsünde saltanat sıırmış kişiler ve aileleri kimlerdi, acaba?

Başlı başına birer saray yavrusu olan bu yalılarda, köşlerde, konaklarda ve bunlan çevreleyen dö-nümlerce bakımlı bahçelerde cenneti yaşayan, Os-nianh aristokrasisinin temsilcileri «asiller», hangi kökten, hangi soydan, hangi üstün çevreden geliyordu?

Hiç kimse düşünmüyor, hiç kimse ne kendi kendi-ia, ne de bir başkasına bu soruyu yöneltmiyordu.

Tanrı katından «zenbille inmiş» üstün yaratıklar olarak gördükleri bu kişilerin adlarını anarken ses-

615

PADİŞAH ANALARI

terini kısıyor; raslaştıklarında ise, iki büklüm olup korku ile saygının ezikliğini özellikle göstermek, kayıtsız şartsız bu «büyüklerin büyüklüğüne» boyun eğdiklerini anlatmak istercesine yerlere kapanıyor, eteklerini öpüyorlardı.

Oysa, bir düşünen, soran ve gerçeği kavrayan birileri olsa, bunlann kim ve ne olduklarını kulaktan kulağa yayacaklardı. İşte o zaman, boğazın iki yakasındaki köşkerleri, yalıları, konakları dolduran uşaklar, hizmetçiler, halayıklar, nedimeler, cariyeler ve içöç-lanları arasında zevklerin ve saltanatın zirvesinde yaşayanların her birinin frenk dölü, dönme ve devşirme, savaş tutsağı, parayla satın alınmış köleler» olduğu; Türklere yasaklanmış ocaklardan yetişip devletin her bir organına, Türk düşmanı padişahların buy-ruklanyle oturdukları anlaşılacaktı.

Bizans başkenti İstanbul'un alındığı günden başlayarak; Sadrazamlık katına kadar devletin tüm yetkili organlarının başına, sanat ve ticaretin her bir alanına, saraylann içlerine kadar her bir köşebaşına Rumları, Ermeniler, Yahudileri, Sırları, Bulgarları ve başka tüm yabancı soylu frenk dölleri getirerek (Türksüz ve Türk'e yasak) bir devlet örneği veren (Fatih) 2. Mehmet, kendinden sonra Osmanlı tahtına oturacaklara aynı izi sürdürmelerinin gerekliliğini yasalarla perçinlediği, Anadolu'yu dolduran milyonlarca Türk için en kara, en kahır yüklü bir yaşam daha o zamandan başlamış olduğu görülecekti.

616

OTUZÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABDÜLMECİT'İN (ŞEVKEFZA SULTAN) TAKMA

ADLI CARİYESİ FRANSIZ KIZI (VİLMA) DAN

DOĞAN OĞLU, 33. OSMANLI PÂDİŞÂHI

BEŞİNCİ MURAT VE DÖNEMİ

(1876-.....)

Beşinci Murat'ı Padişahlığa getirmek ve böylece yeni çıkarlar sağlamak için Abdülaziz'i tahtından indiren devşirme devlet ve hükümet erkânı, daha önce Beşinci Murat'la kesin pazarlık yapmış ve ne isterlerse, her şeyin öyle olacağı sözünü almışlardı.

Ne var ki, Murat, taht'a oturduktan sonra değişmiş; verdiği söze aldırış bile etmez olmuştu. Abdülaziz'i indirerek kendisini taht'a çıkaranların isteklerine karşı çıkıyor, bir tekini bile uygulamaya yanaşmıyordu.

Ana-dili Fransızca'yı iyi konuşuyor, öteki Osman-oğulları'na oranla kafası daha iyi çalışıyordu. Ama tüm Şehzadeliği süresince içkinin, uyuşturucuların her çeşitine iyice alışmıştı.

Yabancı soylu dokuz hristiyan cariyeden kız ve erkek çocukları vardı. Bunların her biri, Şehzade göz-deliğinden Pâdişâh karılığına çıkartılmış (Hanım Sultan) dılar, şimdi.

Sadrazamı, Şeyhülislâmı, Kızlarağasıyle, Kapı Kethüdası ve

Bostancıbaşıyla arkalarındaki öteki paşalar, Pâdişâhın oynadığı bu oyun karşısında ilkin sersemlediler.

Böylesine aldanacaklarını hiç de akıllarına getir-
vv.;> ,r ' 617

C? PADİŞAH ANALARI ' , ,
memilşerdi. Şimdi, ne olacaktı? Nasıl çıkacaklardı bu işin içinden? Kafa kafaya verip günlerce düşünüp tartıştıktan sonra, Beşinci Murat'tan alacakları öcün biçimini kararlaştırdılar.

– Pâdişâh, delirdi! Sultan Beşinci Murat Han, aklını oynattı? diyeceklerdi her tarafta..

– Cinsel organını çıkarıp gösterdi, bize.. Cuma selâmlığında etrafa işedi! Ne dediğini bilmez oldu! diyeceklerdi. Bu söylenti tüm kente yayacak adamlar bulup, herkes birbirine aktaracaktı. Bu söylentiler yayılır yayılmaz Şehzade Abdülhamit'e koşacak, Beşinci Murat'ı indirip kendisini taht'a çıkaracaklarını müjdeleyeceklerdi. Bu kez pazarlığa onunla oturacaklardı ama, yeni bir oyuna gelmemek için ne lazımsa yapacaklardı!.

Böyle yaptılar.

Kısa günler sonra başkent İstanbul'un her bir tarafında «Pâdişâhın deliliği», dönemin en ilginç konusu oldu. Kimileri acıyor, kimileri de gülüp geçiyorlardı. Ne var ki, acıyanlar da, gülüp geçenler de söylentiği birbirine aktararak yaygınlaştırıyorlardı.

Artık ülkede, Beşinci Murat'ın delirdiğine inanmayan hiç kimse kalmamıştı. Paşalar, Şehzade Abdülhamit'e koştular. Pazarlık kısa sürdü; Abdülhamit, Osmanlı paşalarının bu iyiliğini unutmuyacaktı! (Meşrutiyet) in ilânını mı, istiyorlardı?

Hiç kaygulanmasınlar; hemen ilân edecekti, Meşrutiyet'i!..

Taht'a çıkışının üçüncü ayında, Ermeni ve Rum doktorlardan «deli» raporu alarak Beşinci Murat'ı indirdiler, tahtından. Çırağan Sarayı'na kapattılar.

Şehzadeliğinden bu yana bir sürü evlât doğuran

618

Üst sırada: İkinci Abdülhamit döneminin iki ünlü zenci Ha-remağası. Alt sırada solbaşta, yine o dönemin tek kelime Türkçe bilmeyen sadrâzamı Tunuslu Arap Hayrettin Pasa ve Abdülhamifin Maliye Nazırı Ermeni Ağop Kazasyan Paşa.

PADİŞAH ANALARI

dokuz cariyesini de yanına kattılar. Karılan sayılan bu dokuz kadının gerçek ve takma adları şöyleydi: Carmen (Cânânıyar Sultan), Marone (Elârü Sultan), Elfi (Filiztan Sultan), Clarissa (Gevheri Sultan), Syl-vestre (Meyliservet Sultan), Idli (Terânıdil Sultan)» Sehineider (Şayan Sultan), Hanna (Resan Sultan) Katyano (Reftândil Sultan).

ERMENK,SOYKIRIMI DEĞİL, TÜRK SOYKIRIMI!..

Ermeniler, Osmanlı devleti'nin bütün dönemlerinde «dokunulmaz, imtiyazlı ve itibarlı» bir azınlık olmakla kalmıyor, Saray'ın ve devlet'in en tepelerinde yüzyıllarca varlıklı, görkemli bir düzeyde yaşam sü--üyörlerdi. Devlet'e başkaldırdıkları dönemlerde bile bu durum yine de değişmiyordu. Bu tarihsel gerçeğe rağmen, bu Türk topraklarından bir pay koparıp bir Ermeni devleti kuramamış olmanın hıncı ile, gün gelecek tüm dünya'ya «Ermeni soykırımını »ndan sözedip cinayetlerini bu kez açıkça sürdüreceklerdi.

Oysa altıyüz yıllık Osmanlı yönetiminin bütün dönemlerinde soy kırımına uğrayan Ermeniler değil, yalnızca Türkler'di. Ama ne acıdır ki, bu tarihsel gerçek hiç bir zaman tek bir Türk'ün usundan, belleğinden süzülüp vicdanında ses bulmayacaktı.

«Bir ülkenin ve ulusun candamarı olan Maliye'si-nin başında oturanlar, bir devletin egemenliğinin politikasını yürüten Dışişleri bakanları, bir devletin siyasal bağımsızlığının kanıtı olan büyük elçiler, devle-

620

PADİŞAH ANALARI

tin ticaretinin düzenleyicisi olan Nazırların tümü Ermeniler ve Rumlar değil miydi?» diyemeyeceklerdi. Ve şu soruyu asla

sormayacaklardı: «Kuruluştan batana dek, baştan sona kadar tüm organlarını hep yabancı soyluların, özellikle de Ermeniler'in ellerine teslim etmiş –bir eşi daha tarihlerde görülmemiş– böyle bir devlet, nasıl olur da, «Paşalık, Nazırlık, Sadrazamlık,» gibi en yüksek katlara oturttuğu Ermenilere, üstelik saltanat içinde yaşattığı bu tip topluma, «soykırım» uygulayabilir miydi?

DOĞU ANADOLU, ERMENİLER'İN ANAVATANI MIYDI?

Van, Erzurum, Bitlis, Trabzon, Kars, Ardahan illerimiz, acaba Ermeniler'in iddia ettikleri gibi gerçekten anavatanları mı idi? Günümüzde, Sovyet Ermenistan'na katılması istenen bu illerimizi Türkler, Ermenilerden değil, Bizans İmparatorluğu'ndan, hem de binlerce, yüzbinlerce tarafından vererek almışlardı. Bizans İmparatoru 10. Konstantin Dukas Ermeniler üzerine giriştiği savaşta Ermeni Kars Kralı Gagik'i yenilgiye uğratarak Kars ve yörelerini ele geçirmiş, Ermenileri Kapadokya'da Zamantı kentine göçettirmişti. Eski adı Vaspurakan olan Van ve Bitlis yörelerini ve eski adı: Ani olan Kemah Erzincan Ermeni krallıkları da Sivas ve Amasya kentlerine yerleştirilmişlerdi. Van Kralı (Vaspurakan kralı) Senekrim 1021'de ve Kemah (Ani) kralı Gagik Hayik 1045'te adı geçen ülkelerini Bizans kralı Konstantin Monomak'a vermişlerdi. 12. yy.da yaşamış ün-

621

r PADIŞAH ANALARI

lü Ermeni tarihçisi (Urfalı Mateos) diye tanınan Mathieu d'Eddesse'nin 1858'de yazdığı (La Turquie et differants peuples) adını taşıyan kitabının 1923'te Fransızca'ya çevrilmiş baskısında bu gerçekler açıklanmıştır. Ayrıca, Rene Grousset'nin Histoire de l'Armenie des Origines à 1071'de yayınlanan ve Paris 1947'de Fransızca çevirisinde (s: 66-69), Ermeniler'in anavatanlarının Doğu Anadolu değil, Balkanlar ve Tuna dolaylan, Trakya olduğu açıklanmıştır.

ARNAVUTLAR VE ERMENİLER

Osmanlı devlet yapısında Arnavutlar'm çok özel bir yeri olmuştur. Özellikle (Fatih 2. Mehmet)in «Taht»a çıktığı günden başlattığı, Öztürklere kapalı devlet düzeninde, «Arnavut istilâsı» diye tanımlayabileceğimiz dönemden itibaren (Sadrazamlık-Başbakanlık) katına çıkarılanlarla, (Vezirlik-B.akanlık) ve (Paşalık) rütbeleri verilenlerin, Saray ağalarının, (Sancak ve Beylerbeyleri) nin yüzde doksanı Arnavutlar'dır.

Bazı kaynaklara göre, 132 bölük ya da takım'dan oluşan ve yüzlerce yıl devlet'in, ülke'nin ve toplumun üstünde (imtiyazlı bir egemen zümre) olarak sorumsuz «hüküm ve saltanat» süren (Yeniçeriler) in hemen tamamı denilebilecek oranda Arnavutlar'dan meydana getirilmişti.

Görevleri barışta ve savaşta Padişahların can güvenliğini korumakla yükümlü olan ve gerçek tanımı ile, bir (Muhafız Alayı) olan bu kara örgüt, ne yazık ki, devşirme kökenli ve Osmanlıcı bir takım tarihçiler kalemi ile, yüzlerce yıl, –günümüzde bile– Os-

622

PADIŞAH ANALARI

manii savaş ordusu olarak, belgelere ve tarih kitaplarına geçirilecekti.

Osmanlı ülkesine yerleştirilip toplumun içine katıştırılan Arnavutlar, Arnavutluğun toplam nüfusunun yarısından çoğunu oluşturuyordu.

Arnavutlardan sonra ikinci sırayı (Rumlar) in almasına karşın, (Ermeniler), Osmanlı devleti için bir ayrı ve ayrıcalıklı zümre idi. Saraylar, Konaklar, Yalılar, Camiler, medreseler. Kervansaraylar Ermeniler'e yaptırılıyordu.

Monarşik ve teokratik Osmanlı düzeninde «gericiler ve devşirmeler–, her bir egemenliğe ve nimete, özgürlüğe, hak ve hukuka sahip olmuşlardı.

Ne var ki, daha yukarlarda değindiğimiz nedenlerle, en başta «Arap dini» ve «Acem mezhep ve töreleri» yüzünden, Öztürk ulus'u, bu karmaşık potada «özbenlik» bilincini çoktan yitirmiş; bir yanıyle

«Arap», öte yanıyle «Acem»leşmişti. Doğu'su, Batı'sı, Güney'i ve Kuzey'i ile, aydın'ı ve cahili ile, Ulus/Millet bilincinden uzakta, «ümmet-i müslimin» ve «Te-bea-i Osmâni» olup çıkmıştı. 1536'da, (Kanunî Süleyman) diye anılan Osmanlı Padişahının önyak olduğu (Kapitülasyonlar) la, Batı dünyasının boyunduruğu altında bir «sömürge» biçimini alarak, Avrupa'nın uydusu, bir «peyk devlet» durumuna düşülmüştü. 1839'da ise, (Tanzimatı Hayriye Fermanı) ile, peyk devlet düzeni, bu kez resmen ilân edilmişti. Tanzimat devrimi'nin öncüsü sayılan (Mustafa Reşit Paşa)nın başdanışmanı (Agop Ğircikyayı) adında bir Ermeni idi. Ermeni (Sahak Abru), Abru Çelebi takma adıyla Sadrazam Âli Paşa'nın baş tercümanı idi. (Machiavel)

623

PADİŞAH ANALARI

in, ünlü (Hükümdar) adındaki eserini, Dışişleri Bakanı Rifat Paşa ile beraber tercüme ettiler.

(Sakızlı Ohannes)e, «Paşalık rütbesi verilerek Basın-Yayın Müdürü oldu. Aynı zamanda, Maarif Nezareti (Milli Eğitim Bakanlığı) tercüme bürosunu yönetiyordu. Bu Ermeni, daha sonraları (Şurayı Devlet) Muhakemat dairesi danışmanı ve «rey/Oy» sahibi olarak «üyeliğe» atandı.

Osmanlı devleti, bu Ermeni'ye verdiklerini az bularak, Mülkiye Mektebi'ne (Siyasal Bilgiler Fakültesi) Profesör yaptı.

(Ermeni Vartan Paşa), Bahriye Nezareti (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı) baş tercümanı idi.

(K. Kemal) takma adlı Ermeni Karakin Deveci-yan Osmanlı dergilerinde teknik ve bilimsel yazılar yazıyordu.

Bayındırlık Bakanı (Nafia Nazın) Ermeni Hal-laçyan'dı. Bu bakanlığa daha sonraları (Ermeni Kir-kor Sinopyan) getirildi.

(Ermeni Tomas Terziyan) Mülkiye Mektebi'nde Fransızca; Ermeni (Nişan) Fizik öğretmeniydiler. (Ermeni Kleman Sibilyan) İstanbul Müzesi 2. Müdürü oldu. Kirkor Kömürçiyân, yüksek öğretimin her dalında Profesördü. (Osmanlı Matbaaî Âmire) yi kurma görevi Ermeni Agop Boyacıyan'a verildi. (*)

Bunlar, yüzlerce içinde seçilmiş küçük bir örnektir. Ne ki, Ermeniler'e bahşedilen bu devlet ve nimetler, hiç bir zaman onların minnet ve bağlılık duymalarını sağlamadı. Ne var ki Osmanlı devleti için zaten böyle bir istek ya da sorun yoktu. Onların tek

(*) Ali Kemal MERAM, Türkçülük ve Türkçülük Mücadeleleri Tarihi, İstanbul 1969, s: 81.84.

€24

PADİŞAH ANALARI

bir amacı ve bu amaç doğrultusunda benimsemiş ve izlenip giden ilkelerinin en ilk sırasında yer alan: «Devlet ve nimetler Türklerin eline geçmesin de, hangi yabancı soylunun eline geçerse geçsin..»den, ibaretti.

Oysa, dönemin İngiltere'sinde «toprak, yetki ve söz sahibi» olabilmek için, (İngiliz) olmak gerekiyordu.

625

i

33 yıl devleti tek başına yöneten Kızıl Sultan İkinci Abdülhamit...

626

OTUZDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ABDÜLMECİTİN (TİKİMÜJGÂN) TAKMA ADLI

GÖZDESİ RUSYALI ERMENİ (VİRJİNıDEN

DOĞAN OĞLU, 34. OSMANLI PÂDİŞÂHI

İKİNCİ ABDÜLHAMİT VE DÖNEMİ

(1876-1909)

FATİH MEHMET'TEN SONRA İLK KEZ BİR PADİŞAH DEVLETİ YÖNETİYORDU..

34 yaşında, kara cahil, korkak, içten pazarlıklı, hasis bir Pâdişâh, Osmanlı taht'ına çıktı. Bundan böyle, İkinci Abdülhamit unvanı ile hüküm yürütecekti.

Batı dünyasının: «aman yıkılmasın, bir büyük pazar kaybederiz, üstelik bu ilkel yönetimin elindeki ülkenin paylaşılması güç olur.

Avrupa topyekûn savaşa tutuşur.» diyerek destek oldukları bu sallantılı taht, gerçekte, artık son dönemini sürdürüyordu. Tirimüjgân Sultan takma adıyla anılan anası Ermeni Virjin'den kalıtım yolu ile aldığı uzun ve kemer-- li burnu, Abdülhamit'in kara sarı, çirkin suratını daha da çirkinleştiriyordu. En büyük tutkusu, «marangozluk»tu!..

Daha Şehzadeliğinde, kendisine büyük bir marangozluk atölyesi yaptırmış, gece ve gündüz marangozluk atölyesinde marangozluğunu sürdürmüştü. Bir Başka tutkusu da, bütün ötekiler gibi, seks gücünün çoğalması için, bir yandan kuvvet macunları yemek, öte yandan da, Saray'ın Ermeni doktorunun önerisine uyararak her öğün, tabaklar dolusu «horoz beyni» n-den salata yaptırmaktı.

Saray mutfağında, günde üçyüz horoz kesiliyor, beyinleri, İkinci Abdülhamit'e salata yapılıyordu!..

627

•; PADIŞAH ANALARI

Kitap'tan, bilimden, uygarlığın her bir çeşitinden nefret ediyordu. Binbir hile ve desise ile, kardeşi Beşinci Murat'ı (Deli) yalanı ile tahttan indirterek ele geçirdiği Padişahlığı elden kaçırmamak için ne mümkünse yapacak ve kesintisiz 33 yıl saltanat sürecekti.

İlk iş olarak, başkent İstanbul'da, ülkenin dört bir yöresinde, eyaletlerde «hafiye teşkilâtı» kurdu. Bu teşkilâtın bütün bireylerini doğrudan doğruya kendisine bağladı. Günlük, haftalık, aylık raporları tek tek elden geçiriyor, aleyhinde konuşanlar olmuşsa, hiç bir araştırma ve incelemeye gerek görülmeksizin ya sürülüyor, ya da öldürülüyordu.

Taht' a çıktıktan hemen sonra, kardeşi Beşinci Murat'ın, delilik yalanı ile indirilerek kendisinin çıkarılmasını sağlamış olanların en başında bulunan Mithat Paşa ile daha başkalanna verdiği «söze» sadık kaldığını belirtmek için: «kişisel ve mutlak yönetim» biçimine son verilmesine razı olmuş görünerek (Ka-nun-u Esasi) ye dayalı (Meşrutiyet) rejiminin ilânına: (Olur) diyordu!..

Gün, 23 Aralık'tı, yıl: 1876.

Milletvekili seçimleri yapıldı. (Osmanlı Millet Meclisi) açıldı.

Devlet, bundan böyle (Anayasa) doğrultusunda, işte bu meclis tarafından ve bu meclisin içinden seçilenlerin görevlendirdiği hükümetçe yönetilecekti.

Ne var ki, kendisini Padişahlığa getirenlere daha önce vermiş olduğu sözü tutmuş görünen İkinci Ab-dülhamit, (Osmanlı-Rus savaşı) m bahane ederek (Osmanlı Meclisi'ni kapattı. Meşrutiyet rejimine son verdi. Sadrazam Mithat Paşa'yı (Hicaz Eyâleti) nin Taif kalesindeki zindana attırdı. Mithat Paşa'mn, Sultan Abdülaziz'in kaatili olduğunu öne sürerek bir Yüksek

628

PADIŞAH ANALARI

Mahkeme kurdurdu.

Bu (Yüksek Mahkeme) nin başkanlığına, bir İngiliz ajanı olan: Rum Hırıstoforidis adındaki kişiyi getirdi. Mahkeme, Mithat Paşa'yı mahkûm etti.

Taif kalesindeki Mithat Paşa, zindanında öldürüldü.

Bir garip ve inanılmaz gerçek şu idi ki, devletin kuruluşundan bu döneme kadar geçen zaman içinde, 577 yıldır, Fatih Mehmet gibi, ikinci kez bir Osmanlı Padişahı devlet yönetimini bizzat kendi eline alıyordu. İkinci kez görülen bu prensibe, İkinci Abdülhamit, 33 yıl bağlı kalacak ve devşirme köleler aracılığı ile değil, 1908 İkinci Meşrutiyet ilânına değin «tek başına» devlet yönetecekti.

Bütün düşmanlarını, düşman olmaları olasılığı olanları, öldürtecek, boğdurtacak, sürgüne yollayacak, zindanlara attıracak, böylece devlet çarkını elinden bırakmayacaktı.

Özellikle güvendiği iki ırk vardı: Ermeniler ve Arnavutlar! Gerçi, Yahudiler'e karşı da büyük sempatisi olmakla beraber,- Ermeni ve Arnavut soylulara karşı vazgeçilmez güvenme sımsıkı bağlı idi. Saray bahçesinde çalışan Arnavut bahçıvanların her birine, Osmanlı deyimi ile (Müşir), bugünün deyimi ile, en yüksek askeri rütbe olan:

(Maraşal)lık, verdi. Bunların 6-7 yaşlarındaki erkek çocuklarına da, bugünün (Tuğ-general-Tüm general) rütbesi karşılığı olan (Paşa)hk rütbeleri vererek, bu rütbelere üzerinden aylık bağlattırdı. Dini ve resmi bayramlarda, özel merasimlerde, bu Arnavut bahçıvanlar ve onların döllerini, en yüksek askeri rütbelere simgeleyen giysileri içinde, başkent İstanbul'da, bilinçsiz halkın içinde, eze eze dolaşıp ca-
629

PADİŞAH ANALARI

ka satıyor, diledikleri her bir rezilliği sorumsuzca yapıyorlardı. Damarlarındaki Ermeni kanı daha yoğun olduğu için, Ermeniler'e en yüksek organlarda yer verilmesini sağladı. Sarayın bütün hekimleri zaten yüzyıllardan bu yana Yahudi ve Ermeniler'di. Babası, büyükbabası, dedesi, geriye doğru Orhan Gazi'ye kadar bütün ailesi esasen taşıdıkları: Rum, Sırp, Yahudi, Ermeni gibi değişik ve çeşitli kan gereği olarak, bütün bu soyaların birer devam ettirici bireyleri olarak, devleti onların ellerine seve seve bırakmıştırlar. Daha 1800'lerde, Üçüncü Selim döneminden başlayarak, Londra Elçilerimiz, şu adamlardı: Yanko Azi-ropula (1800-1802), Antonaki Ramadani (1818-1821), Mavroyani Efendi (1832-1834), Kalimaki Bey (1846-1848), Kostaki Musurus Paşa (1851-1856), Kostaki An-topule Paşa (1895-1903), Stefaniki Musurus Paşa (1903-1908) Paris Elçileri: Panoyataki Efendi (1814-1817), Nikolaki Mano Efendi (1817-1821), Kalimaki Bey (1848-1852), Naum Paşa (1908-1911) Berlin Elçileri: Kostaki Bey (1850-1854), Aristaki Bey (1858-1876) Petersburg Elçileri: Konminus Bey (1868-1870) Roma Elçileri: Yanko Fotoyadis Bey (1870-1873), Serkis Efendi (1872-1874), Aleksandr Karatodori Efendi (1874-1876), Istefa-niki Musurus Bey (1881-1886), Yanko Fotoyadis (İkinci def a (1886-1889) Viyana Elçileri: Diboldo (1800-1080), Todoroviç Efendi (1826-1831), Mavroyani Efendi (1831-1835), Kostaki Paşa (1848-1850), Kalimaki Bey (1855-1865), Aleko Vagorides Paşa (1876-1877) Washington Elçileri: Blak Bey (1867-1873), Ligoraki Aristaki Bey (1873-1883), Mavroyani Bey (1886-1896) Madrid Elçileri-. Vikont Kreckhore de Varent (1858-1862) Atina

630

PADİŞAH ANALARI

Elçileri: Musurus Paşa (1840-1848), Yanko Fotiadis Paşa (1861-1879). KİMİNDİ, KİMLERİNDİ, BU DEVLET, BU, İMPARATORLUK?.. Türklerin miydi?

Asla!..

Bu devlet, bu imparatorluk, Türk ırk ve soyundan olmayan yabancılarındı; hiç kuşkusuz..

Berlin'de toplanan (Baş Kongresi) ne gönderilen Osmanlı devleti'ni temsil eden kurulun başkanı: Aleksandr Karatodori Paşa idi. (1879-1881).

İkinci Abdülhamit'in, 3 Aralık 1908'de Sadrazamlığa (Başbakanlığa) getirdiği Tunuslu Hayrettin (Paşa), tek kelime Türkçe bilmeyen Arap-zenci kırması bir cahil kişiydi.

Maliye Nazırı (Bakan) Agop Kazasyan Paşa adında bir Ermeni idi.

Ama bir gün gelecekti bu ülkede, Türk düşmanlığının bu 34. temsilcisi İkinci Abdülhamit de, önceki ve sonrakiler gibi, belki de biraz daha fazla yüceltilerek «Cennetmekân Sultan Abdülhamit Han» diye övüldükçe övülecek, mezarına mumlar yakılıp, Tanrı - katında aracı olması, şefaathetmesi için yakaracak kişiler bulunacaktı.

En koyu Türk düşmanlığının yoğun biçimde sürdürüldüğü bu ortamda, O'nu tahtından indirip yerine Beşinci Murat'ı çıkartmak isteyen bir adam, apansız belirdi.

Adı, Ali Suavi idi.

Tarihlerde yansıyan kişiliği ile, o: hoca, gazeteci,

631

PADİŞAH ANALARI

yazar, bilgindi ve üstelik, devrimciydi.

Çırağan Sarayı'mn duvarları ardında, 5. Murat'ı zindandan kurtanp yeniden taht'a çıkarmak isterken, Beşiktaş Muhafızı (7-8 Hasan Paşa)

adiyle tarihlere geçen bir Abaza Osman Paşa'sının kafasına indirdiği sopalar altında can veren Ali Suavi, en ilkin kendi inanç ve düşüncelerine ihanet etmiş sayılabilir. Çünkü, bir Osmanoğlu uğruna can vermek gibi bir gafletin içine düşmüştü...

(2. MEŞRUTİYET) DENİLEN YENİ DÖNEM

Galata köprüsünün öte ucunda, «Bizans, bütün ayrıcalıkları ve özelliğiyle dipdiri duruyordu.

Beyoğlu, hâlâ Bizans'tı. Osmanlı İmparatorluğu, başkent Beyoğlu yakasına egemen değil, ancak «haraç» toplayan bir çeşit derebeyliği idi.

Bizans taht'ı, (Fener Rum Patrikhanesi) ne taşın-mışcasına Patrik, tüm hıristiyanlar ve onların bölgelerini oradan yönetiyordu.

Başkent İstanbul'un adı, hâlâ: (KostantinopolistHi!

Böyle bir ortamda, Selanik'te (İttihat ve Terakki) adını taşıyan bir Parti kurulmuş, gizli ve açık eylemlerle ikinci Meşrutiyetin yeniden kurularak bir yan özgürlük dönemine girilmesi için çalışılmaya başlanmıştı.

Bu parti; din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin tüm Osmanlılar'ı birliğe çağırıyordu.

30 yıllık bir aradan sonra 1908 yılı yeniden ilân edilen (İkinci Meşrutiyet). «Hürriyet. Adalet, Müsavat» sloganı ile ortaya çıktı.

632

PADİŞAH ANALARI

Devrimi gerçekleştirenler, hâlâ ulusal bilinç ve amaçtan yoksundular: (Yunan isyanı-, (Sırp isyanı), Arnavut isyanı), (Arap isyanı), (Ermeni isyanı), (Kürt isyanı) bile, bunları uyarmıyor, ırk bilincinin bu isyanlarda tek neden olduğunu kavrayarak, tüm yabancılardan arınmış bir ulusal birlik ve varlık meydana getirilmesi gereğini anlayamıyorlardı.

Hâlâ Osmanlı tahtında oturan (Kızıl Sultan İkinci Abdülhamit), bu sıralarda İstanbul'a gelen bir Yunanlı kurulun başkanlığını yapan Teodoros Deliyannis'e şöyle söylüyor ve bu itirafından bir övünç payı çıkarıyordu:

– Majesteleri Kral Birinci Yorgos'a söyleyiniz; Yunanlıların Kralı olarak, hâlâ ben kendimi görmekteyim. Neden dersiniz, ülkemde bu gün, 5 milyon 600 bin Yunanlı yaşamaktadır, Osmanlı tebası olarak. Ve üstelik bu Yunanlılar'ın hepsi de, refah içinde yaşamaktadırlar. Osmanlı Pâdişâhı, yüzü kızarmadan böyle söylüyordu.

»KÜRTLERİN BABASI» ABDÜLHAMİT (HAMİDİYE ALYLARDNI KURDU!..

«Osmanlı devrimcisi «aydınların, ülkede kesinkes (Meşrutiyet) rejiminin kurulmasına çaba harcarken, taht ve saltanatının, tek başına sürdürdüğü iktidarının sallantıda olduğunu gören İkinci Abdülhamit, bu tür başkaldırıları bastırmak amacı ile, yeni bir düzenlemeye girişti.

(Hamidiye Kürt Aşiretleri Alayları) adı altında, askeri bir örgüt kurdu. İki Tugay gücündeki bu alay-

633

PADİŞAH ANALARI

ların dağılımı şu şekilde yapıldı: Varto, Karlıova, Bulanık, Cibranlı aşiretine bağlı 4 alay; Malazgirt bölgesinde Hasananlı aşiretine bağlı 6 alay; Hınıs yöresinde 3 alay; Viranşehir ve yörelerinde Milan aşireti-jie bağlı 5 alay; Suruç bölgesinde 3 alay; Van, Patnos, Muradiye yöresinde 3 alay; bunlardan başka: Ağn, Zi lan, Celali ve Haydaran aşiretleri de üçer alay meydana getireceklerdi. Her alayın 1200 erden meydana geldiği göz önüne alınacak olursa, bu, toplam 36 alayın asker sayısı: kırk-bın'ın üstünde olduğu anlaşılırdı.

Bu duruma göre, (Hamidiye Atlı Kürt Aşiretleri Alayları) yedekleriyle birlikte en az yüzbinin üstünde binek atına da sahip buldukları bir gerçekti.

Bu alayların irili ufaklı bütün komutanlarına, (Tuğgeneral, Tümgeneral, Korgeneral, Orgeneral rütbeleri) bizzat İkinci Abdülhamit tarafından aşiret reisi Kürtlere verildi.

Abdülhamit, aşiret başkanlarının her birine, bu en yüksek askeri

rütbeleri vermek, nişanlarını kendi /elleriyle takmak üzere başkent istanbul'a çağırdı.

Abdülhamit'in huzuruna çıkarılan bu kurt beğ-lerinin her birine rütbeleri büyük törenle verildi. Bellerine, kılıçlarını yine Abdülhamit kendi eliyle taktı.

– Benim sadık bendelerim, Kürdistan eyaletimin kurt beğleri! diye söze başlayan İkinci Abdülhamit, Kürtlerin babası olduğumu sakın unutmayınız, size güveniyorum. Benim adımları taşıyan bu alaylar, doğrudan doğruya bana bağlı olarak kalacaklar. Size ihtiyacım olduğunda hizmette kusur etmeyeceğinizi biliyorum, dedi. Kürt evlatlarımdan kurulan bu ordunun bütün masrafları, benim hazinemden ödenecektir.

Bundan böyle, Anadolu Türkleri, işte bu, devletçe
«34

PADİŞAH ANALARI

silahlandırılan, üstelik dokunulmazlık imtiyazlarıyla donatılmış olan Kürt aşiretlerinin boyunduruğuna vurulmuş oluyordu.

Bu felâketli dönem, bir başka felâketli döneme gebeydi. Yabancı soylulara büyük üstünlükler ve imtiyazlar veren 1908 Meşrutiyet devriminin getirdikleri daha sonraki dönemde de sürüp gidecekti.

YENİ MECLİS VE MİLLETVEKİLLERİ..

Yapılan seçim sonucunda 2. Meşrutiyet Meclisine, milletvekili olarak seçilenlerin ırklarına göre, sayıları şöyleydi:

60 Türk, 60 Arap, 25 Arnavut, 20 Acem, 12 Kürt, 11 Laz, 23 Rum, 12 Ermeni, 15 Yahudi, 4 Bulgar, 3 Sırp, 1 Romen, 15 Çerkez, 8 Gürcü, 7 Tatar!..

Ülke, Osmanoğulları'mn 600 yıl boyunca Türk ırkını yoketme eylemleri sonwunda işte böylesine insan panayırı durumuna sokulmuş, en karmaşık bir toplum meydana getirilmişti.

27 Nisan 1909 günü İkinci Abdülhamit'i tahtından indirerek Selânik'e gönderdiler.

Yıldız Sarayı'nın cahil Arnavut bahçivanlarına «Maraşallık* rütbesi vererek her birine Maraşal aylığı verdiren, bir «Kızıl Sultan»di, o!. 33 yıllık kanlı saltanatının tortusunda kümelenen hıristiyan dölü kanlarıyla, 8 oğlunu ve 9 kızını da yanına kattılar.

Birer Arap adı takılarak (Sultan) ünvanlarıyla yüceltilen bu esir pazarı ürününü kadınlar, Osmanlı sarayında takılan şu uydurma adları taşıyorlardı:

Bedrifelek, Behice, Biydâr, Dilpeseni, Emsâlinur,

«-••

635

PADİŞAH ANALARI

Mezide, Müşfika, Nazikedâ, Peyveste. Safinaz, Saliha, Naciye, Sâzkâr Sultanlar. Oysa, gerçek adları sırasıyla şöyleydi:

Lucien, Sylvia, İliana, Helga, Etiene, Mariça, Za-rah, Sevilla, Lester, Rosanna, Ruth, Meri, Elisa. (*)

(*) Abdülhamit'in, Saray'ın rakkaselerinden (oyuncu) bir Ermeni kadından doğduğunu açıklayan belge: Georges Dorys, Abdülhamid İntilme, 1907 Paris.

636

İkinci Meşrutiyet döneminin ünlü devlet adamları: Arnavut Esat Paşa, Yahudi Milletvekili Emanuel Karasu, (ortada), Laz Senatör Arif Hikmet Paça, Ermeni Patriği, aynı zamanda Osmanlı Senatör'ü Aram.

OTUZBEŞİNCİ BÖLÜM

ABDÜLMECİT'İN (GÜLCEMAL SULTAN) TAKMA

ADLI CARİYESİ ARNAVUT (SOFİ) DEN DOĞAN

OĞLU, 35. OSMANLI PÂDİŞÂHI MEHMET REŞAT

VE DÖNEMİ (1909-1918)

f

Devletin tepesinde, yönetimin tüm dizginlerini 33 yıl elinden bırakmaksızın sürdüren ikinci Abdülhamit'ten sonra, onun yerine geçen Mehmet Reşat 65 yaşındaydı.

Bütün ötekiler gibi, Mehmet Reşat da Şehzadeliği süresince göz altında ve kapalı tutulmuştu. Günün ya da gecenin bir yerinde

boğazlanmak korkusu içinde yaşamış olmanın çıldırtıcı tedirginliğini 65 yaşına kadar yüreğinde taşıymıştı.

Sondan bir önceki Osmanlı Pâdişâhı Mehmet Reşat, böylesi bir dünyada nasılsa sağ bırakılmış mutlu kişilerden biriydi. Ama, 65 yılda, 65 bin kez ölmüş ve sonra dirilmiş olmanın ruhsal çöküntüsü, her birinde olduğu gibi, onda da açıkça belirliydi. Avuntuyu, umudu «mevlevî» tarikatının inançlarında aramaya koyulmuş, bir derviş olup çıkmıştı, ortaya.

Mehmet Reşat'ın gözünde ve gönlünde en uluğ kişi, (Mevlâna Celâlettin-i Rumi) adını taşıyan adamdı. Osmanlı inanç ve ilkelerinin tıpkısını, o, Selçuklular döneminde başlatmış bir kişiydi. Yaşadığı kendi çağında sürdürdüğü ters eğilimlerini, tutarsız tutkularını, üstelik ırk ve soy düşmanlığını tüm yurda yaymıştı.

PADİŞAH ANALARI

Sapık tutkularının etkisi altında kendi kendini tatmin için «sazlı, sözlü, rakslı» bir tarikat kurmuş, kendi kendisine yakıştırdığı (Mevlâna) takma adından esinlenerek, bu tarikata: (Mevlevî/Mevlevîlik) tarikatı denilmişti.

Kimdi, bu adam? Bir, Rum mu idi? Yoksa bir Acem miydi? Ama Tebrizli Şems (Şems-i Tebrizî) takma adıyla ortaya çıkan bir Acem oğlanla olan ilişkileri, yüzlerce yıldan bu yana dolaşıp durmuştu, dilden dile.. Ülkenin nice bölgelerinde, özellikle İstanbul'da, pek çok (Mevlevî tekkeleri) açılmıştı. Bu inancı benimseyenler, «Semâ âyinleri» düzenleyerek, ak keçe külâhlarını kafalarına geçirip, ak cübbelerini rüzgâr-landırarak dönüp duruyorlardı, sazlar ve ezgiler eşliğinde. Bu sapıklık, mevlevîlerin dilinde, «Tanrıya ibâdet» diye niteleniyor; bilincin her türünü yitirmişlerce de inanılıyordu, üstelik.

Zaten nice yüzyıllardır, Acem ve Arap inançları doğrultusunda Anadolu Türk'ü bölündükçe bölünmüş, ırk ve soy bilincinden yoksunluğun başdöndürücü boşluğunda yönünü saptayamaz, bulamaz olmuştu.

Şimdiyse, bir devrim gerçekleşmişti, ülkede. «Hürriyet, Adalet, Müsavat» sloganının çokça kullanıldığı yeni bir devir açılmış ve bunun adına: (Meşrutiyet) denilmişti.

(Osmanlı Milleti) diye tanımlanan karmaşık toplumun seçtikleri vekillerden meydana gelen bir «Meclis» vardı, artık, iktidar, (İttihat ve Terakki Fırkası) adını taşıyan bir Siyasal Parti'nin eline geçmiş görünüyordu ama, hâlâ (Şurây-ı Saltanat), her şeye egemendi.

«40

PADİŞAH ANALARI

(Talat, Enver ve Cemal Paşalar) önderliğindeki bu siyasal parti, (İttihat ve Terakki Fırkası), 2. Meş-rutiyet'i gerçekleştirmişti; «Adalet, Eşitlik ve özgürlük» ilkelerini benimseyerek ortaya çıkmıştı.

Ama gerçekte, bütün bunlardan yararlananlar, yine başkaları olacaktı. (Tanzimat) döneminin ünlü «Gülhane Hattı Hümayunu» diye anılan, yabancılara dönük değişim olmaktan öteye geçmeyecekti.

Bu dönemde, Ziya Gökalp'a, parti'nin bünyesinde «teoristen» olarak yer verilmişti ama, o'nun hiç bir fikir ve düşüncesine yönelik bir eylem girişimi olmuyordu. Ne var ki, dönme ve devşirmelerin bütün karşı çıkmalarına karşın yine de bu dönem «Türkçü akımın» eğitim düzeyinden başlayarak bir güç olarak yurt sathına giderek yayılmasının başlangıcı sayılması gerekecektir.

Bu dönemin bir başka özel yanı, Osmanlı İmpara-torluğu'nu meydana getiren ülkeler halklarının da, kendi ulusal bilinçlerinin doğrultusunda uyanıp ayaklanmalarının birbirini izlemesidir.

İlkin Arnavutlar, ardından Araplar isyan etti. Ruslar; Bulgaristan, Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan'ı ayaklandırarak Makedonya üzerindeki isteklerinin benimsenmemesi üzerine Osmanlı devleti'ne savaş açtılar (1912).

Birbiri ardına aralıksız sürdürülen savaşlara yarı aç, yarı çıplak savaşlara sürülüp kırdırılı kırdırılı kanı, canı tükenmiş Anadolu'dan toplanan son kalıntı, onbinlerin oluşturduğu yığınlar ordusu yenik düştü. Edirne dışındaki tüm Rumeli düşmanların ellerine geçti.

Bu doğal sonucun ardından bir başka kaçınılmaz

641

PADİŞAH ANALARI

serüven daha ortaya çıkacak ve tarihlere (1. Dünya Savaşı) adıyla geçen ve dört yıl boyunca yine yüzbin-lerce Anadolu Türk'ünün kan döküp can verdiği bir büyük savaş ortaya çıkacaktı (1914-1918). Bu savaşın sonrasında ise, dört bir yönü düşmanla kuşatılmış bir ülke, iç ve dış düşmanlara tutsak olmuş bir ulus ve toplum, Osmanoğulları'nın getirip bıraktığı uçurumun kenarında, tek başına ve çaresiz kalacaktı.

Taa... ki, 19 Mayıs 1919'da; Orta Asya'dan kopup gelmiş bir İstemi, Bumin ya da İlderiş Kutluk ve belki de, tarihe kendi adını: «Ben, Göktenri gibi gökte yaratılmış Türk Bilge Kağan'ım..» diye yazan o büyük Türk'lerden birinin ruhunu taşıyan Mustafa Kemal adındaki bir önderin ortaya çıkmasını bekliyecekti.

SONUN BAŞLANGICI

Tüm yaşamı 2. Abdülhamit'in buyruğu ile gözaltındaki bir hücrede geçen Mehmet Reşat, kendinden öncekiler gibi, devletin dışında, kendi dünyasında yaşadı.

Devlet nasıl olsa, devşirilmiş yabancı soylu köleler elinde bataktan batağa sürüklenip duruyordu. 1918'de öldü. Ardında; Dürrüdem, Kâmires, Mihrengiz adlan takılmış ve karılan sayılan (odalık) Hanım sultanlar bıraktı. Mehmet Necmettin, Mehmet Ziyaettin, Ömer Hilmi adındaki oğulları ve Refia adında bir kızı vardı.

642

PADİŞAH ANALARI MEVLÂNA CELÂLETTİN

700 yıl önce ortaya çıkan, kim ve ne olduğu hâlâ yeterince kavranamamış, ama bu gerçeğe karşın Tanrısal bir yücelik verilerek övülen (Mevlâna Celâled-din Rumi)'yi, kendi yazdıkları üstünde durup düşünmek ve değerlendirmek, hiç mi gerekmezdi?

Baştan sona Farsça yazmış olduğu ünlü (Mesnevi) sini içeren binlerce dizesinde «ırk ve soy, din, inanç ve töre tanımazlığını» haykırıp durur:

«Musa'ya uy! O'nun ulusundan ol! Ol da bu suyu iç. Din'e bağlı kişi, Firavn'ın gittiği yolu bırakıp Mu-sâ'laşan (Musa gibi olan) insandır.»

Bu sözcükler hiç bir yorumu gerektirmez ama, altını çizerek üstünde durmanın yararına inanıyorum-.

Bu Türk yurdunun insanlarına, O, Yahudilerin Peygamberi Musa'ya yönelmeyi öneriyor. Bu kadarla da yetinmeyerek, Musa'nın ulusundan olmaya çağırıyor. Daha açık bir anlatımla: «Yahudileşmemizin gerektiğini» söylüyor. Türk ırkı ile Yahudi ırkının cinsel karışımı sağlanarak, yahudi ulusuna katılmamızı vurguluyor.

Ama bir başka dizesinde, bu kez, hıristiyanların «Peygamber» diye benimsediği, gerçekte ise, «sonuncu Yahudi Peygamberi» olan, Yahudi soyundan gelen (İsâ)ya yönelip, O'nu yüceltiyor:

«İsa'nın kilisesi, gönül ehlinin sofrasıdır. Kendine gel, kendine! Ey, çilelere düşmüş olan, bu kapıyı bırakma!»

Evet, işte O, Mevlâna Celâlettin Rumi: «İsa'nın ve O'na tapanların kiliselerinin kapısını bırakmayın, o kiliselere gidin, İsa'ya yalvanp yakarın, sıkıntılannız-dan kurtulursunuz..» diyor.

643

PADİŞAH ANALARI

Bütün bunlar, bu Türk yurdunun evlâtlarına, Türk soyuna bıraktığıdır. Bunca çağın da yeterli gelmiyor o'na; tüm yahudi Peygamberlerini tek tek övüp Türk ırkının ulusal ve de Tanrısal olan tüm inançlarını altüst ederek beyinlerini yıkamayı amaçlayan şu dizelerinde de şöyle söylüyor.

«Dağlar, Dâvud'la birlikte ses verir. Demir madeni o'nun avucunda mum gibi erir. Rüzgâr, Süleyman'ı sırtında taşır. Deniz, Musa ile konuşmaya başlar. Ay, Muhammed'in işaretini görür. Ateş, İbrahim'i görünce ful çiçeğine döner. Taş, Ahmed'e selâm verir. Dağlar, İsa ile konuşurlar.»

Ama, binlerce dizenin içinde tek bir dize yoktur ki, Türk ırkını,

Türk soyunu, Türk ulusunu yüceltsin, ya da anlatsın?

700 yıldan bu yana o'nun Tanrı'ya yakın bir saygı ile hâlâ övülüp, yüceltilmesine pek de şaşırılmamalıdır. Tarihsel felâketlere hemen her kez böyle yanılığın yüzünden düşmedik mi?

PÂDİŞÂH MECLİSİ

Pâdişâh Sultan Reşat'ın başkanlığında toplanan «Kabine» de yer alanlar, yine devşirme (Osmanlı Paşaları) ydılar.

– «Tanrım, bu ne hâl? Türk ülkesini bunca yabancıya yurt yaparak, egemenliği onlann ellerine veren şu Osmanoğulları, niçin hâlâ hüküm ve saltanat sürer?» diyen yoktu.

Kürt, Laz, Arap, Acem, Arnavut, Tatar, Moğol, Çerkez, Gürcü, Abaza, Lezgi, Çeçen, Pomak, Boşnak, Mançu, Çingene, Süryâni, Zenci, Bulgar, Rus, Macar,

644

PADİŞAH ANALARI

Sırp, Ermeni, Yahudi, Rum, Polonyalı, İtalyan, Fransız, Rumen soylular, (Milletin vekilleri) olarak Osmanlı Meclis-i Meb'usânı'nda yer almıştı.

Aralarına nasılsa girebilmiş bir avuç Türk soylu millet vekili, ne yapabiliyordu, bu çoğunluğun gücüne karşı?

Ziya Gökalp'in ortaya çıkışı, bu döneme raslar.

Türk ruhu, Türk vicdanı, Türk bilinci; Osmanlı zulmünün şehiti (Ali Suav'den sonra, Ziya Gökalp'in kişiliğinde bir kez daha ses buluyordu. (*))

Kürtçülüğü bırakıp Türklüğü, Türklüğün ulusal bilincini yeniden var etmeğe yönelen Ziya Gökalp ülkeyi dört bir yandan ele geçirmiş olan yabancı soylu devşirmeler için en büyük bir düşman kesiliverdi ve öyle nitelendi birdenbire.

Bunların başında, Arnavutluğu ile övünen ümmet şairi (Mehmet Akif) vardı. İşte, Türkleri ve Türkçüleri suçlayan bu dizeler o'nundur: «Hani milliyetin islâm idi., kavmiyyet ne? Sarılıp sımsıkı dursaydın a, milliyetine! Arnavutluk ne demek? Var mı şeriatta yeri? Küfrolur, başka değil., kavmini sürmek ileri, Arap'ın Türk'e, Laz'ın Çerkez'e, yahut Kürt'e Acem'in Çinliye rüçhanı nu varmış, nerede? Müslümanlıkta «anâsır» mı olurmuş, ne gezer? Fikri kavmiyyeti tel'in ediyor Peygamber.

(*) Ziya Gökalp, Diyarbakırlı bir kurt ailenin oğlu idi. Önceleri (Kürtçülük) akımını benimsemiş, sonra Türkçü olmuştu. İlk (Kürtçe Sözlüğü) de, o yazmıştı. Sonradan ölümüne neden olan intiharının sebebi de> Kürtlüğünün yüzüne vurulmuş olmasıdır.

(Yazar'ın notu)

645

PADİŞAH ANALARI

En büyük düşmanıdır ruh-u nebi tefrikanın Adı batsın onu İslâm'a sokan kaltabanın! (*) Şu senin akıbetin bin bu kadar yıl evvel, Sana söylenmiş iken doğru mudur şimdi cedel? Artık ey millet-i merhume sabah oldu, uyan! Sana az geldi ezanlar diye ötsün mü, bu çan? Ne Araplık, ne de Türklük kalacak aç gözünü, Dinle Peygamber-i Zîşânın ilâhi sözünü! Türk Arapsız yaşamaz, kim ki yaşar der, delidir» Arap'ın Türk ise hem sağ gözü hem sağ elidir! Veriniz başbaşa, zira sonu hüsrân-ı mübdn, Ne hükümet kalıyor, ortada billâh ne de din. Medeniyet size çoktan beridir dış biliyor, Evvelâ parçalamak, sonra yutmak diliyor! Arnavutlar size ibret olacakken hâlâ Ne bu Şûride siyaset, ne bu fasit dâva? Görmüyor gittiği yanlış yolu zannım çoğunuz, Size rehberlik eden «haydut»u artık kovunuz! (**> Bunu benden duyunuz, ben ki evet, Arnavut'um, Başka bir şey diyemem işte perişan yurdum!

(•) Mehmet Akif, Türkçülüğünden dolayı düşman bellediği Ziya Gökalp'i «kaltabanlıkla» niteliyor.

(**) Kaltaban demiş olmakla yetinmiyor Mehmet Akif, bu dizede de (Haydutluk) la niteliyor, Ziya Gökalp't. .Ve acı bir kaderi vardır Türk ulusunun ki, Arnavutluğu ile övünen, Türk ırkını ve Türkçü akımı suçlayarak tahkir eden bu adamın yazdığı bir manzume, Türk ulusunun (İstiklâl Marşı) olarak, benimsenmiştir.

(Yazar'ın notu)

646

PADİŞAH ANALARI SARAYLARDA NELER OLUYORDU?

600 yıl kapılarını Türk soyundan gelenlere kapan tutmuş, buna karşın baştan sona yabancı soylulara, soysuzlara kucak açmış Osmanlı saraylanın içyüzüne, bir demir kafesin aralıklarından bile olsa, bakmak gerekmez mi?

Sayırsız diyarlardan, sayısız ırk ve soydan koparılarak bu saraylara doldurulan «oğlan, kız, kadın ve erkek» sayısının, belgelerde, çoğu zaman «yirmibin'i» aştığı belirtilmiş olduğu gerçeği şöyle bir gözönüne getirilecek olursa, dönemin hemen hiç bir kentinin nüfusu ile kıyaslanamayacak ölçüde bir kalabalığını, bu sarayların barındırdığı anlaşılır, sanırım.

Az bulunur en yararlı gıdalarla beslenen bu kalabalık, kuşkusuz en pahalı, en görkemli giysiler içinde, bir ayrı rüyalar ülkesinde yaşatılıyorlardı.

İçkinin her bir çeşidi, raksın, sazın, müziğin, en seçme mizansenler arasında sunulduğu bu saraylarda, en gerçek ve yaygın tutku, seksti, elbet!.. Görkemli hiç bir türüsü bu doğal ve zorunlu gereksinimin yerine geçmiyordu. Hergün aldıkları bol gıdalar, içkiler, tatlılar ve şerbetler, cinsel gereksinimlerini alabildiğine kamçılıyordu, bir yandan..

O yüksek duvarların ardında, baştan sona yabancı soylularla içice yaşayan Osmanoğulları, acaba ne tür bir yaşam sürüyorlardı? Tavanlarında, taş duvarlarında açılmış demir kafesli küçük pencerelere takılı renkli camlardan yansıyan cılız ışınların kesişerek içlerine süzülüşü loş odalar ve koridorlarda ve biraz daha geniş salonlarında kaynaşıp duran kalabalığı ile gerçek bir «insan pa-

647

L

PADİŞAH ANALARI

nayırı» olan bu saraylarda, günler ve geceler acaba nasıl geçiyordu? Bu görkemli mizansende yaşayanlar, acaba mutlu muydular? Yoksa, gerçek insan yaşamına, özgürlüğe ters düşen «taş, demir ve kilit» üçgeninde, kendi kendilerini süslü bir zindanda mı sayıyorlardı?

Günümüzde, bir müze olarak herkese açık olan (Topkapı Sarayı)'nın, «Cariyeler bölümü»nü örten kapının arkasında, kimbilir hangi yüzyılda yazılmış «arapça» bir yazı, Osmanlı saraylarının gerçek içyüzüne yeterince ışık tutuyor.

Zira, kapı ardındaki bu arapça sözcükler, Tan-rı'ya bir yakarışı, insan yüreğini burkan sözcüklerle dile getirmiştir:

«Ey, kapıları açan Tanrım, bize de bu kapıları a,ç!»

Altın yaldızlı kafeslerde tutsak ötücü kuşların çirpinişlerini anımsatan bu yakarış yüzlerce yabancı diyarlardan avlanarak ele geçirilmiş onbinlerin yakarışıdır, bu! Demirkapıların arkasındaki özgürlükten yoksun yaşamın gerçek içyüzü, sanırım, bu yakarışın içeriğinde hâlâ tüm canlılığı ile görülebilir.

Ne var ki, bu saraylarda yaşayan yabancı soylu kız ve kadınlar, yabancı soylu oğlanlar ve tüm Saray görevlileri kadar, bir temeli, kökeni, ırk ve soyu olmayan «türedi Osmanlı ailesi» de tutsaktılar ve üstelik onlar, hem bir sonraki Osmanoğlu'nun ve hem de kendilerinin icat edip ortaya koydukları «Yeniçeriler» denilen Türk'süz örgütün «Kurbanlıkları» idiler.

İşte o nedenle, «tutsak kalanla, tutsak edilen» ler arasında bir fark yoktu.

Geriye, bu yalancı dünyamın, bu yalancı görke-

648

PADİŞAH ANALARI

nün tadını mümkün olduğunca çıkarmak kalıyordu yalnızca.

Müzik ve raks, Osmanlı saraylarının vazgeçilmez gereksinimlerinin en başında yer alıyordu.

OSMANLI SARAYLARI EĞLENCELER DÜNYASI İDİ..

«Harem'de en çok cariyelerin oynadıkları oyunlarr «Köçek», «Tavşan oğlanları», «Matrak» ve «Kalyonca» idi. Bunlardan bilhassa köçek ile tavşan oğlanları oyunu moda idi. Eğlence geceleri hünkâr sofası, fanuslar; fenerler, billurlarla donatılır, etraflarına renkli kâğıtlar sarılarak orası bir ışık ve renk dünyası haline sokulurdu. Çalgı çalan ve oynayan cariyeler, Pâdişah'ın hiç olmazsa, şehzadelerin kalbini çalabilmek için hünerlerini göstermeğe uğraşırlardı.

Köçek oyunları, erkekler meclisinde oynanırdı. Fakat Harem'deki cariyeler de köçek elbisesi giyerek saray eğlencelerinde bu oyunu oynarlardı. Köçek oyunu oynayacak rakkaseler, kadife üstüne sırma işlemeli mintan, canfesten, dibadan, sırmalı üstufeden yapılmış çok geniş bir eteklik giyerlerdi.

Bellerine sırma kemerler takarlardı. Başlan açık ve saçları dağınık olurdu. Parmaklarına pirinç ziller geçirirler veya kaşıkla raksederlerdi.

Tavşan oğlanları kıyafetine giren cariyeler ise siyah çuhadan topuklara kadar şalvar, yine çuhadan gayet dar, vücutlarının hatlarını belli edecek şekilde bir entri giyerler, bellerine renkli şallar sararlar, başlarında çok süslü ufak bir külah giyerlerdi.

649

PADİŞAH ANALARI ;/\ ;

Her iki oyun da çok canlı ve hareketli idi. Seyredenleri tahrik ederdi. Vücutlar, figürler sazların ahen-gine uydurulurdu. Vücudun kıvrılması, göbek atılması, başın geriye doğru kıvrılması ve saçların yere doğru yalpaze gibi açılması gayet ustaca yapılırdı. Rakkaseler, bu hareketlere ganzelerini, gülüşlerini, fattanlıklarını da katınca Harem âdeta yerinden oynardı.

Sazendelerin çaldıkları havalar da çok oynaktı. Bunlar yalnız seyircileri değil, orada bulunan erkeklerin gözüne girmek isteyen rakkaseleri de coşturur-du. Başın arkaya atılışını, birbirlerinin gözlerine yi-yecekmiş gibi bakışmaları o kadar güzel yaparlardı ki, mecliste erkekler çileden çıkarlardı.

Sultan düşünlerinde Harem'e ve damadın evine çengiler getirilir, oynatılırdı. Bazan bunların gösterileri birkaç gece devam ederdi. Çengilerin kıyafetleri ve numaralan daha başka olurdu. Çengiler 12 kişilik gruplar halinde çalışırdı. Biri usta, diğeri yamak olmak üzere on oyuncudan teşekkül ederlerdi.

Genç ve güzel çengiler parıl parıl yanan uzun saçlarını salıverirler, göğüslerini yanya kadar açarlar, üstlerine tül gömlek, yollu kadifeden yelek, çok geniş bir eteklik, ayaklarına da yemeni giyerlerdi. Tül gömlek ve yelek vücudun bütün güzelliğini ve ince hatlarını gösterecek şekilde dikilir, âdeta vücuda ya-pıştınılırdı.

Çengilerin vücutları narin ve mevzun olurdu. İnce bellerine taktıkları sırma kemer vücudun bütün hatlarını ve güzelliklerini göstermek için takılmış gibi görünürdü. Geniş eteklerin oyun esnasında bir paraşüt gibi açılması, hoş manzara arzederdi.

Çengiler, oyun yerine gelirken sazendeler, sazla-

650

PADİŞAH ANALARI

rına çalarak çengiler oynayarak geçit resmi yaparlardı. Ondan sonra oyun fasıllarına geçilirdi. Ortada dönen çengiler, göbek atarlar, topuk çarparlar, vücutlarını titretirler, geri geri atılarak tenlerinin parlaklığım ve göğüslerini bütün açıklığıyla gösterirlerdi. Bir ara elbise değiştiriler, tavşan oğlanları kıyafetine girerek orada bulunan kadınları, oyunlan ve türküleriyle mestetmeğe çalışırlardı. Erkek meclisinde köçekçelerin çengi kıyafetinde; kadın meclisinde çengilerin köçek kıyafetinde oynamaları, seyircilerin en çok coştuğu ve zevk aldığı sahneler olurdu.

Fakat Harem'de padişahın oturduğu yerin önünde yapılan figürlerle seyircilerin heyecanı son haddini bulurdu. Hünkâr sofasının, kibleye bakan balkonunda sazcular çalar, padişah da bu balkonun altında otururdu. Balkonun başlıkları yaldızdan, sütunları gül renkli

mermerden yapılmıştı. Tam balkonun önüne çok süslü bir billur top asılmıştı. Güzel cariyeler işte bu balkonun önünde padişahı avlamağa çalışırlardı. Oyun figürlerinin gösterildiği sıralarda birdenbire padişahın oturduğu yerin önüne gelirler, orada, asılı bulunan topu tutmağa çalışırlarken şahlanırlar, etekleri havada uçuşur, vücutlarının hatları ve incelikleri bütün varlığıyla padişahın gözleri önüne yayılırdı. Bu figür bilhassa her eğlencede istenir, billur topa ulaşanlara hediyeler verilirdi.

Peşrev, arkasından kemence ile taksim, derken en önde kahveci usta olmak üzere, pek güzel giyinmiş gençler arzı endam ederlerdi. Ustanın başında tabla şeklinde bir fes bulunur, bunun etrafına da sanki şeklinde yemeni sarılırdı. Usta, ustalık alâmeti olarak sangının üstüne ay çiçeği şeklinde bir elmas takardı.'

651

PADİŞAH ANALARI

Hazinedar kalfaların uniformalarına «Avrupa» derlerdi. Zira bunların biçimleri Avrupa'dan alınmıştı. Kahvecilerden biri padişaha zarf ve fincan içinde kahve götürür, fakat hükümdar: – Kadınlara veriniz!..

Emrini fısıldardı. Bunun üzerine kahve padişahın en büyük haremlerine, kıdem sırasıyla takdim edilirdi. Sultanlar ikişer parmakla tuttıkları zarfları gayet zarif bir şekilde kaldırıp kahveyi içerlerdi. Fincanlar iade olunurken saz kemence taksimini tamamlayıp Karcığara geçerdi. Bundan sonra en önde 17-18 yaşında oyuncubaşı, arkasında boy ve yaşça daha küçük oyuncular saz takımının önüne dizilirdi. Son Karcığara nağmeleriyle köçekçelerin ilk parçası aralama olurdu. Padişah saza günlük esvapla gelirdi. Kadınefen-diler ve ikballer, giyimlerine pek dikkat ederlerdi. Saz takımının uniformaları yoktu. Ekseriya bedene beyaz ipekli gömlek ve üzerinde de göğsü düğmesiz mintan giyerlerdi. Sekiz arşın kadar genişlikteki eteklerin ucu püsküllü ipek kaytanla büzülüp belden bağlanırdı. Avizelerin ve büyük yer şamdanlarının yaydığı ışığa o kıymetli mücevherlerin, sırmalı pullu enterüerin parıltıları da karışınca insan kendini nur âleminde zannederdi.

Siyah, kumral, lepiska uzun saçları omuzlarına serilmiş, genç, güzel, rakkaseler, parmaklarındaki parıltılı zillerle döner dururlardı. Bu rüya âlemi devam ederken, kilerci kalfalar iki kulpundan tuttıkları bir tepsi ile limonatalar getirirler. Limonatalar, padişaha, kapaklarına altından yapraklı murassa bir gül konmuş billur bardaklarla, kilerci usta tarafından sunulurdu. Diğer kilerciler de sıra ile haremlerine dağıtırlardı. Biraz sonra da padişaha altın, kadme fendilere

652

PADİŞAH ANALARI

ve ikballere de yuvarlak gümüş tepsilerle turfanda meyvalar gelirdi. Bu meyveler yaprak şeklinde tabaklarda verilirdi. Tepsilerin kenarında nemli tülbenet bulunurdu.

Meyva yenince, haremleleriyle görüşüp uygun kelimelerle onları taltif eden padişah, sonra sazendelere ve oyuncubaşıya takdir ve memnuniyetlerini beyan eder. İhsanını da hazinedarlardan biriyle gönderir, cemiyet dağılır, herkes yerine giderdi.

Harem'e ulaşabilmek için kara tarafından üç yüksek duvarı, üç büyük kayıyı, deniz tarafından ise bir sürü köşkleri ve Has Bahçe'yi aşmak lâzım gelirdi. Kapıları bir sürü nöbetçiler, sahillerini bostancılar bekler, Sarayı ve Harem'i herkesten ve her şeyden korurlardı. Bu şartlar altında Harem'e kadar sokulmak içeride olup bitenleri gözetlemek, Harem'de yaşayanlarla birtakım münasebetler kurmak mümkün değildi. Burada haklı olarak okuyucularımızın hatırlarına bir soru gelebilir. Harem'de binlerce genç cariyeye ve bir o kadar da genç oğlan ve delikanlı görevliler vardı. Padişahlar, Topkapı Sarayı'nda, Has Bahçe'de, yahut da bunun dışındaki eğlence, mesire yerlerinde halvetler yaparlardı. Padişahın kadınları ve çocukları ile yaptığı halvete «Muhtasar halvet» denirdi. Umum Harem halkının katıldığı halvet ise, çok neşeli ve eğlenceli olurdu.

Has Bahçe'de halvet olacağı padişah fermanla vezirâzam ve enderun ağalarına haber verir, üçüncü avlu tamamen boşalır, bahçenin görülebilecek yerleri halvet bezleri ile örtülürdü. Bahçeye ise kadınların ve cariyelerin dolaşacağı yollar üzerine ve tarafına çadırlar kurulur, âdeta kapalı sokaklar meydana getirilirdi.

653

PADİŞAH ANALARI

Bunlardan başka kadınların oturacağı, oynayacağı, eğleneceği, yemek yiyeceği çadırlar da kurulurdu. Çadırların içine Harem'den süslü ve işlemeli yastıklar, minderler, kapılar için de perdeler getirilirdi. Üçüncü Selim zamanında Topkapı Sarayı bahçesinde kurulan sokak ve halvet çadırları ve içine konulan eşyalar şunlardan ibaretti: Dışı bakır çalığı ve kandilli, içi mavi kirfastan yapılmış 189 halvet sokağı; bir tane oniki gözlü dışı bakır çalığı renginde içi kırmızı boğasından yapılmış çadır; dört tane onaltı gözlü dışı bakır çalığı renginde, içi Diyarbakır bezli çadır; sekiz tane oniki haznalı dışı bakır renginde, içi sade mavi kirfaslı çadır; yedi tane onsekiz gözlü kirfastan ve tepesi bakır çalığı renginde çergi, bir no-hodî renkte mubah; oniki güzel beyaz kayme; 6 tane dışı beyaz, içi mavi kirbas ile kablı altı hayme; yirmi tane on gözlü dışı bakır çalığı ve kandilli içi mavi kirbaslı halvet sokağı; üç tane ondört gözlü, dışı bakır çalığı renginde, içi kırmızı Diyarbakır bezli sade, bedeni pervazlı çadır; iki tane oniki gözlü dışı beyaz, içi mavi kirbas ile kablı altı kayme; yirmi tane on de beden pervazlı çadır; üç tane onsekiz gözlü kirbas-tan yapılmış, bakır çalığı renginde çerke...

GEZİCİ EĞLENCE KENTİ

Büyük gezintilerde ve göçlerde ise, bu çadırlar ve haymeler kâfi gelmiyor, Mehterhaneden çadırlar alınıp götürülüyordu. III. Selim'in haremi, 1798 yılında Sadabad'a eğlenmeğe gitmişlerdi. O zaman Mehterhaneden: Bir tane mükemmel oba, 3 takım mükemmel ve üstleri nakışlı çerke; 50 tane karışık halvet-i

654

PADİŞAH ANALARI

hümayun sokağı, 57 tane çadır tozluğu, 47 yastık, 39 minder, 25 perde, 11 adet birbirine dikilmiş oda alınmış, Sadabad'a götürülerek kurulmuştu. Âdeta bir seyyar eğlence şehri meydana getirilmişti. Çadırlar, birbirleriyle halvet sokakları ile bağlanırlar, kadınlar ve cariyeler, serbestçe sokaklarda yürüyebilirler, bir çadırdan diğerine hiç kimseye görünmeden gidebilirlerdi. Dışlarında yeşil renkli çadırların ağaçlar, çiçekler ve yeşillikler arasına kurulma'sı oraya yepyeni ve yeşillere bürünmüş ufacık bir kasabanın kuruluşunu andırır, bu yeşil, kısacık sokakları, obaları ile yanlarından geçenlere ve uzaklardan seyredenlere geceleyin bunların içine ve yanlarına asılan fenerler, fanuslar, çadırların güzelliğini bir kat daha artırırdı. Sanki gök yeşile boyanmış, ayıyla yıl-dızlarıyla yere inmiş gibi olurdu. Gece gündüz sazlar çalınır, şarkılar söylenir, çiçekler arasında oynayan, salınacaklarda sallanan cariyelerin kahkahaları etrafı sarardı.

İşte III. Ahmet ve damadı İbrahim Paşa, lâle sa-falarmı Sadabad'ta böyle bir dekor içinde yaparlardı. Çalgılar çalınır, şarkılar söylenir, kaplumbağalar, sırtlarında yakılan mumlarla renkli lâlelerin arasında dolaşarak bu âlemin neşesini kırmızı, sarı ve mavi göl-geleriyle daha çok süslerlerdi.

Kadınlar, göçlerde -Topkapı Sarayı'ndan başka bir yere gitmeğe denir- mesirelere gidişte iyi kapatılmış arabalara binerlerdi. Bu gidiş ve gelişte Harem halkına siyak hadım ağalan nezaret ederdi. Cariyeler, Darüssaade aşasından izin almadan bir tarafa gidemezlerdi. Göçlerde, halvetlerde; kim olursa olsun, erkeklerin Harem kadınlarını seyretmesi yasaktı. Bu yasağa dikkat etmeyenler, kadınları seyre kalkanlar

655

•'. " ' ;v: :!•; '.';. PADİŞAH ANALARI :

ve bu esnada yakalanırlarsa cezalan ölüm. olurdu.

Haremde yaşayan kadınlarla en çok münasebetleri olan erkek siyah

hadım ağalan, sonra da cüceler ile dilsizlerdi. Siyah hadım ağalan sık sık doktorlar tarafından muayene edilirdi. Bunların hakikaten hadım olup olmadıklarına dikkat edilirdi.

Bu kadar sıkı kontrollara rağmen zaman zaman Harem'de bazı çapkınlıkların meydana çıktığı anlaşılmaktadır.

ÇOCUK DÜŞÜRMEK

Cariyeler, şehzadelerle, türlü şekillerde münasebetlerde bulunurlar, gebe kalırlarsa derhal çocuğu düşürürlerdi. Bunu Cariye Visal'in yazdığı şu mektup ne kadar güzel açıklıyor.- «Aman beni duymasın darılır; Nazik misal cariyeniz yine bir kız çocuk düşürmüş! Biraz keyifsiz olduğumu bu akşam duydum. Efendim. Bendenizin gidip bakmaya vaktim olmadı. Kurbanın olayım, cevabı kimse görmesin efendim...» (*)

CİNSÎ SAPIKLİK MI?

Harem yüzlerce cariyenin kaynaştığı bir yerdi. Bunların içinde genç de ihtiyar da vardı. Türlü mizaçlara ve yaratılışlara sahip olanların da mevcut olması tabii idi. Bulûğ çağında olanlarla yaşlı ve evlenmemiş cariyelerin bir arada bulunması, insanı bunlar arasında cinsi sapıklığın mevcudiyetine inandırmıyor-

(*) Top. Ar?. E. No. 4002.

656

PADİŞAH ANALARI

sa da bu hususta kesin bir karara varmak pek güçtür. Biz bu hususta bir açıklamada bulunmayacağız. Yalnız Feleksu adlı bir cariyenin yaşlı iken evlenen bir sultana yazdığı bir mektubu yayınlayacağız. Neşri bizden, yorumlaması ve karara bağlanması da sizden olsun: «... Aslançığım! sen iyi ol ki, ben de iyi olayım, çünkü sizin sıhhat haberiniz benim müptelâ olduğum illeti defeder. Benim için vazife etme, isterse yevmiye atmış kerre sıtma tutsun, tek siz sıhhat - yab olunuz. Aslançığım! Ben seni pek severim, sen de beni bir parça sev demişsiniz, size (bir kelime okunmuyor) yazıyorlar, siz de az seviyor diyerek siz de çıldırmasıya kadar seviyorsunuz, siz de bana yazıyorsunuz, ben de zaten çıldırmasıya kadar seviyorum, bundan daha sevip çıldırırsam ne olurum, artık orasını sen bilirsin. Allah ömrüne bereket versin, dünyada kalbimin ferahı sensin. Senin afiyetinden ben de afiyet bulurum. Val-lah... Sultan olduğun için değil, sultan olduğundan değil! Sultan çok! Allah ömürlerine bereket versin, sevdiğimi bilirsin, çok iltifatını görürüm, severim, elhasıl sever, vallah severim, billâh severim, işte severim dedim ya, severim vesselam! Çünkü sevmemek elimde değil; Ne yapayım, dünyada ne kadar sevmek -var ise o kadar severim, daha ziyade sevmem...»

KOCA GÖRDÜK!..

II. Süleyman hastalıklı bir adamdı. Kadınlarla alâkası yoktu. Bunu fırsat bilen cariyeler, geceleri Harem'de nöbet tutan hadım ağalanyla düşüp kalkmağa, türlü rezaletler yapmağa başlamışlardı. Veliht

657

PADİŞAH ANALARI

olan II. Ahmet, bunu cariyelerinden haber almış ve çok canı sıkılmıştı.

II. Ahmet, padişah olur olmaz, harem ağalarının akşamdan sonra Harem'e girmelerini yasak etmişti. Buna kadın ağalar da, onlarla münasebette bulunan cariyeler de çok içerlemişlerdi. Cariyeler siyahi hadım ağalan ile söz birliği ettiler. Geceleri cariyeler:

- Koca gördük! Yani, erkek gördük!..

Diye bağıracaklar, hadım ağalan da bahçeye koşacaklar ve bu suretle birbirlerini görecektlerdi. Plânlarını muvaffakiyetle tatbik ettiler. Fakat bir gece yine cariyeler dairesinden, kadınların:

- Koca gördük!

Diye bağınıştığı duyuldu. Bunun üzerine siyah hadım ağalan derhal kılıçlarını çektiler, Harem bahçesine daldılar. Tesadüfen o gece bostancılardan birisinin canı erik istemiş, erik ağaçlarından birisinin dallarına çıkmış, zevkle ve iştihâ ile yemeğe başlamış. İşte bu sırada cariyelerin feryadı duyulmuş, bunu elleri kılıçlı siyah hadım ağalarının Harem bahçesine gelmesi takip etmiş. Hadım ağalan, yalancıkdan etrafı araştırırken, bostancıyı ağaç üzerinde

görmüşler, sille tokat ağaçtan aşağı indirerek doğruca Darüsaade ağasının yanına götürmüşlerdir.

Böylece namuslarını kurtaracaklar, cariyelerle münasebette bulunanların kendileri olmadığını ispat edeceklerdi.

Darüssaade ağasının yanına götürürken hem bostancıyı doğuyorlar, hem de avazlan çıktığı kadar:

– İşte Harem'e giren budur, ağaçtan inerken tuttuk!..

Diye bağıırıyorlardı. Hadım ağalan bostancıyı o kadar çok doğuyordu ki zavallı bostancı buna daya-

658

PADİŞAH ANALARI

namayarak mütemadiyen bağııyor, ah vah çekiyordu. Harem'de yaşayanlar ve bütün Enderun ağalan dalkılıç (kılıç çekmek) olmuşlar, odalarından dışarıya fırlamışlardık*)

(*) Çağatay Uluçay, Osmanlı Saraylarında Harem Hayatının İçyüzü, İstanbul 1959.

659

OTUZALTINCI BÖLÜM

ABDÜLMEGİTİN (GÜLÜŞTÜ SULTAN) TAKMA

ADLI CARİYESİ (HENRİET)TEN DOĞAN OĞLU.

36. VE SON OSMANLI PADİŞAHI ALTINCI

MEHMET VAHDETTİN VE SONRASI

(1918*1922)

Altıyüz yıldır ülkede oynayıp duran Osmanlı oyununun 36. ve son baş aktörü Pâdişâh Vahdettin, Dol-mabahçe Sarayı'nda, denizi kucaklayan salonun penceresi önünde duruyordu. Kısa bir duraklamadan sonra döndü; karşısındaki adamın suratına dikti bakışlarını. Hırslı hırslı konuştu:

– Hiç mi ümit yok. Paşa?

– Maalesef, Efendimiz! diye karşılık verdi, ayakta, ellerini göbeği üstünde kavuşturup duran adam.

Son Osmanlı Pâdişâhının, son Osmanlı Sadrazamı son devşirmelerden Ahmet Tevfik Paşa'yı, Vah-dettin'in karşısındaki. 1918'den bu yana Vahdettin, altıncı kez Sadrazamlığa atamıştı, Ahmet Tevfik Paşa'yı- Bu süre içinde Damat Ferit Paşa'yı da, beş kez Sadrazam yapmıştı. Dört yıl içinde hükümetin başına bir yandan Av-lonyah Arnavut soylu Damat Ferit çıkmış, sonra o inmiş ve onun yerine devşirme Ahmet Tevfik oturmuştu.

Vahdettin, ayağının birini yerdeki taban halısının üstüne hınçla vurduktan sonra, kendini tutama-yarak haykırdı:

– Alçak! Korkak Yunanlılar! Evet, o beceriksiz-

661

] PADİŞAH ANALARI

>

lere güvendim, hep. Mustafa Kemal'in silahtan ve cephaneden mahrum, zayıf kuvvetlerini, o bir avuçluk ordusunu tek bir hücumla perişan edeceklerini sandım; Şu hale bakınız ki, muntazam Yunan ordusu mağlup oluyor, Mustafa Kemal kuvvetleri de Yunan ordusunu denize döküyor!. Olacak şey midir, bu?

Sadrazam boynunu bir yana büküp, öyle konuştu:

– Evet, Sultanım! Hepimiz, cümle Osmanlı milleti, zat-ı

devletleriniz gibi bir netice ümit ediyorduk. Amma, tam tersi ile karşı be karşı kaldık!

Vahdettin, bir elini yumruk gibi sıkarak öteki elinin avucuna vurdu:

– Bu elim hâli, kader deyip sineye mi çekeceğiz Paşa? dedi, Ahmet Tevfik Paşa'dan yana bir adım daha yaklaşarak.

Sadrazam, iki kolunu yana açtı:

– Ferman, Efendimizindir Sultanım! Velâkin bendeniz, bir tedbir ve maslahat tedarikinden âciz kalmışımıdır., diye karşılık verdi.

İlkin kızardı Vahdettin'in yüzü, sonra birden sapsarı bir renk, suratının her yanına yayıldı. Tutunduğu son dalın çatırdayarak koptuğunu gören birinin tüm umutsuzluğu içinde, kekeleydi:

– Demek, böyle?

– Filhâl, pek de haksız sayılmazsın Paşa! Çünkü, taa, baştan beri ne

mümkün ise yapılmış. Ahmet Anza-vur'u, Paşalıkla taltif eyleyerek (Muhammedi Fırkası) nın başına kumandan eyledik, büyük ümidimiz vardı kendisine; âsi Türklerin başı Mustafa Kemal'i ve zayıf kuvvetlerini perişan eder, Âl-i Osman tahtı kurtulur sandık, olmadı. Çerkez Ethem Bey, Yunan-

662

Avlonyalı Arnavut Damat Ferit Paşa

663

PADİŞAH ANALARI

Ularla teşrik-i mesâi ve teşrik'i silâh eyleyerek hücumla geçti Mustafa Kemal'e karşı, yine olmadı. (İtilâf Fırkası) ve güzide muharrirler bizi müdafaa eyledi. Ayrıca, Osmanlı milletini irşat edip cümlesini Mustafa Kemal ve şeriklerine düşman etmek için (Tarık-ı Salâh Cemiyeti) ni, (Askeri Nigehban Cemiyeti) ni, (Makuddesatı Muhafaza Cemiyeti) ni, (Tealii İslâm Cemiyeti) ni ve (İngiliz Muhipler Cemiyeti) ni ve (Kürt teali cemiyeti)ni kurdurarak faaliyete geçirdik, gene olmadı!

Vahdettin, soluklanmak için bir an sustu. Sadrazamın gözlerinin içine baktı.

- Me dersiniz, Paşa?

- Bendeniz dahi aynen düşünürüm, Sultanım, Bilhassa, taht ve saltanatınızın ebediyete kadar devamını arzulayan İngiliz devleti kebirini içerde ve dı-şarda ve cümle ahvalde her ne icap eyler ise esirge-meyip her surette yardımcı oldu; amma yine de, Âl-i Osman düşmanı Mustafa Kemal bir türlü ezilip yok edilemedi!

Vahdettin bir kez daha tepeden tırnağa kadar hırsla sarsıldı:

- O alçak, o korkak Yunanlılara güvenmiş olmak yüzündendir bütün bunlar! diye haykırdı. Türkleri denize döküp köklerini kazımaları beklenirken, kendileri denize döküldüler! Şimdi ne yapacağız? Bunca Al-i Osman ailesi, Mustafa Kemal'in haydutları gelsinler de bizi kılıçtan geçirsinler diye bekleyecek miyiz? Ya, bunca Al-i Osman devletine hizmet vermiş hükümet erkânı., onlar, ne olacaklar? Devşirme Sadrazam Ahmet Tevfik Paşa, cebinden ikiye katlanmış yazılı bir kâğıt çıkararak Vahdettin'e uzattı:

664

PADİŞAH ANALARI

- Kulunu başışla, Sultanım., dedi.. Bendeniz Sadarettin istifa ediyorum. Çünkü, ne devlete ve ne de Osmanlı milletine faide temin eyleyecek bir imkâna sahip değilim.

- İyi ama, ya ben? Bizler?

- Efendim, İngiltere Sefir-i Kebiri bendenize dediler ki, şayet Majesteleri Sultan Vahidettin Hazretleri cümle müslümanların Halifesi ve Osmanlı Pâdişâhı olarak İngiltere Krallığının himayelerini arzu buyurlarlarsa, Majestelerinin hükümeti, Sultanın bu arzularını sür'atle yerine getirmeğe hazırdır!

- Ve yine dediler ki-. Yakın bir gelecekte, Osmanlı payitahtı İstanbul'a, Sultanı geri getirmeği, kaybettikleri cümle hükümlerini kendilerine bahşeyle-meği Majestelerinin hükümeti şimdiden vaadeyle!

- Memnun oldum, dedi Osmanlı Pâdişâhı Vahdettin. İngiliz Sefir-i Kebrine selâm ve muhabbetlerimi söyleyiniz. Ve, bizim için yapacak başka bir şey kalmadığından ailemizle birlikte bizi himayelerine almaları hususunu arzu ettiğimiz bildiriniz. Hem de.. derhal!

Dramın son perdesini, tüm oyuncuların üstüne kapamak görevini, İngiliz Krallığı üstüne almıştı; öyle anlaşılıyordu..

Bütün bunlar olup biterken, kentin değişik yörelerinde Rumlar, gırtlakları yırtılırcasına haykıyor-lardı hâlâ.

- Zito Venizelos!..

Galata'da, Beyoğlu'nda, Fener'de, Balat'da, Adalarda Yunan bayrakları dalgalanıyordu, çünkü onlar bile hâlâ, olmayacak bir şey gibi gördükleri Yunan yenilgisine bir türlü inanamıyorlardı, henüz.

Inanama-

665

PADİŞAH ANALARI

mışlardı. «Türk blöfü» deyip basıyorlardı yaygarayı.

– Zito Venizelos!..

Oysa, büyük güneş doğuyordu artık, Türk dünyasının üstüne..

BİR PERDE KAPANIRKEN

Dondurucu bir soğuk kış rüzgârı esiyordu, düşman devletlerin boyunduruğundaki İstanbulun üzerinde. Göğün her yanını kaplayan bulut yığınının yansıyan puslu bir aydınlık, daracık cadde ve sokaklarla birbirine kilitlemiş asık yüzlü sessiz ve soluksuz kenti bir kefen gibi sarmıştı.

Ellerini Tanrı'ya açmış, yakarırcasma göğe doğru uzanıp giden minareler, kentin bu ölü sessizliğini daha derinleştiriyordu. Yan yana bitişik tahta evlerin sıralandığı bu sokaklar, Türk ve müslüman mahallelerini oluşturuyordu. Ama, Osmanlı milletini meydana getiren devşirmeler, ırk ve soylanna göre ayrı ayrı mahallelere bölünmüşlerdi. Bu ayrı mahallelerde kendi geleneklerini sürdürüyorlardı.

Kürt mahalleleri, Laz mahalleleri, Arnavut ve Boşnak mahalleleri, Arap ve Acem mahalleleri, Tatar, Gürcü ve Çerkez mahalleleri birbirlerinden uzak ve ayrıydılar.

Bu tür bir bilinçden yoksun Türkler'se, bu devşirmeler azınlığının paylaştıkları mahallelerin yörelerinde barınmışlardı.

Türk soylu müslümanlarla, yabancı soylu devşirme müslümanların yaşam sürdüğü bütün bu mahalleler Topkapı'dan Sultanahmet'e kadar olan bir

1666

«-»*. t _,

Son Osmanlı Padişahı Vahdettin'in Kaçışı Son Osmanlı Hükümdar,, Sultan VI. Mehmet Vahidettin, «Malaya» adlı İngiliz savaş gemisiyle geldiği Malta'da karaya çıkıyor Böylece 600 yıl önce Söğüt kasabası yakınlarında başlayan Osmanlıların macerası, Malta rıhtımında son buluyor. Fesli çocuk, oğlu Ertugrul, eli çantalı kimse de Basma-beynci Ömer Bey'dir.

661

PADİŞAH ANALARI

kesimde kümelenmişti.

Ama köprünün öte yanında bir başka dünya vardı.

Cenevizliler artığı Galata'da ve Bizans kalıntısı Pera'da Yunan bayrakları dalgalanıyordu. Çünkü bütün buralar, Fatih İkinci Mehmet döneminde Türk kanı ve Türk canları karşılığında ele geçirilmişti ama Osmanlı Pâdişâhının en başta Rumlara, Yahudi ve Ermenilere verdiği büyük özgürlükler, ayrıcalıklar ve bağımsızlıklar nedeniyle 1453'ten bu güne kendi dünyalarında rahat ve huzur içinde yaşamışlardı. İşte şimdi bütün bu Yahudi, Ermeni ve Rumlar; İstanbul'daki Yunan, İngiliz, Fransız ve İtalyanlarla içice kaynaşmışlardı. Onların bayraklarının gölgesinde, Türkten öç alıyorlardı.

Fatih İkinci Mehmet, İstanbul'un alındığında Pe-ra'nın yönetimini Bizanslı bir Rum Prensesine bıraktığı için, Osmanlılar, Pera'ya (Beyoğlu) adını yakıştırmışlardı.

420 yıldır Beyoğlu ne Türkleşmiş ne de Osmanlılaşmıştı, bu yüzden; Galata ve Beyoğlu hâlâ Bizans'tı ve yaşamın en uyarı, her şeyin en güzeli, eğlencenin en koyusu oralardaydı. Müslümanların kümelenmediği Köprü'nün İstanbul yakasında camiler, mescitler, medreseler, tekkeler ve türbeler vardı. Kadınlar kara kara çarşafı içinde, suratları peçelerle örtülüydü. '

Erkekler türlü renk ve biçimde giysilerle şalvarlı, poturlu, takkeli, renk renk sarıklı, keçe külahlıydılar. Elllerinde birer teşbih, dudakları kıpırtılıydı.

Yersiz, nedensiz, anlamlı anlamsız, birbirlerini selâmlayıp duruyorlardı; hem de Arap selâmı ile!

– Selâmünaleyküm..

– Ve, aleykümselam..

PADİŞAH ANALARI

En ilkel bir yaşamı sürüyor ve bu yaşamı Tann vergisi sayıyorlardı, bütün bu insanlar!

Ülkedeki Türk ve tüm müslümanlar için bel bağlanacak, istek duyulacak, amaçlanacak ve çaba harcanacak tek bir umut vardı: Tanrı'nın vaadettiği cennet ve o cennetteki kızlar ve oğlanlarla sarmaş dolaş ve sonsuza dek sürecek sınırsız mutluluğa bir an önce kavuşmak için ölmek, ya da ölümü özlemle beklemek; başka bel bağlanacak bir amaç yoktu. Çünkü bu dünya ve bu dünyanın tüm nimetleri yalnızca başkalarınınındı!..

İşte bu yüzden, Osmanlı başkenti İstanbul'un karmaşık soy melezi halkı; camilerde, mescit ve tekkelerde, Mustafa Kemal (Atatürk) önderliğindeki ulusal kurtuluş savaşıma girişmiş kuvvetlerin yenilgisi için ellerini göğe açmış yalvanyorlardı. Bu düzen böyle sürüp gitsin, Osmanlı taht'ı yerinde kalsın istiyorlardı, kıyamete dek..

Ama, Türk ulusunun adı-sanı yokolmasın, yine özgür ve yine egemen olsun isteyen yüce Türk Tanrısı, Mustafa Kemal'i Anadolu Türklerinin başına geçirmişti.

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından tam 38 gün sonra, 12 Eylül 1919 günü İngilizlerle yaptığı gizli bir anlaşma ile devleti İngiltere'nin koruyuculuğuna veren ve ardından, ulusal kurtuluşa başkoyan Türk ordularının üstüne, devşirme Osmanlılarla Yunanlılar'dan oluşmuş orduların saldırıtan Padişah Vahdettin'di!. Camilerde, mescitlerde ve tekkelerde Mustafa Kemal ordularının yenilgisi için yakaranların bilinçsiz dileklerini yüce Tann elbet benimsemeyecek ve onları yarlıgamiyacaktı.

669

PADİŞAH ANALARI

622 yıl Türkte düşman olarak sürüp gitmiş bir taht ve saltanat çatırdayarak çöküp tarihe gömülecek ve son Osmanlı Padişahı Vahdettin, kaçacaktı. Ve, öyle oldu. 17 Kasım 1922 günü bir İngiliz savaş gemisiyle ülkeden kaçtı.

Türk dünyası üstünde yüzlerce yıldır asılı kalan karanlığa, şimdi, binlerce yıl ötelere bir ışık yansıyor.

Göktürklerin ardından, onların bıraktığı bir boşlukta, binyüzyetmişaltı yıl sonra, Türk ulusunun öz-benliği adına bir devlet kurulacaktı yeniden; bu Osmanlı yıkıntısı üstünde.

Her bir Osmanoglunu ve tüm yörelerindeki sınırdışı edilerek Türklerin öcü alınacaktı. Çünkü o Osmanoglularını, çadırdan çıkarıp mermer saraylarda yaşatan, Uç Beğliğinden İmparatorluğa yücelten Türkler olduğu halde, nankörlüğün ve ihanetlerin en berbat türlerini görmüşler, Osmanoglularından..

Tahtlarını başlarına yıkarak alacaklardı, büyük öcü, onlardan. Yakın bir gelecekte doğacak büyük güneşin ışınlarından yansıyan bir aydınlık vardı, her bir yönde ve yörede şimdiden.. ,

Ne var ki, her kanş toprağı Türk kanı ile sulanarak yeşermiş olan bu Türk yurdu, 600 yıl boyunca, Osmanoglularının elleriyle yabancılara peşkeş çekilmiş, dört bir yana doldurulmuştu. «Biz Arab'ız» diyen bir Güney ve Güneydoğu halkı vardı. «Biz Kürt'üz» diyen bir Doğu yöresi halkı vardı. «Biz Çerkez'iz, Abaza'yız, Gürcü'yüz, Lezgi'yiz, Çeçen'iz» diyen belirli bölgeler ve yöreler halkları vardı. Daha başka yörelere oturtulmuş Hırvat soylu Boşnaklar, Arnavutlar, Moğollar, Tatarlar, Dürziler, Maruniler, Ulahlar, Bulgarlar, Pomaklar. Süryaniler, Yahudiler,

670

KIRMIZI FES VE YEŞİL TAKKE

Kokuşmuş 600 yıllık ilkel Osmanlı Döneminin özlemini yaratmaya çalışanlar 1980'lerde şu inanılmaz giysiler içinde dolaşabiliyorlardı.

671

PADİŞAH ANALARI

Rumlar, Ermeniler, Araplar, Acemler ve Çingeneler ve «biz Laz'ız» diyen (Pontus) kalıntıları vardı.

622 yıl süreyle Osmanoglularını, çevrelerindeki dönme devşirmelerle el ve işbirliği yaparak, bu Türk yurdunda Türk ırkını yoketmek için ülkenin dört bir yanına bu yabancılara yerleştirmişler. Şimdi geride böyle bir yurt kalmıştı Osmanoglularından! Kan, ırk ve soy melezi bu

karmaşık toplumun 600 yıllık adı.-(Osmanlı Milleti) idi. Öte yanda, ülkenin unsur-u aslısi olan (Türk ulusu) vardı. Ama, yönetim, egemenlik, zenginlik ve mutluluk, bilim üstünlüğü, her bir şey; Osmanlı kalıntısı halkların ellerindeydi. Cehalet, yoksulluk, açlık ve çıplaklık ve üstelik Arap dininin, Acem mezhep ve tarikatlarının yarattığı karanlık Türklerindi yalnızca. Türkler, Orta Anadolu'nun çorak ve çıplak, en verimsiz toprakları üstünde ve çağların ötelinde bırakılmışlardı. Osmanlı milleti kalıntısı devşirme halklarsa, en gözde ve en verimli bölgelerde, zenginlik ve mutluluk içindeydiler. Bire bin veren toprak ve nimetler ve tüm deniz ürünleri onlarındı. Yapılması gerekenler çoktu. Ama nasıl çözümlenecekti, bütün bunlar? «Tüm toplumu bir potada eriterek birleştirmek» diyorlardı. Oysa, Mustafa Kemal (Atatürk) şöyle söylüyordu: «Bir millet, unsûr-u aslînin içinden çıkan kişiler tarafından idare edilmiyorsa, izmihlal (yokolmak) mutlak ve mukadderdir.»

672

ULUSAL BÜTÜNLÜĞÜN TEK ÇIKAR YOLU

Bir ulusal bütünlüğün çözülüp parçalanmasına engel olabilecek olgunun, ancak o ülkede doğup büyümüş insan kitlelerinin bir inanç ve kültürde birleş-meleriyle sağlanabileceğine inanan Mustafa Kemal Atatürk, gece ve gündüz «ırkların, dillerin, tarih ve kültürlerin» doğuşuna ilişkin ilk araştırmaları kendisi yapacaktı. Daha sonra, bilimsel yeteneklerine güvendiği kişilere ve giderek yabancı bilim adamlarına başvuracaktı.

Bütün bu uğraşların sonucunda, tüm dünyanın bilim çevrelerince ilgi ile izlenen bilimsel bir sonuç çıkacaktı, ortaya: Bütün ırkların, dil ve kültürlerin Orta Asya'dan dünyaya yayılmış oldukları gerçeği... Bu çalışmanın adı (GÜNEŞ DİL TEORİSİ) olarak bilim çevrelerinden halk kesimlerine kadar yayılacaktı, üstelik, benimsenecekti de...

1371 yıl önce, tarihte ilk kez Türkler'in kendi ırk kökenleri adına kurmuş oldukları (Göktürk imparatorluğu)'nün devamı olarak kurulan bu Türk Cumhuriyeti sınırları içinde artık hiç kimse, hiç bir kitle, kendi ırk ve soy kökenlerini öne sürerek; kaynaşmamış, birbirine yabancı bir toplum görüntüsü veremeyecekti.

Çünkü artık, bir «Türklük sentezi» kanıtlanmış olacaktı. Amaçlanan bir ulusal bütünlük, böylece sağlanacaktı, ancak.

Ne var ki; bölünmüş, birbirine yabancılaşmış, birbirine düşman kesilmiş kitleler arasındaki ayrılıklardan çıkar sağlayıcı kişi ve çevreler, türlü çeşit oyunlarla bu teoriyi çürütmeye kalkışacak ve üstelik başarı da sağlayacaklardı.

•-., •--

673

PADİŞAH ANALARI

Onca çaba, uğraş, emek ve umut, O büyük Türk'ün sonsuza göçüşü ile beraber tarihe gömülecekti.

En acısı da, bu Türk Cumhuriyeti'ni; Osmanogul-lan devleti'nin bir devamı sayanların ortaya koydukları hiç bir sav ve izlenimlerin herhangi bir tepki ve engelle karşılaşmamaları olacaktı.

Üstelik, Atatürk devrim ve ilkeleri (Anayasaların) değiştirilemez, tartışılmaz türündeki maddeleriyle güvence altına alınmış oldukları halde, A'dan Z'ye kadar Araplara, Arapçılığa, Osmanlı'ya ve Osmanlı-cı'lığa dönük bir yaşam ve üstelik gözle görünür apaçık bir bölünmüşlük hiç bir karşı koyma ile karşılaş-maksızın sürüp gidecekti.

674

GERÇEKLEŞTİRDİĞİ DEVRİMİN İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA, BİR ÜMMETİ UYGAR BİR ULUS YAPMAK İÇİN TÜM YAŞAMINCA UĞRAŞ VEREN, BÜYÜK ÖNDER MAREŞAL; MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

675

İŞTE... BOO YIL BİZİ YÖNETEN

SADRAZAMLAR (*)

1. BİRİNCİ OSMAN

Padişah olmadığı için Vezir'i yoktur.

2. ORHAN GAZİ

Alaaddin Paşa (1327-1337), Süleyman Paşa (1337-1339), Ahmet Paşa (1339-1348).

3. BİRİNCİ MURAT (HÜDAVENFRİĞAR)

Sinaneddin Yusuf Paşa (1348-1385), Çandarh Kara Halil Hayrettin Paşa (1385-1387), Çandarh Ali Paşa (1387-1406).

4. BİRİNCİ BAYEZİT (YILDIRIM)

Çandarh Ali Paşa. •

5. ÇELEBİ MEHMED

ra

Osmancık İmamzâde Halil Paşa (1406'dan son- Ölümü ?), Çandarh İbrahim Paşa (1417 - ?),

(*) Orhan Gazi'den, (Fatih) 2. Mehmet'in taht'a çıktığı ffüne kadar devlet'! padişah adma yöneten Vezir ve Sadrazamların (Türk soylu) oldukları sanılmaktadır. Ne ki, Anadolu Türk devletleri üstüne saldırılara katılmış olmaları kuşku vericidir. Fatih 2. Mehmet'le başlayan dönemler ve devşirmeler yönetiminden başlayarak 1922 yılına kadar geçen yüzyıllar boyunca devleti, ülkeyi ve toplumu yönetenlerin tümü (Ende-run-u Hümayun) denilen ocaktan çıkma yabancı soylu kölelerdir.

(Yazar'ın notu)

676

PADİŞAH ANALARI

Tokatlı Mehmed Paşa (?-?), Bayezid Paşa (1417 - ?

6. İKİNCİ MURAD

Bayezid Paşa (devam - 1421, ölüm), Çandarh İbrahim Paşa (ikinci defa (1421 - 1429, ölüm), Çandarh Halil Paşa (1429), Lala Yörgüç Paşa (1429), Amasyalı Koca Mehmed Paşa (1429 - 1438, azil), Çandarh Halil Paşa (ikinci defa, 1438 - devam).

7. FATİH MEHMED

Çandarh Halil Paşa (devam - 1453, idam), Mahmud Paşa (1453 (?) - 1467, azil), Rum Mehmed Paşa (1467 - 1469, azil), İshak Paşa (1469 - 1472, azil), Mahmud Paşa (ikinci defa, 1472 - 1473, idam), Gedik Ahmed Paşa (1473 - 1477, azil), Karamanlı Mehmed Paşa (1477 - 1481, yeniçeri ayaklanmasında öldürülmüştür).

8. İKİNCİ BAYEZİD

İshak Paşa (ikinci defa, 1481 - 1482, azil), Davud Paşa (1482 - 8 mart 1497, azil), Hersekzâde Ahmed Paşa (mart 1497 - 1498, azil), Çandarh İbrahim Paşa (1498 - ağustos 1499, ölüm), Mesih Paşa (ağustos 1499 - 1501, ölüm), Hadım Ali Paşa (1501 - 1503, azil), Hersekzâde Ahmed Paşa (ikinci defa, 1503 - 1506, azil, Hadım Ali Paşa (ikinci defa) (1506 - 1511, harpte ölüm), Hersekzâde Ahmed Paşa (üçüncü defa, 1511 - 1511, azil), Koca Mustafa Paşa (1511 - devam).

677

PADİŞAH ANALARI

9. YAVUZ SELİM

Koca Mustafa Paşa (devam - 1512, idam), Her-sekzâde Ahmed Paşa (dördüncü defa, 1512 - 28 ekim 1514, azil), Dukakinoglu Ahmed Paşa (1514 aralık başı - 1515 mart ortalan, idam), Hadım Sinan Paşa (1515 haziran sonu - 1515 ekim başı, azil), Hersek-zâde Ahmed Paşa (beşinci defa, ekim 1515 - 26 nisan 1516, azil), Hadım Sinan Paşa (ikinci defa, 26 nisan 1516 - 22 ocak 1517, şehid), Yunus Paşa (3 Şubat 1517 - 13 eylül 1517, idam), Piri Mehmed Paşa (25 ocak 1518 - devam).

10. KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

Piri Mehmed Paşa (devam - 27 haziran 1523, tekaüde sevk), İbrahim Paşa (Frenk, Maktul, Makbul, Damad, 27 haziran 1523 - 5 mart 1536, idam), Ayaş Mehmed Paşa (15 mart 1536 - 13 temmuz 1539, ölüm), Lütfi Paşa (13 temmuz 1539 - nisan 1541, azil), Hadım Süleyman Paşa (nisan 1541 - 28 kasım 1544, azil), Rüstem Paşa (28 kasım 1544 - 6 ekim 1553, azil), Kara Ahmed Paşa (6 ekim 1553 - 29 eylül 1555, idam), Rüstem Paşa (ikinci defa 29 eylül 1555 - 15 temmuz 1561, ölüm), Semiz Ali Paşa (10 temmuz 1561 - 28 haziran 1565, ölüm), Sokullu Mehmed Paşa (28 haziran 1565 -• devam).

11. İKİNCİ SELİM

Sokullu Mehmed Paşa (devam – devam).

12. ÜÇÜNCÜ MURAD

Sokollu Mehmed Paşa (devam – 12 ekim 1579, 678

'''/

PADİŞAH ANALARI

Y, şehid), Semiz Ahmed Paşa (13 ekim 1579 – 28 nisan : 1580), Lala Mustafa Paşa (28 nisan 1580 – 7 ağustos f 1580), Koca Sinan Paşa (25 ağustos 1580 – 6 aralık 1582), Kanijeli Siyavuş Paşa (24 aralık 1582 – 25 temmuz 1584), Özdemiroğlu Osman Paşa (28 temmuz .: ? 1584 – 30 ekim 1585), Hadım Mesih Paşa (1 aralık 1585 – 14 nisan 1586), Kanijeli Siyavuş Paşa (ikinci •{ defa, 15 nisan 1586 – 2 nisan 1589), Koca Sinan Paşa ; (ikinci defa, 2 nisan 1589 – 1 ağustos 1591), Ferhad Paşa (ilk defa, 1 Ağustos 1591 – 4 nisan 1592), Kanijeli Siyavuş Paşa (üçüncü defa (4 nisan 1592 – 28 i ocak 1593), Hoca Sinan Paşa (üçüncü defa, 28 ocak 1593 – devam).

13. ÜÇÜNCÜ MEHMED

Koca Sinan Paşa (devam – 16 şubat 1595, saltanat değişmesinde azil), Ferhad Paşa (ikinci defa, 16 şubat – 7 temmuz 1595, azil ve sonra idam), Koca Sinan Paşa (dördüncü defa, 7 temmuz – 19 kasım 1595, azil), Lala Mehmed Paşa (19 kasım – 29 kasım 1595, ölüm) -, Koca Sinan Paşa (beşinci defa, 29 kasım 1595 – 3 nisan 1596, ölüm), Damad İbrahim- Paşa (3 nisan – 27 ekim 1596, azil), Çağalazâde Sinan Paşa (27 ekim – 18 aralık 1596, azil), Damad İbrahim Paşa (ikinci defa, 18 aralık 1596 – 3 kasım 1597, azil), Hadım Hasan Paşa (3 kasım 1597 – 8 nisan 1598, idam), Cerrah Mehmed Paşa (8 nisan 1598 – 7 ocak 1599, azil), Damad İbrahim Paşa (üçüncü defa, 7 ocak 1599 – 10 temmuz 1601, ölüm). Yemişçi Hasan Paşa (22 temmuz 1601 – 4 ekim 1603, azil ve sonra idam), Yavuz (Malkoç) Ali Paşa (16 ekim 1603 – devam).

679

PADİŞAH ANALARI

14. BİRİNCİ AHMED

Yavuz (Malkoç) Ali Paşa (devam – 36 temmuz 1604, ölüm), Bosnalı Lala Mehmed Paşa (5 ağustos 1604 – 21 haziran 1606, ölüm), Derviş Mehmed Paşa (21 haziran – 9 aralık 1606, idam), Kuyucu Murad Paşa (11 aralık 1606 – 5 ağustos 1611, ölüm), Nasuh Paşa (22 ağustos 1611 – 17 ekim 164, idam), Öküz Mehmed Paşa (7 ekim 16134 – 17 kasım 1616, azil), Kayserili Halil Paşa (17 kasım 1616 – devam).

15. BİRİNCİ MUSTAFA (ilk padişahlığı) Kayserili Halil Paşa (devam – devam).

16. İKİNCİ OSMAN

Kayserili Halil Paşa (devam – 18 ocak 1619, azil), Öküz Mehmed Paşa (ikinci defa, 18 ocak ? 23 aralık 1619, azil), Çelebi (Güzelce) Ali Paşa (23 aralık 1619 – 8 mart 1621, ölüm), Ohrili Hüseyin Paşa (9 mart – 17 eylül 1621, azil), Dilaver Paşa (17 eylül 1621 – 19 mayıs 1622, yeniçeriler tarafından parçalanır).

BİRİNCİ MUSTAFA (ikinci padişahlığı) Kara Davud Paşa (20 mayıs – • 13 haziran 1622. azil ve sonra idam), Mere Hüseyin Paşa (13 haziran – 8 temmuz 1622, azil), Lefkeli Mustafa Paşa (8 temmuz – 21 eylül 1622, azil), Gürcü Mehmed Paşa (21 eylül 1622 – 5 şubat 1623, idam), Mere Hüseyin Paşa (ikinci defa), 5 şubat – 30 ağustos 1623, azil), Kemankeş Kara Ali Paşa (30 ağustos 1623 – devam).

17. DÖRDÜNCÜ MURAD

Kemankeş Kara Ali Paşa (devam – 3 nisan 1624,

680

PADİŞAH ANALARI

idam), Çerkeş Mehmed Paşa (3 nisan 1624 – 28 ocak 1625, ölüm), Hafız Ahmed Paşa (8 şubat 1625 – 1 aralık 1626, azil), Kayserili Halil Paşa (ikinci defa, 1 aralık 1626 – 6 nisan 1628, azil), Hüsrev Paşa (6 nisan 1628 – 25 ekim 1631, azil), Hafız Ahmed Paşa (ikinci defa, 25 ekim 1631 – 10 şubat 1632, yeniçeriler tarafından parçalanır), Topal Receb Paşa (10 şubat – 17 mayıs 1632, idam), tabanıyassı Mehmed Paşa (17 mayıs 1632 – 2 şubat 1637, azil), Bayram Paşa (2 şubat 1637 – 27 ağustos 1638, ölüm), Tayyar Mehmed Paşa (28 ağustos –

23 aralık 1638, Bağdad muhasarasında şehid), Kemankeş Kara Mustafa Paşa (24 aralık 1638 – deyam).

18. İBRAHİM

Kemankeş Kara Mustafa Paşa (devam – 31 ocak 1644, idam), Sultanzâde Mehmed Paşa (Civan kapıcı-başı) (31 ocak 1644 – 17 aralık 1645, azil), Salih Paşa (17 aralık 1645 – 16 eylül 1647, idam), Kara Musa Paşa (16 eylül – 21 eylül 1647, azil), Hezarpâre Ahmed Paşa (21 eylül 1647 – 7 ağustos 1648, azil ve sonra parçalanır), Sofu Mehmed Paşa (7 ağustos 1648 – devam).

19. DÖRDÜNCÜ MEHMED

Sofu Mehmed Paşa (devam – 21 mayıs 1649, azil ve sonra idam), Kara Murad Paşa (21 mayıs 1649 – 5 ağustos 1650, istifa), Melek Ahmed Paşa (5 ağustos 1650 – 21 ağustos 1651, azil), Siyavüş Paşa (21 ağustos – 17 eylül 1651, azil), Gürcü Mehmed Paşa (17 eylül 1651 – 20 haziran 1652, azil), Tarhuncu Ahmed Paşa (20 haziran 1652 – 20 mart 1653, idam), Derviş

681

PADİŞAH ANALARI

Mehmed Paşa (21 mart 1653 – 28 ekim 1654, azil), İp-şir Mustafa Paşa (28 ekim 1654 – 11 mayıs 1655, idam), Kara Murad Paşa (ikinci defa, 11 mayıs – 19 ağustos 1655, istifa), Süleyman Paşa (19 ağustos 1655 – 28 şubat 1656, azil), Deli Hüseyin Paşa (28 şubat – 5 mart 1656), Zurnazen Mehmed Paşa (5 mart 1656, dört saat, azil), Siyavüş Paşa (ikinci defa) (5 mart – 25 nisan 1656, ölüm), Boynueğri (Yaralı) Mehmed Paşa (26 nisan – 15 eylül 1656, azil), Köprülü Mehmed Paşa (15 eylül 1656 – 30 ekim 1661, ölüm), Köprülüzâde Fazıl Ahmed Paşa (30 ekim 1661 – 3 kasım 1676, ölüm), Merzifonlu Kara Mustafa Paşa (5 kasım 1676

– 15 aralık 1683), Kara İbrahim Paşa (15 aralık 1683

– 18 aralık 1685, azil ve sonra idam), San Süleyman Paşa (18 aralık 1685 – 18 eylül 1687, azil ve sonra idam), Abaza Siyavüş Paşa (23 eylül 1687 – devam).

20. İKİNCİ SÜLEYMAN

Abaza Siyavüş Paşa (devam – 1 mart 1688, azil ve sonra yeniçeriler tarafından paralanır), Nişancı İsmail Paşa (2 mart – 2 mayıs 1688, azil), Tekirdağlı Bekri Mustafa Paşa (2 mayıs 1688 – 25 ekim 1689, azil), Köprülüzâde Fâzıl Mustafa Paşa (25 ekim 1689 – devam).

21. İKİNCİ AHMED

Köprülüzâde Fâzıl Mustafa Paşa (devam – 19 ağustos 1691, Slankamende şehid), Arabacı Ali Paşa (31 ağustos 1691 – 27 mart 1692, azil). Merzifonlu Hacı Ali Paşa (27 mart 1692 – 27 mart 1693, istifa), Bıyıklı (Bozoklu) Mustafa Paşa (27 mart 1693 – 4 mart

682

, PADİŞAH ANALARI

1694, azil), Sümeli (Defterdar) Ali Paşa (14 mart 1694 – devam).

22. İKİNCİ MUSTAFA

Sürmeli Defterdar) Ali Paşa (devam – 2 mayıs 1695, azil ve sonra idam), Elmas Mehmed Paşa (2 mayıs 1695 – 11 eylül 1697, Zenta'da şehid), Amcazade (Köprülü) Hüseyin Paşa (18 eylül 1697 – 4 eylül 1702, istifa), Daltaban Mustafa Paşa (4 eylül 1702 – 24 ocak 1703, azil), Rami Mehmed Paşa (24 ocak – 19 ağustos 1703, azil), Kavanoz Ahmed Paşa (22 ağustos

– 16 kasım 1703, azil), Damad (Enişte) Hasan Paşa (16 kasım 1703 – devam).

23. ÜÇÜNCÜ AHMED

Damad (Enişte) Hasan Paşa (devam – 28 eylül 1704, azil), Kalaylıkoz Ahmed Paşa (28 eylül – 25 aralık 1704, azil), Baltacı Mehmed Paşa (25 aralık 1704 – 3 mayıs 1706, azil), Çorlulu Ali Paşa (3 mayıs 1706 – 16 haziran 1710, azil), Köprülüzâde Numan Paşa (16 haziran – 18 ağustos 1710, azil), Baltacı Mehmed Paşa (ikinci defa, 18 ağustos 1710 – 20 kasım 1711, azil), Ağa Yusuf Paşa (20 kasım 1711 – 12 kasım 1712, azil), Süleyman Paşa (12 kasım 1712 – 6 nisan 1713, azil), Hoca

İbrahim Paşa (6 nisan – 27 nisan 1713, azil ve idam), Damad (Şehid) Ali Paşa (27 nisan 1713 – 6 ağustos 1716, Peterwardein'de şehit), Halil Paşa (22 ağustos 1716 – 26 ağustos 1717, azil), Nişancı Mehmed Paşa (26 ağustos 1717 – 9 mayıs 1718, azil), Nevşehirli Damad İbrahim Paşa (9 mayıs 1718 – 30 eylül 1730, azil ve sonra idam), Silâhtar Mehmed Paşa (1 ekim 1730 – devam).

683

L

PADİŞAH ANALARI

24. BİRİNCİ MAHMUD

Silâhtar Mehmed Paşa (devam – 22 ocak 1731r azil), Kabakulak İbrahim Paşa (22 ocak – 10 eylül 1731, azil), Topal Osman Paşa (10 eylül 1731 – 12 mart 1732, azil), Hekimoğlu Ali Paşa (12 mart 1732 – 12 temmuz 1735, azil), İsmail Paşa (12 temmuz – 24 aralık 1735, azil). Silâhtar Seyyid Mehmed Paşa (9 ocak 1736 – 6 ağustos 1737, azil), Muhsinzâde (Çelebi) Abdullah Paşa (6 ağustos – 19 aralık 1737, azil), Yeğen Mehmed Paşa (19 aralık – 1737 – 22 mart 1739, azil), İvazzâde Hacı Mehmed Paşa (22 mart 1739 – 23 haziran 1740, azil), Hacı Ahmed Paşa (23 haziran 1740 – 21 nisan 1742, azil), Hekimoğlu Ali Paşa (ikinci defa. 21 nisan 1742 – 23 eylül 1743, azil), Seyyid Hasan Paşa (23 eylül 1743 – 9 ağustos 1746, azil), Tiryaki Hacı Mehmed Paşa (9 ağustos 1746 – 24 ağustos 1747, azil), Seyyid (Boynueğri) Abdullah Paşa (24 ağustos 1747 – 3 ocak 1750, azil), Dividdar Mehmed Emin Paşa (9 ocak 1750 – 1 temmuz 1752, azil), Köse Bahir Mustafa Paşa (1 temmuz 1752 – devam)

25. ÜÇÜNCÜ OSMAN

Köse Bahir Mustafa Paşa (devam – 15 şubat 1755, azil), Hekimoğlu Ali Paşa (üçüncü defa, 15 şubat – 18 mayıs 1755, azil), Nailî Abdullah Paşa (18 mayıs – 24 ağustos 1755, azil), Bıyıklı Ali Paşa (24 ağustos – 25 ekim 1755, azil ve idam), Yirmisekiz Çelebizâde Mehmed Said Paşa (25 ekim 1755 – 1 nisan 1756, azil), Köse Bahir Mustafa Paşa (ikinci defa) (1 nisan 1756 – 11 ocak 1757, azil), Koca Ragıp Paşa (12 ocak 1757 – devam).

684

PADİŞAH ANALARI

26. ÜÇÜNCÜ MUSTAFA

Koca Ragıp Paşa (devam – 7 nisan 1763, ölüm). Tevkii Hamza Hamid Paşa (8 nisan – 1 kasım 1763, -azil), Köse Bahir Mustafa Paşa (üçüncü defa) (1 kasım 1763 – 30 nisan 1765, azil), Muhsinzâde Mehmed Paşa (30 nisan 1765 – 7 ağustos 1768, azil), Silâhtar Mahir Hamza Paşa (7 ağustos – 20 ekim 1768, azil), Yağlıkçızâde Hacı Mehmed Emin Paşa (20 ekim 1768 – 12 ağustos 1769, idam), Moldavancı Ali Paşa (16 ağustos – 12 aralık 1769, azil), İvazzâde Halil Paşa (12 aralık 1769 – 25 ekim 1770, azil), Silâhtar Mehmed Paşa (25 ekim 1770 – 11 ocak 1771, azil), Muhsinzâde Mehmed Paşa (ikinci defa, 11 ocak 1771 – devam).

27. BİRİNCİ ABDÜLHAMİD

Muhsinzâde Mehmed Paşa (devam – 4 ağustos 1774, ölüm), İzzet Mehmed Paşa (10 ağustos 1774 – 6 temmuz 1775, azil), Derviş Mehmed Paşa (6 temmuz 1775 – 5 ocak 1777, azil), Darendeli Mehmed Paşa (5 ocak 1777 – 1 eylül 1778, azil), Kalafat Mehmed Paşa (1 eylül 1778 – 21 ağustos 1779, azil), Silâhtar Seyyid (Kara Vezir) Mehmed Paşa (21 ağustos 1779 – 19 şubat 1781, ölüm), İlzzet Mehmed Paşa (ikinci defa) (20 şubat 1781 – 25 ağustos 1782, azil), Yeğen Hacı Mehmed Paşa (25 ağustos – 31 aralık 1782, azil), Halil Hamid Paşa (31 aralık 1782 – 31 mart 1785, azil), Şahin Ali Paşa (31 mart 1785 – 24 ocak 1786, azil), Koca Yusuf Paşa (25 ocak 1786 – devam).

28. ÜÇÜNCÜ SELİM

Koca Yusuf Paşa (devam – 7 haziran 1789, azil), Kethüda Cenaze Hasan Paşa (7 haziran 1789 – 2 ocak

685

PADİŞAH ANALARI

1790, azil), Cezayirli Gazi Hasan Paşa (2 ocak – 14 mayıs 1790, ölüm), Rusçuklu Çelebizâde Hasan Paşa (14 mayıs 1790 – 14 susat 1791, idam), Koca Yusuf Paşa (ikinci defa) (27 şubat 1791 – 4 mayıs 1792,

azil). Melek Mehmed Paşa (4 Mayıs 1792 – 19 Ekim 1794, azil), İzzet Mehmed Paşa (20 Ekim 1794 – 23 Ekim 1798, azil), Yusuf Ziya Paşa (23 Ekim 1798 – 24 Nisan 1805, istifa), Hafız (Bostancıbaşı) İsmail Paşa (24 Nisan 1805 – 13 Aralık 1806, azil), Keçiboynuzu Ağa İbrahim Hilmi Paşa (13 Ocak 1806 – devam).

29. DÖRDÜNCÜ MUSTAFA

Keçiboynuzu Ağa İbrahim Hilmi Paşa (devam – 3 Haziran 1807, firar ve azil). Çelebi Mustafa Paşa (3 Haziran 1807 – 28 Temmuz 1808, azil).

30. İKİNCİ MAHMUD

Alemdar Mustafa Paşa (28 Temmuz – 15 Kasım 1808, şehid), Memiş Paşa (21 Kasım 1808 – 1 Ocak 1809, azil), Yusuf Ziya Paşa (ikinci defa) (1 Ocak 1809 – 10 Nisan 1811, azil), Ahmed Paşa (10 Nisan 1811 – 5 Eylül 1812, azil), Hurşid Ahmed Paşa (5 Eylül 1812 – 30 Mart 1815, azil), Mehmed Emin Rauf Paşa (30 Mart 1815 – 5 Ocak 1818, azil), Derviş Mehmed Paşa (6 Ocak 1818 – 4 Ocak 1820, azil), Seyyid Ali Paşa (4 Ocak 1820 – 21 Nisan 1821, azil), Benderli Ali Paşa (21 Nisan – 30 Nisan 1821, azil), Hacı Salih Paşa (20 Nisan 1821 – 11 Kasım 1822, azil), Deli Abdullah Paşa (11 Kasım 1822 – 4 Mart 1823, azil), Silâhtar Ali Paşa (4 Mart – 13 Ocak 1823, azil), Mehmed Said Galib Paşa (13 Ocak 1823 – 15 Eylül 1824, azil), Benderli Mehmed Selim Sırn Paşa (15 Eylül 1824 – 2&

686

PADİŞAH ANALARI

Ekim 1828, azil), Topal Mehmed İzzet Paşa (26 Ekim 1828 – 28 Ocak 1829, azil), Reşid Mehmed Paşa (28 Ocak 1829 – 17 Şubat 1833, azil), Mehmed Emin Rauf Paşa (ikinci defa) (17 Şubat 1833 «30 Mart 1838'den sonra başvekil» – 2 Temmuz 1839, azil).

31. ABDÜLMECİD

Koca Hüsrev Mehmed Paşa (3 Temmuz 1839 – 8 Haziran 1840, azil) Mehmed Emin Rauf Paşa (üçüncü defa, 8 Haziran 1840 – 7 Ekim 1841, azil), İzzet Mehmed Paşa (ikinci defa) (7 Ekim 1841 – 3 Eylül 1842, azil), Mehmed Emin Rauf Paşa (dördüncü defa, 3 Eylül 1842 – 28 Eylül 1846, azil), Büyük Mustafa Reşid Paşa (28 Eylül 1846 – 28 Nisan 1848, azil), İbrahim Sarım Paşa (28 Nisan 1848 – 11 Ağustos 1848, azil), Mustafa Reşit Paşa (ikinci defa) (13 Ağustos 1848 – 26 Ocak 1852, azil), Mehmed Emin Rauf Paşa (beşinci defa, 27 Ocak – 5 Mart 1852, azil), Mustafa Reşid Paşa (üçüncü defa, 5 Mart – 5 Ağustos 1852, azil), Mehmed Emin Âli Paşa (6 Ağustos – 3 Ekim 1852, azil), Damad Mehmed Ali Paşa (3 Ekim 1852 – 13 Mayıs 1853, azil), Mustafa Nailî Paşa (14 Mayıs – 8 Temmuz 1853, azil), Mustafa Nailî Paşa (ikinci defa), (10 Temmuz 1853 – 29 Mayıs 1854, azil), Kıbrıslı Mehmed Emin Paşa (29 Mayıs – 23 Kasım 1854, azil), Mustafa Reşid Paşa (dördüncü defa (23 Kasım 1854 – 2 Mayıs 1855, istifa), Mehmed Emin Âli Paşa (ikinci defa) (2 Mayıs 1855 – 1 Kasım 1856, azil), Mustafa Reşid Paşa (beşinci defa, 1 Kasım 1856 – 6 Ağustos 1857, azil), Mustafa Nailî Paşa (üçüncü defa) (6 Ağustos – 22 Ekim 1857, azil), Mustafa Reşid Paşa (altıncı defa, 22 Ekim 1857 – 7 Ocak 1858, ölüm), Mehmed Emin Âli

687

PADİŞAH ANALARI

Paşa (üçüncü defa, 11 Ocak 1858 – 18 Ekim 1859, azil), Kıbrıslı Mehmed Emin Paşa (ikinci defa, 18 Ekim – 23 Aralık 1859, azil), Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa (24 Aralık – 1859 – 27 Mayıs 1860, azil), Kıbrıslı Mehmed Emin Paşa (üçüncü defa, 28 Aralık 1860 – devam).

32. ABDÜLÂZİZ

Kıbrıslı Mehmed Emin Paşa (devam – 6 Ağustos 1861, azil), Mehmed Emin Âli Paşa (dördüncü defa, 6 Ağustos – 22 Kasım 1861, azil), Keçeci-zâde Mehmed Fuad Paşa (22 Kasım 1861 – 2 Ocak 1863, istifa), Yusuf Kâmil Paşa (5 Ocak – 1 Haziran 1863, azil), Keçecizâde Mehmed Fuad Paşa (ikinci defa) (1 Haziran 1863 – 5 Haziran 1866, azil), Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa (ikinci defa, 5 Haziran 1866 – 11 Şubat 1867, istifa), Mehmed Emin Âli Paşa (beşinci defa) (11 Şubat 1867 – 7 Eylül 1871, ölüm), Mahmud Nedim Paşa (7 Eylül 1871 – 31 Temmuz 1872, azil), Midhat Paşa (31 Temmuz – 19 Ekim 1872, azil), Mütercim Rüşdi Paşa

(üçüncü defa, 19 ekim 1872 – 15 şubat 1873, azil), Ahmed Esad Paşa (15 şubat – 16 nisan 1873, azil), Şir-vanizâde Mehmed Rüşdi Paşa (16 nisan 1873 – 13 şubat 1874, azil), Hüseyin Avni Paşa (14 şubat 1874 – 25 nisan 1875, azil), Ahmed Esad Paşa (ikinci defa) (26 nisan – 26 ağustos 1875, azil), Mahmud Nedim Paşa (ikinci defa, 26 ağustos 1875 – 11 mayıs 1876, .azil), Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa (dördüncü defa, 12 mayıs 1876 – devam).

33. BEŞİNCİ MURAD

Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa (devam – devam).

688

PADİŞAH ANALARI

34. İKİNCİ ABDÜLHAMİT

Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa (devam – 19 aralık 1876, istifa), Midhat Paşa (ikinci defa) (19 aralık 1876 – 5 şubat 1877, azil), Edhem Paşa (5 şubat 1877

– 11 ocak 1878, azil), Ahmed Hamdi Paşa (11 ocak – 4 şubat 1878, azil), Ahmed Vefik Paşa (Başvekil) (4 şubat – 18 nisan 1878, azil), Mehmed Sadık Paşa (Başvekil) (18 nisan – 28 mayıs 1878, azil).

Mütercim Rüşdi Paşa (beşinci defa, 28 mayıs – 4 haziran 1878, azil), Safvet Paşa (4 haziran – 4 aralık 1878, azil), Tunuslu Hayreddin Paşa (4 aralık 1878 – 29 haziran 1879, azil), Ahmed Arifi Paşa (Başvekil) (29 haziran – 18 ekim 1879, azil), Küçük Mehmed Said Paşa (Başvekil) (19 ekim 1879 – 9 haziran 1880, azil), Kadri Paşa (Başvekil) (9 haziran – 12 eylül 1880, azil), Küçük Mehmed Said Paşa (ikinci defa) (Başvekil) (12 eylül 1880

– 2 mayıs 1882, azil), Abdurrahman Nureddin Paşa (Başvekil) (2 mayıs – 10 temmuz 1882, azil), Küçük Mehmed Said Paşa (üçüncü defa, Başvekil, 11 temmuz – 30 kasım 1882, azil), Ahmed Vefik Paşa (ikinci defa, Başvekil, 30 kasım – 2 aralık 1882, azil), Küçük Mehmed Said Paşa (dördüncü defa) (2 aralık 1882 – 25 eylül 1885, azil), Mehmed Kâmil Paşa (25 eylül 1885 – 4 eylül 1891, azil), Cevad Paşa (4 eylül 1891 – 8 haziran 1895, azil), Küçük Mehmed Said Paşa (beşinci defa) (11 haziran! – ekim 1895, azil), Mehmed Kâmil Paşa (ikinci defa) (1 ekim – 7 aralık 1895, azil), Halil Rifat Paşa (7 aralık 1895 – 18 kasım 1901, ölüm), Abdurrahman Nureddin Paşa (ikinci defa vekil olarak) (4 kasım – 18 kasım 1901. istifa), Küçük Mehmed Said Paşa (altıncı defa) (18 kasım 1901 – 14 ocak 1903, azil), Mehmed Ferid Paşa (15 ocak 1903 – 22 temmuz 1908, azil), Küçük Meh-

689

PADİŞAH ANALARI

:ned Said Paşa (yedinci defa, 22 temmuz – 5 ağustos 1908, istifa), Mehmed Kâmil Paşa (üçüncü defa, 6 ağustos 1908 – 13 şubat 1909, istifa), Hüseyin Hilmi Paşa (14 şubat – 13 nisan 1909, istifa), Ahmed Tevfik Paşa (14 nisan 1909 – devam).

35. BEŞİNCİ MEHMED REŞAD

Ahmed Tevfik Paşa (devam – 2 mayıs 1909, saltanat değişikliği dolayısıyla usulen istifa), Ahmed Tevfik Paşa (ikinci defa), 2 mayıs – 6 mayıs 1909, istifa), Hüseyin Hilmi Paşa (ikinci defa, 6 mayıs – 28 aralık

1909, istifa), İbrahim Hakkı Paşa (12 ocak 1910 – 25 eylül 1911, istifa), Küçük Mehmed Said Paşa (sekizinci defa) (30 eylül – 30 aralık 1911, istifa), Küçük Mehmed Said Paşa (dokuzuncu defa.31 aralık 1911 – 16 temmuz 1912, istifa), Gazi Ahmed Muhtar Paşa (22, temmuz – 29 ekim 1912, istifa), Mehmed Kâmil Paşa (dördüncü defa, 29 ekim 1912 – 23 ocak 1913, istifaya zorlanma), Mahmud Şevket Paşa (23 ocak ? 11 ha--ziran 1913, öldürüldü), Said Halim Paşa (12 haziran 1913 – 4 şubat 1917, istifa), Talât Paşa (5 şubat 1917 – devam).

36. ALTINCI MEHMED VAHİDEDDİN

Sadırlâzamları: Talât Paşa (devam – 14 ekim\ Talât Paşa (devam – 14 ekim 1918, istifa), İzzet Paşa (14 ekim – 10 kasım 1918, istifa), Ahmed Tevfik Paşa (üçüncü defa) (11 kasım 1918 – 13 ocak 1919, istifa), Ahmet Tevfik Paşa (dördüncü defa, 13 ocak – 24 şubat 1919, istifa), Ahmed Tevfik Paşa (beşinci defa, 24 şubat – 4 mart 1919,

istifa), Damad Ferid Paşa (4 mart – 19 mayıs 1919, istifa), Damad Ferid Pa-
690

: : PADIŞAH ANALARI / ,,<,,
şa, (ikinci defa, 19 mayıs – 21 temmuz 1919, istifa), Damad Ferid Paşa (üçüncü defa) (21 temmuz – 1 ekim 1 SI 9, istifa), Ali Rıza Paşa (2 ekim 1919 – 8 mart 1920, istifa), Salih Paşa (8 mart – 2 nisan 1920, istifa).

16 mart 1920'de İstanbul'un işgalinden sonra meşruiyeti tanınmayan padişah hükümetinin sadnâzam-lari:

Damad Ferid Paşa (dördüncü defa) (5 nisan – 31 temmuz 1920, istifa), Damad Ferid Paşa (beşinci defa) (31 temmuz – 17 ekim 1920. istifa), Ahmed Tevfik Paşa (altıncı defa), (21 ekim 1920 – 4 kasım 1B22 istifa). {*}

(* Mithat Sertoğlu, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, İstanbul, 1958.

691

BU KİTABIN YAZILMASINDA YARARLANDIĞIM BAŞLICA YAZMA-BASMA ESERLER, RİSALELER VE BELGELER DİZİNİ:

1) Beyânı Tezkiresi, 2) Kafzade Faizi Tezkiresi, 3) Silâhtarzade Mehmed Emin Tezkiresi, 4) Müverrih Âli'nin Küh-ül Ahbar Tezkiresi, 5) Sefai Tezkiresi. 6) Melek İsmail: Velâdetname-i Hatice Sultan, 7) Abdullah bin İbrahim: .Vâkiat-ı Sefer-i Sultan Süley-man-ı Sâni, 8) Ahmed bin İbrahim: Hamilet-el Kübrâ, 9) Şair Haşmet: Velâdetname-i Hibetullah Sultan, 10) Mercimek Ahmed ibni İlyas: Kâbusname, 11) Derviş, Abdullah: Risale-i Teberdâriye fi Ahval-i Ağa-yi Da-rüssaade, 12) Koçu Bey Risalesi, Aynî Efendi Risalesi, 13) Tarhuncu Ahmed Paşa Risalesi (lâyiha), 14) Reşit Belgradî: Vak'a-yi Hayretnümâ, 15) Vâsıf Tarihi, 16) Harullah Tarihi, 17) Hafız Hüseyin Aksarayî: Ha-dikatül Cevami, 18) Raşit Tarihi, 19) Tarih-i Nişancı Mehmed Paşa, 20) Tarih-i Selânîkî, 21) Âşıkpaşazâde Tarihi, 22) Taşköprülüzâde Kemalüddin Efendi: Tarih-i Saf, 23) Yazıcızade Ali Tarihi, 24) Ahmed Muhtar: Maziye Bir Nazar, 25) Lütfi Tarihi, 26) Dukas VI. Bizans Tarihi, 27) Kritovulos: Fatih Sultan Mehmed Han ve İstanbul'un Fethi, 28) Busbecqu, H. C. Yalçın çevirisi, 29) A. D. Alderson: The Strucstur of the Ottoman Dnasty, 30) Reşat Ekrem Koçu: Yeniçeriler, 31) Osman Nuri: Abdülhamid ve Devri Saltanatı, 32) Reşat Ekrem Koçu: Osmanlı Muahedeleri, 33) Prof. Dr. Ahmet Cevat Erden: Türkiye'ye Göç ve Göçmen Meseleleri, 34) Naima Tarihi, 35) Hammer Tarihi: M. Ata çevirisi, 36) Ahmet Refik: Mülteciler Meselesi, 37) İb-ni Battuta, M. Şerif çevirisi, 38) Ahmet Refik: Kadın-

692

PADIŞAH ANALARI

lar Saltanatı, 39) Ahmet Refik: Kızlarağası, 40) Vâni Mehmed Efendi: Arais-ül Kur'an Ve Nefais-ül Furkan, 41).Peçevi Tarihi, 42) Tarih-i Cevdet, 43) Ahmet Refik: Mahmud-ı Sâni'nin Validesi, 44) Cavit Baysun: Çiçek Hatun, 45) Mihrimah Sultan, 46) Kösem Sultan, 47) Nilüfer Hatun, 48) Kâmil Kepecioğlu: Bursa Kütüğü, 49) Silâhtar Mehmed Ağa: 17. yy. Saray Hayatı, 50) Dr. Himmet Akın: Aydınoğullan Hakkında Bir Araştırma, 51) Memduh Koyunoğlu: İznik ve Bursa Tarihi, 52) M. Mikes.- Türkiye Mektupları, S. Karatay çevirisi, 53) Hüseyin Amuca: Çerkez Kızları Saraydan Niçin Çıkarılmıştır?, 54) M. Çağatay Uluçay: Osmanlı Sultanlarına Aşk Mektupları, 55) Ziya Şakir.-Maktul Vezirler, 56) Mithat Sertoğlu: Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, 57) İ. H. Danişmend: Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 58) Ziya Şakir: Türk İmparatoriçeleri, 59) Evliya Çelebi Seyahatnamesi, 60) Solakzade Tarihi, 61) Nedim Efendi: Sahaif-ül Akhbar, 62) Tarih-i Ata, 63) Baron de Tott: Memories Sur leş Tures et leş Tar-tares, 64) Jouannin et van Gaver (Turquie), 65) Hammer; Devlet-i Osmaniye Tarihi, (Ata Bey çev.), 66) Mehmed Süreyya: Sicilli Osmanî, 67) Tarih-i Münecim Baş, 68) Karaçelebizâde Abdülaziz: Süleyman-name, 69) Hafız Hızır İlyas: Vekayi-i Letaif-i Enderun, 70) Şâhizade Tarihi, 71) Tarih-i Çelebizade, 72) Fın-dıklılı Mehmed Ağa: Silâhtar Tarihi, 73) İbnül Emin Mahmut Kemal: Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, 74) Adnan Giz:

Gülnuş Sultan, 75) Üç yaşında Evlenen Sultanlar, 76) Ziya Şakir: Osmanlılar Devrinde Odalıklar, 77) Padişahlar Nasıl Evlenirlerdi?, 78) Şe-rafettin Terim: Kafkas Tarihinde Abhazalar ve Çerkezlik Mefhumu, 79) Ayşe Osmanoğlu: Babam Abdülhamid, 80) Safiye Ünüvar: Saray Hatıraları, 81) Ali

693

' : • ' " PADIŞAH ANALARI ' ' ,

Kemal MERAM: Türkçülük ve Türkçülük Mücadeleleri Tarihi, 82) Ali Kemal MERAM: Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi (Belgelerle), 83) Ali Kemal MERAM. Türk-Rus İlişkileri Tarihi, 84) Franz Babinger, Meh-med der Eroberer, 85) Haluk Y. Şehsuvaroğlu. Asırlar Boyunca istanbul, 86) Moltke, Hayrullah Örs çevirisi, Türkiye'deki durum ve olaylar üzerine Mektuplar. Ayrıca: Mühimme Defterleri, İrâde Defterleri ve Fermanlar, Ansiklopediler, Kaamus-i Türkî ve Kaa-mus-ül Âlâm, v.b. TÜRK İRKİ'NİN SOY KÖKENİ'NİN NASIL BİR KAVRAM KARGAŞASINA UGRATILMIŞ OLDUĞUNU SERGİLEYEN KAYNAKLAR

87) Zeki Velidi Togan: Umumi Türk Tarihine Giriş, 88) Deguignes.- Hunlar'ın, Türkler'in, Mogollar'm ve Tatarlar'ın Tarih-i Umumisi (H. C. Yalçın çev.), 89) M. Fahreddin Kırzioğlu: Kars Tarihi, 90) Herodot Tarihi: (Ö. Rıza Doğrul çev. yorumlu), 91) Basri Kon-yar: Diyarbakir Tarihi, 92) Camcıyan: Ermeni Tari-hi-13S4 Olaylan (çeviri), S3) Şeref Fırat: Varto Tarihi, 94) Van Tarihi, 95) Ali Kemali: Erzincan Tarihi, 96) Edip Yavuz; Tarih Boyunca Türk Kavimleri, 97) General Kenan Esengil: Kürtçülük Sorunu, 98) Ebul-gazi Bahadır Han,) Şecere-i Terakime (Dr. Rıza Nur çevirisi), 99) Prof. İlhan Arsel: Arap Milliyetçiliği Ve Türkler, 100) Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi, 4 cilt.

KAYNAKLARIN BULUNDUĞU YERLER :

Topkapı Sarayı Arşivi, Fatih, Süleymaniye, Baye-zid, Köprülü ve Belediye Kütüphaneleri, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Başbakanlık Arşivi ve özel Arşivim.

694

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1. Bölüm: Karaosman Dönemi:	13	___
(1300 - 1324)					
2. Bölüm: Birinci Orhan Dönemi:		33	___	51
(1324 - 1360)					
3. Bölüm:- Birinci Murat Dönemi:		53	-	64
(1360 - 1389)					
4. Bölüm: Birinci Beyazıt Dönemi:		65	-	80
(1339 - 1402)					
5. Bölüm: Çelebi Mehmet Dönemi:		81	-	38
(1413 - 1421)					
6. Bölüm: İkinci Murat Dönemi:		89	-	123
(1421 - 1451)					
1. Bölüm: Fatih İkinci Mehmet Dönemi		125	-	164
(1444 - 1431)					
8. Bölüm: İkinci Beyazıt Dönemi:		165	-	179
(1481 - 1512)					
9. Bölüm: Birinci Yavuz Selim Dönemi:		131	-	192
(1512 - 1520)					
10. Bölüm: Birinci Süleyman (Kanuni) Dönemi:			193	-	237
(1520 - 1566)					
11. Bölüm: İkinci Selim Dönemi:	239	-	260
(1566 - 1574)					
12. Bölüm: Üçüncü Murat Dönemi:.....	...		261	-	292
(1574 - 1595)					
13. Bölüm: Üçüncü Mehmet Dönemi:	293	-
(1555 - 1603)					
14. Bölüm: Birinci Ahmet Dönemi: '.....			313	-	345

(1603 - 1617)			
15. Bölüm: Birinci Mustafa Dönemi:	347 - 350	
(1617 - 1618)			
16. Bölüm: İkinci Osman (Genç Osman) Dönemi		351 - 367	
(1518 - 1622)			
17. Bölüm: Dördüncü Murat Dönemi:	369 - 336	
(1623 - 1640) 13. Bölüm: Birinci İbrahim Dönemi:.....:		337	
- 415			
19. Bölüm: Dördüncü Mehmet Dönemi:			
(1648 - 1607)			
20. Bölüm: İkinci Süleyman Dönemi:			
(1687 - 11			
21. Bölüm: İkinci Ahmet Dönemi:			
(1691 - 11			
22. Bölüm: İkinci Mustafa Dönemi:			
(1695 - 170			
23. Bölüm: Üçüncü Ahmet Dönemi:			
(1703 - 173(
24. Bölüm: Birinci Mahmut Dönemi:			
(1730 - 1754			
25. Bölüm: Üçüncü Osman Dönemi:			
(1754 - 1757			
26. Böiüm: Üçüncü Mustafa Dönemi:			
(1757 - 1774)			
27. Böiüm: Birinci Abdülhamit Dönemi:			
(1774 - 11			
28. Bölüm: Üçüncü Selini Dönemi:			
(1789 - 1f			
29. Böiüm: Dördüncü Mustafa Dönemi:			
(1807 - 1808			
30. Bölüm: İkinci Mahmut Dönemi:			
(1808 - 183f			
31. Bölüm: Birinci Abdülmecit Dönemi:			
(1839			
32. Bölüm: Abdülaziz Dönemi			
(1861			
33. Bölüm: Beşinci Murat Dönemi:			
(1876)			
34. Bölüm: İkinci Abdüihamit Dönemi:			
(1876 - 19			
35. Bölüm: Mehmet Reşat Dönemi:			
(190 38. Bölüm: Altıncı Mehmet ^			
(1918 - 1922)			
Ulusal Bütünlüğün Tek Çıkar Yolu: .. Altıyüz yıl Bizi Yöneten			
Sadrzamlar:			
Kaynak Belgeler Dizini:			
içindekiler:			
Dönemi: 417 - 432			
1607)			
nemi: ... ; 433 - 438			
1691)			
1İ' 439 - 445			
1695)			
imi: 447 - 454			
1703)			
emi: 455 - 476			
1730)			
nemi: 477 - 486			
1754)			
emi: 487 - 496			
1757)			
memi: 497 - 508			
1774)			
Dönemi: 509 - 522			

1789)
1İ' 523 - 533
1807)
önemi: 535 - 544
1808)
emi: 545 - 572
1839)
Dönemi : .. 573 - 599
1861)
601 - 616
1871)
ru • 617 - 626
6) önemi: 627 - 637
1909)
ni' 639 - 659
1918)
dettin Dönemi .. 661 - 672

SERBEST
CUMHURİYET
FIRKASI

Serbest Cumhuriyet Fırkası
Prof. Dr. Çetin Yetkin

Serbest Cumhuriyet Fırkası, Atatürk'ün eseri idi. Partinin kurulmasını isteyen, planlayan, ilkelerini ve amaçlarını belirleyen parasal destek sağlayan, en yakınlarını ve en çok güvendiği kimseleri partinin yönetiminde görevlendiren Atatürk idi. Ne var ki, parti, ancak üçbuçuk ay yaşayabildi. Yöneticileri, Partilerini kapatmak zorunda kaldılar.

Serbest Cumhuriyet Fırkası olayının arkasındaki gerçek neydi? Neden kuruldu ve kapatıldı? Genellikle öne sürüldüğü gibi "irticaa alet" mi oldu, yoksa halkımızın özgürlük ve demokrasi aşkının bayraktarlığını mı yaptı? Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir de niçin komünistlikle suçlandı? Atatürk devrimleri ve çağdaşlaşma girişimleri içindeki yeri neydi? Atatürk, bir muhalefet partisinin varlığını neden "Cumhuriyet esaslarından" saymıştı? Ama nasıl olmuştu da Atatürk'ün Serbest Cumhuriyet Fırkası'na verdiği desteği sürdürmesi durumunda onun "vatana ihanet" ile suçlanacağı açıklanabilmiş!?

... 673
... 676
... 692
... 695
675 691 694

Vatan Sağ o ı a u

Prof. Dr. Çetin Yetkin

Ah Yavruvatan! Vah Anavatan! Kıbrıs, Kaçakçılık ve Vahe Ohannes Köylüyan. 12 Mail, Mümtaz Soysal ve Kıbrıs Gerçeği. Ecevit, "Kontrgerilla" ve Bir Olay

Öncesi ve sonrası ile 1 Mayıs 1977 Olayı. Gizli Eller, Adalet İçin, Kamil Özdilek ve Tayyar Sever. Prof.Dr. Kıvanç Ertop, Barış Derneği Davası ve Prof.Dr. Melih Turner. Vecihi Timuroğlu'nun Büyük Suçu, 12 Eylül Dedikleri Sap ile Saman. Türkiye Yazarlar Sendikası Davası, 12 Eylül'ün Bir Başka Karanlık Yüzü, 12 Eylül, Altın Kaçakçılığı ve Sonrası Olaylar Zincirinin Birkaç Halkası. Kemal Horzum ve İlişkileri, Turgut Özal, Kemal Demirağ ve Kemal Horzum. MİT Raporu Olayı Dün'den Bugün'e, Bugün'den Yarın'a

"Okuyacaklarınız hiç de iç açıcı değil. Ben de geriye dönüp yaşamıma baktığımda öylesine bir karamsarlığa düşüyorum ki! En kıvançlı anlarım bile geçmiş yılların anıları ile kararıyor. Ama günümüz sanki dünden daha mı iyi, daha mı güzel? Dileğim, ileride hiç kimse böyle bir kitap yazacak malzemeyi bulamasın. Zaten bunca acıyı Ulusça bunun için çekmedik mi? Çekmiyor muyuz?"

Atatürk Şiirleri Antolojisi

Ömür Bahtiyar

BÜYÜKLÜK ODUR Kİ;

Şu veya bu yoldan bir takım kimselere kendinizi beğendirmek hevesine düşmeyiniz, bunun hiç bir kıymeti ve önemi yoktur. Şunun veya bunun sizi yüzünüze karşı gereğinden çok övmesinden kuvvet almaya tenezzül etmeyiniz.

Büyüklik odur ki; hiç kimseye eğilmeyeceksin, hiç kimseyi aldatmayacaksın. Memleket için gerçek ülkü ne ise onu göreceksin, o hedefe yürüyeceksin.

Herkes senin aleyhinde bulunacaktır. Önüne sayısız engeller yığılacaktır. Kimseden yardım gelmeye ceğine inanarak bu güçlükleri aşacaksın.

Ondan sonra sana büyüksün derlerse, bunu söyleyenlere güleceksin.

Selanik, 1908

Yoksa Türk Düşmanı mısınız?

Prof.Dr. Çetin Yetkin

1996 -1997 dönemi ülkemizin yoğun bir biçimde toplumsal ve siyasal gündemini oluşturdu. Olup bitenler, bu toplumun bir bireyi olarak beni acılara boğdu, olumsuzluklar karşısında bir başkaldırı duygusu sardı tüm benliğimi. Hele, gelişmeler karşısında kendilerine her nedense "aydın" denen kimi okuryazarların takındıkları tutum, inanılır gibi değildi, bence Türk ulusuna "ihamet" çizgisine ulaşmıştı. Bu olumsuzluklara karşı tepkimi, dilim döndüğünce, kalemim elverdiğince yazıya döktüm. Bu kitapta okuyacaklarınız, bu acıların, başkaldırının yazılaştırılmış biçimidir.

Atatürk Öncesinde ve Sonrasında Kültürel Değişim - Dr. Şerafettin Yamaner

Hiçbir mantıki kanıta dayanmaksızın bir takım geneleklere ve inançlara bağlı kalmakta ısrar eden milletlerin gelişmesi çok güç olur ve belki de hiç gerçekleşmez. Gelişim yolunda bağlan koparamayan ve engelleri aşamayan uluslar, akla uygun düşen ve gereksemelere ayak uydurabilen bir zihniyetle hayata bakamazlar. Bunlar engin hayat felsefelerine sahip başka milletlerin egemenliği altına girip onların tutsağı olmaktan kurtulamazlar. Biz, büyük bir devrim yaptık. Memleketi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük.

T.C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın

B.08.0. TTK.0.01.04.03/611 sayılı kararıyla Orta

Öğretim Kurumları öğrencileri için

tavsiye edilmiştir.

Atatürkçü ve Toplumcu Bir Din Adamı Hacı Süleyman Efendi

Sadi Borak

E gemen güçler yararına işlemiş tekelci düzen içinde yüzyıllar boyu sömürülen köylüyü savunan bu din adamını, "kara"ların içinde pırıl pırıl parlayan "ak" düşünceli ve "ak günler" in özlemcisi Hacı Süleyman Efendi'yi bütün okur yönleriyle bu yapıtta tanıyacaktır.

ÖZDEYİŞLERİNDEN BİRKAÇ DAMLA:

Mutsuz Anadolu halkı kadar bilgisizlik çukurunun derinliklerinde çırpınan dünyada bir başka ulus yoktur.

Görkemli saraylarda gizlenen alçaklar ve köylülerin cehaletinden yararlanarak onları kahreden rezil ağalar...

Zorla alınan meşru haklarını köylü geriye aldığı gün ilerlemek ve yükselmek için ilk adım atılmış olacaktır.

Cehaleti yok etmedikçe bu dünyada var olmanız mümkün değildir.

fc \2Y\K\ Y, Y

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'un Fethi ve Fethin Karanlık Noktaları - Hasan Kazankaya

Tarihte "Fatih" adıyla anılan yedinci Osmanlı padişahı Sultan 11.

Mehmet (1430-1481), bundan 546 yıl önce İstanbul'un fethini

gerçekleştirerek, 11 yüzyıldır tarih sahnesinde yer alan Bizans

imparatorluğu'nun varlığını sona erdirmişti.

Bu "fetih" olayı Türk ve Dünya tarihinde bir dönemeçi oluşturur.

Bizans'ın düşüşü, bir anlamda, genç Osmanlı Sultan 11. Mehmet'in de

yükselişidir. 28 yıllık hükümdarlığı süresince 2 imparatorluk. 14

devlet, 200 şehir fethederek "Fatih" unvanını kazanan 11. Mehmet;

İmparatorluğunun hukuksal yapısını düzenleyen yeni kanunnameleri hazırlayan ilk padişah olarak da tanınır. Aynı zamanda bir düşünce adamı, bir şair olan Fatih; Arapça ve Farsça'mın yanı sıra Latin, Yunan ve İbrani dillerini bilir; bilime, kültür ve sanata, dönemin alimlerine değer verirdi.

Batılılar ise, öteden beri, farklı bir Fatih portresi çizmektedir. Batıya göre Fatih bir katil, Türklere göre evliya!..

Osmanlının Kuruluşunun 700. yılında resmi tarihe farklı bir pencereden bakışı bakan, Fatih Sultan Mehmet'i ve İstanbul'un Fethi'ni hep yinelenen, belirli kalıplarda değerlendirilen anlayışın dışında bir çalışına ile karşılamak istedik.

Ali Kemal Meram bir araştırma yapmış ve 600 yıl boyunca bizi yöneten padişahların annelerinin kimliklerini tespit etmiş. Yazara göre bakın hangi padişah kimin çocuğu:

- Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi: Leh Yahudisi Helga
- II. Selim'in annesi: Rus kızı Roksalan
- III. Murat'ın annesi: Yahudi Raşel
- III. Mehmet'in annesi: Venedikli Bafo
- I. Ahmet'in annesi: Yunanlı Helen
- I. Mustafa'nın annesi: ispanyol Violetta
- II. Osman'ın annesi: Evdoksiya

Evet liste böylece uzayıp gidiyor. Yazar, girişte kitabının belgelere dayandığını ve içindeki bazı konuların şimdiye kadar açıklanmadığını yazıyor. Katılır, ya da katılmazsınız. Ama Osmanlı dönemini bir de farklı gözden okumak ilginç olabilir.

Mürşit BALABANLILAR / Tempo

Osmanlı'ya dair çeşitli vesikalarda Saray'ın ülke topraklarında yaşayan Türkler için "Etrak-ı biidrak" (Kısaca aptal Türkler) dediği söylenir, yazılır. Meram da, ilk baskısı 1979'da yapılan bu kitabında sanırız bunun öcünü alıyor. Yüzyıllarca Osmanlı'yı "Satın alınmış, tutsak edilmiş dönme ve devşirme Hıristiyanların" yönettiğini söylüyor. Ve bu kitabı "Atatürk'ün ölümsüz ruhuna" adıyor...

Kürşad OĞUZ / Aktife!

"Binlerce Osmanlı tarihi yazıldı şimdiye kadar. Yüzlercesi de Batı ve Doğu dünyasında yazıldı. Ne var ki, bunların içinde yalnız birkaçı, gerçeklerin pek azına şöyle bir değinip geçti.

Hiçbiri, Osmanoğulları'nın ve meydana getirdikleri hanedanın soy kökenine, kurdukları devletin akıl durduran, bir benzen görülmedik çarpık düzenine değinmedi.

Anadolu'da kurulmuş Türk devletlerini tek tek ortadan kaldırarak tutsak aldıkları milyonlarca Türk'ü yüzyıllar boyu yağma ve talan savaşlarına sürüp onların kanları ve canları karşılığında çul çadırdan mermer saraylara kavuştuklarını açıklamadıkları gibi, özellikle "Fatih" diye anılan 2. Mehmet'in başlattığı Türk düşmanlığının 477 yıl sürdürüldüğünü açıklayan olmadı.

Türk soyundan gelen tek bir kişinin bile 477 yıl süresince, devlet yönetiminde yer almasına izin verilmediği açıklanmadı.

Batana dek devlet yönetiminin satın alınmış, tutsak edilmiş dönme ve devşirme Hıristi-yanlardan oluştuğunu hep gizlediler. Onları yalnız övdüler, yücelttiler. Eşsiz birer kahraman, benzersiz bilge kişiler olarak nitelediler. Özellikle, gerçekleri yansıtmamakta direnen okul kitapları ile Türk insanını kandırdılar.

Ben bu belgeselde, şimdiye kadar gizlenen gerçekleri apaçık yazdım. Bir Türk yazar olarak ulusal görevimi yerine getirdiğime inanıyor ve Atatürk'ün ölümsüz ruhuna adıyorum."

Ali Kemal MERAM

ISBN 975-7244-33-3